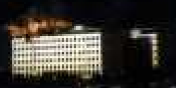
PETER SHELDON

A rendszerváltozás titkos paktumai

Független történelmi vizsgálat
a Szentkorona nevében
I. rész

+ A rendszerváltás feketekönyve

Peter Sheldon

A rendszerváltozás titkos paktumai

Borító:
Tőke Péter
Fotó: Intermix fotóarchívum, valamint a szerző saját felvételei

Jogi tanácsadó: Dr. Strasser Tibor
Terjesztő: TótHágas Plusz Kft. 1047 Bp. Perényi Zs. u. 15.

Korrektúra: Kisgergely József

ISBN 963 216 456 3

Kiadja az Aranybulla Alapítvány
Felelős kiadó:
Frick László az alapítvány kuratóriumának tagja
Nyomás és kötés
Kaposvári Nyomda Kft. – 240810
Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató
PETER SHELDON: A RENDSZERVÁLTOZÁS TITKOS PAKTUMAI

Előzmények

A bizottság és tagjai

2004 május elsején, Magyarország teljes jogú EU-taggá válásának napján néhány párt, szervezet képviselői, politikusok, történészek és újságfőszerkesztők alulról jövő kezdeményezésként megalakították a Rendszerváltozást Vizsgáló Független Történelmi Bizottságot, hogy nagyító alá vegye az ország 1988-1991 közti időszakának háttéreseményeit. Felkutatassa mindazokat a paktumokat, titkos megállapodásokat, legendákat, amelyek magyarázatot adhatnak az elmúlt 15 év alatt bekövetkezett eseményekre, változásokra és ismert történések mögöttes dolgaira. Eljött az ideje ugyanis annak, hogy egy széles körű objektív okfeltáró elemzés és az azt követő értékelés végérvényesen tisztázza uniós országunk múltjának fehér foltjait. Választ, magyarázatot adjon arra pozitív és negatív értelemben: hogyan jutottunk el idáig? Mi az oka a siker–, egyben kudarctörténetnek, a nagy szegénységnek, a belső ellentéteknek, az ország kettéesztottságának? Honnan ered az egész, minek a következménye? Meg kell ismernie ezt a többi 24 uniós tagállamnak is, hogy megértsék a magyarok belső elégedetlenségének okát. Fontos, hogy megtudják az ország választópolgárai is, mert a társadalmi megbékélés érdekében egyfajta sajátos rendbetételre van szükség, s az orvoslás csak az ő közreműködésükkel lehetséges.

A bizottság tagjai:

Dr. Tímár György ügyvezető pártelnök, volt kisgazda országgyűlési képviselő,

Gerbovics Jenő, az Antall-kormány tárcanélküli minisztere,

Giczy György, a KNDP korábbi elnöke, volt országgyűlési képviselő,

Patrubány Miklós, a Magyarok Világszövetségének elnöke,

Balogh Gyula független parlamenti képviselő, a Magyar Nemzeti Szövetség elnöke,

Pallavicini Zita grófnő, főszerkesztő-helyettes.

Tőke Péter főszerkesztő, a Parlamenti Felsőházat Előkészítő Bizottság elnöke, az Aranybulla alapítvány kuratóriumi elnöke,

Virág András főszerkesztő, az A. J. H. N. külügyi bizottságának elnöke, egykori VSZ prágai politikai tanácskozó testületének helyettes magyar delegációvezetője.

Berecz János történész, a volt MSZMP KB titkára.

A Rendszerváltozást Vizsgáló Független Történelmi Bizottság a fenti alapelveknek megfelelően az 1988-1991 közötti időszakról háttéranyagokat gyűjt, elemzi a korabeli sajtót, a különféle paktumokat, titkos megállapodásokat, beszerzi a még nyilvánosságra nem került visszaemlékezéseket, a legnagyobb tisztelettel meghallgatja a korszak politikusait, fontos gazdasági és társadalmi vezetőit.

A bizottság célja: a rendszerváltás hátterének és hibáinak feltárásával utat mutatni, felhívni a figyelmet a társadalmi problémákra, igazságtalanságokra, megteremteni a nemzeti közmegegyezés és megbékélés alapjait.

Az R. V. F. T. B. az összegyűjtött anyagot értékeli, s ennek eredményét, fontosabb megállapításait közzéteszi a sajtóban, eljuttatja a kormánynak, a magyar parlamentnek és az EU illetékes bizottságainak. A bizottság menetközbeni munkájáról, vitájáról, vizsgálati részeredményeiről a Leleplező országkrónika könyvújság is beszámol.

történetet fogunk elvetni, mert csak az objektív információk maradhatnak.

E mostani kötet még a fellelhető anyagok, visszaemlékezések és bizottsági meghallgatások szinte nyers válogatását tartalmazza.

Talán ezért is izgalmasabb, érdekesebb, mert néha nevek kihagyásával ugyan, de kritikus szelektálás és átfésülés nélkül valós bepillantási lehetőséget nyújt egy bonyolult hőskorszak háttéreseményeibe és legendáiba, vélt és valós dolgaiba, nem titkolva azt sem, hogy ezek egy

része bizony megkérdőjelezhető, politikai lejáratás céljából manipulált információ vagy pedig egyszerűen megkopott emlék. Ám – s talán emiatt is érdekes – kétségtelenül pillanatfelvétel egy vizsgálódási folyamat első szakaszáról, egyben érzékeltetve azt is, hogy jócskán előfordulnak a hivatalostól eltérő álláspontok, gyűlölettel átitatott véleményszabadság-elemek, amelyek nem biztos, hogy sandaságok, ferdítések. Ezek is érdekesek, mert ok-okozati összefüggései lehetnek, meg aztán nem zörög a haraszt... ha semmi sincs mögötte.

Normális tudományos munkával képtelenség lenne felkutatni a politikai és gazdasági rendszert átalakító, szigorúan bizalmas megállapodásokat, paktumokat. Pláne, ha szabadkőművesek és titkos társaságok is részt vettek benne. Nem lehet tehát történészi precizitást vagy az igazságszolgáltatás perképesség-próbáját elvárni. Egy független feltáró–, kutatómunka nem fogadhatja el azt a jogi vélekedést: ami nem bizonyítható, az nincs. Nem véletlen, hogy hivatalosan Rózsadombi paktum és más titkos paktum sincs, csak egyetlenegy, amit az SZDSZ és az MDF kötött. Ez is sok mindent elárul, s egyértelművé teszi, feltételezi többi valódiságát is. A titkok és a titkosság zseniális manipuláló eszközeivel szemben voltunk és voltam kénytelen az olvasót is beavatni a most már Alkotmánybíróság által is megerősített véleményszabadságon alapuló, senkit sem tisztelő visszaemlékezések és bizottság előtti tanúvallomások nyersanyagába. Ezt sem én, sem kutatótársaim nem voltunk hajlandók manipulálni. Ezért is kérem, ennek megfelelően kezeljék. Egyes fejezeteknél erre „Nem dokumentálható visszaemlékezések” címkével külön felhívom a figyelmet.

A tisztelt olvasók tehát ne politikai bűnözőket, rendszeráruló aljas gazembereket keressenek, hanem gondolkozzanak el a fellelhető mögöttes történések okain és következményein, hogy megértsék, miért és hogyan jutottunk ide.

Gazdag mazsolázási lehetőséget kínál az anyag az összeesküvéselméletek rajongóinak, a minden mögött titkot sejtőknek, mert nem titkolhatom el, akadtak fölöttébb furcsa hátterek, machiavellista manipulációk, szabadkőműves jövőformálások is. Csak úgy alakulhatott meg a szabad Magyarország, s tarthatta fenn hatalmát az Antall-kormány, hogy a háttérben paktumokat kötött. Nyilvánosát és titkosakat is. Ezek sajnos többé-kevésbé még ma is érvényesek, mint ahogy a kerekasztal-megállapodások, az ország egyoldalú népképviseleti rendszere, s a miniszterelnöki teljhatalom is. Egy biztos: jól eldöntötték.

Ezért is választottam címnek azt, hogy A rendszerváltozás titkos paktumai. A Szentkorona nevében alcím meg azért kívánkozott alája, mert bizottságunk később olyan politikai szervezetektől kapott mandátumot, amelyek az 1844-es náci megszállással megszakadt Történelmi Alkotmány és alkotmányos-jogfolytonosság helyreállításán fáradoznak. Elvárják tőlünk, hogy a történelmi vizsgálat során magyarázatot találjunk arra is, miért maradt el az alkotmányozó nemzetgyűlés, s miért csak egy, a sztálinistából átpofozott, toldozott-foldozott alaptörvényünk lett.

Ezt a könyvet úgy is tekintheti a tisztelt olvasó, hogy ez nemcsak a rendszerváltás dicsősége, hanem a szennyese, mocska is. Mentségemre legyen mondva, néha én is kételkedem a hallottakon, de el kell ugyanakkor ismernem, minden mögött van, lehet valami, s ez elgondolkoztató. Ezért jelentetem meg A rendszerváltás FEKETE-KÖNYVE című írásommal egy kötetben, hogy ott legyen kéznél egy objektívabb, az eseményeket kronológia szerint feldolgozó, sok hiteles dokumentumot tartalmazó történet is. A kettő összevetése talán segíti a jobb eligazodást.

A könyv megjelenésekor a bizottság munkája még csak az eseményfeltárásnál, elemzésénél, vagyis az első félidőnél tartott. Az értékelésekre, a konklúziókra, a megállapítások közzétételére csak 2004 második felében kerül sor. Addigra az anyag is bővebb lesz, többet fogunk tudni és – sajnos – bizonyítékok hiánya miatt több izgalmas történetet fogunk elvetni, mert csak az objektív információk maradhatnak.

E mostani kötet még a fellelhető anyagok, visszaemlékezések és bizottsági meghallgatások szinte nyers válogatását tartalmazza.

Talán ezért is izgalmasabb, érdekesebb, mert néha nevek kihagyásával ugyan, de kritikus szelektálás és átfésülés nélkül valós bepillantási lehetőséget nyújt egy bonyolult hőskorszak háttéreseményeibe és legendáiba, vélt és valós dolgaiba, nem titkolva azt sem, hogy ezek egy része bizony megkérdőjelezhető, politikai lejáratás céljából manipulált információ vagy pedig egyszerűen megkopott emlék. Ám – s talán emiatt is érdekes – kétségtelenül pillanatfelvétel egy vizsgálódási folyamat első szakaszáról, egyben érzékeltetve azt is, hogy jócskán előfordulnak a hivatalostól eltérő álláspontok, gyűlölettel átitatott véleményszabadság-elemek, amelyek nem biztos, hogy sandaságok, ferdítések. Ezek is érdekesek, mert ok-okozati összefüggései lehetnek, meg aztán nem zörög a haraszt... ha semmi sincs mögötte.

Normális tudományos munkával képtelenség lenne felkutatni a politikai és gazdasági rendszert átalakító, szigorúan bizalmas megállapodásokat, paktumokat. Pláne, ha szabadkőművesek és titkos társaságok is részt vettek benne. Nem lehet tehát történészi precizitást vagy az igazságszolgáltatás perképesség-próbáját elvárni. Egy független feltáró–, kutatómunka nem fogadhatja el azt a jogi vélekedést: ami nem bizonyítható, az nincs. Nem véletlen, hogy hivatalosan Rózsadombi paktum és más titkos paktum sincs, csak egyetlenegy, amit az SZDSZ és az MDF kötött. Ez is sok mindent elárul, s egyértelművé teszi, feltételezi többi valódiságát is. A titkok és a titkosság zseniális manipuláló eszközeivel szemben voltunk és voltam kénytelen az olvasót is beavatni a most már Alkotmánybíróság által is megerősített véleményszabadságon alapuló, senkit sem tisztelő visszaemlékezések és bizottság előtti tanúvallomások nyersanyagába. Ezt sem én, sem kutatótársaim nem voltunk hajlandók manipulálni. Ezért is kérem, ennek megfelelően kezeljék. Egyes fejezeteknél erre „Nem dokumentálható visszaemlékezések" címkével külön felhívom a figyelmet.

A tisztelt olvasók tehát ne politikai bűnözőket, rendszeráruló aljas gazembereket keressenek, hanem gondolkozzanak el a fellelhető mögöttes történések okain és következményein, hogy megértsék, miért és hogyan jutottunk ide.

A washingtoni konszenzus paktuma

A bizottság kutatásba és anyaggyűjtésbe bevont néhány tagjával hamar közös nevezőre jutottunk abban, hogy először a rendszerváltozás három évének objektív körülményeit kell tisztáznunk. Milyen helyzetben volt akkor a Grósz–, a Németh–, majd az Antall-kormány? Milyen nemzetközi nyomás alatt állhatak, befolyásolták-e őket keletről vagy nyugatról, s milyen kötöttségek szabták meg mozgásterüket?

Politikailag a gorbacsovi glasznoty és peresztrojka tálcán kínálta a lehetőséget ahhoz, hogy Magyarországon is felbátorodjanak a reformerők, véghezvihessék a szükséges változtatásokat. Az MSZMP-ben egy szűk csoport már a nyolcvanas évek eleje óta a nyugattal, főleg az NSZK-val történő gazdasági kapcsolat bővítésén munkálkodott. Ennek eredményeként léptünk be az IMF-be és a Világbankba, s kezdtek néhányan tárgyalásokat az akkori Európai Gazdasági Közösséggel.

Virág András bizottsági tagunk szerint már 1982-ben ismert volt szűk körben, hogy a szocialista világrendszernek nincs hosszútávú jövője. Amint a Varsói Szerződés prágai politikai tanácskozó testületének két és fél éven át ülésező előkészítő bizottságának helyettes magyar delegációvezetője a szovjet kollégáival folytatott bizalmas beszélgetések alkalmával értesült arról, hogy meg vannak számlálva a kommunista világrendszer évei, titokban el is kezdődtek a tárgyalások az amerikaiakkal. Ezt követte 1985-ben Gorbacsov és Reagan híres genfi erdei találkozója, amelyen az SDI, a csillagháborús USA fegyverkezés leállítása fejében a szovjet pártfőtitkár komoly engedményeket tett. Gyakorlatilag már ekkor eldőlt egy új irány, ami a szocialista blokk majdani végéhez vezetett.

Nálunk az MSZMP szűk körében is tudomást szereztek erről, s elkezdtek titokban munkálkodni az akkor még ismeretlen távoli jövőn. Erről később még szó esik, ezért most nem térek ki rá, mert sokkal lényegesebb a gazdasági helyzet szorongató hatása. Úgy véltük,

elsősorban ez kényszerítette ki a szükséges politikai változtatásokat 1988-tól.

A kádári időben felvett hitelek és azok kamatai miatt a magyar kormány mintegy 20 milliárd dollárnyi nyugati adósságot halmozott fel, ami hatalmas terhet jelentett. Ilyen nagy összeget nem lehetett visszafizetni, az adósságszolgálat, a fizetendő kamatok is rendkívül nehéz gazdasági helyzetet teremtettek. Senki sem akart már újabb hiteleket adni, a reformereknek komoly küzdelem árán sikerült megszerezni az első egymilliárd márkás nyugatnémet kölcsönt. Magyarország egyszer, 1982 körül már csődhelyzetbe került, s akkor olyan kritikus időszak alakult ki, hogy importstopot léptettek életbe, Fekete János, az MNB elnökhelyettese pedig rendszeresen leült Marjai József miniszterelnökhelyettessel és Kádár Jánossal, hogy hármasban döntsenek még olyan piszlicsári tételekről is, mint 40 ezer dollár átutalása valamelyik kapitalistának. Akkor a segítőkész Szovjetunió négyszázmillió dolláros húsvásárlása könnyített a kritikus időszakon. Ez 1989-ben megismétlődött, akkor a nyugatnémetek segítettek.

Adva volt tehát egy mérhetetlenül nagy adósság, egyre-másra árakat kellett emelni, forintot leértékelni, s ezzel életszínvonalat csökkenteni. Ilyen kényszerkörülmények közepette kellett az ország pénzügyi sorsát akarva-akartalanul az IMF és a Világbank kegyeire bízni. Ő tudták a rendezés módját. Őket nem a politikai rendszer megváltoztatása érdekelte, sokkal inkább annak a szigorú pénzügyi-gazdasági csomagnak az elfogadtatása, ami egyértelműen előrevetítette a politikai változások szükségességét is.

A Washingtoni Konszenzusnak elnevezett gazdaságpolitikai szabályrendszert kellett Magyarországnak is elfogadnia, lépésenként bevezetnie. A Washingtoni Konszenzust az amerikai fővárosban működő Nemzetközi Gazdasági Intézet (Institute for International Economics) egyik tanulmánygyűjteményében John Williamson gazdasági szakértő fogalmazta meg. Williamson szerint ez a konszenzus a következő 10 pontban foglalható össze:

1. Államháztartási vagy fiskális fegyelem. A kormány, az önkormányzatok, az állami szektor és jegybank együttes költségvetési hiányának eléggé kicsinek kell lennie ahhoz, hogy a deficit úgynevezett inflációs adó nélkül is finanszírozható legyen. Vagyis á költségvetésnek a kamatfizetések nélkül is többletet kell mutatnia.

2. *A közkiadások elsődleges szempontjai, prioritásai.* Ennek reformja abban áll, hogy a közkiadásokat át kell csoportosítani a politikai szempontból kényesnek látszó olyan területekre, amelyek gazdasági hozadéka nagy, s amelyek hozzájárulhatnak egy jobb jövedelemelosztáshoz. Ilyen területnek tekinthető az egészségügyi alapellátás, az alapoktatás és az infrastruktúra.

3. Adóreform. Az adóreform keretében szélesíteni kell az adóztatható tevékenységek, csoportok és szervezetek körét, továbbá le kell szállítani az adókulcsokat.

4. A pénzügyek liberalizálása. Ennek az a célja, hogy a kamatlábak a piacon alakuljanak ki. De közbenső megoldásként be lehet érni azzal is, ha megszűnnek a kedvezményes kamatlábak és sikerül enyhén pozitív reálkamatot elérni.

5. Valutaárfolyam. Az egyes országokban egységesíteni kell a hazai valuta árfolyamát, mégpedig a versenyképességnek azon a szintjén, amelyen a valutaárfolyam elősegíti a nem hagyományos export növekedését.

6. A külkereskedelem liberalizálása. A kereskedelem mennyiségi korlátozását felváltják a vámok, majd pedig csökkenteni kell a vámtarifákat egészen addig, amíg el nem érik a 10-20 százalékot.

7. A külföldi működötöké-beruházás. El kell hárítani az akadályokat a külföldi cégek belépése elől, vagyis azonos versenyviszonyok érvényesek a külföldi és a hazai cégekre.

8. Magánosítás. Az állami vállalatokat privatizálni kell.

9. Dereguláció. A kormányoknak el kell törölniük azokat a szabályokat, amelyek akadályozzák új cégek belépését, vagy szűkítik a versenyt.

70. *Tulajdonjog.* Olyan jogrendszert kell kialakítani, amely nagy költségek nélkül szavatolja a tulajdon biztonságát.

Később a Washingtonban közzétett úgynevezett országtanulmányok – amelyeket a már említett washingtoni intézet rendelt meg -nyolc szempontból mérték fel a megvizsgált országokat. Az első az volt: igaz-e a feltételezés, miszerint a Washingtoni Konszenzus előírásainak bevezetéséhez egy „válság" nyújtja a legkedvezőbb körülményeket? A második kérdés így hangzott: igaz-e, hogy a legfontosabb reformlépéseket az új politika ígéretével hivatalba lépő kormánynak azonnal meg kell tennie? A harmadik kérdés azt tudakolta, hogy a reform szempontjából előnyös-e, ha az ellenzék megosztott és demoralizált. A negyedik kérdés arra kereste a választ, hogy a Washingtoni Konszenzus bevezetését célzó reformhoz az autoritárius (tekintélyuralmi) rezsim (diktatúra), vagy pedig a demokrácia az elfogadhatóbb. Az ötödik kérdés az volt, hogy a jobb– vagy baloldali kormány előnyösebb-e. A hatodik vizsgálódási szempont volt: használ-e a reform sikerének az adott kormány valós szándékainak leplezése, a kellemetlen következmények és a vesztesek kilétének eltitkolása, illetve az, ha fontos lépéseket a lakosság előkészítése nélkül, meglepetésszerűen tesznek meg. A hetedik kérdés arra kereste a választ, hogy szükség van-e egy elhivatott és elismert vezetőre, vagyis olyan politikai személyiségre, akinek nem az a legfőbb célja, hogy újraválasszák és hatalmon maradjon. Az utolsó kérdés pedig azt vizsgálta, szükség van-e erős, jól szervezett egyetértő csapatra a reformintézkedések keresztülviteléhez.

Ez a Nemzetközi Valutaalap által kifejlesztett, meglehetősen primitív gazdaságpolitika a dereguláció, a magánosítás és a stabilizáció három alapelvén nyugszik. Eszerint az állam mint gazdasági tényező szerepét maximálisan csökkenteni, a pénzrendszer ellenőrzésére és irányítására szolgáló funkcióit pedig jelentősen korlátozni kell. A világot irányító pénzügyi oligarchia kezdetben arra használta a Washingtoni Konszenzus alapelveit, hogy ellenőrzést gyakoroljon a fejlődő országok gazdaságpolitikája felett. így kívánták megakadályozni a harmadik és negyedik világ országainak nyújtott hitelek el-pazarlását, s biztosítani a nemzetközi tőke szabad mozgását területükön. Ez magyarázza a Washingtoni Konszenzus bámulatos primitívségét, amely arra szorítkozik, hogy minimálisra csökkentse az állam szerepét a makrogazdaság irányításában. A közhatalom feladata ennek megfelelően csupán a törvény és a rend fenntartása, a tulajdonosi jogok védelme, az árak felszabadítása, a kereskedelem szabaddá tétele, s az ellenőrzés alá vont állam gazdasági beruházásainak megszüntetése.

A Nemzetközi Valutaalap szempontjából ennek a politikának semmi köze az adott ország gazdasági növekedéséhez és szociális jólétének biztosításához. Célja kezdettől fogva a kölcsönvevő országok nemzeti szuverenitásának felszámolása volt a hitelező országok és a külföldi beruházók érdekében.

A Washingtoni Konszenzus tehát idegen érdekeket szolgáló kontrollmechanizmusnak tekinthető. Ez a primitív politikatervezési módszer azért terjedhetett el, mert alkalmas volt a külső, a pénzkartell általi ellenőrzés megvalósítására. A forgalomban lévő pénzmennyiség növekedésének meghatározásával, a kereskedelem és az árak felszabadításával az IMF meggátolta, hogy az adott ország szabadon dönthessen saját gazdaságpolitikai kérdéseiről. Az IMF politikája nem eredményezett gazdasági növekedést, de biztosította a pénzoligarchia érdekeinek megfelelő kormányzást, átláthatóvá és előreláthatóvá tette az ellenőrzött állam döntéseit, piacának a nemzetközi tőke általi hatékony ellenőrzését.

A fentiek persze akkor még nem voltak teljesen ismertek, nem is lehettek, hiszen akkoriban fogalmazódtak meg. A Nemzetközi Valutaalap szakemberei 87-89 között dolgozzák ki a tíz pontot, majd „menet közben" sok munka és tapasztalat alapján a többit. Épp ezért nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy ezeket Németh Miklós, majd Antall József megkapta és pontról pontra elkezdte volna végrehajtani. A lefektetett IMF-diktátumok és a magyarországi történések összevetéséből kiderül, hogy a Washingtoni Konszenzus több titkos paktum alapja

lehetett, s a hazai pénzügyi elit ennek megfelelően hozta meg több lépcsőben – a Washingtoni Konszenzus szellemében – az átalakuláshoz vezető fontosabb döntéseket.

Egy biztos: a főbb elvárásokat, alapelveket a rendszerváltó elitnek ismernie kellett, hiszen ez volt a „nyugatiasodás", az újabb világbanki hitelek feltétele. Ezekről az ellenzéki, majd a nemzeti kerekasztalokon nem esett szó, nem is eshetett, mert sok forrófejű, lelkes demokrata vagy nemzeti érzelmű ellenzéki támadta volna, s olyan szabályokat verekedett volna keresztül, amelyek nemzetgazdaságot védő bástyákkal zárták volna el a külföldi tőke szabad behatolását és másfajta, kevésbé nyitott és kiszolgáltatott, demokratikus új Magyarország alapjait rakták volna le. Ezért szükségszerű volt, hogy a pénzügyi eliten kívül csak a kerekasztalok döntéseket kikényszeríteni képes egy-két kulcsemberét avassák be. Őket se teljesen. Rájöttek volna ugyanis, hogy a felkészítésüket ösztöndíjakkal, pénzügyi támogatásokkal, szakértőkkel és ezernyi jótanáccsal szolgáló nyugati „tanárbácsikat" nemcsak nemes gesztusok vezetik, nemcsak jót akarnak nekünk, hanem maguknak is! Azt, hogy a nemzetközi pénzkartell igényeinek megfelelően Magyarországból a legstréberebb, legegyüttműködőbb lakájállamot kreálják.

– A Washingtoni Konszenzus elvárásai által megszabott gazdasági és pénzügyi lehetőségek egyértelművé tették – szakította félbe iratismertetésemet Drábik János, a bizottság tanácsadója –, milyen jogállamot, demokráciát lehet létrehozni, milyen parlament, ellenzék és „vezér" a legelőnyösebb hozzá. Olyan volt ez, mint egy láthatatlan programterv vagy menetrend, csak meg kellett valósítani. De hogyan? Kikkel? Milyen áron, s főleg komolyabb kockázatok nélkül?

– Álljunk csak meg itt egy pillanatra! – szóltam közbe. – Képzeljük el, mi történt volna akkor, ha az elégedetlen, felháborodott magyar nép egy újabb forradalmat csinál, mint 56-ban? Ma már egyre többen vélekednek úgy, hogy a szocialista világrendszer koporsójába az első szögeket a magyarok verték be, a magyarok indították el a diktatórikus kommunista birodalom erózióját, kezdték repedeztetni. Jól sejtette Hruscsov, Mao Ce-tung és a többi pártvezető, hogy vérbe kell fojtani 56-t. Nem véletlen, hogy ha nem teszik meg, a forradalmi hullám eléri őket is. Mint ahogy a románok és csehszlovákok is rettegve figyelték a budapesti elementáris szabaságvágyat, s leverésére jó néhány hadosztálynyi csapatot is felajánlottak a szovjet vezetésnek. 1956 megmutatta, mire képes a magyar nép, ha maga veszi kézbe a sorsát. Tudjátok, mi lett volna, ha 1988-ban, 1989-ben is az utca embere kezdeményez?

– Felelősségre vonás, leszámolás, a lopott vagyonnal való elszámoltatás, kommunista– és zsidóirtás -jegyezte meg Tímár György.

– Ami pedig a nyugati adósságot illeti, egy nagy fityisz: ezt nektek! – tette hozzá Drábik. – Ez a nemzetközi pénzvilág szempontjából megengedhetetlen volt. Ilyesmit nem lehetett a magyar népre bízni. A lecke tehát fel volt adva. A spontán szó törölve. Meg kellett mindent szervezni. A Washingtoni Konszenzus elveinek keresztülviteléhez paktumba kellett kényszeríteni a magyarokat.

Folytattam a Leleplezőben korábban közölt szakmai anyag ismertetését: adottak voltak a tehát Washingtoni Konszenzussal az IMF és Világbank elvárásai, amelyek stabil gazdaságot, kézbentartott pénzügyet ígértek, s ennek alapján létre lehetett hozni a nyugatnak megfelelő új politikai rendszert. Hogy a változás ne járjon kockázattal, véres eseményekkel, be kellett vonni a szóba jöhető fontosabb „szereplőket", s megegyezésre kellett törekedni. Ehhez pedig – igaza van Drábik Jánosnak – titkos megállapodásokra, paktumokra volt szükség. Minden érintett fél biztosítékot akart arra vonatkozóan, hogy nem lesz „boszorkányüldözés", atrocitás, felelősségrevonás, hanem békés, ellenőrzött körülmények megy végbe az átalakulás!

– Ez az! – kiáltott fel az előbbi mondatnál egyszerire két kutató társam. – Ez magyarázatot ad arra, miért volt szükség a Rózsadombi paktumra vagy paktumokra, megbízható, perspektivikus személyek kiválasztására.

– Próbáljuk megközelíteni a dolgot a garanciák felől – töprengett Virág András hangosan –

, a pártállami elitnek többre volt szüksége, mint egy „amnesztia”-menlevélre és ködös ígéretekre. Ők úgy akarták átadni a hatalmat, hogy csak látszólag adják át, illetve átcímkézik. Közvetve vagy közvetlenül a rendszerváltás után is a hatalom részesei akartak maradni vagy olyan pozíciót szerezni, hogy évek múlva is felügyelhessék.

– Ez logikus – bólintottam –, de miért bíztak volna meg a ki tudja honnan előtermett ellenzékben, azok adott szavában? Amit mondtál, az a legcélravezetőbb, vagyis rafinált módon átmenteni magukat és továbbra is irányítani. Akár direkte, akár a háttérből. No, de ez kivitelezhetetlen, mondhatnám azt is, teljes képtelenség.

– Dehogy – folytatta Virág. – Én is egy vagyok közülük. Egy fontos kormányhivatalt irányítottam, az orrom előtt ment végbe az egész. Először is az ellenzéki pártok egy részét mi hoztuk létre, tízesével küldtük az MDF-be, a szociáldemokratákhoz és a kisgazdákhoz alapítani, beépülni a megbízható pártkádereket, ügynököket. Egyik hasonló magas beosztású barátom ott, a parlamenti irodájában tartotta az eligazítást nekik, mielőtt útjukra bocsátották őket. Az SZDSZ-t Aczél Gyuri bácsi támogatta, a Fideszt pedig Soros György, Aczél jó barátja. Azt persze nem mondanám, hogy az MSZMP-ben ez közös akarat vagy valamiféle egységes program lett volna. Sőt, egymástól függetlenül legalább két-három, de lehet, hogy négy párt– és kormánybeli elit munkálkodott rajta titokban és egymástól függetlenül.

– Ezekről én is írtam A rendszerváltás FEKETEKÖNYVE című kötetemben.

– De abban még csak meg sem említed a kulcsfontosságú paktumot és a hasonló titkos háttérmegállapodásokat. Sok mindenre rájöttél, de arra nem, mi és miért játszódott le úgy a háttérben.

– Sejtettem, hogy vannak, de a sajtóban, a fellelhető dokumentumok között nem találtam erre vonatkozó anyagot.

– Ne légy naiv, hogy lett volna? A titkosítás miatt eredeti dokumentumot vagy közjegyző által hitelesített, erre vonatkozó iratokat ma sem találsz.

– Oké, a garanciáknál tartottunk.

– Igen, tehát a változások menetének végrehajtására az volt a legkézenfekvőbb, ha az átalakult mieink is részt vesznek a kidolgozásában és megvalósításában, vagy legalább befolyásolni tudják az ellenzéket. Ez azonban csak a garancia első fele. A második az, hogy az új rendszerben is ott kell lenniük a hatalom minden területén, nehogy néhány forrófejű megszegje a titkos megállapodásokat, kommunistákat akarjon begyűjteni, internálni vagy akasztani. Ezért kellett kikényszeríteni az új rend alapítójelöltjeiből, hogy ne verjék szét a rendőrséget, a titkosszolgálatokat, hagyják érintetlenül az ügyészségeket, bíróságokat.

– Logikus. Ide tartozik a gazdasági és a pénzügyi elit is. Őket viszont a Washingtoni Konszenzus végrehajtása miatt nem lehetett bántani, néhány pártállami főszereplőtől eltekintve békén hagyták a bankárokat, pénzügyeseket, gazdaságirányítókat. Az akkori fiatalabb kádereket látjuk ma is a vezető pozíciókban.

– Rájuk is szükség volt, jól mondtad, a Washingtoni Konszenzus, az IMF és a világbanki diktátumok végrehajtására, de ugyanígy szükség volt a keleti Nagy Testvér hozzájárulására. Valamilyen garanciát nekik is nyújtani kellett a szovjet csapatok kivonásáért. Aztán a zsidók biztonságát is garantálni kellett, mint ahogy azt is, hogy továbbra is békés viszonyban leszünk a szomszédainkkal, például nem fogjuk visszakövetelni a trianoni békeszerződés által elcsatolt területeket. Elképesztő, hogy mi mindenre kellett tekintettel lenni! Ez tette szükségessé, hogy a külföldi bábáskodók, az itthoni famulusaik és a hazai pártelit megnyugtató módon megállapodjanak.

Virág kis szünetet tartott.

– És anyagilag is jól járjanak – tette hozzá.

– Az utóbbiak magukra is gondoltak, hogy a párt–, valamint állami vagyon átmentésével meggazdagodjanak, megtömjék a zsebüket.

Ekkor negyedik társunk, Giczy György is megszólalt:

– Ha megengedsz egy megjegyzést, főszerkesztő úr, ezért és az általad, valamint Tőke elnök úr által felsorolt elvárások garantálására született meg a Rózsadombi paktum.

– Valóban – bólintottam –, vagy ez, ha tényleg megkötötték, vagy más neveken hasonló paktumok. Azt a vizsgálatunknak kell majd eldöntenie, hogy a Rózsadombinak nevezett verzió valóban létezett. Az ennek megalakításával kapcsolatos miértre nagyjából választ kaptunk. Bármilyen jó is az érvelésünk, ez önmagában kevés, pontosan meg kell tudnunk azt is: kik kötötték meg, hol és mikor? Egy paktum volt vagy több és így tovább... még egy sor kérdést tehetnék fel. Javaslom, hogy vizsgálódásunkat a Rózsadombi paktummal folytassuk!

Szünetet tartottunk. Kávékortyolgatás közben szóba került a Washingtoni Konszenzus, amelyről Drábik János korábban elemző cikket írt. Megkérdeztem tőle:

– Csak nálunk alkalmazták a Washingtoni Konszenzust rendszerváltási alapkövetelményként?

– Dehogy, Oroszországban is! Ott is a Washingtoni Konszenzus követelményeinek megfelelően alakult és állt össze a nem tudni milyen elnevezésű, a rózsadombihoz hasonló paktum. Jelcin és társai szervezték 1991-92 körül. Nemcsak a reformer-kommunista pártvezetés egy része volt benne, hanem a politikai és gazdasági elithez tartozó szabadkőművesek, titkos társaságok is. Lehet, hogy a magyar paktumra más nevet is lehetne találni, mint a rózsadombit, de nem ez a fontos. Sokkal inkább az, hogy az ilyen paktumok létét cáfolhatatlanul bizonyítja, hogy az azóta eltelt történelem során mi valósult meg. Mondok egy példát. Hallanak az emberek egy furcsa városnegyed tervéről, s azt mondják: ostobaság, valótlanság, aztán évek múlva, csodák csodájára mégis az valósul meg pontról pontra. Ilyenkor egyértelmű, hogy szerves összefüggés van a legenda és a valós tervezés között, vagyis valakik a várható széleskörű ellenkezés miatt csinálták titokban, hogy később több lépésben mégis megvalósíthassák.

– Csakhogy a Washingtoni Konszenzus gazdasági jellegű, míg a Rózsadombi paktum inkább politikai, katonapolitikai paktum. A kettő nem mond ellent egymásnak?

– Nem, mert az uralkodó bankkartellnek az volt az elsődleges célja, hogy megkaparintsa az ország gazdaságát, erőforrásait, pénztartalékait, ahogy ez mára meg is történt. Ám ehhez szükség volt az orosz csapatok kivonására, az ország függetlenségére, s egy olyan váltókormányzásra, ami garantálja az adósságtörlesztést, az adókedvezményeket a multiknak, s a Nemzeti Bank teljes függetlenségét. Ennek természetesen politikai feltételei is voltak. A paktumok ezeket tejesítették, néhány pont azért is gondoskodik a volt kommunista elit átmentéséről, jövőjéről, anyagi jólétéről. Csak kevesen fogják fel, hogy a valódi hatalmat a mai korban már a pénz és a gazdaság uralása jelenti. Azzal lehet pártokat támogatni, kampányt rendezni, képviselőséget, miniszteri bársonyszéket vagy százmilliók le-nyúlására alkalmas hivatalokat szerezni, számukra előnyös törvényeket megszavaztatni. Összefoglalva: a termelő vagyon megszerzése volt a cél, s ahhoz olyan feltételekre volt szükség, mint amit a titkos paktumok megteremtettek.

A Rózsadombi paktum és 20 pontja

A következő megbeszélésen Pallavicini Zita grófnő, aki nem tudta, hogy a paktum kiváltó okait és szükségességét már megtárgyaltuk, ezzel a témával kezdte:

– Felfoghatatlan számomra, miért volt szükség Magyarországon bármiféle titkos alkura, politikai megállapodásra. Miért nem kergette el a nép a régi rend bűnös vezetőit, s döntötte el maga, hogyan akar tovább élni, kik képviseljék őket az új, független jogállamban?

Nem akartam belebonyolódni a Washingtoni Konszenzus által megszabott feltételrendszerbe, ezért más, addig még nem ismertetett érvekkel próbáltam neki megmagyarázni:

– Először is azért, mert nem volt forradalom, mint Romániában, nem olyan hatalmas felháborodás és tüntetéssorozat kényszerítette ki a változást, mint Prágában vagy Berlinben.

Nálunk egészen más körülmények voltak: az állampárt is akarta, sőt kezdeményezte a változtatást. Másodszor néhány kisebb radikális csoportot leszámítva az ellenzék sem akart újabb 56-ot, sok rombolással, áldozattal járó, véres eseményeket. Harmadszor: az ellenzéki, majd nemzeti kerekasztal tárgyalásokon kialakult tárgyalási, egyeztetési szisztéma, a vita- és kompromisszumkészség felkínálta a békés, demokratikus átalakulást. Itt meg kell jegyeznem: a vértelen hatalomátadásnak voltak történelmi hagyományai is, a Károlyi-féle 1918-as polgári forradalomat így válthatta fel Kun Béláék tanácsköztársasága. Tudat alatt talán ez is követendő példa lehetett, persze ellenkező előjellel, vagyis ezúttal a kommunisták adják át a stafétát. Ehhez az is alapul szolgálhatott, hogy a magyar diktatúra már régóta „puhult", az MSZMP haladó körei már a nyolcvanas évek eleje óta titokban keresték a kiugrás, a nyugathoz csatlakozás lehetőségét, később pedig a reformkommunisták ezt nyíltan kezdeményezték is.

– Ez logikus, de a gyarmati iga lerázását, a szabadság kivívását a világon mindenhol függetlenségi mozgalmak kísérték. Nem értem, a magyaroknál miért nem volt ilyen?

– Jó kérdés. Ha lett volna széleskörű függetlenségi mozgalom, az átvehette volna a hatalmat, az ország irányítását és akkor nem lett volna szükség kerékasztalokra, alkudozásra, paktumokra.

– Nem válaszoltál a kérdésemre.

– Nem, mert erre nehéz egy-két mondatban felelni. Ez sokkal bonyolultabb annál. Először is olyan, hogy függetlenség, már régóta nem létezik. Legalábbis igazi függetlenség nem. Olyan világban élünk, amelyben mindig tartozni kell egy szövetségi rendszerhez. Nem véletlen, hogy a magyar jobb– és baloldali vezető elit sem bírta ki, hogy magunkban legyünk. A Varsói Szerződésből beléptünk a NATO-ba, a KGST-ből az EU-ba. Nem kívánom ezeket minősíteni, teljesen mindegy, mert ezek nélkül sem lehetett volna független az ország, hiszen eladósodása miatt az IMF és a Világbank pénzügyi gyarmata lett, s gazdasági intézkedéseire a Világbank Budapestre kinevezett kormányzója „ügyel" és ott van még a nemzetközi háttérhatalom.

– Ettől még lehetett volna nálunk igazi függetlenségre törekvő nemzeti erő.

– Volt is – vette át a szót Virág András –, de nem engedték labdába rúgni. Egyiket-másikat lenacionalistázták, lerasszistázák vagy antiszemitának bélyegezték. Úgy gondolom, a probléma gyökere abban rejlik, hogy a magyar jövő tervezői nagy többségben internacionalisták voltak. Ki ilyen, ki olyan, de mindegyik orientálódott valamelyik hatalom felé. A pártállam idején a Szovjetuniótól, 1989-től pedig az USA-tól, Németországtól és Nyugat-Európától várták nemcsak a gazdasági segítséget, hanem a „jó tanácsokat", no és persze a jutalmat is.

– De hát a kerekesztal-tárgyalásokon különféle erők képviseltették magukat.

– Egyrészt önjelöltek – mondtam –, vagy az ellenzéki szervezetek küldöttei voltak, akik nem a népet képviselték, hanem szűk csoportjukat, másrészt a pártállam reformerei. Az előbbiek többsége is lényegében a pártállam által közvetve szervezett saját ellenzéke volt, vagy olyanok, akiket megbízható kádergyerekként tőkés ösztöndíjakkal nyugati egyetemeken oktattak és képeztek ki, esetleg Soros alapítványa támogatott. Ezekről később még nyilván sok szó esik, a lényeg az, hogy egy tőről fakadtak, egyetértve Virág Andrással, nagy többségben internacionalisták voltak, az új nyugati barátaikat, a fejlettebbeket akarták szolgálni, s nem a nemzetüket. Ez persze abban az időszakban érthető volt, hiszen sokat kellett tanulni, korszerű módszereket átvenni a demokráciától a piacgazdasági elvekig.

– Ha ez a kerekasztal-csapat dolgozta ki az ország új jogrendszerét, miért nem vették alapul például az amerikai alkotmányt? – kérdezősködött tovább Zita.

– Ezt komolyan kérdezed? Nevetnem kell! Először is: a külföldi tanácsadóik nem akartak igazi demokráciát, mert egy igazi függetlenség és népképviselet esetén nem befolyásolhatták volna az országot, nem adhatták volna el a multiknak, nem teljesítették volna a pénzügyi

diktátumokat. Másodszor: akik ott voltak, hatalomra és a húsosfazék közelségére vágytak, ezért a saját érdekeiknek megfelelően tervezték meg az ország jövőjét. Nem véletlen, hogy nem akarták helyreállítani az 1944-es német megszállással megszakadt történelmi alkotmányos jogfolytonosságot, s meghagyták a Visinszky-féle sztálini alkotmányt, s azt csak toldozták-foltozhatták. Az sem véletlen, hogy a mai napig nem hívtak össze alkotmányozó nemzetgyűlést. Ezt a pártállami gyökerek sem engedték. És milyen ravasz választási rendszert dolgoztak ki! Mind attól féltek, hogy az első szabad választásokon alulmaradnak, ezért kellett az egyéni körzetet mellé a listás szavazatok beszámítása is. Ha az egyiken soványabban szerepelnek, akkor a másikon jobban bejöhessenek. Hány fontos politikust nem választott meg soha senki és mégis képviselő lehetett!

– Ezek eldöntéséhez kellett az alkudozás, paktumolás?

– Ezekhez is és még sok mindenhez. Már az asztalnál egyezkedve egy kézben összpontosuló hatalmat akartak, egykamarás, mindenható parlamentet, nehogy más beleszólhasson az ügyeikbe. Azóta is ragaszkodnak ahhoz, hogy a köztársasági elnököt ők és ne a nép válassza. Az EU 25 tagállama közül háromban van így, de rajtunk kívül a másik kettőnél a felsőház is dönt róla.

– Ilyesmikhez kellettek a paktumok?

– Igen. Az elsőt, úgy tudom, 1989 nyarán kötötte Pozsgay Imre Csoóri Sándorral és Antall Józseffel arról, hogy az első államelnök, vagy ahogy később nevezték, köztársasági elnök Pozsgay legyen. Ebből persze nem lett semmi, mert az SZDSZ és a Fidesz keresztbe telt nekik. A második paktumot a hatalomra került MDF már az SZDSszel kötötte, ahogy mondták, az ország kormányozhatósága érdekében. Ezek ismertek.

– Innen tehát a paktum elnevezés.

– Igen. Minden bizonnyal több hasonló titkos politikai vagy gazdasági megállapodás született még, ami nem került nyilvánosságra. Ilyen lehet a Rózsadombi paktum is, ha valóban megköttetett. Itt az ideje, hogy most már erre is rátérjünk.

– Hadd kezdjem egy ezzel kapcsolatos, szűkkörű közvélemény-kutatással! – vette át a szót Virág András. – Tíz értelmiségi ismerősöm között csak kettő akadt, egy polgári körös, meg egy volt kisgazda, aki hallott a Rózsadombi paktumról. Faluhelyen is érdeklődtem egy gazdarendezvényen, ott az eredmény zéró.

– Őszintén szólva én is csak most, tőletek hallottam róla – jegyezte meg Zita.

– Exminiszter bizottsági társunk sem tudja, mi az – folytattam –, s ezen nincs mit csodálkozni. A paktum feltételezhetően titkos volt, a rendszerváltozás éveiben vajmi kevés jelent meg róla a hazai sajtóban.

– Mi a Szabad Európa Rádiónál hallottunk róla, de keveset – próbált visszaemlékezni tanácsadónk, Drábik János. – Hajói emlékszem, Kasza László leadott róla egy rövid anyagot.

– Az én figyelmemet az hívta fel a paktum létezésére – jegyezte meg Virág –, hogy olyan komoly emberek is érdeklődni kezdtek iránta, mint Josef von Ferenczy és Szőts Géza.

– Ha lehet, hagyjuk most azt, ki mit hallott – szóltam közbe –, mert annyira összevissza ugrálunk, s még belezavarodunk a sokféle információba. Azt javaslom, haladjunk csak szép sorjában, és külön-külön vegyük sorra a témával kapcsolatos anyagokat, visszaemlékezéseket, dokumentumokat. Jobban érthető, ha egyfajta logika szerint haladunk.

– Rendben, te tudsz róla legtöbbet – bólintottak –, ismertesd te a paktumot!

– Már beszéltünk a miértről, arról, hogy a változások keresztülviteléhez szükség volt egy vagy több titkos megállapodásra. Én ezzel folytatnám. Ugy gondolom, a Rózsadombi paktumnak az a lényege: a rendszerváltást úgy kell végrehajtani, hogy a vezető kommunisták átmenthessék magukat, új pártokban indulhassanak, bármilyen poszton voltak, beleértve az állambiztonságot, a rendőrséget és a titkosszolgálatokat is, s ne érje őket semmiféle felelősségrevonás, az állami vagyon magánosítása során pedig annak döntő része a kezükbe kerüljön. Akié a pénz és a gazdaság, azé ugyebár a hatalom is, a többi csak demokratikus

játszadozás...

– Nagyjából ennek feltételeit teremti meg a paktum húsz pontja – jegyezte meg Virág András. – Ez a titkos megállapodás lehetett a feltétele annak, hogy a diktatúra belemenjen a békés átmenetbe, egyfajta kiherélt „rendszerváltásba”.

– Igen, de legalább ilyen fontos volt az, hogy a szovjet megszállók is kapjanak valami koncot a kivonulás fejében. így például azt, hogy a Szovjetunióval maradjon fenn a baráti viszony mind gazdasági, mind politikai téren, a két ország között legyenek nyitott határok, s a mindenkori új hatalom akadályozza meg a szovjetellenes tevékenységet. Ilyen kívánalmakat is meg kellett fogalmazni, de ezekről korábban, a miért tisztázása során már beszéltünk. Nos, mielőtt rátérnék a rózsadombi titkos megállapodásra, annyit előrebocsátanék, hogy több, megközelítőleg azonos verzió ismert. Úgy tudom, hogy a paktum egyezményének első változatát egy angol újságíró, Révffy László közölte először. Valószínűleg ezt a verziót jelentette meg Amerikai Magyar Élet az 1992. február 20-i számában. Ezt hoztam el magammal, így szól:

A Rózsadombi Tizenhárom titkos egyezménye:

1. A szovjet csapatok békés és barátságos kivonulása Magyarországról.

2. *A Szovjetunió kárpótlása a hátrahagyott épületekért és javakért.*

3. Barátságos politikai és gazdasági viszony kiépítése a Szovjetunió és Magyarország között.

4. Minden szovjetellenes tevékenység megakadályozása.

5. A határok kölcsönös megnyitása a Szovjetunió és Magyarország között.

6. A volt kommunista párttagok minden büntetéstől való mentesítése.

7. A volt kommunista titkosszolgálat, határőrség, rendőrség tagjainak megvédése minden esetleges megtorlástól.

8. A volt megbízható kommunistáknak más pártokban való indítása a választásokon.

9. Az államvagyon átmentése volt kommunisták kezébe.

10. Az igazságszolgáltatás megtartása a volt kommunisták kezében.

11. Minden zsidóellenes nyilatkozat, megmozdulás és szervezkedés megbüntetése.

12. Annak megakadályozása, hogy jobboldali vagy szélsőjobboldali pártok szervezkedhessenek és indulhassanak a választásokon .

13. Minden revíziós megmozdulás letörése, és állandó hangoztatása annak, hogy „a magyar határok véglegesek és azokon változtatni nem lehet”.

14. Az új magyar kormány nem tarthat fenn kapcsolatot jobboldali emigrációs személyekkel, szervezetekkel, csoportokkal.

15. A románok, jugoszlávok, szlovákok felé csak barátságos nyilatkozatok történhetnek a kormány és a magyar képviselők részéről.

16. Az 1956-os eseményeket mint a kommunizmus megjavítását célzó mozgalmat kell beállítani, és csak azokat szabad szóhoz juttatni, akik ezt így értelmezik.

17. A magyar hadsereget egyharmadára kell csökkenteni.

18. A Szovjetunió az átmentett kommunistákon keresztül megtartja politikai befolyását Magyarországon, az Egyesült Államok viszont megerősítheti gazdasági befolyását a magyar életben.

19. Magyarország teljes garanciát ad a magyarországi nemzetiségeknek nyelvi, népi, kulturális, politikai és gazdasági jogainak zavarmentes gyakorlására.

20. Magyarország teljesen kártalanítja a magyar zsidóságot a második világháború alatt elszenvedett veszteségeiért.

– Első hallásra mindent tartalmaz, ami a pártállami rendszer paktum jellegű átmentéséhez szükséges. Kizárja az antiszemitizmust, a trianoni határok visszaállításának esetleges

követelését, a nemzetiségek elleni gyűlöletet. Nem lehet helye a volt megszállókkal szemben semmiféle vádakodásnak, gyűlöletkeltésnek, nem lehet felelősségre vonni a pártállam bűnöseit, 56 gyilkos ávéhásait s így tovább, Ilyen pontokat csak a még meglévő kommunista hatalom és szövetségeseik fogalmazhattak.

– Nem biztos – szólt közbe Virág. – Ilyen húsz pont összeállítása bizonyos jobboldali köröknek is érdeke lehetett azért, hogy lejárassák az ellenzékbe került szocialistákat, munkáspártiakat, hogy úgy állítsák be őket, mintha megalkuvó idióták lettek volna. Épeszű SZDSZ-es, MDF-es ilyent nem írt volna alá.

– Akkor sem, ha a pártállam ejtőernyőse, ellenzékbe épített ügynöke?

– Még akkor sem, hiszen ezzel elárulta volna új barátait és magát is.

– Az a gondom, hogy ebből sok minden hiányzik – töprengett hangosan Giczy György. – Ha egy valódi politikai alku alapján születik egy ilyen paktum, az tartalmazná az ellenzék, Mark Palmer és más politikai erők követeléseit is.

– Erre térjünk majd később vissza – kértem. – Sokkal fontosabb, hogy a húsz pont tele van ellentmondásokkal. Nézzük csak: mikor is datálódott az amerikai emigráció által keltezett paktum húsz pontja? Erre vonatkozóan a következőket írja az amerikai emigráns újság: *„1991. március 15-én az egyik rózsadombi villában 13 személy húsz pontban titkos egyezményt írt alá. Jelen volt az akkor távozó szovjet hadsereg egyik tábornoka, a szovjet titkosrendőrség egyik ezredese, az amerikai követség egyik vezetője, az amerikai kémszolgálat egyik magyarországi tisztje, az izraeli titkosszolgálat, a Moszad egyik képviselője, a magyar római katolikus, református egyház és izraelita hitközség képviselője, valamint öt magyarországi politikai vezető, akik közül négyen már akkor vezető tisztségben voltak”*. Hát ez teljes képtelenség, urak.

– Várj – emelte fel a kezét Virág –, nekem is van egy forrásom: *„(...) Gyökeres rendszerváltásra 1989 és 1991 között – a paktum aláírása előtt! – talán még lett volna lehetőség... ha lett volna igazi magyar érdekeket képviselő vezetőnk az országban! De nem volt, mert a paktum szerzői maguknak még »ellenzékről« is gondoskodtak, akik a magyarság nagy százalékát teljesen félrevezették, megtévesztették.”* (24 Óra, 1997. október)

– Ez sok igazságot tartalmaz, de nem közli világosan a születés időpontját. Eszerint az 1989-1991 között bármikor lehetett.

– Igen, de az állítólagos aláírók jó része csak 1991-ben volt vagy lett olyan prominens, akinek szava vagy befolyása lehetett.

– A nevek emigrációs kitalációk, annyit már most tudunk, hogy egyikük-másikuk semmiképpen sem lehetett benne,

– Hát nem szúr szemet nektek, hogy a húsz pont több olyan kívánalmat tartalmaz, amit csak a rendszerváltás előtt fogalmazhattak? Ezek 199l-ben már okafogyottá váltak.

– Ez egyértelmű, később majd egyenként értékeljük valamennyit a további információk figyelembevételével – vettem át újra a témavezetést. – Ha javasolhatom, most maradjunk annyiban, hogy ez az 1991 évi verzió az egyik, mondjuk az „A” változat, mert van egy másik is, amelyiknek a húsz pontja a stiláris problémákat leszámítva megegyezik a 9 l-es évivel.

– A születés időpontját tekintve van tehát egy „B” változat is.

– Igen. Most nézzük meg ezt is. Eszerint a Rózsadombi paktum 1989. március 15-én született.

1. Lakatos Pál, a Magyar Rádió Vasárnapi Újságjának leváltott főszerkesztője saját hírforrásai alapján ezt kész megerősíteni.

2. Amint azt már Drábik János is említette, akkoriban kapott erről a tárgyalásról napi híradást, úgynevezett budgetet a magyar ügyekért felelős Kasza László a Szabad Európa Rádiónál.

3. Csengey Dénes, az MDF egyik legtekintélyesebb forradalmára is jelen lehetett az 1989. március 15-i tárgyalásokon, mert állítólag egyedül nála maradt egy hiteles példány a paktum

jegyzőkönyvéből. (Ennek egy fénymásolata vagy fénymásolat-töredéke ma is fellelhető valahol Nyíregyházán.) Csengeyt én is ismertem, hiteles ellenzéki személyiség volt, s ha valóban rendelkezett ezzel a dokumentummal, akkor az 1989-es verzió a valószínűbb. Itt jegyzem meg, hogy Csengey a rendszerváltozást követően elég furcsa körülmények között elhalálozott, nem ártana, ha ezzel is foglalkoznánk.

4. Grósz Károly ugyancsak utalt valamelyik nyilatkozatában vagy visszaemlékezésében egy bizonyos 89-es találkozóra, ám az nem derült ki, vajon március 15-e a pontos időpont.

5. Romhányi László, a később bebörtönzött, akkori jurtás ellenzéki főnök, sok titok tudója is esküszik arra, hogy 1989. március 15-én írták alá.

Nem folytatom a többi, vélt jellegű visszaemlékezésekkel, de annyit leszögezném: számos egyéb információ is a B-verziót erősíti. Ugyanakkor én, aki könyvet írtam a rendszerváltásitól, elég jól ismerem azt a korszakot, azt kell, hogy mondjam: kizártnak tartom az 1989 március 15-i időpontot.

– Kifejtenéd, hogy miért?

– Először is az 1989. március 15-i verziót kizárják az akkori események. Vegyük csak sorra: március 11-12-én tartja első országos gyűlését az MDE Érdekessége, hogy akkor elhalasztotta a döntést a párttá alakulásról, Antall Józsefet, aki az egyik állítólagos aláíró, még alig ismerik, a vidéki szervezetek nem támogatják, így nem kerül be a 15 tagú elnökségbe, csak a választmányba. Állítólag ez annyira elkedvetlenítette, hogy nyárig feléjük sem nézett. A 1990-es választásokon parlamentbe került egyéb pártok közül a kisgazdák csak 1989. március 4-én tartották zászlóbontó nagygyűlésüket, az egykori Demokrata Néppártból pedig március 17-én alakult újjá a Kereszténydemokrata Néppárt.

– Úgy van – erősítette meg Giczy György –, s engedd meg, elnök úr, hogy megjegyezzem: a KNDP egészen biztosan nem volt benne a paktumban!

– Gyakorlatilag ők még sehol sem voltak – mondta Virág –, de az SZDSZ és a Fidesz?

– Az SZDSZ akkor a négy nappal későbbi, március 19-i országos nagygyűlésének szervezésével és előkészítésével volt elfoglalva. A paktum szempontjából szóba jöhető két meghatározó ellenzéki szervezet, az MDF (még nem is párt) és az SZDSZ egyébként is a március 15-i alternatív ünnepségekre koncentrált. Hatalmas tüntetést szervezve jelképesen elfoglalták a Magyar Televíziót és felolvasták a Mit kíván a magyar nemzet? című 12 pontot. Kizárt, hogy emellett elmehettek egy rózsadombi villába alkudozni. Különben is: az MDF január 20-án már nyilvános eszmecserét folytatott az MSZMP-vel.

– És ha az állampárt oldaláról nézzük?

– Ők minek ültek volna le március 15-én egyezkedni az ország békés átalakulásának és jövőjének kérdéseiről, amikor még egy-két reformer politikust kivéve eszük ágában sem volt tárgyalni, s főleg nem is volt kivel? Az alternatív politika szervezetek ugyanis csak egy héttel később, március 22-23-án alakították meg az Ellenzéki Kerékasztalt, s kezdtek erővé kovácsolódni. A B-verzió így a legjobb szándékkal sem valószínűsíthető.

Kis szünetet tartottam, belenéztem a jegyzeteimbe és folytattam:

– Vizsgálhatjuk ezt a paktum verziót az állítólagos aláírók oldaláról is. Sajnos, a 13-ak teljes névsorát még nem ismerjük. Még ki kell derítenünk: kik vettek részt a találkozón, valóban azok voltak-e, akikről már tudunk vagy mások, s kik kísérték el őket? A rendelkezésre álló információk szerint mindössze három párt és annak képviselői voltak jelen a találkozón. *„Antall József, Boross Péter, Göncz Árpád, Horn Gyula, Pető Iván, Paskai László, KGB, Zoltai Gusztáv (MaZsiHisz), CIA”*. Ezek, például Antall, Pető Iván és Horn Gyula is csak az 1991-es verzió esetében merülhettek fel. Azt még elfogadom, hogy a CIA és a KGB ügynökei anonimok, de a református egyház illetékes püspöke, vagy a több évtizedes ideiglenesség után végleg távozó szovjet hadsereg tábornoka miért nincs megnevezve, sőt az amerikai követség képviselője is névtelen.

– Ez igaz... folytasd!

– Nézzük az említett három politikust! Furcsállom, hogy az állampártot csak egy akkor még keveset számító ember, Horn Gyula képviseli. Igaz, 91-ben már ő az MSZP elnöke. 89-ben még Nyers Rezső és Pozsgay, a reformerek vezéregyénisége, vagy Németh Miklós akkori miniszterelnök megfelelőbb személy lett volna. No persze, 1991-ben már egyikük sem játszott szerepet: Nyerset leváltották, Németh Miklós pedig az EBRD alelnökeként külföldön dolgozott. 1989 tavaszán még Grósz Károly is fontos ember volt mint főtitkár, vele sem számoltak, 91-ben pedig már ő sem volt érdekes.

– És az említett két ellenzéki?

– Antall József akkor még csak kacérkodott az MDF-fel, neve csak később, a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon vált ismertté. Pető Iván sem illik ebbe a körbe, mert akkor még Kis János volt az SZDSZ prominense. Az említett három név önmagában kizárja az 1989. március 15-i paktum-időpontot. Nekem az egész ellentmondásos.

– Szerinted kik jöhettek volna szóba?

– Ha a paktumot valóban 1989. március 15-én kötik, akkor hihetőbb lenne a lista Németh Miklóssal, Pozsgay Imrével, Kis Jánossal, Tölgyessy Péterrel, Bíró Zoltánnal, Csengey Dénessel stb. El tudjátok képzelni, hogy egy ilyen fontos alkun ne lett volna jelen Mark Palmer akkori amerikai nagykövet vagy szovjet kollégája? Mellesleg akkoriban a KGB még csak szőrmentén bratyizott a CIA-vel, bár erre sem mernék megesküdni, hiszen a máltai csúcstalálkozó már megtörtént, Gorbacsov és Reagan elnök, valamint a két világrendszer vezető államának titkosszolgálata ott és akkor már sok mindenben megállapodott egymással.

Ittam egy kis kólát és újabb érveket hoztam fel:

– Megkérdezhetnétek azt is: miért nem kaptak meghívást a paktumra a Fidesz emberei, a kisgazdák vagy a kereszténydemokraták? Ezek a parlamenti pártok nem számítottak? Úgy latszik, 1989-ben nem, de 1991-ben? Akkor már nagy hiba lett volna kihagyni ebből Torgyánt és Orbán Viktort. Úgy gondolom, abban egyetérthetünk, hogy itt a nevekkel sántít valami.

– Mire következtetsz ebből?

– A paktum kitalálói vagy nem rendelkeztek teljes körű ismerettel, vagy szándékosan hagyták ki a fontosabb személyiségeket mondjuk azért, mert nem mentek volna bele, mert nekik talán a nemzeti érdek vagy az is számított volna, hogy mit szeretnének a magyar emberek.

– Mi van akkor, ha mégis az általad említett három párt emberei vettek részt a titkos megbeszélésen, csak ez azért nem került nyilvánosságra, mert az is a megállapodás része volt, hogy Örökre titok maradjon?

– Ez sem zárható ki, mint ahogyan az sem, hogy a rózsadombi 13-ak paktuma nem más, mint rémhírterjesztés, a szélsőjobboldali szerkesztők színes fantáziájának terméke, ahogy manapság a politikai és gazdasági hatalom birtokosai és az őket kiszolgálók állítják. Mindenesetre az is tény, hogy az állítólagos aláírók megmosolyogják, cáfolatra sem tartják érdemesnek a paktumot, mondván: silány kitaláció az egész. Ez is az igazsághoz tartozik. A fenti ellentmondásoktól függetlenül foglalkoznunk kell vele, mert az ország idejutott, mert a húsz pontnak igazságtartalma van. Nem véletlen, hogy a politikai hatalom birtokosai között ott van sok pártállami vezető, s a volt kommunisták egy része ma a leggazdagabb. Úgy gondolom, kötelességünk tovább folytatni a kutatást, feltárni az akkori események hátterét. Valaminek lennie kellett, valamire biztosan rá fogunk jönni!

– Rendben van, folytatjuk, de mi legyen a paktum húsz pontjával? Dobjuk a papírkosárba?

– Nem, semmiképpen. Az eddigi cáfolatok még nem azt jelentik, hogy kitaláció. Mi van akkor, ha a két hibás időpont csak dezinformáció. Azért terjesztették el a 91-es és 89-es verziót, hogy nevetségessége miatt könnyű legyen cáfolni és megmosolyogják? Lehet, hogy ennek is célja volt. Mondjuk az, hogy egy valódi időpontról és tárgyalássorozatról elterelje a figyelmet.

– Mit javasolsz, elnök úr? – kérdezte Giczy György.

– Azt, hogy egyelőre folytassuk az anyag– és információgyűjtést. Újabb bizonyítékokra, visszaemlékezésekre, olyan érvrendszerre van szükség, ami alátámasztja, hogy valamiféle paktum mégiscsak létezik, a rendszerváltás pedig nem rendszerváltás volt, hanem a kommunista káderek, a pártállam és a nemzeti vagyon egy részének fondorlatos átmentő akciója. A következő ülésünkön folytatjuk.

A Rózsadombi paktum helyszíne és névválasztása

Az anyaggyűjtés során az 1989-es esztendőről szóló Politikai évkönyvben, Hankiss Elemér írásában felfedeztem egy témakiemelést. Azt a címet adta a dőlt betűkkel szedett kiemelésnek, hogy Rózsadombi perspektíva. Ez ugyan gazdasági kérdésekről szólt, arról, hogy az akkori Németh-kormány antiinflációs politikáját az ellenzéki pártok többsége szótlanul elfogadta, de engem elgondolkoztatott. Miért gondolt már Hankiss is a Rózsadombra? Ez a térség az akkori gazdagokra és a pártelitre utalt? Debreczeni József A miniszterelnök című könyvében Torgyant úgy nevezik, a Rózsadombi Dózsa György. Más korabeli anyagok is mint valami toptérségről, úgy beszélnek Budapest II. kerületének e villanegyedéről.

A következő szűkkörű bizottsági ülésen fel is tettem vitaindítónak a kérdést: miért a rózsadombi nevet kapta az állítólagos paktum?

Virág András próbált válaszolni rá:

– Rózsadomb volt az egyik „káderdülő" – magyarázta –, a rendszerváltozás időszakában Budapestnek ez a villanegyede adott otthont számos újgazdagnak, vezető pártkádernek. E térség keleti oldalán lakott Kádár János, nyugati alján, a Trombitás utcában pedig Grósz Károly. Érdekes még az is, hogy a tetején, a Vérhalom térnél alakították ki egy villában az akkori miniszterelnöki rezidenciát, amit aztán biztonsági okokból mégsem használtak. Be lehetett látni, könnyen át lehetett volna lőni az épületet... Korábban még az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó hírhedt terrorista, Carlos is valahol a közelben lakott. Egyszóval ez a térség volt még akkoriban a top.

– Akkor ez lehet a magyarázata, miért valahol ott tárgyaltak a mi titkos paktumolóink is. Ha pedig tényleg a Rózsadomb elit környezetében tartották a találkozót, akkor logikus, hogy arról adtak nevet a titkos megállapodásnak. Javaslom, kezdjük a helyszínnel. Az egyik rendelkezésemre álló információ szerint Lakatos Pál a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság című műsorának leváltott főszerkesztője tudni véli, hogy a tárgyalások helyszíne egy Budapest, II. Mechwart tér közelében lévő villa volt. Az ezzel kapcsolatos értesüléseit az egyik, Körösi Imrével közös könyvükben is kifejtette.

– A Mechwart tér környéke is a Rózsadombhoz tartozik. Ha valóban ott jöttek össze a fontos emberek, akkor jó a névválasztás. Már azért is, mert a rózsadombi újgazdagok és pártkáderek iránt ellenszenvet kelt.

– Van tehát egy feltételezett helyszínünk – vettem át a szót. – Induljunk ki abból, hogy egy rózsadombi vagy azon a környéken található villa volt a paktum helyszíne. Az a kérdés: ez valamelyik fontos elvtársé lehetett vagy a Diplomáciai Testületeket Ellátó Iroda külföldi követségi attasék vagy konzulok részére bérbe adásra váró ingatlana, esetleg valami más? A fontos elvtársakat, de ugyanígy az érintett ellenzéki vezetőket is kizárhatjuk, mert senki sem kockáztathatta meg azt, hogy lakcíme összefüggésbe kerüljön a titkos tárgyalással. A DTEI-t is kizárhatjuk, mert az akkori külügyminisztereket, Várkonyi Pétert, Horn Gyulát, mint ahogy utódját, Jeszenszkyt sem nem vonták be a tárgyalásokba,

– Pedig Horn szerepel a Rózsadombi paktum feltételezett 13 tagja között.

– Igen, de ez csak amolyan tippelés. Úgy tudom, Horn Gyula tagadja, hogy bevonták volna ilyesfajta egyezkedésbe. Ezt el is hiszem, mert egyfelől Németh Miklós miniszterelnök sok esetben kihagyta őt bizonyos tárgyalásokról. Az akkori kormánykörökből származó információk szerint Németh néha a külügyeket is a saját kezébe vette. Horn megkerülésével folytatott folyamatos tárgyalásokat, egyeztetéseket Mark Palmer nagykövettel, de a

szovjetekkel és másokkal is. Hallottam olyan találkozókról, amikor Németh a neves külföldi államfővel vagy miniszterelnökkel négyszemközt vagy csupán megbízható tolmács bevonásával tárgyalt, Horn meg valahol kint várakozott.

– Ezt egykori vezető kormányhivatalnokként én is megerősíthetem – mosolyodott el Virág. – Ilyenkor a várakozási időt Horn fröccsözgetéssel ütötte el. Kedvelte a Badacsonyi Kéknyelűt, ezért is becéztük egy szűkebb körben Kéknyelűnek.

– Ami a Kéknyelűt illeti, mint kedvelt itóka kortyolgatását el tudom képzelni, de az általam megkérdezett MSZMP-sek és MSZP-s utódaik tagadták, hogy külügyminiszterként vagy későbbi pártelnök-miniszterelnökként ez lelt volna a ragadványneve. Ez nem is érdekes. Sokkal fontosabb egy másik szempont, ami amellett szól, hogy Horn Gyulát kihagyták a titkos egyezkedésből.

– Mire gondolsz?

– Arra, hogy Horn nem kedvelte Mark Palmert. Az egykori amerikai nagykövetről meglehetősen negatívan nyilatkozott. Megkeresem majd és ezzel kapcsolatban kikérem a véleményét. Talán mond néhány konkrétumot. Annyi bizonyos, sérthette az igazságérzetét, hogy Palmer mint valami szürke eminenciás madzagon rángatja a magyar politikusokat és az ellenzék vezetőit. Sokkal jobban beleszól mindenbe, mint korábban a szovjet nagykövet. Miféle szabadság és függetlenség várhatott Magyarországra, ha az amerikaiak itteni embere úgy dirigál, mint valami helytartó?

– Hoppá! Eszembe jutott valami, elnök úr – szólalt meg Giczy. – 1989 nyarán Mark Palmert úgy nevezték, mint valamiféle prokonzuli, újkori helytartót. Ez ellen tiltakozott is az egyik 89 júliusi HVG-ben. Nem zörög a haraszt, nem alaptalanul tartották prokonzulnak. Úgy gondolod, hogy Horn akkor se ment volna el a Rózsadombi paktum tárgyalásaira, ha hívják?

– Holtbiztos, hogy nem ült volna le egy olyan tárgyalóasztalhoz, ahol Mark Palmer elnököl.

– És a helyettese, Kovács László akkori külügyi államtitkár?

– Ő is kizárható – folytattam. – Őt legfeljebb akkor vonták volna be a tárgyalásokba, ha az Kohl kancellárral folyik. Kovács éppúgy, mint Horn Gyula vagy bizalmi emberük, Horváth István bonni nagykövet a német kapcsolatok bővítését favorizálta, így a feltételezhetően amerikai bábáskodás alatt folyó paktumozásban nem lehetett szerepük. Visszatérve a rózsadombi villára: az nem lehetett a Külügyminisztériumé illetve a DTEI-é. Ebből logikusan következik, hogy a szóbanforgó villa bizonyára egy úgynevezett „konspirációs lakás” volt, talán az állambiztonságé, az elhárításé egy fedőcégen keresztül. No persze, az akkori sruktúrát, a párt belüggyel és a titkosszolgálatokkal való összefonódását alapul véve lehetett ez az MSZMP és a kormány szűkebb körű beavatottjainak a titkos találkahelye is.

– Egyetértek – bólintott Virág. – Ezt támasztja alá egy epizód, amelynek én is a részese voltam. Azt hittem, nincs köze ehhez az ügyhöz, mert csak egy főszerkesztő, mellesleg épp a te megbuktatási kísérletedről szól. Itt az ideje, hogy másfél évtized után megtudd. Ez az eset is egy rózsadombi konspirációs villában játszódik, lehet, hogy épp abban, amelyikben a Rózsadombi paktum született, ezért fölöttébb érdekes.

*

Az ügy hátterének jobb megértése végett előbb el kell mondanom az előzményeket. 1989 nyarán a budapesti Hiltonban egy érdekes üzleti találkozót rendeztek. Demján Sándor, a Magyar Hitelbank akkori elnök-vezérigazgatója, a Reform hírmagazint kiadó részvénytársaság főrészvényese és Marjai József nyugalmazott miniszterelnök-helyettes meghívta a két ismert ausztrál milliárdost, Sir Peter Abelest, a TNT tulajdonosát és Rupert Murdock sajtómágnást. A vacsorán a Reform hírmagazin akkori főszerkesztőjeként én is részt vettem és Pozsgay József, a legjobb szinkrontolmács fordított. Sir Abeles és Demján is javasolta Murdocknak, hogy társuljon be a magyar médiába. Megvehetné például részben

vagy egészben a Demján-érdekeltség két lapját, a Reform hetilapot és a Mai Napot.

Emlékszem, vacsora után hatalmas vastag szivarokat szívtunk. A két külföldi milliárdos ehhez már hozzászokott, én viszont hamarosan olyan rosszul lettem, hogy szédelegve távoznom kellett.

Ez a bevezető azért fontos, az üzleti vacsorát követően kitaláltuk Demjánnal, hogy lényegesen javítaná a Reform eladási pozícióit, ha a hetilap átkerülne egy újonnan alapított részvénytársaságba. Ezt 1989 szeptemberében gyorsan meg is szerveztük és októbertől a hetilap a tíz százalékban az újságírók, kilencven százalékban a korábbi tulajdonos által létrehozott új cég, a Reform Hírmagazin Rt. lett a Reform újság tulajdonosa. így hetekkel később sokkal jobb pozícióból kezdődhettek meg a tárgyalások Murdoch News International nevű londoni sajtóbirodalmával a lap és cég eladásáról.

Csakhogy erről nem tudhattak a párt konzervatívjai 1989 szeptemberében, az MSZMP fennállása utolsó hónapjának belharcai időszakában. Az előkészületben lévő tulajdonváltást úgy tekintették, hogy én függetleníteni szeretném magam, a lapot pedig át akarom játszani az ellenzéknek. Csak ekkor, Virág Andrást hallgatva döbbentem rá, hogy akkor azonnali ellencsapásra készültek.

Virág így emlékezett vissza arra a koraőszi estére.

„Az igazgatóság párthoz hű tagjaival estig üléseztünk. Többen felvetették, hogy Tőke Pétert, a Reform főszerkesztőjét azonnali hatállyal le kellene váltani, mert a lap irányítása, szellemisége teljesen idegen lett a szocialista eszméktől, egyre inkább ellenzékivé válik. Hiába a sok beépített ember, a Népszabadságtól odakölcsönzött főszerkesztő-helyettes, a szerkesztőség egyre inkább rendszerellenes szarkavarók gyülekezete. Tőke nem jár el a főszerkesztői értekezletekre, nem kéri ki a sajtóirányatás tanácsát, átlép a fontos agigproposok és tájhivatali vezetők feje felett, a saját útját járja, legfeljebb Grósztól, Berecztől, Pozsgaytól és Németh Miklóstól kér néha tanácsot. Nem tagja a pártnak, segíti az ellenzéki mozgalmakat, csak Demjánt és a bankos vezetőket fogadja el főnökének.

Az igazgatóság többségében az a vélemény alakult ki, hogy Tőkét sürgősen le kell váltani és egy ilyen zűrzavaros politikai helyzetben jobban eligazodó megbízható elvtársat kell kinevezni a helyére. Mint akkori vezérigazgató elleneztem ezt, mondván: Demján háta mögött nem szabad ilyen puccsszerű leváltást végrehajtani, egyébként sincs egyetlen utódjelölt sem.

Néhány percnyi tanácstalanság után az egyik igazgatósági tag konzultált valakikkel, majd közölte, hogy azonnali találkozóra hívnak bennünket. Ekkor valamennyien felkerekedtünk és a Könyves Kálmán körúti irodából kocsival átmentünk egy titkos éjszakai helyszínre. Sötét volt, nem tudtam követni az utcákat, egyébként is rosszul tájékozódom, csak arra emlékszem, hogy a Gábor Áron úton jöttünk fel, aztán talán a Bimbó úton mentünk a Mechwart tér irányába.

A kertes villában, ahová bementünk, sötét volt. Mi érkeztünk elsőként. Az lepett meg, hogy a társaim már járhattak ott, mert tudták, hol a kulcs, a bejárat. Ismerték az épület fontosabb belső helyiségeit is. Ahogy bementünk azonnal egy tárgyalóba indultak, ahol az asztalra ki voltak készítve a poharak, a konyha hűtőszekrényéből üdítőket hoztak, és termosz tele volt előre lefőzött kávéval. A legmegdöbbentőbb az volt, hogy a villa be volt rendezve, de lakatlannak tűnt, mert sehol egy ottlakótól származó ruha vagy valami személyes tárgy. Minden úgy volt elhelyezve a vázáktól, a kisplasztikáktól a polcon lévő néhány könyvig, ahogyan egy lakberendező otthagyta.

Hamarosan megérkeztek a többiek is. Egy-két pártközpontos és három ismeretlen, katonás tartású civilruhás. Valamennyien otthonosan mozogtak, tudták, hol a vécé, melyik szekrényben van a pálinka és a konyak, egyszóval hazajöttek.

Azonnal elővezették, milyen fontos lap a Reform és mindenáron meg kell szerezni, különös tekintettel arra, hogy hamarosan összeül az MSZMP kongresszusa és ott fontos döntések várhatók.

– A médiát kézben kell tartani – mondta egy párközpontos, B, akit akkoriban a sajtóban mindenki ismert –, megengedhetetlen, hogy egy zavaros eszméket követő Tőke irányítson egy ilyen fontos lapot.

A megbeszélés körülbelül éjfélig tartott, akkor befutott a részvénytársaság elnöke. Meghallgatta a rövid összefoglalót, aztán közölte, hogy ebben nem kíván részt venni, amúgy is hamarosan lemond, más munkái lesznek.

Erre én is bejelentettem, hogy távozni kívánok a részvénytársaság vezérigazgatói posztjáról és nem veszek részt ebben a főszerkesztő-leváltósdiban. Egyébként is ha el akarnák távolítani Tőkét, én azonnal telefonálok a főrészvényesnek, s ezt elmondom Tőkének is, ő pedig nem fogja annyiban hagyni, szól Demjánnak, Grósznak vagy a reformer politikusoknak.

A lényeg az, hogy patthelyzet alakult ki, nem tudták, mitévők legyenek. A tárgyalás eredménytelenül zárult. Néhányan azzal váltak el, hogy tájékozódnak a párt vezető körében és hamarosan újra összeülnek. Erre azonban a következő időszakban már nem került sor, mert kiéleződött az MSZMP-n belüli belső harc a konzervatívok, a reformkommunisták és a Nyers körül csoportosuló szociáldemokrácia irányába elhajlók között. Október 6-7-én pedig a kongresszus olyan, nem várt irányt váltott, ami az MSZMP önfeloszlatá-sához és egy új párt, az MSZP megalapításához vezetett. Számomra csak az maradt meg, hogy a pártnak ilyen titkos villája is volt.”

– Köszönöm, hogy elmondtad, legalább utólag megtudtam, hogy azok, akik szemtől szemben a barátaim voltak, akikkel jókat dumáltunk, nevetgéltünk, közben ki akartak nyírni – jegyeztem meg halvány mosollyal.

– Ha akkor szólsz nekem, hogy Demjánnal egyetértésben, üzleti érdekből akarod függetleníteni a Reformot, akkor nem áskálódnak ellened. Megnyugtathattam volna a leváltásodon mesterkedő idiótákat, hogy nincs a háttérben politikai oka az önállósodásnak.

– Őszintén szólva politikai oka is volt. Elegem lett abból, hogy állandóan elláttak „atyai jótanáccsal” meg beleszóltak a lapszerkesztésbe. Mindenesetre október elsejétől már egy másik részvénytársasághoz tartoztunk és annak én lettem az elnöke. Szabad kezet kaptam Demjántól, aztán később, amikor eladtuk a lap ötven százalékát, Rupert Murdochtól is.

– Jó hallgatni benneteket, főszerkesztő urak – mosolyodott el Giczy, akiről kevesen tudják, hogy maga is volt helyettes főszerkesztő a nyolcvanas évek első felében, egykori lelkészként a Reformátusok Lapjánál. – De ha javasolhatom, térjünk vissza az eredeti témánkhoz, a rózsadombi helyszínhez, mert nekem is lesz némi adalékom!

– Oké – bólintottam. – A rózsadombi villa létezésére András visszaemlékezése is utal, de van ezzel kapcsolatban még egy forrás. Scmidt Atilla bűnügyi újságíró is kutatta ezt a konspirációs találkahelyet. A titkosszolgálatokról írott cikkei és anyaggyűjtése során állítólag megtalálta azt a bizonyos rózsadombi „T” villát. Nagy valószínűséggel ugyanaz az épület, ahol a Reformot megszerezni szándékozó párt és belügyes csapat, valamint más alkalommal a Rózsadombi 13-ak összejöttek. Te jössz, Gyuri! Te is tudsz valamit?

Giczy György bólintott:

– Igen. Talán megerősíti a „T” villa létezését egy másik találkozó és az ott elhangzottak. Évekkel később, a rendszerváltozás után a Rózsadombi paktumra hivatkozva a politikai körök össze akartak hozni „Béke Jobb” elnevezéssel egyfajta nemzeti megbékélést. Egy Pest megyei, egykori Andrássy-villában volt a találkozó. Ott szűkebb körben elhangzott, milyen sikeres volt a Rózsadombi paktum, annak hagyományait követve kellene lerakni egy új nemzeti megbékélés alapjait. A villa tulajdonosa elmondta, hogy ő már a Rózsadombi paktum idején is összehozta Boross Pétert a politikai elit bizonyos személyiségeivel, s ezt kellene tenni a Béke Jobb idején is. Ez a bizonyos A. úr azt vallotta akkor, hogy részt vett 1989-ben a Rózsadombi paktum előkészítésében és megszervezésében, a tárgyalások idején pedig jelen volt abban a bizonyos rózsadombi villában. Az ott szerzett tapasztalatait ajánlotta fel nekünk, de nem volt rá szükség, mert a Béke jobból, ami kitörési pont lehetett volna egyfajta nemzeti

közmegegyezés irányában, nem lett semmi. Az illető egyébként a magyar nagytőkét reprezentáló fontos személyiségek szűk köréhez tartozott, s ha jól emlékszem, elnökhelyettes lehetett valamelyik országos szakmai szövetségben.

Giczy neveket is említett, ezeket nem jegyeztük fel, csak memorizáltuk. A kereszténydemokrata exelnök beszámolója nemcsak a villa valódiságára, hanem a paktum megtörténtére és egy újabb szereplőre, Boross Péter exminiszterelnökre is rávilágított.

Elvonultunk kávézni. Eközben megkérdeztem Giczytől:

– Mondd, mi volt az oka, hogy téged kicsináltak a KDNP-nél?

– Köszönöm az érdeklődésed, elnök úr. Azzal kezdődött, hogy felvetettem a párt vezetőségének alternatívaként Németh Miklóst mint kiváló miniszterelnök-jelöltet. Nem is csináltunk ebből titkot, a kereszténydemokrata szervezetek is kezdték elfogadni. Csakhogy jobboldali beállítottságú párt lévén a KDNP vezetőségének egy része ezt a kezdeményezést ellenezte, elképzelhetetlennek tartotta, hogy egy közismert baloldali politikust támogasson. Amikor engem meg akartak buktatni, a Németh Miklós-ügyet használták fel ellenem. A választmány leszavazott. Akkoriban ugyanis a KDNP vezetése kapott egy ajánlatot Dávid Ibolyától is. Ennek az volt a lényege, hogy Dávid Ibolya a Fidesszel folytatandó tárgyalásokon feláll, otthagyja Pokorni Zoltánt, s inkább a KDNP-vel lép szorosabb együttműködésre. A találkozó estéjén várták is Dávid Ibolya jelentkezését, de ő inkább a Fidesz mellett döntött. Az ellenem fellépő KDNP-s vezetők azóta is várják az MDF elnök asszonyának hívó szavát, de hiába. Ők ennek kapcsán teremtettek olyan tarthatatlan helyzetet, amit megelégeltem. Az alapszabály szerint a választmány nem válthatott le, erre csak a tisztújító kongresszusnak volt joga. Azt össze is hívták, de arra már nem mentem el, mert annyira gyengének találtam a pártunk választási esélyeit, hogy nem láttam értelmét 2001-ben egy szakadásnak és a pártelnöki posztért folyó kiélezett küzdelemnek. Engem tehát nem buktattak meg, nem csináltak ki, nem váltottak le. En döntöttem úgy, hogy ilyen légkörben félreállok. Az az érdekessége az egésznek, hogy az a két KDNP-vezetőségi tag, aki a legjobban ellenezte Németh Miklóst, Medgyessy hatalomra kerülése után elfogadott az MSZP-től egy-egy jól fizető zsíros posztot.

A C-verzió vagy inkább II. Rózsadombi paktum

A dilemmát továbbra is a Rózsadombi paktum két, egymásnak ellentmondó, vélt időpontja jelentette. A rendszerváltás gyors átalakulást eredményező időszakában egyáltalán nem mindegy ugyanis, hogy mikor kötötték meg a paktumot. Egészen más a megítélése, ha a pártállam vége előtt másfél-két évvel írták alá, s megint más, ha az első szabad választások eredményeként alakult Antall-kormány majdnem egyéves fennállásakor. Hiába volt már a magyarázat a miértre, a hol kérdésére – a mikor témakörénél a bizottság újra tanácstalanná vált. Az 1991-es „A” verziót későinek, az 1989. március 15-i „B” változatot, pedig túl korainak találta. Az addig megszerzett információk olyan ellentmondásosak voltak, hogy nem találtak kiutat.

Sokat töprengtem én is a két időponton. Az 1991. március 15-i „A” változat már csak azért érdekes, mert az állítólagos aláírók akkor már potentátok voltak. Antall miniszterelnök, Göncz Árpád köztársasági elnök, Boross Péter miniszter, Horn pedig pártelnök lett. Magára a paktumra viszont már semmi szükség sem volt. Épeszű ember – főleg olyan magyar, mint Antall, aki ráadásul beteg is volt – nem írta volna alá, úgymond utólag. Már csak azért sem, mert néhány pontot esze ágában sem lett volna megvalósítani. A másik, az 1989. március 15-i JB” verzió meg azért nem tetszett, mert túl korai. Már csak azért is korai, mert az említett állítólagos aláírók – amint arról már szó esett – Hornt leszámítva még ismeretlenek voltak.

Ha az objektív körülményeket nézzük, 1989 tavaszán még nagyon gyenge és törékeny volt az ellenzék, az MSZMP pedig erős, és eszük ágában sem volt lepaktálni a hatalmukat romboló, aláásó ellenfeleikkel, érveltem magamban. Megnéztem, A rendszerváltás FEKETE-

KÖNYVÉ-ben miről írtam a tavaszi hónapokban. Az akkori PB-ülések jegyzőkönyveiben nem találtam semmi utalást paktumra vonatkozóan, pedig azokon a fontos összejöveteleken mindenről beszámoltak. A titkosszolgálatok sem regisztráltak semmit egy ilyen találkozóval kapcsolatban, pedig ha a KGB is jelen volt, az tájékoztatta volna magyar kapcsolatait. Arról nem is beszélve, hogy a paktumon – akár Horn volt ott, akár más – az állampárt képviselőjének is jelen kellett lennie, különben nem lett volna kivel megállapodni. Egy ilyen fontos, sorsdöntő tárgyalásra pedig csak a PB küldhetett volna ki valakit, amint meg is tették abban az évben az ellenzéki pártokkal folytatott különféle párbeszédek alkalmával.

Lehet, hogy a bizottságbeli kutatótársaim holtpontra jutottak, de én nem tudtam ezt elfogadni. Tovább kell lépni, meg kell hallgatni az érdekelteket is, hátha az ő visszaemlékezéseik új fordulatot hoznak.

Az állítólagos paktumosok között Pető Ivánt is szerepelt. Először őt kerestem meg. Amikor elmondtam neki, hogy két, ellentmondásos verzióm van, így válaszolt:

– A 89. márciusi időpont korai, a 9 l-es pedig marhaság, hiszen addigra már minden eldőlt. Legfeljebb egy 1989. októberi időpont lett volna jó ilyesmire, de egyik írásomban foglalkoztam a Rózsadombi paktummal. A lényege: ostobaság az egész.

Kovács László külügyminiszter nem szerepelt ugyan a listán, de őt is megkérdeztem a paktumról. Neki már a Petőtől hallott októbert is bedobtam. Kovács akkori külügyi államtitkárként az 1989-es MSZMP-kongresszuson az egyik bizottság elnöke volt, s mint ilyent ^megkeresték néhányan az MSZMP-kongresszus első napján. így emlékezett vissza rá:

– Akkor, október 6-án este odajött hozzám Bíró Zoltán, az MDF akkori elnöke, ha jól emlékszem, Király Zoltánnal, Gombár Csabával, Lengyel Lászlóval, hogy szeretnének megbeszéléseket folytatni az MSZMP vezető politikusaival. Nem nagyon tudták eldönteni, hogy kivel, mert akkor elég bizonytalan volt a helyzet. Meglátták akkor Mark Palmer amerikai nagykövetet Németh Miklós miniszterelnök társaságában, talán velük beszélhettek. Azt nem tudom megerősíteni, hogy akkor este velük és másokkal tényleg elvonultak-e tárgyalni, s főleg azt, hogy miről tárgyalhattak. Ezt tőlük kellene megkérdezni.

Bizottságunk egykori MSZMP KB-titkára, Berecz János történész megerősítette azt, amit Kovács Lászlótól megtudtam és kiegészítette:

– Az MSZMP utolsó kongresszusának első napján, 6-án este egy kisebb reformer csoport, köztük Németh Miklós miniszterelnök Mark Palmer akkori amerikai nagykövettel együtt elment az ellenzékiekkel egy rózsadombi villába valamiféle paktumról tárgyalni! Úgy emlékszem, köztük volt köztük Horn Gyula külügyminiszter is.

Az október 6-áról 7-ére virradó éjszaka egy rendkívül izgalmas időszak volt. A pártkongresszus konzervatívjai az MSZMP jövőjéről, Nyersek a megszüntetéséről és egy új párt alapításáról egyezkedtek. Mindenki elfoglalt volt. Berecz „Összefogás" platformja összeomlott, már csak két erős platform maradt négy fontos személyiséggel: Nyers Rezsővel, Pozsgay Imrével, Németh Miklóssal, Horn Gyulával. Szűrös nem állt sehová, bölcsen kivárt. Ekkor, a színfalak mögött dőlt el az MSZMP sorsa, megszüntetése, s Nyers Rezső váratlan megerősödése. Pozsgay, aki a reformerek fontos vezéralakja volt, lepaktált Nyerssel és ez eldöntötte az MSZP megalakításának lehetőségét. Ebben a paktumban Németh Miklós nem volt benne, nem is vehetett részt, mivel ő akkor nagy valószínűséggel másokkal egy bizonyos rózsadombi villában alkudozott az ország jövőjéről. Itt kell megjegyezni, hogy Pozsgay átállását árulásnak tartotta, hiába választotta be a következő napokban zászlót bontó Magyar Szocialista Párt az elnökségébe, erre nemcsak hogy nem tartott igényt, de néhány hét múlva le is mondott pártbeli tisztségéről. Miért? Netán sértődésből, mert a háta mögött döntöttek az új párt ügyeiről? Vagy közben megköttetett a rendszerváltás Rózsadombi paktumja, esetleg annak egy újabb fordulója, s ő már tudta, hogy mi fog történni? Ismerte az amerikaiak vagy a németek Magyarországgal kapcsolatos titkos forgatókönyvét?

Úgy gondoltam, hogy október 6-án este Németh Miklósnak lehetett ideje arra, hogy Mark

Palmerrel és a tárgyalni akaró MDF-esekkel, Bíró Zoltánnal és társával, a nem említett Csengey Dénessel, s talán még más reformerekkel is elvonuljon egy rózsadombi villába egyezkedni. Berecz szerint Horn Gyula is velük tartott, de ebben kételkedem, mert számára apárt sorsa, az MSZP megalapítása fontosabb lehetett. Mindenesetre őt is megkérdeztem.

Horn Gyula felháborodott, amikor szóba hoztam, hogy 1989. október 6-án este ő is ott volt Németh Miklós és az amerikai nagykövet társaságában. Nem a paktumolás zavarta, még csak ama bizonyos rózsadombi villa sem. Egy bizonyos személy miatt lett ingerült, s így válaszolt:

– Én nem vettem részt ilyesmin – mondta –, pláne nem Mark Palmerrel, aki a most megjelent könyvében olyan valótlanságokat állít, hogy Grósz Károly könyörgött neki, segítsen, nehogy ő is Ceausescu sorsára jusson, vagyis nehogy kivégezzék a forradalmárok. Ez hazugság! Aki közelebbről ismerte Grószt, az tudta, hogy nem gyáva, bátran kiállt az elveiért. Soha senkinek sem könyörgött. Palmer úr ezzel csak le akarta járatni, gyáva, beszari bűnös politikusnak beállítani. Az ex-nagykövet urat nemcsak a füllentésért, de azért sem kedvelem-kedveltem, mert állandóan erőszakosan beavatkozott az ország belügyeibe. Ránk és az ellenzékre akarta kényszeríteni az akaratát, mintha ő lett volna a rendszerváltozás főrendezője. Ami pedig az ország jövőjét illeti, ezzel kapcsolatban valóban folytak tárgyalások, alkudozások az ellenzékkel, de nem rózsadombi paktum név alatt.

Feljegyeztem magamnak: más elnevezésű paktumok is lehetnek.

Azon a kongresszuson az MSZMP megszűnt, s Magyar Szocialista Párt néven új pártot alapítottak. Ennek négytagú elnökségébe Horn Gyula is bekerült Nyers, Pozsgay és Németh Miklós oldalán. A Magyar Világ című lap egyik, 2003. őszi száma szerint Horn hozta szóba, hogy az állampárt vagyonát át kellene menteni biztos kezekbe, nehogy később szabad prédává váljék.

Horn nem volt benne a paktumban, mégis fontos és teljesült pont lett a vagyonátmetésből? Érdekes.

Csurka Istvánt Lakatos Pál, a rádió Vasárnapi Újságjának leváltott főszerkesztője kérdezte meg a titkos tárgyalásokról:

– Semmiféle paktum sem volt – állította Csurka.

Amikor elmeséltem anyaggyűjtésem eredményét Drábik János barátomnak, Csurkánál elmosolyodott és azt mondta:

– Joggal állítja, hogy nem volt paktum, hiszen vele már akkor sem tárgyaltak volna, mivel nem lehetett a „klub” tagja.

Ennek a klub megjegyzésnek nem tulajdonítottam jelentőséget, mert tanácsadónk a paktum két verziójával kapcsolatban áthidaló megoldásként felvetette: mindkét időpontnak lehet alapja, ha nemcsak egyszer, hanem többször is összejöttek, mivel egy ilyen fontos döntést csak többfordulós tárgyalás után lehet hozni. Ezt el lehet fogadni, de mégiscsak az számít, hogy kik, mit és mikor írtak alá.

Vitatkoztam Drábikkal, mondván, hogy az egész ügy egyik kulcsa az időpont. A dátum azért fontos, mert a résztvevők és a paktumpontok valódiságát is megkérdőjelezheti – vagy megerősítheti. Erre úgy válaszolt, mint ami a legtermészetesebb:

– Akkor kell lennie egy C-verziónak is!

– Miféle C-verziónak?

– Egy olyan köztes időpontnak, ami a húsz pontot és az aláírók személyét is valószínűsíti.

Hihetetlen. Ott volt szinte tálcán az az időpont, amit Berecz János említett, 1989. október 6-a. Ráadásul többen is emlékeztek rá, hogy akkor Németh Miklós, Mark Palmer, az MDF-esek és mások elmentek tárgyalni valamilyen villába. Egyszerre összeállt a kép és a paktum húsz pontja is reálissá, elfogadhatóvá vált. Az október 6-7-e közti éjszaka volt a kommunisták bukásának és újjászületésének pillanata. Többségük vesztett, de a reformerek, a változtatni akarók, az új párt alapítói nyertek. Utóbbiaknak ebben a győzelmi helyzetben nagy szüksége lehetett reményt adó biztosítékokra, a „keleti gazda” jóindulatára, a „nyugati gazda”

segítőkész támogatására, a legerősebb ellenzékkel kialakítható, kompromisszumos jövőalakítás garantált lehetőségére. Akkor már lehetett tárgyalni a szovjet csapatok kivonásáról, a pártállami elit hatalmának álcázott meghagyásáról, a pártvagyon átmentéséről, meg arról, hogy senkit sem vonnak felelősségre. Megvolt tehát az ideális időpont.

Rohantam kutatótársaimhoz és ujjongva közöltem:

– Nem fogjátok elhinni, megtaláltam a paktum kulcsát!

– A rejtély megoldását? – kérdezték izgatottan.

– Na, azt azért nem, de van egy köztes időpont, ami már elfogadhatóvá teszi a Rózsadombi 13-ak húsz pontját. Sok olyan elemet tartalmaz, amely kezdi valószínűsíteni a paktum megtörténtét, egyben felveti egy újabb változat, egy C-verzió létezését.

Részletesen elmeséltem, mire jutottam. Amikor befejeztem, néhány másodperces csend lett. Láttam, felfogják, megértik.

– Remek a logikád – bólogatott Virág András elismerően. – Ez a C-verzió a három közül eddig a legreálisabb. Ismerve az akkori reformerek gondolkodásmódját, aggodalmait, kiútkeresését, garanciaigényét, a helyükben 1989 októberében én is nagyjából olyan titkos megállapodásra törekedtem volna, mint ez a C-verzió. Mellesleg jobb, ha ezt úgy nevezzük: II. Rózsadombi paktum.

– Egyetértek – mondtam –, már csak azért is, mert ez már sokkal több reális és aktuális probléma megoldására törekedhetett.

– Ha megengeded, elnök úr, tisztelettel – szólt közbe Giczy György –, a C-verzió vagy ahogy voltatok szívesek elnevezni, a II. számú paktum feltételezett októberi időpontjában már elfogadható az ismert húsz pont is. Akkor valóban ez lehetett a békés átmenet és a látszólagos hatalomátadás ára.

– Abban tehát egyetértünk, hogy a 89 októberi már jobb időpont -töprengett Virág hangosan –, de nekem azért vannak még aggályaim. Főleg az aláírók miatt sok az ellentmondás. Itt Bíró Zoltán megy el tárgyalni, aztán Németh Miklós és Mark Palmer. Egyik sincs a korábbi paktumverziók aláírói között. Például nem Antall képviseli az MDF-et?

– Talán azért – érveltem –, mert akkor még Bíró Zoltán volt az MDF elnöke, Antall csak néhány nappal később vette át tőle a vezetést. Horn persze ott lehetett volna. A többiek neve, mint például Boross Péteré, Pető Iváné vagy Göncz Árpádé akkor még fel sem merülhetett.

Ezen a ponton megálltam, mert rádöbbentem saját elméletem gyenge pontjaira. Eszembe jutott valami, ami addig elkerülte a figyelmem. Kénytelen voltam kritizálni a C-verziómat:

– Nem hallgathatom el előttetek, hogy az új időpontváltozattal kapcsolatban a nevek mellett vannak más kérdőjelek is. Valami azt súgja nekem, hogy a C-verzió időpontjában sem állja meg egyértelműen a helyét az eredeti a húsz pont.

– Mire gondolsz?

– Nem tűnt fel nektek, hogy hiányzik egy 21.? Mitől félt akkoriban az ellenzék? Mi ellen tüntetett a Fidesz? Mi volt a békés átmenet gátja? Hát a párthadsereg, a munkásőrség!

– Tényleg...

– Miért kerülte el ez a Rózsadombi 13-ak figyelmét? Nem a munkásőrség megszüntetése lett volna a legfontosabb pont? Emlékezzetek csak a négyigenes népszavazásra, még ott is szerepelt.

– Ez valóban fölöttébb érdekes. Emlékszem, te írtál erről a Feketekönyvedben. Hogy is volt a felszámolásuk?

– Elmesélhetem. Két héttel a C-verzióm 1989. október 6-7-ei időpontja után, október 21-én szombaton már megbízható fegyveresek őrizték a munkásőrség fegyverraktárait, így napvilágot láthatott a „párthadsereg” megszüntetését kimondó rendelet. Kárpáti Ferenc honvédelmi minisztertől 22-én, vasárnap kapta meg Ungvár Gyula vezérőrnagy a parancsot a fegyverek lefoglalására és begyűjtésére, de várni kellett még Németh Miklós áldására. Másnap, hétfőn, október 23-án, amikor mindenki a forradalom ünneplésével és a Magyar

Köztársaság kikiáltásával volt elfoglalva, délelőtt 10 órakor Németh Miklós váratlanul meghozta a döntést. Több száz katonai teherautó indult el egyszerre a 180 munkásőrobjektumhoz, s 16 órán át tartott a lefegyverzés.

– Németh Miklós ezt is Mark Palmer javaslatára hajtotta végre?

– Nem zárható ki. Palmer olyan személyiség volt, aki aktívan beleszólt a magyar ügyekbe és szürke eminenciásként tevékenykedett. Erélyesen fellépve lebeszélte például Grósz Károlyt a gazdasági szükségállapot bevezetéséről, személyesen felhívta a munkásőrség országos parancsnokát, nehogy az egyik békés tüntetésen atrocitásokat produkáljanak, mert ők is felvonulnak, vagy protestált Nagy Imre újratemetésének békés lebonyolítása mellett, s még a legszélsőségesebb jobboldaliakat is nyugalomra intette. Visszatérve a C-verzió gyenge pontjára, a munkásőrség feloszlatása azért nem szerepelhetett a paktumpontok között, mert Németh Miklós megígérhette, hogy még abban a hónapban kicsinálja őket. De nem a rózsadombi tizenhármaknak, másoknak. Ezért ez nem C-verzió, még csak nem is II. Rózsadombi paktum, hanem egy teljesen új, titkos megállapodás.

A beszélgetés további részében most már együtt elemeztük a három változatot. Úgy éreztük, valamivel közelebb jutottunk e paktumok rejtélyéhez, de sok kérdés megválaszolatlan maradt. Továbbra sem találtunk egyértelmű magyarázatot az ellentmondásokra.

Kénytelen voltam felvetni addigi vizsgálódásunk átmeneti felfüggesztését:

– Azt javaslom, egyelőre tegyük félre a Rózsadombi paktumok kérdéseit. Addig ugyanis úgysem jutunk előbbre, amíg új információkat nem kapunk, s jobban meg nem értjük az akkori események hátterét.

– Annál is inkább – bólintott Virág András –, mert túl sokat időztünk ennél a témánál. A rendszerváltozás korszakának vannak más fontos, izgalmas háttérügyei is. A következő napokban koncentráljunk inkább azokra.

A titkos társaságok paktuma

Amitől tartottam, bekövetkezett. A Rendszerváltozást Vizsgáló Független Történelmi Bizottság kutatócsoportja fontosnak tartotta, hogy vegyük nagyító alá a rendszer átalakításában háttérben munkálkodó titkos társaságok szerepét. Nem akartam ebbe az irányba elmenni, nehogy hiteltelenné tegyék munkánkat az esetleges feltételezéseken alapuló megállapítások, megbélyegezhessenek bennünket azzal, hogy mi is összeesküvéselméletet gyártunk. Egy történész csak tényeket, hiteles, valós eseményeket rendszerezhet, elemezhet. Alaposan átrágtam az 1990-es politikai évkönyvet, amiből szinte hónapról hónapra mindent megtudhatunk – igaz, egyes szerzők abban is utaltak egyes politikusok és Mark Palmer amerikai nagykövet összefonódására, különleges szerepére, de szabadkőműveseknek nyomát sem találtam.

No persze, a rendszerváltás időszakát másként, regényesen, de dokumentumokkal, korabeli újságcikkekkel teletűzdelt Feketekönyvemben titkos társaságok is szerepelnek. Egyik, amelyikben Aczél György volt a prominens, s az ezzel rokon másik, svájci központú szervezet, amelynek itteni páholya Antall Józsefet előretolta. Ellenérzésem fő oka az volt, hogy nem rendelkeztem a szabadkőművességgel kapcsolatban ismeretanyaggal, a téma sohasem érdekelt. Idegen volt tőlem ez a terület, s mint az átlagember, én sem tudtam, miért titkolóznak annyira, ha segítem akarnak, karitatív tevékenységet tűznek a zászlajukra. Hallottam, hogy a páholyokban a fokozatok jelentik a rangot, s a legmagasabb a 32., s ezt csak nagyon kevesen érik el. Felfoghatatlan számomra az is, hogy most, 2004-ben mintegy háromszáz páholy működik Magyarországon. Mi szükség van rájuk? Miért kell a fontosabb, prominens vezetőknek valamelyikhez tartoznia? No persze, a történelem is tele van velük, minden fontosabb esemény hátterében fellelhetők a Grand Orientesek, Illuminátusok és a többiek. Miért ne lettek volna jelen a 88-89-90-es nagy magyar átalakulás korszakában is?

Már csak azért is, mert az már mindenki számára nyilvánvaló, hogy a rendszerváltásunk nem spontán, alulról jövő kezdeményezésként történt, hanem külföldről vezérelve. Ekkor támadt először az a gyanúm, hogy a titkos társaságoknak a Rózsadombi paktumhoz is közük lehet.

Ilyen gondolatokkal, érvekkel felvértezve mentem el a következő bizottsági megbeszélésre.

Drábik János, a tanácsadónk tartott bevezetőt arról, hogy a történelem tele van hamisításokkal, a Leleplező is folyamatosan beszámolt ezekről. Az érthetetlen nagy fordulatok hátterében mindig fellelhető volt a szabadkőművesek beavatkozása. Az I. világháború győztes német hadjáratának leállításához elég volt egyetlen szabadkőműves, aki a sikeres hadvezér félreinformálásával elérte, hogy elmaradt a döntő ütközet. Ellenfeleik időt nyertek, összeszedhették magukat, s ez megváltoztatta a háború további menetét, egyben sok ország jövőjét is. Az Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolásának térképét például sok évvel az I. világháború előtt megrajzolták. Az angol okkult szabadkőművesek oktatása során már 1890-es években utaltak arra, hogy lesz majd egy nagy háború, amely jó két évtized múlva be fog következni, s hogyan kell utána Európa térképének megváltoznia.

Jól ismerem Drábik János minden írását, hiszen a Leleplezőben jelentek meg, s könyvújságomban láttak előbb napvilágot részletekben az Uzsoracivilizáció című könyvei is. Drábik úgy gondolja, hogy sok országban fontos szerepet játszottak a titkos társaságok, szabadkőműves páholyok, a láthatatlan” háttérerők. Ma már a francia forradalomról is tudjuk, hogy Párizsba szállított és külföldről fizetett csőcselék kényszerített ki eseményeket. Ugyanígy a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat is külföldről vezérelték, Lenint és Trockijt is mintegy hárommilliárd mai dollárnak megfelelő összeggel támogatták az akkori amerikai és német bankárok. Mondhatnánk azt is: a forradalmak általában megrendelésre születtek. Drábikban nem lehet kételkedni, mert a világot uraló pénzügyi háttérhatalom – az Illuminátusok, „Szövetség fiai”, Koponyák és csontok stb. szabadkőműves és titkos társaságainak – kérlelhetetlen leleplezője. Ha ő úgy gondolja, hogy a magyar rendszerváltozásban is szerepük lehetett, akkor az nem alaptalan. Ennek alátámasztására bevezetője után konkrétummal is szolgált, egy olyan esettel, amelynek ő is részese volt.

Drábik János a Nyugdíjaspárt egyik ülésének szünetében találkozott dr. Bene Lászlóval. A professzor elújságolta, hogy kedvenc könyvtárában furcsa kötet akadt a kezébe. A kilencvenes évek második felében Tel-Avivban rendezett szabadkőműves konferencia jegyzőkönyveit tartalmazta, mégpedig a magyarok beszámolóit és értékeléseit. Az anyag magyar nyelven is olvasható volt. Hogy ne értsék, mi van benne, ne kerüljön illetéktelen kezekbe, a kéziratot elküldték a világ másik felébe és egy vietnami nyomdában nyomtatták ki. Pechjükre a vietnami nyomda főnöke a szocializmus időszakában Magyarországon tanult és tanulmányából emlékezhetett arra, hogy szabály írja elő: minden műből köteles példányokat kell küldeni az Országos Széchényi Könyvtárnak. Becsülettel el is küldte ezeket. Ennek egyike került véletlenül Bene professzor kezébe.

Olyan izgalom fogta el, amikor belenézett, hogy ottmaradt és végigolvasta.

– Még akkor is a hatása alatt állt, amikor találkoztunk – mondta Drábik. – Lelkesen mesélt arról, hogy létezett a hetvenes évektől Magyarországon egy Hiúz Szemei elnevezésű titkos társaság, amelynek több, általa ismert személyiség, fontos kormánytag, pártbeli és banki vezető, köztük Aczél György, a magyar kormány miniszterelnök-helyettese, későbbi KB-titkára is tagja volt. Az iratból kiderült, miként válogatták ki a jövő kádereit, hogyan befolyásolták a pártállami időkben a hatalmat, majd a rendszerváltozást. Én is lázba jöttem, s arra kértem, menjünk vissza a könyvtárba és a költségemre készíttessünk fénymásolatot a kötetről. Azonnal el is indultunk – folytatta Drábik –, taxiba ültünk, de mire odaértünk, már csak a vietnami kiadású könyv borítója volt meg. Sebtiben eltávolított belíveit hasonló formájúra vágott újságpapírokká pótolták. Ez azért döbbenetes, mert Bene professzor könyvtárból történt távozása és visszatérésünk ideje között két óra sem telt el. Nyilván fültanúja lehetett valaki a Nyugdíjasok Pártja körében elhangzott lelkes beszámolójának, s az

illető sürgősen intézkedett. Nemcsak ez a példány tűnt el, hanem azok is, amelyek az Országos Széchényi Könyvtárban voltak. Szerencsére Bene professzor még annyira a megdöbbentő eset és az olvasottak hatása álatt ált, hogy a tel-avivi konferencia magyar anyagának fontosabb részeit le tudta jegyezni. Én persze nem elégedtem meg ennyivel. A professzor feljegyzéseire hivatkozva izraeli és svájci közvetítőkön keresztül tárgyalásokat folytattam az anyag megvásárlásáról. Megerősítették a kötet valódiságát, s odáig eljutottunk, hogy pusztán a történelmi hitelesség kedvéért válahol átolvashatom, de az eredeti példányról nem készíthetek másolatot. Ennek persze volt egy fontos feltétele, cserébe meg kellett ígérnem, hogy csak néhány tény erejéig használom fel az anyagot, s nem keltek hisztériát a sajtóban.

Én ismertem már ezt a történetet, írtam is róla, de megdöbbentő volt két-három év eltelte után újra hallani, különösen most, hogy összefüggéseket kerestünk a szabadkőművesek, és a rendszerváltozás paktumai között. Már ekkor sejtettem, hogy a vizsgálódásainkat ki kell majd terjeszteni a pártállam korábbi időszakára is, hogy jobban megérthessük, mi honnan eredhet, mi tette lehetővé egyes fontos személyiségek üstökösszerű karrierjét.

A Bene-Drábik beszámoló azt eredményezte, hogy a társaim elbillentek az összeesküvés-elméletek irányába. Úgy gondolták, ha tényleg volt egy Hiúz Szemei társaság, akkor lehettek más hasonlók is, tehát feltételezhető, hogy a rendszerváltozást több, ma még ismeretlen titkos megállapodás készítette elő vagy befolyásolta.

– Bene professzor története arra figyelmeztet – mondta Virág –, hogy fordítsunk nagyobb figyelmet a ma még kevésbé ismert vagy elhallgatott háttéreseményekre. Hátha azok adnak magyarázatot néhány ellentmondásra, érthetetlen körülményre, s utána könnyebb lesz összerakni a mozaikokból a rendszerváltási puzzle-t. Arra ugye emlékeztek, hogy a rendszerváltáskor a Jurta Színház volt a különféle ellenzéki mozgalmak egyik gyűjtőhelye. Javaslom, vegyük sorra, ők hogyan vélekednek az akkori eseményekről. Ők megkérdőjelezik a rendszerváltás időpontját is. Nos, erre jobb, ha nem én válaszolok, hanem a jurtások akkori vezéregyénisége, aki eljött, hogy segítsen nekünk. Majd meglátjátok, érdekes dolgokat fog mesélni!

Köszöntöttük a vendéget, leültettük és bekapcsoltuk a magnót. Romhányi László első meghallgatása:

– Szerintünk a nagy fordulat 88 novemberében történhetett. Ez volt a kulcsfontosságú hónap. November 15-én Grósz még szétvereti a brassói munkástüntetésre emlékező demonstrációt, november 23-án ügyes húzással Németh Miklóst választatja meg miniszterelnöknek, november 29-én pedig a Sportcsarnok-beli fehérterrorral fenyegető felszólalásával gyakorlatilag szalonképtelenné teszi magát és az MSZMP-t. November 13-án megalakul az SZDSZ, 18-án az FKGP és 19-20-án folytatja a Fidesz az első kongresszusát. Ez a legizgalmasabb időszak, ekkor dőlt el sok minden, ismertté váltak a magyar jövő meghatározó erői. Úgy gondoljuk, hogy ezt követően decemberben, a két nagyhatalom bábáskodása mellett egy titkos megállapodás született a háttérben annak érdekében, hogy létrejöjjön valamiféle belső egyensúly, békés legyen a többpártrendszer következő évi kibontakozása és a rendszerváltozás átmenete. Ekkor születhetett meg az első megegyezés, az Előkészítő paktum, amelynek során kiválogatták a Rózsadombi paktum későbbi szereplőit is. Ez a megállapodás döntötte el előre azt, hogy az 1988 decemberéig megalakuló ellenzéki pártok kaphatnak majd szerepet az új, demokratikus Magyarország kormányzásában. Vagyis ezek lesznek majd a jobboldal vezető pártjai. Ezt követően az addig erős Grósz Károly, aki akkor volt a csúcsán, a fehérterroros fenyegetőzése miatt komoly feddést kaphatott, mert néhány napon belül visszakozott, enyhébb hangnemet ütött meg és észrevehetően gyengébb Grósz Károllyá lett. Úgy gondoljuk, ekkor dőlt el pillanatok alatt a magyar kérdés és létrejöttek a különféle titkos paktumok, így rózsadombi megkötésének feltétele is.

– Mi, jurtások úgy gondoljuk – folytatta –, hogy 1988 novembere végén, decembere elején

történt meg a rendszerváltás és nem 89-ben vagy a 90-es választásokon. A többi már csak egy folyamat volt, ami megvalósította és a titkos megállapodásoknak megfelelően végrehajtotta azt. Az 1989. március 15-i Rózsadombi paktum aláírása már csak a folyamat befejező része. Ezzel lefektették egy olyan konstrukció alapjait, ami átmentette a pártállam egyes tisztségviselőinek, valamint az általuk kialakított, létrehozott ellenzéküknek a hatalmat és szabad prédává tette számukra a párt és az állam vagyonát.

Döbbent csend fogadta a szavait. Csak én reagáltam rá:

– Lehet, hogy ez volt akkor a jurtások véleménye, de ennek sehol semmiféle írásbeli nyoma sincs – érveltem –, legfeljebb Lengyel László e korszakra is kitérő írása utal arra, hogy az 1989-es év nem január elsején, hanem 1988 novemberével, azzal a sok fontos változással és pártalakulással kezdődött. Az 1989-es év eseményei azt támasztják alá, hogy nagyon is bizonytalan volt minden, á novemberi MSZMP-kongresszusig kemény küzdelemre volt szüksége az ellenzéknek ahhoz, hogy kikényszerítse az állampártból a változásokat.

Romhányi László elmosolyodott és folytatta:

– Ma is meggyőződéssel állítom, hogy a rendszerváltozás 1988 decemberében történt, legalábbis akkor rakták le az alapjait. Ezt alá is tudom támasztani egy fontos epizóddal, amelynek részese voltam. 1989 februárjában Krassó György, az akkori Magyar Október Párt elnöke nagy tüntetést akart szervezni. Amikor ezt megelőzően bementem a Jurtába, a titkárnő azzal fogadott, hogy ott ül a szobámban Tom Linch, az amerikai nagykövet titkára és győzködi Krassó Gyurit, hogy ne csinálja meg a tüntetést. Krassó ragaszkodott hozzá. Én körülbelül este hat órakor mentem be a színházba. Ettől kezdve késő este 11-ig tartott a megbeszélés. Tom Linch sorban hívatta be Krassó embereit, választmányának tagjait és egyenként meggyőzte őket arról, hogy nem szabad megtartani a tüntetést. Azzal érvelt, hogy létrejött egy érzékeny egyensúly. Én azonnal megértettem, mire gondol. Február vége volt, jó két hét volt még hátra a március 15-i ünnepségig, az amerikaiak nyilván nem akartak véres összetűzésekbe torkolló atrocitásokat. Tom Linch szerint Kassóék radikális megnyilvánulásai azt eredményeznék, hogy sok minden felborulna, a hatalom kénytelen lenne diktatórikus eszközökhöz nyúlni. Hiábavaló volt az egyezkedés, Krassó nem akart engedni. Ekkor nagyjából a következő párbeszéd hangzott el:

– Én akkor is ragaszkodom a tüntetéshez, szükség van a demonstrációra, meg kell mutatni a komcsiknak az erőnket! – csapott Krassó az asztalra.

Tom Linch fejcsóválva előállt akkor a végső érvvel:

– Valamit tudniuk kell, forradalmár barátaim, önöknél már sima út vezet a kommunista rendszer megbuktatásáig, minden megy a maga útján, nem kell siettetni. Nemcsak önöknél lesz döntő változás, hanem a többi szocialista országban is. Prognosztizálható, hogy idén szeptemberben Csehszlovákia megkezdi függetlenségi harcát, októberben leomlik a berlini fal, a keletnémetek szabadon átmehetnek az NSZK-ba, s ez megpecsételi majd az NDK sorsát, és előreláthatóan decemberben Ceausescu és rendszere megbukik.

Ez a nemzetközi előrejelzés hatott, Krassó beadta derekát:

– Jó, tényleg nem időszerű, Mr. Linch, elhalaszthatjuk a tüntetést! Akkor ez a prognózis egyértelművé tette számomra, hogy a magyar békés hatalomátadásra hamarosan valamiféle paktumnak kell születnie, méghozzá olyannak, amelyik beleillik Kelet-Európa átalakítási elgondolásaiba. Mi, akkori jurtások úgy gondoljuk, hogy e Krassó-Linch találkozót követően, 1989. március 15-én született meg a Rózsadombi paktum, de ekkor már nem volt semmiféle alkudozás, mindent jóval korábban letárgyaltak, egyeztettek. El volt készítve a húsz pont, csak alá kellett írni. Az a döbbenetes, hogy a Rózsadombi 13-ak akkor még csupa ismeretlen emberek voltak, egy vagy több titkos társaság tagjai, akik senkit sem képviseltek. Érdekes módon az akkori paktumozó öt magyar politikus közül később három magyar miniszterelnök lett, a negyediket pártelnökké, az ötödiket pedig köztársasági elnökké választották.

– Ehhez csak annyit tennék – mondta Romhányi –, hogy Tom Linch, az USA

követségének másodtitkára ismerhette a 88 november végi, december elejei Előkészítő paktumot, erre utalt érzékeny egyensúlyt emlegetve a Krassóval folytatott beszélgetés során, s ő volt a Rózsadombi 13-ak közül az, aki az amerikai követséget képviselte.

Ezekkel a mondatokkal ért véget az első magnófelvétel. Hallgatói döbbenten ültek.

– Van egy újabb nevünk, urak – mondta Virág –, Tom Linch, az amerikai követség másodtitkára, ha valóban ő volt akkoriban ebben a beosztásban. Na, ehhez mit szólsz? – fordult hozzám.

– Ez teljes képtelenség – fakadtam ki –, akárhogy mesterkedhettek is az amerikaiak, minden bizonytalan volt. Még szó sem esett rendszerváltásról, számos körülmény, esemény máshogy alakulhatott volna, egyszer s mindenkorra véget vetve a demokratizálódási folyamatnak.

– Lehet, de akkor nem, ha az oroszok és az amerikaiak titokban megegyeztek. Az egyik könyvedben te írtál a genfi erdei találkozóról, ahol Gorbacsov és Reagan elnök sok mindenben előre megállapodott a jövőt illetően. Ez az átalakulási folyamat már 1985-től megkezdődött. A Feketekönyvben utaltál a máltai csúcstalálkozóra, ahol a CIA és a KGB már a konkrétumokban is megállapodhatott. Az is a te könyvedből derült ki, hogy Ceausescu titokban atombomba előállításán fáradozott, s a KGB elsősorban ennek megakadályozására készítette elő és robbantotta ki a romániai forradalmat. E történések érdekében már hónapokkal korábban kidolgozták a szükséges terveket. Ezzel csak azt akarom alátámasztani, hogy a jurtások véleményében van valami. Bizonyos dolgok már korábbi paktumokon eldőlhettek.

– Hová akarsz kilyukadni?

– Oda, hogy az Előkészítő paktum nem elmebaj, tehát a rendszerváltásunk időpontja, legalábbis a kezdetét tekintve, megkérdőjelezhető.

– Na, ne...

– Nézd, én is alaposan átrágtam Magyarország Politikai Évkönyvét, az 1990-est, amelyik 1989-ről szól, kétszer is elolvastam a te Feketekönyvedet. Nekem úgy tűnik, hogy több titokzatos forgatókönyv valósult meg. Honnan lett volna mersze néhány gyengécske ellenzéki pártnak Ellenzéki Kerekasztalt alakítani, miért nem csukták azonnal börtönbe őket, miért nem lépett fel az állampárt erélyesen és miért kullogott mindig az események után? Miért pont az SZDSZ és az MDF lett a vezető ellenzéki erő, miért nem a történelmi pártok? Hogy lehettek olyan engedékeny, gyáva birkák az MSZMP-sek a korábban keménységhez szokott konzervatívokkal és a munkásőrséggel együtt? A válasz csak az lehel: a régi gazda, a Szovjetunió és az új gazda, az USA megmondta, mit tehetnek, milyen irányban kell haladniok.

– Az tény, hogy 1989 márciusában Moszkvában Gorbacsov sok mindenre felhatalmazást adott Németh Miklósnak, s egy másik alkalommal Grósz is megkapta a maga utasításait, ami megkötötte a kezét, de ezeket ki lehetett volna játszani.

– Emlékezz csak: te írtál Grósz 1988. évi amerikai utazásáról, arról, hogy alelnökként idősb Bush kissé virágnyelven ugyan, de elmondta az akkor még pártelnök-miniszterelnöknek, hogy milyen rendező elv szerint folynak majd a közeljövő eseményei. Grósz nem értette, nem fogta fel, csak később, amikor Mitterand francia elnök el is magyarázta neki. A dolgok előre el voltak rendezve. Minden bizonnyal ekkor már egyeztetés alatt állt egy titkos szovjet-amerikai paktum a kelet-európai országok átalakulási lehetőségéről, legalábbis arról, hogy maguk dönthetnek a jövőjükről, rendszerük demokratizálásáról, átalakításáról.

– A saját érveimet hozod fel, hogy vitatkozz velem?

– Igen, kénytelen vagyok ezekkel emlékeztetni az írásaidra

– Akkor szerinted mikor volt nálunk a másik, a titkos rendszerváltás? De ha lehet, ne az Előkészítő és a Rózsadombi paktummal érvelj!

– Pedig kénytelen vagyok. Szerintem ugyanis ez a titkos megállapodás egy hosszabb előkészítő folyamat lezárása. Emlékeztetnélek egy fontos előkészítő folyamatra, amit a könyvedben is megírtál, aminek velem együtt te is tanúja voltál. Behívattak a parlamentbe ügynököket és pártmunkásokat, s ott osztották el a szerepeket, ki lesz kisgazda vagy szocdem. Ilyen „ejtőernyősök" szállták meg az alakuló pártokat, hogy később belülről bomlaszthassák őket, szakadást idézhessenek elő.

– Igen, ez tényleg így volt.

– Nem furcsállottad, hogy az SZDSZ-hez és az MDF-hez nem küldtek ilyen politikai kaméleonokat? Azért nem, mert ők már a paktum kidolgozói voltak, s egyben ugyanannak a „klubnak" a tagjai. Néhány fiataldemokrata pedig még akkor cseperedett Soros György támogatásával.

– Az érvelésed logikus, első hallásra meggyőző – bólintottam –, mint általában az összeesküvés-elméletek. Nem kételkedem a valóságalapjában sem, mert bizonyos dolgok tényleg úgy történtek. Egészében azonban nem tudom elfogadni. Főleg azt nem, hogy e verzió szerint csak Horn Gyula lett volna beavatva. A Reform akkori főszerkesztőjeként bejártam a parlamentbe, nap mint nap sok okos, tehetséges politikussal beszélgettem. Nem tudom elhinni, hogy őket mind semmibe vették. Például egy Nyers Rezsőt vagy Pozsgay Imrét. Aztán ott van Németh Miklós, aki a rendszerváltás kulcsemberének számít. Elképzelhetetlennek tartom, hogy neki, aki Kohl kancellár csendes forradalmárai vezetőjének számított, saját pártjával is szembe szállt és tálcán átadta a kormányzást Antall Józsefnek, semmilyen szerep sem jutott.

– Ezért kapta jutalmul az EBRD alelnöki beosztását.

– Tévedés, azt Horváth István bonni nagykövet harcolta ki Kohlnál, s azért, mert felháborító volt, hogy ezt a kiváló, tehetséges politikust mellékvágányra tették, csak egy egyszerű képviselő lett.

– A mór megtette kötelességét....

– Nem, ezt nem lehet ilyen mondásokkal elintézni. Németh Miklós Gorbacsowal, Kohllal és Mark Palmerrel alakította ki a rendszerváltozás menetét. Nélküle nem jöhetett volna létre, akármilyen paktumot is kötöttek a háttérben a Rózsadombi 13-ak, a titkos társaságok és a szabadkőművesek vagy mások. És Németh számolta fel a munkásőrséget, ezzel ő hárította el egy konzervatív fegyveres hatalomátvétel és visszarendeződés lehetőségét.

– Miért véded ennyire?

– Nem védem, csak dühös vagyok, hogy a sok senkiházi paktumos, meg a többi kaméleon-politikus szerepet kapott, őt meg leírták. Nekem mára elég volt, folytassátok nélkülem!

Felálltam. Ezt tette Giczy György is, aki nagy tisztelője Németh Miklósnak. Együtt hagytuk ott őket.

Antall nem lehetett Kádár János kiválasztotta.

– Hogy a fészkes fenébe robbanhatott a magyar politikai közéletbe egyik napról a másikra egy ismeretlen senki, előzhetett meg legalább két tucatnyi fontos ellenzékit, lehetett fél éven belül az MDF elnöke, majd miniszterelnök? – kérdezte Virág András.

– Csakis a szabadkőművesek előre kiválasztott favoritjaként – mosolyodott el Drábik János.

Ezzel került napirendre a bizottságban a titkos társaságok témakörének főszereplője, Antall József. Már a kezdeti időszakban leragadtunk a személyénél, pedig akkor még csak feltételeztük, hogy aláírója volt az állítólagos Rózsadombi paktumnak, és 1989 nyarán az MSZMP-MDF vagy inkább Pozsgay-Antall paktumnak. Mint minden bizottsági munka, így időnként a miénk is öntörvényűvé vált, s Antall esetében túlságosan is a legendák, a pletykák világába tévedt. Volt egy olyan érzésünk ugyanis, hogy Antall körül sok titok lappang.

A bizottságból Gerbovics Jenő, az Antall-kormány tárca nélküli minisztere, Giczy György és jómagam személyesen ismertük negatívumaival és pozitívumaival együtt. Visszagondolva

azokra az évekre mi most is azt mondjuk, az akkori rendszerváltoztató ellenzéknek ő volt a legkarizmatikusabb, miniszterelnöki posztra alkalmas egyénisége. Szerintem persze Tölgyessy Péter is, de ő legfeljebb csak szóba került, sanszot nem kapott. Talán mert nem volt kiválasztott, a rendszerváltás külföldi forgatókönyvírói nem szántak komoly szerepet neki.

Abbéli véleményünkkel, hogy Antall József volt az egyetlen jobboldali vezéregyéniség, persze nem mindenki azonosult, de mégis napokig Antall lett a téma. Már csak azért is, mert beszélgetéseink időszakában már másodszor öntötték le vörös festékkel a szobrát. Valaki vagy valakik – a rendőrség még keresi a tetteseket – gyűlölik, talán őt tartják minden baj okozójának. Mindezen okok miatt térek ki én is bővebben Antallra, mivel sok eseménynek nyilvánvalóan ő a kulcsfigurája. Közzéteszem tehát a bizottságunk egyes tagjainak, köztük jómagam visszaemlékezéseit éppúgy, mint legendákat és az összeesküvéselmélet hívők megkérdőjelezhető történeteit.

Gerbovics Jenő sok személyes élményt mesélt Antallról. Elmondta, hogy közel állt hozzá, egykori rniniszterelnöke kikérte a véleményét, hallgatott rá, egy kicsit a pótpapájának is tekintette.

– Ennek az volt az oka – magyarázta –, hogy a 45 utáni koalíciós időkben jó barátságban voltam az apjával, Antall József újjáépítési miniszterrel. Egyszer egy akkori szúk kisgazda körben a pártunk egyik vezetője megkérdezte idősebb Antalltól:

– Milyen gyerek a fiad?

– Lusta, elkényeztetett, a legrosszabb korban van.

– Tudja már, mi akar lenni?

– Nem. Egyelőre semmi sem érdekli, mindig mást mond. Ha valami galibát okoz, azt másra hárítja és szemrebbenés nélkül hazudik.

– Na, akkor jó politikus lesz – nevetett.

Gerbovics szerint nagy embernek, kiválasztottnak tartotta magát. Sokat számított nála a családi kötelék, a rokonság, a megbízható baráti kör. Megkövetelte az úrnak járó tekintélyt, megjátszotta a mindentudót, a bölcset. Hitt abban, hogy ő az új, demokratikus Magyarország megalapítója, s mint ilyen, kiemelkedő történelmi személyiség.

– Egy modemkori Kossuth – dobta be Virág.

Ehhez annyit tennék, hogy szerintem is voltak Antallban Kossuth-elemek, de a Magyar Köztársaság első miniszterelnöke nem volt forradalmár alkat. Ő a szó, a tárgyalás, meggyőző érvek, az ész fegyverével harcolt. El nem tudtam volna képzelni, hogy tüntetőként összecsap a rendőrökkel, éjszaka plakátot ragaszt vagy röpcédulákat osztogat. Nem az a típus volt, amelyik leereszkedik a pórok közé vagy kezel a munkásokkal. „Szerette, de lenézte a népet".....Antall József a magyar kasztrendszer szülötte"... „minden gesztusával érzékeltette, hogy egy történelmi, nemesi osztály képviselője"... „A vállalati vezetők, a vállalkozók, a bankárok olyan kaszthoz tartoznak, amelynek nincs és nem is lehet szava a kormányzásban. Nem azért, mert kommunisták. Nem azért, mert liberálisok. Hanem, mert más, alacsonyabb kasztbeliek" – írták róla a halála után.

Tény, hogy Antall nemesi családból származott, méghozzá olyanból, amelyik már 1434-ben két községet kapott Zsigmond királytól. A címerükön egy vitéz látható ágaskodó lovon, kardján levágott török fővel. Hivatalosan: „Antall törökök és Napóleon ellen harcoló kis-nemesek ivadéka". Kritikusai szerint elzárkózott a néptől és úri gőgjével éreztette velük a kasztbeli különbséget. Ennek igencsak ellentmond egy másik állítás: „apja miniszterré lett falusi libapásztor, akit tanulni küldtek a városba".

Mindezeket azért idézem Debreczeni József könyvéből, hogy családi háttér némi ismeretében avassam be az olvasót egy olyan titkos eseménysorozatba, ami azt állítja: Antall József egyfajta kiválasztott volt. Méghozzá – bármilyen furcsa – több kör is fontos, szinte egyedüli vezetőjelöltnek tekintette. Miféle rendszerváltás volt az, amelyik során Antallon kívül egyetlen komoly, karizmatikus vezetőjelölt sem akadt? Hogyan érhetett el egy pártban

valaki akkora sikert, hogy a belépésétől számítva, teljesen ismeretlenül néhány hónapon belül mindenkit megelőzött a párthierarchia karrier szamárlétráján, elnök és miniszterelnök-jelölt lett? Hihetetlen. Önmagától, tudálékosságával, lenézős pózolásaival biztosan nem. Ahogy egyszerűbb emberek mondják: a hóna alá nyúltak, előretolták, az útját levajazták. Kétségtelen, hogy komoly patrónusokra tehetett szert, ez pedig csak úgy képzelhető el, hogy valamelyik titkos társaság felkarolta, s mindvégig segítette. Mikor, hol és mivel tűnt ki először a fiatal Antall, hogy elinduljon a karrierje? A hatvanas-hetvenes években ez csak úgy volt lehetséges, ha nagy szolgálatot tett a kommunistáknak, vagy valamelyik vörös isten felkarolta. A bizottságunk kutatócsoportja is vizsgálni kezdte ezt a lehetőséget. Szinte az ölünkbe pottyant egy olyan elképesztő történet, hogy hallatán még az állunk is leesett.

Romhányi László második meghallgatása:

– Kádár János benső énje ma is titok, ismeretlen, hogy milyen lelki problémái lehettek a családi kötelékével kapcsolatban. Mindenesetre gyakran lelátogatott Kapolyra, a nevelőszülei házába. Fontos volt neki, hogy legalább havonta egyszer ott lehessen a falusi környezetben. Ilyenkor sem volt egyedül. Volt, aki elkísérte, volt, aki odalátogatott, s akadt olyan falubeli is, aki csak átsétált hozzá. Hogy ne unatkozzanak, kártyáztak. A szinte állandó négyes parti tagjai a következők voltak: Kádár János, Aczél György, idősb Antall József, az Antall papa, a negyedik pedig Weisz, a helyi fűszeres. Ott, a kártyaasztalnál dőlt el az, hogy Antall fiából egykor majd minisztert csinálnak, addig is odafigyelnek a pályafutására, biztosan lesz az előmenetele. Nemcsak az öreg Antallnak tett ilyen ígéretet Kádár, hanem Weisznek, a fűszeresnek is, hogy az ő fiából is csinál majd valakit. Amikor az öreg Weisz meghalt, Lacit, a fiát Kádár patronálta és kineveztette előbb államtitkárrá, majd miniszterré.

– És a fiatal Antall Józsefet hogyan tudta segíteni?

– Ez egy kicsit nehezebb volt a nagyobb távlatok miatt, de Kádár János támogatásának megfelelően Aczél kérésére barátja, Schultheisz Emil, az akkori Semmelweis Orvostudományi Múzeum és Könyvtár főigazgatója odavette maga mellé, s a szárnyai alatt szép karriert csinált. A hetvenes évek közepén Schultheisz megkapta a jutalmát, egészségügyi miniszter lett, a munkatársát, az Antall fiút pedig kinevezte megbízott főigazgatóvá. Ekkor lett Weisz Lacika is, no persze más néven, miniszter.

Romhányi történetében kételkedett Virág, szerinte a hetvenes években Kádár nem járhatott le Kapolyra. Berecz János szerint a hatvanas években is ritkán, talán egyszer-kétszer, s azt sem tartotta valószínűnek, hogy ott kártyázás közben bármiféle ígéretet tett volna az említett két fiatalember „befuttatásával” kapcsolatban. Berecz szerint Kádár nem szerette a protekciósokat, a pártbeli munkájuk alapján döntött a káderek kiemeléséről.

Én azon morfondíroztam magamban: hogyan lehet egy ilyen, bulvárlapba illő sztori hitelességét ellenőrizni? Először is élt-e akkor az öreg Antall? Élt, 1974-ben halt meg. A fia 1964-ben került az Orvostudományi Múzeum és Könyvtárba munkatársként és tényleg Schultheisz volt a főnöke. Schultheisz tényleg onnan került a miniszteri bársonyszékbe, utódja pedig 1974-től Antall József lett megbízott főigazgatóként, de ebben nincs semmi különös, hiszen tíz évi munka után a fiatal Antall annak rendje-módja szerint végigjárta a karrierszamárlétrát. Főmunkatárs, igazgatóhelyettes lett, s kiérdemelhette kinevezését Kádár és Aczél támogatása nékül is. Ennél konkrétabb volt Weisz Lacika minisztersége. A szóba jöhető személy családja múltjával kapcsolatban elmondta, hogy sohasem voltak Weiszek. 25 évig Újpesten éltek, aztán meg Tatabányán. Édesapja. Kriszt Lajos a világháború előtt Újpest főszámvevője volt. Nemzetiségét tekintve sváb. A legenda ezen a ponton sántított, mert sohasem hívták Weisz Lászlónak, az apja nem volt fűszeres, tehát neki és apjának semmi köze a kádári kártyapartikhoz.

Egy ilyen egyértelmű cáfolat ellenére sem zártuk azonban ki a kártyázás lehetőségét. Romhányi szerint ez volt az egyik korai titkos megállapodás. Ha igaz, ha nem, kapjon azért egy poénos elnevezést, legyen mondjuk ez az Ulti-paktum. Vicces lenne azonban Antall

hatalomra juttatását Kádárral összefüggésbe hozni, még akkor is, ha az öreg Antall Józseffel együtt kártyázott. Egyáltalán ismerhette-e Kádár az idősebb Antallt? A válasz: igen. Az Antall papa ugyanis a háború után újjáépítési miniszter volt, majd az FKgP pártigazgatója, de országgyűlési képviselő is akkor, amikor Kádár belügyminiszter volt. Érdekes, hogy id. Antall József az utolsó percig, 1950 végéig a parlament tagja, csak ekkor távolítják el. Bár osztályidegen, nemes, Horthy kormányának háborús menekültügyi főbiztosa, a nácik Sasrenddel kitüntetettje, 1945 után kisgazda miniszter – az mégiscsak furcsa, hogy a parlamentből történt visszahívása után nem internálják, fia továbbtanulhat a piarista gimnáziumban, majd az ELTE-n. Nem hiszem, hogy azért, mert engedményeket tett volna a kommunistáknak vagy érdemeket szerzett volna Rákosinál. Sokkal valószínűbb, hogy a lengyel kormánytól, az amerikai Alexander tábornoktól, a holland királynőtől és a zsidó Jad Vasem Intézettől kapott kitüntetései miatt lett megtűrt. Azzal pedig, hogy önként visszavonult somlóhegyi szőlőbirtokára, már senkit sem zavart. Ott töltötte az 56-os forradalom legfontosabb napjait is. Ebben az időszakban egyébként az akkor fiatal tanár, Antall József aktivizálta magát a kisgazdák körében.

Igencsak megkérdőjelezhető tehát, hogy az öreg Antall és Kádár baráti vagy kártyázó viszonyban lettek volna.

Annak viszont már sokkal több a valóságalapja, hogy Aczél György odafigyelt a nagyreményű, sok évre jegelt, elfektetett fiatal Antall jövőjére. A Rendszerváltás feketekönyvéből megtudhatjuk ennek a hármas Aczél-Schultheisz-Antall kapcsolatnak a részleteit. Ebbe nem mennék bele, csupán két momentummal utalnék Antall és az előbbi elvtársak közötti kapcsolatra. Valamikor a nyolcvanas évek közepe tájékán Aczél javasolja, hogy Antallt, Schultheisz hű és szorgalmas helyettesét tüntessék ki. Először szochazáértot szántak neki, de arra éppen nem volt „keret” az egészségügyben, ezért „csak” munkaérdemrend arany fokozatot kapott. A fiatal Antall utal is rá apja halála után kilenc évvel, vagyis 1983-ban: „Én is megkaptam a magam Sas-rendjét!” E kijelentéssel a náci kitüntetéssel azonos szintűnek ítélte a komcsi Munka Érdemrendet.

Egy másik momentum is utal a hármas kapcsolatra: amikor Antall már kórházban feküdt halálos kórban, Schultheisz, a majd egy évtizeddel korábban leváltott egészségügyi miniszter látogatta leggyakrabban a betegágyánál. Debreceni József könyve is kitér erre, de ott az a magyarázat, hogy Schultheisz is tagja a halálos beteg Antallt kezelő négy tagú orvosi teamnek. Debreceninél valahol utalást találunk Antall és Benedek István professzor, az Aranyketrec szerzője közötti kapcsolatra is. A három név – Aczél, Schultheisz, Benedek István – azért fontos, mert mindhárman fontos személyiségei a Hiúz Szemei titkos társaságnak, amely már a hatvanas évek második felében felfigyelhetett Antallra és később felvehette tagjai sorába.

Ezek persze legfeljebb csak a szabadkőműves kapcsolatot erősítik, s azt nem igazán bizonyítják, hogy Antall tényleg Kádár kiválasztottja lett volna. Az viszont tény, hogy Antall József már fiatal korában készült a majdani miniszterelnöki szerepre. Több mérvadó politikus is megerősíti ezt.

Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke is szolgált az előbbiekhez némi adalékkal:

– Egyik politikus barátom jól ismerte Antall Józsefet a hetvenes évek elején. Akkor még csak főmunkatárs volt az Orvostudományi Múzeum és Könyvtárban, de kedvenc játéka volt a ,,miniszterelnökösdi”. Szűkebb ismerősei körében nemegyszer eljátszott a gondolattal, hogyan csinálná, ha kormányfő lenne. Milyen intézkedéseket hozna, hogyan irányítaná a minisztertanácsot, hogyan teremtene rendet. Már akkor fantáziálgatott, megvoltak a maga elképzelései és kritikusan állt a dolgokhoz. Ezt akkori környezete persze nem vette komolyan.

Kovács László, az MSZP elnöke:

– Úgy tudom, hogy Antall József már hétköznapi ember korában is a kormányfői posztról álmodott, kedvenc játéka volt a miniszterelnökösdi.

Hogy ez milyen játék lehetett, azt nem tudta a pártelnök-külügyminiszter, de az a bizonyos Antall nem az akkori kormányfőt, Lázár Györgyöt utánozta. A hallgatag hivatalnok-miniszterelnököt legfeljebb csak kifigurázhatta, kritizálhatta. Az tény, hogy Antall is elismerte: „16 éves koromtól politikus pályára készültem”.

A bizottság egyik tagja szerint valakik a nyolcvanas évek derekán bizonyára behülyítették azzal, hogy ő lesz az új demokratikus Magyarország első miniszterelnöke. Nyilván őt szánta erre a posztra a szabadkőműves páholy, hiszen pártonkívüliként tartották számon, és az egykori kisgazda miniszter fia volt, akit ha Kádár nem is, de Aczél és Schultheisz igencsak támogatott. Antall mindenesetre komolyan vehette, hogy ő a jövő embere, a nagy kiválasztott, mert készült is rá. Ez az elhivatottság azonban korábbról ered, megelőzi a különféle titkos patrónusokat. Képzeljük csak el, milyen fantasztikus lehetőséget kínált számára az, hogy Nagy Imre forradalmi minisztere, Kovács Béla 1956 novemberében náluk bujkált. Ez csak hagyján, még szenzációsabb lehetett a 24 éves fiatal tanár, Antall számára, hogy a kisgazdapárt konspirációs okokból ideiglenesen az ő családja Ferenciek terénél lévő lakásán tartotta a vezetőségi ülését olyan hírességekkel, mint Tildy, Bibó, Kovács Béla stb. A fiatal Antall titkárkodott mellettük és bizony szorgoskodott. 56. november 16-ára megírja az FKgP politikai kibontakozásának tervezetét, s ebben Magyar-oroszság kormányzása címmel külön kifejti, hogyan lehetne hatékonyan irányítani az országot. Hát innen a három évtizeddel későbbi határozottság és rámenősség! Ő csak folytatni és megvalósítani akarta azt, amit 56-ban elkezdett. Ez persze önmagában kevés volt, kellettek hozzá olyan, hatalommal rendelkező partónusok is, akik „lovat tettek alája”. Ezt meg is tették. Úgy gondolom, hogy előbb a hazai, majd a nemzetközi szabadkőművesség kiválasztottja lett. Ezt támasztja alá az egyik bizottsági meghallgatás magnófelvétele is: „Antall József múzemi könyvtári főigazgatóként 1985-ben előre felajánlott majdani kormányában egy minszteri bársonyszéket dr. Bene László professzornak. Bene nem akarta megsérteni azzal, hogy elmebetegnek nézi, de magában jót nevetett ezen. Csak 1989-ben döbbent rá Bene professzor, amikor Antall a választási győzelemre esélyes MDF-elnök lett, hogy a 85-ös felajánlás nem vicc volt. A múzeumi könyvtár-főigazgató már 85-ben tudta, hogy évek múlva változások lesznek, s ő alakíthat majd kormányt.” Drábik János is megerősítette a nagy szerepre készülést: – Antall már akkoriban, vagy azt követően elkezdte eljövendő káderei imázsépítését. Például Jeszenszkyt, aki addig könyvtáros volt, kiküldték Amerikába, hogy előre szerezzen valamilyen szalonképesebb pedigrét. Az USA-ban, ha jól tudom, a San Diegó-i egyetemen történelmet tanított. Egy ilyen amerikai előélet fontos volt ahhoz, hogy később külügyminisztert csinálhassanak az Antall-unokahúg derék férjéből, mert ugye mezei könyvtárosként kicsit fura lett volna. Hogy milyen ember volt Jeszenszky kint az USA-ban, azt jól szemlélteti egy kis epizód. Egy kint élő barátom, Zas Lóránt szilveszterkor meghívta magához a kint élő magyarokat, többek között a Jeszenszky házaspárt is. Lóri szerint Jeszenszky 88 szilveszterén olyan kemény marxista dumát vágott le, hogy a házigazda megkérte, szíveskedjenek távozni, mert nem kíván együtt szilveszterezni ilyen alakkal.

Romhányi László, aki ezen a bizottsági beszélgetésen jelen volt, nyomban csatlakozott Drábikhoz és szót kért:

– Sólyom László is egy kiválasztott volt, no nem mint Kun Béla unokája, hanem MDF-es jogász. Kölnben találkoztam vele mint jurtás. Sólyom akkor Kölnben alkotmányjogot tanult. Akkor ott, Kölnben, 1988 áprilisában többször is együtt söröztünk, s megtudtuk, azért tanul olyan szorgalmasan, mert alkotmánybíró lesz. Arra nem emlékszem, az alkotmánybíróság elnökeként is említették-e, mindenesetre őt erre készítették elő...

– Ez 1988 áprilisában volt? – kérdezett közbe Drábik. – Két hónappal később ugyanis Antall József, aki akkor még mindig ismeretlen embernek számított, kiutazott Párizsba. Részt vett 1988. június 16-án a per la chezi temetőben rendezett szimbólikus Nagy Imre-temetésen. Több forrásból is hallottam, Antallt ott már úgy mutatták be a párizsi nagy szabadkőműves

potentátok, hogy ő lesz a független Magyarország első miniszterelnöke.

– Ezek a furcsaságok, titkos személyi kiválasztások, felkészítések mind arra mutatnak, hogy sok minden – mai kifejezéssel élve – előre le volt vajazva. Mintha erről is valamiféle paktum született volna – jegyeztem meg.

Drábik elmosolyodott:

– A becsületes, tisztességes választópolgárral pedig elhitetik: minden spontán történt, s a magyar nép akarata spontán érvényesült. így az is, hogy a nép szabad legyen, hogy piacgazdaság legyen, hogy demokrácia legyen.

A riszálás nélküli felkínálkozás korszaka

A bizottságunk kutató csoportjában továbbra is Antall József volt a téma. A társaim nem értette: honnan volt Antallban akkora elbizakodottság, miért volt olyan erős hite abban, hogy fontos ember lesz? Megérzik ezt a nagy formátumú emberek, mindent ennek rendelnek alá? Maguktól teszik ezt vagy mások biztatják, ösztönzik őket rá? – kérdezték.

Elmagyaráztam, hogy Antall már 56-ban kidolgozta a kisgazdáknak Magyarország kormányozhatóságát. Megértettem kollégáimmal, ha volt is fensőbbrendűség, nagyképűség Antallban, az innen eredhet. No meg onnan is, hogy együtt volt Tildyvel, Bibóval, Kovács Bélával, kis jóindulattal még a forradalmi parlamentben is járhatott, s talán Nagy Imrével közös levegőt szívhatott. Ő tehát valaki volt, ráadásul még a titkos társaság favoritja, míg a többi nagypofájú nyikhaj politikus még tanoncnak is gyenge lehetett, a történelmi pártok nagy öregjei pedig motyogó, szajkózgató, élő múmiák. Naná, hogy ha így vesszük, ő lehetett a legjobb, csak éppen senki sem tudott róla. Kivéve a szűkebb ismeretségi körét és azokat, akik kiszemelték, kiválasztották őt a nagy történelmi szerepre.

Egy biztos: Antallnak a tervei megvalósításához szüksége volt egy pártra, olyan pártra, amelyik győzelemesélyes, egyetért az ő céljaival, s remélhetőleg még hatalomra is segíti. Ahhoz pedig, hogy ott keresztülvihesse akaratát, még meg kellett szereznie egy komoly pártvezetői posztot is. Nem is akármilyent. El kellett érnie, hogy kimaradjon a múmia-párthierarchia neves tülekedői sorából, a karrier-szamárlétrát megjárt pártalapítók, türelmesen tisztségre várók köréből, s a fejük felett átlépve mindjárt a csúcson kezdje. Ez egy normál kezdő politikus számára elképzelhetetlen, megvalósíthatatlan feladat lett volna, de nem így Antall József számára. Mint ahogy egy előkerült trónörökös követeli a királyi koronát úgy várhatta el Antall is, hogy a leghasználhatóbbak álljanak a táborába, ajánlják fel a szolgálataikat és támogassák őt a hatalom megszerzésében. Abban ugye a tisztelt olvasó is egyetért velem, hogy ezt csak egy olyan személy tehette meg, aki mögött komoly erő állt, aki kiválasztott, s tudta, hogy mit akar, vagyis Magyarországot kormányozni, átvezetni a nyugat demokratikus világába? A demokrácia játékszabályai szerint ehhez fontos kellékek kellettek: először is egy győzelemesélyes párt, aztán egy olyan vezetőség, amelyik felsorakozik mögötte, rá szavaz és nem gáncsoskodik, beléje helyezi bizalmát és szabad kezet ad neki.

Nézzük csak szép sorjában, mit tett ennek érdekében, hogy a fentieket elérje, megteremtse az antalli hatalomátvétel lehetőségeit!

Kisgazda kötődései miatt természetes, hogy előbb a kisgazdáknál próbálkozott. 1988 augusztusától lejárt az egykori FKGP még élő nagy öregjéhez, Pártay Tivadarhoz Szárszóra és sokat segített neki a párt újraszervezésében, meg abban is, hogy a beteges, egykori kiemelkedő kisgazda személyiséget jó orvosok gyógyítsák. így egyike lett annak a tucatnyi lelkes embernek, akivel az újra zászlóbontást tervező FKGP számolhatott.

Ha belegondolunk, hogy Antall benne volt az FKGP újjászervezését előkészítő szűk körben, akkor joggal gondolhatta, hogy emiatt és persze édesapja fontos kisgazda pártigazgatói és miniszteri múltja, no meg az ő tildys-bibós közös munkálkodása miatt neki komolyabb pozíció jár. Ezt támasztja alá egy visszaemlékezés.

(Név és cím nálam) Íme, a hetedik bizottsági meghallgatás:

– 1988. november 18-án összejöttek a Pilvax kávéházban az FKGP nagy öregjei: Pártay Tivadar, Vörös Vince és a többiek. Ezen a pártot újraindító megbeszélésen megjelent Göncz Árpáddal Antall József is mint a Kovács Béla Társaság küldötte. A felszólalókhoz csatlakozva Antall is szót kért és kapott. Mint egy nagyon fontos, tekintélyes ember, úgy üdvözölte a jelenlévőket. Tanárbácsisan közölte, hogy az édesapján keresztül és 56-os múltja miatt ő is kisgazda, ő is a jogfolytonosságot képviseli, neki is fontos pozíció jár. Egy főtitkári posztot kért, majd a zugolódást megelőzve hozzátette: amennyiben ennek megválasztják, akkor a kisgazdapártot kormányzati pozícióba hozza be.

– Hogyan reagáltak erre? – kérdezte a kisgazda Tímár György, bizottsági társunk.

– Felhördültek az öregek, volt, aki nevetett, volt, aki felháborodott, de a jelenlévők reagálása egyértelmű volt: szó sem lehet róla!

Antall fölényes komolysággal hallgatott és várt. Kíváncsi volt, hogy az alkudozás, szereposztás során bekerül-e az ideiglenes vezetőségbe. A vármái sokkal kisebb posztot ajánlottak neki. Nem akart egy sokadik lenni. Az alakuló ülés vége előtt felállt, sok sikert kívánt nekik és Göncz Árpáddal együtt távozott.

Ekkor döntött úgy, hogy nem kíván részt venni ebben a pártmozgalomban? Talán előre látta a későbbi veszekedéseket, széthúzásokat? Ilyen bölcs lett volna? Az akkor mindenesetre már köztudott volt, hogy egy fiatalabb kisgazda csoportulás, Dragon Pál és társai már néhány nappal korábban, 1988. november 12-én bejelentették a párt megalakulását Szentendrén, s nyilatkoztak erről a Szabad Európa Rádiónak is. Gyakorlatilag már akkor két kisgazdapárt alakult.

Arról sok ellentmondásos vélemény ismert, hogy Antall sértődötten távozott-e a Pilvaxból, szakított-e velük vagy megőrizte-e kisgazda identitása. „Duzzogó, felfujt hólyag – méltatlankodott egy FKGP-s matuzsálem – még inas sem volt, máris a mesterek mestere akar lenni a pofátlanok pofátlana? Tetszik tudni, milyen posztot ajánlottunk őkelmének? Főtitkárhelyettesit. Futó Dezső lett volna a főtitkár, de mivel dögrováson volt, vele nem kellett volna számolni, így az Antall-kölyök lehetett volna a tulajdonképpeni főtitkár. De ez kevés volt őkelmének. Fel vagyok háborodva attól is, hogy olyan lenézősen beszélt velünk...”

Tény, hogy Antall nem fogadta el. Mindjárt második ember akart lenni vagy más oka is volt? Valószínűleg felismerte az összegyűltek közt a kalandorokat, politikai karrierlovagokat, s no persze az MSZMP ejtőernyős spiclijeit is. Úgy ítélhette meg, hogy ezek nem is igazi kisgazdák.

Szerintem megőrizte és megtartotta velük az informális kapcsolatot. Ám az is egyértelmű, hogy másutt kellett próbálkoznia. Ha akkoriban lettek volna fejvadászok, bizonyára azzal a hirdetős-szöveggel kínálgatták volna, hogy „komcsimentes, tiszta múltú, jó származású, vallásos, diplomás, 56-os konspirációs tapasztalatokkal rendelkező politikus leköthető pártelnöki, elnökhelyettesi posztra”. Annak ellenére, hogy nem voltak fejvadászok, de még csak pártnélküli politikusmunkaközvetítők sem, több mozgalom is tárt karokkal várta az „elnökakaroklenni” urat. A Barankovics-féle Demokrata Néppárt nevében Keresztes Sándor hívja, főtitkári posztot ajánl neki. Hm. Kevés lett volna? Válaszlevelét félreértik, elutasításnak veszik. A Bajcsy-Zsilinszky Társaságban is főnök lehetne, de minek? Antall azt állítja, elnöknek hívtak, valójában csak az egyik alelnöki posztot szánták neki. így azonban jobban hangzik: egyik mozgalomnál elnök, a másiknál főtitkár lehettem volna. Most, hogy már maguktól jönnek az ajánlatok, ráér, kivár.

1988 novembere és 1989 januárja között Antall múzeumi irodájában számos egyeztetés folyik, ott van Csoóri Sándor, Göncz Árpád, Vigh Károly, Bába Iván, Fodor Gábor, Szabó Miklós, Mécs Imre, utal rá könyvében Debreczeni József. Megannyi politikai áramlat képviselői tárgyalnak az országról, mintha a negyedévvel későbbi Ellenzéki Kerekasztal (EKA) előfutárai lennének. Ekkor már az osztrák, a nyugatnémet és sváci követségek felhívják a figyelmet Herr Antallra, nem árt számolni vele. Honnan a fenéből tudták? Ki

mondta nekik? Tetszenek emlékezni arra, hogy 88 júniusában, Nagy Imre jelképes temetésén a szabadkőműves potentátok már úgy mutatták be, mint Magyarország jövendő miniszterelnökét. Netán ők ajánlgatták a követségi embereknek is?

Akkori ellenzéki politikusoktól tudom, hogy részt vett az 1988 szeptemberi lakitelki találkozón és ismerték néhányan abból a körből is. így logikus, hogy következő lehetőségként őket választotta, ám azt nem tudni, hogy mikor. Az MDF belső köreiből származó visszaemlékezések szerint Antall már 1988 novemberétől állandó meghívott volt a Magyar Demokrata Fórum ideiglenes elnökségi ülésein. Hm. Közben még kisgazda főnök is szeretne lenni? Egy fenékkel ül meg két lovat? Tény, hogy az MDF novemberi elnökségi ülésén felszólal és a párttá alakulás fontosságáról beszél. Nincs nagy sikere. Nem baj. Ekkor még egyébként is a kisgazdákat favorizálja, aztán november 18-a után már nem. Csakhogy az MDF nem akar párt lenni, ezért oda sem lép be. Kivárja 1989 februárját, amikor a Magyar Demokrata Fórum népszerűsége nő, s első országos gyűlésére készül, akkor csatlakozik hozzájuk. No, nem ám úgy, mint egy egyszerű, utcáról besétáló, közönséges jelentkező! Ha hiszik, ha nem, úgy érkezik a körükbe, mint az MDF titkos elnökjelöltje – olvastam Debreczeni könyvében. Mégiscsak akadt egy fejvadász, aki beajánlotta? Elképesztő, ugye? Mint a komcsi időkben: leszólnak Moszkvából és egy teljesen ismeretlen elvtárs az új vezér. No, azért ott még ilyesmire sem volt példa. Gorbacsovot például a hatalomra kerülésekor már sokan ismerték, komoly pártmúltja volt, nem úgy, mint Antallnak. Leszállt tehát egy üstökös és azonnal a csúcshelyet akarta? Egyértelmű bizonyíték a szabadkőműves vagy titkos társaságbeli kiválasztottságához. Mégiscsak volt rózsadombi vagy más titkos paktum, amely ismeretlenül is fontos aláírónak és befutónak tekintette Antallt? Ez engem felháborít.

Úgy látszik, a Fórum 1989. március 11-12-i I. országos gyűlése nem esett hasra előtte, így Csoóriék bármennyire erőltették is a titkos elnök urat, nem tudott bekerülni a 15 tagú elnökségbe, mert a vidéki küldöttek számára teljesen ismeretlen volt. No, erre ez az elnökség is csak ideiglenes elnököt választott Bíró Zoltán személyében, mintha titkos megállapodás született volna arról, hogy a végleges, az igazi elnök Antall lesz, azért csak ideiglenes poszt Bíróé.

Abban ellentmondás van az MDF-esek között is, hogy Antall megsértődött-e, beválasztották-e legalább a választmányba vagy még oda sem. Horváth Balázs MDF-es országgyűlési képviselő, az Antall-kormány belügyminisztere így nyilatkozott:

– Antall József már kezdettől fogva az MDF meghatározó személyisége volt. Amikor 1989 tavaszán megalakult a Magyar Demokrata Fórum válaszmánya, őt beválasztották Vigh Karcsi bácsi indítványára. Gyakorlatilag Jóska vezette az MDF küldöttségeit a különféle tárgyalásokon és az Ellenzéki Kerekasztalnál is. Ahogy beindultak a politikai egyeztető tárgyalások, a választmány tagjaként Antall volt az MDF részéről az irányító és nem Szabad Gyuri bácsi vagy mások.

Debreczeni József ezzel szemben azt állítja könyvében, hogy Antall a választmányba sem került be. Felszólalása alapján a vidékiek szürke figurának tartották. A szavazás során Csengey Dénes (637), Für Lajos (633), Lezsák Sándor (631), Csoóri Sándor (613), Bíró Zoltán (519), Furman Imre (510), Csurka István (486) kerültek az élvonalba, Szabad György lett az elnökségben a sereghajtó a legkevesebb (394) szavazattal. Antall József olyan keveset kapott, hogy leírni sem érdemes.

Nem kívánok vitatkozni Horváth Balázzsal, mert az tény, hogy Antall az EKA ülésein ismertté vált, olyannyira, hogy Szabad Györgyöt felváltva ő lett a tárgyalások egyik meghatározó személyisége, s egy idő után a politikai jósok már őt tartották a befutónak. Mint ilyen, óhatatlanul kapcsolatba került a magát ugyancsak befutónak tartó, akkor még államelnöki posztról álmodó Pozsgay Imrével. Debreczeni szerint Antall akkor, 1989 nyarán ismerkedett meg vele. Téved. Meggyőződéssel állíthatom, hogy már korábban és családilag is összejártak, ám arra nem esküdnék meg, hogy ez barátság volt. Inkább csak politikai érdek

lehetett. Tény, hogy a Pozsgay és Antall család között jó viszony volt. Ezt Antall fiatalabbik fia, Péter többször is igazolta. Az akkori Reform szerkesztőségében ugyanis a miniszterelnöki posztra készülő EKA-s politikus fia, Antall Péter fotóriporterünk gyakran vonta ki magát a munka alól azzal:

– Ma este nem érek rá – vetette oda lazán –, mert Pozsgay bácsihoz megyünk vacsorázni.

Mit mondhatott erre, fogcsikorgatva Sugár Gyuri, a rovatvezetője: *Jó étvágyat!*" A két politikus kapcsolatát Virág András is megerősítette:

– Antall rendszeresen bejárt esténként az Országház épületébe. Magam is többször összefutottam velük, amikor kora este hazaindultam a Parlamentből. Antall, akiről akkor még nem tudtam, kicsoda, Pozsgay államminiszterrel együtt jött be az épületbe. A harmadik „összefutás" után megkérdeztem a kormányőrségtől, meddig szoktak bent maradni. „Elég sokáig, néha éjfélig is" – válaszolták. Később, amikor láttam valamelyik híradásban, hogy fontos MDF-es, arra gondoltam, hogy Pozsgay a kormányzati munka kulisszatitkaira okította Antallt. Talán még az akkori fontosabb ügyekbe is beavatta, hogy tájékozottabb legyen.

Szerintem ezért is születhetett meg kettejük között a vitatott Antall-Pozsgay paktum.

Debreczeni József is kitér erre. Szerinte ezt nem Antall, hanem Bíró Zoltán és Pozsgay köthette. Úgy gondolom, hogy Debreczeni ebben is téved. Mi is volt e titkos megállapodás lényege? Antall és Pozsgay megosztoznak a hatalmon: Pozsgay lesz a köztársasági elnök, Antall pedig a miniszterelnök, méghozzá egy olyan szisztéma szerint, hogy a miniszterelnök jelöli ki és választatja meg a parlamenttel a köztársasági elnököt. Egyik tehát függ a másiktól, fontos ezért, hogy a két hatalmasság segítse egymást. Bíró lehet, hogy asszisztált, de ő miért kötötte volna meg, hiszen remélni sem merte, hogy miniszterelnök lesz, míg Antallnak érdekében állt a paktum, hiszen Csoóriék titkos elnökjelöltjeként ezzel egyengethette későbbi karrierje útját. No persze, 1989 nyárvégén Pozsgay még fontos személyiség volt, s azt akarta, hogy az MDF olyan sokfajta törekvést tartalmazó nemzeti mozgalom legyen, amely mögéje sorakozik fel, s ebben Bíró Zoltán jó partnernek bizonyult. Ezért is hihette Debreczeni, hogy Pozsgay Bíróval állapodott meg. Csakhogy a Nemzeti Kerekasztal tárgyalásokon ekkor már bebizonyosodott, hogy Antall József az ész, ő pedig önállóan működő politikai erőt akart összehozni az MDF-ből, markáns jobbközép pártot, s az csak természetes, hogy vele, Antall Józseffel az élén. Antall pedig jóban volt Pozsgayval, utóbbinak pedig mindegy volt, kivel paktál, neki a köztársasági elnök poszt kellett.

Erre a paktumra nem térek ki részletesebben, mert szerepel a Feketekönyvemben. Mint ahogy az is, hogy sikerült belső puccsal félreállítani Bíró Zoltán MDF-elnököt. Csupán sztoriként idézem fel az ezzel kapcsolatos legenda:

Azt rebesgették, hogy Csoóri Sándor állítólag kerek-perec megmondta Bírónak: „Egy ilyen alacsony növésű, szürke emberrel nem lehet választást nyerni." Mindenki másként adta vissza ezt a pletykát, volt, aki törpét emlegetett, holott Bíró egyáltalán nem volt törpe. Ez a fura érvelés azért is megkérdőjelezhető, mert Antall József is csak néhány centivel volt magasabb, mint Bíró. Tény az, hogy Bíró már az MDF október 20-22-i II. országos gyűlése előtt lemondott, dr. Antall Józsefet pedig a közgyűlés 98 százalékos többséggel választotta meg elnökké, Für Lajos is 92 százalékos eredménnyel lett köztársasági elnökjelölt.

Sok kívülállót meglepett akkoriban Antall váratlan győzelme. Még a sajtó is csodálkozva tette fel a kérdést:

– Miért éppen ön lett az MDF elnöke?

– Úgy gondolom, a személyem elég semleges – nyilatkozott Antall József–, nem kerültem másokkal konfliktusba. A másik ok feltehetően az elmúlt három havi kerekasztal-tárgyalásokban keresendő: részese voltam a megegyezés keresésének, kialakításának.

Fontos időszakban történt ez, mert az MDF II. országos gyűlésének befejezését követő napon, október 23-án kiáltotta ki Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök a Magyar Köztársaságot, és Németh Miklós ekkor fegyvereztette le a munkásőrséget.

Érdekes ez a fordulat más szempontból is, az MDF-nek már saját köztársasági elnök-jelöltje van Für Lajos személyében. Antall eszerint már nem támogatja Pozsgayt. Jó egy hónappal később volt ezután az emlékezetes négyigenes népszavazás, amelyik feleslegessé tette a köztársasági elnök közvetlen választását.

Horváth Balázs volt belügyminiszter visszaemlékezésében azt állítja, hogy Antall József akkoriban külföldön tartózkodott. Az MDF által bojkottált november 26-i népszavazás napján telefonon beszéltek. Antall elmondta, ő egészen más kérdéseket szavaztatott volna meg. Értelmetlen is volt, mert a négy kérdésből három már okafogyottá vált. E nyögvenyelős referendumon a választóknak csak az 58,03 százaléka vett részt és hajszálnyi, 50,07 százalékos volt a győzelem.

Engem továbbra is foglalkoztatott: milyen ember volt Antall? Aztán: a költséges pártépítéshez kért-e pénzt valakiktől vagy kaphatott-e támogatást? Felidéztem ezzel kapcsolatban a saját élményeimet és a barátaimtól hallottakat.

Josef von Ferenczy, a nyugatnémet média fontos személyisége a rendszerváltás időszakában gyakran látogatott Magyarországra, s ilyenkor az akkori Duna-Intercontinental szállodában szállt meg. Én is kapcsolatban álltam vele, mint a Reform hírmagazin főszerkesztője, s tanácsokat adtam neki a magyar sajtóval kapcsolatban. Az akkori Intercontinental legendás, panorámás elnöki lakosztályában lakott, s ott tartotta audienciáit. Egyik alkalommal engem is odahívatott, s ekkor egy fura jelenetnek lettem a részese.

Amikor kiléptem a liftből, Antall József épp kidugta a fejét az egyik ajtón. Nyomban vissza is húzta. Azt hitte, nem vettem észre. Azonnal leesett a tantusz: Ferenczinél tárgyalt. Valamiért kínos neki, hogy találkozzunk. Nyilván nem akarta, hogy megtudjam, ott járt. Ezért úgy döntöttem: nem megyek be Fenrenczyhez, az ellentétes oldalon lévő toalett felé vettem az irányt. A keresztfolyosón megálltam és vártam. Hallottam az ajtónyitást. Antall nyilván újra kidugja a fejét. Senkit sem lát, most már szabad az út. Hallottam, hogy jön a lift, feltehetően már ott állhat. Na, ekkor előjöttem, s tettetett unottsággal elindultam feléje. A hátát mutatta.

– Szervusz, Jóska! – köszöntem rá. Bosszúsan nézett rám.

– Szervusz – vetette oda és gyorsan beszállt a liftbe. Megnyomta a földszinti gombot és hátat fordított. Talán így palástolta a tettenért ember elsápadt arcát. Furcsállottam ezt a magatartást, hiszen akkor még barátságos volt a viszonyunk, akkor még nem rúgta ki Sugár Gyuri, a fotórovatvezetőnk az MDF-elnök fiát, Antall Péter fotóst. (Ezt a kirúgást Antall később a Nap-tévében cáfolta: Péter fia döntött úgy, hogy otthagy bennünket.)

Ezt az epizódot csak ezért említem, mert meggyőzött arról, hogy Josef von Ferenczyhez járt. Valamikor 1989 késő őszén történt ez. NSZK-forrásokból tudom, hogy akkor kapott egy igen jelentős összegű támogatást Antall Josef von Ferenczytől pártja, az MDF 1990. évi választási kampányához. E pénznek persze semmi nyoma, hiszen nem átutalással érkezett és nem a Magyar Demokrata Fórum számlájára. Ezt megerősíti a két úr közös barátja, nevét csak azért nem írom le, mert fontos müncheni emigrációs személyiség, újságíró, egyben az amerikai katonai hírszerzés magasrangú tisztje. Nos, ez az M. nevű úr jelen volt Antall és Josef von Ferenczy későbbi müncheni „Négy Évszak” luxushotelben történt találkozóján is. Ferenczy akkor kérdezte meg a magyar politikustól: az általa adott pénzügyi támogatást mire használta fel az MDF? Antall zavarba jött:

– El kell számolnom vele?

– Nem, elnök úr, tételesen nem, csak szeretném tudni, mire fordította a párt?

– Én használtam fel, jó és nemes célokra – hangzott a nyögvenyelős, konkrétumot nem tartalmazó válasz.

– Nem fizette be a pártkasszába?

Néhány másodperces csend után egy magabiztos, fölényes Antall szólalt meg:

– Nem, ez technikailag sem volt megoldható. Én osztottam el és használtam fel aktuális költségek fedezésére.

Részletekbe nem bocsátkozott. Ferenczy nem tartotta kielégítőnek a választ, nem firtatta a jelentős márkaösszeg további sorsát, de szemlátomást elégedetlen volt. Antall úgyszintén. Sok évtizedes karrierdiplomatákat is megirigylendő udvariassággal és jellegzetes, komoly, tekintélyes Antall-arccal palástolta dühét.

M. azért számolt be erről a jelenetről, mert az volt a benyomása, Antall zokon vette: hogyan mert Josef von Ferenczy rákérdezni, még csak gondolni is arra, hogy esetleg lenyúlta azt a pénzt? Ferenczy tudhatná, hogy az ilyen titkos támogatások felhasználását nem szokták firtatni. Mások is támogatják nyugatról a magyar ellenzéket, azok bezzeg nem kérdeznek semmit. E kínos esettől datálható Antall és Josef von Ferenczy megromlott kapcsolata.

A magasrangú amerikai katonai hírszerző említett egy másik magyar ellenzéki párttal kapcsolatos támogatási esetet is. Kint járt Bajszos az NSZK-ban és M. vitte el különféle ottani szervezetekhez. Hogy, hogy nem, Bajszos meghívást kapott az NSZK Alkotmányvédő Hivatalához is. A derék magyar ellenzéki azt hitte, valamilyen államjoggal, kancelláriát érintő alkotmányjoggal kapcsolatos iroda és elment hozzájuk. Fogalma sem volt arról, mit takar a nevük, hogy a nyugatnémeteknél ez a szerv a Nemzetbiztonsági Hivatal, vagyis egy hírszerző központ. A barátságos beszélgetés során megkérdezték Bajszost:

– Szüksége van-e az ön pártjának külföldi anyagi támogatásra, akarnak-e pénzt kérni tőlünk a pártépítéshez, a választási kampányukhoz?

Bajszos büszkén, szinte hencegve válaszolt:

– Köszönjük, nem. Eleget kapunk a CIA-től! M., aki jelen volt, majdnem lefordult a székről.

Visszatérve Antallhoz:: az MDF elnöke más alkalommal is járt Münchenben a „Négy Évszak” hotelben. Itt jegyzem meg, hogy e szuperdrága szállodalánc a világ pénzügyi háttérhatalmának az érdekeltségi körébe tartozik. Nos, egy későbbi alkalommal megint itt találkozott Antall M.-mel és egy másik fontos emigrációs személyiséggel, a vitézi rend főkapitányával. Azt kérte:

– Segítsetek nekem abban, hogy Csurkát eltávolíthassam, sokat árthat nekem és a kormányomnak. Távol áll tőlünk az ő és csoportja által képviselt eszmeiség. Próbáljátok meg elérni, hogy visszafogja magát, elcsendesedjen!

Nem tudom, lehetett-e az említett emigrációs személyiségeknek befolyása, de az bizonyos, hogy Csurka túl karizmatikus személyiség lett, s később valóban sok borsot tört Antall orra alá és ki is vált.

Németh-Palmer paktum

Az akkori események, sajtóhírek és visszaemlékezések puzzle-játékszerű összerakása alapján feltételezem, hogy léteznie kellett valamilyen szinten egy Németh-Palmer paktumnak is, mert Németh Miklós, a magyar rendszerváltozás első számú letéteményese nélkül Antall és társai labdába sem rúghattak volna. Németh, bár sokan akarnoknak tartják, mégis olyan államférfi volt, aki sokat tett Magyarország jövőjéért. Ám az ölébe pottyant fantasztikus lehetőséggel nem tudott élni, nem használta ki a maga számára.

Annak ellenére, hogy Antallnak tálcán átadott egy függetlenségre és demokráciára előkészített országot, működőképes, átalakulóban lévő rendszert, csak gyűlöletet, bírálatot kapott, az „átvevő” minden bajért őt tekintette felelősnek. Megvetés, mellőzés lett a jutalma.

Először is Németh Miklós nem volt olyan kiválasztott, mint Antall József, s nem üstökösként tűnt fel a magyar politika égboltján. A rendszerváltás fantomjai és A rendszerváltás FEKETEKÖNYVE című köteteimben foglalkoztam a pályafutásával. Az MSZMP-n belül volt egy ellenálló csoport, amelyet Kohl kancellár „csendes forradalmárok”-nak nevezett el. Ennek Németh Miklós volt a vezéralakja. Ő és társa már a nyolcvanas évek eleje óta titkos tárgyalásokat folytattak az akkori Európai Közösséggel kialakítandó gazdasági együttműködésről, a magyar csatlakozásról. E csoport fortéllyal érte el, hogy Kádár Németh

Miklóst tette meg a KB gazd.-pol. titkárává. Aczél György és szabadkőműves társai szembenálltak vele, nem az ő káderük volt. Az ő múltjára vonatkozó terhelő titkos anyagokat nem kellett Aczélnak eltüntetnie a BM-ből, mint az egyik rendszerváltoztató párt vezető kádereiét, mert nem volt szégyenletes múltja. Hacsak az nem, hogy az USA-ban a Harvardon is tanult, s milyen bosszantó: nem Aczél barátjának, Soros Györgynek az ösztöndíjából, mint a többi.

Miniszterelnöki megbízatását sem az MSZMP-s pártelitnek vagy az Aczél-féle titkos társaságnak köszönhette. Egy véletlenen múlt, no meg a barátján. Demján Sándor hozta össze Mark Palmer amerikai nagykövettel, aki teniszezni kezdett vele és felismerte benne a jövő emberét. Az 1988-ban pártfőtitkár-miniszterelnök Grósz nem kedvelte annyira, hogy kormányfőként utódjának szemelte volna ki. Csakhogy Palmer ösztönzésére Demján Sándor egy ravasz trükkhöz folyamodott.

Képzeljék csak el, hogy megörült Grósz, amikor a gödöllői halastó mellett épülő nyaralójához kilátogatott Demján Németh Miklóssal, s még remek ételeket is vitt! Amíg a piknikebédet előkészítették, Grósz be akarta fejezni a félbehagyott vakolási munkát, s az álla is leesett, amikor Németh Miklós belebújt egy malteros munkaruhába és felajánlkozott melléje kőművessegédnek. Olyan jól dolgozott a főtitkárminiszterelnök keze alá, olyan piszkos lett, hogy Grósz az addig harvardi kényeskedő úrifiúnak tartott kádert már dolgos parasztgyereknek tekintette. Még aznap, a piknik végén eldőlt, hogy Grósz őt jelöli maga helyett miniszterelnöknek. Ebben semmi paktálás nem volt, ha csak egy icipicit az nem, ahogy Palmer és Demján ravaszkodott.

Az 1988. november 24-26-a között ülésező országgyűlés Németh Miklóst miniszterelnökké választotta. Majd egyéves MSZMP-időszakra eső kormányzása alatt alakultak ki a rendszerváltozás politikai és gazdasági feltételei és ebben döntő szerepe volt Németh Miklósnak. Most nem térek ki a pártbeli dolgokra és a parlament által hozott törvényekre, mert ezek ismertek. Inkább azt elemezném: miben lehetett fontos szerepe Németh Miklósnak? Először is – és ez a legfontosabb – Németh Moszkvában szabad kezet kapott Gorbacsovtól a magyarországi átalakításokhoz. Hogy Németh Miidós kijátszotta-e az MSZMP vezetését, erre nincs írásos dokumentum, ám reformer miniszterelnökünk 1989. március 2-3-i, moszkvai Gorbacsov-találkozója sok mindent elárul. Kettejük beszélgetésének nyilvános anyagát, amelyet Csernajev tett közzé, közlöm a FEKETEKÖNYV-ben. Sokkal érdekesebb a titkos eszmecseréjük. Németh Miklós itt már a várható rendszerváltásról beszél:

„– Bár még nem tudom, mikor és hogyan, de többpártrendszert, szabad választásokat akarunk Magyarországon – kezdte Németh Miklós. – Érdekelne, mi a válasza arra, ha az MSZMP vagy megreformált utódpártja az első szabad választásokon kikerül a hatalomból. Egy ilyen esetben a szovjetek beavatkoznak-e?

Gorbacsov a szék karfájára csapott és határozottan, habozás nélkül azt mondta:

– Ameddig én ebben a székben ülök, 1956 nem ismétlődhet meg!” A szovjet csapatok kivonásáról akkor még nem beszéltek konkrétan, de felvetődött: mi történne velük, s különösen az atomsilókkal egy jobboldali demokratikus kormány esetén? Gorbacsov erre a témára nagyon higgadtan reagált és megígérte, hogy kellő komolysággal fogják kezelni mind az atomrakéták, mind a szovjet csapatok kivonásának kérdését. Vehetjük tehát úgy, hogy Gorbacsov és Németh Miklós beszélgetéseinek ez a nem nyilvános része is egyfajta paktum, vagyis a magyar miniszterelnök megkapta a „Nagy Testvér” áldását egy sor változtatásra.

Németh Miklós eszerint elfogadható, gorbacsov-típusú káder lehetett a keleti Nagy Testvér számára. Még jobb volt az imázsa nyugaton. Kohl kancellár támogatását bírta a sokéves „csendes forradalmár” tevékenységéért, Mark Palmerrel kialakított teniszező-egyeztető találkozói után pedig az USA kormánya számára is pozitív személyiség lett, már csak azért, mert ő is az Amerikából jött kategóriába tartozott, mint a Aczél kiküldöttjei és a Soros-fiókák, csakhogy ő nem a szabadkőműves lobbi, hanem a kormánykörök számára. Mint ilyennek,

feltehetően volt valamilyen szerepe a Washingtoni Konszenzus ajánlásainak lépésenkénti bevezetésében, hiszen gazdasághoz értő politikusként volt fogalma arról, miért fontosak azok. Ezzel kapcsolatos külön kormányhatározat azonban nem született, de a pénzügyi és bankár lobbi a jövőalakításnál – beleértve a társasági törvényt is – figyelembe vette. A Washingtoni Konszenzus kritériumai azonban akkor még csak alakulóban voltak, egy nagyon szűk kör számára lehettek ismertek, így erről paktálni még nem lehetett. Elég volt az, hogy a Németh-kormány igyekezett megfelelni az IMF és a Világbank egyre szigorúbb elvárásainak, mert az ország a csőd szélén állt. Igen nagy szükség lett hirtelen az amerikai tőkére, a kinti milliomos magyarok pénzére és befektetéseire. Egy évvel korábban ez a kör hívatta meg Grósz Károlyt az USA-ba és Kanadába, de Grósz a 1988. november 29-i, Sportcsarnok-beli pártaktíván tett fehérterroros fenyegetőzése miatt már nem volt szalonképes a számukra, Németh viszont igen. Sőt, az amerikai elemzők úgy ítélték meg, hogy a reformok terén Magyarország az élenjáró. Talán ezért is látogatott Budapestre 1989 télvégén David Rockefeller. No persze, nem Németh Miklóssal folytatott eszmecserét. A világ pénzkartelljének első embere egy sor nagy multicég elnöke társaságában és a Magyar Hitelbankban Demján Sándorral és vezérkarával tárgyalt. Viccesen azt írtuk az akkori Reformban, hogy háztűznézőbe jöttek, megtekintették a „menyasszonyt”, a tőkeszegény első számú magyar kereskedelmi bankot. Az amerikaiak e látogatást követően döntöttek arról, hogy hozzánk érdemes a legtöbb működő tőkét hozni. Talán azért, mert Magyarország lesz a legkapitalistább az átalakuló szocialista országok közül? De ez még odébb volt, s a pénzre várni kellett. Csak később jöttek a Sorosok, Sarlósok, Lauderek.

Németh Miklós 1989 tavaszán végre saját kormányt alakíthatott, s elkezdte lassan, tudatosan önállósítani az MSZMP-től a kabinetjét Mark Palmerrel ők ketten is közreműködnek abban, hogy Nagy Imre újratemetése békésen, atrocitások nélkül menjen végbe. Amint arra már utaltam, Palmer nagykövet szerelte le a szélsőségeseket. Németh nem vett részt a pártpolitikai küzdőtér harcaiban, a kerekasztalokon, kormányozta az országot, de ott volt a háttérben az NDK-sok kiengedésénél és más, fontosabb eseményeknél. Őt sokkal jobban foglalkoztatta az ország katasztrofális gazdasági helyzete, amelyen megpróbált úrrá lenni.

Nehéz pontosan meghatározni, hogy mikor é£ hogyan, de szép csendben megkezdődött a spontán privatizáció is. Az MSZMP holdudvarának okosabbjai már tudták, hogy közeleg a vég, nemsokára jön a „hét szűk esztendő”. Menteni kell a menthetőt rokonnak, ismerősnek, külföldről hazaszédelgett pártseggnyalóknak a kezébe. Ekkor kezdenek születni a nagy vagyonok. Hogy a szisztéma érthető legyen, említenék egy példa. Adva van egy sikeres üzlethálózat, annak is a topüzlete. Csak az az egyetlen központi helyen fekvő bolt évi 180 millió bevételt hoz. A cég vezérigazgatójának telefonálnak a pártközpontból, hogy adja el 800 ezer forintért egy fontos elvtársnak. Hiába ellenzi, át kell adnia a saját kutyájuk kölykének. Mit sem számít, hogy az üzleten annyit keres a derék káder, hogy két év múlva akár az egész hálózatot megveheti.

A párt bizonyos személyiségei és köreik elkezdték a spontán privatizálást oly módon, hogy átjátszották a legjobb üzlethálózatokat, állami cégeket az első bulista körnek. Nem valószínű, hogy Németh Miklós ebben részt vett, de kétségtelenül felelősség terheli, hogy ilyesmik megtörténhettek. No persze, abban a bizonytalan helyzetben, amikor a hatalom gyengült, kezdett ellentmondásossá válni, a párt– és kormányirányítás zavarai közepette nem lehetett ellenőrizni és megakadályozni egyes tranzakciókat. Ennek az átmeneti korszaknak a zavarosban halászói azonban legfeljebb csak kisinasok voltak a későbbi MDF-es korszak nagy privatizátoraihoz képest.

A Németh-kormány nem volt egységes, kilógott belőle az államminiszter Nyers és Pozsgay, akik inkább politizáltak. A minisztertanácsi ülések elhúzódtak a felkészületlenség és az erős irányító, koordináló kéz miatt. Mesélik, hogy Németh távollétében a Medgyessy Péter

miniszterelnök-helyettes által vezetett ülések peregtek, úgy ment minden, mint a karikacsapás.

El tudom képzelni, milyen enerváltan követte nyomon Németh és kormánya az EKA–, majd a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokat, mennyire vissza kellett fogni magukat, nehogy beavatkozzanak a politikai héják küzdelmébe. A vak is láthatta, mire megy ki a játék, s ők csak szemlélhették, tudva, hogy hónapjaik vannak hátra. A döntéseket nem ők hozzák, már nem is a pártban vagy az ellenzék soraiban, hanem valahol külföldön.

Amint azt a Gorbacsowal folytatott tárgyaláson már kiderült, Németh Miklós reális helyzetmegítélő képességgel rendelkezett, megtudhatta azt is a kerekasztal-tárgyalásokról készített jelentésekből, hogy alakul a demokratikus magyar jövő, s nem kerülhette el a figyelmét, hogy feltűnt az ismeretlenség homályából a két karizmatikus személyiség, Antall József és Tölgyessy Péter.

Miért tette volna? Ő is fejet hajtott Antall történelmi nagysága előtt, elismerve az MDF-es miniszterelnök-jelölt mindenhez való jogát? Ezért aztán mintha titokban összejátszott volna Antallal, a keze alá dolgozott, hogy egy működőképes, kormányozható országot adjon át az urambátyám-tanoncnak? Szinte stréberként tálcán adjon át mindent, mintha Antall lenne az új főnöke? Mi motiválta erre, hiszen megtehette volna azt is, hogy betart, nem készít elő neki semmit, mondván: szenvedj csak, nagyokos, tapasztald meg a saját károdon, mi hogy van! Németh Miklós nem ezt tette, maximálisan együtt akart működni, segíteni, a kezdő lépésekhez mindent megkönnyíteni. Miért? Miért? Miért?

Hát azért, kérem, mert azzal hitegették, hogy elismerik a rendszerváltozás során szerzett érdemeit, a demokratikus átalakulás érdekében és a pártállam lebontására hozott intézkedéseit. Külföldi mentorai elhitették vele, hogy átadja ugyan a kormányzást Antall Józsefnek, de ő is fontos irányító pozícióban marad, vagyis megkapja jutalmát. Ki ígérhette meg ezt, vagy valamelyik paktum neki is szerepet szánt? A vitatott Rózsadombi paktum biztosan nem, de mi van azzal a titkos tárgyalással, amelyet Németh Miklós, Mark Palmer és egy-két reformer az MDF-esekkel folytatott az MSZMP utolsó kongresszusának első estéjén, 1989. október 6-án?

Ők is elvonultak ugyebár egy rózsadombi villába, de egészen más személyek, nem a Rózsadombi 13-ak. Ha hihetünk Horn Gyulának -s miért ne hihetnénk? –, még ő sem volt ott, tehát semmilyen köldökzsinór nem kötötte őket a Rózsadombi paktumhoz, hacsak Palmer nem, aki titkára, Tom Linch révén vagy tudott, vagy nem mások rejtélyes megállapodásáról.

Ezen a megbeszélésen sokkal konkrétabb tennivalók szerepelhettek, az ellenzék követeléseinek teljesítése, az ország súlyos gazdasági problémáinak SOS-megoldása, csupa olyasmi, ami aztán menetrendszerűen be is következett, megvalósult.

1.1989. október 23-án, a munkásőrség lefegyverzése és a Magyar Köztársaság kikiáltása.

2. A négyigenes népszavazás lehetőségének megteremtése.

3. Az 1990 évi első szabad választások kiírása, az ehhez szükséges feltételek megteremtése, a pártok kampánylehetőségének pénzügyi támogatása.

4. A bős-nagymarosi építkezés leállítása, Maróthy László környezetvédelmi miniszter leváltása.

5. Tárgyalások a szovjet csapatok kivonásáról.

6. Rendkívüli energetikai és pénzügyi segítség kérése az NSZK-tól.

7. A forint szükségszerű, többszöri leértékelése, áremelések, megszorító intézkedések (például élelmiszerkiviteli tilalom)

8. A Németh-kormány szakértői kormányként való működése.

9. A multik kedvező magyarországi terjeszkedési és beruházási lehetőségeinek megteremtése.

10. Megállapodás az IMF-fel Magyarország hitelképességéről.

11. Tárgyalás az EK-hoz való csatlakozásról.

12. A magyar államadósság (20,7 milliárd dollár) részbeni elengedési, átütemezési

lehetőségeinek biztosítása.

13. Gyümölcsöző együttműködés alapjainak lerakása az US A-val és az NSZK-val.

14. A Nemzeti Kerekasztal-megállapodás keretében elfogadottak betartása és betartatása.

Németh Miklós nagyjából ilyen pontok betartásában és betartatásában lehetett partner 1989. október 6-án és az azt követő napokon, mert nyilvánvaló, hogy a késő esti néhány óra nem lehetett elegendő a tárgyalások lezárására. Másnap, október 7-én viszont már megszűnt az MSZMP és megalakult utódpártja, az MSZP, amelynek négytagú elnökségébe Németh Miklóst is beválasztották.

Kétlem, hogy e tárgyalások valamiféle paktummal zárultak volna, mivel Bíró Zoltán és csapata már nem számított, mert közelgett október 20-a, az MDF II. országos gyűlése, ahol Antall veszi át a vezetést, Antall pedig nem paktált volna Németh Miklóssal és Mark Palmerrel, mert már megtette másokkal. Palmer sem szorgalmazhatta a titkos megállapodás kikényszerítését, mert a háttérben ő már néhány amerikai és kanadai milliomossal kacérkodott és kelet-közép-európai befektetéseik irányításának megkaparintásán fáradozott. Pontosan tudta, hogy az elkövetkező években nem a politika, hanem a pénz lesz az úr. 1990. január 27-én le is mondott nagyköveti beosztásáról.

Úgy tűnik, Németh Miklós magára maradt, de igyekezett teljesíteni a feltételezett 14 pontot, remélve, hogy ezzel kivívja az ellenzék tiszteletét és háláját. 1989. december 17-én lemondott az MSZP-beli elnökségi tagságától, elhatárolódott a szocialistáktól, hogy szalonképes maradjon mind a nyugat, mind az ellenzék szemében. Mi motiválhatta erre, mit remélt?

Egy akkoriban közismert politikus visszaemlékezése talán erre is rávilágít:

– Németh Miklósnak több mentora is volt. Egyik és a legfontosabb a Zsidó Világszövetség elnöke, aki szinte barátként sok alkalommal segített, közvetített Némethnek külföldön. A másik vele rokonszenvező kör Palmeré, egyben az amerikai kormányé, no meg a magyar származású milliomosok és befektetők csoportja lehetett. A harmadik és egyben legfontosabb kapcsolata pedig Kohl kancellár volt. Úgy tudom, Kohl kancellár ígérte meg neki és Horn Gyulának, hogy benne maradhatnak az 1990. évi első szabad választásokat követően alakuló új kormányban. Erre vonatkozóan nyilván tett valamilyen előzetes ígéretet Antall József Kohlnak, amikor 1989 decemberében találkozott a kancellárral Budapesten. Tehát Németh Miklós reménykedhetett, volt miért Antall keze alá dolgozni, mindent korrektül előkészíteni, mert hitegették.

Ha figyelembe vesszük, hogy Antall ugyanazon titkos társaság magyar leágazásához tartozott, amelyiknek német páholyfőnöke Kohl volt, nem alaptalan ez a verzió. Csakhogy Antall ha tett is ilyen ígéretet, nem tartotta be, nem volt hajlandó sem nagy koalícióra, sem az MSZP-vel való együttműködésre, a szereposztásból pedig kihagyta Hornt és Németh Miklóst is. A következő fejezetben Antall koalíciós ravaszkodásáról bővebben szó lesz, ezért ezzel itt nem foglalkozom.

1990 januárjától mindketten, Antall és Németh Miklós is készültek a szabad választások utáni időkre. Sajnos külön-külön, és eszük ágában sem volt együttműködni. Ennek ellenére főleg kettejük érdeme, hogy eredményesen zárulhatott le a rendszerváltozást előkészítő folyamat és kezdődhetett véráldozat és halottak nélkül egy békés, szabad, új világ.

Németh úgy képzelte el, hogy Magyarország gazdasági bajaira egyetlen megoldás kínálkozik: minél előbb belépni az Európai Közösségbe, s ehhez mindent előkészítettek. 88-ban a Grósz-kormány elsőként írhatott alá az EK-val általános keretmegállapodást. Kohl 1989 decemberében örömmel közölte Németh Miklóssal:

– Garantálom, hogy Magyarország előbb lesz tagja a Közös Piacnak, mint Ausztria!

1990 tavaszán jobban ki kellett volna használni ezt a lehetőséget, az egész világ „felszabadult Kelet-Európa” eufóriája elősegítette volna az Európai Közösségbe való gyors belépést.

Érthetetlen, hogy az Antall-kormány miért nem tartotta ezt elsőrendű fontosságúnak. Talán valamiféle nemzeti érzületből vagy azért, mert minden rossz, amit az előző kormány csinált és csak azért sem!? Ezért utasították el a Németh által kezdeményezett adósságrendezési lehetőségeket is? A bizottság később ezt is vizsgálta.

1990 tavaszán Németh Miklós független képviselőként bekerült ugyan a parlamentbe, de mindenből kihagyták. Joggal gondolhatta, hogy átverték. (Erre bővebben kitérek a FEKETEKÖNYV-ben.)

A hatalommegtartás paktumai

Az ellenzék ártalmatlanná tétele

Meggyőződésem, hogy Antall nyugodt kormányzást szeretett volna, ám ez a rendszerváltás sokféle politikai áramlata mellett szinte lehetetlennek tűnt. Már csak azért is, mert a hatalomra került jobboldali pártok is megörökölték a pártállamtól a frakciózás, belső széthúzás, a csoportérdekek érvényesítése elveit. Aztán egy olyan sajnálatos tulajdonságot is, ami a magyarnak a sajátja: irigy a másik sikerére, gazdagodására, ezért betart, keresztbe tesz, ahol tud nekik. Ez előrevetítette a koalíción és a vezető kormányzópárton belüli széthúzásokat, ellentéteket. Ilyen kilátások mellett kellett megteremteni a kormányzás egységét.

Antall és tanácsadói pontosan tudhatták, kire számíthatnak, kire nem. Csurka és társai eleve kilógtak a belső sorból, de szükség volt rájuk. Amint arra korábban egy kis epizódban utaltam, ezért is kért segítséget Antall külföldi barátaitól Csurka eltávolítására. Könnyebb feladat volt az MDF meghatározó személyiségeinek háttérbe szorítása, egyeseket – bármennyire számítottak is rá – csak azért sem vett be a kormányába. A „külső” politikai erők is problémásak lehettek, a szövetségesek éppúgy, mint az ellenzék. Sok gond várt megoldásra.

Az őt hatalomra segítő titkos társaságtól Antall tudhatta, hogy a szociáldemokraták tele vannak volt kommunista ejtőernyősökkel, így nem lesznek igazi ellenfelek. Az MSZP gyenge, de a szociáldemokrácia irányába akar továbblépni, ezért akarva-akaratlanul segít neki, az MSZDP több szárnyra, majd több pártra szakításával lehetetlenné teszi, hogy komolyabb pozíciókat érjenek el. Velük tehát nem kellett törődnie. Marakodjanak csak egymással. Más volt a helyzet a kisgazdákkal, akikhez a szíve is húzta. Ebben a körben is akadtak ejtőernyősök, beépített spiclik, ráadásul őket be kellett vennie a koalíciójába és a kormányába. Az a zseniális, ahogyan ezt tette!

Először is a saját elnökségével nem személyeket, hanem koalíciós alapelveket fogadtatott el, így szabad kezet kaphatott a kormányalakításához. A kisgazda delegáció a maga 11,4 százalékos mandátumával négy tárcát követelt, nem is akármilyeneket, de ennél még kellemetlenebb volt, hogy ragaszkodtak a reprivatizációhoz, az 1947-es tulajdoni állapotok visszaállításához. Az FKGP öttagú delegációt küldött tárgyalni az MDF Bem téri székházába: Nagy Ferenc Józsefet, Gerbovics Jenőt, Nagyiványi Sándort, Kiss Gyulát és Torgyán Józsefet. „A delegátusok eltökéltek és rendíthetlenek: a Független Kisgazdapárt soha, de soha nem mondhat le a teljes reprivatizáció maradéktalan megvalósításáról, erre és csakis erre szól a mandátumuk, emellett kitartanak tűzön-vizén át...” – írta Debreczeni. Antall nem akar reprivatizációt, kitűnő emberismerő, tudja, hogyan nyerheti meg magának a delegátusokat. Mind az öt személynek ajánl valamit. Nagy Ferencnek a földművelésügyi tárcát, Győriványi Sándornak a munkaügyit, Gerbovics Jenőnek és Kiss Gyulának pedig tárca nélküli miniszteri posztot. Torgyánról a legrosszabb véleménnyel van: „zagyva keletnek elmebetegje”– mondta róla. Megbízhatatlannak tartja, nem tudja elképzelni a kormányában, elviselhetetlen lenne együtt dolgozni vele, ezért őt másként szereli le: „ Kérlek szépen, a te tehetségeddel, szónoki és debatteri képességeiddel vétek volna, ha nem te lennél a parlamenti frakció vezetője...” Átküldi őket gondolkozni egy szomszéd helyiségbe és 15 perc múlva elégedetten visszajönnek: készek a kompromisszumra és három óra múlva alá is írják a koalíciós szerződést.

Ugyanilyen ravaszul elégíti ki az 5,4 százaléknyi szavazattal parlamentbe bekerült Kereszténydemokrata Pártot. Keresztes Sándort meggyőzi, hogy kínos lenne, ha a kormányban két Keresztes lenne, apja és fia, merthogy az MDF-elnökségi tag, Keresztes K. Sándor a környezetvédelmi tárca várományosa. Az apjának vatikáni nagyköveti posztot ajánl, Surján Lászlónak pedig, aki a kereszténydemokraták hierarchiájában messze van ugyan az élvonaltól, egészségügyi miniszteri bársonyszéket.

A két koalíciós partner leszerelésének módja is bizonyítja, Antall szerette a paktumokat, és saját érdekeinek és céljainak megfelelően beavatkozott más pártok belügyeibe. Elfogadtatott velük olyasmit is, amit egyébként nem akartak.

Az MDF elnökségéből sem veszi be kormányába a kellemetlenkedő várományosokat, sőt nemegyszer pártonkívülieket jelöl. Erre nem térek ki.

Sokkal nagyobb gondot okozott a másik nagy ellenfél, az ellenzékbe készülő SZDSZ. Nélkülük és a sok kétharmados törvény miatt szinte lehetetlen lett volna kormányozni. Felmerült a nagykoalíció gondolata. Csakhogy Antall tudta, a tűz és víz nem férhet meg egymás mellett. Ott volt még egy lehetőség, amit Bíró és Pozsgay remélt, az, hogy bevonja a kormányzásba az MSZP-t. A kommunisták utódpártját, akik ellen kampányolt. Ez is képtelenség. Ekkor jött a ravasz antalli trükk: koalíciós ajánlat helyett a kényszerű pótmegoldás, egy paktum. Ez is titkosnak indult, mint a többi, de nyilvánosságra hozták. Ezzel és hátterével külön fejezet foglalkozik, ezért itt nem térek ki rá. A lényeg az, hogy az 1990 tavaszán SZDSZ-szel kötött paktummal egyelőre sikerült lerakni a nyugodt és stabil kormányzás alapjait, a konstruktív bizalmatlansági indítvány szisztémájának elfogadtatásával pedig bebiztosította miniszterelnöki posztját. Az SZDSZ-nek is gálánsán adott valamit, s őket is leszerelte.

Szóval Antall minden oldalról be akarta biztosítani magát, a szövetségesei körében éppúgy, mint az ellenzékbe szorult SZDSZ-szel és Fidesszel. Több forrás is megerősíti, hogy az SZDSZ vezéralakja, Tölgyessy Péter a barátja volt, így a szabaddemokratákkal szót tudott érteni. Érdekes, hogy a Fidesszel sem volt sok baja. Talán azzal nyerte meg Orbán Viktor és a Fidesz rokonszenvét, hogy amikor még senki sem tudott róla, s titok volt az MDF-SZDSZ paktum, elküldte nekik a megállapodás anyagát. Tény, hogy Orbán Viktorral is korrekt, jó kapcsolatot tudott kialakítani. Szemtanúk állítják, hogy a halála előtt Orbán Viktor volt az a politikus, akivel utolsók közt Antall hosszan beszélgetett kórházi ágyánál.

A kormányzati „nyugalom” persze csak átmeneti lett. Még azon az őszön bekövetkezett az első vészhelyzet, a taxisblokád. Antall betegen még eleget tett október 23-i kötelezettségeinek, aztán bevonul a kórházba. Súlyos beteg, megoperálják. Október 25-én este bejelentik a hírt: éjféltől 65 százalékkal emelik a benzin árát. A taxisok előbb a Kossuth térre vonulnak demonstrálni, aztán eltorlaszolják a hidakat, megkezdődik a 28-áig tartó taxisblokád. Göncz Árpád kihasználja, hogy nincs a posztján Antall, túllépve a hatáskörét, akadályozza a tüntetőkkel szembeni fellépést, sőt szimpatizál velük. A torlaszoknál SZDSZ-es vezetőket látni, segítik, bátorítják a taxisokat. Elmarad a határozott rendőri fellépés. Kritikus helyzet alakul ki. Göncz Árpád a taxisok oldalára áll: Javaslatot tettem a kormánynak, hogy függessze fel a benzináremeléssel kapcsolatos intézkedését”.

Antall ekkor nyilatkozik pizsamában a kórházban. Gyengének, erőtlennek tűnt, gőg nélküli és esendő volt, vagyis végre emberi – így emlékeznek rá sokan. Két nappal később halálos betegen felveszi ingét, öltönyét és megjelenik a parlamentben. A kormányos átveszi a kormányt.

A taxisblokádnak sok tanulsága volt. Demokrácia ide, demokrácia oda, kell az erős kéz, érvényt kell szerezni a törvényeknek. A súlyos eset arra figyelmeztethetett, hogy időben elejét kell venni a fegyelmezetlen politikai erők minden hasonló, kormányra veszélyes megnyilvánulásának.

Azt nem merném kijelenteni, hogy erre vonatkozóan született volna valamiféle

ártalmatlanítási paktum, de Antall még súlyos betegsége idején is igyekezett kézben tartani a renitenst erőket. A jól bevált taktikázásával, paktálásával leszerelte őket, s ha szükségessé vált, valamilyen módon „odahatott”.

A bizottság a kutatómunkája során több ilyen esetet is regisztrált, íme, ezekből három:

A bizottság kutató munkája során több ilyen esetet is regisztrált.

1.

Romhányi László, a Jurta egykori irányítójának harmadik meghallgatása:

– Antallnak volt egy olyan szándéka is, hogy fölborítja a paktumrendet. Le akart szerelni bennünket, ezért tárgyalni küldte a Jurtába az egyik jobbkezét, hogy tájékozódjon a parlamenten kívüli jobboldali ellenzékkel kialakítható együttműködés lehetőségeiről. Valószínűleg volt egy olyan elképzelése, miszerint a saját helyzetének megerősítésére létrehozna egy nagy nemzeti koalíciót. Antall megbízottja felajánlotta egyik lehetőségként, hogy a nálunk csoportosuló ellenzéki szervezeteknek adnának néhány tárcát a kormányban. Mi azt mondtuk: rendben van, de kérjük az igazságügyet, pénzügyet, belügyet. A válasz az volt erre, hogy teljesen őrültek vagyunk. Utána összehoztunk a Jurtában egy találkozót, ahová meghívtuk sok parlamenten kívüli mozgalom és párt képviselőit. Ezen jelen volt Antall megbízottja is. A déltől késő estig tartó vitában, a programokat felvázoló beszélgetések során kialakult az a közös vélemény, hogy három tárcát kérünk.

Antall embere morózusan távozott és sohasem jött vissza.

– Mikor történt mindez?

– Jóval a taxisblokád után, 1991 márciusában. Érdekes az, hogy állítólag Göncz is hasonló nagykoalícióra gondolt, csak egészen másra. Mintha Antall hatalmát szerette volna csökkenteni. Göncz is elküldte hozzánk a megbízottját tájékozódni. Horváth Jancsi, a köztársasági elnök embere (már meghalt – a szerk.) is tárcákat ajánlott, mi igent mondtunk. Az ügyben el is kezdődtek a tárgyalások. Már a személyi összetétel is szóba került, de az ügy váratlanul hamvába halt. Én akkor kerültem éles helyzetbe, amikor 1992 nyár elején Antall miniszterelnöki főtanácsosa behívott a Parlamentbe. Azt kérte, szeretné, ha nem támadnánk Antallt. Amennyiben a Jurta továbbra is Antall ellen lép fel, akkor velem olyasmi fog történni, amit egy életre megbánok. A főtanácsos közölte, szeptemberig húzódjak vissza, ne exponáljam magam. Különösen a Magyarok Világszövetsége nyári kongresszusán ne. Ha a Jurta leteszi a fegyvert, akkor jutalmul kaphatok egy bársonyszéket. Ha barátságosak leszünk, nemcsak én, esetleg mások is.

– Mi volt erre az ön válasza?

– Néhány keresetlen szó. Dühösen odamondogattam. Ha jól emlékszem, azt is, hogy Antall a titkos paktumaiért, mocskos alkuiért egyszer még bíróság előtt fog felelni. Két héttel e beszélgetés után letartóztattak. Négy évet kaptam.

A jurtásokat ezzel knock outolták. Ott voltak azonban még a szociáldemokraták több pártra szakadva, s közülük a legerősebb, az Antallal szembeszálló szervezet, a Petrasovics Anna által vezetett MSZDP. Eljött az ideje, hogy őket is megtörjék, lehetetlenné tegyék.

2.

A pártszékház elleni támadás egyik tanújának meghallgatása:

– 1991. november 25-én egy karate klub sportolói megálltak a buszukkal az MSZDP Dohány urcai székháza előtt – meséli az egykori szocdem aktivista. – Kiszálltak a karatézok és bementek a szociáldemokraták székházába foglalni. A személyzetet és mindazokat, akik ott voltak, kizavarták, volt, akit kidobtak az utcára. Petrasovics Anna pártelnököt bezárták az irodájába, hogy ne jöhessen ki. Előzőleg elvágták a telefonvonalakat, hogy ne tudjon segítséget hívni. Petrasovics ettől kezdve fogoly volt a saját irodájában. Azt akarták, hogy Petrasovics mondjon le, s a székházat átadhassák a Király Zoltán vezette konkurens szociáldemokrata pártnak vagy valamelyik másiknak, mert akkor már több is volt.

– Folytassa, kérem!

– A támadóknak pechük volt, mert néhány hű és elvakult szocdemes a riadólácukon keresztül leadta a vészjelet és sokan azonnal odarohantak. A felmentő sereg óriási kézitusával kiverte a székházból a karatézókat. Majdnem ugyanilyen forgatókönyvet alkalmaztak később a kisgazdák székházfoglalásánál.

– A szocdemek a támadás után lezárták a székházat és tizenvalahányan ottmaradtak. Köztük volt két jurtás: Werner László, az MSZDP-sek biztonsági főnöke, későbbi alelnöke és Iker László. Werner sajnos már meghalt, de Iker még megerősítheti az akkor történteket. Ők ketten, valamint Petrasovics és tucatnyi hű híve elhatározták, hogy megvédik a székházat. Megállapodtak, hogy attól kezdve senki nem megy haza, bent fognak aludni. Lezárták az épületet, még fent a padlásfeljárót is.

– Mi történt utána?

– Antall József, nem tudni, miért és melyik szocdem párt mellé állva, zároltatta az MSZDP számláját, amelyen akkor kétmillió forint volt. Petrasovicsék ezt követően nem tudtak fizetni, a párt alkalmazottai egymás után kiléptek, mert nem volt bér. Pénz nélkül már nem akartak részt venni a bizonytalan kimenetelű küzdelemben. A pártelnök és a székház védelmezői egyedül maradtak, de továbbra is kitartottak őrhelyükön. Még 1991 karácsonyán is ott voltak. Emlékszem, csirkelábat vacsoráztak, amit Petrasovics Anna főzött. Támogatást és segítséget kértek az ellenzéki szervezetektől, így a jurtásoktól is. Az utóbbiaknak tízmillió forintjuk volt és fontolgatták, hogy odaadják-e a bajban lévő pártnak. Közben a sajtóban folyt a rágalomhadjárat Petrasovics ellen, s szót kaptak az ellenszocdemek. Egyesülni kell, egy szocdempárt lehet, de Petrasovics nélkül – mondogatták. 1992 februárjában Antall magához hívatta Petrasovicsot tárgyalni és közölte vele, hogy amennyiben feláll és lemond, akkor kap egy egyetemi katedrát Oxfordban vagy Párizsban a Sorbonne-non.

– Elgyengült a pártvezető erre az ajánlatra?

– Petrasovics azt mondta, szó sem lehet róla, nem hagyja cserben a hű harcostársait. Csak a testén keresztül. Ő júdáspénzért nem fogja átadni az elnöki posztját. E sikertelen miniszterelnöki egyezkedést követően rendezték valahol Dél-Amerikában a szocdem internacionálét. Erre egy másik szocdem párt vezetőjét utaztatták ki. Csakhogy ezt Petrasovics sem hagyta annyiban. Egy kocsiban rejtve kicsempésztette magát Bécsbe és onnan ő is elrepült Dél-Amerikába, az internacionáléra. Váratlan megjelenése nagy meglepetést okozott a nemzetközi találkozón. Óriási botrány lett abból, hogy felszólalt, elmondta Willy Brandtnak, az internacionálé elnökének és résztvevőknek, hogy a kelet-európai szocdem pártok nem kívánnak a kommunistákkal együttműködni, mert rengeteg szenvedést okoznak, bűncselekményeket elkövetve állítják félre az útból a valódi és független szocdemeket. Ott voltak Hornék is megfigyelőként. Ott és akkor a kelet-európai szocdemek üdvözölték Petrasovicsot és egy nemzetközi frakciót akartak alakítani. Nagy sikert aratott a magyar pártelnök asszony. Visszatérése után 1992 áprilisára feloldódott a pártszékház blokádja, mert Budapest akkori rendőrfőkapitánya garanciát adott arra vonatkozóan, hogy az MSZDP központját nem éri több támadás, nem kell őrizni, nyugodtan hazamehetnek, ki-bejárhatnak.

– Valóban rendbejött minden?

– Petrasovics megnyerte ugyan ezt a csatát, de a sikere, a győzelme csak átmeneti volt, mert hamarosan újra munkálkodni kezdtek ellene, szép csendben, csinnadratta nélkül, de ez már egy külön történet. Az eredménye az lett, hogy lelkileg megtörték, így amikor hónapokkal később a jurtásokra lecsaptak, úgy gondolhatta, utána ő következik, mert Antall nem tűr be nem hódoló, alkalmazkodni képtelen politikai ellenfeleket. Nem akarta, hogy ellene is koholjanak valamilyen vádat, a családi életet választva inkább visszavonult. Az egyik legtávolabbi határmenti településre költözött és külföldi tanári munkájával keresett pénzéből szőnyegszövő gépet vett és azóta nem politikai terveket, hanem szőnyegeket sző.

3.

Frick László FKGP-politikus meghallgatása:

– Miután Antall József becsapta Zsíros Gézáékat a földosztással kapcsolatban és kijátszotta pártunkat a reprivatizáció ügyében is, a közreműködésemmel összehívott nagyválasztmány úgy döntött, hogy kilépünk a koalícióból. Erre készült a parlamenti frakciónk.

Antall tudta ezt, s titokban paktálni kezdett a kisgazda képviselők egy részével. A háttérbben már minden elő volt készítve, csak Torgyánt kellett eltávolítani. Erre kínálkozott is egy megfelelő alkalom: „Párizsban tartották az Európai Néppárt kongresszusát, amelyen az MDF-et Antall, a kereszténydemokratákat Surján, a kisgazdákat pedig Torgyán képviselte. Torgyán az előbbi kettőtől tüntetőleg megfelelő távolságra ült. A kongresszus végén Antall odament a halálos ellenségnek számító kisgazda-frakcióvezetőhöz és barátságosan közölte vele:

– Jóska, gyere át velünk a kormánygéppel Strasbourgba, a díjátadásra. Neked is ott a helyed!

Torgyán valószínűleg szívesebben utazott a kormánygéppel, ezért velük ment az Antallnak szánt Schumann-díj átadására. Részt vett tehát ezen az ünnepélyes ceremónián már csak azért is, mert azt hihette, hogy utána a kormánygép őt is hazahozza Budapestre. Strasbourgban azonban közölték vele, hogy a kormánygépen már sajnos nincs több hely, s ezzel otthagyták. Nem udvariatlanságból vagy kicsinyes kitolásból. Szándékosan, hogy ne érhessen időben haza. Amíg Torgyán a repülőtéren ült és a menetrend szerinti járatra várt, addigra Antall hazaért. Antallt a repülőtérről szirénázó konvoj vitte a kisgazda képviselők ülésére. Ottmár várta az FKGP-frakció, és 33 képviselő elfogadta Antall József ajánlatát: fejenként kapnak ötmillió forintot és beleegyeztek, hogy ennek fejében a koalícióban maradnak. Ezen az ülésen kitört a botrány, a többi képviselő tiltakozott, de a 33-ak aláírták Antallal a megállapodást és elmentek.

Mire Torgyán megérkezett a menetrend szerinti géppel és őrültként odaszáguldott, már csak 12-13 képviselőt talált. Ezek letették Torgyánnak a hűségesküt. Másnap Torgyán közölte a parlamentben Antallal, hogy az FKGP-frakció kilép a parlamentből.

– Nem baj – mondta Antall –, ti mehettek, de 33 képviselőtök velünk marad!

Hiába zárták ki a 33-akat a pártból, ők továbbra is biztosították a miniszterelnök számára a koalíciós többséget.

Ha minősíteni kellene ezt az újabb antalli fondorlatot, erre csillagos ötöst adnék. Gratulálok, Jóska, zseniális lépés volt! A kérdés csak az: milyen pénzből fizetted ki a harminchéromszor ötmillió forintot?

Ezek az esetek is azt bizonyítják, hogy Antall József mindenáron hatalmon akart maradni. Ezt támasztja alá a nagy vetélytársával között paktuma is.

Az MDF-SZDSZ paktum

A rendszerváltozás titkos háttérmegállapodásainak kutatása során olyan esetekről is tudomást szereztünk, amelyeket megtárgyaltunk ugyan, de a szükséges dokumentumok és bizonyíthatóság hiánya miatt bizalmasan kezeltünk. Ezek olyan megdöbbentő dolgokat tartalmaztak, hogy még ebben a kötetben sem szerepelhetnek. Az ország eladósodásának és a magyar adósság felkínált elengedésének elpuskázása során később utalok azért egy s másra, de a lényeg sajnos közölhetetlen. Ezek a megdöbbentő esetek viszont ismételten meggyőztek engem, s persze a bizottságot is arról, hogy sokkal több titkos háttérmegállapodás született, mint gondoltuk. Súlyosabbak is, mint az állítólagos Rózsadombi paktum, ezért is találó az elnevezés a magyar parlamentarizmusra, hogy paktumdemokrácia. Sok mindent nem kötöttek az ország polgárainak orrára, inkább a saját szakállukra, önző érdekeiknek megfelelően paktáltak, nemegyszer üzleteltek is, miközben kiárusították az országot.

A paktumok közül egy kapott komolyabb nyilvánosságot. Ezzel azért foglalkozott a bizottság, mert rávilágít arra, hogyan születtek a hasonlók. Ki kezdeményezi és miért, s persze

titokban tárgyal róla a másik féllel és csak keveseket avat be. Mint ennek, a többi paktumnak is az a lényege, hogy bizonyos érdekeket, problémákat egymás között elboronálnak, méghozzá úgy, hogy mindkét fél adjon is és kapjon is valamit. Ilyen volt a híressé vált MDF-SZDSZ paktum is. Azt mindjárt az elején le kell szögeznem, hogy Antall ravaszkodásának az eredménye. Egyik korábbi fejezetben már kifejtettem, hogy milyen ügyesen szerelte le a jogosnak vélt igényekkel fellépő, a koalícióba meghívott partnereit. Kihasználta az egyéni érdekeket, mohóságot és karriervágyat. A felajánlott pozíciókkal elérte, hogy a fontos követeléseket elbagatellizálva a „megvett" delegátusok aláírták a koalíciós megállapodást.

Sokan erőltették a nagykoalíciót, vagyis azt, hogy Antall vegye be kormányába az SZDSZ-t is, de ezt nem akarta. Mint ahogy azt sem, hogy az MSZP-vel lépjen kényszerű koalícióra. Ezért a nagykoalíció lehetősége helyett adnia kellett valamit az SZDSZ-nek. Olyasmit, ami az ő hatalmi étvágyukat is kielégíti. Erre a célra találta ki az MDF-SZDSZ paktumot. Kezdettől fogva egy nem sok vizet zavaró bábot képzelt el erre a posztra. Ezt bizonyítja Antall Gönczhöz írott későbbi levele is: „...Az SZDSZ számos stratégiai és taktikai hibája között elkövette azt, hogy előbb egy hatalom nélküli, kedves, vicces köztársasági elnöki tisztet akart megalkotni, bonapartizmussal rémisztgetve a népet, majd pedig egy kormányt, parlamentet kiegyenlítő prezidenciális köztársasági rendszert akart becsempészni a közéletbe."

Mi is van e sok igazságot sejtető idézet mögött? Először is tudni kell, hogy az alkotmányozó nemzetgyűlést és az 1944 tavaszán a nácik által betiltott magyar történelmi alkotmányt elsumákolva Antall és Tölgyessy Péter alkotta meg a sztálinista alaptörvényekből a mai Alkotmányt. Az SZDSZ a köztársasági elnököt illetően akkor még tényleg csak egy bohózatba illő vicces bábfigurára gondolt. Erre Antall is emlékezett, neki a paktumtól függetlenül már hónapokkal korábban megvolt e poszt megfelelő jelöltje Göncz Árpád személyében, s ezt meg is említette Mécs Imrének. Az oka az lehetett, hogy egyfelől Göncz 88-ban és 89-ben gyakran kísérgette ide-oda, mint már erről szó volt, másfelől kisgazdának tekintette, 56-os volt, politikai elítéltként börtönben is ült. Ugyanakkor jószándékú, kedves öregúrként senkinek sem ártott. Kapóra jött az is, hogy akkoriban az SZDSZ-hez állt. Megvolt tehát a megfelelő báb, jöhetett a paktálás. Ám az csak egy megbízható baráttal, Tölgyessy Péterrel szigorúan kettesben. Ok ketten készítették elő a megállapodást, később persze bevontak még néhány megbízható embert.

Debreczeni leszögezi a könyvében: Antall nem tartja olyan kaliberű személyiségnek Göncz Árpádot, akitől tartania kellene. Ez volt számára a garancia arra vonatkozóan, hogy nem ártja bele magát a kormányzás ügyeibe. Személyesen közli is Gönczzel 1990 áprilisának utolsó napjaiban a múzeumi irodájában, hogy az SZDSZ másra gondolt, de ő, mármint Antall József ragaszkodott a személyéhez.

Ha szélesebb kör dönt a paktumról, nyilván nehezebb keresztülvinni, mert a köztársasági elnöki posztra az MDF elnökségének is van más jelöltje és az SZDSZ vezetőségének is. Antall azonban szót tud érteni Tölgyessyvel, a lényeget ketten eldöntik.

Nézzük: mi is történt? 1990. április 19-én a parlamenti pártok még abban egyeztek meg, hogy a Magyar Demokrata Fórum adja majd az új országgyűlés elnökét. Ez azért volt kulcsfontosságú, mert egyben ideiglenes köztársasági elnöki posztot is jelentett. Két héttel később, május 2-3-án, az új országgyűlés alakuló ülésén meg kiderült, hogy az említett kulcsfontosságú tisztséget az SZDSZ jelöltje tölti be. Mintegy magyarázatként bejelentették, hogy az MDF és az SZDSZ pártközi megállapodást kötött a demokratikus intézmények stabilitása és az ország kormányozhatóságát érintő közjogi kérdések, az ún. kétharmados törvények megoldása érdekében. A két győztes párt paktuma alapján ekkor választották az országgyűlés elnökévé Göncz Árpádot, ami egyúttal azt is jelentette, hogy az ország ideiglenes köztársasági elnöke lett.

– Hogyan emlékszik vissza az MDF-SZDSZ paktumra? – kérdeztem Kuncze Gábor pártelnöktől.

– Akkor már országgyűlési képviselő voltam, egyéni választókörzetben nyertem, de ezt abban az időben abszolúte kívülről láttam. Nem voltam bennfentes, semmi olyan mozzanatot nem tudok, ami rávilágítana, hogy akkor a háttérben mi játszódott le. Egyáltalán lejátszódott-e valami, mert azt is el tudom képzelni, hogy nem. Antall József, akinek volt egy képe arról, hogyan is kellene egy országot igazgatni, s ehhez a német modellt vette alapul a konstruktív bizalmatlansági indítvánnyal és mindennel együtt, joggal gondolhatta, hogy szükség van egy ezzel kapcsolatos megállapodásra. Antall kezdeményezte tehát az ország kormányozhatósága érdekében a paktumot. A konstruktív bizalmatlanság elvének elfogadásáért cserébe felajánlotta, hogy átengedi a köztársasági elnöki posztot, vagyis az SZDSZ jelölhet erre megfelelő személyt. Ez az államjogi változtatás előnyös volt már csak azért is, mert Göncz Árpádot, aki hozzánk tartozott, ő javasolta. Ennek az MDF-SZDSZ pákáimnak voltak olyan elemei is, amelyek cukorfalatként jól jöttek az SZDSZ-nek. Például a kétharmados törvények közül kivették az adójogszabályokra vonatkozóakat, amelyeket ha abban a körben maradnak, a pártharcok közepette sohasem lehetett volna megszavaztatni azokat az ellenzékkel. Volt egy pontja a paktumnak, talán az egyetlen, ami nem valósult meg. A média kezelése. Erre is megállapodást kötöttek, de ezt utána az MDF nem tartotta be.

– Hogyan folyt az előkészítése ennek a paktumnak?

– Nagy titokban. Emlékszem, hogy az SZDSZ frakció egy összeszoktató ülést tartott akkor Tihanyban. Oda érkezett le Tölgyessy Péter, aki a titkos tárgyalásokat folytatta, nyilván Kis János akkori partelnök tudtával.

– Miért pont Tölgyessy?

– Azért, mert ő jóban volt Antallal. Antall elmondta Tölgyessynek a javaslatát és megkérte vigye keresztül az SZDSZ-ben. Szóval lejött Tihanyba Tölgyessy, félrehívta a tó partjára a frakcióvezetést es akkor ismertette. Hírzárlatban állapodtak meg, de úgy döntöttek, a bizalmas információkat megosztják a frakcióval is. Akkor tudtuk meg, mi a paktum, mit tartalmaz, de azt is, hogy a megállapodás már alá volt írva.

– Mikor volt ez pontosan?

– 1990 tavaszán, de szinte nyárias idő volt. Emlékszem, hogy a Balaton még csak 16 fokos lehetett, de Tardos Márton már úszott benne egyet. Ez április végén vagy május legelején lehetett, valamikor az új parlament összeülése előtti napokban. Mert amikor összeült a parlament, sorra hozta a döntéseket a paktum szellemében a konstruktív bizalmatlansági indítvánnyal, az alkotmánymódosítással kapcsolatban és Göncz Árpád lett a parlament elnöke, mert így lehetett ideiglenes köztársasági elnök. Aztán amikor az MSZP közvetlen elnökválasztási kezdeményezése megbukott, akkor választhatta meg a parlament a paktum szellemében Gönczöt köztársasági elnöknek.

– Az SZDSZ-en belül volt-e vita a paktumról?

– Nem tudom, hogy a mieink simán belementek-e, éltek-e ellenjavaslattal, berzenkedett-e ellene valaki, mert hozzánk nem jutott el. Csak azt tudom, hogy ez a paktum valóban egy szűk kör döntése volt.

Az egykori jurtások így emlékeznek vissza egy epizódra:

Az 1990 évi első szabad választások után egy tavaszi vasárnapon, április végén az orvostudományi egyetem múzeumi főigazgatói szobájában titkos megbeszélést tartott a győztes ellenzék négy kiemelkedő személyisége: Antall József, Göncz Árpád, Tölgyessy Péter és Pető Iván. Antall mindjárt a lényegre tért:

– A köztársasági elnök Göncz Árpád lesz.

Pető Iván tiltakozott, elmondta, hogy az SZDSZ-nek más jelöltje van:

– Mi Dornbach Alajosra gondoltunk!

Antall keményen, ellentmondást nem tűrően reagált:

– Amennyiben az SZDSZ nem fogadja el Göncz Árpádot, akkor az MDF az őszi helyhatósági választásokon le fogja radírozni a szabaddemokratákat.

Az MDF-SZDSZ paktum ekkor már nagyjából megszületett Tölgyessy és Antall között, vitára nem nagyon volt lehetőség. Göncz Árpád egyébként is szabaddemokrata volt, elismert író. Jellemét, emberségét tekintve sem lehetett ellene kifogást emelni, ráadásul 56-os politikai elítéltként börtönben is ült. Petőnek is el kellett fogadnia a jelölését. Ott nyomban meg is született a négyek döntése, ami a paktum fontos feltételeként szerepelt.

Göncz Árpád nagyon örült. Akkor onnan felhívta Geréb Attilát a Jurtában és közölte vele az örömhírt: ő lesz a köztársasági elnök.

Erre a múzeumi főigazgatói irodában folytatott megbeszélésre Debreczeni József is utal A miniszterelnök című könyvében.

Horváth Balázs, az Antall-kormány belügyminisztere másként emlékszik a paktumra:

– Az MDF-SZDSZ paktumra szükség volt, mert az alkotmányt telerakták olyan kétharmados törvényekkel, amelyeknek a betartása mellett lehetetlen lett volna kormányozni. Csak egy példát említenék: a költségvetési töltény eredetileg kétharmados volt, már ennek szavazása során megbukott volna a kormány, mert nem szavazták volna meg. A Magyar Demokrata Fórum kényszerhelyzetben volt. Az legenda, hogy senki sem tudott arról, hogy állapodott meg Antall és Tölgyessy. Én legalább három tárgyaláson ott voltam Kónya Imrével, Salamon Lacival, amikor a megállapodás-tervezetet szövegeztük. Nyílt titok volt a körünkben, hogy ilyen megállapodás készül, de a személyi kérdésekről, bizonyos részletekről valóban nem beszélt Antall József.

– Hogyan lett a jelölt Göncz Árpád?

– Azt pontosan tudom. Én mentem el Antall Józseffel az akkor még élő Pártay Tivadar bácsihoz a budai lakására. Antall közölte vele mint a kisgazdapárt egyik alapítójával: az a megállapodás született, hogy egy volt kisgazda lesz a Magyar Köztársaság első elnöke. Ennek történelmi hagyománya is volt, mert vagy parasztpárti vagy kisgazda volt az elnök 1945 után. Göncz kiválasztásában az 56-os és a forradalmat követő bebörtönzése is szerepet játszolt. Olyannyira, hogy Antall őrá tett javaslatot. Azt én is tudom, hogy az SZDSZ részéről szóba került Dornbach Alajos, de ezelől a leghatározottabban elzárkóztunk, mert nem akartunk vérbeli SZDSZ-est látni a köztársaság élén. Ha valaki emlékszik rá, Göncz Árpádot eleinte következetesen kisgazdaként emlegettük. Mi reménykedtünk abban, hogy megmaradnak Göncznek a kisgazda kötődései, s nem az SZDSZ-re akkor jellemző ultraliberális szemlélet szerint hozza politikai döntéseit.

– Miért volt fontos bevenni a paktumba a konstruktív bizalmatlansági indítványt?

– Azért, mert nem akartuk, hogy idő előtt megbuktassanak bennünket. Ez egy garancia arra, hogy nem lehet olyan könnyen leváltani a miniszterelnököt és a kormányt, mert nemcsak személyt, hanem programot is kiköt, azt meg nehéz és bonyolult elfogadtatni. Mi keresztül akartuk vinni ezt, mert Antall Józsefen kívül nem volt más karizmatikus személy. Nehéz lett volna helyette az ellenzékből kiemelni egy olyan figurát, aki kormányfőnek alkalmas. Hiába volt nagy tekintélye Tölgyessy Péternek, neki a saját pártján belül is erős ellenzékkel kellett volna számolnia.

Az akkori paktum eredménye az, hogy ma sem lehet leváltani a hivatalban lévő miniszterelnököt.

Hát így ment akkor a háttérben a paktálás, a titkos szereposztás.

A Rózsadombi paktumból mi valósult meg?

Miután a bizottság kutatóival átbeszéltük az MDF-SZDSZ paktumot, újra elővettük a rózsadombit. Az időközben megkérdezett politikusok ismételten csak azt erősítették meg, hogy a Rózsadombi paktum marhaság, kitaláció. Hiába érveltünk az 1989. október 6-i C-verzióval, arra is csak legyintettek, bár azt elképzelhetőnek tartották, hogy a különféle politikai erők alkudoztak egymással. Erre szükség is volt, mert 89 szeptembere óta megszűnt az egyetértés közöttük, egymással is háborúskodtak. Az SZDSZ és a Fidesz nem írta alá a Nemzeti Kerekasztal-megállapodást.

Azon a véleményen voltam, hogy akkor októberben biztosan volt valamilyen alku a kormány, az amerikai követség, a születő MSZP és az MDF között. Az is lehet, hogy abban a bizonyos „T” villában volt a találkozó, legfeljebb nem arról nevezték el. Talán ez lehetett az ugyancsak feltételezett Németh-Palmer paktum. Egy idő után rádöbbentem, túlságosan igazolni akarom a Rózsadombi paktum létét, azért keresek használható érveket, magyarázatokat, hogy kellőképpen alátámasszam. Mi teszem ezt? Győzzön meg más róla, hogy valóban létezett!

Ezt kísérelte meg a bizottság. Az egyik újabb megbeszélésen ugyanis vita alakult ki arról, hogy a Rózsadombi paktum egyáltalán megvalósult-e vagy sem. Volt, aki úgy vélekedett, hogy a 13-ak megállapodása pontról pontra bekövetkezett, míg mások arról győzködtek, hogy korántsem.

– Javaslom, menjünk végig és vizsgáljuk meg egyesével!

– Tőke olvassa fel, ő amúgy is értékelte azokat a cikkében. Bólintottam és elővettem hónapokkal korábbi írásomat.

– Úgy gondolom, hogy a húsz pont magától értetődően megvalósult, ezt igazolták az elmúlt másfél évtized eseményei is. Ezek közül néhánynál a „buzgómócsingok” még rá is tettek egy lapáttal, ugyanakkor több esetében épp az ellenkezője történt annak, amit előre lefektettek. Ez, legalábbis számomra megint csak megkérdőjelezi a paktum valódiságát.

– Azzal most ne foglalkozzunk. Nézzük egyenként!

–Rendben.

1. A szovjet csapatok békés és barátságos kivonulása Magyarországról. Erről csak annyit, hogy a szovjet csapatok kivonultak Magyarországról. Igaz, az egyik nagyobb szovjet egység maradni akart, s felajánlotta, hogy zsoldoscsapatként védi hazánkat, de Antall szóba sem állt velük. A néhány forintos áron felkínált olajkészletüket sem vették meg, az „okos” tanácsadók ugyanis azt mondták: mérgezett!?

– Egy null. Folytasd – mondta Virág András.

– *2. A Szovjetunió kárpótlása a hátrahagyott épületekért és javakért.* Úgy tudom, távozó megszállók kárpótlásról sem sok szó esett, az oroszok talán éppen ezért tizenkét éven keresztül és csak apránként törlesztették államadósságukat. A legutolsó részletet a mostani Medgyessy-kormány kasszírozta be, de a tényleges adósséghátraléknak csak egy megalkudott kisebb részét. Pedig akadtak a holdudvarukban olyan bulisták, akik összejátszva az oroszokkal többet is kivasalhattak volna belőlük, de az MSZP nem merte ezt megkockáztatni.

– Szerinted nem kaptak kárpótlást?

– Nem, sőt ők fizettek. – Akkor 1:1.

– *3. Barátságos politikai és gazdasági viszony kiépítése a Szovjetunió és Magyarország között.* Antall a szovjet-magyar barátságot nem mélyítette el, sőt igencsak rontotta. Élharcosa volt annak, hogy 1991. június 28-án eltemessék a KGST-t, néhány nappal később, július elsején pedig maga Antall József írta alá Prágában a Varsói Szerződés megszűnéséről szóló okmányt. A gazdasági kapcsolatok a mélypont felé süllyedtek, csökkent a kivitel. Évekbe tellett, amíg javult a két ország között a kereskedelem.

– A fenébe, 1:2!

– *4. Minden szovjetellenes tevékenység megakadályozása.* Ez a pont a Szovjetunió megszűnésével okafogyottá vált, de a mi irányunkba eső két utódállammal, Ukrajnával és Oroszországgal szemben nem volt komoly politikai ellenségeskedés.

– 2:2!

– *5.A határok kölcsönös megnyitása a Szovjetunió és Magyarország között.* A határok nyitva voltak, s maradtak is. Csak a közelmúltban vezettünk be vízumkényszert, ezt is az EU miatt. Megadhatjuk az egy pontot.

– 3:2!

– Ha megengeditek, a következő kettőt összevonom:

– *6. A volt kommunista párttagok minden büntetéstől való mentesítése.*

7. A volt kommunista titkosszolgálat, határőrség, rendőrség tagjainak megvédése minden esetleges megtorlástól. A 6-os és 7-es pont teljesült: nem volt boszorkányüldözés, az MSZMP-seket, a kommunista titkosszolgálatok és fegyveres testületek tagjait nem érte semmiféle retorzió. Amikor az 56-osok a felelősségrevonásukat, a megbüntetésüket követelték, akkor hangzott el Antall József legendás mondása: „Tetszettek volna forradalmat csinálni!" Ezt egyszer már megtették 1956-ban, szemükre vetették, hogy miért nem tették meg még egyszer 1989-ben is.

– 5:2! Szépen haladunk. Folytasd!

– *8. A volt megbízható kommunistáknak más pártokban való indítása a választásokon.* A 8-as pont is teljesült. A volt kommunisták beépültek más pártokba, s indultak a választáson, aztán 94-től erre már nem volt szükség, hiszen az MSZP túlnyerte magát a választásokon.

– 6:2!

– 9. *Az államvagyon átmentése volt kommunisták kezébe.* Ez is megvalósult. Az állami vagyon nagy részét saját zsebre lenyúlták a volt kommunisták és a holdudvarukba tartozók. Elég megnézni a toplistán szereplőket, hány volt közülük korábban az állampárt tagja. A jobboldalivá vedlett volt kommunisták is folytatták a maradék átmentését, és „korrekt" verseny alakult ki a baloldalon maradt kuzinokkal. Ha már nem volt mit lenyúlni, „privatizálni", akkor jött az olajozás és a többi buli. Még törvényekkel is elősegítették. Sőt, ideológiát is gyártottak hozzá: szülessen nemzeti nagytőke, vásároljatok csak jelképes egyforintos áron, vagy E-hitellel üzemeket, birtokokat! Ha pedig a holdudvaron kívüliek próbálkoztak, akkor vagy nem engedték őket a húsos fazék közelébe, vagy jött a vád: „ellenséges kivásárlás", s odaadták a zsíros koncot fele- vagy negyedannyiért a saját kutyájuk kölykének.

– Már 7:2!

– *10. Az igazságszolgáltatás megtartása a volt kommunisták kezében.* Sajnos, ez is teljesült. Tímár Gyuri a megmondhatója, az igazságszolgáltatásban ottmaradtak a pártállam bírái, ügyészei, újak eleinte alig akadtak, így ott elmaradt a rendszerváltás, nemegyszer ugyanazok rehabilitáltak, akik korábban elítéltek. A régiek számaránya csak a fiatal ügyészek és bírák belépésével csökkent.

– 8:2!

– *11. Minden zsidóellenes nyilatkozat, megmozdulás és szervezkedés megbüntetése.* Ez ugyancsak teljesült. A zsidóellenes megnyilvánulások, szervezkedések tilosak. Ennek érvényt is szereztek, bár egyes periódusokban egy kicsit rájuk járhatott a rúd. Ám az érintettek sem hagyták, ha valaki ezügyben „megnyilvánult", feljelentették külföldön, s a nyugat nyomban keményen reagált rá. Megjegyzem: tavaly óta van egy érdekes, új fejlemény: Csurka István lezsidózott valakit, aki ezért beperelte. A Legfelsőbb Bíróság úgy találta: egyfajta valláshoz tartozás emlegetése nem bűn. Nem furcsa, hogy sok-sok év után akadt egy ítész, nyilván más vallású, aki belenézett az értelmező szótárba, s minden korábbi vélekedéssel ellentétben úgy találta: ha valakire azt mondják, hogy zsidó, az ugyanolyan jelző, mint az, hogy katolikus vagy református. Csak azt nem értem, ennél az esetnél miért nem tiltakozott a nyugat, hogyan lehetséges, hogy az a fontos bíró még a helyén van?

– Mellőzd a sztorizást. 9:2!

– *12. Annak megakadályozása, hogy jobboldali vagy szélsőjobboldali pártok szervezkedhessenek és indulhassanak a választásokon*. Ez a pont azt igazolja, hogy tényleg 1989. március 15-én írhatták alá. Akkor, amikor még álmodni sem merték, hogy jó egy év múlva már jobboldaliak fognak kormányozni. Antall és társai nem írhattak alá egy olyan pontot, miszerint meg kell akadályozni, hogy jobboldali, szélsőjobboldali pártok indulhassanak a választásokon – hiszen ők is jobboldal párthoz tartoztak. Mellesleg a szélsőjobboldaliakat marginalizálták, a MIÉP-et is kiszorították a parlamenti pártok sorából.

Ez a pont tehát csak félig igaz.

– Oké. Legyen akkor 9,5:2,5!

– 13. Minden revíziós megmozdulás letörése, és állandó hangoztatása annak, hogy „a magyar határok véglegesek és azokon változtatni nem lehet”. A 13. pont túlságosan is teljesült. A magyar kormányok lettek a trianoni határok leghívebb védői, jobban félnek a revíziótól, mint a leprától. Ez ügyben a legstréberebbek. Biztos vagyok abban, hogy ha valamelyik szomszédos ország visszaadna néhány ezer négyzetkilométert, akkor lazán mosolyogva azt mondanák: kösz, de nekünk elég a 93 ezer is.

– 10,5:2,5!

– 14.Az új magyar kormány nem tarthat fenn kapcsolatot jobboldali emigrációs személyekkel, szervezetekkel, csoportokkal. Hát sorry, de ez nem teljesült. A magyar kormányok ugyanis minden jobboldali emigráns szervezettel, csoporttal kommunikálnak, talán csak az újnácikkal, a hungaristákkal és a volt nyilasokkal nem.

– 10,5:3,5!

– 75. *A románok, jugoszlávok, szlovákok felé csak barátságos nyilatkozatok történhetnek a kormány és a magyar képviselők részéről.* A 15. pont teljesült is, meg nem is. A diplomáciai udvariasság és a jószomszédi viszony megkívánta, hogy a jugoszlávokkal, románokkal, szlovákokkal barátságos viszonyt alakítsunk ki. Ez általában sikerült is, de akadt olyan politikus, aki inkább az igazságérzetére hallgatott, ha a határon túli magyarságról volt szó.

– 11:4!

– 16. Az 1956-os eseményeket mint a kommunizmus megjavítását célzó mozgalmat kell beállítani, és csak azokat szabad szóhoz juttatni, akik ezt így értelmezik. A 16-os pont sem teljesült. Ez az 1989. március 15-i verzió esetén, három hónappal Nagy Imre újratemetése előtt még fontos lehetett, de utána már okafogyottá vált. 1956 ügyében ugyan mindenki szóhoz jut, aki a magyar nemzet forradalmának tekinti épp azoknak nem tanácsos megnyikkanni, akik kommunizmust megjavító megmozdulásnak tekintenék.

– 11:5 Egyre jobb az arány.

A magyar hadsereget egyharmadára kell csökkenteni. Ez a norma is teljesült. A magyar hadsereget egyharmadára kell csökkenteni? Hála ennek, csökken. Túlságosan is. Még a sorkatonai szolgálat is megszűnik.

– 15:5! Egyre jobb az arány.

– A *Szovjetunió az átmentett kommunistákon keresztül megtartja politikai befolyását Magyarországon, az Egyesült Államok viszont megerősítheti gazdasági befolyását a magyar életben.* A18. pont nem teljesült, vagy ha mégis, akkor igencsak gellert kapott. A Szovjetunió és utódállamai ugyanis az átmentett kommunistákon keresztül nem tartották meg a befolyásukat, ha csak nem úgy, hogy – civilben – visszajuttatta az ideiglenesen itt állomásozó fegyvereseit a maffiáján keresztül. A pont másik fele viszont sokszorosan túlteljesült: az Egyesült Államok nemcsak megerősítette nálunk a befolyását, hanem gyakorlatilag az ország nagy részét bekebelezte, s adósságcsapdában tartva pénzautomatát csinált belőle. Kár, hogy nem a magyar nép számára. Fél-fél pont.

–Oké. 12,5:5,5!

– 19. Magyarország teljes garanciát ad a magyarországi nemzetiségeknek nyelvi, népi, kulturális, politikai és gazdasági jogainak zavarmentes gyakorlására. A 19-es pont teljesült, no persze nem teljesen. A nemzetiségeinkkel nincs probléma, ezt a pontot inkább Romániának kellett volna címezni, bár el kell ismermi, van egy hátrányos helyzetű népcsoportunk. Ez is fél-fél pont.

– 13:6!

– 20. Magyarország teljesen kártalanítja a magyar zsidóságot a második világháború alatt elszenvedett veszteségeiért. A 20. pont, a magyar zsidóság kártalanítása ugyancsak a teljesültek közé sorolható, de meg kívánom jegyezni, hogy itt lenne az ideje annak, hogy az

1956-os forradalom áldozatait – és nemcsak a kivégzettek hozzátartozóit, hanem a bebörtönzötteket is – kártalanítsák! Egyre kevesebben vannak, nyomorognak, a tönkretett életükért, elkobzott javaikért ők is kárpótlást érdemelnének.

– 14:6!

– Ez azt jelenti, a húsz pont 70 százaléka teljesült, egész jó arány.

– Ez együtt véve még ilyen szigorú elemzés után is azokat igazolja, akik a Rózsadombi paktumot tekintik elpuskázott rendszerváltásunk fő okozójának.

*

Sokat töprengtem a bizottság munkáján, az eddig feltárt részleteken, a Rózsadombi paktum húsz pontján. Úgy gondoltam: nekem, az Rózsadombi 13-akról írott első elemző cikk és A rendszerváltás FEKETEKÖNYVE szerzőjének kutyakötelességem kialakítani a saját álláspontomat, az akkori korszakról szerzett sokféle információval egybevetve, ütköztetve. Mégpedig az ismert húsz pontból kiindulva.

Először is: a magyar emberrel, az ország lakosságával nem foglalkoznak a pontok. Nincs szó benne a nem állampárti 9 millió magyar sorsáról, kárpótlásáról, a határon túl élők megsegítéséről, a függetlenné váló országban várható jobb megélhetésről stb. A Rózsadombi 13-aknak eszükbe sem jutott, hogy olyasmit is meg kellett volna fogalmazni, hogy mit adnak vissza a lakosságnak abból, amit négy évtizeden át elvettek. Ebből csak arra tudok következtetni, hogy a magyar nép nem számított, vagyis az állítólagos aláíró öt politikus nem magyar ember volt. Lehet, hogy de jure magyar állampolgár, de internacionalista. Egykori kommunistaként a kelettel kialakított integráció híve, vagy nyugatimádó, új elnevezéssel: globalista kozmopolita. Az ilyenek számára ismeretlen a nemzeti érzés, elkötelezettség, a hazaszeretet. Meggyőződésem, hogy igazi magyar ember nem adta volna a nevét ehhez a húsz ponthoz, a paktumot nem írta volna alá. S nemcsak a politikusok, az egyházak képviselői sem.

Másodszor: érthetetlen a számomra, hogy az új rendszer alapelveinek kialakítása során miért nem engedték meg a magyar népnek, hogy maga döntse el, milyen úton menjen tovább. Nem kínáltak alternatívát, egy szűk kör a kerekaasztal-alkukon paktumot kötött egymással arról, hogy csak egy szigorúan behatárolt mozgásterű, sajátos új demokráciára lehet szavazni. Mintha a bőséges gyümölcsös tálnak csak a cseresznyéje és almája közül közül választhatnánk, a többiből nem. Néhány hangadó eldöntötte, hogy a saját szűk körének mi a jó, s azt rafinál! módon még körül is bástyázta örök időkre érvényes jogszabályokká nehogy valaha valami is változhasson. Ha igazi magyarok ültek volna a kerekasztaloknál, akkor azzal kezdték volna, hogy az 1944-es német megszállással megszakadt magyar törvényességet folytatják, s attól indulnak el. Ehhez mindenekelőtt alkotmányozó nemzetgyűlést kellett volna tartani, helyreállítani a II. világháború és a kommunista diktatúra alatt megszakadt alkotmányosságot. Már csak azért is, mert volt egy Aranybullánk, ami az angol Magna Chartához hasonlóan egész Európában ma is legendás, és sok száz évi törvényes rendet eredményezett. Elvetni a történelmi hagyományokat, mindazt, ami jó volt, csakis internacionalisták, volt kommunisták és globalista kozmopolita, nyugat-lakáj emberek műve lehetett. No persze, külföldi egyetemeken tanultak, elfelejtették, mi a magyar? Nem hiszem. Nagyon is tudták. Egy történelmi alkotmány esetleges megszavazása és visszaállítása keresztülhúzta volna nyugati partónusaik számítását. Például a magyar föld akkor egységes és oszthatatlan maradt volna, mint a Szentkorona tulajdona, s aki megszerzi, az csak 99 évre kapja használatba. (Számos országban ma is így van ez. Izraelben például ötven évre szerezhetők meg a földek, s nem kerülnek örök időkre tulajdonba.) A történelmi alkotmány nem tette volna lehetővé az ország vagyonának korlátlan kiárusítását sem. Mint ahogy másfajta, erősebb hatalmú államfőt és parlamenti felsőházat is előírt volna. „Nem mindegy, milyen köztársasági elnöki hatáskört és intézményt kreálunk” – mondta Kövér László az egyik kerekasztal-ülésen. Ha csak ezt az egyetlen mondatot vesszük nagyító alá, ebből is

kiderül, semmiféle kontrolljuk nem volt, tetszés szerint kreálgathattak, legfeljebb egymás közt vitáztak és paktumokat kötöttek. A ma is érvényes, igazi alkotmánynak nem nevezhető alaptörvényeket Antall József és Tölgyessy Péter eszkábálta össze. Ez vezetett a mai elfuserált államjogi rendszerhez, az eszi, nem eszi, nem kap mást választási lehetőségekhez, a parlamenti demokráciának nevezett demokratúrához, az egyetlen, ellenőrizetlen döntéshozó diktatórikus parlamenthez. Ha másért nem, hát ezért egyszer Tölgyessy Péternek még felelnie kell.

Harmadszor feltűnt-e valakinek Antall József magabiztossága? Akár a nyári kerekasztalokon vagy az ősz folyamán? Hogy milyen titkos társasághoz tartozott és tagja volt-e egyáltalán, most mellékes, de az egyértelmű, hogy még pozíció nélkül is fontos személyiségnek számított. Mint aki tudja: ő a kiválasztott. Mit is mondott az egyik ülésen: „Személyi kérdésekről a kerekasztal ne tárgyaljon...” Miért? Azért, mert az az állítólagos paktumon már eldőlt? A szerepeket kiosztották? Normális ember nem feltételezné, hogy Antall már akkor tudta, ő lesz a köztársaság első miniszterelnöke és a kisgazdapárt alakulásakor mellette kullogó barátjából, Göncz Árpi bácsiból pedig – egy újabb paktum alapján – az első köztársasági elnök. Teljes képtelenség, mégis sok jel mutat arra, hogy igaz. Az előző fejezetekben már kiderült, hogy Antall már 1985-ben kormánytagokban is gondolkodik, 1988-ban pártvezető akar lenni, hogy a paktumelőkészítő paktum szellemében keresztülvigye „megbízatását”, az MDF-nek még nem is tagja már ő a titkos elnökjelölt. Miféle dolog ez? Mindenkit az orránál fogva vezetni...

Negyedszer: a Rózsadombi paktummal kapcsolatos hiányérzeteim. Arról már szó volt, hogy a munkásőrség lefegyverzésére és megszüntetésére nem gondoltak a pontok megfogalmazása során. Nemcsak ezt felejtették ki, hanem Németh Miklóst is, aki sokat tett a békés átmenetért, megoldotta az ország kritikus csődhelyzetét is és még sok egyebet. Ebből logikusan következik, hogy kellett lennie egy másfajta, Antall-mentes Németh-Palmer paktumnak is. Csak sejteni lehet, hogy itt dönthettek a munkásőrség megszüntetéséről, a kormány új helyzetéről, arról például, hogy szakértői kormányként működjön a következő évi első szabad választásokig, s mielőbb kiáltsák ki a köztársaságot. Emellett az ország súlyos gazdasági és pénzügyi helyzete is fel kellett, hogy merüljön témaként.

Ötödször: az előbbi okfejtésem végéhez kapcsolódik egy újabb hiányérzet, hogy a Rózsadombi 13-ak között egyetlen pénzügyi, gazdasági szakember sem volt. Az ország akkor csődhelyzete pedig megkívánta volna. Ha ez nem, akkor legalább az, hogyan mentsék át az állam vagyonát a kommunista elit és a nyugati multik kezébe. Valakinek egy dörzsölt, hozzáértő, nyugatról hazatért, hozzájuk dörgölőzött gazember adhatott volna nekik jobb tippeket is. Ilyen ostobák nem lehettek. Később erről még szó lesz.

Hatodszor: az előbbiből következik, hogy egyfajta gazdasági paktumnak is lennie kellett. Már a 89 októberi pártkongresszus előtt és az MSZMP megszűnése után ugyanis pánikszerű gyorsasággal megkezdődött a vagyonátmentés. Nevezhetjük ezt spontán privatizációnak, de akár nyílt rablásnak is. Csak egy újabb titkos paktum tehette lehetővé, hogy a Németh–, az Antall– és a Boross-kormány nem lépett fel a buli-privatizátorokkal szemben. Előbb a párt nélkül maradt MSZMP-sek okosabbjai gondoskodtak magukról, aztán az MDF holdudvara. Horn Gyulával valamikor 1994 elején beszélgettem arról, hogy amint hatalomra kerülnek, előveszik a legpiszkosabb ügyleteket és nyilvánosságra hozzák. Nem lett belőle semmi. Az osztogatás, fosztogatás folytatódott. Csak néhány, napvilágra került ügyből sejthette a közvélemény, mi minden történhetett a háttérben. Aztán koncként odadobták a Tocsik-ügyet. A jéghegy csúcsát. Téved a tisztelt olvasó, ha azt hiszi, ezzel véget értek a nagy bulik. Jöttek újabbak, először az olajszőkítés, aztán a sokkal kifinomultabb módszerek és privatizációk. Napjainkban pedig a brókerbotrány. Egyesek nagyon gazdagok lettek.

Hetedszer: hiányzik a 13-ak megállapodásából a volt kommunista blokkot átalakító, Gorbacsovot is befolyásolni képes két nagy mágus, Kissinger és Brzezinski kezenyoma. Pedig

a főnökük, David Rockefeller 1989 tavasza előtt Budapestre látogatott Whitehead amerikai külügyminiszterhelyettes és több multicég elnökének a társaságában. A világ pénzkartelljének első embere terepszemlére jött és a Magyar Hitelbankban tárgyalt Demján Sándorral karöltve. Viccesen azt írtuk az akkori Reformban, hogy háztűznézőbe jöttek, megtekintették a „menyasszonyt", a tőkeszegény első számú magyar kereskedelmi bankot. Az amerikaiak e látogatást követően döntöttek arról, hogy hozzánk érdemes a legtöbb működő tőkét hozni. Jöttek is. Először Reichman, Lauder, Sarlós, Soros meg mások. Talán azért, mert tudták, Magyarország lesz a legkapitalistább az átalakuló szocialista országok közül? A Rózsadombi paktum 18. pontja elintézi ezt egy fél mondattal:"Az Egyesült Államok viszont megerősítheti gazdasági befolyását a magyar életben." Hát ez édes kevés. Ahhoz, hogy idehozzák a dollármillióikat, sokkal több garanciát kellett kapniuk. Rockefeller delegációja is kérte ezt. Valamilyen paktumnak, talán épp a pénzügyekkel és a gazdasággal foglalkozónak erről is szólnia kellett. Mert amint azt a magyar gazdaságtörténet is igazolta később, a multik a hazai vállalkozók rovására számos adókedvezményt és különleges bánásmódot kaptak a rendszerváltást követően.

A fenti fejtegetéssel azt akartam alátámasztani, mi mindenre kellett volna gondolnia a Rózsadombi 13-aknak. Azok a fontos aláírók nem lehettek ilyen dilettánsok és egyoldalúak. Hacsak nem akarták paktumukat egy ostoba, silány fércművé degradálni azért, hogy egy valamelyes történelmi ismerettel rendelkező ember is azt mondja rá: gyenge hamisítvány. Milyen érdekes, hogy pont így vélekednek róla a köztudatban. Mintha ezzel akarták elérni azt, hogy bizonyítva legyen: a Rózsadombi paktum csak kitaláció, okos és komoly emberek ilyen megállapodást nem köthettek. Ráadásul a húsz pont jogászt sem látott, még levelező szakon végzettet sem. Például Tölgyessy Pétert miért hagyták ki belőle? Ezek után nem csoda, ha kételkednek a titkos alku valódiságában.

Summázva: az a véleményem, hogy sok titkos paktum született. Ezek jó részét Antall József, a titkos társaságok favoritja dirigálta, de akadtak olyanok is, amiből őkelmét is kihagyták. A Rózsadombi paktumot tehát ennek megfelelően kell kezelni. Vagyis nem ez volt az egyetlen, a mindent eldöntő, legfőbb titkos megállapodás, ha valóban létrejött, s mellette sok más, konkrétabb, reálisabb, célorientáltabb is született, orvosolva a menet közben felmerült kritikus helyzetet.

A Trianont elfelejtendő paktum

A kommunizmus négy évtizede és a rendszerváltozás óta eltelt 14 év alatt is tabu maradt Trianon. Ezt a téma, bárki volt is hatalmon, mindenki kerülte, óvatosan kezelte. Aki szóba merte hozni igazságtalanságait, azt nyomban irrendentának, szélsőjobboldalinak bélyegezték, kirekesztették. Egyik bizottsági tagunk felvetette, bizonyára erre is született valamilyen titkos háttérmegállapodás, még nevet is adott neki: Trianont elfelejtendő paktum. Viccesnek tartottam, nem gondoltam, hogy valaki komolyan veszi. A bizottság nem is vette fel a főbb témák sorába, ám egy másik csoportunk mégiscsak foglalkozott vele.

A szűkkörű megbeszélésükre kis késéssel érkeztem. Erdély volt a téma. Nem egészen értettem, mi köze a rendszerváltozást elemző munkánknak Trianonhoz, de kíváncsi voltam, miért lett ez a napirend.

– A Rózsadombi paktum 13. pontja kimondja: Minden revíziós megmozdulás letörése, és állandó hangoztatása annak, hogy „a magyar határok véglegesek és azokon változtatni nem lehet". Ez azonban vitatott, ezért azt feltételezzzük, hogy Trianonnal kapcsolatban egy külön paktum is született, amelyet a rendszerváltó ellenzék egyes prominensei kötöttek külföldi támogatóikkal. Ezt számos tény is alátámasztja. Az első Raffai Ernő nyilatkozata a Trianon filmben. Elmondja, hogy Antall összehívta a minisztereit, államtitkárait és a következőket közölte: a kormány nem óhajt Trianonnal foglalkozni, s ha valakinek ettől eltérő az álláspontja, vagy ezzel kapcsolatos véleményéről nyilatkozni akar, az most mondjon le.

Szöllősi Csaba:

– A kormányüléseken mindenről magnófelvétel készült, s néha kikapcsolták a készüléket. A magnókezelőtől tudom a következő epizódot. A jugoszláviai háború idején Raffai Ernő bedobta, hogy a szerbek vesztésre állnak, itt a történelmi lehetőség arra, hogy jelképesen legalább egy Trianon által elcsatolt magyar falut visszafoglaljunk. Másnap már nem volt tagja a kormánynak.

Romhányi László negyedik bizottsági meghallgatása:

– 1991-ben megjelent a Jurta Színházban Koppány Endre nemzetközi jogász, a Hágai Nemzetközi Bíróság tagja, akinek Genfben volt egy ügyvédi irodája. Elmondta: azért jött Magyarországra, mert szeretne Antallal személyesen találkozni, hogy tájékoztassa a Trianonnal kapcsolatos kérdésekről. Ő ugyanis előkészítette a hágai bíróságnál a versailles-i és trianoni békediktátumok felülvizsgálatát. Már ki volt jelölve annak a bírónak a személye, aki ezt tárgyalni fogja, s már tulajdonképpen megvolt a végítélet, hogy Versailles-t és Trianont törölni kell. Tájékoztatott bennünket arról, hogy az összes perköltség mintegy százezer svájci frankba kerül. Minden elő volt tehát készítve a Hágai Nemzetközi Bíróságnál. Mi összehoztuk az Antall adminisztrációval. Antall József az egyik megbízottja közvetítésével közölte Koppánynyal, hogy a Magyar Köztársaságnak nem érdeke a Versailles-Trianon-szerződések revideálása. A wilsoni pontok nem teljesülése miatt megvolt tehát a lehetősége Trianon felülvizsgálatának, de Antall visszautasítása miatt akkor lekerült a napirendről.

– Úgy tudom, a franciáknak is volt ezzel kapcsolatban egy kezdeményezése – jegyeztem meg.

– Igen, még a rendszerváltozás időszakában. Az 1989. évvégi romániai forradalom idején, majd 1990 első felében is beszédtéma volt: mi legyen Erdély jövője? Az akkori francia kulturális miniszter kikérte ezzel kapcsolatban néhány magyarországi ellenzéki mozgalom véleményét. Mi Jurtások is részt vettünk egy tárgyaláson. A francia miniszter, ha jól emlékszem, azt mondta, Párizs külpolitikájának ilyen forradalmi változások után rendeznie kellene a Trianon-kérdést. Az ezzel kapcsolatos vélemények érdeklik. Mi azt javasoltuk a francia miniszternek, hogy Erdély egykor Magyarországhoz tartozott részéből a jól bevált svájci szisztéma alapján három önrendelkező, autonóm kantont kellene alakítani. Azért vetettük ezt fel, mert akkoriban kapcsolatban álltunk az erdélyi magyarok és szászok képviselőivel, s ez a megoldás nekik is tetszett. A francia miniszter meghallgatta a véleményünket, aztán megkérdezte, mi az elképzelésünk Kárpátaljával kapcsolatban. Lehetne esetleg abból is egy autonóm kantont alakítani? Én akkor azt mondtam, hogy a Magyarországról és Csehszlovákiából kivonásra kerülő szovjet megszálló csapatokat feltehetően nem engedik vissza a Szovjetunió belső vidékeire, hanem nagy valószínűség szerint Kárpátalján állomásoztatják, így annak a térségnek nem sok esélye lenne a függetlenségre, de még az autonómiára sem. Erre azt mondta:

– Mit szólnánk ahhoz a térség nemzetiségei, ha Kárpátalja egy negyedik kanton lenne az erdélyi három oldalán?

– Ez szenzációs megoldás lenne, miniszter úr! – mondtam.

Nem értettem, mit akar ezzel, hová akar kilyukadni, de ő folytatta:

– Akkor el kell kezdenünk a politikai lobbizást, birkózást az ügy érdekében a kormányom és a vezető francia elit körében. Talán a francia sajtó is partner lenne, támogatna egy ilyen rendezést.

Kezdtem lelkesedni, mert azt gondoltam, hogy ha a revízió nem is, de legalább elérhető lenne a kisebbségek szabadságának a visszaadása. Ezért megkérdeztem:

– Mi a célja ezzel a francia külpolitikának?

– Az, hogy ha Moldávia egyesülne Romániával, akkor az így kialakuló Nagy-Romániának több atomfegyvere és rakétája lenne, mint Franciaországnak és Angliának együttvéve. Ha ez

megtörténne, Iliescuék az első rakétákat Budapestre irányítanák, s háborús góc keletkezne a térségben.

Elhűlve döbbentem rá, hogy szó sincs Trianon rendezéséről, a francia ötlet csupán katonapolitikai elképzelés. Azt is megtudtuk, hogy november 15-én Párizsban, a Nemzetek Házában kívánják felvetni a kantonjavaslatot. Nem vettük komolyan. Ám november 15-ére mégiscsak meghirdették az Erdély kérdésével kapcsolatos sajtótájékoztatót. Ekkor Budapestről kitelefonáltak Antallék, hogy a sajtótájékoztató nem aktuális, s a magyar követség értesítse erről a francia médiát. Antall felhívatta a fontosabb lapok és tévék szerkesztőségeit, hogy elmarad a sajtóértekezlet. Aznap Pétre Roman román miniszterelnök megjelent Párizsban és ugyanarra az időpontra, amely a magyaroké lett volna, délelőtt 11 órára meghívta a francia újságokat. A párizsi sajtó annyiból korrekt volt, hogy nem ment el egyikre sem. Mi ott voltunk a Nemzetek Házában, arra számítva, hogy a francia miniszter mégiscsak ismerteti elképzeléseit. Ami akkor ott történt, az már szinte bohózatnak számított. Egy kezemen meg tudnám számolni azt a néhány jelentéktelen, szenzációéhes újságírót, aki mégiscsak „benézett”, s ekkor a magyar követségről küldött fiatal munkatárs az első mondatok után tiltakozott a téma felvetése ellen és látványosan kivonult a teremből. Akkor és ott egyértelművé vált számunkra, hogy Antall József állította le az önálló vagy kantonizált Erdély gondolatát.

A hallottak alapján a bizottság kutató szekciója úgy vélte, hogy a külföldi kormányok vagy a szabadkőművesek köthettek Antallal valamilyen titkos megállapodást a Trianon-ügy elodázásáról.

– A történelmi hitelességhez tartozik – mondta Drábik János –, hogy Trianon ügye az ezredforduló után még egyszer a hágai bíróság elé került. Erről a Leleplező is beszámolt.

Felolvasott belőle, én közben magamban felidéztem az írásunk lényegét. AII. János Pál pápa 1984. január hó 12-én kelt Enciklikájában megalapította a svájci székhelyű INSTITUTUM PRO HOMINIS JURIBUS Intézetet. Ennek főtitkára, Ludwig von Lang professzor 2001 február 20-án petíciót küldött az ENSZ hágai törvényszékéhez, Carla de Ponte főügyésznek.

Javaslom az 1920. június 4-én Trianoni és az azt kiegészítő 1947. évi szeptember hó 15-i Párizsi Békeszerződések jogi szempontból történő felülvizsgálatát. A felülvizsgálat eredményeképp kérem annak megállapítását, hogy a fenti szerződések érvénytelenek és kérem a szerződések hatályon kívül helyezését.

A nemzetközi joggyakorlat, valamint a Nürnbergi Nemzetközi Bíróság határozataira figyelemmel kérem az Egyesült Nemzetek Szervezetének Nemzetközi Bíróságát, hogy az egyenlő elbírálás elvének alapján mentesítse a Magyar Népet az I. világháborúban való részvétele miatt kiszabott kollektív büntetés és annak következményei alól.

Mint az INSTITUTUM PRO HOMINIS JURIBUS Intézet főtitkára az ügyben egy Nemzetközi Vizsgáló Bizottság felállítását javaslom, a Vizsgáló Bizottság tevékenységének eredményeképpen pedig tárgyalás kitűzését.”

Vívódtam magamban. Idézzek-e ebből a petícióból többet is? Mi köze ehhez a rendszerváltás, a szabaddá vált Magyarország titkos és nyilvános paktumainak? Esetleg erre vonatkozóan is született egy sumák megállapodás? Méghozzá a Rózsadombi paktum 13. pontja szellemében? Azért, hogy pipálja ki ezt a nemzettragádiát, hogy végérvényesen lemondjunk mindenről. Baromság! A Trianont elfelejtendő paktum tényleg kitaláció. Különben is régi dolgok ezek, sok évtizeden át elhitették velünk, hogy semmit sem tehetünk ellene. Le kell nyelni, el kell fogadni. Ilyesmiket sulykoltak a „normális” értelmiség agyába. Ezt akarták elérni, keresztülvinni a paktumozók is – ha léteztek, ha nem. Csakhogy az igazságérzetem azt sugallta: nem hagyhatjuk, hogy Trianon feledésbe merüljön, azt meg még kevésbé, hogy nyúlfarknyira zsugorított történelem legyen belőle. Fel kell használni minden lehetőséget arra, hogy ne csak mi, az idősebbek, hanem a fiatalabb nemzedékek is tudják,

emlékezhesssenek arra, mi mindentől fosztottak meg bennünket. Ezért döntöttem úgy, hogy idézem Ludwig von Lang professzor petíciójának fontosabb tényeket tartalmazó részleteit:

Indoklás. Történelmi tény, hogy az 1. világháború kitöréséért a Magyar Királyságot felelősség nem terhelte. Ugyanakkor az 1920. évi Békeszerződés delegációi a világháború kitöréséért egyedül a Magyar Királyságot büntették meg. A Békeszerződés előtt a Magyar Királyság területe 325.411 négyzetkilométer volt, lakosainak száma 20.886.000 fő. A Békeszerződés következményeként az ország területe 92.863 négyzetkilométerre, míg lakosainak száma 7.615.000 főre csökkent.

A Nürnbergi Nemzetközi Bíróság 1946. október hó 2-án a 11. világháború kirobbantásáért és a világháborúban elkövetett jogsértésekért Németország akkori vezetőit felelősségre vonta és megbüntette, azonban a Német Nép felelősségét nem állapította meg. A Nemzetközi Bíróság a Német Népet mentesítette az egyébként törvénysértő kollektív felelősségre vonás alól. Általánosan elfogadott tény, hogy egy nép vagy nemzet a vezetők bűneiért és törvénysértéseiért nem felel.

Ugyanakkor az I. világháborúban való részétel miatt Magyarország esetében nem az ország vezetőit, hanem a Magyar Népet büntették meg, ezeken túlmenően Magyarországot hatalmas összegű kártérítés megfizetésére is kötelezték. Ez az eljárás több szempontból is törvénysértő. A szerződés következtében Magyarország területi elcsatolása az alábbiak szerint történt:

– Romániához: 103.093 négyzetkilométer (31,8%), 5.256.451 fő (25,2%)

– Az egész Horvátország (Jugoszláviához): 42.541 négyzetkilométer (13,l%),2.621.954fő(12,6%)

– Jugoszláviához: 20.551 négyzetkilométer (6,3%), 1.510.897 fő (7,2%)

– Csehszlovákiához: 61.633 négyzetkilométer (18,9%), 3515351 fő (16,8%)

– Ausztriához: 4.026 négyzetkilométer (1,2%), 292.031 fő (1,4%)

– Lengyelországhoz: 589 négyzetkilométer (02%), 24.880fő (0,1%)

– Olaszországhoz: 21 négyzetkilométer (0%), 49.806fő (0,8%)

– A fentieket összeadva: elcsatolt területek és lakosság összesen:

232.448 négyzetkilométer (71$%), 13.271.370 fő (63,5%)

– Elcsatolás után megmaradt terület és lakosság: 92.963 négyzetkilométer (28,6%), 7.615.117 fő (365%)

Magyarországot 300 millió USD kártérítés megfizetésére is kötelezték az alábbiak szerint:

– Oroszország részére 200 millió USD,

– Jugoszláviának 50 millió USD,

– Csehszlovákiának 50 millió USD.

A Békeszerződés kimondta, hogy amennyiben a szerződő felek a szerződésben foglalt megállapodást nem tartják be, úgy szerződésszegést követnek el, amelynek alapján a szerződés érvénytelenítésére, illetve hatályon kívül helyezésére kerülhet sor. A Békeszerződéshez csatolt Kisebbségi Záradék szerint a Szerződést aláíró felek kötelezettséget vállaltak a területükön élő valamennyi nemzetiség emberi jogainak maradéktalan biztosítására. Az emberi jogok biztosítása az elcsatolt területeken nem érvényesült:

Történelmi tény az elcsatolt területen élők más területekre kitelepítése, internálása, deportálása. Tény a templomrombolások, a vallásszabadság semmibe vétele, a nyelvhasználat korlátozása, a kultúra gyakorlásának tiltása. A kisebbségi jogok betartása biztosítva nem volt, ezzel a szomszédos államok – Románia, Jugoszlávia és Csehszlovákia – szerződésszegést követtek el. Külön kiemelném azt a történelmi tényt, amikor Csehszlovákiából több mint 100 ezer magyart kényszerítettek lakhelyének elhagyására és Magyarországra történő költözésükre úgy, hogy ingó és ingatlan vagyonukkal nem rendelkezhettek.

A Szerződéshez csatolt Kisebbségi Záradékban foglaltak betartását soha senki nem ellenőrizte. A Záradékban foglaltak betartása a Magyarországgal határos államok részéről

1920. évtől kezdődően nem érvényesült. A kisebbségeket ért atrocitások következménye az is, hogy több mint 100 ezer magyar az elcsatolt területekről gyakorlatilag eltűnt. Ez a háborús bűntett miatti felelősséget felveti. Hivatkoznék arra a konkrétumra, amikor Josip Broz Tito terroristái több mint 40.000 magyart mészároltak te a Délvidéken. A magyar lakosság számának radikális fogyatkozását a korabeli és a jelenlegi lexikonok adatai közötti eltérés is igazolja. E körben figyelembe veendők az 1910-es népszámlálás adatai is.

A petícióban foglaltak értékelése során figyelembe kell venni azt is, hogy a Szerződést aláíró államok közül több országnak a helyzetében változás állott be:

– A Szovjetunió mint egységes állam megszűnt.

– Jugoszlávia mint a Szerződést aláíró egyik állam a korábbi formájában megszűnt létezni.

– Csehszlovákia mint egységes állam ugyancsak megszűnt. Közismert tény, hogy a Békeszerződés delegátusainak tagjai között

a Magyarországot sújtó retorziót illetően egyetértés nem volt. A nézetkülönbségek a korabeli jegyzőkönyvekből, visszaemlékezésekből egyértelműen igazolhatók.

A továbbiakban a Szerződés létrejöttében és a Szerződés megkötésekor hivatalban lévő politikai személyiségek véleményét idézem:

David Lloyd George brit miniszterelnök a Londonban, 1928. október hó 4-én előadott beszédében kijelentette: ‚A teljes okmány– és adattár, amit egyes szövetségeseink a béketárgyalások során nekünk szolgáltattak, hazug és hamisított volt. Nem vettük észre a szövetségeseink által elénk terjesztett statisztikák valótlanságát, amelyek végül is a diplomácia történetének legigazságtalanabb békéjét hozták létre, s amelyek következménye a nemzetközi törvények és a nemzetközi jogok legdurvább megsértése volt." A fentiekről David Lloyd George az emlékirataiban szól. Henry Pozzi 1933-ban megjelent írásában kifejezetten felveti a tárgyalófelek felelősségét...)

Itt kell említeni Ionel Bratinau román miniszterelnök 1920. július hó 1. napján Bukarestben elhangzott nyilatkozatát:, *nem nyughatunk addig, amíg a magyar népet gazdaságilag és katonailag teljesen tönkre nem tesszük, mert mindaddig, amíg Magyarországban az életképességnek szikrája is van, magunkat biztonságban nem érezhetjük."*

Maga Clemenceau miniszterelnök nyilatkozta, hogy „a szövetségesek megegyeztek abban, hogy Romániát ismét szövetséges hatalomnak tekintik és a Konferencián eszerint kezelik", tehát a szövetségesek Romániának ugyanolyan számú küldöttséget engedélyeztek, mint Belgiumnak vagy Szerbiának, vagyis azoknak az államoknak, amelyek a háború kezdetétől annak befejezéséig harcoltak Németország-Ausztria-Magyarország ellen.

Történelmi tény, hogy a magyar delegáció a Béketárgyalásokon nem vehetett részt. Csupán akkor voltjelen, amikor a meghozott ítéletet, határozatot a részére kézbesítették. Ekkor közölték a magyar delegációval, hogy csak akkor lehet tagja a Népszövetségnek, ha a határozatot tudomásul veszi. A magyar delegáció a kényszerítő körülmények hatása alatt írta alá a Békeszerződést. Ez az aláírás – mivel a kényszerítő körülmények hatására történt – mind a nemzetközi jog, mind pedig a bírói joggyakorlat értelmében érvénytelen.

A közelmúlt – de a Békeszerződés következményeivel szorosan összefüggő – jellemző példája a 169/1997-1991/18 számú törvény, amelyet a román illetékes szervek fogadtak el. Ez rendelkezik a töménytelenül elvett, elkobzott ingatlanok eredeti tulajdonosainak történő visszaszolgáltatásáról. E törvény nemzetközi visszhangja pozitív. Ugyanakkor tény, hogy a törvény ellenére a Romániában kisebbségben élő magyar anyanyelvű lakosság – akiknek mintegy 70-75%-a a törvény hatálya alá tartozna – semmiféle, korábban elkobzott vagyonát vissza nem kapta. Hasonlóan a törvény hatálya nem terjedt ki a római katolikus egyházra sem.

Záradék. A petícióból kitűnik, hogy a Trianoni Békeszerződés elfogadásakor Magyarországot az I. világháborúban való részvételeért büntették meg. A Párizsi Békeszerződés aláírásakor viszont Magyarországot a II. világháborúban való részvétele miatt

marasztalták el. Mindkét szerződés kollektív büntetésről rendelkezett, ami a nemzetközi jog alapján elfogadhatatlan.

Összességében megállapítható, hogy mind a Trianoni, mind a Párizsi Békeszerződés alakilag és jogilag is érvénytelen. Az elcsatolt területen élő magyar állampolgárok sérelmére 1920. évtől kezdődően olyan bűncselekmények elkövetése történt, amelyek a nemzetközi jog alapján nem évülnek el.

Szükséges annak bíróság által történő kimondása, hogy a fent említett Szerződések érvénytelenek és az érvénytelenség következtében a Magyar Népet jogorvoslat illeti meg. (...)Az 1956-os Magyar Forradalom idején az Egyesült Nemzetek Szervezetének nem volt lehetősége támogatni a magyar nemzet szabadságharcát. A körülmények megváltoztak. Az ENSZ-nek most lehetősége nyílik arra, hogy jóvátegye az akkori közömbösségét. (...)"

A Carla de Ponte főügyésznek küldött petíció ismertetését követően vita alakult ki az anyagról:

– Nyilván bennetek is felmerült: miért nem tárgyalta ezt a Hágai Nemzetközi Bíróság? – jegyezte meg Virág.

– Sértené a nagyhatalmak érdekeit.

– Először is: valós-e ez a petíció, tényleg Ludwig von Lang főtitkár írta-e vagy csupán hamisítvány az egész?

– Az adatok valósak, a pápa által alapított intézet is létezik, mi szükség lenne arra, hogy egy ilyen történelmi anyagot manipuláljanak?

– Én csupán azért vetem fel, mert úgy tudom, Hága nem foglalkozott vele – folytatta Virág –, nyilván nem vették komolyan, s csak egy udvarias választ küldtek rá.

– Vagy elutasították arra hivatkozással, hogy az érintettek nem kérnek belőle. Mi a te véleményed? – fordultak felém.

– Csak azt tudom megismételni, amit szerkesztői megjegyzésként ehhez a Leleplezőben is közölt dokumentumhoz írtam: a fenti beadványt sajnos nem a magyar kormány készítette, hanem a pápa őszentsége által alapított, független intézet. De ha már a trianoni és párizsi békeszerződések ránk nézve tragikus és igazságtalan döntéseiről egy külföldi intézmény javasol tárgyalást, akkor erre reagálniuk kellett volna. Ezt azonban sem az Orbán-kormány, sem Medgyessyé nem tette meg.

– Miért? A Rózsadombi paktum 13. pontjában foglaltak miatt?

– Egy fenét! Orbán Viktor nem törődne azzal, Medgyessynek sem volt köze hozzá. Sokkal valószínűbb, hogy a külföldi kapcsolatrendszerük nem tanácsolta, hogy bolygassák. Különben is jobb békességben élni a szomszédainkkal. Engem inkább az bosszant: miért nem tud róla a magyar nép, miért kell elhallgatni? Ha én lettem volna a helyükben, kiírok egy népszavazást, döntse el egy referendumban maga a nemzet, akar-e valamit! Nekem személy szerint jólesik, hogy másutt, a Vatikánban vagy intézetében, Zürichben is akadnak olyanok, akiknek az igazságérzetét bántja a magyar nép többszöri megbüntetése.

– Mit lehet tenni?

– Túl sok idő telt el – mondtam –, visszacsinálni már nagyon nehéz lenne, de az elkövetett bűnökért, a Délvidéken lemészárolt 40 ezer honfitársunkért, a Csehszlovákiából elüldözött, nemegyszer Dunába hajtott honfitarsaink ezreiért, a többi elcsatolt területen maradt magyarokat ért megszámlálhatatlan atrocitásért, elkobzott javaikért illene kártérítést fizetni, s mindenekelőtt szomszédainknak bocsánatot kérnie.

Időközben megérkezett a tanácsadónk, Drábik János. Leült Giczy György mellé, aki röviden tájékoztatta, mi a téma, milyen megjegyzéseket tettünk rá. Drábik megvárta, amíg befejezem, s szót kért:

– Úgy tudom, hogy Hága foglalkozott a beadvánnyal, mert bebizonyosodott, hogy nemzetközi jogot és törvényeket sértett, mindenféle szempontból egy diktátum volt. Megszegte a történelmi alapelvet, az etikai elvet, megszegte az önrendelkezés alapelveit. Még

arra is sor kerülhetett volna, hogy tárgyalják. Ám ahelyettt, hogy a magyar állam hivatalosan csatlakozott volna ehhez és vitte volna ennek a bizonyítékait, hogy a nemzetközi bíróság valamilyen módon orvosolja ezt az igazságtalanságot, semmilyen lépést sem tett, elhallgatta, semmit sem tudunk róla.

Drábik javasolta, hogy nézzünk meg egy június 7-én Kanadából küldött e-mailt, amely megerősíti a Hágai Nemzetközi Bírósághoz küldött beadvány létezését, sőt egy új összefogásról is hírt ad.

Charles Sucsan létrehozott egy 575 Barthélémy, Longueuil, Québec, Canada címen székelő Magyar Hűség Alapot, amely egyebek közt:

1. Pénzügyi támogatást kíván nyújtani azoknak a szervezeteknek amelyek a Trianoni Békeszerződés érvénytelenítésén munkálkodnak.

2. A Hágai Nemzetközi Büntetőbíróságon, beadványokban kérni az elcsatolt területeken élő magyarság ellen 84 éven á elkövetett jogsértések, valamint azon tettek, cselekmények kivizsgálását, amelyek kimerítik az emberiség ellen elkövetett bűnök fogalma.

3. Támogatja kártérítések követelését stb.

Chaerles Sucsan a következőket írja magáról: párizsi születésű, francia képzőművész vagyok. 1956-ban emigráltunk magyar szüleimmel Kanadába (Montreal). Itt kerültem kapcsolatba 56-os magyarokkal, mint kanadai emigrációs hivatal alkalmazottja és úgy mint nemsokára rá a helyi szabadságharcos mozgalom tagja. Minden érdekelt, ami kapcsolatban volt a magyarsággal, különösképpen nagy érdeklődéssel olvastam szüleim hazájának történelmét, annál is inkább, mert francia ismeretségi köreimben a magyar történelmet egyszerűen nem ismerték, vagy teljesen elferdített tudomásuk volt róla. Egy kivétellel: a csodálatos 1956-os magyar szabadságharc, amely egyszerre az egész világ figyelmét megragadta. A franciáknál a csodálkozás mögött feléledt egy kép a magyarok ősi nagy kalandozásairól, összehasonlítva akkori hadászati képességeiket 1956 hőstetteivel.

Végre büszke lehetett minden magyar!

(...) Hosszú évek kutatásai alapján egyre jobban feltárult előttem a csodálatra méltó magyarság kialakulása a történelem kezdetétől a mai napig. Elhatároztam, hogy franciául írok egy magyar történelmi összefoglalót „Mes ancêtres les Magyars” – Őseim a magyarok címmel (ismerje meg a világ a magyarok igazi történelmét). A könyv megjelenését 2006-ra, az 1956-os magyar szabadságharc 50 éves évfordulóra terveztem.

Amikor a könyvemben elérkeztem a Trianoni Békeszerződés korszakához, a szerződés szövegét olvasva, felháborodtam, hogyan rabolták, fosztották és darabolták az ezeréves Magyarországot, megtiporva a legelemibb demokratikus elveket, a nemzetközi joggyakorlatot és emberi jogokat. Külön kivonatott csináltam (francia, angol nyelven) a Trianoni Békeszerződés fejezetéről, hogy barátaim és ismerőseim körében mielőbb tudatosítsam, micsoda páratlan bűncselekményt követett el az akkori négy nagyhatalom Magyarországgal szemben; és elkezdjem bontani azt a hamis történelmi megrögződést, amiben él az egész világ a magyarsággal szemben.

A rendszerváltozás után egyre jobban meggyőződtem, hogy az egymást követő magyar kormányok képviselői, áruló szerepük miatt, nem voltak hajlandók ez idáig a Trianoni Békeszerződés bűncselekmény kérdéssel foglalkozni. Szükségesnek véltem tehát egy emigrációs magyar intézmény létrehozása, amely foglalkozik (angol, francia és magyar nyelven), a Trianoni Békeszerződés korszerű vizsgálatával és igazságszolgáltatást kérelmez.

Ezen céllal alakult meg Montrealban a Magyar Trianoni Bizottság. A szervezkedés alatt felvettük a kapcsolatot prof. Ludwig von Lang úrral (Zürich, Svájc), az Institutum Pro Hominis Juribus főtitkárával.

Tudni kell, hogy az Institutum Pro Hominis Juribus főtitkársága, ez idáig is óriási munkát végzett a Trianoni Békeszerződés érvénytelenítése érdekében, hivatalos kérelmekkel úgy az ENSZ-nél, mint a Hágai Nemzetközi Büntető Bíróságnál. Szoros együttműködés alakult ki az

Institutum Pro Hominis Juribus és a Magyar Trianoni Bizottság között és megállapodtunk, hogy egy széles körű diplomáciai tájékoztatási kampányt indítunk. 2003 őszén eljuttattunk az EU 15 külügyminiszterének egy kérelmet (angol és francia nyelven) felhíva figyelmüket a Trianoni Békeszerződés igazságtalanságaira és hogy a magyarság jóvátételt fog igényelni. Külön kihangsúlyoztuk, hogy az EU alkotmány biztosítsa a magyar azonosságot az elszakított területeken élő magyaroknak, nem pedig az utódállamok azonosságával legyenek eltüntetve. Annak ellenére, hogy hivatalos politikai berkekben a Trianoni Békeszerződés kérdése tabu, mert mindenki tisztában van azzal, hogy a magyaroknak előbb-utóbb jogos követelése kétségen kívül megalapozott, amelynek elismerését mindenképpen kerülni kell, nyolc külügyminisztérium (angol, ír, német, belga, francia, svéd, finn és osztrák), megtiszteltek válaszukkal. Az írek jelezték, hogy érdemmel foglalkoznak a kérésünkkel. A német, belga, osztrák külügyminisztérium kedvesen magyarázta az EU álláspontját a kisebbségi kérdésben. A többiek, angolok, svédek és finnek tudomásul vették. A minisztériumok válaszai kezdete annak a kibontakozó kapcsolatnak, amelynek továbbfejlesztésével mindig jobban ismertetjük igényeinket. (...) Charles Sucsan e-mailjének ismertetése után Drábik folytatta: – Ez is azt bizonyítja, a trianoni kártérítés ügye még ma is napirenden van. Úgy tudom, az amerikaiak, hogy jóvá tegyék a magyarokat ért sérelmeket, megkérdezték ezzel kapcsolatban a magyar külügyminisztériumtól, mondják meg őszintén: mit szeremé Magyarország hosszútávon elérni? Erre az lett volna a válasz, hogy a magyar nemzet egyesítése, ha máshol nem, hát az EU-n belül, s ha ez mégsem megy legalább úgy, hogy a Magyarországtól egykor elcsatolt területek magyarlakta részei kapjanak autonómiát. Ehelyett amerikai forrásokból úgy tudom, Colin Powell azt a választ kapta, hogy a magyarok békében akarnak élni a szomszédaikkal. Ez pedig lényegében kitérő válasz. Én a kormány nevében kértem volna Trianon felülvizsgálatát, annak ellenére, hogy nincs esély a területek visszacsatolásáéra, de akkor az érintett országok legalább csipkedték volna magukat, s belemennek a kisebbik rosszba, megadják az autonómiát. Ezt kellett volna tennie Kovács László külügyminiszter úrnak. Ezúton üzenem neki, hogy máskor kérjen valamit, mert aki nem kér, az holtbiztos, hogy nem is kap semmit!

A nagy lehetőségek érthetetlen visszautasítása

Engem a különféle politikai paktumoknál jobban érdekelt, hogyan juthatott 2004-re a magyar gazdaság ilyen szorongató adósságcsapdába. Ha a rendszerváltozás időszakában sikerült volna megszabadulni a Kádár-korszak felgyülemlett külföldi tartozásaitól vagy annak egy részétől, akkor ma nem itt tartanánk. Nem 50-60 ezer forint körül lenne a minimálbér, nem menne tönkre annyi kis- és középvállalkozás, lenne hazai versenytársa a külföldi működő-tőkének, legalább kétszer annyi bért fizetnének, és nem lenne akkora, szinte behozhatatlan különbség a nyugati EU-tagok és köztünk. Ilyen sok adót sem kellene fizetnünk. Meggyőződésem, hogy mindez a rendszerváltók nemzetgazdasággal és a magyar polgárral szembeni nemtörődömségének következménye. Ragaszkodtam hozzá, hogy ennek okaira is rávilágítsunk, ezért a tanácsadónk, Drábik János segítségét kértem, magyarázza el a bizottságnak, szerinte a rendszerváltó elit hol rontotta el.

– Tudomásom szerint a Nemzetközi Valutaalap szakértői 1988-89 körül átfogó értékelést készítettek Magyarország nemzeti vagyonáról. – kezdte Drábik János. – Az információim szerint mintegy 120 milliárd, akkor sokkal többet érő dollárra becsülték a magyar nemzet összes fellelhető értékét, vagyis az annak nagy részét képező állami tulajdont.

– Miért csinálták ezt? – kérdeztem;

– Úgy tudom, hogy ilyen becslést nemcsak Magyarországról, hanem a többi kelet-európai országról is készítettek. Ok már tudták, hogy belátható időn belül a nyugati világhoz fogunk tartozni, azért a Washingtoni Konszenzus szellemében, az ő globális terveiknek megfelelően mérték fel más országokéval együtt a mi számba vehető értékeinket is. Miután egy

függetlenné váló Magyarországgal számoltak, eleinte segítő szándékkal ajánlották a Washingtoni Konszenzus alapelveit, az ország vagyonértékelését is azért készítették, hogy legyen miből kiindulni, olyan szisztémát kidolgozni, hogy az ország megállhasson a saját lábán. Akkor még fel sem merült, hogy teljesen elszegényítik, eladósítják és vagyontalanná teszik a magyar nemzetet. Akkor még igenis voltak olyan elképzelések, hogy stabilizálják a magyar gazdaságot, megszabadítják a szocialista tervgazdálkodás hátrányaitól, ugyanakkor enyhítenek az adósságterheken és segítenek abban, hogy egy életképes, piacorientált, jól működő Magyarország kerüljön a nyugati világ közösségébe. Ennek a koncepciónak nemcsak Amerikában, de Németországban is voltak hívei.

– Kik képviselték ezt?

– Németországban például Alfred Herrhausen, aki a Deutsche Bank elnöke volt. Herrhausen terveket készített arra, hogy a kelet-európai országok adósságát valahogy elengedjék vagy átütemezzék. Egyúttal a termelő gazdaságot szilárd alapokra helyezve fellendítsék. Ezek a tervek ott voltak a Nemzetközi Valutaalapnál és a Világbank asztalán is. Valószínűleg ennek keresztülvitelét akarták megakadályozni azok a pénzügyi körök, amelyek inkább további eladósítást akartak. Feltehetően Herrhausent is azért gyilkoltatták meg, mert gátolta a terveiket.

– Kik és mennyi adósságot akartak elengedni?

– Tudomásom szerint nem is annyira a Nemzetközi Valutaalap akarta elengedni, hanem az USA kormánya. Az Egyesült Államok külügyminisztériuma és pénzügyminisztériuma készített olyan javaslatokat, amelyek alapján egyrészt csökkenteni lehetett volna a magyar adósságterhet. Ugyanezt megtették Lengyelország esetében is. Az adósság kisebb részét elengedték, a másik részét átütemezték volna. Szóval mindenáron az volt a cél, hogy az ország pénzügyi helyzete stabilizálódjon és ne kelljen a demokratikus Magyarországnak a régi rendszertől örökölt szörnyű terhet, a 20,5 milliárd dolláros adósságot cipelnie. Ettől akarták megszabadítani, mert ők tudták, hogy mennyi volt kamatok formájában az addig ténylegesen befolyt összeg.

– Említetted, hogy hasonló ajánlatot kaptak a lengyelek is.

– Igen, nagyjából. Gierek lengyel pártvezér 48 milliárd dolláros adósságot halmozott fel. Most tessék megfogódzkodni: ebből visszafizettek a lengyelek 49 milliárdot és – hogy, hogy nem – még mindig 50 milliárd dollárral tartoztak. Amíg a magyar vezetés visszautasította a rendezés lehetőséget, addig a lengyelek elfogadták, adósságelengedést és átütemezést kértek és kaptak. Amint erről a Leleplezőben már írtam, ők jártak jól, mára semmivel sem rosszabb adósok, mint mi, viszont sok területen, így az életszínvonalban is megelőztek bennünket.

– Úgy tudom, Soros György is segíteni akart Magyarországon.

– Igen. Neki is volt egy elképzelése. Konkrétan a SWAP-ot akarta, azt, hogy átveszik az ország adósságát és ezért a cseréért a nemzeti vagyonnak mondjuk negyven százalékát kérték. Az akkor rettenetesen rósz ajánlatnak tűnt. Tudvalévő, hogy Antall József a pénzügyekhez nem nagyon értett, ezért nem ő, hanem a pénzügyi tanácsadói hibáztathatok: Osváth, Tar Pál és Bod Péter Ákos, az utóbbiból Antall csinált MNB-elnököt. De ott volt Kádár Béla, meg Rabár Ferenc pénzügyminiszter. Akkor sokallták a nemzeti vagyon hatalmas hányadának átadását, Sorost nyilván az ország kirablójának tartották.

– Ez így túl egyszerű – szóltam közbe –, az ajánlat elutasításának egyik oka az volt, hogy a fő ellenségtől származott. Sorost az SZDSZ-es kapcsolata miatt ugyanis az MDF-esek annak tartották. Amíg a gazdasági topszakértők nagykoalícióban reménykedtek, képesek voltak közös munkára, így alakult a „Kék szalag bizottság” és ,,Híd csoport”. Egy részüket, mint Tardos Márton, Soós Károly Attila, Kopátsy Sándor stb. úgy is nevezték: „Soros-bizottság”. A két tábor között az volt a fő ellentét, hogy az egyik, az SZDSZ-es sokkterápiát akart, radikális átmenetet, míg a másik fokozatosan akart átállni a piacgazdaságra. Amint kiderült, hogy szó sem lehet nagykoalícióról, a két tábor elgondolásai is különváltak. 1990 tavaszán

kapták meg Antallék Soros György ajánlatát. Említetted, hogy az amerikai pénzember a SWAP-ot akarta. Mi az pontosan?

– Soros a Pénzügykutató Rt.-vel készíttetett egy tanulmányt, amely a „debt-equity swap”, magyarul az adósságrendezés részvénycserével szisztémán alapult, és ennek magyarországi alkalmazásának lehetőségeit tárta fel. Ez lényegében egy csődeljárás, az adósságkezelés végső eszköze. E módszer szerint az állam az adósság fizetése helyett az állami vállalatok részvényeit adja át a hitelezőknek vagy értékesíti olyan befektetőknek, akik így töredék áron mindent felvásárolhattak volna.

– Debreczeni József is ír erről a könyvében. Antallt nem az zavarta, hogy az ország hatalmas anyagi veszteséget szenved el, sokkal inkább politikai okai voltak: az állam elvesztette volna a nemzeti vagyon fölötti rendelkezés jogát. Semmi beleszólása sem lett volna abba, hogy kik és milyen áron lesznek a magyar gazdaság urai. „...hoszabb távon beláthatatlan társadalmi és politikai következményekkel jár az ország számára” – érvelt Antall.

– Jobb, ha nem mondod ki, milyen vallási népcsoport gazdasági hatalomátvételétől ijedtek be, mert nyomban rasszista leszel...

– Isten ments! A lényeg az, hogy a Londonban folytatott tárgyalások kudarccal végződtek. Soros ajánlatát elutasította Surányi György, Rabár és Antall külföldi tanácsadói, O'sváth és Tarr Pál is. Hetekkel később, az új parlament megalakulása után érkezett a második, hasonló adósságrendező ajánlat. A kanadai magyar származású milliomos, Andrew Sarlós meghívta szállodájába egy üzleti reggelire Antallt és gazdasági szakértőit: Kádár Bélát, Bod Péter Ákost és Matolcsi Györgyöt. A másik fél, Sarlós oldalán ott volt Demján Sándor is, akiről azt írták, hogy a Magyar Hitelbank vezérigazgatója, pedig ő már távozott onnan és a Prágában alapított Mark Palmer exnagykövet által irányított befektetési társaság egyik fontos igazgatója lett. Debreczeni így ír erről: „A kanadai üzletember elképzelései nem sokban különböztek Sorosétól, legföljebb annyiban, hogy azoknál sokkal kidolgozatlanabbak. Kádár Béla utólag meg is jegyzi: egész idő alatt azon töprengtem, vajon ez a Sarlós tényleg ennyire hülye, vagy csak bennünket néz ennyire hülyének.”

– Így magyarázzák a rossz bizonyítványt, saját szűklátókörűségüket, politikai elfogultság miatti dilettantizmusukat. Ma már tudjuk, Soros jót akart, óriási hiba volt elutasítani. Számoljunk csak: a 20,5 milliárd dolláros adósságért odaadtunk volna 50 milliárd dollárnyi nemzeti vagyont. Ha ez a külföldi pénzemberek kezébe kerül, nyilván befektetésekkel fellendítették volna az átvett ipari üzemeket, korszerűbben termeltettek volna a kapott földeken, beépítettek volna sok területet, felújíthattak volna sok száz épületet, közben a magyar gazdaság is fellendülhetett volna. Emellett a lakosság életszínvonala is bizonyára jobban nő, hiszen a megszűnt adósságtörlesztés miatt csökkenhettek volna az adók, több jut bérekre, kárpótlásra, szociális kiadásokra és sok egyébre.

– Ezzel szemben...

– A120 milliárdos nemzeti vagyon mintegy 80 százalékát kiárusították, s mindössze 5-5,6 milliárd dollár folyt be a majdnem százmilliárdos vagyon elkótyavetyéléséért. Az MNB ezt is az adósság kamatainak fizetésére költötte el, tehát a lakosság semmit sem látott belőle.

Az adósság pedig 14 év alatt majdnem négyszeresére, 54 milliárd dollárra emelkedett. Most már visszasírhatjuk. Soros nagyon is jót akart, de az első szabad kormány gőgje, hihetetlen dilettantizmusa megakadályozta abban, hogy fellendítse egykori hazáját.

– Csak az akkori kormány volt hibás ebben? Úgy emlékszem, a bankárjaink verték a mellüket, hogy nem akarnak Lengyelország sorsára jutni. „Mi ha belegebedünk, akkor is mindig becsülettel fizetünk!”

– Valóban volt egy ilyen magyar virtus, azt hiszem, Fekete János ált elő ezzel. Érveltek persze szakmai dolgokkal is, azzal, hogy a lengyeleknek más az adósságuk szerkezete, ők főleg állami hiteleket kaptak s csak kisebb részben vettek fel kereskedelmi bankoktól

kölcsönt. Míg mi főleg kereskedelmi bankoknak tartoztunk. A helyzet az, hogy a lengyeleknek elengedték az államok és a kereskedelmi bankok is, s mára semmivel sincs rosszabb helyzetben, mint mi. Nekünk is elengedték volna, csakhogy nem kértük. Kérés nélkül persze, hogy nem engedik el. Magyarországnak igenis joga lett volna elengedést és átütemezést kérni.

– Más alkalommal már nem volt ilyen lehetőség?

– Dehogynem. Erről is van tudomásom. Akkoriban még szerkesztő voltam a Szabad Európa Rádiónál. Az ott kapott információkból tudom, hogy a nekünk kölcsönző nyugati kereskedelmi bankok az adósság zöméről már lemondtak. Minden nagy kereskedelmi banknak van ugyanis egy kockázati alapja, amelynek terhére bizonyos esetekben leírják az adósságot. így akarták elkönyvelni a sok milliárd dolláros magyar tartozás egy részét is. Csakhogy a magyar pénzügyi irányítók mindenáron ragaszkodtak ahhoz, hogy Magyarország fizessen. Itt merül fel az a kérdés: mi húzódott emögött? Miért volt előnyös az MNB-nek és a pénzügyi lobbinak, hogy erre kényszerítse az országot? Vajon milyen haszna származhatott ebből?

– Vizsgáljuk csak meg ezt jobban! Ha egy bank leír a kockázati alapja terhére mondjuk egymilliárd dollárt, akkor az el van könyvelve. Gyakorlatilag elfelejthető. Ám ha váratlanul mégis visszafizetik, akkor az a pénz már pluszbevételnek számít.

– Úgy van, s ilyen esetben a szóban forgó bank megnézi, kinek köszönheti ezt, s megjutalmazza azt. Sajnos, erre nincs és nem is lehet bizonyíték, mert rendkívül bizalmas ügy és egyben banktitok is, de nagy a gyanúm, ha valaki mégis kutatna utána, biztosan találna bizonyítékot. Tehát azok, akik e lejárt, leírt pénzeket mégis kipréselték a magyar népből adók formájában és megajándékozták vele a kereskedelmi bankokat és pénzintézeteket, biztosan köszönetben részesültek és nemcsak egy meleg kézfogást kaptak.

– Arról már szó esett, hogy a rendszerváltáskor módunk lett volna leíratni adósságunk egy részét, de fontosabb volt a magyar virtus, a mindenáron való törlesztés, vagyis nem éltünk a történelmi lehetőséggel. Sokan reménykedtek a függetlenné váló keleti blokk országaiban valamiféle II. világháború utáni Marshall-segélyhez hasonló pénzügyi támogatásban, de abból sem lett semmi. Nem tudom elhinni, hogy az elmúlt másfél évtized alatt ne akartak volna segíteni rajtunk.

– Már említettem, az amerikai felső vezetés kezdeményezte egyszer, hogy szanálják Magyarország adósságát. Tudták, hogy a nyugathoz fogunk tartozni, azt akarták, hogy a kommunizmus terheitől megszabaduljunk, s egy olyan országot kapjanak, amelyik működőképes, ezért meg akarták szabadítani az adósság béklyóitól. A magyar pénzügyi elit ezt egyszerűen elutasította.

– Miért?

– Kapásból az lenne erre a válasz, hogy valamilyen szűkkörű csoportérdek akadályozta ezt. Csakhogy a rendszerváltással hatalomra került új elit annak ellenére, hogy személyazonossága tekintve magyar állampolgárnak számított, nem volt igazi magyar, mert hálából a külföldi patrónusaik, támogatóik érdekeit tartotta szem előtt. Nagy többségükre az internacionalista megnevezés illett, s nem a nemzeti. Még ha a haza és a nép érdekeiben tenni is akartak volna valamit, nem tehették, mert megkötötték a kezüket a hatalomra kerülésüket elősegítő paktumok, a külföldről több irányból is rájuk nehezedő nyomás. Olyasmivel ijesztegették Antallékat, hogy elzárják a hitelcsapokat, nem importálhat az ország, összeomlik az amúgy is sok sebből vérző gazdaság, be kell vezetni a jegyrendszert stb. Igyekeztek inkább megfelelni külföldi patrónusaik elvárásainak.

Foglaljuk csak össze: az egyik, az új hatalomból kimaradt, kádári időszakból átkerült internacionalista gazdasági lobbi nyíltan át akarta adni az ország nemzeti vagyonát a nyugati pénzvilágnak, míg a másik, a némileg nemzeti érzelmű, mintha leprásoktól akarna elhatárolódni, úgy szakított mindennel, ami a magyarokat a volt szocialista táborhoz, a

KGST-hez és Moszkvához kötötte. Antall látszólag a nemzet függetlensége és saját hatalma korlátozásának veszélye miatt utasíttatta el a Soros-féle és egyéb ajánlatokat. Naivul azt hitte, önálló lehet, s azt csinálhat, amit akar. Aztán neki is szembesülnie kellett az ország katasztrofális gazdasági helyzetével, egymás után cserélgette a pénzügyi vezetését, felszámolt mindent, amit Németh Miklóstól megörökölt. Talán ha folytatta volna, amit Németh megkezdett, jobb eredményeket ért volna el, de ő mindent meg akart változtatni, az írmagját is kiirtani a volt szocialista rendszernek. Más úton ugyan, mint az SZDSZ, de ő is a nyugat kiszolgálója, az ország kiárusítója lett, vagyis épp amit el akart kerülni: internacionalista.

Debreczeni József a Soros- és Sarlós-ajánlattal kapcsolatban azt írja: körülbelül ennyi volt a „nagy történelmi lehetőség”, amelyet az Antall-kormány elszalasztott. Ezek után érthető, hogy Antall József és munkatársai a kormányalakítás környékén nem az adósságtörlesztés átütemezésének kérdésével foglalkoztak, hanem épp az ellenkezőjével: azzal, hogyan lehetne a magyar fizetőképesség iránt megrendült bizalmat helyreállítani a nemzetközi politika és a pénzvilág köreiben. Erre a következő fejezetben visszatérek, mint ahogy Antall pálfordulásának okára is.

Igazságtalanság lenne, ha csak Antallnak rónánk fel a „nagy történelmi lehetőség” elmulasztását. Bizottságunk megállapította, hogy ebben legalább annyira hibás volt a rendszerváltozást előkészítő szakértői kormány is. Ezt több forrás is alátámasztja, de elég, ha csak egy magnófelvételből idézünk. Berecz János:

– Németh Miklós és Horn Gyula is felelős abban, hogy az ország mára ennyire eladósodott. Ők is kihagytak egy nagy történelmi lehetőséget. Kohl akkori német kancellárnak az volt ugyanis a nagy álma, hogy az ő kormányzása idején egyesüljön a két Németország, az NDK és az NSZK. Ebben nagyon sokat segítettek neki a magyarok a határok megnyitásával, mintegy hatvanezer keletnémet nyugatra engedésével. Ez gyorsította fel az NDK felbomlását, ez vezetett a berlini fal lebontásához és indította el azt a folyamatot, ami az újraegyesítést eredményezte.

Kohl kancellár megkérdezte Németh Miklóstól és Horn Gyulától: mivel tartozom, mivel tartozik a magyaroknak a német nép? A válasz nagyjából így hangzott: „Semmivel, magyar urak vagyunk”. (Más visszaemlékezés szerint „a német nép iránt érzett barátságból tettük”.)

Hát itt a probléma! Kérhettek volna tízmilliárd márkás gazdaságélénkítő támogatást vagy azt, hogy a németek segítsék korszerűsíteni, versenyképesebbé tenni a magyar ipart.

Emellett még több, kisebb elszalasztott nagy történelmi lehetőség is adódott. Igaz, apróságok, de ha Antall nem gazdasági csőlátó, akkor mára sokat profitálhatott volna belőle az ország.

Ez a bizottság kutatói körében is szóba került. Az alábbi két történet is megerősítette abbéli véleményemet, hogy akkori vezetőink nagyon sok mindent elrontottak, több nagy lehetőséget kihagytak. Emlékszem, én javasoltam előbb Németh Miklós, majd Antall József miniszterelnöknek, hogy a csepeli Szabadkikötő környékén jelöljünk ki egy nagy területet a Hongkongból elvándorolni készülő gazdagabb kínaiak letelepedéséhez. Óriási tőkét hoztak volna ide. Antal megvetéssel mondta: „Nem kellenek nekünk a kínaiak”. Ma egy városrész állhatna ott bankokkal, felhőkarcolókkal és sok tízmilliárd dolláros bevételt hoztak volna az országnak.

Idekívánkozik egy olyan elpuskázás, ami a Gripenek miatt ma is pénzügyi gondot jelent. A bizottság előtt a következő történetet mesélte el egy akkori ellenzéki politikus:

– 92-ben kint voltunk Franciaországban, Versailles-ban volt egy fogadás június 10-e után. Itt tanúi voltunk egy megbeszélésnek. A magyar katonai attasé mesélte, hogy Franciaország egyik leggazdagabb kereskedőjét összehozta Für Lajos honvédelmi miniszterrel. A francia milliárdos tett egy ajánlatot a magyaroknak: amennyiben ő vásárolhatná meg a privatizáció során a magyar tokaj-hegyaljai borvidéket, akkor jelentős tőkebefektetéssel rendbetenné, mintagazdasággá fejlesztené, megteremtené a tokaji borok egész világra történő exportját. Azt

követően, 21 év eltelte után visszaadná a sikeres céget a magyar államnak. Cserébe ezért 34 Mirage harcigépet vásárolna a magyar hadseregnek. Közölte azt is, ha megállapodnak, akár már másnap ki is utazhatnak a magyar pilóták kiképzésre. Megnevezte azt a katonai repülőteret, ahol a Mirage-ok állnak, ahol gyakorolhatnák a repülést. Für Lajos honvédelmi miniszter egy nap gondolkodási időt kért, nyilván beszélt Antallal és nemleges választ kaphatott, mert válaszra sem méltatta a francia milliárdos ajánlatát. Csak sejtjük, hogy miért. Akkor a tokaji borvidéket valakik már kiszemelték maguknak, s meg is kaparintották. Az üzletből ezért nem lett semmi.

Más forrásokból tudjuk, hogy később tárgyalások folytak a míg-ek felújításáról, korszerűsítéséről, de bizonyos érdekcsoportok azt is megtorpedózták. A pillanatnyi érdekek, a kormányok holdudvarának saját üzleteit fontosabbnak tartó szűk látókörű döntések miatt fosztották meg a magyar légierő harcászati értékét növelő olcsóbb megoldásoktól. Emiatt kényszerült az ország az ezredforduló után a drága Gripenek vásárlására.

A bizottság szerint 1989-ben a szabadság, a függetlenség megszerzése mellett a gazdaság stagnálása, rossz versenyképessége és a 20 milliárd dollárnyira növekedett adósságterhei miatt is indokolt volt Magyarország társadalmi, politikai és piacgazdasági alapvető átalakítása. Ám nem úgy, ahogy történt. A Nemzetközi Valutaalap és a Világbank által levezényelt reformok és keleti exportról nyugatira átállás miatt bekövetkező visszaesés eredményeként az ország gazdasági teljesítménye az 1990-es években tartósan az 1989. évinek a 80 %-ára csökkent. A 2000-ik év az, amikor Magyarországnak sikerült ismét elérnie az 1989. évi nemzeti össztermékének szintjét. De ezt a gazdasági teljesítményt is milyen áron? A Magyar Nemzeti Bank hivatalos adatai szerint az összes külföldi tartozás 2000 júniusában már elérte az 51 milliárd 576 millió eurót, amihez még hozzá kell számítani azt a belső államadósságot, amelynek összege a kormány *Befektetés az új évezredbe* című kiadványa szerint meghaladja a 7370 milliárd forintot. Ha ezt a két összeget összeadjuk, az megközelíti a 80 milliárd dollárt. Szégyenletes eredmény, hogy – tízévi nagyarányú visszaesést követően – az ország elérte ugyan az 1989. évi gazdasági teljesítményt, de eladósodása időközben a négyszeresére növekedett.

Felmerül a kérdés: milyen gazdasági rendszer az, amely a reformnak nevezett sokkterápia eredményeként az országot nem kivezette az adósságfüggésből, hanem ezt a függőségét a négyszeresére fokozta? A magyar társadalom nagy többségének elszegényedése és megoldhatatlan gazdasági gondok, az évről évre egyre növekvő külföldi tartozás és kamatfizetési kötelezettség felveti a rendszerváltók felelősségét.

A Párizsi paktum

Azt, hogy előbbi fejezet végén ismertetett helyzetbe jut tíz év alatt az ország, a Németh és az Antall-kormány sem láthatta előre. Még azt sem mondanám, hogy őket is átverték, félrevezették nyugati patrónusaik. Sok minden nem úgy alakult ugyanis, ahogy elképzelték. Megváltoztak a világgazdasági körülmények, előtérbe került egy egypólusú világrendszer és a globalizáció, s a magyar gazdaság sem fejlődött a kívánt mértékben. Utólag persze könnyű okosnak lenni, felsorolni, mit kellett volna másként csinálni. Azt azért megjegyzem: az a jó politikus, aki valóban a választói érdekeit helyezi előtérbe és az állampolgárok jobblétéért, boldogulásáért küzd. Nem baj, ha a gazdasági elit gazdagodik, a nemzetközi uzsorások is megkapják a részüket, de csak miután a magyar nép is gyarapodott. Ehelyett az előbbieké minden és a sor végén a derék magyar, akinek morzsák jutnak. Hát itt a probléma. Az ígérgetéssel hatalomra kerülő egymást követő parlamentek és koalíciós kormányok átveszik egymástól a staféta, a sok nemzetközi diktátum-megállapodást és semmi sem tud változni. Nem mernek az asztalra csapni és nemet mondani. A rendszerváltozás történelmi helyzetében Antall József megtehette volna.

Korábban már szó volt arról, hogy több lehetőség is kínálkozott a magyar adósság egy

részének elengedésére, átütemezésére és ezzel nem élt sem a pénzügyi elit, sem a kormány. Mivel ez továbbra is érthetetlen, felfoghatatlan, kénytelen vagyok ismét foglalkozni vele. 1990-ben az állam csődjétől való félelem, ami a további hitelek leállítása, az import drasztikus csökkenését eredményezte volna, megmagyarázza, miért szajkózta melldöngetve az akkori pénzügyi elit: „mi tisztességgel törlesztjük adósságainkat". El tudom képzelni, hogy ez nemcsak sajátos magyar virtus volt, hanem privát érdekek is közrejátszottak abban, hogy a buzgómócsing, nyugatbarát internacionalista pénzügyi elit elzárkózott az adósságelengedéstől. Nem lehettek annyira ostobák, hogy ne látták volna előre, milyen adósságcsapdába kerülünk, hogy a 20,5 milliárd dolláros adósság egyre csak növekedni fog, s azt bizonyos nagyságrend elérése után visszafizetni már sohasem lehet. A kérdés az, hogy ezt a pontosan fizető virtust ők kényszerítették a kormányra és az MNB-re, vagy felülről is bátorítást kaptak. Még képtelenebb gondolat, hogy eleve a kormány bizonyos körei akarták az adósságelengedés visszautasítását, s ennek keményen érvényt is szereztek. Olyan keményen, hogy félreállították, menesztették azt, aki ezzel a koncepcióval szembeszállt. Arra, hogy ez nem pusztán elmélkedés, a bizottsági meghallgatások során több részlet is utalt. Valakiket elég hamar leváltottak, s ez nem lehetett véletlen, de erre még kitérek.

A magyarázat csak egy lehet: valaki vagy valakik – ahogy arra már utaltunk – külföldről nyomást gyakoroltak a kormánykörökre és a pénzügyi elitre. Netán még titkos megállapodás is született arra vonatkozóan, hogy a derék mieink utasítsák vissza a nyugat gáláns adósságelengedési ajánlatát. Elmélkedésemet megosztottam Drábik Jánossal, aki így válaszolt:

– Feltételezhető, hogy a nyugati pénzügyi kartell nem akart még egy, a lengyelekéhez hasonló precedenst, ezért annak ellenére, hogy a kereskedelmi bankok leírták a magyar adósság jó részét, ők mégis azt szerették volna, ha fizetünk. Ők súghattak egyeseknek, hogy utalják csak ki a pénzt a hitelező bankoknak, bőséges jutalom jár érte. Ezt persze nem tehették volna meg, ha nincs ezzel kapcsolatban felső szintű egyetértés.

– Arra gondolsz, hogy a nemzetközi pénzügyi kartell tárgyalt a magyarokkal és titkos paktumot is kötött?

– Tudok egy konkrét esetről. Megpróbálom szó szerint felidézni, úgy, ahogy hallottam. Egy akkori pénzügyes visszaemlékezése:

– A kereskedelmi és magánbanki hitelezőket tömörítő Párizsi Klub egyik fontos embere ajánlatot tett a magyar vezetés egyik prominens tagjának: „Vidd keresztül, kérlek, hogy a pénzügyi kormányzat és a Nemzeti Bankotok továbbra is fizesse a kamatokat és törlessze az adósságot. Ez gond nélkül megoldható, mert a fiskális lobbitok, a pártállamból átvedlett magyar pénzügyi elit elviselhetetlennek tartja a rossz adós szerepet." A válasz ilyesmi lehetett: „Mit adtok cserébe?" Erre a következő ajánlatot tehették: „Ha sikerül elérned, hogy ugyanúgy pontosan fizessenek, mint Kádár alatt, akkor évente egymillió dollárt kapsz tőlünk".

– Ez bizonyítható?

– Sajnos nem, azért is mondtam feltételesen. A dokumentumait bizonyára eltüntették, az ilyen tranzakciók egyébként is szigorú banktitkok, ezért meséltem el nevek említése nélkül a történteket. Ám az tény, hogy valami történhetett, mert az események ezt igazolták. Talán nem járok messze az igazságtól, ha feltételezem, hogy a nevük említése nélkül szóba hozott két fontos ember megkötött egy bizonyos Párizsi Paktumot. Ez eredményezte azt, hogy bár teljesen el voltunk adósodva, mégis fizettünk.

– Te nyilván tudod, ki az illető, megkapta legalább a júdás-jutalékát?

– A nem dokumentálható, de saját fülemmel hallott visszaemlékezés szerint az első egymilliót dollárt állítólag igen. A többiről csak feltételezések vannak, így azokat mellőzzük. A neves politikus már rég meghalt, az ajánlatot tevő partnere él, de bizonyára hallgatni fog, mint a sír. Egy biztos, az akkori magyar kormány elfogadta a pénzügyi lobbi ijesztgetését:

„Jobb becsülettel fizetni, mint különféle engedmények fejében átütemezést vagy adósságelengedést kérni. Magyarországnak létfontosságú, hogy továbbra is hitelképes, jó adós legyen, mert ha nem kapnánk újabb kölcsönöket, az katasztrofális lenne.”

A beszélgetésünket követően néhány bizottsági tag előtt is szóba hoztam az ügyet, majd feltettem a kérdést:

– Szerintetek csak a rágalom, a lejáratás a pénzügyes visszaemlékezése, vagy tényleg létezhetett az a bizonyos Párizsi Paktum?

– Létezhetett, de külön dossziét azért ne nyissunk rá – jegyezte meg egykori képviselő társunk –, induljunk csak ki abból, hogy Antall József mennyire franciamániás volt. Aztán adjuk ehhez hozzá azt is, hogy csak a rokonságban, legszűkebb baráti körében bízott. Nos, ki volt akkor a Párizsi Klub egyik legfontosabb vezető személyisége? Tarr Pál bankár, Antall József iskolai padtársa. Kettejüknek olyan bizalmas és baráti volt a viszonya, hogyha mondjuk egy szappanoperáról lenne szó, azonnal arra gondolnék, csak ők lehetnek a főszereplői. Ez az ügy azonban más, sokkal komolyabb és bizonyítékok nélkül nem vádaskodhatunk. Annyit azonban hadd jegyezzek meg, hogy Antall az említett időszakot követően amerikai nagykövetet csinált Tan-Pálból.

A Párizsi Paktum így került a bizottság látókörébe, mint egy újabb szóba jöhető titkos megállapodás. Azt hittük, ennyi, csupán egy-két mondat lesz és nem több, de az ügy hamarosan újabb fordulatot vett. Csak Virág Andrással ketten értékeltünk egy fura információt. Szorgalmas, archívumokban kutakodó emberünk rábukkant egy korabeli bulvárcikkre, amelyik azt állította, hogy Antall József francia kém. A szokásos hírlapi kacsa, gondoltuk, hiszen leszámítva a hírbe kevert politikus néhány franciaországi látogatását, úgy tudtuk, más országok, például a németek közelebb álltak hozzá, hiszen oda is gyakran kijárt.

A kémkedéssel kapcsolatos rágalmat persze cáfolták, ez így van rendjén, de bennünket is meglepett, hogy beindult egyfajta azonnali, sajtóbeli figyelemelterelés is. Antall kémkedési gyanúsítgatásánál sokkal nagyobb szenzáció lett az, hogy az MSZP állítólag nagyon értékes festményeket és iratokat rejtett el. A pártház pincéjéből ezeket egy vezető MSZP-s csempésztette át állítólag Aczél György Szent István parknál lévő lakásának kibérelt és jól zárható légópincéjébe. Mi mindent tüntethettek el, micsoda kompromittáló iratok lehetnek ott és ráadásul dollárban is milliókat érő képek. Nagyon nagynevű szerző írta a figyelem elterelő cikket és Horn Gyula pártelnököt keverte bele az ügybe. Ez lett a szenzáció, így Antall kémkedési kacsája fölött napirendre tértek. Gyorsan ellenőriztem, hogy Aczél György élt-e még akkor, mert ha nem, hogy adhatott volna engedélyt a szigorúan zárt légópincéje felhasználására. Az 1994-es Ki kicsoda szerint az akkoriban betegeskedő Aczél 1991. december 6-án hunyt el.

Az akkori egyik hazai titkosszolgálat is felfigyelt az ügy furcsaságára, nevekre is utalt a sajtóakcióval kapcsolatban, ezeket persze nem hozhatjuk nyilvánosságra, de megjegyezzük: informátorunk azon csak mosolyogott, hogy Antall József francia kém lett volna.

A Párizsi Paktum valószínűségét hamarosan egy nagykövetünk karrierjének kettétöréséről szóló újabb visszaemlékezés is megerősítette.

Egy politikus meghallgatásának rövidített jegyzőkönyve:

– Az az emigrációból hazatért gyáros nagykövetként tárgyalásokat folytatott egy ismert neves nemezközi pénzügyi szakemberrel – hangzott el a bizottság kutatói előtt. – Az illető, hajói tudom, jelölt volt az IMF vezetői posztjára. Nagykövetünk együtt vacsorázott vele és tájékoztatta Magyarország pénzügyi problémáiról. Felvetette: csökkenteni lehetne-e a Kádár korszakban felgyülemlett húszmilliárd dollárnyi adósságunkat? Annál is inkább, mert oly sokat tettünk a szocialista világrendszer lerombolásáért, az NDK-sok kiengedésével közvetve a berlini fal lerombolásáért, az NDK-sok szabadságáért. Az IMF-vezér-jelölt reális lehetőséget látott arra, hogy az adósságaink egy részét elengedjék. A vacsora végén ígéretet tett arra, hogy ebben az ügyben latba veti befolyását, segít Magyarországnak, hogy kisebb

teherrel építhesse új demokratikus rendszerét és fejleszthesse gazdaságát. A nagykövet rezidenciájára visszatérve annak ellenére, hogy Budapesten még csak hajnali fél hat volt, azonnal felhívta főnökét, az akkori külügyminisztert. Boldogan és lelkesen tájékoztatta a nagy lehetőségről. Azt a választ kapta, hogy nyomban utazzon haza jelentesteteké.

Másnap itthon is volt. Beszámolóját meg sem hallgatta a külügyminiszter, azonnali hatállyal felmentette. A nagykövetet ez az eljárás annyira megdöbbentette, hogy a sajtóhoz akart fordulni. S micsoda véletlen: a sajtó sokat cikkezett róla, ugyanis épp akkor leégett a lakása. Ez Figyelmeztette: jobb, ha kussol, senkinek sem mesél az adósságelengedés lehetőségéről és a durva leváltásáról.

Az illető túlságosan ismert, annak idején a sajtó is sokat foglalkozott vele, aki ráismer, hát ráismer, mi az iránta érzett tisztelet miatt mégsem írtuk le a nevét. Azért sem tettük ezt, mert ő is komoly erőfeszítéseket tett az adósságunk elengedésére és súlyos büntetést kapott.

Számomra ez azt erősítette meg, hogy a nagykövetet azért rúgták ki olyan gyorsan, mert nagy valószínűséggel keresztbe tett volna a Párizsi Paktumnak, az adósságot mindenáron törleszteni akaró lobbinak. Azt persze még csak feltételezni sem merem, hogy lakásának felgyújtásával hallgattathatták volna el. A tűzeset nyilván a véletlen műve, Antallnak és kormányának, tisztességes politikusoknak ilyesmihez semmi köze sem lehetett. Már csak azért sem, mert az exnagykövetet bőségesen kárpótolták, visszakapta egykor államosított gyárát. A hallgatásért? Ki tudja?

A történések logikájából arra következtettem, hogy a Párizsi Paktum – ahogy Drábik elnevezte – szöges ellentétben állt az SZDSZ adósságrendezési elgondolásaival, a Soros–, Sarlós-féle swapolással. Már ezért is rokonszenves lehetett Antall József számára, de azért is, mert egy másik, hozzá közelebb álló pénzügyi szakértői gárda az államcsődtől, a külföldi hitelek leállításától rettegve inkább kamatokat akart fizetni és adósságot törleszteni. Mégpedig úgy, ahogy az IMF és a Párizsi Klub megkívánta.

A visszaemlékezések, tanúvallomások és meghallgatások során akarva-akaratlanul olyan infomációmorzsákhoz is hozzájutottunk, ami nem tartozott a vizsgálódásunk tárgyához, de valamit sejtetett, mégis alátámasztott.

Amit az alábbiakban ismertetek, az első hallásra annyira képtelenség, hogy nyomban előrebocsájtom: mi, a bizottság kutatói is kételkedve fogadtuk. Nem hallgathattuk el, mert a történések logikája, bizonyos megmagyarázhatatlan események arra utaltak, hogy ha nem is ennek, de valaminek történnie kellett a háttérben.

A titkosszolgálati információ szerint nagyjából ez hangzott el:

„Láttad a Piszkos tizenkettő című filmet”? AII. világháború alatt az amerikaiak a haláraítélt katonákból kiválogattak egy kommandóra való csapatot. Egy életveszélyes akció végrehajtása fejében felmentést ígéretek nekik, gondolván, úgyis meghalnak. Nézz utána, vannak-e a börtöneinkben olyan korábbi halálraítélt bűnözök, akik életfogytiglanosok lettek. Mi is felhasználhatnánk őket úgy, mint az amerikaiak. Találj legalább húsz ilyen rabot. Majd azt mondjuk, hogy a kommunizmus áldozatai voltak. Szabadságot ígérve nekik kiengedhetnénk őket és bevonhatnánk a csoportot a kínos ügyek elintézésébe.”

Megmondták azt is, hogy ki és kinek adta ezt az utasítást, de mivel az államtitkokat a bizottságnak is be kell tartani, a megnevezett urakra még csak utalni sem kívánunk. Annyit azért megjegyeznék: szinte hátborzongató, ha mégiscsak kiengedtek néhány életfogytiglanost. Vajon mire használhatták fel eme ,,kommunizmus áldozatait”? Egyértelmű, hogy kizárólag a legpiszkosabb alvilági munkákra. Ilyen lehetett az azonnali hatállyal leváltott nagykövet lakásának felgyújtása, mert az bizony igencsak fontos időpontban és különös módon égett le.

A kommunizmus áldozatai” kommandó kezenyoma fellelhető más, rejtélyes ügyek mögött is. Legalábbis valakik ügyesen elintézték.

Egy neve elhallgatását kérő ellenzéki politikus a következőket mesélte a bizottságunk kutatóinak:

– Akkoriban volt az MNB-nek egy befektetése Las Vegasban. Tulajdonrészt szereztek valamelyik kaszinóban és ennek profitjából akartak az országnak pluszvalutát szerezni. Egy bizonyos illető utasítására 150 millió dollárt akartak rábízni egy gazdag emigráns jóbarátra, hogy ezt az állami pénzt Vegasban, esetleg a New York-i tőzsdén megforgassa. Bizalmas ügy volt, az akkoriban Kanadában járó neves MDF-es politikus, Csengey Dénes kint mégis tudomást szerzett róla. Itthon ügyet akart csinálni belőle, s emiatt állítólag Antall Józseffel is nézeteltérése támadt.

– Kettejük ellentétének okaiba nem mennék bele – folytatta visszaemlékezését a meghallgatott –, mert ezzel kapcsolatban úgyis megvan a pártnak a saját hivatalos története. Azt sem akarom, hogy bárki is azt gondolja, hogy kibékíthetetlen ellentétek lett volna közöttük, s emiatt Antallt vádolnák Csengey halálával. Csengey Dénes ugyanis váratlanul elhunyt, még mielőtt a 150 millió dollár kinti forgatásából ügyet csinálhatott volna. Halálának körülményeivel kapcsolatban ma is sok a rejtély, a megválaszolatlan kérdőjel. Sokféle verzió forgott akkoriban közszájon az öngyilkosságtól a lerészegedésig, saját hányadékának lenyeléséig. Nem akart öngyilkos lenni és alkoholista sem volt.

A bizottság egyik tagja emlékezett a Csengey-ügy furcsaságaira, ezért megkeresett egy temetkezési öreg szakit, aki részese volt az akkori „szakmai” dolgoknak. Nem akart tanúvallomást tenni a bizottság előtt, mert még több mint egy évtized eltelte után is fél. Csak annyit lehetett kiszedni belőle, hogy Csengeyit elhamvasztották. Ebben nincs semmi különös, csakhogy nem normális módon, hanem belül cinkkel bevont fémtárolóban. Nem értünk krematóriumi szakmai fogásokhoz, ezért csak az illetőt tudjuk idézni: „A cinkes koporsóban elhamvasztott holttest után olyan hamu marad, ami már mutat ki olyan idegen anyagokat, mint például mérgek vagy drogok.” Ha tényleg így volt, mi szükség lehetett erre a módszerre? Nyilván nem kiváltságból, valamiféle rangból kifolyólag, hanem azért, hogy semmiféle módja se legyen az exhumálásnak. E cinkes információ – éppúgy mint még jó néhány más adat – bizonyításra szorul.

Mielőtt az ügy fölött napirendre tértünk volna, a fenti témához újabb adalékot kaptunk. Az egyik titkosszolgálat akkoriban vizsgálódni akart az ügyben. Tudtak a börtönökből kiengedett „kommunizmus áldozatairól”, de a csoport összetételéről, tevékenységéről nem szereztek további értesüléseket. Azt azonban tudni vélik, hogy preparált kávét itattak Csengeyvel, az kábította el. Feltételezik, hogy valaki lenyomta a nyelvét a torkán, attól fulladt meg. Mindezek persze csak amolyan szakmai legendák maradtak, mert Csengey ügyében a mindenre kiterjedő, alapos vizsgálat elmaradt. Gyorsan kiadtak a halálesetről egy jelentést és intézkedtek az elhamvasztásáról.

Engem személy szerint felháborít, hogy Csengey Dénes, akit én is kérlelhetetlen, tisztaszívű, elveihez hű politikusként ismertem, ilyen rejtélyes módon halt meg. Egy biztos: sokat tudott. Nála maradt egy másolat a Rózsadombi paktumból is, amelynek egy kópiája még megvan valahol Szabolcs-Szatmár megyében. (Ezúton is kérjük, hogy jelentkezzen az a személy, aki tud erről a dokumentumról! – a szerk.)

A kommunizmus áldozatai” kommandó kiválasztottjairól egy egykori maffiavezér is hallott börtönévei alatt. Sőt, őt személy szerint fel is kérték, hogy intézzen el egy nagypofájú kellemetlenkedőt, de nem vállalta. Azt hitte, nyomozó az illető, s be akarja húzni a csőbe.

Visszatérve a Párizsi Paktumra: egy ilyen titkos megállapodás érhetővé teszi, miért lett elutasítva Soros György, Andrew Sarlós ajánlata, az amerikaiak segítsége és az adósságunk elengedésével, átütemezésével kapcsolatos minden kezdeményezés. A rendszerváltás paktumolói egy menetrendet, politikai és gazdasági átalakításra is kiterjedő tervet hajtottak végre, s attól eltérni nem lehetett.

Drábik János így foglalta össze:

– Az egész mögött a pénz van. Dollármilliárdok. Aki beleszólt abba, hogy Magyarország ne fizesse vissza az adósságait, annak félre kellett állnia. Ez volt a kőkemény realitás. Erről

előre megállapodott a nemzetközi bankkartell a magyar pénzügyi elittel, s végre kellett hajtani. Ilyen értelmű utasítást kapott Antall is.

– A Párizsi Paktum, vagyis a mindenáron való fizetés és adósságtörlesztés tehát kényszerű realitás volt.

– Kőkemény realitás! És nemcsak ez, hanem a többi követelés is. Antall Józsefnek és kormányának az volt a feladata, s egyben érdeke is, hogy a pártállami gazdasági struktúrát felszámolja, beengedje a nyugati pénzvilágot, a multikat, ezáltal gyors kapitalista fejlődésnek induljon az ország. A külföldi működőtőke különleges kedvezményeket kapott, s amint arról már szó volt, bagóért felvásárolhatta az állami vagyont. Magyarán egyfajta módon a kormánypártok, másfajta módon az ellenzékben lévő SZDSZ is kiszolgálta azokat, akik külföldről segítették a hatalomra jutásukat.

– Ezért jutottunk ide, ezért van ma az ország vagyonának igen nagy többsége a külföldi tőke tulajdonában, ezért az óriási adósság, a sok adó és a nyomor, s ráadásul ma is beleszólnak az ország ügyeibe. Erről jut eszembe: hány pénzügyi helytartó van Magyarországon?

– Hát először is az a tény, hogy az MNB irányítja a pénzrendszert, s úgy, hogy mindentől független, önállóan hozhat törvényeket, játszhat az ország devizatartalékával, és senkinek semmilyen felelősséggel sem tartozik, már önmagában felháborító. Egyetlen kapcsolat van, az MNB elnökét a parlament választja, aki utána azt csinál, amit akar. Az államnak még ahhoz sincs joga, hogy a saját pénzét, vagyis a bankjegyeit kinyomtassa, legfeljebb kincstárjegyeket, kötvényeket adhat ki.

– Hogyan alakulhatott ki ez a helyzet?

– Tulajdonképpen a Nemzetközi Valutaalapba és a Világbankba belépéskor, 1982-ben kezdődött az átállás erre a szisztémára. 91-ben formailag is meghozták a döntést, miszerint a Nemzeti Bank teljesen független a kormánytól és a parlamenttől. Ezt az 1991. évi 60-as törvény tette lehetővé, amit aztán azóta többször módosítottak úgy, hogy tovább erősítették a Nemzeti Bank különválasztását. Hiába a magyar állam a százszázalékos tulajdonosa formailag, a kormány teljes mértékben minden jogát elveszítette abban, hogy beleszólhasson érdekeltsége belügyeibe!

– Úgy tudom, Járai Zsigmond MNB-elnök is megkapja azt a kormányzói titulust, ami a Világbank itteni képviselőjének jár.

– A közelmúltban volt egy törvénymódosítás, sajnos nem állt módomban részleteiben is megismerni, de ha ez nem, a következő bizonyosan felruházza ezzel a címmel. Tulajdonképpen teljesen mindegy, kapott-e formailag ilyen kormányzati jellegű titulust, az a hatalom ugyanis, amivel rendelkezik, már egy kormányzóé. Önállóan alkothat jogszabályokat, rendeleteket is senkinek sem tartozik felelősséggel. Az országgyűlés nem kérheti számon tőle, nem vonhatja felelősségre, legfeljebb a következő hat évre nem választja meg.

– Találkoznak-e egymással ezek a kormányzók, mondjuk a Világbank magyar irányítója a magyar valuta urával?

– Nem a Világbank felügyeli az MNB-t, hanem a baseli Nemzetközi Fizetések Bankja, a BIS és az Európa Unió Központi Bankja, amely Frankfurtban székel. Annak dacára, hogy hazánk még nem tagja az euró rendszernek és az MNB még nem mondott le pénzügyi nemzeti felségjogairól, mindazokat a pénzügyi irányelveket, amelyeket az EU bankja kiad, kötelező Magyarországon is követni, betartani.

– Akkor a Világbank nem szól bele az MNB ügyeibe?

– De igen, beleszól, ha nem is direkte. Fontos ugyanis, hogy az MNB is világ pénzügyi rendszerével összhangban működjön, elfogadja jó atyuskás ajánlásaikat, időben törlesszen, fizesse a kamatokat.

– Kik állnak most a nemzetközi pénzhatalom mögött?

– A Breton Woods-i ikrek, vagyis IMF és a Világbank, aztán a BIS és fölöttük a City of

London, a londoni pénzügyi központ, amely a Wall Streetnél is erősebb és meghatározóbb. Lényegében tehát a City of London a pénzvilág fővárosa.

– Megtehette volna a magyar kormány, hogy a mostani Draskovics-csomag helyett az ország gazdasági helyzetére tekintettel inkább 3-4 évig felfüggeszti a kamatfizetést, átütemezést kér, hogy felgyorsítsa az uniós felzárkózást?

– Ezt mind megtehette volna, ha a parlamenti pártok között egyetértés van abban, hogy a lakosság jobblétét, a magyar vállalkozók érdekeit helyezzék előtérbe. Sajnos, ilyen közös politikai akarat nem volt. Az országgyűlésnek és a kormánynak ilyen kérdésekben nincs önálló akarata, szabad mozgástere, mert számos nemzetközi szerződés megköti a kezüket, megmondják, mit tehetnek és mit nem. A szerepük nem más, mint a megkapott irányelvek elfogadása, megszavazása. Az angoloknak van erre egy kifejezése: robberstamp, lepecsételés.

Hogyan született a magyar adósság és miért maradt el a reprivatizáció?

Egy korábbi fejezetben már szó esett arról, hogy Antall József milyen ravaszul szerelte le a koalíciós tárgyaláson a reprivatizációt követelő kisgazdákat. Mi lehetett ennek az oka? Most, hogy már szinte paktummérgezésem van, nem akarom feltételezni, hogy erre is született valamilyen titkos háttér-megállapodás. Az 1990-es évre visszaemlékezve úgy tudom, Németh Miklós miniszterelnöknek az volt az álláspontja, hogy állítsák vissza az 1947-es tulajdonviszonyokat, vagyis, a magyar állampolgárok kapják vissza az államosított földjeiket, ingatlanaikat stb. Ez nem lehetett a Fidesz és az SZDSZ érdeke, hiszen fiatalok lévén – ők semmit sem kaptak volna vissza, hacsak a szüleik nem. Az akkori érvelés az volt, hogy az egykori nagybirtokok, nagyüzemek átalakultak, jelentős értékekkel bővültek a fejlesztések és korszerűsítések után, s ez az érték jóval meghaladta azt, amit államosítottak, elvettek. A nép negyvenévi munkája volt benne, ezt nem lehetett visszaadni. Volt olyan elképzelés is, hogy minden magyar állampolgár kapjon egyformán, egységesen néhány tízezer forintnyi összeget, csakhogy az állam csőd szélén állt. A mezőgazdaságban a földek jó része a téeszekbe lett bekényszerítve, ezeknél is kialakult egyfajta közös vagyon, ennek felosztását sem támogatta a politikusok nagy része. Az állami gazdaságok jókora területeiből lehetett volna földet osztani, de az érdekellentétek miatt ebben sem alakult ki egyetértés.

Antall Józsefnek valamennyi véleményt figyelembe kellett vennie. Ez motiválhatta őt, hogy elutasítsa a reprivatizációt? Esetleg az, hogy azért nem volt mellette, mert Németh Miklós támogatta? Mi is volt a Soros-féle adósságrendező ajánlat elutasításának fő oka? Ellenőrizhetetlenné válik, kik lesznek az állami vagyon új tulajdonosai. Egy biztos, Antall lett a reprivatizáció legfőbb ellenzője, s bizottságunk néhány tagja szerint azért, mert a külföldi mentorok mást követeltek, s az új hatalom birtokosainak nem lett volna min osztozkodnia. Dr. Tímár György ezt még kiegészítette azzal: nem lett volna mit ellopnia.

Utolsó előtti, szűkebb körű bizottsági ülésünkön Tímár és Gerbovics Jenő is részt vett Saját visszaemlékezéseik alapján mindketten a feltételezett Reprivatizáció-elutasító paktum valódisága mellett érveltek.

– Először is tudnotok kell – mondta dr. Tímár Gyuri –, a reformkommunisták döntöttek úgy, hogy a negyven év szenvedéseiért, az államosítások bűneit orvosolva mindent visszaadnak a volt tulajdonosoknak. A Németh-kormány 1990. január 26-án megszavaztatta a parlamenttel a 1990. évi 9-es törvényt, amelynek 3/C paragrafusában elrendelték a reprivatizációt. Ez a Magyar Közlönyben is megjelent. Nem lehet tehát hivatkozni az egykori állampárt ellenállására, mert ők maguk rendelték el a lopott holmi visszaadását. Ez a Hütter-féle törvény el lett fogadva, ki lett hirdetve. Erre hetekkel később jött Antall és már a koalíciós tárgyalásoktól keresztbe tett. 0, a lobbija és külföldi patrónusai semmit sem akartak visszaadni, mert akkor nem lett volna min osztozkodni, mit megkaparintani, fifikásan a saját nevükre íratni vagy kiárusítani.

– Pedig én javasoltam – vette át a szót Gerbovics Jenő, az Antall-kormány tárca nélküli minisztere –, nézzük meg, hogyan csinálták máshol, hogyan adták vissza mindenkinek a régi

tulajdonát, mint például a csehszlovákok. Leintettek, hogy nem kell, nem másoljuk le mások módszerét. Továbbra is erőltettem, hogy adjunk vissza mindent, a földjeiket a parasztnak, a gyárakat, a bérházakat a tőkéseknek, de még a kastélyokat is. Az állami vállalatokból, a negyven év alatt létrejött szocialista beruházásokból pedig azoknak is jutott volna valami, akiknek a háború előtt nem volt vagyonuk.

– Úgy tudom, Antall József téged is kijátszott – jegyeztem meg. – Elképesztő, hogy egy rohadt villásreggelin, néhány kisgazda zabálhatnékán múlott, hogy átvertek téged, a kisgazda pártot és az egész országot.

– ...és reprivatizáció helyett megteremtették a szabad rablást, a tolvajlást, az egykori tulajdonosok kisemmizését – vetette közbe Tímár.

– Én képviseltem a kormányban a reprivatizációt – folytatta Gerbovics Jenő –, emiatt komoly vitáim voltak az MDF-es minisztertársaimmal. Ám akkor kisgazda kollégám, Nagy Ferenc József hozott egy földtörvénynek nevezett tervezetet. Kikeltem ellene, mert nem célozta meg az 1947-es tulajdonviszonyok visszaállítását. Követeltem, hogy az is legyen benne. Egy héttel később ezt akarta megvitatni Antall egy villásreggelin, de engem szándékosan nem hívott meg. Nagy Ferenccel, Torgyánnal és Surjánnal ült le falatozni. Jót ehettek, mert az asztal mellett jóllakottan eldöntötték, hogy nincs szükség reprivatizációra. Ezért szégyellem, hogy tagja voltam az Antall-kormánynak, de a párttagságomra sem vagyok büszke, mert a társaim ilyen gyalázatos módon kijátszottak.

– ...és belementek az ellopott vagyonok visszaadásának elodázásába ahelyett, hogy egy referendumot írtak volna ki és megszavaztatták volna a néppel, mit akar – tette hozzá Tímár.

A reprivatizáció helyett az Antall-kormány kitalálta tehát a kárpótlásijegy-csökevényt, ami csak töredéket juttatott vissza az 1947-es tulajdonosoknak. Megkezdhették az állami vagyon elkótyavetyélését. Egy kisebb hányadát a magyarok is megvehették, kedvező E-hitelt is kaphattak hozzá, s itt már érvényesülhetett a protekcionizmus. Az állami tulajdon nagyobb hányada válogatott külföldi tőkések kezébe került. Hiába tett előnyös ajánlatot az osztogató lobbinak unszimpatikus egyik-másik külföldi csoport, azt elutasították, mondván, ellenséges kivásárlás és jóval olcsóbban odaadták saját kutyájuk kölykeinek.

– Jogi védelem nélkül maradt és kiszolgáltatottá vált a nép tulajdona, – jegyezte meg Drabik – Javaslom, a bizottság vizsgálja ki, mint alapesetet, a növényolaj-ipari privatizáció ügyét. Tudnotok kell, hogy a Növényolaj-ipari Vállalat megvásárlására Varga István és befektető társai tették a legelőnyösebb ajánlatot, s helyette odaadták egy olasz tőkéscsoportnak, amelyik még csak be se adott pályázatot. Varga pert indított, megnyerte, de a bíróság nem tudta vagy nem merte visszaállítani az eredeti állapotot. Hiába győzött Varga, akkor se kaphatta meg a már olasz tulajdonban lévő ipari üzemet.

– Az ilyen és hasonló ügyek felvetik a bíróságok felelőségét – jegyezte meg Tímár –, tehetetlenségükkel kiszolgálták a hatalmat, törvényesítették a tolvajlást, a nép tulajdonának korrupt magánosítását.

– Kiárusítottak kilencven-százmilliárd értékű állami vagyont 5,6 milliárd forintért - jegyezte meg Drabik –, amiből a tulajdonosok, a magyar emberek semmit se kaptak, az egészet a külföldi adósság kamatainak fizetésére költötték.

A bizottság tudomására jutott, hogy egyes bírók és ügyészek igazságszolgáltatást értékesítő, be nem jegyzett társaságot alapítottak és előre árulták az ítéleteket. Sikerdíjként a visszaperelt érték 20 százalékát kérték. Egy ötmilliárdos ügynél egymilliárdot.

– Csodálkoztok? – reagált rá dr. Tímár gúnyosan – A hatalom lovat tett alájuk, gőgösen azt merte deklarálni, hogy nem cél az igazságszolgáltatás. Ez a blőd álláspont minősíti a kormányzatot és a bírói irányzatot, tisztelet az igen sok becsületes jogászból álló kivételnek, azokat a korosabbakat, akik átmentették magukat az átkosból.

– Sárközi és társai tudatosan olyan jogszabályokat hoztak – szólt közbe Drábik –, amelyek teljesen védtelenül hagyták az állampolgárok közös tulajdonát képező nemzeti vagyont,

szabadjára tették ennek szétrablását. Erről mi a véleményed?

– A pártállamot kiszolgáló ítélkezési maffia azzal mentette át magát a rendszerváltozáskor, hogy behódolt az új hatalomnak, aztán azzal, hogy szolgai módon kiszolgálta, megerősíthette pozícióban maradását. Elősegítették, hogy az új hatalom egy szűk kör részére magánosíthassa, kisajátíthassa az államosított és a nép által negyven év alatt kemény munkával megteremtett állami vagyont, valamint bolsevista periódusban a külföldi kölcsönökből épített iparágakat. Ehhez szervezték meg azt az új alkotmányos jogrendszert, látszólag demokratikus jogi technikákat, amelyek lehetővé tették, hogy a törvényesség látszatát fenntartva a hatalom urai és gyakorlói vagyonokat szerezzenek, vitás esetekben is a javukra hozhassanak döntéseket. Ennek személyi feltételeit az új hatalom úgy teremtette meg, hogy olyanokat hagyott meg vagy helyezett az állam különféle területein döntési pozícióba, akiket szakmai hozzá nem értésük miatt irányítani lehetett, vagy korábbi besározódásuk miatt zsarolhatók voltak. Egy ilyen személyiségekből felépített pénzügyi, államigazgatási, ellenőrzői, adóhatósági, igazságszolgáltatási stb. gárdával mindent keresztül tudtak vinni. Ezek egymást informálva, feladatmegosztásban, együttműködve készítették és segítették elő a privatizációnak nevezett szabad rablást. A kiszemelt gazdasági egységek névleges piaci értékét mesterségesen leszállították, álszakértők értékbecsléseivel alátámasztották, aztán jogászaik segítségével gyalázatosan alacsony áron derelikválták, vagyis az állam nevéről bejegyeztették Mr. Fontoska, vagy strómanja részére. Ehhez persze pénz is kellett, de ez sem okozott gondot, mert egyes bankárok is benne voltak a buliban, fedezet nélkül vagy zsebbe visszaosztással korlátlanul adtak hitelt, s az sem volt baj, ha nem fizették vissza, mert tudták, később leírhatják, úgyis jön a bankkonszolidáció.

No komment!

A vizsgálat első fordulólának lezárása

A Leleplező könyvújság június 15-én megjelent 2004/2-es számában látott napvilágot az első híradás a rendszerváltozás paktumait vizsgáló független történelmi bizottságunkról. Ettől kezdve nyilvánossá vált vizsgálódásunk. Az említett politikai folyóirat, amelyet három parlamenti párt vezetője, valamint Szili Katalin, az országgyűlés elnöke és Medgyessy Péter miniszterelnök is megkapott, már előzetesen közölt az anyagainkból néhány részletet. Természetesen csak a legártalmatlanabbakat. Az első híradás ellenére mi igyekeztünk továbbra is a háttérben maradni.

Először megkíséreltük a Rózsadombi paktum témakörét lezárni. Ezt elősegítette egy ellenzéki politikus a hozzánk eljuttatott írásával. Ebben azt bizonygatja, hogy az említett titkos megállapodás 1989. március 15-én született, vagyis az úgynevezett B-verziónk időpontjában. A húsz pont megegyezett azzal, amit már korábban ismertettünk, így azt nem ismételjük, csak a fontos részletekkel szolgáló bevezetőből idézünk, itt is kihagyva az inszinuációt, az egyes személyre vonatkozó sértő jelzőket, megállapításokat:

„Zászlórengetegbe borult a főváros. Tömve volt a szabad magyar televíziózást követelő tüntetőkkel a Szabadság tér. Onnan a Parlament elé hömpölygött az éneklő, boldog, önfeledt tömeg, majd továbbment a Margit hídon át Bem apó szigorú kőszobráig. A Nemzeti Követelések egykori 12 pontja újra egybekovácsolta a nemzedékeket.

Hihetetlen erő söpört végig Budapesten, az országon! Éjféltájban a pártállam pártfőkorifeusai, s civilbe öltöztetett ügynökei által készített videofelvételek bemutatásával vonták felelősségre Pozsgay Imre akkori államminisztert, aki engedélyezte az utcai tüntetést, demonstrációt, Pozsgay fejét követelték az ortodox marxisták...

Aznap, akkor, ott, a hömpölygő százezrek kokárdás-nemzetizászlós rengetegében éreztem először a Magyar Feltámadás nagy esélyét, roppant erejét. Ott, akkor mindannyian hittük, hogy beteljesednek 1848-49 és 1956 nemzeti követelései: újra szabad, erős, független

hatalommá válik Magyarország!

Amíg a nemzet önfeledten ünnepelt, egy budai villában titkos összejövetelre került sor. A gondosan kiválasztott személyek már nem sokat egyezkedtek egymással: aláírásra készen állt a húszpontos paktum, amely végzetesen meghatározta Magyarország sorsát, 15 millió magyar jövőjét az elkövetkező évszázadokra...

A rózsadombi találkozót Tom Lynch, az amerikai követség teljhatalmú titkára kezdeményezte. Jelen volt a KGB ezredese, a CIA egyik tisztje, a Moszad képviselője, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet hadsereg egyik tábornoka. Figyelemre méltó, hogy a hatalmon lévő kommunista vezetést kizárólag egy személy, Horn Gyula, az MSZMP keménykezű expufajkás külügyminisztere (???) képviselte.

Jelen volt Paskai László, Magyarország bíboros-prímása, Zoltay Gusztáv, a MAZSIHISZ elnöke és négy, akkor még teljesen ismeretlen „civil”, akiket a háttérirányítók hatalmas történelmi szerepre jelöltek ki: Antall József, akit a paktum a Semmelweis Orvostudományi Egyetem múzeum-főigazgatói posztjából egy év múlva a miniszterelnöki bársonyszékbe segít, Boross Péter rejtélyes vendéglős, akiből miniszter, majd ugyancsak miniszterelnök lesz, Göncz Árpád, a szürke műfordító, aki köztársasági elnökké avanzsál, s Pető Iván, az SZDSZ kulcsembere, a későbbi pártelnök. (Az ötödik, már említett politikus, Horn Gyula is miniszterelnök lett – a szerk.)

A rózsadombi találkozó magyar résztvevői Horn Gyula és Paskai László kivételével még ténylegesen névtelen senkik a magyar politikai életben, de a jegyzőkönyv aláírásával már készülhetnek új megbízásuk betöltésére!...

Boross Péter még mint nyugdíjas vendéglátós van jelen (...), ragaszkodnak a személyéhez, nélküle nincs paktum, nincs kommunista hatalomátmentés! Nem véletlen, hogy 1990 nyarán Antall József előbb miniszterelnöki tanácsadóként hozza be a politikába a „szürke eminenciást”, egy év múlva már belügyminiszter, majd 1993 decemberétől miniszterelnök (...)

Az amerikaiak ragaszkodnak Pető Iván személyéhez, aki az alig öt hónapja megalakult Szabad Demokraták Szövetsége egyik meghatározó személyisége, de nem az elsőszámú vezetője. Tényleges mentora az amerikai milliomos, Soros György, (...) akinek pénzén a két liberális párt, a Fidesz és az SZDSZ kiválasztottjai gyorstalpalókon készülnek Oxfordban és a Yale Egyetemen Magyarország átvételére.

Antall József 1989. március 15-e előtt jelentéktelen személy, egyetlen demokratikus - ellenzéki csoporthoz, pártformációhoz sem tartozik, de a budai villában már mint az egy év múlva esedékes választás győztese és miniszterelnöke van jelen! (Hogy ki milyen külföldi hatalom ügynöke és milyen fokozatú szabadkőműves, ezt kihagytam – a szerk.)

(...) A rózsadombi villában tanácskozók nem babonásak: ők tizenhármán kitűnő, megbízható partnerei egymásnak... Rá sem hederítenek a városban önfeledten ünneplő, boldog, kokárdás százezrekre, nem befolyásolja őket az a forradalmi erjedés, a roppant erejű nemzetformáló akarat, amely öntörvényűen, tőlük, a háttérirányítóktól függetlenül képzeli el saját hazája holnapját...

A tizenhárom személy – Magyarország sorsára vonatkozóan – hosszú évtizedekre, évszázadokra mindenben megállapodik... Alá is írják egyezségük dokumentumát, amely a kommunisták hatalomátmentését garantálja összesen húsz pontba foglalt, szigorúan kötött játékszabályok betartásával:

1. pont: A szovjet csapatok békés és barátságos kivonulása Magyarországról.

Tiszta, világos, üdvözölhető gondolat: a március idusát az utcákon ünneplő százezrek e hír hallatán boldogságukban bizonyára magukhoz ölelték volna az egész világot! A félreértés elkerülése végett: 1989. március 15-én nem a Rózsadombon döntöttek a megjelentek a szovjet Vörös Hadsereg magyarországi távozásáról: arról még 1971 június 30-án írt alá megállapodást Nixon amerikai elnök és Brezsnyev szovjet főtitkár...”

Az ellenzéki politikus írásában akad néhány apró tévedés. Horn például akkor még csak külügyi államtitkár, miniszterré csak májusban nevezik ki. A kihagyott fejtegetésben van egy összesítés: az USA-t hárman, a Szovjetuniót hárman, Izraelt négyen képviselték, míg a magyar kommunista hatalmat csupán ketten, Horn mellett a békepapként odasorolt Paskai. Akárhogy is adom össze, ez csak 12, holott minden forrás Rózsadombi 13-akról beszél. A pártállamot én egyre korrigálnám, s egy külön egyházi szekciót is említenék, Paskait idesorolva és a hiányzó 13. személyt, a református egyház képviselőjét.

Ez az anyag a szabadkőműves összeesküvés-elmélet változatát támasztja alá, egyben azt is, hogy már 1988-ban az Előkészítő paktumban megvitatták a részleteket, ezért volt elegendő 1989-ben csupán aláírni. Egy ilyen fontos paktum – főleg ha a hazai és külföldi titkos társaságok hozták össze – mindig le lesz tagadva, mint annyi minden más, ahol a háttérhatalom és a szabadkőművesek munkálkodnak. Botorság lenne számonkérni dokumentumokat, közjegyző által hitelesített jegyzőkönyveket, mert ilyenek nincsenek, nem is lehetnek. Le kell tehát mindenkinek tagadni, nevetségessé tenni, aztán marginalizálni, hogy a hiszékeny nagy többség csak megmosolyogja. Mint ahogy a profi történészek is.

A Rózsadombi paktum tehát csak ilyen formában létezhet. Valódiságát az események és egyes személyek karrierjének bizonyítható állomásai igazolják. Ezért kulcsfontosságú Antall József szerepe és kiválasztottsága. Maga Antall József a bizonyíték rá, de nemcsak ő, hanem Boross Péter és a többiek is. Ismeretlen, szürke kis senkikből nem lesznek csak úgy miniszterelnökök, köztársasági elnökök. Egy normális világban nem létezhet olyasmi, hogy egy múzeumi főigazgató -jogosan – mindjárt főtitkár akar lenni az egyik pártban, a másikba pedig még be sem lép, már titkos elnökjelölt. Vagy egy szerény, békés, egyszerű műfordító csak a mesében lehet egy ország elnöke, nem is beszélve egy nyugdíjas vendéglősről, aki kulcsember, belügyminiszter és miniszterelnök lesz, aztán még évekkel később is egy másik miniszterelnök fontos tanácsadója.

Amikor ezeket a konklúziókat leírtam, még nem tudtam, hogy Antall kiválasztottságára újabb bizonyítékot is kapok. Méghozzá az apjával kapcsolatban.

Dr. Szöllősi József volt kerületi ügyész, idősb Antall József miniszterelnök titkárjelöltjének június 17-ei bizottsági meghallgatása:

– 1961-ben úgy nézett ki, hogy az ENSZ nyomására kivonják Magyarországról a szovjet csapatokat. Az FKgP legszűkebb köre külföldről tudomást szerzett erről és a legnagyobb titokban arra készült, hogy összeállít egy több pártból álló koalíciós kormányt. Mivel a háború utáni szabad választásokon a kisgazdapárt kapta a legtöbb szavazatot, és idősb Antall József miniszter és pártigazgató volt, az ő feladata lett, hogy miniszterelnökként független kormányt alakítson. Idősb Antall Józsefnek nemzetközileg komoly érdemei voltak, ismerték és elfogadták volna külföldön is. Belpolitikailag is megfelelő jelölt volt erre a szerepre.

– Ki ajánlotta önt a kormányfő-jelölt miniszterelnökségi titkárának?

– Egy jóbarátom, Karczag Iván, aki a háború előtt együtt dolgozott a Belügyminisztériumban idősb Antall Józseffel. Úgy tudom, Karczag Iván lett volna az új koalíciós kormány külügyminisztere. Amikor Karczag bemutatott idősb Antall Józsefnek, azt mondta róla: ez az ember egy lángész, de van egy roppant nagy hibája, mindenkit becsületes embernek tart. Ezért neked lesz feladatod megakadályozni, hogy a küszöbét gazember átléphesse. Tehát ez lett volna az én feladatom. Idősb Antallt egyébként nagyon érdekes embernek ismertem meg. Hallatlan jó humora volt.

– Hol találkoztak?

– Konspirációs okokból mindig az utcán. Zárt helyre soha nem mentünk, mert attól tartottunk, hogy lehallgatnak. Idősb Antall József még séta közben is állandóan forgott, azt figyelte: követnek-e bennünket, kik ácsorognak a környékünkön, van-e lassan araszoló autó? Csak akkor beszélt, ha meggyőződött arról, hogy senki sincs feltűnően közel hozzánk. Nagyon óvatos volt. A tervezett koalíciós kormány úgy szerveződött, hogy minden érintett

csak az őt érintő információkat ismerje, az egészről, a teljes névsorról ne tudjon. Az volt a benyomásom, hogy egy rendkívül éleseszű ember. Többször is találkoztunk, jobban meg akart ismerni, mindent megtudni rólam. Karczag Iván később megnyugtatott: „Antall Jóska megfelelőnek talált!”

– Milyen pártokat akart bevonni a koalíciós kormányba?

– A Nemzeti Parasztpártot és az újonnan alakuló MSZDP-t. Azt tervezte, hogy hazahívja a londoni emigrációból a legendás szocdem-vezetőt, Kéthly Annát, s neki is miniszteri tárcát ajánl. A tárgyalások részleteibe nem avatott be, mint ahogy abba sem, hogy ki a többi miniszterjelölt.

– Miért nem lett az egészből semmi?

– Értesüléseink szerint a Szovjetunió javítani kívánta az ENSZ-ben helyzetét és megítélését, hajlott ugyan a Magyarországon állomásozó csapatai kivonására, de Kádár János félve rendszere összeomlásától, azt kérte, hogy maradjanak. Mi 1962-ig készültünk arra, hogy az ország megszabadul tőlük és akkor nemzetközi nyomásra esetleg lehetőséget kapunk legalább az új választásokig egy ideiglenes, átmeneti kormány alakítására, de időközben az ENSZ-ben és az SZKP vezetésében is kezdték másként gondolni a kivonulás ügyét, Kádár pedig hatalma megerősítésére amnesztiát hirdetett, enyhített diktatórikus rendszerén, az új gazdasági mechanizmus elindításával az emberek életkörülményeinek javítására tett lépéseket. Ezzel szertefoszlottak reményeink.

– A szovjetek is tudtak az önök titkos előkészületeiről?

– Nem hiszem, mert amit tettünk, az akkori törvény szerint vastagon a demokratikus államrend elleni összeesküvésnek számított. Ezt tudatta velünk a Fővárosi Bíróság egyik tanácselnöke, akiről úgy tudom, részt vett a mi szervezkedésünkben. Hallottam, hogy benne volt Torgyán József is. Számomra ez is bizonyította, hogy Torgyán nem volt besúgó, mert ha az lett volna, akkor jelentette volna, elfognak és halálra ítélnek bennünket.”

– Említette, hogy Karczag Iván lett volna a külügyminiszter, beszélt-e önnek a külkapcsolati koncepciójáról?

– Igen, s ez egészen más volt, mint Kádáréké. Például kifejtette, hogy nem a jószomszédságot kell ápolni, hanem a szomszéd szomszédjával kell jó együttműködést és barátságot kialakítani, mert a szomszéddal mindig van súrlódás, ellentét. A szomszéd szomszédjával viszont nincs, s az a közvetlenül velünk határos országra is jó hatást gyakorol. Nagyon rossz véleménnyel volt például az USA-ról, mert 1956-ban cserbenhagyták, elárulták a magyar forradalmat, ugyanakkor biztattak bennünket, aminek az lett az eredménye, hogy túl nagy véráldozatot hoztunk. Kétszázezer magyar emigrált, ami majdnem egy mohácsi vésszel ért fel.

– Találkozott akkoriban idősb Antall József fiával?

– Nem, pedig legalább öt alkalommal folytattunk hármasban, idősb Antall József, Karczag Iván és én megbeszéléseket. Lehet, hogy ez óvatosság volt idősb Antall József részéről, a magyarázatát nem tudom.

– Találkozhatott-e 1961-1962 után Kádár János idősb Antall Józseffel? Ezt azért kérdezem, mert egy másik visszaemlékezés szerint időnként Kapolyon együtt kártyáztak.

– Idősb Antall József rám gyakorolt benyomásából ezt nem tartomvalószínűnek, de teljesen kizárni sem tudom, mert amikor Kádár János elkezdett nemzeti húrokat pengetni, akkor sok embert állított maga mellé. Az ilyen realitásokat idősb Antall Józsefnek is el kellett fogadnia. Együtt kellett élni. Ha találkoztak is, idősb Antall József csak azért ülhetett le vele beszélgetni, hogy megpróbálja úgy befolyásolni, rávenni arra, tegyen meg minél többet a nemzet érdekében.

A meghallgatást követően többször is lejátszottam a dr. Szöllősi Józseffel készített magnófelvételt. Kizárt, hogy a korabeli állambiztonsági szolgálat ne tudott volna valamit a kisgazdák ideiglenes kormánya szervezéséről. Ha így volt, miért nem avatkoztak be? Netán

azért nem tartóztatták le őket, mert épp elég gondot jelentett az ENSZ, a szovjet csapatok kivonásával kapcsolatot SZKP-s tépelődés és nem akartak újabb nemzetközi tiltakozóhullámot? Vagy látták, hogy az ideiglenes kormány-szervezők kudarcot vallottak, s nem sok vizet zavarnak? Feltettem magamnak a kérdést: Kádár, a nagy politikai sakkjátékos miért ült volna le néha egy asztalhoz idősb Antall Józseffel? Azért, mert külföldön elismert, tekintélyes, szalonképes kisgazda politikusnak tartották? El tudom képzelni, le akarta szerelni azzal, hogy „civilben" kikéri a tanácsait, általa szondázza a mértéktartó ellenzéket, s idősb Antall véleményét is felhasználja döntéseinél? Az észak-somogyi Kapoly község és Somló hegy azonban nem volt közel egymáshoz, s ott volt köztük a Balaton is. Hogy tehette volna meg idősb Antall a több mint száz kilométeres utat? Pártkocsit küldtek volna érte? Ezt kétlem.

Berecz János bizottsági társunk szerint Kádár János egyszer említette neki az 196 l-es problémákat, Hruscsov tépelődései. Kádár azonban kiállt amellett, hogy a szovjet csapatok maradjanak.

Sokkal fontosabb volt számomra, hogy az 196 l-es ideiglenes kormány-szervezkedés is alátámasztja a Magyar Köztársaság első miniszterelnökének hihetetlen elhivatottságát. Már az apja is miniszterelnöknek készült. Az most mellékes, hogy Kádár János is kiválasztotta-e őt vagy mások jelölték a történelmi szerepre, Antall József már 1956 novemberében Tildy, Bibó és Kovács Béla társaságában Magyarország kormányzásának kérdéseivel foglalkozott, s az ezzel kapcsolatos írását megismertette a kisgazda vezérekkel egy olyan időpontban, amikor letartóztatás és börtön fenyegette őket. A nagynevű politikusok féltek, reszkettek a megtorlástól, a fiatal Antall meg tervezgetett, s ehhez bátorság is kellett. Ezért is volt ő valaki 1988-89-ben és nem egy jöttment senki.

Nehéz egy ilyen ellenmondásos személyiségbe belelátni. Mit is írtak róla a rendszerváltozás tekintélyesei, Lengyel László, Kopácsi Sándor és mások? „Egy múltszázadi szabadelvű és egy két háború közötti úriember keveréke volt... minden gesztusával érzékeltette, hogy ő a történelmi, nemesi osztály képviselője... Szerette, de lenézte a népet. Nem volt szociális lelkiismeretfurdalása... nincs kisembertudata. Egy pillanatig sem érez kényszert arra, hogy a kicsinyeket, az esendőket, a megalázottakat, az alul lévőket akár csak észrevegye... Ez annak az úrnak a hidegsége, akire szegénység és gazdagság nem tartozik" (Az idézetgyűjtés Debreczeni József könyvéből származik – a szerk.).

Tény, hogy Antall követelt és elvárt dolgokat, így az iránta való tekintélyt is. Nem sokat törődött a kisemberek, a nép sorsával, inkább az őt hatalomra segítők elvárásainak igyekezett megfelelni. Nem bírta elviselni a támadásokat, a politikai ellenfelek bírálatát, mocskolódását, ezért paktált, próbált mindenkit leszerelni. Minden rossz volt, amit elődei csináltak, a jót, a jól beváltat nem akarta átvenni. Túl gyors tempót diktált a szocializmus felszámolására, a naivsága miatt piacgazgdaságnak hitt rablókapitalizmus és az uzsoracivilizáció bevezetésére. Nem számított, milyen áldozatot hoz a munkásság, a parasztság és a középosztály, milyen állami vagyon kiárusítás, rablás folyik a nemzeti tőke megteremtése és a multik becsalogatása érdekében.

Fejtegetéseimet megosztottam kutatótársaimmal, dr. Tímár Györggyel, Giczy Györggyel, Virág Andrással. Kialakult egyfajta közös véleményünk abban, hogy egyik-másik titkos paktum – mint például a rózsadombi – valódisága történészi szempontból megkérdőjelezhető, ám ettől még megköthették egymás közt a hazai és külföldi titkos társaságok képviselői. Annál is inkább, mert sok fontos kérdés – a szovjet viszony, az állampártiak büntetlensége és az új hatalomban való részvétele, valamint a vagyonátmentés – nem kerülhetett szóba a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon, hiszen általános felháborodást okozott volna. Ezeket a fontos kérdéseket csak a jobb– és baloldalban is jelenlévő szabadkőművesek és a külföldiek megbízottai dönthettek el. Lényegében tehát egy klub, egy csapat ült le egymással tárgyalni. Az eredménye pozitívum és negatívum is egyben. Pozitívum az, hogy békésen következhetett be a változás és megszülethetett a demokratikus, független Magyar Köztársaság,

kormányozható lett az ország. Negatívum pedig mindaz, ami a paktumpontok következménye: az ország még nagyobb eladósodása, a magyar nép jó része elszegényedése, míg egy szűk réteg – köztük sok kapitalista ellenzéki politikussá átvedlett állampárti káder – meggazdagodása.

Ma már a magyarok egyre nagyobb része kételkedik abban, hogy egyáltalán végbement-e igazi rendszerváltozás, hiszen még egy pofon sem csattant. Inkább egy alattomos, sumák rendszerátjátszás volt az egész. Mind többben hiszik, hogy nemcsak az SZDSZ-MDF– vagy a Rózsadombi paktum született, hanem több titkos háttérmegállapodás is. Az „ajánlások" pedig külföldről jöttek és jönnek, s azokat – akár a jobboldal, akár a baloldal kormányoz – be kell tartani, gondosan ügyelve arra, hogy az ország fizetni tudja a növekvő adósságait, s a globalizáció általuk helyesnek ítélt útján maradjon. A nemzetközi háttérhatalom valahogy mindig megtalálja a maga magyar internacionalistáit, lakájszövetségeseit, akiknek készek keresztülvinni az ajánlásaikat, „informális" utasításaikat. Akikre rá lehetett bízni aranytojást tojó tyúkjukat, a becsülettel törlesztő Magyarszágot.

A paktumok olyan sajátos, egyedülálló magyar szisztémát eredményeztek, amely látszólag örök időkre megteremtette a külföldi mentorok megingathatatlan befolyását és bebetonozta a kormányok váltóhatalmát. Csak a kívülálló veszi észre, hogy egy mókuskerékben futnak, hol lassabban, hol gyorsabban, s mozgásterük egyre korlátozottabb. Azt sem veszik észre, hogy az EU-val a döntési szabadságuk még kisebbre zsugorodott. Ha nem történik valami belső rendteremtés, nem áll helyre a történelmi alkotmány, nem vezetik be a közvetlen elnökválasztást és a felsőház intézményét, akkor jó úton haladnak abban az irányban, hogy megérjük: semmi szükség sem lesz a jelenlegi, mindent egy kézben tartani akaró paktumszülte parlamentre.

Ezért a közöny, a csalódottság a jelenlegi, s minden ilyenfajta rendszerben, ezért nem hisz már senki sem a rendszerváltozásban, ezért a nagy aggodalom a magyarnak mint nemzetnek a kihalása, elsorvadása miatt. Miben higgyenek az állítólagos rendszerváltás és az EU-belépés sok milliós károsultjai? Abban, hogy jobb lesz? Talán, de nem ezekkel. Ezért nagy az enerváltság, a közöny, a kilátástalanság és reményvesztés, a nemzet megbékélésre képtelen kettéosztottsága.

A titkos paktumok arra figyelmeztetnek, hogy a választópolgároknak jobban oda kell figyelniük arra, mi mindent ígérnek, majd tesznek ténylegesen kedvenc politikusaik. Tetszenek emlékezni arra, hogy az EU-ban kánaán lesz? Hol van? Sehol. Hogy meddig lesz ez így, az tőlünk függ. Ma már egyre többen szeretnének békét, nyugalmat, jobblétet, de előbb változást. Teljeskörűt, ha változni képesek, a jelenlegi törvényhozókkal is együtt, ha nem, hát másokkal.

Ezzel zártuk le bizottságunk kutató és elemző csoportja első fordulós anyaggyűjtését. Abban maradtunk, az eddigieket kiadom egy kötetben, s azt a bizottság többi tagjával együtt értékelve a fentiek szellemében folytatjuk munkánkat. Független történelmi vizsgáló bizottságunk jó szándékát és eddigi tevékenységét 2004 júliusáig több szervezet, párt elismerte, megkaptuk a félhivatalos mandátumot is... Reméljük, a második fordulónk is eredményes lesz és sok hasznos, megszívlelendő ajánlást tehetünk a politikai közélet, a hatalom, az ellenzék és a parlamenten kívüli erők számára egyetlen közös cél, a nemzeti közmegegyezés és megbékélés érdekében.

Ezen töprengtem a bizottsági megbeszélés után a kocsimban hazafelé menet. Bár lassan már két hónapja a hazámmal együtt én, a polgára is EU-tag lettem és azt tapasztaltam, hogy semmi sem változott, azért optimista voltam. Hiszem, hogy előbb-utóbb össze lehet fogni, s közösen, együtt javíthatunk az ország belső állapotán. Ez ügyben tenni, ezen javítani érdemes.

A lassan nekilendülő forgalomban valahol elém vágott egy rozoga kocsi. A hátulját néztem. Nem azt, hogy milyen márka, nem a nemzeti színűst EU-csillagosra lecserélt vadonatúj rendszámtábláját, hanem a kasznin rikító feliratot: „Munkaidőm kötetlen, megyek

mint a töketlen...”

Elfogott a nevetés. Ilyen a magyar. Jöhet unió vagy bármi, „itthon otthon vagyunk”.

Felhasznált irodalom:

Horváth István: Európa megkísértése,
Magyar Történeti Kronológia,
Debreczeni József: A miniszterelnök,
a Leleplező könyvújság cikkei,
valamint visszaemlékezések, a bizottsági ülések hangfelvételei

A szerző megjegyzése:

A rendszerváltás feketekönyve című kötetem új kiadását azért csatoltuk az előbbi könyvhöz, hogy a korszakot jobban megértse a tisztelt Olvasó, megtalálja az egyes történések események részletesebb leírását, dokumentumait, s jobban a megfelelő időbe helyezhesse a paktumok születését.

Peter Sheldon

A rendszerváltás feketekönyve

Második, átdolgozott kiadás
2004

Borító:
Tőke Péter
Fotó: Intermix fotóarchívum, valamint a szerző saját felvételei

Jogi tanácsadó: Dr. Strasser Tibor
Terjesztő: TótHágas Plusz Kft. 1047 Bp. Perényi Zs. u. 15.
Korrektúra: Kisgergely József
ISBN 963 216 456 3
Második, átdolgozott kiadás
Kiadja az Intermix Budapest Kft.
Felelős kiadó:
Az Intermix Bp Kft. ügyvezetője
Nyomás és kötés
Kaposvári Nyomda Kft. – 240810
Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató

1983 DECEMBER

1. fejezet

Halálbrigád alakul?

1988 késő őszén Grósz Károly végre eldöntötte, inkább pártfőtitkár marad. Élete legelhibázottabb döntése volt ez, a másik meg az, hogy Németh Miklóst javasolta maga helyett miniszterelnöknek. Ha akkor sejtette volna, hogy e két lépésének köszönheti majd, hogy egy év múlva már sehol sem lesz... No persze, az első szöget inkább a Budapest Sportcsarnokban 1988 november 29-én elhangzott beszédével verte saját politikai koporsójába: a kommunista pártaktíva résztvevőit az ellenforradalmi veszéllyel és a fehérterror rémével riogatta. Talán ennek nyomán terjedt el a parlament 1988. decemberi ülésszakán folyosói pletykaként a meglepő hír: egy ultrabaloldali szervezet listát készít azokról az alternatív szervezeti és ellenzéki vezetőkről, politikusokról, országgyűlési képviselőkről, „független” újságírókról, akiket ajánlatos lenne eltávolítani.

Kötetünk egyik főhőse, Árpi magasrangú kormányhivatalnokként ott téblábolt, s azonnal megpróbált többet megtudni a fenyegetésről. Kapóra jött neki, hogy belebotlott a Reform főszerkesztőjébe.

– Hallottad az ultrabalos fenyegetést? – hívta félre.

– Igen, már meg is kérdeztem néhány érintettet. Először is magamat, mert nyilván én is a listán vagyok.

– Ne hülyéskedj...

– Holtbiztos, hogy engem tartanak az egyik fő szarkavarónak. így azt kérdeztem magamtól: nem félsz attól, hogy ezek a kései Kun Béla-legények fellógatnak? Pocsék kilátások, mondtam, de ha himbilimbizni kell egy kötélen, hát himbilimbizünk.

– Ilyesmivel nem szabad viccelődni.

– Nem hát, de még mindig jobb így felfogni, mint a nadrágba tojva reszketni, hogy mikor törik az emberre az ajtót.

– Kikkel beszélték erről a listáról?

– Czoma Lászlóval, a független képviselővel, állítólag ő is rajta van a listán. Azt mondta, az egyik interjúja miatt tiltakoztak és fenyegetőztek a rádiónál. Ő egyébként nem fél, ezután is elmondja azt, amit fontosnak tart. Beszéltem Ravasz Károllyal, a Kisgazdapárt szóvivőjével is. Az elnökükhöz, Pártay Tivadarhoz jött egy névtelen levelezőlap, amiben nem őt, hanem a hozzájuk átállt kollaboránsokat, kommunista árulókat fenyegették meg.

– Ravasz mondott még valami érdekeset?

– Megtiszteltésnek tartja, ha a likvidálandó politikusokkal, ellenzékiekkel egy listán szerepel. Ő már megért veszélyesebb időket is. 1944 decemberében a Margit-körúti fegyházban az őrei már azon vitatkoztak, hogy kié lesz a bakancsa a felakasztása után. Ha azt megúszta, reméli, hogy most sem végzi kötélen.

– Láttam, hogy a Kapu főszerkesztőjével is diskuráltál.

– Igen, biztosan Brády Zoli is érintett. Ő azt mondta, 15 évvel ezelőtt sem félt, most sem fog becsinálni. Van egy elmélete: ha valaki beszáll a ringbe, az nemcsak ad, kap is.

– Való igaz.

– Brády is hallott a listáról, egyik lelkes hívük megígérte, hogy megszerzi, de nemcsak azokét, akik rajta szerepelnek, hanem az összeállítók neveit is. Ha ez sikerül nekik, azt mondta, közzéteszik. Mellesleg már kapott olyan olvasói levelet, amelyben azt írják, ha illegalitásba kell vonulni, akkor felajánlanak neki egy jó búvóhelyet.

– Szerinted a Münnich Ferenc Társaság állhat a lista mögött?

– Nem hiszem, Ernőd Pali, az egyik szerkesztőségvezetőnk interjút csinált a társaság egyik

emberével, valami Magyar Miklóssal, de nem a listáról.
– Mit mondott Magyar?
– Már többezren vannak, gombamódra szaporodnak. A kapitalizmus elfogadhatatlan számukra, nem tetszik nekik, hogy a mai pártvezetés nem olyan, mint az 1988 előtti. Ők nem hagyják bántani a régi hű kommunistákat. Nem kívánnak fegyveres testületként működni, mert ha problémák lesznek, ott a Munkásőrség. A szocializmust egyébként a világ leghaladóbb eszméjének tartják.
– No persze, de csak ők. írtok erről a Reformban?
– Igen, a januári első számban. Majd firkantok hozzá valamilyen szerkesztői bevezetőt, olyasmit, hogy kitől félnek az újkori halálbrigád listakészítői: saját elvtársaiktól? Jó lenne, ha tudomásul vennék, hogy valami végérvényesen megváltozott: szólásszabadság van, s ha belegebednek is, demokratikus jogállam leszünk.
– Ez jó! Apropó: rebesgetik, hogy megalakult valamilyen (Lenini) MKP is. Elképzelhető, hogy ők állnak a halállista mögött?
– Ugyan, ez a „félelmetes” csapat csupán egy-két névtelenül üzengető, felháborodott nyugdíjas pártmunkás. Az MSZMP egyik illetékes vezetője azt mondta róluk: az (L)MKP'89 nem más, mint komolytalan játszadozás a nagy névvel. Mi mindenesetre róluk is hírt adunk.
– Még akkor is, ha szélhámosság az egész?
– Még akkor is. Ki tudja, a mai politikai káoszban még belőlük is lehet valami.
Árpi megköszönte az információkat, aztán végigment a folyosón, hogy további értesüléseket szerezzen. Az állítólagos halállistáról többen is azt mondták, hogy csak koholmány, nem kell komolyan venni. Sokkal érdekesebb, izgalmasabb téma az ellenzék, a meglévő alternatív pártok erősödése, az újabbak szerveződése. Minden megkérdezettnek az volt a véleménye, hogy az 1989-es jövő esztendő ebben a parlamenten kívüli körben is komoly változásokat hoz majd.
Fél óra múlva már eleget tudott. Nem az irodájába ment vissza, hanem egy magasrangú kormányhivatalnok kollégához, Ottóhoz.
– De jó, hogy jött, Árpi, éppen telefonálni akartam. A főnököm beszélni akar magával. Tetszik kérni valamit? – kérdezte a titkárnő.
– Egy kávét és ásványvizet.
– Máris hozom a szomszédból, az én gépem sajnos bekrepált. Egy perc és itt vagyok – hadarta és kisietett.
Árpi nem ült le, odasétált az ablakhoz, kinézett a Kossuth térre. Figyelmét azonban mindjárt felkeltette a néhány ujjnyira nyitva hagyott párnázott ajtón kiszűrődő beszélgetés. Közelebb ment, hogy jobban hallja.
– ...de én nem akarok MDF-es lenni...
– ...én sem, azok a fórumosok csak a szájukat jártatják, azt sem tudják, mit akarnak...
– Majd ti segítitek őket – hallotta Árpi a barátja, Ottó hangját –, a párt azért küld oda benneteket, hogy erősítsétek, tanítsátok őket. A népi-nemzeti vonalat kell vinnetek. Kaptatok elég háttéranyagot, jegyzetet. Készüljetek fel és menet közben is tanuljatok. Menjetek el minden gyűlésre, rendezvényre. Amikor csak lehet, szólaljatok fel, hallassátok a hangotokat!
– De Ottó, ha ezeket a rázós dolgokat szajkózzuk, a végén még börtönbe juttatsz bennünket...
– Az lenne jó, igencsak növelné a tekintélyeteket. Sajnos, a belbiztonságiak csak figyelik őket, jelentéseket írnak róluk, letartóztatniuk senkit sem szabad. Megnyugtatlak benneteket, nem lesz következménye, sőt csak előnyötök származhat belőle. Ha eljön a rendszerváltás ideje, komoly pozícióba kerülhettek, az MDF színeiben még a parlamenti választásokon is indulhattok.
– ...nem cserélhetnénk Jancsival, nekem rokonszenvesebb az MDF, mint a kisgazdák... – hallatszott egy újabb hang.

– Nem, te vidéki vagy, parasztok a szüleid, a nagyapádat kulák-ként internálták, ez jó ajánlólevél. Te fontos kisgazda lehetsz. Ott a helyed közöttük, Pártay Tivadar biztos felfigyel majd rád.

– Nekem sem tetszik az MDF, szívesebben mennék az SZDSZ-be... – így egy újabb hang.

– Elment az eszed? Ott voltál Lakitelken, nem? Jártattad a szád, nem? Befogadtak maguk közé, nem? Pozsgay is kedvel, nem?

– Igen, de tősgyökeres fővárosi vagyok, sikeres kisvállalkozó, a liberális eszméket kedvelem. Több hasznomat látnátok az SZDSZ-ben...

– ...Kicsi az orrod, nem vagy biboldó, kinéznének maguk közül -röhögött az előző hang.

– Csak semmi rasszizmus, semmi zsidózás, barátaim! Az SZDSszel mások foglalkoznak, te ilyen fizimiskával nem kerülhetnél a vezetőségbe. Hidd el, jó hely lesz neked az MDF!

Árpi gyorsan visszasétált az ablakokhoz, mert hallotta, hogy a titkárnő az ajtónál matat. Mindjárt be is lépett egy tálcával.

– Itt tetszett várni, Árpi? Miért nem tetszett bemenni?

– Nem jelentett be.

– Magát nem kell, itthon tetszik lenni – tette le a tálcát és beszólt a kommunikátoron: – Árpi van itt.

Bólintott és újra felemelte a tálcát:

– Tessék bemenni, viszem a kávét és az ásványvizet. Árpi megvárta, hogy kitárja előtte az ajtót, aztán besétált.

– Szevasztok – mondta, s mivel nem volt más szabad hely, leült kollégája íróasztalához.

Legalább heten-nyolcan ücsörögtek a dohányzóasztal körül, s mindegyik fénymásolt papírlapokat tartott a kezében. Személyesen csak kettőt ismert közülük. Egyikük költő volt, vagy inkább a rímhányók kritikusa. Az első kötetét leszámítva évek óta nem volt képes összehozni egy újabbat, ezért inkább az irodalmi lapok tájékán nyüzsgött és a pofáját jártatta. A másik egy bértollnok valamelyik vidéki laptól. A megyei titkár beszédeitől, a temetési versikékig mindent felvállalt. Még Bős-Nagymarost is. Ha megrendelték, mellette érvelt, no persze álnéven, de ha a másik fél jól megfizette, azonnal képes volt hetet-havat összehordani a vízlépcső ellen.

– Mély tiszteletünk, Árpi elvtárs! Jó, hogy jöttél, épp befejeztük.

– Újabb turnus a demokratikus ellenzék „megsegítésére”?

– Értékelném, ha megkímélnél bennünket az infantilis vicceidtől, ez komoly munka.

– A legkomolyabb elvtársak – állt fel, s színpadiasan gesztikulálva, nagy pátosszal folytatta: – Az a feladat, amit elvállaltatok, minden elismerést megérdemel. Egyszer még mindannyian hősök lesztek, elvtársak. Mit hősök, hősi halottak! Az ülésterem melletti folyosókon ugyanis azt beszélik, hogy visszajönnek a vörösök, a legkeményebb kommunista elvtársak halálbrigádot alakítanak, az árulókról listát készítenek és ha tehetik, fel is lógatják őket.

– Nehogy komolyan vegyétek, Árpi csak hülyéskedik!

– Ez igaz? – kérdezte Bős-Nagymaros ügyének derék tollforgatója.

– Most még csak folyosói pletyka, hős elvtársaim, de a Reform írni fog róla. A Münnich Ferenc Társaságot is megkérdezték.

– Akkor nem vállalom...

– Dehogynem, mégy az MDF-be és kész! – dörrent rá Ottó.

– Ha fenyegetőznek a vörösök, akkor inkább szocdem szeretnék lenni -jegyezte meg a mellette ülő.

– Te pödört bajszos vagy, kisgazda leszel! Nem nyitunk vitát!

– Egyetértek. À pödört bajusz nagy érték. Menj csak nyugodtan, ejtőernyős elvtárs, a párt jó helyre pottyant, a vérbíróság előtt majd igazolunk – nevetett Árpi.

– Jó a humora, mi? A barátom hülyéskedik. Ha komoly lenne a veszély, tudnánk róla.

Nyugodtan álljatok csak be a megbeszélt helyekre. Garantáljuk, hogy védve lesztek.
– Abban biztosak lehettek, elvtársak – komolyodott el Árpi –, mi kiállunk mellettetek, ti meg ha hatalomra kerültök az MDF-fel vagy a kisgazdákkal, akkor ugyebár nem hagytok felkötni bennünket?
– Mostantól kerüljétek el a Parlamentet és a pártházakat...
– Ne olajozgassátok a hű dobtáras PPS-gépisztolyokat, mert munkásőrszagotok lesz – folytatta Árpi harcos tekintettel. – Nyugodtan szidhattok és mocskolhattok bennünket. Munkára fel!
A társaság lomhán szedelőzködött.
– Egyszer majd, valamikor jövő tavasszal valahol egy vidéki kocsmában összejövünk – mondta Ottó –, tartunk egy konzultációt, tájékoztatunk benneteket a kormány és az MSZMP aktuális belső helyzetéről. Ti meg beszámoltok a tapasztalataitokról. Sok sikert!
– Egy kis pénzt nem tudnátok adni? – kérdezte Bős-Nagymaros bértollnoka.
– Dehogynem – ballagott oda Árpi. Elővett egy százast.
– Vedd úgy, hogy meghívtalak egy-két korsó sörre – nevetett, majd megjegyezte: -A múltkori, Duna-körösöket istenítő vízlépcsős cikkedért, ami remek volt, postán küldünk majd tízezret.
A bértollnok olyan szarrágó volt, hogy eltette a százast, bólintott és kiballagott a többiek után. Árpi megvárta, amíg becsukódik a párnázott ajtó, aztán megjegyezte:
– Miért nem fizetsz nekik valamit, továris Ottó?
– Miért fizetnék?
– Az SZDSZ-esek és fideszesek biztos kapnak eleget a Soros-alapítványtól vagy a külföldi testvérektől. Gondolod, hogy ingyen, lelkesedésből csinálják majd?
– Ezeknek nem kell pénzt adni. Mindegyiknek vaj van a fején, elsimítottuk egy-két disznóságukat, még csak zsarolni se kellett őket, önként vállalták.
– Vagy úgy. Csupa hálózati ember? Nocsak, továrisкám, te lettél a James Bondok főnöke is?
– Értékelném, ha nem ütnéd bele az orrod. Ez egy titkos akció. Fel is kell, hogy kérjelek arra hivatalosan, hogy kussolj, tartsd a szád arról, amit itt láttál vagy hallottál.
Árpi bólintott:
– Értettem, tábornok úr!
– Na, most térjünk rá, mi az a halállista baromság!
Elmesélte neki.
– Néhány hülye idióta lehet – legyintett Ottó –, nem kell komolyan venni. A belbiztonság kideríti majd és jól seggberúgja őket.
Árpi bólintott, aztán visszatért az előbbi társaságra:
– Miért éppen az MDF-et rakod tele ilyen idiótákkal?
– Ne kíváncsiskodj!
– Ahogy elnéztem őket, egyik-másik ejtőernyős alkalmasabb lenne kisgazdának.
– Úgy gondolod?
– Igen, épp olyanok, még úgy is öltöznek.
– Már megint poénkodsz.
– Legyek inkább fapofa? Hogy ityeg a fityeg, továris Ottó? Nem tudom megállni, hogy ezen a sok baromságon ne nevessek. Azt mindenesetre el kell ismernem, hogy az MDF-et jól kitaláltátok. A sátras bulijuk után nem véletlenül mondta Pozsgay, hogy ez olyan tág kör, amibe mindenki, még ő és az MSZMP egy része is belefér.
– Mozgalomnak indult, arról nincs szó, hogy párt lesznek. Spontán népi kezdeményezés volt.
– Na ne röhögtess már! Aznap, amikor az első lakitelki találkozót rendezték, ott voltam az MSZMP egyik legfontosabb emberének az irodájában. Felhívta a megyei első titkárt:

– Mi újság nálatok? – kérdezte.

– Semmi különös – így a válasz.

– Érdekes, Lakitelken épp most gardenpartizik az ország másként gondolkodóinak színe-java!

– Ugye tréfálsz?

– Nem, egyáltalán nem. Felhúztak egy jó nagy sátrat, abban tartják majd a rendszerellenes megbeszélést.

– ...Kinél?

– Lezsák portáján.

– Lezsák Sanyikáén? De hiszen az egy rendes srác!

– Lehet, hogy rendes, de ő a házigazda. Hajók az értesüléseink, talán éppen most, vagy egy-két óra múlva ott alakítják meg a Magyar Demokrata Fórumot.

A K-telefon hibátlanul működött, válasz mégsem érkezett. A vonul másik végén csak az orrszűkületen áttorlódó levegő szuszogásszerű zaja hallatszott.

– ...Es te erről semmit sem tudsz – folytatta.

– De miért csak most szólsz?

– Azt hittem, hogy tudod, mi történik a megyédben, kézben tartod a dolgokat.

– A szentségit, azonnal intézkedem...

– Most már felesleges, különben is a díszes társaság egy része a mi emberünk. Pozsgay Imre talán kezelni tudja őket. Mindenesetre nem árt, ha szétcsapsz az informátoraid és a besúgóid közt, mert pocsék munkát végeznek.

Ottó mélyet sóhajtott, néhány másodpercig elgondolkozva nézte kollégáját, aztán töprengően megszólalt:

– A helyiek valóban nem sokat tudtak róla. Ettől a dolgok még kézben tarthatóak voltak. Szívesen folytatnám veled a diskurzust, de át kell mennem a Fehér Házba.

– Micsoda véletlen, tovaris Ottó, nekem is ott van dolgom – lepődött meg Árpi –, akár együtt is mehetünk!

Ottó bólintott, fogta valódibőr-mappáját, levette a fogasról kabátját, s már indultak is. Útközben Árpi beugrott az irodájába a felöltőjéért. Az Országháztól a Margit-híd felé sétálva többször is szóbahozta az MDF-be és a Kisgazdapártba küldött csoportot, de Ottóból egy szót sem sikerült kihúznia. Abban is biztos volt, hogy azért megy át a Fehér Házba, hogy jelentést tegyen valakinek.

*

Ilyen a véletlen: az osztályvezető-helyettes, akihez indult, házon kívül volt, viszont a liftnél belebotlott Horváth József tábornokba, akit ismert, habár csak felületesen.

– Mi újság maguknál, Árpi? – kérdezte a III/III-asok főnöke és barátságosan kezet nyújtott.

Vele nem árt jóba lenni – gondolta és hirtelen támadt ötlettel bedobta neki:

– Manapság mindig történik valami, tábornok elvtárs. Az imént jöttem át az Országházból, s van egy dolog, ami talán a belbiztonságot is érdekelheti.

A liftben elmesélte a parlamenti folyosón hallottakat. A tábornok a földszinten megnyomta a gombot, visszamentek a legfelső emeletre, aztán onnan újra le a földszintre. Közben beszélgettek.

– Több mint valószínű, hogy ez csak amolyan folyosói pletyka -mondta Horváth –, de az ilyesmire odafigyelünk. A Münnich Ferenc Társaságot a megalakulása óta ellenőrizzük, ők nem lehetnek. Van egy szélsőséges, elégedetlen munkásőrcsoport is, amely akár fegyverrel is fellépne a legnagyobb pofájú ellenzékiekkel szemben, de halállistánál még nem tartanak.

– Van még egy Lenini MKP is.

– Komolytalan próbálkozás. Megkaptuk a leveleiket, tudjuk, hol adták fel, több használható ujjlenyomatunk is van. Valamennyi egy embertől származik. Az illető senkit sem

képvisel, csak saját magát. Azért köszönöm, hogy elmondta. Utánanézünk!

Horváth kiszállt a földszinten, egy vidéki KB-tag beszállt, kicsit meglepődött, hogy ő marad, de nem tett rá megjegyzést. Árpi úgy gondolta, ideje Grósszal is beszélnie.

A titkárságon már két fontos elvtárs is várakozott. Épp el akarta mondani a titkárnőnek, hogy mi járatban jött, amikor Grósz kinézett az ajtón és jellegzetes, szívélyes mosollyal üdvözölte vendégeit:

– Gyertek be, üljetek le – mondta nekik, aztán odalépett Árpihoz: – Mi van veled?

– Erre jártam, csak be akartam köszönni.

– Biztosan mondani is akartál valamit.

– Hát éppenséggel, de mellékes...

– Mi a téma?

– Az ultrabal és az ellenzékiek...

– És ez neked csak mellékes? Este gyere fel hozzám, fröccsözés közben majd egy kicsit elbeszélgetünk róla.

2. FEJEZET

Betoppan a volt szerető

Kötetünk másik főhőse, az Öreg már visszatért hosszabb ideig tartó nászútjáról. Első napja volt, hogy megpróbált visszazökkenni a napi politikába. Washingtoni villájának étkezőjében ült az egyik napilap hajnali kiadását lapozgatva, s most a mézeshetek elmúltával azon töprengett: jól döntött-e, hogy megházasodott? Jól tette-e, hogy jóval túl a hatvanon elvett egy nála sokkal fiatalabb, nagyon szép nőt? Amerikai állampolgárként, CIA-s múlttal egy orosz ex-KGB-st, Tamarát? Még akkor is, ha egyikük sincs már a cégeik szolgálatában? A válasz egyetlen szó volt: szeretem. Csakhogy már is ott sorakoztak az újabb kérdések: hűséges tud-e lenni hozzá? Képes lesz-e lemondani a szép magyar lányokról, a nagymellű Cickókról? És ott van még Judit, a New York-i topszeretője... hogyan szakítson vele?

Nem tudott az újságra koncentrálni. Letette, amikor biztonsági embere beoldalgott az étkezőbe. Az Öreg leolvasta az arcáról, hogy valami kínos ügy lehet.

– Mi történt?

– Egy látogató, uram.

– Ilyenkor? Reggel?

– A New York-i az, főnök.

– Judit? – képedt el az Öreg.

– Igen. – Hol van?

– Kint várakozik a kocsijában, a kapunál.

– Honnan a csudából tudta meg, hogy visszajöttünk?

– Nem tudom, főnök.

– Mondott neki valamit?

– Nem, semmit. Csak azt, hogy ön valószínűleg még alszik, de megnézem.

– Nem szabadulunk meg tőle egykönnyen, olyan, mint a pióca. Engedje be, lemegyek a palota elé, ott fogadom.

– Parancsára, főnök.

– Valami kellemetlen, drágám? – kérdezte a felesége, Tamara, aki akkor lépett be.

– Igen. Elintézem a dolgot, aztán reggelizhetünk – állt fel és úgy, ahogy volt, hálóköntösben kiballagott a biztonsági ember után.

Fél perce volt, meg kellett előznie a hívatlan vendéget. Épp kilépett a főbejárati ajtón, amikor lent fékezett a kocsi. Elindult lefelé a lépcsőn. Fogalma sem volt, mit fog mondani neki.

A kocsiból Judit szállt ki, egyszerű sportos ruhát viselt, de még így is nagyon csinos volt.

Valószínűleg megállt útközben és gondosan kisminkelte magát.
– Ó, szerelmem, de örülök, hogy újra Washingtonban vagy – rohant feléje.
– Hogy kerülsz ide?
– Erre jártam, gondoltam, beugrom hozzád – borult a nyakába. Az Öreg mondani akart valamit, de egy csók betapasztotta a száját.
– Az igazat megvallva semmi dolgom itt a városban. Miattad jöttem. Rég voltunk együtt, nagyon hiányoztál már – hadarta.
– De...
– Látom, meg vagy lepve – nevette el magát és a férfihoz simult. – Ha akarod, egy hétig veled maradok, s most azt akarom, hogy azonnal vigyél fel a hálószobádba – mondta és kezével benyúlt az Öreg köntöse alá.
A jelenetnek egy másik női hang vetett véget:
– Bemutatnád a hölgyet, drágám? – kérdezte Tamara.
– ...Ő Judit, a régi New York-i barátnőm!
– Megkérhetem, kedves Judit, hogy engedje el a férjem micsodáját?
– Ez a nő a feleséged? – döbbent meg a szép tőzsdeügynök.
– Igen. Nemrég házasodtunk össze.
– Es tegnap késő este érkeztünk vissza a nászutunkról, hölgyem.
– Én... én... tényleg nem tudtam.
– Visszahúzná végre a férjem altestéről a kezét?
– Igen, bocsánat...
Tamara közelebb jött és bájos mosollyal folytatta:
– Ugye nem baj, ha most nem rohanhat vele szeretkezni?
– Nem, természetesen nem.
– Ha az ágyba nem is, de egy teára azért meghívhatjuk.
– Köszönöm, nem.
– Akkor nem tartóztatjuk tovább, nyilván sok dolga akad Washingtonban.
– Igen, van néhány.
– Örülök, hogy megismertem, hölgyem, Isten önnel – mosolygott rá bűbájosán és leballagott a kocsihoz. Kinyitotta az ajtaját és várt.
– Őt bezzeg elvetted, bazmeg – fordult sarkon és lesietett. Beült a kocsiba. Tamara nem vágta rá az ajtót, ahogy ilyenkor a filmeken szokás, finoman csukta be. Judit gázt adott és csikorgó kerekekkel elszáguldott.

*

A reggelit nem folytatták, a kávét már a jacuzziba kérték. Amikor az inas távozott és végre kettesben maradtak, Tamara elnevette magát:
– Jól megkapta a szeretőd!
– Igen és milyen elegánsan, úri módon csináltad – mosolyodott el az Öreg.
A neje hozzásimult, csókolóztak fél percig. Tamara utána az ölébe fészkelte magát:
– A világért sem szeretném, ha a Judit által beígért szeretkezést hiányolnád – súgta férje fülébe.
Egybeforrtak. Félóra múlva az Öreg nagy sóhajtás után elengedte és hátradőlt. Asszonya melléje telepedett Csak néhány másodpercig hallgattak.
– Azt szeretném, ha minden nőkapcsolatodat felszámolnád – mondta Tamara elkomolyodva.
– Valamennyit? – nevette el magát az Öreg.
– Igen. Most, hogy már házasok vagyunk, nem hiszem, hogy szükséged lesz rájuk.
– Mindenhová velem jössz?
– Igen.

– Európába is?
– Természetesen. Melletted a helyem.
– Oké, te fogod vezetni a bécsi képviseletet!
– Szívesen, azt a várost szeretem.
– Én is, de tudod, hogy a munkám nagy része Budapesthez köt.
– Tudom. Majd egy-két napokra ruccansz át, s néha veled tartok.
– Nem félsz visszamenni a vasfüggöny mögé?
– De igen, mégis vállalom.
– Majd úgy intézzük, hogy minél kevesebb kockázatot vállalj. Remélem, nem tart már sokáig a kelet-európai kommunizmus, két éven belül összeomlik az egész.
– Optimista vagy, az enyéim nem adják fel olyan könnyen. Lehet abból még 4-5 év is.
– Ha az eddigi lassú ütemben mennek végbe a változások, akkor igen. De biztos vagyok abban, hogy az előttünk álló 1989-es esztendőben felgyorsulnak majd a folyamatok.
– Biztos vagy ebben?
– Biztos! Bizonyára megfigyelted, mi történik a gyümölccsel: előbb csak egy-kettő kezd el barnulni, aztán robbanásszerűen valamennyi megrohad. így lesz a magyaroknál!
– Az a Grósz, aki ott irányítja a kommunistákat, hagyja?
– Emberileg nem egy diktátortípus. Ráadásul kevesen állnak mögötte, azóta pedig, hogy utalt a fehér terrorra, a reformkommunisták körében is sok ellenséget szerzett. A pártja széthúz, vannak ugyan benne maradiak, de az erős egyéniségek, akik más úton járnak, mást akarnak és akadnak olyanok is, akik engednének az ellenzéknek.
– És az új miniszterelnök, az a Németh Miklós?
– Most még vele tart, de elkötelezte magát a reformerek felé is. Csak idő kérdése és önállósítani fogja magát, ez pedig az MSZMP halálos ítélete. Annyi áramlat és különféle politikai erő van ebben az óriáspártban, hogy előbb-utóbb szakadást eredményez. Az lesz a magyaroknál a szocializmus vége. A párt reformerei is demokratikus jogállamot és független köztársaságot akarnak.
– A Szovjetunió hagyja ezt?
– Reméljük. Gorbacsov rugalmas, nagy átalakító. Bele fog menni. Nagyobb önállóságot adott a testvérpártjainak. Már régóta számol egy-két államnak a vörös lágerből kiválásával. Ő inkább arra koncentrál, hogy a nagy szovjet birodalmat hogyan tarthatja egyben.
– Mi lesz, ha a magyaroknál valamilyen belső forradalom megdönti a jelenlegi rendszert?
– Nem lesz forradalom. Ezt Gorbacsov és mi sem akarjuk. Békés átmenet, egyezkedés és kompromisszumok révén is meg lehet oldani a változást. Ha az MSZMP jelenlegi urai megértik, hogy a hatalom egy része és a pozícióik átmenthetők, akkor inkább tárgyalások útján keresik majd a békés rendszerváltás lehetőségét.
– A kommunizmus eleve diktatúra, nem tudom elképzelni, hogy képesek véráldozat nélkül, békés úton is erre.
– A történelmükben van ilyen példa, az első világháború után már egyszer átadták a hatalmat Kun Bélának, aztán ő is félreállt.
– 1956-ban mégiscsak felkeltek.
– Az más volt. Most nem özönlik el őket a szovjet tankok.
– Nincs is szükség rá, hiszen ott vannak.
– Az számít most a legkevésbé. A 68-as csehszlovák lerohanást nem lehet 89-ben megismételni. Különben is: ahhoz egy kommunista diktátorjelölt kellene. Most nincs olyan vezető személyiség, aki felvállalná a vérbefojtást. Szerencsére a szovjet vezetés sem partner ebben.
– Jó, mondjuk a magyaroknak sikerül kiszakadnia! Mi lesz a többivel?
– Ismered a dominóelvet: ha egy rendszer megdől, azt láncreakciószerűen követi a többi is. No persze, ha magától nem megy, rá kell segíteni. Ezen dolgoznak munkatársaink a

lengyeleknél és a cseheknél is.
– Az NDK-soknál nem fog menni, Ceausescu román diktatúrája pedig még Sztálinét is felülmúlja.
– Valóban. Ezekben az államokban semmi jele az enyhülésnek, nyoma sincs az átalakítási hajlamnak. Még Gorbacsov eszméit sem engedik terjedni. A kommunikációs technika gyors fejlődése azonban egyre kevésbé teszi lehetővé, hogy a határokon leállítsák az információáramlást. A románok egy része már nézheti a magyar tévét, az NDK-sok pedig a nyugatnémetet és a moszkvait. Hallgathatják a Szabad Európa Rádiót, az Amerika Hangját, a BBC-t. A többi lehetőséget nem is említem. Biztos vagyok abban, hogy előbb-utóbb náluk is történik majd valami.
– Egy ilyen fontos időszakban tényleg ott a helyed, én pedig melletted leszek.
– Remélem, békén hagynak, hiszen már elengedtek.
– Azt a KGB-nél sohasem lehet tudni.
– Majd megint viszek egy aranyórát a tábornokodnak.
– Azt hiszem, azt már nem ússzuk meg ilyen olcsón.
– Valóban nem, majd kitalálok valamit.
– Szeretnék visszatérni a nőügyeidre. Az Öreg előbb sóhajtott, aztán bólintott.
– Budapesten nincs több Cickó! – emelte fel a hangját az asszony.
– Oké, nem lesz több.
– Itt van ez a Judit. Jó lenne, ha az ő ügyét is rendeznéd.
– Valóban. A jövőben már nem lesz szükségem rá.
– Látogasd meg New Yorkban és szakíts vele végérvényesen. Az a nő úgyis csak a pénzedért akart, adj neki valami komolyabbat, attól békén hagy.

*

Judit nem látta, melyik épület az, mert az Öreg lekanyarodtak egy földalatti parkolóba.
– Szuper környéken van, itt még egy kisebb lakás is legalább 150 ezer! És milyen hatalmas a parkolója.
– Ez csak a mínusz-egy szint, alatta van még kettő.
– Nahát, jó sokba kerülhetett...
Az Öreg leállította a kocsit, kiszállt, kivette a sporttáskát. Judittal együtt belépett a legközelebbi felvonóba. Megnyomta a 25-ös gombot.
– A 25-iken van?
– Igen.
– Akkor szép kilátás is lesz.
– Hát az szinte megfizethetetlen. A nő a kapcsolótáblára nézett:
– De van itt negyvenkettedik is. Magasabban nem lehetett volna?
– Ott nem találtam üreset.
– Kár.
Elegáns folyosóra léptek, a falakon képek, mint a szállodákban, középen szőnyeg. Az ajtók kétoldalt nyíltak. A 2512-es előtt megálltak. Az Öreg elővett egy műanyaglapocskát, a zárba csúsztatta. Zöld fény jelezte, hogy rendben. Bemehettek.
Kis előtérbe léptek, amolyan bőrfotelekkel berendezett váróba. A falon festmény és aranyozott keretes tükör.
– Jobboldalt egy iroda van, kis titkársággal, ha céget akarsz itt működtetni.
Judit benyitott, aztán átsietett a tágas irodába, amelynek csupaüveg falán át eléjük tárult Manhattan látképe.
– Hát ez csodálatos, szerelmem!
Az Öreg elmosolyodott: már „szerelmem" lettem.
– Innen át lehet menni a lakásrészbe, de a jobboldali ajtón is odajutsz-jegyezte meg.

A nő kinyitotta és be akart menni, de mindjárt megállt. Mintha földbe gyökerezett volna a lába:

– Jóságos Isten, ennyi pénzt!

Lerúgta a cipőjét és mezítláb ment be. Az amerikai-konyhás, tágas nappali padlóját dollárbankjegyek borították. Csak azt nézte. Hogy be is van rendezve, azzal nem sokat törődött.

– Hány darab?

– Lehet vagy ötvenezer bankjegy.

Végiglépkedett rajtuk az egyik ajtóig, s benézett. A hálószoba is bankjegyekkel volt borítva, nemcsak a szőnyeg, a padló, de a franciaágy is. Hasonlóképp egy kisebb vendégszoba és a fürdőszoba is.

– Kár, hogy mind egydolláros – jegyezte meg némi csalódottsággal.

– Azért arra elég lesz, hogy öt évre kifizesd a rezsit – ballagott az Öreg az amerikai konyhához. A jókora hűtőszekrényből kivett egy üveg pezsgőt, kibontotta és teletöltött két poharat.

– Gondolom, ezt meg kell ünnepelnünk.

– Meg bizony, édes szerelmem – sétált oda a nő, aztán megnézte a konyhát is. Bekukkantott az egyik szekrénybe, aztán a hűtőbe.

– Jéé, mindennel tele van pakolva! Ennyi finomságot...

– Igyunk!

Koccintottak. Judit csak kortyolt egy keveset, aztán a pohárral együtt az üvegfalhoz sétált.

– Elképesztő a kilátás, szerelmem. Ez a lakás egy vagyonba kerülhetett!

– Nem érdekes, az a fontos, hogy tetszik.

– Csak ámulok, azt hiszem, álmodom.

Még egyszer körbejárta a helyiségeket, aztán visszajött.

– Gyere, én másként szeretném megünnepelni, szerelmem – nyújtotta a kezét.

Behúzta maga utána férfit a fürdőszobába.

*

– Ez életem legszebb napja – jegyezte meg utána. Egydollárosokon szeretkeztek. Tíz percig sem tartott az egész.

Ezúttal azonnal elengedte a férfit.

– Csodálatosan megrendezted.

– Igyekeztem a kedvedben járni.

– Sikerült, szerelmem, ennél már csak az lenne nagyobb öröm, ha a feleséged is látná. Biztosan megütné a guta.

– Nem hiszem, nem sajnálja tőled.

– Ostoba, ha a helyében lennék, egy centet sem adnék az ellenfelemnek...

– Az te vagy, ő más, de ne beszéljünk róla.

– Jó-jó, szerelmem. Lecsúszott a férfi altestéhez.

Az Öreg megálljt parancsolt lelkesedni készülő harcostársának, aztán lenyúlt a nőért és felhúzta maga mellé:

– Beszéljünk komolyan, Judit.

– Amiről csak akarsz, szerelmem!

– Miután megnősültem, Tamara, a feleségem ragaszkodik ahhoz, hogy fejezzem be a nőügyeimet. Azt hiszem, ez jogos kérése azok után, hogy hűséget esküdtünk egymásnak.

– A fenét, bármikor átruccanhatsz ide, az ágyam és a kis édesed várni fog.

– Igazán megtisztelő, de meg kell értened, hogy nem tehetem. A kapcsolatunkra tekintettel adom mindezt, mert úgy érzem, gondoskodnom kell rólad.

– ...Oda akarsz kilyukadni, hogy ez az egész amolyan lelépési díjazás?

– Én nem foglamaznék így.
– Mennyit költöttéi rám?
– Abban biztos lehetsz, hogy nem garasoskodtam.
– Naaa, áruld el, mibe került ez az egész?
– Hagyd a pénzt.
– Mindegy, egy szakértő úgyis megmondja, ha felbecsültetem. Egy biztos: nem voltál szűkmarkú.
– Hát nem.
– Ha most hűséges kis papucsférj akarsz lenne, hát legyél, de biztos vagyok abban, hogy nem tart sokáig. Előbb-utóbb Tamarát is unni fogod.
– Nem hinném.
– De, tudom.
Az Öreg elindult az ajtó felé, Judit követte:
– Csak az a kérésem, előre szólj, ha jössz. Annyit megígérhetek, hogy én nem kereslek, nem foglak zavarni.
– Köszönöm.
Egy csókkal búcsúztak.

3.FEJEZET

Beszélgetés az ellenzék 1988 végi helyzetéről

Úgy látszik, a nyolc óra túl korai volt. A Trombitás utcai villába beengedte ugyan az őrség, de a vadászteremben Grósz helyett egy ismeretlen fogadta:
– Üdvözlöm, Árpi! Karcsi említette, hogy maga is idejön, de neki egyelőre valami fontos dolga akadt.
– Akkor nem is zavarnék...
– De, maradjon csak, kérem tisztelettel, Karcsi jön majd, megvárjuk! Addig elbeszélgetünk.
Az ismeretlent mindjárt elnevezte magában Alpakkásnak, mert gondosan fésült hajával, professzoros szemüvegével, csíkos nyakkendőjével, hegyes orrú, divatos fekete cipőjével és sötétszürke alpakka öltönyével amolyan jólöltözött üzletember benyomását keltette. Az ötven körüli férfi otthonosan bort töltött neki, s harmadrésznyi szódát nyomott rá.
– Sokat hallottam már magáról, Árpi -jegyezte meg és koccintásra emelte poharát. Alpakkás kortyolt néhányat, megvárta, amíg Árpi is iszik, aztán letette a poharat és folytatta:
– Maga érdekes, ellentmondásos személyiség a számomra. Több, mint egy évtizeden át bizalmasa volt Lázár György korábbi miniszterelnöknek, kint volt Prágában a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének előkészítő bizottságában, azóta Aczél György baráti köréhez tartozik, és kapcsolatban áll az amerikaiakkal is. Vezető kormányhivatalnokként a reformerőket segíti és mindeközben néha Karcsinak is tanácsokat ad.
– Elég sokat hallott rólam, én viszont jóformán semmit sem tudok önről.
– így van ez jól, kérem tisztelettel. Ha nem haragszik, a bemutatkozást is mellőzöm, mert a nevem úgysem mondana semmit, rangom pedig nincs. Legyen talán elég annyi, hogy én is Karcsi privát tanácsadója vagyok, mint maga.
– Rendben van.
Az Alpakkás vizslató szemmel nézett rá, aztán minden átmenet nélkül megjegyezte:
– Az ellenzékkel foglalkozom.
Árpi csodálkozva, tanácstalanul bámult rá.
– Látom, meglepi ez a kijelentés. Biztosan olyan szenvtelenül mondtam, mint az a kereskedő, aki odaveti egy szakmabélinek: szappanokat, dezodorokat és samponokat árulok.

Szóval az ellenzékkel bajlódom.
– Biztosan nincs könnyű dolga...
– Nincs. Már csak azért sem, mert de jure ellenzéki pártok még nincsenek is.
– Akkor az MDF micsoda?
– Hát kérem tisztelettel, az a szeptemberi, a második lakitelki találkozón sem derült ki egyértelműen. Ami aznap kikovácsolódott, az fából vaskarika: nem is kormánypárti, nem is ellenzéki. Az MDF nem párt, nem mozgalom, ám nagyon magyar és nagyon nemzeti.
– Zavaros.
– Az bizony, mint maga az egész ellenzéki politikai paletta. Ahogyan például a kisgazdák is elkezdték.
– Emlékszem, a Szabad Európa Rádió hamarabb jelentette be, mint ahogy ténylegesen megalakultak. Honnan tudták?
– Vörös Vince és Dragon Pál tájékoztatta őket. Nagy kapkodás előzte meg ugyanis a zászlóbontásukat. Ki akarták használni azt a joghézagot, hogy 1947-ben elfelejtették megszüntetni őket. így akár minden 47-es kisgazda párttag és szervezet magától feltámadhatott 40 évi tetszhalottság után. Ki is tárultak a politikai, szellemi kripták. Augusztusban Pártay Tivadar balatonszárszói házában gyűltek először össze és tizenegyen aláírták azt a szándéknyilatkozatot, amellyel elhatározták az FKgP újraindítását, de az egyik alapító, valamilyen Antall József nevű orvosi könyvtárigazgató kérésére nem hozták nyilvánosságra. A késleltetést és az óvatossággal magyarázott tökölődést megelégelve néhány türelmetlen szárszói pártvezető, valamint külföldről visszatért emigráns és ellenzéki tevékenységet folytató pesti „kisgazda" november 12-én bejelentette a Független Kisgazdapárt jogfolytonos működését, s ezt a külföldi sajtó segítségével nyilvánosságra is hozták. Na, ezt már a nagy öregek sem nézhették tétlenül. 18-án a Pilvax kávéházban újra megalakították az FKgP-t, s Pártay Tivadar lett az elnök. Már a „kettős indítás", a „kriptából" előkerültek és a fiatalabb ellenzékiek közti problémák, valamint a szentendreieknek nem tetsző másodhegedűs-szerep megbontotta a belső egységet és manipulálhatóvá tette a pártot, ha egyáltalán annak lehet nevezni.
– Ennek csak örülhetünk, legalább könnyen kézben tarthatók a beépített embereinkkel.
Most Alpakkás nézett rá meglepetten:
– Maga tud róla, kérem tisztelettel?
– Csak keveset.
– Melyik csoportokról hallott?
– Azokról, akiket MDF-be küldtek, de akadtak köztük kisgazda ejtőernyősök is.
– Ottó fecsegett?
– Nem, sőt szinte semmit sem tudtam kihúzni belőle. Véletlenül voltam fültanúja voltam az eligazításuknak... Nagyon meglepett a dolog és bevallom, nem is egészen értem.
Alpakkás sóhajtott egyet, kortyolt néhányat a poharából, aztán beszélni kezdett:
– Kérem tisztelettel, a jövőben előfordulhat, hogy egymásra leszünk utalva, talán még segíthet is nekem. Ezért, meg azért is, mert Karcsi azt mondta magáról, hogy megbízható és a barátjának tekinti, beavatom a magamfajták háttérmunkájába!
– Sejtem, miről lehet szó.
– Titkokat természetesen nem árulok el, jobb is, ha nem tud a rejtett akciókról. Az a fontos, hogy megértse, mi ennek a politikai koncepciónak a lényege.
Kis szünetet tartott, aztán belekezdett a mondókájába:
– Azt nyilván maga is tudja, hogy a többpártrendszer ötlete a Pártközpontból ered. A hatalomnak az a természete, hogy a dolgok elé megy. Világosabban kifejezve: jobb, ha mi gründoljuk a pártokat, mintha néhány emigráns vagy itthon megbúvó reakciós idióta. így, ha ott vagyunk közöttük, akkor a hatalom kézben tudja tartani őket, időben le tudja nyesegetni a szélsőséges kinövéseket.

– Ebben van logika.

– Emlékszik a beszélgetésünk első felére? Ott voltunk az MDF születésénél, még támogattuk is őket. A kisgazdákat is noszogattuk egy kicsit belülről, hogy ne tökölődjenek olyan sokat, ne tűrjék, hogy a kriptások a nyakukba üljenek.

– Igen, de bizonyára nem lehet minden pártba beépülni. Alakulhatnak olyanok is, amelyekről nincs tudomásunk, vagy szerveződhetnek az emigrációban, s onnan is hazajöhetnek.

– Valóban, ilyenekkel is számolni kell. Ám konfliktust, komoly belső feszültséget csak akkor okozhatnának, ha vaskézzel lépnénk fel ellenük és kemény diktatúrával akadályoznánk a mozgásukat, a rendezvényeiket. Csakhogy nem tesszük, nem adunk okot rá, kérem tisztelettel.

– És ha szélsőséges megnyilvánulások lesznek?

– Ott a Jurta Színház, ahol nyugodtan ordítozhatnak, szidhatják a rendszert, közben azért megfigyeljük és nyilvántartásba vesszük a hangadókat. Egy-egy kisebb csoport valószínűleg az utcán is tüntet majd, habár Karcsi sportcsarnoki beszéde óta nagy a beszarás, nem mernek cirkuszolni. Ha sikerül a PB-t és a KB-t rávenni, hogy engedjék kidolgozni és a parlament elé vinni az egyesülési és gyülekezési jogról szóló törvényt, akkor akadálytalanul kimehetnek az utcára, és ez a ma még egységesnek tűnő bagázs is többtucatnyi áramlattá osztódik. Ha úgy akarjuk, egy kis rásegítéssel akár egymásnak is eshetnek.

– Úgy tűnik, mintha néhány magához hasonló, láthatatlan karmester vezényelné őket.

– Jó a meglátása, kérem tisztelettel, csak az a baj, hogy az ellenzék nagyzenekarában botfülű zenészek is akadnak, s nemcsak a mi dirigensi pálcánk mozog, hanem néhány külföldi karmesteré is, akik egészen másfajta szimfóniát játszanának.

– Ilyen, mondjuk, a Fidesz? Úgy tűnik, ők másként muzsikálnak, mintha inkább a külföldi karmesterekre hallgatnának.

– Igen is, meg nem is. Váratlanul ért bennünket a megalakulásuk. A belső elhárítás lényegében semmit nem tudott róluk, ezért ha kicsit megkésve is, de megszervezték az ellenőrzésüket. A jelentésekből az derült ki, hogy a Fidesz alapítói nem ellenségei a rendszernek, hanem demokratikus útra akarják terelni az ország fejlődését. Kiderült, kérem tisztelettel, hogy jó szándékú szervezet, amely a jobb életet, a demokratikus változtatást tűzte ki célul. Mindezzel nem tértek el a modellváltás néven hivatalosan is meghirdetett jelszavaktól. Idén tavasszal még a mi koncepciónk is csak alakulgatott, nem kristályosodtak ki az egyértelmű távlati célok, ezért a márciusi zászlóbontásuk számunkra is sok tanulsággal szolgált.

Elővett egy papírzsebkendőt, beletrombitált, aztán összegyűrte és a hamutartóba dobta.

– A Fidesznek a Műegyetemen rendezett alakuló ülésén megjelent a KISZ KB, az MSZMP Központi Bizottsága és a budapesti pártbizottság megbízottja is – folytatta. – Volt, aki közülük fel is szólalt, tulajdonképpen támogatták a fiatal demokraták törekvéseit. Érdekes módon ezek az elvtársak utána aludtak egyet a történtekre, majd a következő napon már arról számoltak be, hogy ellenséges szervezkedés történt a Műegyetemen.

– Mi lett a következménye?

– Horváth tábornok így mesélt róla: *Másnap reggel Harangozó Szilveszter miniszterhelyettes telefonon utasított, hogy azonnal készítsem el a jelentést a Fidesz tevékenységéről, és adjam át a vizsgálati osztálynak, mert micsoda dolog, hogy ilyen szervezet alakult és mi nem jelentettük... Megmondtam a főnökömnek, hogy semmiféle államellenes tevékenységről nincs szó a fiatalok részéről. Erre lecsapta a telefont... Nem sokkal ezután a miniszter, Horváth István hívott telefonon, amit előtte még soha nem tett meg. „Jóska jelentette Harangozó, hogy megtagadtad a parancsot..." – kezdte. „Én soha nem tagadtam meg a parancsot. Nem azt mondtam, hogy nem írom meg a jelentést. Azt állítottam és most is azt mondom, hogy a fiatalok semmiféle államellenes cselekedetet nem követtek el." „Biztos*

vagy ebben?" – kérdezte a miniszter. „Tökéletesen." „Ezt honnan tudod?" „Én mindent tudok..." „Rendben van, akkor írd meg a jelentésed és tedd mellé a bizonyítékokat!"

– Mi lett az ügy vége?

– Semmi. A miniszter beküldte a tábornok jelentését a pártközpontba, s már akkor felismertük, hogy jobb, ha nem csinálunk politikai botrányt belőle. Egy-két fiatal demokratát persze azért behívattunk a Fővárosi Főügyészségre egy kis beszélgetésre, hogy közelebbről is megismerjük őket, a belső elhárítást meg utasítottuk, hogy hagyják őket.

– Sikerült közéjük is beépülni?

– Kérem tisztelettel, erre nem válaszolhatok. Maga is tudja, Árpi, hogy valahol azok is a mieink, akik külföldi ösztöndíjakkal az angol és amerikai egyetemeken szippanthatták magukba a kapitalizmus és a nyugati demokrácia szellemét.

– A Soros-ösztöndíjasokra gondol?

– Például. Maga ott nyüzsög néha Aczél baráti körében, biztosan hallott arról, hogy Aczél Gyuri Soros György legjobb barátja, s hogy igencsak összedolgoztak. Így a Soros-féle, meg egyéb, jól hangzó nyugati egyetemi továbbképzésen résztvevőket, tisztelet a kivételnek, lényegében Aczél-ösztöndíjasoknak is nevezhetjük. Maga nyilván tudja, hogy hány fontos káderünk gyereke ment ki a nyolcvanas évek első felében külföldre, főleg amerikai támogatással. És nemcsak elitszakmát, hanem ellenzékiséget tanulni.

Barátságos kutyacsaholás és vonyítás jelezte, hogy a házigazda megérkezett.

– Ugye, abban egyetért velem, hogy jó az a biztonsági koncepció, hogy az ellenzéket a kezelhetőség, a törvényesség és a békesség irányában befolyásoljuk?

– Igen.

– Akkor az a kérésem, Árpi, segítsen meggyőzni Karcsit, hogy tegyen további engedményeket a többpártrendszer irányában.

Felálltak, amikor Grósz besietett. Nemcsak szívélyes mosollyal, hanem baráti öleléssel is üdvözölte őket.

– Elnézést kérek, amiért megvárakoztattalak benneteket. Kicsit megszomjaztam.

Gyorsan töltött magának kétharmadnyi bort, aztán szódát nyomott rá és a felét kiitta.

– Na, Árpit is sikerült bevonnod az összeesküvésedbe? – kérdezte széles mosollyal.

– Nem hiszem, hogy sok újat mondhattam neki, de abban egyetértünk, amiben veled is, mármint hogy az ellenzéket kézben kell tartani. Van Árpinak néhány friss információja.

Grósz megkérte, hogy mondja el. Árpi részletesen elmesélte az Országházban hallottakat.

– Horváth tábornoknak igaza van, szerintem is csak magánakció az a halállistás fenyegetőzés. A Münnich Ferenc Társaságra és egyes munkásőr elvtársakra azonban nem árt odafigyelni. Annál is inkább, mert a kommunizmus eszméjéhez és a szocialista szövetségi rendszerhez hű elvtársaktól is érkeznek jelzések. Aggódnak az ellenzék mozgolódása miatt, ugyanakkor pozitívan értékelik a sportcsarnokbeli beszédemet. Mi arról a véleményetek?

– Szerintem nagy hiba volt a fehérterrort emlegetni, Karcsi – jegyezte meg Árpi, – Ezzel csak azt éred el, hogy a reformkommunisták elfordulnak tőled, az ellenzék pedig még jobban összetart.

– Vannak azért előnyei is – vette át a szót Alpakkás –, kicsit visszafogják magukat, kevésbé mernek követelőzni. Én is azon a véleményen vagyok, hogy a fehérterror emlegetése nem volt szerencsés.

– Miért te mondtad ezt el? – kérdezte Árpi.

Grósz előbb a nemzetközi helyzetre utalt, hogy milyen erős külső konzerváló tényező a közép-európai szocialista országok politikai mozdulatlansága, reformképtelensége. Milyen aktív gyanakvással szemléli ezeknek a pártállamoknak a vezetése a magyar változásokat. Úgy érzik, s talán joggal, hogy mindaz, ami Budapesten történik, a saját diktatórikus rendszerüket is veszélyezteti.

– A szovjet elvtársak kérték – árulta el. – Igaz, nem tőlem, de amikor kiderült, mi az

elvárás, Nyersnek, Pozsgaynak és több PB-tagnak is dolga akadt, Németh Miklós pedig még meg sem melegedett a helyén. Senki sem akadt, aki egy ilyesfajta beszédre vállalkozott volna. Kénytelen voltam én odaállni a tömeg elé és megidézni a fehérterror nemlétező rémét.

Egy ideig ennek hatását értékelték. Árpi elhibázott fellépésnek tartotta, úgy vélte, ezzel a legtöbbet önmagának és követőinek ártott, mivel az általános megdöbbenés pillanata után minden más politikai irányzat – a reformerektől az ellenzékiekig – szembekerült a pártfőtitkár „fenyegető" platformjával. Felhívta a figyelmet arra, hogy az MSZMP tágabb értelmiségi köreiben megjelenhet a belső elhatárolódás igénye. Az ellenzéki mozgalmakat pedig abba az irányba tereli, hogy együtt védekezzenek és megegyezzenek az MSZMP tényleges reformerőivel a demokratikus átmenet intézményesített, békés feltételeinek megteremtésében.

Ezt követően az ellenzéki mozgalmakról, a jó hónapja zászlót bontott kisgazdákról beszélgettek. Alpakkás kifejtette, hogy ez a hevenyészett csoportosulás ugyanúgy nem minősül még igazi ellenzéki pártnak, ahogyan a többi sem, mert a formális jog szerint nem rendezik a helyzetüket egyértelmű paragrafusok. Gyülekezési és egyesülési jog, meg párttörvény hiányában nem lehetnek adóalanyok, nem vásárolhatnak székházat, hirdetést, technikai felszerelést. Még a pecsétjük és a levélpapírjuk is szabálytalan.

– Karcsi, ideje lenne megalkotni a gyülekezési és egyesülési jogról szóló törvényt – tért a lényegre.

– Emlékeztek, mit mondott mindig Csokonai versében Pató Pál úr? Ráérünk arra még! Januártól életbe lép a gazdasági társaságokról szóló törvény, ennyi elég egyelőre a nyugatnak, később majd a pártokról is döntünk, ha a Központi Bizottság is úgy akarja. Mindent a maga idejében!

Bort töltött, aztán szódát nyomott hozzá. Ittak félpohárnyit, aztán a főtitkár szóbahozta:

– Én csak azt nem értem, hogy ha annyi politikai mozgalom indul, miért nem éledeznek még most sem a szociáldemokraták...

– Már mozgolódnak, szerveződnek, de legalább olyan zavarosak, mint a kisgazdák – kezdte Alpakkás. – Előkerült a matuzsálem Révész András, a szocdemek nagy öregje is. Azt mondja, a jogfolytonosság alapján neki jár az elnöki cím. Ott nyüzsög a körükben Bihari Mihály, akit április 8-án zártunk ki az MSZMP-ből.

– Utána mintha MDF-es lett volna.

– Úgy látszik, a fórumosok nem osztottak neki komolyabb szerepet, hát most itt próbálkozik. Ő az ész. Azt rebesgetik szocdem körökben, hogy ő lesz a főtitkár, de ahogy ismerem, nem az a fajta, aki eltűri a belső szarakodást. Biztosan faképnél hagyja őket.

– Mikor alakulnak meg?

– Valamikor január második hetében, ők is a jogfolytonosság alapján, mint a kisgazdák. Magyarországi Szociáldemokrata Párt lesz a nevük.

– Jó ez nekünk?

– Neked talán mindegy, Karcsi, de Nyersek az MSZMP távoli jövőjét szociáldemokrata alapon képzelik el, ehhez pedig nem engedhetjük, hogy egy konkurens, életképes mozgalom is létezzen. Nyersek álmodozásától függetlenül nekünk sem érdekünk, hogy az MSZMP mellett egy erős tömegpárt jöjjön létre, ez a baloldal megosztottságát eredményezné.

– Valóban, de mit tehetsz ellene?

– Azt nem akadályozhatjuk meg, hogy zászlót bontsanak, de kihasználhatjuk, élvezhetjük a belső rivalizálásukat.

– Egy újabb párt belügyeibe akarsz belekontárkodni? A jó múltkoriban is mondtam már, hogy nem tisztességes.

– Ugyan, Karcsi: politika és tisztesség?! Ha sikerül cezaromániás, karrierista, rossz vezetőket a csúcsra juttatni, akkor belülről idézhetünk elő szakadást, több kis pártra osztódhatnak, kellőképpen lejáratják magukat és sokan elfordulnak tőlük.

– Már megint manipulálni akarsz. Nem tetszik nekem, nem is akarok tudni róla! Nem

szeretném, ha te, meg a héjáid nagy bakot lőnétek ezzel az elgondolással. Sajnos, alakulhatnak még úgy a dolgok, hogy a szocdemek is jól jönnének nekünk.

1989 JAMUÀR

4. FEJEZET

Gorbacsov titkos tárgyalásaa Trilaterális Bizottsággal

Az Öreg és felesége a palotájuk főlépcsőjénél várták a vendégeket Előbb Július kanyarodott oda eléjük egy bérelt kocsival. Július a számos nemzetközi szervezetet irányító amerikai háttérközpont moszkvai képviseletét vezette, s ugyanúgy a helyi rendszer bomlasztásán, átalakításán fáradozott, ahogyan bécsi irodájából az Öreg. Évek óta barátok voltak, s a titkos szervezetben is egyformán fontos pozíciót töltöttek be.

Július néhány órával korábban érkezett, egyenest Moszkvából New Yorkba. Onnan jött át egy bérelt Forddal Washington D.C.-be. Kiugrott az autóból, mindjárt az Öreghez sietett, megölelte rég látott barátját:

– Gratulálok a házasságotokhoz – mondta és Tamara felé fordult: – Milyen szép és csinos még most is az én egykori szerelmem – lépett hozzá.

Az egyszerű célszerűséggel, de otthon is elegánsan öltözött fiatalasszony ezúttal nem szájcsókkal köszöntötte, mint néhány éve Bécsben egy hasonló találkozás alkalmával, hanem csak arcpuszival, s elhárította az ölelésre széttárt karokat is.

– Ó, Július, de jó újra látni!

– Remélem, itt laksz nálunk – jegyezte meg az Öreg. -Az csak természetes.

– Megviseltnek tűnsz – jegyezte meg Tamara.

– Hosszú és fárasztó volt az út, s kicsit meg is öregedtem.

Ezt vendéglátói is azonnal észrevették. Az arca ráncosabb lett, a haja erősen őszült és felszedett vagy tíz kilót.

–A csomagjaid?

–A kocsiban. Tamara intett az ajtónál várakozó inasnak:

– Hozza be, ha megkérhetem, te meg gyere, megmutatom a szobád!

– Nincs sok időtök, mert nemsokára itt a főnökünk – szólt utánuk az Öreg.

*

Bill, a szervezetbeli főnökük, aki az USA alelnökének tanácsadójaként a Fehér Házban dolgozott, nagy fekete országúti cirkálóval érkezett. A sofőrje nyitott előtte ajtót.

– Július megjött? – kérdezte.

– Meg – bólintott az Öreg és nyomban a dolgozószobája melletti tárgyalóba vezette.

Július már ott beszélgetett Tamarával. A ház asszonya üdvözölte a magasrangú vendéget, aztán otthagyta őket.

Állva kávéztak, néhányperces, inkább udvariasnak nevezhető beszélgetés után leültek és Bili mindjárt a témára váltott:

– A jövőben gyakrabban kell találkoznunk – kezdte.

– Ez mit jelent a gyakorlatban? – kérdezte az Öreg.

– Azt, hogy mindketten Európa és Amerika között fognak ingázni. Minden jel arra mutat ugyanis, hogy Kelet-Közép-Európában és a Szovjetunióban is felgyorsulnak a változások. Szükségünk van minden ottani információra, hogy a Külügyminisztérium és a CIA mellett mi is pontos helyzetelemzéseket készíthessünk. A szervezetünk nem kulloghat az események után. A multinacionális cégeink és a nagybankok, de az IMF és Világbank sem hozhat olyan elhamarkodott és kapkodó döntéseket, mint a politikusok. A kormányok változhatnak, amíg hatalmon vannak, a pillanatnyi helyzetnek megfelelően határozhatnak, s ha a döntésük hibás,

legfeljebb a választóiknak felelnek és távoznak. A mi háttérszervezeteink viszont mindig megmaradnak, mind ahogy a befektetett tőkénk vagy a hiteleink is. Épp ezért nemcsak egy, hanem több lépéssel a politikusok előtt kell járnunk. Ez azt jelenti, hogy felértékelődött a maguk szerepe is. A hazai és nemzetközi háttérszervezeteink gyakoribb és pontosabb helyzetelemzést igényelnek. Nem elég tehát csak az adott térségben dolgozniuk, a központ munkáját is jobban kell segíteniük.

– Világos – bólintott az Öreg –, de mit jelent ez a gyakorlatban?

– Még nem alakult ki a végleges formája. Úgy gondolom, nagyobb aktivitásra lesz szükség a maguk területén, össze kell hangolniuk a tevékenységüket más szervezetekkel, az általunk is támogatott ellenzéki mozgalmakkal, a hírszerzéssel és a diplomáciai képviseletekkel.

– Ezt eddig is megtettük, jó volt az informális kapcsolat közöttünk, szükség esetén segítettük egymást.

– Igen-igen, de sok esetben csupán az események után kullogtunk. A jövőben nem elég csupán regisztrálni az eseményeket, meg kell próbálni aktívabban befolyásolni is.

– Ez Moszkvában szinte lehetetlen – jegyezte meg Július.

– Lehet, de meg kell próbálni! Egyelőre az is óriási eredmény, hogy kezdjük megismerni a belső erőviszonyokat, a hatalom szereplőit, a gorbacsovi átalakítás haszonélvezőit.

– Ennél azért többre jutottam: a szervezetünk kiépült, együttműködik a párt, a kormány és a KGB egyik-másik részlegével, tanácsokat ad, szellemi, esetenként anyagi és technikai segítséget is nyújt a glasznoszty és a peresztrojka újabb lépéseihez...

– A jövőben többet akarunk, Július. Ahogy már említettem, aktívabb szerepet várunk, s ehhez nagyobb támogatást is nyújtunk. Odaküldünk majd egy szakértői teamet, hogy ha problémák adódnak, kéznél legyenek, segítsenek az oroszoknak. Úgy gondoljuk, hogy ezt a segítséget Gorbacsov is elvárja azok után, hogy felvette a kapcsolatot legfontosabb nemzetközi háttérszervezetünkkel, a Trilaterális Bizottsággal. Úgy gondoljuk, Gorbacsov nemcsak az előtérbe tolt nyugati kormányokkal, hanem velünk is együtt akar működni. Talán még azt is felismerte, hogy a mieink kezében van az igazi hatalom!

– Nehéz kiismerni őt... – jegyezte meg Július.

– Kétségtelen, hogy ellentmondásos személyiség, megoszlanak a vélemények a képességét illetően is, de most ne ezzel foglalkozzunk. Sokkal érdekesebb az: hogyan számolt be otthon a Trilaterális Bizottságunkkal folytatott megbeszéléseiről?

Július elővett egy fénymásolatot.

– ...Mielőtt ismerteti a feljegyzés tartalmát, el kell mondanom, hogy más alkalmakkor is kap majd hasonló anyagot. Sikerült ugyanis hallgatólagos megállapodást kötnünk Gorbacsov úrral arról, hogy a mindkét fél számára hasznos informális kapcsolatot bővítjük. A jövőben néhány tárgyalásunk jegyzőkönyveit, vagy azok fontosabb részleteit eljuttatjuk egymáshoz. A titkokat, a titkosnak számító részleteket természetesen kihagyjuk ezekből, de a világpolitikára vonatkozó részeket, a politikusok reagálásait, véleményét így megismerhetjük, s Gorbacsov úr is tájékozódhat. Ennek a bizalmas informális kapcsolatnak nyilván első gesztusa az, hogy ön is megkapta a kezében tartott feljegyzést.

– Igen. Nos, ez arról szól, hogyan számolt be Gorbacsov az SZKP PB-nek a Trilaterális Bizottsággal folytatott megbeszéléseiről. Felolvasom, de közben fordítom is, mert orosz nyelvű:

Gorbacsov: *A Háromoldalú Bizottság (Trilaterális Bizottság) három tagja volt jelen a találkozón: Henry Kissinger az amerikaiak, Giscard d'Estaing a franciák és Nakaszone a japánok részéről. A beszélgetésünk során kiderült, hogy a bizottságot minden aktuális fejlemény érdekli, ami országunkban történik. Az európai külpolitika minden kérdésén dolgoznak. Két témát külön kiemelnék.*

Az első, hogy ti – vagyis mi, a Szovjetunió – hogyan fogtok a világgazdaságba

integrálódni, ha akartok, nekünk arra föl kell készülnünk – mondták nekem.

Giscard kertelés nélkül azt mondta, hogy nekünk (mármint a Szovjetuniónak) ezt a problémát különösen nehéz lesz megoldani, de nekik szintén.

Második téma: egyre inkább úgy látják, hogy a peresztrojka legnagyobb harcai még hátravannak. Es a nemzetközi szintéren a legsúlyosabb problémáinkkal a harmadik világban kell majd szembenéznünk. Úgy gondolják, hogy a nyugat „békén hagyja a harmadik világot", a harmadik világ pedig cserébe „békén hagyja a nyugatot". De mit fogunk kezdeni a harmadik világgal? Úgy gondolják, hogy tíz-húsz év elteltével mindenkinek egy Európa nevű államszövetséggel kell majd számolnia.

Kisa (Kissinger) csak megrántotta a vállát Giscard megjegyzésének hallatán, s egyenesen nekemszegezte a kérdést:

– Hogyan fognak reagálni arra, ha Kelet-Európa csatlakozni akar az Európai Közösséghez?

Nem véletlen, hogy ezt megkérdezték. Tudatában vannak, hogy a barátaink már kopognak az ajtón. És azt is figyelembe kell vennünk, hogy jelenleg milyen gazdasági és politikai folyamatok zajlanak ott, s ezek milyen irányba tartanak.

Mi is történik például Magyarországon? Létrejött ott egy ellenzéki (sic!) *párt, amelyet Németh Miklós vezet. Magyarország hamarosan komoly választás elé néz – mondták.*

Természetesen változások lesznek. És az én véleményem szerint minden országnak megvannak, s meg is kell, hogy legyenek a maga sajátosságai. A továbbiakban is barátok leszünk, hiszen a szocialista alapok mindegyik országban megfognak maradni. Fejlődésünk útja azonban – miközben megőrizzük alapvetően közös tulajdonságaikat -nagyon is eltérő lesz. Egy olyan mechanizmusra volna szükségünk, amely biztosítja a kölcsönös megértést és együttműködést. Számtalan politikai, gazdasági és katonai-politikai kérdés fog felmerülni. A Központi Bizottság Kelet-Európával foglalkozó bizottságában kell ezeket megvitatnunk. Tudósok bevonásával kell helyzetelemzést végeznünk. Például: hogyan reagálnánk, ha Magyarország leszakadna tőlünk és az Európai Közösségbe lépne? Elvtársak, rendkívül nagy horderejű, események közelegnek. Mert nem tudunk többet adni ezeknek az országoknak, mint amennyit jelenleg is adunk. És bizony szükségük van az új technológiákra. Ha ezt a problémát nem tudjuk orvosolni, szakadásra kerül sor és elfognak tőlünk távolodni.

Kisa célzott a Szovjetunió és az Egyesült Államok európai kondomíniumának gondolatára. Arra utalt, hogy Japán, Németország, Spanyolország és Dél-Korea csillaga emelkedőben van, úgyhogy állapodjunk meg, „nehogy az európaiak elszemtelenedjenek".

Ezen a problémakörön is dolgoznunk kell még, de úgy, hogy ne szivárogjon ki semmi, mivel Európában attól tartanak a leginkább, amit az értelmezésükben Reykjavik is jelentett. Ha emlékeznek, Reykjavíkot ők egy Európa ellen irányuló szovjet-amerikai összeesküvésként fogták fel.

Az én benyomásom a Háromoldalú Bizottsággal történt találkozómról a következő: nyugaton megértették, hogy a világnak arra van szüksége, amire nekünk, vagyis hogy – a fegyverkezési versenyből, a nukleárispszichózisból -fellélegezhessen. Ugyanakkor tisztában kell lennünk a dolgok minden részletével, hogy kiküszöbölhessük a hibákat.

Ok olyan irányba szeretnék terelni az eseményeket, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkentsék a világpolitikára gyakorolt hatásunkat. Megpróbálják átvenni tőlünk a kezdeményezést. A bizalom kritériumait próbatételnek állítják be.

– Ha a Szovjetunió nem akar megállapodni valamilyen kérdésben, akkor lépéseket fogunk tenni annak érdekében, hogy előnyre tegyünk szert – mondta Kisa.

Ezért kezünkben kell tartani a kezdeményezést. Ez a legfőbb előnyünk – fejezte be beszámolóját Gorbacsov. (A feljegyzést Anatolij Csernajev készítette)

– Köszönöm, Július – jegyezte meg Bill. – Most pedig értékeljük ki közösen ezt a beszámolót!

– Az elején van egy tévedés – kezdte az Öreg –, Németh Miklós nem egy ellenzéki párt vezére, hanem a Grósz Károly főtitkár által vezetett magyar kommunista, vagy ha úgy tetszik, szocialista párt tagjaiból összeállított kormány miniszterelnöke és maga is kommunista.

– Akkor miért tarthatták ellenzékinek?

– Feltehetően a téves információk miatt, de azért is, mert Németh Miklós annak a reformercsoportnak egyik vezéralakja, amely egy demokratikus Magyarországot akar, s már a nyolcvanas évek eleje óta nyitott a nyugattal való gazdasági együttműködés, a Közös Piacba lépés irányába.

– On szerint miért éppen Magyarországot hozhatták fel példának?

– Azért, mert ők lógnak ki legjobban a sorból. Tavaly ott alakult a legtöbb ellenzéki párt, az új gazdasági társaságokról szóló törvényükkel komoly lépést tettek nemcsak a piacgazdaság, hanem a kapitalizmus visszaállításának irányába is. Minden jel arra mutat, hogy ők lehetnek az elsők, akik kiszakadnak a szocialista táborból és átallnak hozzánk.

– Magyarországra még visszatérünk. Folytassuk a Trilaterális Bizottságnál történtekkel! Mi a véleménye, Július?

– Az a tény, hogy Gorbacsov becenevet adott Kissingernek, Kisának szólítja, a Szovjetunióban azt jelenti, hogy barát, számukra kedves ember.

– Mi válthatta ki ezt?

– Elsősorban az, hogy a gigantomán szovjet főtitkár meghatódhatott attól, hogy ezek a hatalmasságok látszólag befogadták. Úgy kezelték, mint egyenrangú partnert.

– Ebben lehet valami, de ha Gorbacsov gigantomániáját nézzük, akkor sokkal nagyobb hatással lehetett rá az, hogy Kissinger az elszemtelenedő európaiak ellen az Egyesült Államok és a Szovjetunió kondomíniumát, vagyis közös uralkodást ajánlott.

– Igen! Kisa, ahogy nevezte, ezzel nyerhette meg őt – mosolyodott el Július. – A KB üléséről kiszivárgott hírek szerint Gorbacsovnak szinte dagadt a melle a büszkeségtől, amikor erről a részről beszélt.

– Kissinger ezzel érzékeny pontra tapintott – fejtegette Bili –, a két világhatalom reykjavíki találkozójára, amely mögött, amint azt a feljegyzés is említi, egyes nyugati országok Európa ellen irányuló szovjet-amerikai összeesküvést gyanítanak. Az én olvasatomban Gorbacsov ezt csupán gesztusértékűnek tekintetűé, s inkább a fegyverkezési verseny, a nukleáris fenyegetettség csökkentése irányában ment el, s nem fogta fel, milyen nagy lehetőséget kapott. A helyében azonnal ráharaptam volna a kondomíniummal kapcsolatos ajánlatra. Nem fogta fel igazán, hogy világuralomra törekszünk, s Kissinger ajánlatot tett arra, hogy partnerként osztozzanak ebben. No persze lehet, hogy más szovjet vezetők esetleg felismerik a Kisa-üzenet rendkívüli jelentőségét.

– Szerintem a szovjet pártvezetés pozitívan értékelte ezt. Már csak azért is, mert már Reykjavik is szovjet-amerikai összeesküvésre utalt, s ez a találkozó is azt vetette fel, sőt Gorbacsov még alá is támasztotta: *„Ezen ... dolgoznunk kell még, de úgy, hogy ne szivárogjon ki semmi.”* Lehet, hogy maga értette félre, Bili. Szerintem Gorbacsov igenis ráharapott, foglalkozni fognak vele és bizalmasan kezelik az ügyet.

– Lehet. Maga mégiscsak ott él, jobban ismeri őket. Majd elválik, mit lépnek. Térjünk rá most Magyarországra! A szovjet blokk országai közül ott a leginkább előrehaladottak a változások. Milyen friss információi vannak, Öreg?

– A párt reformerei a Központi Bizottság elé akarják vinni a többpártrendszer kérdését. Ha elfogadják, akkor a parlament megszavazhat egy olyan törvényt, ami lehetővé teszi a legális ellenzéki pártalapítást, biztosítja minden politikai mozgalom számára az egyesülési és gyülekezési jogot. Ez rendkívül fontos lépés a demokratikus jogállamiság irányában.

– Valóban az. Felgyorsítja a politikai eróziót, a jelenlegi monolitikus rendszer szétrombolását. Maga szerint végbemehetnek ezek a folyamatok békés úton is, vagy számítani lehet az 56-oshoz hasonló forradalomra, fegyveres összeütközésre, komoly véráldozatra?

– Szerintem most egészen más a történelmi helyzet. Ha az ellenzék is mértéktartó marad, a törvényes utat választja, sikerül a szélsőségeseket elszigetelni, akkor a békés út prognosztizálható.

– Belemegy a hatalom átadásába a jelenleg uralkodó szocialista párt?

– Akkor igen, ha a reformerők kerülnek többségbe a pártban, a kormányban is, és meg tudnak alkudni a jövőről az ellenzékkel. Ezalatt azt értem, ha az ellenzék nekik is ad a koncból, például hagyják, hogy a jelenlegi haladó pártelit átmentse magát, metamorfózison menjen át, s új színekben induljon a választásokon.

– Nem hiba pozícióban hagyni a kommunistákat?

– Ezek inkább karrierkommunisták, mint a lenini eszme hű harcosai. És ne feledjük: képzett, profi szakemberek. Vehetjük úgy is, nemigen rendelkezünk másféle emberanyaggal, az ellenzéki pártok is belőlük alakulnak. Itt nincs egyértelműen fehér vagy vörös. Ezek inkább seszínűek. Kevés kivételtől eltekintve minden használható pénzügyi, gazdasági és vállalati vezető az állampárt tagja, de nem vörös, legfeljebb halványan, inkább rózsaszínű.

– Rendben. Maga szerint alkalmas már az ország a jelentősebb nyugat-európai, amerikai, esetleg kanadai működő tőke fogadására?

– Vannak még bürokratikus korlátozások, de a válaszom „igen”! Bill bólintott, aztán némi töprengés után folytatta:

– Akkor javasoljuk David Rockefellernek, hogy tervezett európai útja alkalmával a közeli hetekben oda is ellátogasson!

– Ez nagyon fontos lenne...

– Igen, már csak azért is, mert több multinacionális cég és bank elnöke is elkíséri. Ezen a látogatáson dől el, hogy kedvet kap a pénzvilág a magyarországi befektetésekhez vagy sem.

Kis szüntet tartott, közben elővett néhány papírlapot és kiosztotta két beosztottjának:

– Ez a Washingtoni konszenzus tíz pontját, a Nemzetközi Valutaalap ajánlásait tartalmazza. Az olyan primitív országok számára, mint a Szovjetunió, vagy Magyarország, egyszerű és érthető. A mi háttérszervezetünk és David Rockefeller is elvárja, hogy az átalakuló kommunista országok az új gazdasági rendszerüket e pontok szellemében alakítsák ki. Ez a legfontosabb feltétele annak, hogy további kölcsönöket, támogatásokat kapjanak.

– De ahogy elnézem, ezek gazdasági és pénzügyi diktátumok -jegyezte meg az Öreg.

– Igen, és épp ezek a legfontosabbak. A politikai változásokat, a demokratizálódást is ennek kell alárendelni a jövő alakításánál. Amint más részlegeinknek, önöknek is azon kell munkálkodniuk, hogy a politikai rendszerek megváltozása után olyan vezetők kerüljenek hatalomra, akik e pontokat szentírásként betartják. Ennek érdekében meg kell találni a legalkalmasabb személyeket, titkos megállapodásokat, paktumokat kell komi velük és ha eljön az ideje hatalomra kell segítenünk őket.

*

Július csalódott volt. Legalább éjjel kettőig várt. Abban reménykedett, hogy Tamara besurran hozzá, de a nő nem jött. Utána végre elálmosodott és aludt egy jót.

Másnap dél körül ébredt. Káromkodott egyet, aztán gyorsan megfürdött és megborotválkozott. Az arcáról eltűnt már a fáradtság, bőre egy kicsit kisimult, jót tett neki az este magára kent regeneráló krém.

Felöltözött, aztán kiválasztotta kedvenc klubzakóját. Elegáns volt, de kicsit sportos is. A fürdőszobában márkás arcszeszt locsolt az arcára, aztán lement a földszintre.

– Látom, sikerült kipihenni magad, mindjárt jobban nézel ki – jegyezte meg Tamara. Július megölelte, de a nő most sem hagyta, hogy megcsókolja.

– Az Öreg?

– Várt egy ideig, aztán bement a városba, akadt egy rövid elintéznivalója, de siet vissza. Akarsz reggelizni vagy inkább megvárod a löncsöt?

– Elég most egy kávé, inkább majd ebédnél eszem.
Leültek a hall egyik oldalhajójában. Tamara szólt a fekete lánynak, aki máris hozott egy bőségesen megrakott tálcát. Kiszolgálta Júliust, aztán félrevonult.
– Izgalmas, érett nő lettél, Tamara – kezdte Július.
– Lehet, de rajtam is meglátszanak az évek.
– Egyáltalán nem, itt Amerikában valahogy másként múlik az idő, a harmincasok a legvonzóbbak.
– Csak nem akarsz udvarolni nekem?
– Nézd, drágám, valamikor az élettársam voltál, ha törvényesen nem is, de gyakorlatilag a feleségem voltál. Nagyon szerettük egymást.
– Igen, sohasem felejtem el azokat az éveket, főleg azt nem, hogy milyen sokat köszönhetek neked.
– Amikor tegnap megláttalak, azonnal megmozdult az egykori kis kedvenced. Kívánlak.
– Július...
– Emlékezz, az Öreg Bécsben is magunkra hagyott bennünket. Lehet, hogy most is azért ment el. Biztosan van még egy óránk.
– Igen, a löncs csak egy óra, egy-húsz körül lesz.
– Akkor menjünk fel addig a szobámba! Szeretnék olyan fantasztikusát szeretkezni veled, mint a szerelmünk csúcsidőszakában.
– Nem megy, Július, le kell mondanod róla. Vegasban hűséget fogadtam az Öregnek és ehhez tartom is magam.
– Baromság, hármunk között ez más, mint a normális kapcsolatokban. Ne haragudj a megjegyzésemért, de valahogy mindig közösnek számítottál, hol az egyikünk, hol a másikunk asszonya voltál.
– Annak az időnek már vége.
– Csak nem féltékeny az Öreg?
– Bizonyára az, de ő sem lép félre. Még a New Yorkban élő barátnőjével is szakított. Én sem akarom megcsalni. Ne haragudj, de azok a régi idők már elmúltak, komolyan veszem a házasságot.
A férfi lehalkította a hangját, közelebb hajolt és szinte súgta:
– Azért utasítasz el, mert be van drótozva a ház, az Öreg mindent visszahallgathat?
– Nem. Egyszerűen nem akarom. Már rég lezártam a kettőnk közti ügyet. Jobb, ha mindketten megőrizzük szép emlékként.
– Kár.
– Moszkvában bizonyára bőségesen ellát a KGB szebbnél szebb fiatal lányokkal.
– Egy fenét, már Moszkva sem a régi! A peresztrojka ezen a téren is változásokat hozott.
– Azért csak van barátnőd...
– Van. Elképesztően nagy még most is a lakáshiány. Most jóval szebb és nagyobb lakásban élek, így odafogadhattam két egyetemista lakótársat. Az egyikük állandó szeretőm, a másik csak ritkábban, az valahogy nem tudja felkorbácsolni a vágyaimat.
– Látom, ebben a régi vagy – mosolyodott el Tamara.
Július cinkosan a ház asszonyára nevetett, aztán elkomolyodva más témára tért át:
– Az Öreg tervez mára valamit?
– Igen, este elmegyünk Georgtownba, az egyik legdivatosabb étterembe, a vacsorára meghívta Fredet és a feleségét is.
– Akkor találkozhatom a szenátor úrral is! Ennek örülök.
– Mesélj még Moszkváról!
– Előbb te magadról, rólatok! Mikor szántátok rá magatokat, hogy összeházasodjatok? Minden érdekel...

5. FEJEZET

Pozsgay kimondja: 1956 népfelkelés

1989. január 27-én Pozsgay Imre vezetésével ülést tartott az MSZMP KB Történelmi Albizottsága és megfogalmazta: szakítani kell a sztálinista örökség minden hagyományával. Pozsgay, aki sohasem volt gyáva ember, néhány hónappal korábban még lehalkította hangját, s közel hajolva, szinte suttogva kérdezte a Reform indítását közlő Demján Sándortól és Tőke Pétertől: *„Összeesküvés? Csináljuk!”* Ez a sokat bátorodott és politikailag megerősödött Pozsgay 1989. január 28-án népfelkelésnek merte nevezni az 1956-os eseményeket. Ha egy csövesként kezelt, börtönt megjárt 56-os egykori elítélt, vagy egy emigráns magyar mondja ki, akkor kit érdekel? De ezt egy PB-tag tette!

Ez az új megnevezés nagy vihart kavart, sok kommunistát felháborított. Az ügy legalább olyan nagy horderejű lett, mint a levegőben lógó többpártrendszer kérdése. Az MSZMP Politikai Bizottsága ezért január 31-én ülést tartott, hogy megvitassa a ,,Pozsgay-ügyet” és a Berend T. Iván által vezetett Történelmi Albizottság értékelését egy 102 oldalas tanulmányról.

Árpi fontosnak tartotta, hogy tájékozódjon ebben az ügyben, s pontosan megismerje a PB-tagok véleményét. Tudta, hogy erre az Öreg és Aczél is kíváncsi lesz, ezért felhívta az egyik pártközpontos ismerősét, akinek már több szívességet is tett:

– Lejönnél a Kossuth tér sarkára? A Szófia étterembe... Csak egy sörre, fél órára!

A kolléga igent mondott. Árpi összepakolta az asztalon lévő holmiját, s elzárta a fiókba. Már menni készült, amikor az egyik telefon megcsörrent. Nem a K-vonal, amit azonnal felkapott volna. A házi parlamenti készülék és a városi sem. Értetlenül nézett az ott heverő muzeális, kurblis telefonra. Ezen sohasem beszélt, s ahogy tizennégy évi ottlétére visszaemlékezett, még nem is hívták rajta. Felemelte az ormótlan kagylót. Teljesen süket volt.

– Érdekes – csóválta a fejét, aztán kiment.

A XVII-es kapun át hagyta el az országház épületét. Útközben a kurblis telefonon töprengett. Csak néhány beavatott tudta, hogy ez Magyarország legkülönösebb készüléke. 1956-ban fontos szerepe volt abban, hogy a Magyar Rádió elfoglalása után az adó biztonságba kerüljön. Nem tudta, hogyan csinálhatták, de amikor Fock Jenő leváltása után Lázár György, az akkor miniszterelnök idehelyezte, őt is beavatták a titokba: *„Ez a kurblis őcskaság a negyedik tekerésre képes megszakítani a Kossuth Rádió adását, s rajta keresztül közvetlenül lehet a néphez szólni.”* Akkor azt hitte, hogy az a bizonyos fontos ember csak hülyíti. Jót nevetett is rajta. Később aztán az egyik belügyminiszter-helyettes is felhívta a figyelmet rá, amikor nála járt. Sohasem kellett használnia, így azt sem tudta, miként lehet átkapcsolni a miniszterelnökhöz, vagy hogyan lehet vele bármibe is beavatkozni, főleg biztonságos adóra átkapcsolni.

– Lehet, hogy nem is az csörrent meg?

Még akkor is ezen morfondírozott, amikor leült a Szófia étterem félreeső zugában. Épp csak megrendelte a két üveg sört, már jött is beszélgetőpartnere:

– Szevasz – huppant le a szemközti székre a „fehérházas”. – Mi az ábra?

– A szokásos infócsere, továriskám.

– Mi érdekelne?

– A PB-ülés. Készült róla gyorsírói jegyzőkönyv?

– Peched van, baszod, mert nem!

– A francba, akkor hogy archiváljátok? Mit mondtok azoknak a fontos elvtársaknak, akik kíváncsiak egyes hozzászólásokra?

– Készült róla hangfelvétel, s ha szükséges, leíratjuk.

– Megvan a szalag?

– Meg, de az anyag bizalmas. Baszod, azt verd ki a fejedből, hogy másolatot készítsek!

– Isten ments, de tudod, Grósznak is tanácsadója vagyok és a miniszterelnök is rákérdezhet

egyre-másra. Csak tájékozódni szeretnék. El tudod intézni, hogy átmenjek hozzátok és belehallgassak?

– Legfeljebb ebédidő alatt. Csakhogy ma rántotthús lesz, baszod, képes vagy megfosztani a kedvenc kajámtól?

– Ehetsz helyette itt egy dupla adagot a számlámra!

– Mindig megdumálsz...

*

A hangszalag Pozsgay Imre felszólalásával kezdődött:

– Pénteken délelőtt tartotta a Berend T. Iván elvtárs által vezetett albizottság egy 102 oldalas tanulmány alapján a vitáját...

Az első mondatokból nem jegyzett fel semmit, aztán megállította a szalagot és visszahallgatott egy részletet:

Pozsgay Imre: *...Ugyanakkor egyfajta társadalmi megbékélést és nemzeti közmegegyezést alakíthat ki egy olyan irritáló és mindmáig fájdalmasan, elevenen ható ügyben, mint [...] az '56-os válság és tragédia...*

Ezt a részt feljegyezte, aztán elindította a készüléket. A következő felszólaló azzal kezdte hozzászólását, hogy a döntő többség értetlenül fogadja a Történelmi Albizottság kutatási eredményeit, mert a jelenlegi politikai rendszer valahol 56-on nyugszik, s úgy érezheti, ezt a fontos pillért akarják kihúzni alóla.

Jassó Mihály: *Hogyan fogjuk hívni a Köztársaság téri emlékművet? Kik estek ott el? A néphatalom védelmezői, vagy a népfelkelés ellenállói; vagy az azok ellen állók?... A Mezőimre utat hogyan nevezzük? És így tovább.*

Árpi feljegyezte ezt a néhány gondolatot, aztán a fejét csóválva abbahagyta: blabla. Nyers Rezső hangját hallva azonban felélénkült, s újra jegyzetelni kezdett:

Nyers Rezső: *'56 a magyar kommunista mozgalom pillére, vagy nem? Ha a pillérünk, akkor én nem jósolnék ennek a mozgalomnak nagyjövőt, mert az nagyon gyenge pillér. '56-os határozataink és a történelmi értékelésünk is nagyon időhöz kötöttek és nagyon vitatottakvoltak. [...] Úgyhogy '56-ot ne tekintsük pillérnek! 56 egy tragikus esemény volt, egy pillanat, ami a válságot fejezte ki. És ma már meg kell állapítunk, hogy nagyobb válság kifejeződése volt '56, mint amilyennek akkor, még '57-ben is értékeltük. Ma valamennyien látjuk – azt hiszem, ebben már egyetértés van a pártban ~, hogy az egy történelmi hiba kicsapódása volt.*

Kis részt kihagyott, aztán újra jegyzetelt:

– „Népfelkelés” vagy „ellenforradalom” ? Az én véleményem az, hogy ellentmondásmentes jellemzést nem fogunk tudni adni. Én személyesen azt gondolom, hogy ez népfelkelés volt, az '56-os decemberi állásfoglalásunk ezt az első pontban elismerte, a nép jogos elégedetlenségeként jellemezte.

Fönntartom azt a véleményemet, hogy mindinkább bekapcsolódtak ellenséges elemek, és azok visszafordították volna a történelem szekerét, tehát az ellenforradalmi veszély nagyon komoly volt. A mi '56-os álláspontunkból én vitatom a Nagy Imre-csoport és a revizionizmus szerepének eltúlzását. Kommunista becsületességből akarom mondani, ez hiba. Nem igaz, hogy a Nagy Imre-csoport, mint revizionista csoport akkora szerepet játszott.

Nyers hozzászólása érdekesnek, objektívnek tűnt, úgy érezte, minden mondata figyelmet érdemel:

Nyers Rezső: *Folyton okosodunk. Látjuk, hogy mi ment végbe. Látjuk, hogy nagyobb volt a hiba. És látjuk, hogy '53 és '56 között nem Rákosi a „tizenkilenc”, Nagy Imre pedig az „egy híján húsz”. Abban a vitában Nagy Imrének volt igaza. Ez a becsületességhez tartozik, hogy aki ezt így átgondolja és vallja, az mondja is meg: Nagy Imre nem volt ellenforradalmár. Hát el kell olvasni a beszédeit, hol az istenben találunk ellenforradalmiságot Nagy Imrénél?*

Sehol, sehol! 0 ma inkább sztálinista lenne, ha ugyanaz maradt volna, mint aki volt. Vitatható marad '56-os szerepe, nem tudjuk tisztázni.

A szovjetek belejátszottak, ezt mindig elsumákoltuk. Ma sem látunk teljesen tisztán. De azt ma már tudom, hogy a szovjeteknek szerepük volt a döntésben. Kádár János ezt magára vette, meg az akkori Politikai Bizottság. Én tisztelem is érte őket. De nem igaz, hogy ők egyedül felelősek. Moszkvában döntöttek, itt pedig végrehajtottunk valamit. Jogilag el lehetett ítélni Nagy Imrét, mert megszegett egy törvényt. Nem nagyon tisztességes dolog, amikor mindenki megszegte a törvényt. [...]

Tehát nekünk helyre kell tenni a történelmet. Nagyjából a bizottság álláspontja alapján helyre lehet tenni, de hangsúlyozom: ne egy szóval váltsuk fel az „ellenforradalmat”... Nem engedhetjük azt, hogy a politikai élet hullámzásai a pártnak... az együttmunkálkodását szétverjék. És aztán itt maradjanak a porondon mások, mi pedig hulljunk szét... Pozsgay sem szabad, hogy áldozata legyen ennek. De Pozsgaytól is nagyobb fegyelmet igényel ez valahol és nagyobb közösségi felelősségvállalást. [...]

Ne engedjük tehát, hogy végletesen szembeállítsanak egymással minket. Miben látom a lehetséges cselekvést? Szerintem össze kellene hívni a Központi Bizottságot és a Központi Bizottság elé terjeszteni a bizottság anyagát. [...] Túlmentek az események rajtunk. Én nem látok más lehetőséget, mint hogy vállaljuk a többpártrendszert. De vitatkozzunk ezen! És ha úgy határozunk, hogy nem vállaljuk a többpártrendszert, akkor nem vállaljuk, és akkor mindenki döntsön a maga lelkiismerete szerint, hogy ezt vállalja-e politikailag. Én vállalom, megmondom őszintén, ezt is vállalom és azt is, ha nem értenek vele egyet. I...]

Árpi leállította a magnót, jegyzetelt egy ideig, aztán újra elindította:

– *Summa-summárum* – folytatódott Nyers Rezső felszólalása –, *én azt mondom, hogy vegyük komolyan a bizottság munkáját jelentését, tekintsük olyannak, amelyik érdemes arra, hogy a Központi Bizottság elé kerüljön. [...]*

Hiba lenne a Kádár-időszak politikáját kanonizálni és egy olyan harcba belemenni, hogy márpedig életre-halálra megvédjük azt, amit csináltunk '56 óta. A párt egy része erre hajlamos, a másik része arra, hogy bebizonyítsa, leleplezze, hogy ez milyen átkos volt. Egyiket sem szabad elfogadni, hanem meg kell próbálni a ráció alapján megoldani. [...] És el kellene kezdeni azokat az aktív cselekvési programokat kidolgozni, amivel a többpártrendszerre fölkészülünk, és amivel előállunk majd egy, a mai viszonyoknak jobban megfelelő, tulajdonképpen a stabilizációs program gondolatát magába foglaló, de annál konkrétabban továbbmenő kormányzati programmal.

[...] Jól értem, hogy Pozsgay elvtárs a tanulmány gondolatmenetével azonosul? Hogy tehát itt a népnek egy jogos lázadásáról volt szó, amit nevezzünk népfelkelésnek egy politikai diktatúra ellen -most én nem használom ezt az oligarchisztikus megjegyzést; mert ez fellengzős kifejezés, szerintem nem pontos –, ami a munkásság ellen fordult már. Jó célok érdekében, de ellene. Tehát egyrészt van egy népfelkelés, másrészt ezzel egyidejűleg a folyamatban ellenforradalmi és restaurációs törekvések is jelentkeztek... Jól értelmezem ezt?

Pozsgay Imre: *[...] Hát ez teljes, adekvát értelmezés. Ezt mondtam el múlt héten is, és ezt mondtam el a rádióban is. Ezzel kapcsolatban még annyit, hogy a népfölkelés ráadásul már önmagában, fogalmi definíciójánál fogva sem tartalmaz értékítéletet a forradalomra vagy ellenforradalomra nézve, hanem mindegyiket tartalmazhatja tulajdonképpen. Ahogy Nyers elvtárs itt mondta. Amikor egy ország stabilitása fölborul és fölbolydulnak benne, és nyílttá válnak a konfliktusok, abban a helyzetben még a világtörténelemben nem volt olyan ország, ahol az ellenerők, meg a különböző erők a maguk pecsenyéjének a megsütéséért ne jelentkeztek volna, és nem volt még a világtörténelemben, hogy a csőcselék ne lett volna ott.*

– *Imre, a tanulmányban ez is benne* van – szólt közbe Nyers –, *de az is, hogy a restaurációs elveket valló az nem csőcselék.*

A szalagon hallható rövid vita után Nyers folytatta:

Nyers Rezső: *Akkor elmondom az én gondolatmenetemet. Szerintem november elseje és harmadika között olyan mértékű ellenforradalmi veszély lépett fel, hogy a Nagy Imre-kormány, a kommunista vezette kormány nem tudta volna tartani magát. Én erre mint véleményemre megesküszöm akár, tehát itt magyar katonai erő nem volt. (Közbeszólás: Mert szétesett a sereg!) Nem igaz, hogy Király Béláék itt nagy harcok nélkül stabilizálni tudták volna a helyzetet. Nem esküszöm arra, hogy a szovjet csapatok nélkül nem oldódott volna meg a helyzet, mert erre nem esküdhetünk, de én amellett voltam akkor, amellett vagyok ma is, hogy ez látszott a jobb megoldásnak. [...]*

Olyan PB-tag következett, akit Árpi nem kedvelt. Tovább akarta tekerni a felvételt, de aztán mégis belehallgatott:

Fejti György: *Alaposan elolvasva az albizottság összefoglalóját úgy látom, hogy ez valamit redukálni fog az érzelmi hőfokon, és az értelmi rezonanciák fognak előtérbe kerülni. Én ezt a jelentést mint vitaalapot elfogadhatónak tartom, kellően árnyaltan fogalmaz és a folyamat jellegét mutatja be. Miért jó az árnyalt megítélés? Egyrészt azért, mert igaz. [...] Mindezek ellenére is szükségesnek tartom azt, hogy az árnyalt értékelés hangsúlyozása mellett teljesen világosan elhangozzék az, amit itt Nyers elvtárs kimondott és amit kérdésként feltett, hogy jól érti-e, hogy ebben az eseménysorozatban az ellenforradalom színtiszta jelei is megjelentek egy bizonyos pillanatban.*

Én nagyon remélem, hogy a megtisztulás, a megerősödés, a lehiggadás irányába tudjuk az eseményeket befolyásolni. [...]

Pozsgay Imre: *Tisztelt Politikai Bizottság!... Én változatlanul népfelkelésnek látom, ami történt. És más dolognak tartom egy folyamat és esemény jellegét, és más dolognak azok szépiáit, azok megítélését. A cselekedeteik megítélését is. [...]*

Azért hadd mondjam el, hogy a vita nem botrány az én szememben. És nem kihívás az egység ellen. Az egység látszatánál nagyobb tatárjárás ezen a párton nem volt. Az egység látszatában született az összes fals döntésünk az elmúlt tizenöt esztendőben. Utoljára a XIII. Kongresszus úgy, totálisan falsul, ahogyan lezajlott. És ahogyan a következményei negyedéven belül mindenki számára világosak voltak. És ha van botrány egy politikai mozgalom történetében, akkor ez az. Ennél nagyobb botrányt nem tudok elképzelni. Úgyhogy ne kívánjuk egymástól, hogy az egység látszatában és kényelmi szempontból egyezzünk meg, mert nem kényelmes és idegfeszültségektől mentes feladatot vállal az, aki itt szerepet vállalt. [...]

Kisebbségben maradni nem kényelmes dolog, ezt meg én hadd mondjam. Rettenetes dolog. No, de van-e haszna? Ez a kérdés. [...] Én szándékom szerint azon leszek, hogy segítsem a megoldást. De nem hiszem, hogy a megoldást egy hamis látszat segítené. Tehát ebben kérek támogatást a Politikai Bizottságtól.

Leállította a magnót, néhány mondatban összefoglalta Pozsgay reagálásait, aztán elindította a hangfelvételt, amelyből már nem sok volt hátra:

Grósz Károly: *Köszönöm szépen. Ugye úgy egyeztünk meg, amikor ezt a napirendet elkezdtük, hogy itt nem határozunk, nem döntünk, hanem eszmecserét folytatunk a problémáról? [...] A mi dolgunk, akik itt vagyunk, hogy kivegyük a részünket abból, hogy a Központi Bizottságot hitünk és lelkiismeretünk szerint egy konstruktív, előremutató, a problémák feloldását kezelő magatartás felé segítsük, mert ott sok élményanyaggal rendelkező, különböző típusú emberek vannak. Másként kínlódtak végig nyilvánvalóan ezeket a napokat is, mint ahogyan mi ezt megtettük. Ezzel nekünk reálisan számolni keli*

A PB-ülésről készített hangfelvétel itt véget ért. Árpi kikapcsolta a magnót, aztán összegyűjtötte az asztalon szétszórt jegyzeteit, sorbarakta és eltette a táskájába.

Kint a kollégája már türelmetlenkedett:

– Jó, hogy jössz, baszod, mert kurvára kajás vagyok...

– Kösz a segítséget, mehetünk enni!

(Az akkori politikai helyzetet jól megvilágítja egy később készített értékelés. A jobb eligazodás kedvéért íme, néhány részlet Bilecz Endre helyzetelemzéséből:

„Látszólag mellékvágányt jelent 1989 január-februárjában az '56-os forradalom jellegének és a Nagy Imre-csoport szerepének párton belüli, majd nyilvános újraértékelése. Logikusabb lett volna az ország és az MSZMP szempontjából is az új Németh-kormány reformpolitikájának felgyorsítása, csakhogy ezzel szemben Grósz csoportja – a kádárista legitimáció alapján állva – védte a maga hatalmi befolyását. Ezért kellett a Kádár-korszak önigazolásának leggyengébb pontját (a népfelkelés leverését, a szovjet katonai fellépést, Nagy Imre szocialista csoportjának likvidálását) a hatalom belső köreiből megtámadni. Szinkronba kellett hozni a szocialista reformerek legitimációját a nemzetközi közvélemény elvárásaival, a hazai ellenzékiek közös álláspontjával, a társadalom többségének '56-ról kialakult értékítéletével. Pozsgay az MSZMP Központi Bizottságának ülése előtt ismertette az új álláspontot a nyilvánosság előtt: népfelkelésnek látja azt, ami 1956-ban történt, egy oligarchisztikus és a nemzetet is megalázó uralmi forma elleni felkelésnek. (MTI, 1989. január 30.) Érdekes és tanulságos a másnapi politikai bizottsági ülés jegyzőkönyvének részlete.

A történész-albizottság szakmai" álláspontját nem becsülik alá a politikusok. Jól érzékelhető a nyilvános bejelentés kiváltotta sokkhatás a pártvezetésben és a párttagság jelentős részében. [Nem szabad elfelejteni, hogy Kádár még mindig az MSZMP elnöke, és most vele (is) együtt kellene szembenézni három évtized hivatalos „ellenforradalmi" minősítéseivel.] Jogos volt a félelem: kettéhasadhat a párt a két ellentétes értékelés mentén, hiszen akik a múltat másként látják, azok a jövőt is másképpen gondolhatják... Egy emberöltő egzisztenciális teljesítményei kerülhetnek veszélybe, hiszen állampolgárok milliói, értelmiségiek százezrei, vezetők tízezrei alkalmazkodtak a Kádár-rendszer elvárásaihoz.

Ebben az első vezetői vitában még nincs igazi konfrontáció, mert nem lehet azonnal felmérni a történelmi átértékelés tömeglélektani hatását. Mégsem Pozsgay kényszerül magyarázkodásra. Vezetőtársai – Nyers Rezső kivételével – inkább döbbentek, készületlenek, tanácstalanok. Az igazi vihar egy héttel később keletkezik a legfelső pártvezetésben, amikorra a bejelentés hatalmas társadalmi-politikai visszhangja is elér odáig.

Nyers Rezső érvel a legrészletesebben és legellentmondásosabban a súlyos vitában. 0 élte át hol vezetőként, hol a gazdasági reformok támogatójaként az egész Kádár-korszakot: hatalmi belépőjének az volt az ára, hogy annak idején megszavazta a KB-ban a Nagy Imre bíróság elé állítását kezdeményező döntést. Tapasztalatairól, vívódásairól ebben az esetben is őszintén beszélt. Fenntartásai voltak Pozsgay sommás, „egyszavas" értékelésével szemben: voltak ellenforradalmi tendenciák is '56 novemberében stb... Tartalmilag mégis az átértékelést támogatja, viszont az idő előtti nyilvános fellépésért hibáztatja Pozsgayt. Másfelől – Nyers szerint – Nagy Imre nem „ellenforradalmár", hanem demokratikus szocialista reformer volt. „Ezért viszont el kell dönteni 1989-ben, hogy a Kádár nélküli kádárizmus, vagy Nagy Imre demokratikus szocialista forradalmisága lesz ma és holnap az MSZMP társadalmi legitimációjának, politikai irányvonalának alapja."...

Pozsgay rugalmasan taktikázott: fenntartotta nyilvánosan kimondott véleményét, de visszakozott is némileg, amikor a végleges KB-döntés tartalma került szóba. Saját kezdeményezéseiben elsősorban az új nyilvánosságra, a változó közvéleményre, hazai és külföldi politikai támogatóira támaszkodott. Kívül is volt, belül is volt a pártján – ahogy ekkortól a szemére vetették.

Végül a párt szemléleti és vezetési krízise lényegében pozitív fordulattal zárult: az MSZMP KB február 10-11-ei ülésén bírálták a népfelkelés minősítését és annak nyilvános kiteregetését, viszont a testület a demokratikus többpártrendszer jövőbeni elismerését is támogatta. Folytatódhattak tehát a Németh-kormány politikai-gazdasági reformjai, a szükséges törvényeket elfogadhatta a parlament. Előbb-utóbb az ellenzékkel is lehet és kellene tárgyalni. Elveszőben volt viszont a hatalom eddigi kezdeményező szerepe. A párt reformerőin

és a politikai ellenzék alakulgató pártjain múlik, mit hoz a közeljövő)

6. FEJEZET

Adalékok a magyar ellenzék múltjáról

Nyolcvankilenc januárja Árpi számára ugyanolyan egyhangúan telt, mint a többi. Dolgozott és magányos volt. Ám a hónap második felében történt néhány furcsa dolog.

Először: betörtek a lakásába. Pénz és arany után kutattak, óriási felfordulást csináltak. A helyszínre kihívott rendőrség megállapította, hogy nagyon kereshettek valamit, a tévét és a videót is csak azért vitték el, hogy ne üres kézzel távozzanak.

Másodszor jelentkezett egy formás, begyes romániai menekült lány, valamilyen Edina, hogy háztartási alkalmazottként takarítana, főzne rá, ha egy időre befogadná. Edina néven mutatkozott be.

– Honnan tudta, hogy egyedül élek? – kérdezte tőle.

– Itt a házban mondták, miniszterhelyettes elvtárs, hogy egyedül tetszik lenni, biztosan kéne egy kis segítség.

– Nem vagyok miniszterhelyettes.

– Nem baj, én akkor is takarítanék.

– Jó-jó, tegye rendbe a lakást.

Megállapodott vele. A koszton és a szálláson felül még ezerötszáz forint zsebpénzt is ígért neki. A begyes szöszi már az első nap remek munkát végzett és főzött is. Marhapörkölttel, galuskával és csalamádéval várta késő este, amikor hazament. Árpi mondta neki, hogy üljön le ő is, de Edina nem volt hajlandó vele együtt enni. Ott állt az asztalnál, mint egy pincér és felszolgált neki. Már ez is idegesítette. Az pedig méginkább, hogy a lány benézett a fürdőszobába, amikor zuhanyozott és kajánul mosolygott. A java még csak ezután jött: éjfél felé besurrant a szobájába és megállt az ágya mellett.

– Tetszel, Gazda – suttogta.

Árpi úgy tett, mintha aludna, de a szemhéja alól figyelte. A hifi-torony ledkijelzőnek fényében jól látta, hogy a lány meztelen.

– Alszol, Gazda? Szeretnék a tiéd lenni.

Edina föléje hajolt, ajka két-három centinyire megközelítette a férfi száját és egy csókot cuppantott a levegőbe. Utána meglóbálta arca előtt jókora melleit. Árpi el is nevezte magában Begyeskének és megfogadta: ha még egy percig ott áll, behívja az ágyába.

A lány szerencsére vagy pechére nyomban kiment

Másnap többször is eszébe jutott az éjféli jelenet. Úgy döntött, nem marad olyan sokáig a Parlamentben. Izgatta a Begyeske, hatkor hazatelefonált neki és fél hétkor már otthon volt.

Nem csengetett, kulccsal nyitott ajtót, s nesztelenül surrant be a lakásba. Begyeskét sehol sem találta. Az íróasztalon viszont ott volt egy papírlap. Lassan nyúlt érte. Az üzenet nem úgy nézett ki, mint valamiféle firkálmány, gondosan fogalmazták, szabályos dőlt betűkkel írták:

„Lehet, hogy jó lett volna veled, Árpi, de te mást szeretsz. Jobb, ha elmegyek. Mindent köszönök. Edina.”

Káromkodott egyet. Nemcsak azért, mert máris hiányzott neki Begyeske. Sokkal inkább amiatt, hogy ilyen balfácán volt. Hamarabb is rájöhetett volna, hogy nem igazi menekült. Egy butuska erdélyi lány nem írna ilyen levelet és nem menne el. Szerepet játszott. Küldték. Nyilván ő is alaposan átkutatott mindent. Erre vallott az is, hogy a könyvespolc és az íróasztal ragyogott ugyan a tisztaságtól, de némileg átrendezésre került. Szegény Begyeske, nem sokat találhatott.

Ha az Öreg itt lett volna, elmeséli neki, de januárban csak egyszer jött át Európába, akkor is rövid időre. Igaz, kiment hozzá Ausztriába és megbeszélték az aktuális dolgokat, de most hiányzott. Nagyon várta már, hogy végre Tamarával együtt átköltözzön Washington D. C.-ből

Bécsbe.
A harmadik furcsa dolog érintette Árpit a legkínosabban. Megtudta, hogy titkos társaságuk, a HISZ szűkkörű, titkos megbeszélést tart egy második kerületi villában. Úgy gondolta, nem tudták időben értesíteni, ezért odament. A kertkapun még beengedték, de a villa főbejáratánál két biztonsági ember megállította. Az egyik, aki ismerte, széttárta a karját:
– Sajnálom, Árpi, de nem engedhetem be.
– Szóljon be Aczél elvtársnak, hogy én vagyok.
– Sajnálom, de Aczél nincs itt. Bemondta a másik fontos nevet.
– A tábornok elvtárs sincs itt, sajnálom, Árpi – tárta szét újfent a karját. – Jöjjön, ha nem sértem meg, visszakísérem.
– ...Rendben.
Árpi furcsállotta, hogy erre a megbeszélésre nem hívták meg. És mi az, hogy Aczél és a tábornok sincs jelen?
Mérgesen ült be kocsijába. Nem értette, mi történhetett. Három furcsaság egy héten belül, ez egy kicsit sok. Nem tudott napirendre térni felette.
A furcsaságok sorát még az is tetézte, hogy a februári KB-ülést követően Aczél tájékoztatta a HIS z irányítóit az ott elhangzottakról. Erre sem hívták meg. Ez már sok volt.
Először arra gondolt, hogy valami történhetett vele kapcsolatban, emiatt lettek bizalmatlanok vele szemben és kezdtek kutakodni a lakásán. Gyanúját megerősítette az is, hogy másnap régi ismerősével, a HISZ személyzetisével futott össze a Fehér Házban. Árpi megjátszotta, mennyire elfoglalt, milyen fontos dolgokkal foglalkozik és roppant sajnálja, hogy nincs ideje a titkos társaság ügyeire.
– Pedig sajnálhatod – mondta a személyzetis –, több szűkkörű megbeszélést is tartottunk, s valamennyit nélküled. Ráadásul olyan rendkívül fontos témakörökben, ami téged is érdekelt volna. Az egyiken napirendre került a tavaly ősszel alakított ellenzéki pártunk is.
Árpi legyintett:
– Elég, ha te képviselted a mi teamünket, az ilyen dolgokról meg jobb, ha minél kevesebben tudnak.
– Valóban – bólintott rá a személyzetis –, az ilyen zavaros időszakban célszerű tovább szűkíteni a beavatottak körét, én is csak akkor kívánok belefolyni a dolgokba, ha feltétlenül szükséges, és a szakterületemmel segíteni tudok – köszönt el tőle.
Biztos volt abban, hogy jelenti valakinek a beszélgetésüket. Nem baj. Tudják csak meg, hogy nem kíváncsi a különféle szervezkedéseikre.
A Fehér Házból a Parlamentbe visszatérve nem tudott másra gondolni, mint a mellőzésére és a sok furcsaságra. Ennek biztosan van valami oka, töprengett. Esetleg kiderült valami arról, hogy ő több pályán is játszik? De hiszen majdnem mindenbe beavatta őket. Sőt, a németországi szervezettel való kapcsolattartást rábízták. Az amerikai vonalról is tudtak, így az Öregről is. Valakik biztosan bemószerolták, lejáratták. A legrosszabb az volt, hogy ezt a problémát senkivel sem tudta megbeszélni.
A KB-ülés anyagát már többször is alaposan áttanulmányozta. Fontos döntések születtek, az egyik 1956 új megítélése, a másik a pluralizmus irányába tett fontos lépés, a többpártrendszer elfogadása. Ezek mind olyan kérdések, amelyekről beszélgetni kellene. De ki a fenével? Ottóval? Nem, Ottó is bizalmatlan, nem mondana semmit, inkább addig ravaszkodna, amíg ki nem szedi belőle mindazt, amit még nem tud. Esetleg a titkos társasággal kapcsolatos információit is. Nem, Ottóval most nincs kedve hadakozni. Merengésének egy telefon vetett véget. A titkárnője szólt be:
– Egy fura illető hívja a VI-os kaputól, Árpi!
– Ki az? Belépőt kér?
– Nem, azt mondta, van neki. A büfében várja majd magát. Amikor a nevét kérdeztem, azt mondta, hogy Grósz elvtársnál találkoztak, tetszik tudni, kicsoda.

Eszébe jutott az Alpakkás.
– Köszönöm, sejtem, ki az. Vonalban van még?
– Igen.
– Jól van, mondja neki, hogy megyek.
Öt perc múlva a kupola melletti büfében valóban Alpakkás várta. Ezúttal egy sötétebb öltönyben, de az is fénylett.
– Üdvözlöm, Árpi, a kávét és a konyakot már megrendeltem – nyújtott kezet.
– Meglepett...
– Itt lesz egy kis dolgom, de korábban jöttem, s gondoltam, addig magával is szót válthatok.
– Örülök, hogy találkozunk, mert a KB-ülés kapcsán van miről beszélni.
– Igen, kérem tisztelettel. Én is tájékozódni próbálok.
– A múltkor szóba kerültek a szocdemek, hallottam, hogy azóta megalakultak.
– Igen, január 9-én. Lényegében a jogfolytonosság alapján szerveződtek újjá. Révész András lett az elnökük, Bihari Mihály pedig az ügyvezető főtitkár. Hamarosan nagygyűlést szervez Baranyai Tibor és Bácskai Sándor, ezen kívánják bemutatni a főbb vezéregyéniségeket. Még egy hónapja sem működnek, máris marakodnak. Takács Imre és társaik nem nézik jó szemmel a volt MSZMP-tagokat, azok meg őket.
– Úgy gondolom, ennek szakadás lesz a vége.
– Az, kérem tisztelettel, de túl korán. Bihari, a politológus már jelezte, hogy nem hajlandó abban a légkörben, azzal a kompániával együtt dolgozni.
– Lemond?
– Le és a pártból is kiválik, kérem tisztelettel.
– Akkor náluk is bejönnek a maga elgondolásai.
– Sajnos, igen, kénytelenek leszünk kicsit hathatósabban segíteni és a kívánt irányban befolyásolni őket.
Hozták a kávét és a konyakot.
– Na, isten-isten – mondta és felhajtotta.
Árpi töprengve nézte, közben eszébe jutott, hogy az Öreg azt kérte, szerezzen információkat a novemberben zászlót bontott szabaddemokratákról.
– Úgy gondolom, maga fantasztikusan sokat tud az alakuló ellenzéki pártokról, mozgalmakról. Érdekes volt mindaz, amit most és korábban Karcsinál elmesélt. Izgat, hogy mi a véleménye például az SZDSZ-ről, róluk nagyon keveset hallottam.
– Érdekes, azt hittem, maga SZDSZ-szimpatizáns, Árpi – ráncolta össze a homlokát. – Ezért is jöttem, úgy gondoltam, maga beavat néhány dologba.
– Szívesen, de a Beszélőben megjelent néhány írást, s a sajtóban közölteket leszámítva fogalmam sincs, hogy mit terveznek.
– Kérem tisztelettel, nekünk is ők jelentik a gondot. Az SZDSZ belső ügyeiről alig van információnk. Sajnos, ők a részünkről kezelhetetlenek. Köztük is van persze néhány kiváló beépített ember, de az a baj, hogy nem a mi vonalunkat informálják. Ezek nem belbiztonságiak, illetve csak egy-kettő, akit korábban megszorongattak a barátaink, de ők is más társszervhez tartoznak. Úgy gondoltam maga jóban van Aczéllal, ezért hittem azt, maga jobban ismeri őket. Árpi.
– Sajnos, nem. Épp ma délelőtt tudtam meg, hogy már több titkos megbeszélést is tartottak, s ezekre nem hívtak meg. Tegnap este is összejöttek valahol. Órák óta azon töprengek, miért mellőznek...
Elmesélte röviden a január végi furcsaságokat is.
– Ez érdekes. Nem mondott nekik mostanában semmi olyant, ami miatt gyanúba keveredhetett?
– Nem, semmit.

– Magát beavatták annak idején az ösztöndíjas programjukba?
– Igen, de az még a nyolcvanas évek elején volt.
– Azt sem tudja akkor, hogy mi lett ezekkel a derék fiatalokkal...
– Nem, sajnos olyan rég volt, hogy a nevükre sem emlékszem. Akkoriban eszembe se jutott, hogy le kellene másolni a névsort.
– Nagy hiba volt, kérem tisztelettel! Most hasznát vehetnénk. Az a baj, hogy az egyik belügyi főfőnök elszeparálta ezt az ügyet és kivonta a III-as főcsoportfőnökség hatásköréből, s ő maga ügyeli felül. Azt ugye, mondanom sem kell, hogy az illető Aczél elvtárs legjobb barátja.
– Akkor érthető...
– Még azt sem árt, ha tudja, hogy Soros György, az az amerikai milliomos tőzsdecápa is jó barátja Aczélnak. így ha Soros támogat valakiket az alapítványán keresztül, akkor azokat Aczél és a titkosszolgálati főfőnök cimborájuk is segíti.
– Fantasztikus, hogy maga milyen sokat tud!
– Maga sem panaszkodhat, Árpi. Biztos vagyok abban, ha belelátnék az agyába, igencsak elképednék. Én csak itthon szöszmötölgetek a politikában a magam szerény eszközeivel, míg maga azért a nemzetközi porondon is muzsikálgat néha.
– Nekem is korlátozottak a lehetőségeim.
– Magának azért mégiscsak könnyebb, Árpi, itt ül bent a Parlamentben egy fontos kormányhivatalban, aztán Aczélék szervezetének is tagja, sőt még valamiféle összekötő is az amerikai kapcsolatukat illetően, aztán Karcsinak is tanácsadója, jártas a Varsói Szerződéssel kapcsolatos ügyekben, s még a Stasisok is jó véleménnyel vannak magáról.
– ...Ezt örömmel hallom.
– Sommázva: maga roppant érdekes ember! Épp ezért mi lenne, kérem tisztelettel, ha mindenkitől függetlenül együttműködnénk, rendszeresen információt cserélnénk?
– Benne vagyok, ha maga is a reformerők oldalán áll, támogatja az átalakulást, a demokratizálódási folyamatokat.
– Erre akár meg is esküdhetek: ahogy maga, úgy én is a jövőt szolgálom! Mindketten tudjuk, hogy itt előbb-utóbb rendszerváltás lesz, s azt is, hogy ezt nem itthon dől el, hanem külföldön. Grósz és Németh Miklós, mint ahogy a most már törvényesen működő ellenzék is, csak asszisztálhat ehhez.
– Fantasztikus, milyen jó a helyzetmegítélése!
Árpinak eszébe jutott, amit az Öregtől hallott. Most ő is mondhat valami újat az Alpakkásnak:
– Úgy gondolom, valóban a nagy hatalmasságoktól függünk. A maga által említett asszisztálást támasztja alá Gorbacsov főtitkárnak a Trilaterális Bizottsággal folytatott tárgyalása is. Érdekli, hogyan számolt be erről az SZKP Központi Bizottságának?
– Mi az, hogy!
Elmesélte neki Július washingtoni tájékoztatóját.
– Jói sejtettem: Gorbi összeszűrte velük a levet.
– Maga mire következtet ebből?
– Arra, hogy Gorbi hagyja, hogy azt csináljunk, amit akarunk. Csak az a kérdés: ki felel meg jobban a nyugat és a szovjet főtitkár érdekeinek, Grosz vagy Németh Miklós?
– Karcsi kicsit maradibb, lassúbb felfogású, néha az események után kullog, Németh Miklós viszont sokkal rugalmasabb.
– Jó a meglátása, Árpi.
– Úgy gondolom, ehhez még hozzátehetjük azt is, hogy Karcsi hű a szocializmus eszméjéhez, az MSZMP-hez, semmiképp sem árulná el őket. Miklóst viszont nem fékezik ilyen erkölcsi skrupulusok, gyorsan képes váltani, s ha szükséges, a szocializmus eszméjét és barátait is feláldozza a cél érdekében.

– Kérem tisztelettel, a kérdés csupán az: jó-e ez?
– Persze, hogy jó, különösen ilyen zavaros, bizonytalan kilátások közepette. Ha azt nézzük, mi az ország hosszabb távú érdeke, akkor Németh Miklós mellett voksolok. Ő képes bármit megtenni a cél érdekében és ez a cél csak egy lehet: vérontás nélkül, békésen, az ellenzékkel történt megegyezés alapján az elsők között rendszert váltani!
– Németh Miklós képes lenne ennyire előre látni a folyamatokat?
– Nem hiszem.
– Én is így gondolom, Árpi. Ne feledje, hogy ő Horn Gyulával, Kovács Lászlóval, Horváth István bonni nagykövettel és még néhány társukkal a nyugatnémetek ösztönzésére már régóta csendes forradalmat készít elő az MSZMP-ben. Van közöttük egy barátom, állandó informális kapcsolatban állok velük, így nemcsak Karcsinak, hanem nekik is dolgozom. Németh és „ellenálló sejtje" ezért is támogatja Pozsgayt, Nyerset és a körükben fellelhető többi reformert, valamint a gazdasági élet nyugat felé nyitó nagy átalakítóit: Demjánt, Szikszait és a többieket.
– Meglehetősen ellentétes érdekű és tág ez a kör.
– Igen, de egyre nagyobb a befolyása, s lassan maguktól valamiféle egységbe tömörülnek és felsorakoznak majd Németh Miklós mögött a közös cél érdekében.
– Úgy gondolom, ez azt jelenti, hogy Németh Miklós a következő hónapok kulcsembere.
– Ebben egyetértünk, kérem tisztelettel. Csakhogy mi Karcsi barátai vagyunk, nekünk elsősorban őt kell segítenünk.
– Ez természetes. Nagyon fontos lenne, hogy kimenjen Németh Miklóssal együtt Moszkvába és beszéljen Gorbacsowal. Tisztázza azt, hogy hol a szabad mozgástér határa, meddig mehet el.
– Arra gondol, hogy kaphatna valamiféle felhatalmazást a további reformokra?
– Még ez sem kizárt. Moszkvának is szüksége lehet egy kísérleti nyúlra, Gorbacsov számára is érdekes lehet a magyar gazdaság, a magyar mezőgazdaság átalakításának folyamata, a gazdasági társaságokról hozott törvény nyomán alapított félkapitalista cégekkel és az új tulajdonviszonyokkal kapcsolatos első tapasztalatok.
– Jó gondolat! Épp az amerikai kapcsolatán keresztül üzenhetne Moszkvának, hogy érdemes lenne meghallgatni Grószt és Németh Miklóst.
– Örülök, hogy maga is így vélekedik. Bár szerények a lehetőségeim, de mielőbb megteszem a szükséges lépéseket ebben az ügyben.
– Köszönöm, kérem tisztelettel. Ugye, akkor abban is megállapodtunk, hogy a jövőben informális kapcsolatot alakítunk ki egymás között?
– Igen, ez mindkettőnk számára fontos és hasznos lehet.
– Rendben van – bólintott Alpakkás és az órájára nézett –, még tízpercnyi időm van. Mi is érdekli magát, az SZDSZ?
– Igen.
– Nos, kérem tisztelettel, van köztük egy emberünk. Valamikor megszorongatta egy kicsit a belső elhárítás, azóta a legmegbízhatóbb informátorunk. Nos, ő kezdettől fogva e mozgalom tagja. A jelentései alapján az SZDSZ gyökerei 1977-79-re nyúlnak vissza. Emlékszik a csehszlovákiai Charta '77-rc?
– Igen, néhány magyar értelmiségi is szót emelt a meghurcolásuk ellen.
– Igen. Harmincnégy magyar értelmiségi, köztük olyan népi író, mint Csoóri Sándor, aztán az 56-osok, mint például Donath Ferenc, vagy olyan ellenzékiek, mint Kis János és Radnóti Sándor. Biztosították Pavel Kohutot, a Charta '77 szóvivőjét a szolidaritásukról.
– Hajói emlékszem, Kádár a „34-ek bandájának" nevezte őket.
– Úgy van. Utána 256 magyar értelmiségi tiltakozott levélben a chartások prágai elítélése ellen. A párt retorziója nyomán ezek közül sokat eltávolítottak az állásából, megtiltották, hogy az egyetemen oktassanak. Szinte egy sem maradt közülük büntetlenül.

– Mi lett utána ezzel a körrel?

– Létrehozták a lakásról lakásra vándoroló „repülő egyetemet”, Kenedi János szerkesztésében megszületett a Profil kéziratgyűjtemény, aztán Solt Ottilia kezdeményezésére létrejött a SZETA, a szegényeket támogató alap, Szilágyi Sándor megalakította a MUKI-t, a kirúgott munkanélkülieket közvetítő baráti szervezetet.

– A SZETA-ra emlékszem, foglalkoztunk vele.

– Folytatnám, kérem tisztelettel. 80-ban Donát Ferenc kezdeményezése nyomán megszületett a Bibó-emlékkönyv, 81-ben elindult az első szamizdat, a Beszélő.

– Ez hozzánk is eljutott. Ha jól emlékszem, Haraszti Miklós, Kőszeg Ferenc, Solt Ottilia szerkesztette és Kis János volt a folyóirat vezéregyénisége.

– Úgy van. A következő fontos állomásuk 1985. Negyven személy választási komitét alakított, Budapesten hét független jelöltet indítottak, de a hatalom otromba csalásokkal, beavatkozásokkal megakadályozta a jelölő gyűléseken való résztvételüket. A jelöltek között volt Bába Iván, Kőszeg Ferenc, ifjabb Rajk László, Tamás Gáspár Miklós, a reformközgazdász Bauer Tamás és a környezetvédő Langmár Ferenc is. A tapasztalataikat egy szamizdat-kiadványban, a Választási almanachban tették közzé. Abban az évben, nyáron rendezték a monori tanácskozást.

– Emlékszem, elég nagy visszhangja volt.

– Ez azért számít ma is korszakos jelentőségűnek, mert akkor sikerült összehozni először a népi és urbánus éretlmiségieket, az ellenzékieket, valamint az 56-osokat. A tanácskozás résztvevői az ország dolgairól és a kibontakozás lehetőségeiről cseréltek eszmét, eközben megismerhették egymást. Ezt követően kezdeményezte Mécs Imre, Donath Ferenc és Csoóri Sándor az együttműködést a Duna-mozgalmakkal, s az aláírásgyűjtést a bős-nagymarosi vízlépcsőrendszer ügyében javasolt első népszavazás kikényszerítésére.

– Nem sokan írták alá.

– 85-ben csak háromezren, kérem tisztelettel, de a tavalyi év végén már 70.000 aláírást adtak át az országgyűlésnek.

– Folytassa!

– 86-ban március 15-én egy független megemlékezést szerveztek, amelyet a hatóságok megakadályoztak és sok diákot ütlegeltek, letartóztattak. Novemberben az írószövetség közgyűlésén titkos szavazással kibuktatták a rendszer seggnyalóit, decemberben kétnapos tudományos tanácskozást tartottak Eörsi István lakásán, s ezen részt vett Hegedűs András egykori miniszterelnök is.

– Viszont erre nem mentek el a Monoron jelenlévő népi írók.

– Úgy van, pedig megígérték, de akkor már másként gondolkodtak. 87-ben a PM Pénzügykutató Intézetének koordinálásával megszületett a Fordulat és reform című tanulmány, ami kiváltotta a rendszer rosszallását. A Beszélő közreadta a Társadalmi szerződés című koncepciótervezetet, amely kimondta: Kádár Jánosnak távoznia kell. 87-ben az ellenzék többször is megkísérelte a monori tanácskozás szellemében a független erők összefogását, integrálását, de ez nem járt sikerrel. A majdani SZDSZ-esek az akkor hatalomra került Grósz Károly programját bírálva hosszas viták után megfogalmazták a „százak levelét”, amelyet megküldték minden országgyűlési képviselőnek, még Karcsinak is.

– Emlékszem rá, nem sok foganatja volt. Talán azért is, mert az akkori ellenzék megosztottá vált.

– Úgy van, kérem tisztelettel! Szeptemberben a népi írók és a hozzájuk közel állók összejöttek Lezsák lakitelki tanyáján. Erre csak néhány 56-ost, Konrád Györgyöt, Vásárhelyi Miklóst és Mécs Imrét hívták meg. A megkülönböztetés elleni tiltakozásul az utóbbi kettő nem ment el. Ott volt viszont Pozsgay Imre és beszédet mondott.

– Gondolom, ezen a találkozón ott voltak a maga emberei is.

– Igen. Egy kicsit az MSZMP reformerei és mi is bábáskodtak e laza szellemi

csoportosulás összehozásában. Jórészt nekünk köszönhető, hogy megalakult és publicitást kapott a Magyar Demokrata Fórum. Őszintén szólva a támogatásukkal egy ellenőrzött ellenzéket akartunk életre hívni azzal a céllal, hogy a nyakasabb, forradalmibb urbánusukat nehezebb helyzetbe hozzuk, marginalizáljuk. A tavalyi dolgaikról maga is tudhat, május elsején a Hági söröző helyiségeiben mintegy kétszáz aláíróval megalakult előbb a Szabad Kezdeményezések Hálózata.

– A tavalyi akcióikat jól ismerem, legsikeresebb a szeptember eleji második vízlépcső elleni tüntetés volt, amelyen negyvenezren vettek részt, s a transzparensek már a többpártrendszert hirdették.

– Nem akarom szaporítani a szót, lassan mennem is kell. A lényeg, hogy tavaly november 13-án alakultak meg hivatalosan.

– Kérem tisztelettel, kár, hogy nincs több időnk, mert az 1988-as évet elég gyorsan átugrottuk. Bizonyára sok érdekes információja lenne erről az időszakról is.

– Hát lenne, talán majd legközelebb. Addig is próbálja megtudni Aczéléktól, akarnak-e kezdeni valamit 56-tal, ha már a KB is állást foglalt az ügyben!

– Hogy jön ez ide?

– Úgy, hogy feltételezhetően Aczélék titkos szervezetében jócskán akadhatnak SZDSZ-esek is.

– Nem hiszem, az ismert SZDSZ-esek közül senkit sem láttam abban a körben.

– Feltehetően azért, mert ahhoz a fontosabb szárnyhoz tartoznak, amely most magát mellőzi. Lehet, hogy maga kezdettől fogva nem a belső mag embere volt, hanem csak egy mellékágé. Nem lennék meglepve, ha kiderülne, hogy nem is Aczél az itteni főfőnökük, hanem valaki más. Ha javasolhatom, próbálja meg tisztázni a szervezeten belüli helyzetét! Nekem kicsit büdös ez a magával kapcsolatos kirekesz-tősdi. Maga az egyik legfotosabb kulcsemberük. Vagy hülye idióták, hogy ezt nem ismerik fel, vagy pedig sejtik, hogy „többpályás", Grós z és az amerikaiak embere is. Az ilyent pedig el kell szigetelni, ugyanakkor azért maximálisan ki is kell használni.

– Bogarat tett a fülembe...

– Ha elfogad tőlem egy tanácsot: maga is szigetelje el őket a fontosabb információktól, csak csepegtessen nekik hoci-nesze alapon! Ja, és az a bölcs dolog, ha a saját feje után megy.

– Köszönöm az információkat!

7. FEJEZET

1989 FEBRUÁR

Egy hős, egy mártír kell a nemzetnek

Néhány nappal KB-ülést és az Alpakkással folytatott parlamenti büfébeli beszélgetést követően a titkos társaságból egy ismerőse felhívta, hogy este összejönnek néhányan.

– Miről lesz szó? – kérdezte Árpi.

– Nem telefontéma.

– Kár, hogy van egy hivatalos programom, pedig érdekelne a dolog, de sajnos, nem mehetek.

Valójában semmi dolga sem volt, legfeljebb Marjai. Hozzá átment néha. A nyolcvanas évek elejének magyar „csődgondnoka" volt a legfurább gazdasági vezető. A Lázár-kormány miniszterelnökhelyettese szinte odanőtt a Parlament épületéhez. Hiába változtak a kormányok, ő és az irodája maradt. Gyakran átment hozzá beszélgetni. Ezen az estén is ezt tervezte, de még nem jelentkezett be hozzá, így elvileg szabad volt. Szándékosan nem ért rá a HISZ-nek. Eldöntötte, hogy ezentúl ő is mellőzi őket. Más lett volna persze a helyzet, ha Aczél hívja.

Este otthon kinyitott egy konzervet, mert nem talált semmi ennivalót. Miközben

melegítette, Edinára gondolt. Mennyivel másabb lenne, marad, főzne. Elhessegette az ábrándokat, hiszen neki Corina a fontos. Az egy életre szóló szerelem, a politikai változások talán lehetővé teszik azt is, hogy időnként találkozhassanak.

Megcsörrent a telefon. Lehet, hogy vissza akar jönni Begyeske? Netán Aczél keresi?

Felvette a kagylót. Az Öreg volt. Tudatta, hogy átköltöztek Tamarával Bécsbe, s mindjárt meg is hívta.

Árpi másnap kiutazott a képviseletre. Délben érkezett. Épp jókor, mert ebédre várták. Amíg Tamara főzött, a dolgozószobában beszélgettek. Árpi elmesélte a KB döntését, az ellenzéki pártokkal kapcsolatos legfrissebb híreket, aztán szóbahozta a mellőzését.

– Azt eddig is tudtad, hogy a magyar szervezet nem egészen azonos a miénkkel – mondta az Öreg –, az amerikaival vagy németországival. A németeké Európában a legrangosabb, maga Kohl kancellár irányítja. Talán emlékszel rá, egyszer mondtam neked, hogy a magyar titkos társaság csak egy vadhajtás.

– Igen, mondtad.

– Eddig nem számított, hogy egy kommunista klikkből állnak, mert nem volt más, aki hatalom közelébe juthatott volna. Más a helyzet most, a sok változás, a reformerek és a sorra születő ellenzéki pártok időszakában. New Yorkban úgy vélik, a HISZ egy esetleges rendszerváltás után méginkább a perifériára szorulhat, így nem lehet rá alapozni az új korszakot. Ok képtelenek lennének az új hatalomban komoly és meghatározó háttérpozíciókat szerezni, érdekeinknek megfelelően befolyásolni egy esetleges jobboldali kormányt. Hiba az is, hogy néhány figyelemre méltó embert leszámítva alig van köztük gazdasági és pénzügyi szakember, sikeres vállalkozó.

– Ezekből nálunk amúgy is kevés van, gyenge még a magyar magántőke.

– Igen, és az a kör is csak kiskapitalista, amelyet Andrással szerveztünk. Jut eszembe: nemsokára hozzátok látogat David Rockefeller, hogy személyes benyomásokat szerezzen arról, képes-e fogadni Magyarország a komolyabb működő tőkét. Neki meg sem merjük említeni, hogy az itteni szervezet kommunistákból áll. Mindezt csak azért mondtam el neked, hogy érzékeltessem: a titkos társaságotok már nem tölti be azt a szerepet, amit korábban szántunk neki.

– Akkor mi lesz?

– Egyre inkább megfogalmazódik az igény kint, hogy alakítsunk egy újat, egy olyat, amelyik a közvetlen irányításunk alatt áll és a piacgazdaság, vagy ha úgy tetszik, a kapitalizmus szellemében működik. Szervezésébe bevonják majd az emigrációból azokat is, akik egy demokratikus jogállam esetén hazatelepülnek, de olyanokra is számítanak, akik jelenleg kint dolgoznak vagy tanulnak. Meghívják majd ebbe a körbe a hazai kiválóságokat, így téged is meg fognak keresni.

– Lehet, hogy a HISZ sejti ezt?

– Okos emberek, miért ne sejthetnék? Ezért természetes, hogy téged izolálnak, kihagynak a legfontosabb titkos akcióikból. Csak akkor használnak fel, ha nélkülözhetelen vagy. Bizonyára nemcsak téged helyeztek mellékvonalra, hanem másokat is, akik nem illenek bele a terveikbe.

– Ez valószínű.

– Nézd, az MSZMP-ben ők konzervatívnak számítanak, Grósszal még csak kijönnek valahogy, de a Németh Miklós-Pozsgay-Nyers-féle reformerek közé már nem tudnak beférkőzni. Minden bizonnyal benne vannak egy-két ellenzéki pártban, s ők már Németh Miklósék bukására játszanak. Elég ravaszak és körmönfontak ahhoz, hogy látszólag eltűnjenek a politikai porondról és később győztesként térjenek vissza.

– Igen, de hogyan és mikor?

– Csak a rendszerváltás után! És akkor sem a régi csapat, hanem egy átalakult, megújult. Kénytelenek lesznek a majdani új kormányt alkotó koalíció valamelyik pártja mögé bújva

tevékenykedni. Csak ily módon szerezhetik vissza az itteni háttérirányítást, s ezzel előttünk a tekintélyüket. Ha újra képesek lesznek befolyásolni a hatalmat, akkor a megítélésünk is az ő irányukban változik. Újra szükségünk lesz rájuk.

– Ez logikus.

– Néha egyetlen jól megválasztott személy, egy nagyon szűk kis csoport is képes megváltoztatni a történelmet. Biztos lehetsz abban, hogy valami ilyesmit terveznek. A cél érdekében pedig, ahogy a sakkban is, itt is feláldoznak majd több fontos figurát.

– Talán még Aczélt is?

– Igen, még őt is. Már idős, hatalma sincs, még tagja ugyan a KB-nak, de alig van befolyása. Már nem tud félelmet kelteni a mindenkiről begyűjtött, birtokába került terhelő anyagokkal, dokumentumokkal.

– De Aczél az itteni főnök, nem?

– Nem, ő csak megjátszotta, hogy az. Valójában Emil irányítja az itteni szervezetet, a másik prominens vezetőjük pedig az Aranyketrec írója, Benedek István. No persze, azért Aczél György is benne van az irányító teamben, s olyan karizmatikus személyiség, hogy mindenkivel el tudja hitetni, ő az első számú ember. A kultúrában és az ideológiában persze az is volt, de az idők megváltoztak. A társai tudják, hogy a pártban már nincs jövője. Egyik pillanatról a másikra a süllyesztőbe kerül.

– Ahogy ismerem, képtelen lesz ezt elviselni.

– Igen. Talán azt sem fogta fel, hogy a titkos társaságban ő már csak egy mellőzött vezető. Ugyanúgy intézkedik, fontoskodik, mint régen.

– Egy kicsit sajnálom. Végtére is sokat köszönhetek neki. Mit csináljak?

– Azt javaslom, ne szakíts velük, főleg Aczéllal ne! Egy ideig még fontosak lehetnek. Még semmi sem dőlt el, még a rendszerváltás sem. Bizonyára abban mesterkednek, hogy ezt elősegítsék, s valamelyik ellenzéki pártot támogatják.

– Például az SZDSZ-t?

– Őket legfeljebb csak Aczél és környezete. Ezért is kértem, hogy tudj meg róluk minél többet. Lehetséges azonban, hogy Emil közvetlen köre egy másik pártot favorizál.

– Róluk eddig sem sokat tudtam, mostanában pedig még kevesebbet.

– Ők a hasonló európai titkos társaságokat összefogó berni központhoz tartoznak. Az a baj, hogy tőlük mi is csak kevés és áttételes információt kapunk. Épp ezért fontos nekünk, hogy közvetlenül tudomást szerezzünk a tervezett lépéseikről. Bölcs dolog lenne, ha félretennéd a sértődöttségedet és újra bekapcsolódnál a munkájukba.

– Jó-jó, de csak miattad.

– Próbáld meg újra fontossá, nélkülözhetetlenné tenni magad. Ehhez majd adok sok információt, sőt tudathatjuk velük azt is, hogy a jövőben à mi megbízottunk vagy. Akkor talán a mellőzésed is megszűnik.

– Kösz.

– Tudj meg néhány dolgot! Az egyik: mivel akarnak előrukkolni a közeli hónapokban? A másik: van-e olyan rejtett káderük, aki esetleg a jobboldal meghatározó egyénisége, vezéralakja lehet? A harmadik: az SZDSZ-en kívül be tudtak-e épülni más pártokba, van-e például emberük az MDF-ben?

– Rendben.

– ...Mi újság a nőkkel? Találtál már valakit magadnak? Elmesélte az erdélyi Begyeskét.

– Klasszikus titkosszolgáltai trükk... legalább jó volt?

– Nem volt módom kipróbálni. Tudod, hogy csak Corina érdekel.

– Mi van vele?

– Nem tudom, legutóbb tavaly karácsonykor kaptam tőle egy képeslapot. Azóta semmi. Jó lenne újra látni.

– Tamara majd kitalál valamit.

*

Árpi megmagyarázhatatlan boldogságot érzett, amikor néhány nappal a bécsi útja után Aczél újra hívta. Méghozzá a tábornok lakására. Először csak ők hárman beszélgettek.

– A többiek kicsit később jönnek – kezdte a magyar kultúra egykori legfőbb irányítója. – Van még egy félóránk, amíg megérkeznek. Addig megbeszélhetünk néhány, csakis ránk tartozó dolgot.

Aczél elmondta, hogy a titkos szervezeten belül kezd két, egymástól eltérő irányvonal kialakulni.

– Mi az SZDSZ-t gondoljuk a jövő vezető pártjának, Emilék másokat. Mi úgy gondoljuk, aktívan be kell avatkozni a folyamatokba, ők inkább csendben kivárnak és más módon mesterkednek. Ettől függetlenül együttműködünk és segítjük egymást, vezetői szinten egyeztetünk és a fontosabb célokat megpróbáljuk közösen kialakítani.

– Én abban a szerencsés helyzetben vagyok – jegyezte meg a tábornok –, hogy mindkét szárny igényt tart rám.

– Ez csak azért van, mert a titkosszolgálati háttérre nekik is szükségük van – folytatta Aczél. – Emilék azonban téged sem vonnak be a legtitkosabb terveikbe. Épp ezért arra kérlek, ami ma este, itt nálad elhangzik, te is kezeld bizalmasan!

– Ez csak természetes.

– A szervezetünkben a különutak, az elszeparált tevékenységek ellenére sem lesz szakadás, mert a legfontosabb cél közös: az, hogy bármilyen változás következzék is be, mi fennmaradjunk és továbbra is képesek legyünk befolyásolni a hatalmat. Csak nektek mondom el, hogy akad persze a körünkben néhány radikálisabb héja, aki abban mesterkedik, hogy egy, a kommunista múlttól mentes, tiszta lappal induló új társaságot alakítsanak. Azt tervezik, hogy megkerülve a berni központot, közvetlenül az amerikai anyaszervezet támogatását kérik. így ha megkapják a zöld lámpát, új útra térnek, s az általuk favorizált ellenzék köréből szervezik majd a tagságukat.

– Dehát ez szakadáshoz vezet, nem engedhetjük meg – csapott a tárgyalóasztalra a tábornok.

– Ha az amerikai főnökök az áldásukat adják rá, akkor tudomásul kell vennünk, sőt segítenünk kell őket. Már csak azért is, mert ez a lelkes kis csapat nem Emiléknél található, hanem a mi körünkben. – Kik ezek?

– Kettő vagy három közülük nemsokára itt lesz, szándékosan hívtam meg őket. További kettő kint dolgozik jelenleg az Egyesült Államokban, méghozzá nagyon fontos helyeken. Három vagy négy pedig tagja az egyik ellenzéki pártnak. Gazdasági-, pénzügyi- és médiaszakemberek, történészek. Mind olyan szakmai kiválóság, akire egy eljövendő új korban is nagy szükség lesz.

– Akad köztük olyan is, akit annak idején te küldtél ki amerikai egyetemre, Gyuri bátyám? – kérdezte Árpi.

– Akad – mosolyodott el az exkultúrpápa a bajsza alatt.

A következő néhány percben Árpi szóbahozta a januári betörést és Begyeskét.

– Ezt nem mi csináltuk – mondta először komolyan a tábornok, aztán elmosolyodott –, legalább hercig kis hölgy volt?

– Igen, kár, hogy olyan hamar visszarendelték.

– A Belügyre van rálátásom, tudnék róla. Lehetett persze a katonai kémelhárítás is, de nekik nincsenek ilyen női ügynökeik. Nem akarlak elkeseríteni, Árpi, de ez a KGB vagy a Stasi, esetleg a Securitate akciója lehetett.

– A Stasié biztosan nem, ott van ugyanis egy barátom. Bár Markus Wolfnak, a Stasi főnökének a nyugdíjba vonulása óta ott is megváltozott a titkosszolgálat.

– Ha ők nem, akkor a KGB sem, mert nekik meg mi adunk jelentést. Akkor csak a románok lehettek. Valamiért a látókörükbe kerülhettél!

– Fogalmam sincs, miért – töprengett Árpi, aztán eszébe jutott a fontos prágai kiküldetése és Corina, de erről nem akart beszélni. Inkább más témára terelte a szót:

– Mi lett egyébként Markus Wolffal?

– A legfőbb berlini exkémfőnök mostanában könyvet ír. Egészen jó a Trojka című dokumentumregénye.

– Miért lett író és miért ment nyugdíjba?

– Bizonyára azért, mert lelkesen nyilatkozott Gorbacsovról és a glasznoszty híve lett, s ezt az NDK pártvezetése nem nézte jó szemmel. Képzeld, Gyuri, legutóbb azt nyilatkozta nyugati újságíróknak:

„Ha egy vezetés figyelmen kívül hagyja egy nép politikai változások iránti törekvéseit, akkor a magyarországihoz hasonló felkelés veszélyét kockáztatja.” Azt is elmondta, hogy nagyobb egyéni szabadságot és több demokráciát szeretne a hazájában.

– Furcsa ezt épp Markus Wolftól hallani – csóválta a fejét Aczél. Kopogtak. A tábornok biztonsági embere dugta be a fejét az ajtón:

– Megjöttek.

– Küldje be őket!

Előbb két fiatalabb férfi, aztán egy középkorú történész lépett be. A tábornok eléjük sietett, köszöntötte, aztán a tárgyalóasztalhoz kísérte őket. Aczél és Árpi kezelt velük. Árpi csak a történészt és az egyik fiatalt, Matyit ismerte.

Néhány perces udvariaskodó bevezető után Matyi elővett néhány papírlapot és beszélni kezdett:

– A csoportunknak az a véleménye, hogy az MSZMP-ben tovább erősödnek a reformkommunisták és magukhoz ragadják a kezdeményezést. Számos olyan intézkedést hozhatnak, ami növeli a népszerűségüket, s ez háttérbe szoríthatja az ellenzéket. Úgy gondoljuk, ez középtávon annyira a malmukra hajthatná a vizet, hogy elegendő lenne az országnak egy olyan demokratikus, sok szabadságot és anyagi jobblétet ígérő megreformált társadalmi formáció. Ha ilyen légkörben és főleg az ő elgondolásuk szerint kerülne sor az első szabad választásokra, akkor bizonyára abszolút többséget szereznének, övék maradna a hatalom, s az összes többi pártnak csak szerény ellenzéki szerep jutna.

– Arra gondolsz, hogy Németh Miklós, Nyers és Pozsgay lenne az új pártot és kormányt vezető trojka?

– Igen, s ezzel gyakorlatilag nem történne meg a rendszerváltás. Legfeljebb akkor, ha néhány évi uralom alatt mindent elszúrnak és megelégelik őket. Csak ezt követően, egy újabb választások alkalmával szenvednének vereséget – mondta Matyi.

– Dehát egyelőre még ott vannak a kormányban a lázárista, kádárista miniszterek, s erős az MSZMP-ben a középen lavírozó Grósz, meg a konzervatív szárny is.

– Szerintem ez nekik nem probléma, úrrá lesznek rajtuk, utána szabad a gazda, ők diktálhatják az átalakítás és a demokratizálás feltételeit. Nyilván köztársaságot akarnak, az elnöki tanács elnöke helyett pedig köztársasági elnököt. Ez esetben nyilván a reformer triumvirátusból kerülne ki a köztársasági elnök és az új pártelnök is.

– Logikus, Matyi... folytasd!

– Ez a megoldás nemcsak nekünk, de az ellenzéki pártoknak sem tetszik. Úgy gondolom, az ország nyilván továbbra is egy Gorbacsov által átalakított Varsói Szerződés és KGST tagja maradna és meggátolná a Nyugat-Európa felé történő integrálódásunkat, konzerválódna a keleti láger és továbbra is mi lehetnénk a legvidámabb barakk.

– ...Hová akarsz kilyukadni?

– Szerintem csak egy ideig célszerű támogatnunk a trojka hatalmának megerősödését. Addig, amíg ők az MSZMP-t bomlasztják, fokozatosan megfosztják Grószt a hatalmától és hajlandók az ellenzékkel tárgyalóasztalhoz ülve közösen kidolgozni egy új alkotmány és egy demokratikus állam jogi alapjait. Magyarán: amíg fontos, felhasználjuk őket a céljaink

érdekében, aztán ha megtették, amit elvárunk tőlük, azonnal hozzáfogunk a népszerűségük csökkentéséhez, a lejáratásukhoz.

– Ördögi terv – csóválta a fejét Aczél –, de kizárt, hogy be tudunk tartani nekik, ha mindent jól csinálnak.

– Nem kizárt, sőt szinte tálcán kínálkozik egy lehetőség, ami a legszebb eredményeiket, az összes pozitívumukat sárba taposhatja. Ez az 56-os forradalom! Ezzel a véres múlttal továbbra sem tudnak mit kezdeni. Milyen nyögvenyelősen mentek bele abba is, hogy népfelkelés volt.

– Hát igen...

– Szerintem hiába reformálják meg a pártot, hiába gyűjtik a pozitív pontokat, 56 az 56 marad, ők pedig ha tetszik nekik, ha nem, a kádárista rendszer jogutódjaiként felelnek a régi bűnökért. No persze, nem lenne célszerű véres leszámolást alkalmazni velük szemben, hiszen rugalmasak, ők is demokratikus átalakulást akarnak. Szerintem a cél csupán az, hogy kicsit megtépázzuk, elbizonytalanítsuk őket, hogy az ellenzéki pártok erőre kaphassanak, felnőhessenek mellettük.

– Nem biztos, hogy célravezető lenne az 56-os drámai események és az azt követő megtorlás túljátszása. Gondolj, Matyi, a konzervatív erőkre, ezzel annyira feldühítenéd őket, hogy újra magukhoz ragadnák a hatalmat. Ezzel egycsapásra nemcsak a reformkommunisták uralma érne véget, de az ellenzéki pártoknak is befellegzene. Még akkor is elkerülhetetlen a radikálisabb 56-osok cirkuszolása, ha Németh Miklósék maradnak hatalmon és megerősödnek.

– Igen. Ezt elfogadom. Mi nem is közvetlenül 56-ot akarjuk időzített bombaként berobbantani. Ez valóban ostobaság lenne. Sokkal ravaszabb megoldásra van szükség. Olyasmire, ami 56 szempontjából történelmi igazságtétel is, de nem ez az elsődleges. A leszámolást el kell kerülni. Szerintem sokkal jobban rombolja a reformkommunisták pozitív imázsát, ha előbányászunk egy mártírt és nemzeti hőst csinálunk belőle. Úgy gondolom, az országnak fontos lenne egy olyan nagy eszménykép, amely vezéralakja lehetne a mostani demokratikus átalakításnak, s az 56-os forradalom mostani békés folytatását jelenthetné.

– Folytasd, ez érdekes!

– Szép számmal találunk a legtöbb ellenzéki pártban 56-osokat. Ezeket és pártjaikat is mind megnyerhetnénk. Bizonyára csatlakoznának egy nagyszabású 56-os rendezvényhez, s velük együtt igen jelentős politikai tőkét kovácsolhatnánk.

– Rehabilitálni akarod 56-ot?

– Nem magát a forradalmat, hanem az áldozatait. Szükségünk van egy hősre, akit Kádárék kivégeztek, aki köré felsorakoztatható a többi áldozat is. Külföldi barátaink szerint Nagy Imre, a forradalom mártírhalált halt miniszterelnöke lenne a legalkalmasabb erre. Annál is inkább, mert az 56-os emigráció nagy tisztelettel adózik az emléke előtt. A reformkommunistákat megetethetjük azzal az érveléssel, hogy a nemzeti megbékélés érdekében szeretnénk igazságot szolgáltatni neki.

– És hogyan gondolod?

– Úgy, hogy a legszélesebb nyilvánosság előtt rehabilitálni kell és megrendezni az újratemetését. Nemcsak az övét, hanem a mártírhalált halt társaiét is. Azt ugye, mondanom sem kell, hogy az a párt, amelyik kezdeményezi és látványosan felkarolja ezt az ügyet, sőt még harcol is érte, az ellenzék vezető ereje lehet.

– Valóban, de mi van akkor, ha kiderül, hogy Nagy Imre az oroszok ügynöke volt?

– Hogy lehetett volna az, ha kivégezték?

– Te nem tudhatsz arról, hogy Nagy Imre múltját, romániai fogvatartását, majd a kivégzését ma is sok titok övezi – csóválta a fejét a kultúrpápa. – Szinte alig tudunk valamit a szovjetunióbeli éveiről, Sztálinnal való kapcsolatáról. Ha jól tudom, az 53-ban Moszkvában járt magyar pártküldöttséggel folytatott tárgyalások során Berijának köszönhette miniszterelnöki kinevezését. Ez csak néhány negatívumot sejtető momentum, s ki tudja, mi

van még? Ha ezek a dolgok lelepleződnek, visszájára sülhet el az egész. A történész kezét felemelve kért szót:

– Mátyás terve jó, de mielőtt Nagy Imréről döntenénk, nagyon fontos, hogy utánanézzünk a múltjának. 53-ban valóban úgy jött vissza Magyarországra, mint a néhány héttel később letartóztatott sztálini főhóhér Berijának, valamint az SZKP akkori vezetése erős embereinek, Malenkovnak és Molotovnak a „helytartója”. Aztán az is furcsa, hogy a Rákosi-féle személyi kultusz idején nem mertek hozzányúlni. Vajon miért? Nem különös ez?

– Én meg hallottam arról – szólt közbe Árpi –, hogy létezik egy bizonyos titokzatos Snagovi napló, amelyet Nagy Imre 57-ben, a romániai fogvatartása idején írt iskolai füzetekbe,

– Tényleg van ilyen napló? – döbbent meg Aczél.

– Igen – bólintott a történész –, hivatkoztak is rá, de senki sem tudja, hol lehet.

– Te honnan tudsz róla, Árpi?

– Januárban egy rádióműsorban történt említés róla. A szerzőt megfenyegették, a kormányhivatalunk is foglalkozott vele, de nem lett ügy belőle.

– Utánanéztél? – kérdezte Aczél.

– Természetesen.

– Ha javasolhatom – vette vissza a szót Matyi –, mindannyian tájékozódjunk ebben az ügyben. Van Párizsban egy Nagy Imre Bizottság, tőlük kérünk információt, aztán érdeklődünk róla az SZDSZ-es 56-osoktól, Mécs Imrétől, Vásárhelyitől, esetleg megkeressük Hegedűs András 56-os miniszterelnököt is.

– Én a párttörténeti intézetben nézem át a fellelhető dokumentumokat – csatlakozott Matyihoz a történész.

– Érdekes lehet az állambiztonság titkos archívuma is – jegyezte meg a tábornok. – Én bejuthatok oda, belelapozhatok az ÁVH anyagaiba, talán a Snagovi napló is ott van.

– Én is átnézek néhány korabeli feljegyzést – tette hozzá Aczél. -Akkor abban ugye megállapodhatunk, hogy a felvetésemmel érdemes komolyabban foglalkozni?

– Igen – bólintott Aczél –, egy nemzeti hős rehabitálása és egy ezzel kapcsolatos rendezvény fontos terv. Nem szükséges, hogy megvárjátok, mire jutunk Nagy Imre múltját illetően, dolgozzátok ki a részleteit, s azt is, hogy hogyan, melyik párton keresztül indulhat majd el a kezdeményezés.

– Köszönöm – állt fel Matyi –, s ha kérhetem, ez a téma legyen mindenki számára szigorúan bizalmas. Két hét múlva találkozzunk itt újra és mindenki számoljon be arról, hogy mit tudott meg.

Intett a társának és elsőként ők távoztak.

3. FEJEZET

A Snagovi napló nyomában

Árpi Nagy Imre múltjának kutatását azzal kezdte, hogy elment a Reform hírmagazin Majakovszkij (később Király) utcai „butik-szerkesztőségébe”. A főszerkesztő Tőke Péter éppen végzett az egyik angol tévé riporterével, de máris ott ácsorgott a galérián egy másik nyugati kereskedelmi csatorna sztárműsorvezetője. Amíg a két stáb technikai személyzete helyet cserélt, Tőke kijött a barátjához, belekarolt és levonszolta a földszinti főzőkonyha-fülkéhez egy kávéra:

– Mi újság, hogyhogy idedugtad a képed? – kérdezte.

– 56-ról és Nagy Imréről gyűjtök anyagot. – De érdekes, mi is!

– Ti is? – képedt el Árpi.

– Bizony-bizony. Tudod, mi nem az események után kullogunk, hanem mindig hónapokkal előtte. Az egyik szimat már a népfelkelés elismerésekor jelezte, hogy a „népfelkelés” szó

gyengécske. Sokkal jobban illik 56-ra a „forradalom” szó. Aztán furcsállottam azt is, hogy nagy a kussolás Nagy Imréről. Ahogy te, én is úgy gondolom, hogy forró tavasz következik, Nagy Imre és az ő mártírhalála pedig hamarosan a legfontosabb téma lesz, ezért készülünk rá.

– ...Mit terveztek?

– Mi egy cikksorozatot, a kiadónk pedig megjelentet egy Nagy Imre-kötetet.

– Megőrültetek? Nagy botrány lesz belőle!

– Már edzettek vagyunk...

– Miről szólna a könyv?

– Gedeon dolgozik rajta. A szinopszisa szerint össze akar állítani egy olyan Nagy Imre-kötetet, amelyben a kezdeti, a moszkvai Új Hangban közölt írásoktól az akadémiai székfoglalón át a magyar nép védelmében írott cikkgyűjteményig azt mutatná be, honnan hová jutott ez a szegény parasztfiúból nagy kerülőkön át internacionalistává lett kommunista hazafi.

– Benne lesz az 56-os szerepe és a népfelkelést követő...

– Ne népfelkelést, inkább forradalmat mondj, mert ott lent ücsörög például Hornyák Tibor 56-os elítélt, és ha meghallja, könnyen behúzhat neked egyet...

– Jó! Szóval a forradalmat követő másfél év története is benne lesz?

– Nem hiszem. Ez ma még fehér folt, ezt inkább mi szeretnénk feltárni a cikksorozatunkban. No persze, nem hallgathatjuk el a múltját sem. Az eddig összegyűlt nyersanyag alapján annyit máris elmondhatok: Nagy Imre rendkívül ellentmondásos személyiség.

– Ebben egyetértünk!

– Tudod, öregem, néha tanácstalan vagyok. Felteszem magamnak a kérdést: megírhatjuk-e a forradalom miniszterelnökének teljes történetét? Az ellenzék biztosan fenyegetőzni fog, s melegen ajánlják majd, hogy ne piszkáljuk Nagy Imre NKVD-s múltját és a Szovjetunió-beli dolgait. Pedig engem izgat, hogy miért úszta meg a koncepciós pereket. Netán valami miatt tartott tőle Rákosi, Farkas Mihály és Péter Gábor? Ha nem Sztálin vagy Berija megbízottja lett volna, bizonyára Rajk után őt is kivégzik, vagy pedig lecsukják, mint Kádárt. Ez is azt bizonyítja, hogy titkos főnök volt.

– Úgy gondolom, ez logikus, de elmélkedés csupán, semmi bizonyíték sincs rá. Szerintem más lehetett az itteni NKVD-s főnök. Ha kiderülne, hogy ki az, akkor mindent annak a nyakába lehetne var-mi.

– Kétségtelen. Félre ne értsd: én is hősnek és mártírnak tartom Nagy Imrét, de szeretném megtudni azt is, mi történt Sztálin halála után, miért ragaszkodott ahhoz a szovjet pártvezetés, hogy 53 tavaszán Nagy Imre is tagja legyen a Moszkvába utazó, Rákosi-vezette delegációnak! És tudod, mi az érdekes? Ott nevezték ki magyar miniszterelnöknek, és mit gondolsz, ki javasolta? Berija! Sztálin véreskezű hóhérja, akit alig két héttel a magyar delegáció távozása után letartóztattak.

– Ez tényleg érdekes...

– Nagy Imre persze 1953-tól kilóg a Rákosi-Gerő-Nagy trojkából, reformokat tervez, javít a nép életszínvonalán, félig-meddig ellenzéki szárnyként jelenik meg a vezetésben. Csupa pozitívum, ugyanakkor maga mellé veszi a már megbukott és Moszkvába „száműzött” Farkas Mihályt.

– ...Érthetetlen.

– Rákosi és Gerő persze addig mesterkedik, amíg Moszkva jóváhagyásával el nem távolíthatják. Az 56-os visszatérése már ismert. Rendkívül pozitív a forradalom alatt vállalt szerepe. Az azt követő megtorlás pedig mártírt és hőst csinált belőle. Ennek az országnak most ilyen hősre, ilyen nagy példaképre van szüksége.

– Egyetértek.

– Épp ezért az a dilemmám: szabad-e korábbi életének esetleges negatívumaival, fekete

foltocskáival beszennyezni ezt az eszményképet? Fontos-e, mi volt Moszkvában, internacionalista korában, vagy 45-53 között? Számít-e az ilyesmi, ha egyébként életének utolsó éveiben mindenkinél többet tett Magyarországért és az életét is feláldozta? Az a véleményem, hogy nem! Ezt kell mondanom már csak azért is, mert sok az ellenzéki és az 56-os barátom, ráadásul a forradalom elítéltjeinek, Fónaynak, Hornyáknak, a Pongrácz-fivéreknek és a többieknek én javasoltam, hogy alakítsák meg az 56-os Szövetséget. Lehet-e ilyen körülmények között az általunk is mártírhősnek tartott, meggyilkolt miniszterelnök másik énjét, az esetleges szennyesét kiteregetni? A válasz egyértelműen: nem! Már csak azért sem, mert az MSZMP konzervatív erői biztosan megteszik ezt.

– Megértem a problémád, szerintem jól döntesz, ha Nagy Imre személyiségéből inkább a pozitívumokra helyezed a hangsúlyt. Erről szól majd a tervezett cikksorozat is?

– Többnyire, de inkább az 56-ot követő, kevésbé ismert dolgokról, rejtélyekről. Arra keressük a választ: mi történt Nagy Imrével 57-es elrablásától 1958-as kivégzéséig? Miért bántak kesztyűs kézzel vele és társaival hónapokon át? Miért nem likvidálta a hőst már az első hetekben két ellensége, Andropov akkori szovjet nagykövet és Szeröv tábornok?

– Úgy gondolom, akkoriban minden Moszkvában dőlt el.

– Pontosan! Ezért is teszem fel a kérdést: miért nem bántották 57-ben hónapokon át, miért nem tudta senki, hogy mit kezdjenek Nagy Imrével és társaival? Netán az SZKP elnökségének akkor még két erős embere, Malenkov és Molotov védte? Az ő emberük lehetett és más terveik voltak Nagy Imrével? Mi történt utána, ami mindent megváltoztatott? Csak sejtjük, hogy a Hruscsov elleni első, akkor még sikertelen puccs lehetett a fő ok. Malenkovot megfosztották minden tisztségétől, Molotovot pedig elzavarták Mongóliába nagykövetnek. Két fontos patrónusának bukása pecsételhette meg Nagy Imre sorsát is. Utána hazahozták a társaival együtt. Jött a per és a kivégzés.

– Úgy tudom, Hruscsov csak néhány évre akarta elítélteüli.

– Akkor ki szorgalmazta, hogy véres megtorlás legyen és Nagy Imrét kivégezzék? Kádár? Esetleg a kommunista testvérpártok követelték? Mindenesetre a perben és a kivégzésekben felismerhető a szovjet tanácsadók „kezenyoma”.

– Ezt akarjátok megírni?

– Ezt is, de azt is, hogy mi történt Nagy Imréékkel Romániában. Hogy mit írt le a forradalom miniszterelnöke abban a három iskolai kockásfüzetben, amit úgy neveznek: Snagovi napló. Miféle rejtélyt tartalmaz az iromány?

– Na látod, ez engem is nagyon érdekel. Januárban már szó esett róla az egyik rádióműsorban. Fel is hördültek az elvtársak...

– Gedeon, a Nagy Imre-kötetünk történésze fecsegett róla.

– Ő tud valami konkrétumot is, vagy ő is csak sejti, hogy van egy ilyen napló.

– Nemcsak sejti, hanem látta is, sőt bele is lapozott! Leírta egy cikkben, ami nem tudom, megjelenik-e. Keresd meg, beszélj vele!

– Kösz a sok információt...

– Köthetünk egy üzletet. Én a rendelkezésedre bocsájtom a készülő cikkek anyagát, ha te is folyamatosan informálsz a kutakodásaid eredményéről.

– Rendben van, megegyeztünk!

– Akkor mostantól korrekt információcsere lesz köztünk.

– Ahogy mondod! Sőt, kaphatsz más, bizalmas anyagokat is.

– Kösz. Bocsáss meg, de mennem kell, a tévések már nagyon türelmetlenek!

*****

Végre a kezében volt Sáray Gedeon írásának első része. Amint a küldönc, aki hozta, távozott, azonnal olvasni kezdte a riportszerű beszámolót:

Már órák óta álltunk a kisablak előtt, ahol szerdánként adtak ki levéltári anyagot a

kutatóknak a Belügyminisztérium archívumából, ha úgy tartotta kedvük. Akkor azonban valahogy nem akart ilyen hangulat lenni. Tegnap biztos megint aláírtak a városban valamit, azért ilyen ingatag a helyzet – magyarázta hevesen gesztikulálva egy cingár alak, aki előttünk állt, de már jó órája feladta a várakozást. Fura figura volt. Táskája tele halotti anyakönyvekkel, szülői kérvényekkel, ügyvédi megbízásokkal, miegyébbel. Martirológiát készített a jövendőnek anno, ahhoz gyűjtött anyagot mellettünk. Persze a belügyesek sem voltak hülyék. Pontosan tudták, melyik hóhérral mikor borozgatott a cingár, hogy kiszedjen belőlük valamit, amire aztán az itt beadott kérvényeken hivatkozhatott.

Megbízatásunk szerint egy akkor szerveződő kiadó számára a Szálasi-per kéziratát gyűjtöttük Lexi bácsival. Ő jól ismerte az anyagot, ott volt Szálasi tárgyalásán is, sőt végignézte az akasztásokat, bár elmondása szerint kicsit irtózott az egésztől, rossz érzései voltak. Megérdemelték a halált, de nem így – mondta gyakran. Azt remélte, hogy ha egyszer teljes lesz az anyag és megjelentethetjük a könyvet, kiderül majd: a bűnöknél gyakran az ellenbizonyítás kényszere a súlyosabb, s a méltatlan tetthez méltatlan büntetés társul.

Vártunk. Odabentről néha egy-egy távoli puffanás hangja hallatszott, mintha egy aktacsomót löktek volna le valahol. Mellettünk rozogafapad a folyosón, le is ülhettünk volna, de Lexi jobban szeretett az ablaknál állni, mert ha közeli hangot hallott, mindig ráhallózhatott a zsalura. Ritkán ez is bejött, s néha kipillantott egy szigorú tekintetű rendőrfazon. Azonnal lecsaptunk rá: a Szálasi-per anyagáért jöttünk. Az illető – akitől már húszszor vagy huszonötször kértünk és kaptunk anyagot – természetszerű kötelességéből adódóan minden esetben úgy csinált, mintha sohasem látott volna még bennünket: újra elkérte a papírjainkat, a kutatói megbízást és a személyi igazolványt, majd becsapta a kisablakot, hogy áttanulmányozza, ellenőrizze az adatokat. Ha szerencsénk volt, akkor akár egy-két óra múlva megkaphattunk valaminek másolatát, de most kicsit rosszabbul állt helyzet, órák óta nem mozdult semmi. Lexi elvesztette a türelmét és kopogni kezdett.

Ekkor váratlan fordulat történt, maga Cs. Magda őrgy. elvtársnő jelent meg a hirtelen kinyílt kisablakban:

– Jöjjenek be egy pillanatra! – mondta, papírjából szinte fel sem pillantva. Rohantunk a folyosó vége felé, s már nyitotta is egy stukkeros rendőr az ajtót. Az őrnagynő bent hellyel kínált bennünket, lehuppantunk a műbőr-fotelokba. Bonyolult mondókába kezdett, aminek az volt a lényege, hogy Kanadában bíróság elé akarják állítani az Sz.-i gettó egykori parancsnokát, csak még nem tudják pontosan, mit művelt az egyén, ehhez szeretnének Lexitől anyagot kapni, hiszen válaszolni kellene a torontóiaknak. Nem normálisak ezek – villant át az agyamon. Ha a hitközségtől kérték volna, minden további nélkül megkapják, de így közvetlenül sohasem fognak hozzájutni... Lexi bácsi már öreg zsidó ahhoz, hogy most kezdjen a hatóságoknak dolgozni... Lexi azonban nőkkel szemben hihetetlenül nagyvonalú tudott lenni, ezért a történetben előrefutott két kört, úgy tett, mintha tudna mindenről:

– Nekem már említette Schwartz elvtárs-úr (így nevezte az államilag odadelegált hitközségi elöljáróját) az esetet, s két héten belül meglesz az összegzésem, tessék majd a Síp utcában érdeklődni – hajolt meg ültében is az őrnagynő előtt, majd gyorsan hozzátette:,

– De mi is szeretnénk most valami anyagocskát kapni...

– Kérem – mondta a hamuszürke főtisztnő, s megnyomott a falon egy szutykos gombot. A raktárban azonban valami zavar támadhatott, mert a Szálasi-per keményfedelű, jellegzetes népbírósági aktái helyett, amelyet az irattári szokások szerint általában kis kocsin toltak, két rendőr egy vesszőkosárral igyekezett kifelé a raktárt elválasztó vasajtón... Csak hosszú évek múlva tudtam meg, hogy az őrnagynő erre az időpontra R:-t, a híres tévérendezőt várta, aki nem másnak, mint magának B. elvtársnak szemlézte volna kosarat, hátha talál még valami érdekeset és lesújtót az „56-os ellenforradalmárok viselt dolgaira nézvést”. Mindenesetre a kosárban lévő holmi tetején messziről szembetűntek a piroszászlós, május elsejét éltető címkével díszített román iskolai füzetek. A felső lapra kissé elnagyolt betűkkel rá volt írva:

Snagovi napló... Mi ugyan most Szálasi börtönnaplójára várunk, de naplónak ez sem érdektelen – néztem az őrnagynőre, aki abban pillanatban ordítani kezdett:

– Hülyék! Értik?! Hülyék! – majd szigorúan és jelentőségteljesen körbenézett. A rendőrök ijedtükben elengedték a kosarat és hátráltak befelé a vasajtón. Az őrnagynő feldühödve utánuk rohant, Lexi szintén felállt, s kihasználva a pillanatot, hogy a rejtelmek kapuja feltárult, komótosan besétált a raktárba. Bentről még hallottam, hogy egy izgatott hang közölte: Cs. őrnagyot telefonhoz hívják. Vártam és hallgatóztam egy darabig, de semmi. Lexi a raktárossal a fond-számokról diskurált, közben pedig jártatta a szemét, akárcsak én. Odamentem a kosárhoz. A puhafedelű naplók mögött törött ceruzák, limlom, egy félig kibomlott szívgyógyszeres doboz, ócska szemüveg, egy megcímzett, összegyűrt boríték Pietro Nenninek. Amilyen gyorsan csak lehetett, lapozgatni kezdtem a füzeteket... Húsz perc telhetett el, amíg helyreállt a rend, s megjelent S. százados. Lexivel együtt sebesen kituszkoltak bennünket a kisablakhoz. Megkaptuk az anyagot. Na nem mindet, csak úgy a felét. Már régen a kisfröccs fölött révedeztünk, amikor Lexi megkérdezte:

– Mennyit láttál belőle?

– Átlapoztam – válaszoltam.

– És mit olvastál el, az elejét vagy a végét?

– Természetesen a végét.

Lexi bólintott: profi kutató vagy, naplóknál ezt így kell!

– Kint az utcán majd elmondom, hogy mivel zárta Nagy Imre a számvetést – ajánlottam.

– Nem, ne mondd el, túl nagy teher lenne – szabadkozott.

Lexi szegény, akkor már évek óta vesztésre álló küzdelmet folytatott a rákkal, s ennek következtében néhány héten belül elfoglalta – ahogyan minden fröccsözés után megfogalmazta – azt a príma kis helyet a Hóvirág-utcai temető egyik urnafülkéjében. Sajnos, nem várhatta meg, hogy megérkezzen a börtönnapló másik fele, amit csak azután adtak oda, hogy megkapták a jelentést a Síp utcából. (Nem volt nagy ügy. A Sz.-i gettóparancsnok tényleg rohadt disznó volt: nekem is mesélték még a hetvenes években némely túlélők, hogy kedvenc szokása volt a nők bugyijában keresni az eldugott aranyat.) Az idő gyorsan szaladt. Lexi fiával, aki szintén kolléga, néhány hónap alatt összeállítottuk a kötetet, s az őrnagy nő jóvoltából, akitől végül is hiánytalanul megkaptuk a Szálasi-napló másik felét.

Letette a gépelt papírlapokat. Nem sokat tudott meg. Csak annyit, hogy a napló valóban létezik, s a hatvanas években még a Belügyben őrizték. A tartalmáról vajmi keveset írt Gedeon. No, talán majd többet elárul a riportját kiegészítő cikke.

Feltépte a második borítékot. Ugyanolyan gépelt papílapokat talált benne, az előbbi riport folytatása lehetett.

Engem azonban ez a Snagovi napló-ügy nem hagyott nyugodni. Bár meg kell mondanom: 1956 nem tartozott a kutatási területemhez. Az egyetemen, ahol tanítottam, 1986-ban arra kértek a diákjaim, hogy tartsak előadást arról, mi történt október 23-ától november 4-én estig.

Akkor jutott eszembe megint a Snagovi napló, a tökéletesen marxista alapokon álló, de mégis hibátlan elemzés. A hiábavaló várakozás, a fogyó remény és a várható csalódás legteljesebb kifejtése. A „ma még miniszterelnök vagyok, de holnap akasztott ember leszek" biztos tudata, a halált megvető gőg és a forradalmi hit messianizmusa. A megalázott bűnös sértődött bűntudata. Az örök 20. századi emberé, aki sohasem lesz képes megbékélni önmagával. Meg kell mondanom: életében soha nem szerettem H. B. A.-t, de mostanában, hogy gyakorta elmegyek a Nádor utcában a „Híd" mellett, amelyen szoborként „az a bizonyos Ember" (ahogyan Kádár életének utolsó napjaiban nevezte) áll, tisztelettel adózok neki, mert ez a híd – tudomásom szerint az ő találmánya – szinte mindent elmond, ami lényeges a században és kor emberében. A félmúltakat és a félutakat egyaránt. Valami ilyesmiről beszélhettem azoknak a srácoknak, akik közül némelyek most épp kicsöppentek a

hatalomból.

A Snagovi napló nem hagyott nyugodni, mivel tudtam, hogy a napló létezik. Akkor, amikor odahozták a Szálasi-anyag helyett, láttam, belenéztem. Biztos voltam abban, hogy a Belügyminisztérium archívumában még megvan, reméltem, hogy meg is található. Kutakodni kezdtem utána. Nehezen haladtam, mert bár olvasni nem olvasta senki, de mindenki hallott róla valamit.

Az én helyzetemben viszonylag könnyű volt jelentős elvtársakkal közvetlenebb szót váltani. Gyakorta volt ugyanis olyan gyűlés, tanácskozás, ami átcsapott egy pohár bor melletti fráter nizálásba. Rövidesen rá kellett azonban jönnöm, hogy az akkori politikai közbeszédben a két tabutéma (a párt és a Szovjetunió vezető szerepének vitathatatlansága) mellett létezik egy harmadik is: 1956-é, kiváltképpen arra a bizonyos emberre nézvést – azzal a különbséggel, hogy róla ugyan lehetett beszélni, csak épp igazat mondani nem volt tanácsos, így aztán rövidesen rá kellett jönnöm, hogy tulajdonképpen 1956 és maga Nagy Imre a Kádár-korszak közhazugságon alapuló rendszerének alfája és ómegája. Fényes bizonyítéka ennek az a történelmi tény, hogy amikor 1989-ben a Kádár nélküli párt maga akarta megváltozatni addigi értékítéletét 1956-ról, kártyavárként omlott össze az egész rendszer. Akkor azonban még nem volt ennyire világos, hiszen maga az „esemény" nem volt központi része a közbeszédnek, olyannyira nem, hogy a hetvenes évek végén – az elesettek és a kivégzettek hozzátartozóit kivéve – már nem is nagyon emlékezett rá senki. Némely író, újságíró, aki egykoron tán maga is megfordult a langyos őszi habokban, sőt az ennél azért rigorózusabb Kisfogházban is, már régen a leghűségesebb tortacipelők közé tartozott, s nyíltan vallotta mentorának Aczél elvtársat.

Akkor még nem tudtam, csupán éreztem: a Snagovi napló kiút ebből. Később, amikor már gyűjtöttem és rendszereztem az anyagot, s a sürgető időben a számtalan hazugság mellett őszinte szavakat is hallottam, lassan kezdett összeállni bennem minden. Láttam az embert, aki nem önmaga tragédiájában keresi a rendszer tragédiáját, hanem fordítva: a rendszer tragédiájában leli meg az önmagáét. Őrült dramaturgia, amit csak 20. század volt képes eddi g felmutatni. A Snagovi napló azonban továbbra is élte, s éli ma is néma életét.

A rendszerváltás előtti nagy karneválban pár öreget igyekeztem szóra bírni, miként vélekedtek például arról, hogy miket gondolt róluk Nagy Imre a Snagovi-tó mellett. Kállai Gyula ba például határozottan kijelentette: nem zavart bennünket. Élték a maguk életét. 0 volt nála Snagovban. Nagy Imre úgy fogadta, mint ahogy egy száműzetésben lévő miniszterelnökhöz illik. Memorandumot nyújtott át a helyzet rendezésére. (A naplóban is utal erre.) A nagytitkú Korom Mihály, akinél elsőként jártam, nem akart tudni semmiről, noha ő volt a BM Vizsgálati Osztályának vezetője, amikor a per zajlott.

– Milyen idők voltak ezek? – kérdeztem tőle, de válasz helyett konyakkal kínált, s nemsokára belehalt a szégyenbe.

Papp J. egy kétszáz agancsból álló trófeaudvarban ült, s azt mondta: neki egyetlen vágya volt, hogy 1956 őszén idejében érkezzen a szovjet „gyeszanty". (Nem számolt azzal, hogy ennek küldetése még az ő életében véget ér. Ezért volt kénytelen végezni önmagával és feleségével.) Mindenki tudott a Snagovi naplóról, hogy volt ajánlat arra, legyen valamiféle kiegyezés. Csak a körvonalak nem voltak világosak. Gondolom, elsősorban azért, mert a gyors változások nem tették lehetővé a tapasztalatok feldolgozását. Ebben egyedül a naplóíró volt következetes. A földrajzi távolság szinte rálátást biztosított az eseményekre. A Snagovi-tó partja igyekezett megérlelni a gondolatot. Egyetlen nyom nincs viszont, ami arra utalna, hogy Nagy Imre bízott volna moszkvai mentorai, Molotov és Malenkov segítségében. Tudott viszont arról, hogy még Magyarországra való hazahozatala előtt (1958 januárjában) magyar vezetőknek Hruscsov a Moszkvai Dinamó hokimeccsén kijelentette: ha valamit megtanult Sztálintól, akkor az az, hogy nem kell véres leszámolás... Nagy Imre egészen a Gyorskocsi utcába érkeztéig nem készült a halálra – a megsemmisülésre igen, de a halálra nem. Ez is

benne volt a naplóban... Ha ezeket a füzeteket akkor odatették volna Kádár elé, talán minden másként alakul....

Megint csak néhány morzsa, gondolta Árpi. Ezzel nem sokra megy. Meg kellene tudni, hol van most a napló... A városi telefonért nyúlt, tárcsázott egy számot, aztán a füléhez emelte a kagylót:

– Szervusz, Árpi vagyok... Köszönöm, megkaptam az anyagodat. Érdekes... Mi lenne, ha elmennél a Belügybe és rákérdeznél, hátha még most is ott van a titkos archívumban? Szerinted már nincs ott? Akkor is kérdezz rá, s ha szükséges, elintézek neked egy kutatási megbízást, szólhatok Grósznak is... Te is jóban vagy vele? Na, akkor még könnyebb! Az a lényeg, hogy megtudd, hová került... Természetesen valamit fizetünk érte... Jó-jó, ha megtudsz valamit, gyere be hozzám és megbeszéljük! Köszönöm.

9. FEJEZET

Havasi Kádár Jánosról mesél

Alpakkás furcsa találkozási helyet ajánlott: a Fehér Ház úgynevezett PB-s első emeletét. Az időpont is szokatlan volt. Ebéd idő. Az ellenzékszakértő ezúttal ismét az első alkalommal rajta látott sötétszürke, fénylő öltönyét viselte.

– Kérem tisztelettel, séltálgassunk csak itt körbe-körbe -javasolta.

– Miért pont itt? – kérdezte Árpi.

– Azért, mert érdekes, mert régen itt dőlt el minden.

– Nem értem, mire gondol...

– A múlt év nyarának elejéig itt mindent nyitva talált volna délben, kérem tisztelettel. Ez volt a meeting time. A KB-titkárok és az itt dolgozó PB-tagok a kitárt ajtók mellett várakoztak. A titkárságukon keresztül az irodáikba is be lehetett látni. Egyik-másik úgy ült vagy ácsorgott, hogy látni lehessen.

– Miért?

– Azért, hogy ha Kádár ebéd után visszafelé jön, lássa őket, vagy ha nem látja, akkor is így jelezzék, hogy készen állnak.

– Szóval kellették magukat, akár a bazári majmok? Alpakkás elnevette magát

– Valahogy úgy, kérem tisztelettel. Kádár körbesétált, s ha eszébe jutott valami, akkor bement az adott terület vezetőjéhez. Az, akihez bement, boldog volt, azt pedig, akit rendszeresen kihagyott, a gutaütés és az irigység kerülgette.

– Miért volt ez annyira fontos?

– Elvileg nem volt fontos, mert Kádár csak rákérdezett egy-két dologra, aztán ment tovább, de ha azt vesszük alapul, mennyire elszigetelték, milyen nehéz volt bejutni hozzá, akkor egy kitüntetéssel is felért, ha a kommunista főisten leereszkedett hozzájuk és személyesen, négyszemközt szót válthattak vele.

– Aki pedig nem, annak az oldalát furdalhatta, hogy ellenfele nem mószerolja-e, nem szerez-e pluszérdemeket?

– Bizonyára, de főelvtárskáink erről nemigen beszéltek.

– Mr a helyzet most?

– Láthatja, kérem tisztelettel. Nézze csak az ajtókat!

– ...Majdnem mind zárva

– Igen. Karcsi nem ragaszkodik ehhez a hülye talpnyalósdi készenléthez.

– De Kádár még most is itt székel, most is jár ebédelni.

– Igen, a párt elnökeként is aktív próbál maradni, ugyanúgy bejár tíz óra körül, s délután ledől a kanapéjára szunyókálni egyet, mint régen. Ebédidőben most is körbesétál, úgy, mint mi, de ez már senkit sem érdekel.

– Csinál valamit?

– Karcsi sok mindenbe beavatja, kap anyagokat, olvasgat, néha reagál is, de a véleménye zavaros, csak ritkán használható.

Séta közben Árpi beavatta a Nagy Imrével kapcsolatos tervekbe. Alpakkás megígérte, hogy segít neki a kutatásban, utánanéz, kik tudhattak még a Snagovi naplóról.

Már a harmadik kört tették meg, amikor Kádár lépett ki a lifből. Maga elé meredve, morozusan jött velük szembe. Alpakkás egy villanásnyi idő alatt átalakult enyhén görbedt hátú, derűs arcú talpnyaló káderré, még a fejét is meghajtotta egy kicsit:

– Jó egészséget, Kádár elvtárs! Árpi is ugyanezt mondta.

– Jó napot, elvtársak – köszönt vissza Kádár.

Utat engedtek neki. Árpi az arcába nézett. Megtört, fáradt öregember tekintett vissza rá. Mégis mennyivel másabb volt, mint 1979-ben Brezsnyev, aki a hóna alá nyúló kísérőitől kiszakítva maga, önkívületi állapotában szinte vakon nekiment és fellökte őt a Parlamentben. Brezsnyev akkor olyan volt, mint egy zombi, egy élőhalott. Kádár még messze volt ettől a múmiaállapottól, még menni is tudott

– Már csak egykori árnyéka önmagának – jegyezte meg Alpakkás, aztán megállt: – Kérem tisztelettel, Nagy Imréről csak úgy kaphatnak valós képet, ha Kádár múltja is feltárják.

– Nem értem, miért...

– Nemcsak azért, mert Kádárt legalább annyi titok övezi, mint Nagy Imrét. Azért is, mert meglehetősen sok közük volt egymáshoz.

– Persze, hogy volt, hiszen Kádár is tagja volt az 56-os kormánynak, aztán a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt megalakítva behívta a szovjet csapatokat, ő verette le a forradalmat és ő irányította a megtorlást

– E történelmi tények mögött sokkal súlyosabb dolgok is vannak, kérem tisztelettel. Majd maguk is rájönnek, ha Kádár személyes indítékait is megismerik. Nekem semmi bajom sincs vele, de ismerek olyan ellenzékit, aki nagyon rossz véleménnyel van róla. Szerinte életének első felében Kádár nagyon rossz, alattomos, gonosz ember volt.

– Őszintén szólva ezt nem tudom elhinni

– Azért, mert az utóbbi három évtized Kádárját látja maga előtt. Egészen más ember volt korábban, nézzen csak utána!

Árpi elköszönt Alpakkástól. A lépcsőn lefelé menet Kádáron töprengett: miért emlegette az ellenzék specialistája, hogy nézzen utána? Egyáltalán kutakodhat-e az MSZMP volt főtitkárának múltja után, amíg él? Még most is elnök, még most is lehetnek hozzá hű állambiztonságiak, munkásőrvezetők, a pártközpontban dolgozó nagyszámú konzervatívról nem is beszélve. Azonnal bemószerolnák, visszajutna Kádár fülébe, aki pártelnökként simán kinyírhatná.

Épp arra a következtetésre jutott, hogy rázós ügy, amikor a földszinten a kijárat előtt szembetalálkozott a KB gazdaságpolitikai osztályának egyik munkatársával.

– Nicsak, Árpi, itt sündörögsz nálunk?

– Szevasz, csak egy megbeszélésem volt.

– Jó, hogy látlak! Épp azon törtem a fejem: ki a fene segíthetne?

– Miről van szó?

– A régi főnökömről, Havasi elvtársról.

– Tavaly a személycserék során őt is elgázolta a politikai buldózer.

– Igen. Könyörtelenül eltávolították. Igazságtalannak tartja a menesztését

– Mint mindenki, ám ő Németh Miklóssal, Hornnal tényleg sokat tett a nyugat felé nyitásban.

– Ezek az érdemek most nem számítanak. – Mi van vele?

– Nyugdíjba vonult, Tatán él. Azt rebesgetik róla, hogy a „süllyesztőben” sem tétlenkedik. A tatai pártbizottságba már beválasztották. Ez jólesett neki, úgy véli, mégsem tartják politikailag bukott embernek.

– ...Csak nem akar visszatérni?
– Szeretne, említette is, ha nagyobb feladatra hívnák, nem mondana nemet, de magától nem kíván a mostani vezetéshez dörgölőzni.
– Igaza van.
– Ő nem az a fajta.
– Miben kellene segíteni Havasinak?
– Valami ügyes-bajos dolga akadt, de ezt nehéz innen intézni. Ti ott a kormányban többet tehetnétek.
– Rendben van, mondd meg neki, hogy várom, bármikor jöhet!

*

Árpi a parlamenti irodájában fogadta Havasit. Megkeseredett ember benyomását keltette. Nem tudni, kinél járhatott, kivel beszélgethetett Pesten, de az biztos, hogy a visszatérési vágyait lehűtötték. Kerek-perec megmondhatták neki, hogy egy olyan ember, mint amilyen ő, nemkívánatos lenne nemcsak az ellenzék és a kádáristák, de még a reformkommunisták szemében is.
Amíg a dolgait intézték, kávévá, üdítővel kínálta és négyszemközt beszélgetett vele. Előbb tájékoztatta a nehezen áttekinthető jelenlegi helyzetről, aztán, hogy megnyerje a bizalmát, elővette az egykori KB-s vezetőknél használt modorát:
– Tessék szíves lenni elhinni, Havasi elvtárs, ez a mostani új vezetés önnek is jobb lesz. Meg fog változni az ön méltatlan helyzete és mellőzöttsége.
– Nem hiszem.
– Egyszer csak megtudja az ország közvéleménye, hogy ön milyen sokat tett a nyugattal való gazdasági együttműködésért, a kapcsolatok rendezéséért, a német kölcsönök megszerzéséért.
– Ezek a más vezetés és az ellenzék szemében nem érdemek.
– Dehát az ön korábbi munkatársai és szövetségesei, Németh Miklós és Horn Gyula vannak hatalmon... Sokat köszönhetnek önnek!
– A politikában nincs hála, ezt nem is várom el tőlük. A nyolcvanas évek elejétől együtt hoztuk létre a reformszárnyat a pártban, együtt munkálkodtunk, konspiráltunk az ország helyzetének javításán. Ma is a barátaimnak tekintem őket. Nélkülük, nélkülünk nem gyorsulhattak volna fel a reformfolyamatok, nem jöhetett volna létre a jó német kapcsolat. Engem Kádárék állítottak félre, így csak Miklós csapata folytathatta reformerőfeszítéseinket.
– Tessék szíves lenni elhinni, neki sincs könnyű dolga, kormányra kerülésével megörökölt egy csomó kádárista, grószista minisztert. Hiába ő a kormányfő, nincs igazán hatalma felettük, hiszen a párt és az Elnöki Tanács jelölése alapján lettek miniszterek. Feltehetően Grósznak és a szakterületüket felügyelő KB-titkárnak engedelmeskednek. Németh Miklós valószínűleg ezért nem segíthet önnek.
– Pedig mostanra az ország adóssága elérte a 18 milliárd dollárt, ezzel kellene foglalkozniuk...
– Hogy jöhetett össze ilyen hatalmas tartozás?
– A hetvenes években felvett első 7 milliárd jelentős része a cserearány-veszteségek kifizetésére ment el. Nem akartuk a lakosságra terhelni, rontani a szépen javuló életszínvonalat. Azt hittük, majd javul a gazdaság, törleszteni tudunk, ám 79-ben megemelkedtek a dollár kamatai. A nyolcvanas évek elején már pusztán ahhoz, hogy a kamatokat fizethessük és a gazdaság működni tudjon, évi ötmilliárd dollárra volt szükség. Az adósság nemhogy csökkent volna, tovább nőtt, mert elindítottunk néhány nagyberuházást is.
– Akkor tetszettek nyitni nyugat felé...
– Nemcsak nyitottunk, nemcsak az IMF és a Világbank tagjai lettünk, de már akkor be akartunk lépni a Közös Piacba is.

– Hallottam ezekről a titkos tárgyalásokról, mindez önnek és stábjának, Németh Miklósnak, Szikszainak, Horn Gyulának, Horváth nagykövetnek az érdeme.

– Azt hittem, tudják ezt, igényt tartanak a gazdaságirányítás terén szerzett tapasztalataimra, de csalódnom kellett. Ma megmondta egy korábbi jó elvtársam, hogy a régi idők emberének számítok, ebben a mai helyzetben már nem lehet szerepem.

– És ha Németh Miklós még jobban megerősödik, létre tud hozni egy reformer-kormányt?

– Akkor sem tehet sokat, egy csomó minden köti a kezét.

– Akkor is büszke lehet arra, hogy ön nevelte ki Németh Miklóst és társait, ön indítottam el azt a folyamatot, ami idevezetett

– Igen, de a nevem senki sem említi...

Árpi nem feszegette tovább a politikai hála fogalmát. Néhány általános téma után szóbahozta 56 új megítélését, aztán azt is, hogy hamarosan Nagy Imre is téma lesz. A Reform például cikksorozatot tervez róla.

– A Reform? Jó lapnak tartom, csak ne lenne olyan csicsás. Árpi nem engedte elkanyarodni a témától:

– Maga nagyon jó viszonyban volt Kádár elvtárssal, ön szerint érezhetett valamilyen lelkiismeretfurdalást Nagy Imre kivégeztetése miatt?

– Persze, hogy érzett! Ahogy Rajkét, úgy Nagy Imre halálát sem tudta soha megbocsátani magának. Ezért is lett később jó ember.

Árpinak eszébe jutott, hogy egyszer Aczél említett valamit Kádár magánéletéről Blöffölt:

– Valakitől azt hallottam, hogy nem mindig volt felhőtlen Kádár és Mária néni kapcsolata.

– Így igaz, de ez több mint három évtizede tabutéma.

– Valóban, de most, hogy felbátorodott a sajtó, több történész, meg az ellenzék is vizsgálja az 56 utáni két évet, és keresik a snagovi naplót is. Őszintén szólva elkerülhetetlen, hogy Nagy Imre és Kádár személyes kapcsolatáról ne derüljön ki valami.

– Hová akar kilyukadni?

– Úgy gondolom, nem értik, miért kellett meghalnia Nagy Imrének, amikor Hruscsov csak 6-8 évi börtönt szánt neki. Úgy vélik, Kádárt valamiféle személyes bosszú is vezette, ezért is számoltak le keményen.

– Sok mindent nem tudnak, nem is tudhatnak arról az időszakról. Igaztalanul vádolják Kádár elvtársat. Látszik, hogy mennyire nem ismerik a szövetségi rendszerünk akkori viszonyait, hogy Hruscsovon kívül még hányan szólhattak bele az 56-tal kapcsolatos ügyekbe.

Árpi látta, hogy Havasi nem akar erről többet beszélni, így visszatért a felhőtlen kapcsolat kérdéséhez. Mit is mondott? Azt, hogy ez igaz. Dupla vagy semmi, gondolta, próbáljuk meg Nagy Imre elítélését is belekeverni a családi perparvarba.

– Mi a véleménye: lehet valami alapja annak a feltevésnek, hogy Nagy Imre kivégzése után Kádár és Mariska néni állítólag összevesztek?

– Ennek van alapja. Mária néni egy ideig joggal gondolhatta, hogy a személyes bosszúnak is része volt Nagy Imre halálra ítéltetésében.

– Ezt nem értem, hiszen Kádár 56 november eleji moszkvai kiutazásáig hű társa és szövetségese volt Nagy Imrének.

– Ez igaz, csakhogy maga nem tudhatja, hogy volt közöttük egy magánéleti ellentét is.

– ...Magánéleti ellentét?

– Igen. Maga Kádár elvtárs mesélt egyszer róla a koraesti poharazgatásaink alkalmával. Csak nagyon kevesen tudnak arról, hogy féltékeny volt Nagy Imrére.

– Féltékeny? Arra, hogy karrierjében megelőzte?

– Nem a pártbeli pozíció vagy a szovjet elvtársak nagyobb kegye miatt. Mint mondtam, magánéleti okról van szó... Sok évvel azelőtt, fiatal korukban ugyanis Mária néni Nagy Imrét szerette.

– Ez képtelenség...

– Pedig Kádár elvtárs nemcsak sejtette ezt, hanem tudta is. Nagy Imre és Mária néni között fiatalabb korukban kapcsolat volt!

– Ezt kétlem, mert Mariska néni máshoz ment férjhez.

– Volt Kádár előtt is egy házassága? – kérdezte Havasai csodálkozva.

– Volt bizony és évekkel ennek megromlása után került össze Kádárral, akivel aztán összeházasodtak.

– Érdekes, akkor Mária néni mégsem gondolhatta azt, hogy féltékenység, személyes bosszú is közrejátszhatott Nagy Imre tragédiájában...^

– Őszintén szólva valahogy Kádár elvtárs kezébe kerülhetett egy féltve őrzött, Nagy Imrének írott egykori szerelmes levél. Ez bánthatta -évelt Árpi.

– Ennek lehet alapja, mert amikor Kádár nekem említette Nagy Imre és Mária néni fiatalkori kapcsolatát, nagyon szomorúnak, megbántottnak tűnt. Talán azért volt féltékeny, mert azt hihette, hogy a felesége még sok-sok év után is Nagy Imrét szereti. Egy szép levél okot adhat erre.

Havasi Ferenc néhány másodperc után komoly arccal folytatta:

– A valóságban az egy régi ügy volt, nem hiszem, hogy a személyes érzelmek szerepet játszottak volna 1958-ban Kádár elvtárs döntésében. Sőt úgy tudom, felajánlotta a lehetőséget Nagy Imrének az életben maradásra, ha aláírja a lemondást a miniszterelnöki posztról. Nagy Imre azonban nem akarta ezt megtenni.

Árpi elég sokat tudott meg, a további beszélgetésnek azonban véget vetett a titkárnője. Beszólt, hogy az ügy el van intézve, átkíséri valakihez. Havasi Ferenc azonnal felállt:

– Mondja meg azoknak a történészeknek, hagyják békén Kádár elvtársat! Van neki amúgy is épp elég baja.

Egy kézszorítással búcsúzott.

10. FEJEZET

Felszólították Kádárt, legyen öngyilkos

Néhány nappal később Aczél hívatta:

– Mi újság? – kérdezte.

– Őszintén szólva semmi különös.

– És a Nagy Imre-ügy?

– Van már néhány érdekesség. Elmesélte, mi tudott meg a Snagovi naplóról.

– Én is hallottam róla. Kádár biztosan olvasta, Berecz és Grósz is. Grósztól többet is megtudhatsz.

Árpinak eszébe jutott Havasi látogatása:

– Beszélgettem Havasival.

– Azt hallottam, hogy beválasztották a tatai pártbizottságba és szeretne visszatérni.

– Igen, de úgy gondolom, nincs sok esélye.

– Mondott valami érdekeset?

Árpi elmesélte előbb az ország adósságával kapcsolatos számokat, aztán azt, amit megtudott Kádár magánéletével kapcsolatban.

– ...Mariska néni Nagy Imre szeretője volt? – kérdezett közbe elképedve.

– Igen, de még a régi időkben, fiatalabb korukban.

– Ez érdekes.

– Te többet tudhatsz erről, Gyuri bátyám, hiszen olyan voltál náluk, mint egy házibarát: színházba vitted Mariska nénit. Rád sem volt féltékeny?

– Ugyan, rám? – mosolyodott el, aztán elgondolkozva folytatta: -Nagy Imre lett volna álmai hercege? Képtelenség.

– Nagy Imre sohasem került szóba, amikor beszélgettetek?

– De igen, még régebben. Azt mondta, jó kommunista volt, s a mozgalom mártírjaként kellett meghalnia, majdnem úgy, mint Rajknak. Nem tartotta árulónak.

– Ez azt támasztja alá, hogy igaz, amit Havasi mondott: Kádár elvtárs és Mariska néni összevesztek Nagy Imre kivégzése miatt.

– Elárulok neked valamit, Árpi: nemcsak veszekedtek, de a dolgok odáig fajultak, hogy Mariska néni már azt fontolgatta, elválik Kádártól.

– A mindenit! Mesélt erről?

– Csak egyszer, érintőlegesen. Hajói emlékszem, a krími nyaralásukról jöttek vissza, akkoriban nagyon sok baj volt itthon, s emiatt elszomorodott. Már akkor is nagyon magányos lehetett.

– Te biztosan sokkal többet tudsz, Gyuri bátyám. Nem hiszem, hogy a sok színházi látogatástok alkalmával csak a színházról, a színészekről beszélgettetek. 56 novembere és 58 júniusa között sok olyan dolog történhetett Kádárékkal, aminek Mariska néni is részese, tanúja lehetett.

– ...Látom, nagyon izgat téged ez a korszak.

– Őszintén szólva igen, de csak azért, mert a Nagy Imre-ügyben szeretnék tisztán látni és jobban eligazodni.

– Ez érthető. Nos, 56 után elég zavaros volt a helyzet, a szovjet csapatok leverték az ellenforradalmat...

– Most már népfelkelés – szól közbe Árpi.

– Persze. Szóval leverték a népfelkelést és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány vette át az ország irányítását, amelynek Kádár volt a miniszterelnöke. A helyzete azonban meglehetősen bizonytalan lehetett, mert Rákosi és Münnich Ferenc is szóba került új, első számú vezetőként, s a szovjetek nem tudtak sem Nagy Imréről, sem Kádárról dönteni.

– Őszintén szólva én azt hittem, Kádár akkoriban szabad kezet és teljhatalmat kapott.

– Egy fenét! A párt nem bízott benne, hiszen benne volt a népfelkelésben és Nagy Imre kormányában. Sokan vélekedtek úgy az akkori kommunisták közül, hogy elárulta az országot, szovjetbérenc stb. A nyugati kommunista pártok egy része is Nagy Imre mellett állt ki.

– Nem fogadták el a szovjet verziót?

– Nem, még a hülye is tudta, hogy csak eszközként használták fel a beavatkozáshoz. Az akkori magyar pártvezetés úgy gondolta, hogy abban a zavaros helyzetben csak akadályozza a magyar konszolidációt, a két táborra szakadt ország megbékélését. Azt fontolgatták, hogyan szabadulhatnának meg tőle, mint a szovjetek bábjától, hogy a külföld, főleg a nyugat negatív megítélése csökkenjen.

– Ez érdekes... végül mit találtak ki?

– Elmesélek egy rövid epizódot, abból te is rájössz. 56 december elején egy éjszakába nyúló KB-ülés után Kádár és felesége hajnali öt óra körül érkezett a Parlamentbe és aludni tért a miniszterelnöki pihenőszobában. Mariska néni mesélte, hogy Kádár teljesen ki volt borulva. Sohasem látta még annyira magába roskadni. Elege volt mindenből, öngyilkos akart lenni. Sokáig vívódott magával, de nem tudta megtenni. Már csak azért sem, mert Mariska néni mellette volt, nyugtatgatta, visszaadta az életkedvét.

– A KB-ülésen mondtak neki olyasmit, ami erre a végzetes lépésre késztette?

– Igen.

– Kitől lehetne erről többet megtudni?

– Ribánszki Róberttől, az akkori titkárától, aki azon az éjszakán velük volt, s hajnaltól ügyelt a kormányfő-elsőtitkár nyugalmára.

(Árpi javaslatára hetekkel később a Reform magazin elküldött egy újságírót Ribánszkihoz. Az egykori Kádár-titkárt sikerült kifaggatni a drámai éjszakáról. Eszerint reggel 7 órakor Ribánszkinál megcsörrent a telefon. A vonal másik végén Sándor József érdeklődött a pártközpontból:

– Mi van Kádárral? Mondott valamit? Most mit csinál? – kérdezte izgatottan.

– Lepihent, a feleségével jött – mondta Ribánszki. – Nem történt valami rendkívüli esemény? – Rendkívüli? Miért?

Ribánszki nem értette a gondterhelt érdeklődés okát, ezért mégegy-szer megkérdezte:

– Miért?

– Az ülésen azt javasolta az egyik KB-tag: az ellenforradalom szégyenét csak azzal moshatja le magáról, ha önkezével vet véget az életének. Magyarán felszólította, hogy legyen öngyilkos.

Ribánszki elmondta az újságírónőnek, hogy a telefonbeszélgetés után ott állt a pihenőszoba ajtaja előtt, s azon töprengett, megakadályozhatja-e a szörnyű tettet. Lehet, hogy már meg is történt. Vajon hogyan dönt az első titkár? Hosszas tépelődés után úgy döntött, mégsem töri rá az ajtót Kádárékra.

Háromórás feszült várakozást követően végre megnyílt az ajtó, Kádár lépett ki frissen, kipihenten és nyomban munkához látott.)

Aczél még mesélt Kádárról néhány történetet, de abba kellett hagyniuk, mert megérkezett a tábornok, akit ugyancsak magához kéretett.

– Majd máskor folytatjuk ezt a beszélgetést, Árpi, most más dolgom akadt. Jut eszembe: a barátunk akar tőled valamit – bökött a belépő civilruhás hírszerzőfőnök felé.

– Szervusztok – kezelt velük a tábornok. – Miről folyt a diskurzus?

– Nagy Imréről és Kádárról – jegyezte meg Aczél.

– Jó, hogy összefutottunk, Árpi, éppen meg akartalak keresni. Lenne egy kérésem.

– Miről van szó?

– Engedd meg, hogy a lakásodat átnézzék a technikusaink.

– Miért? – kérdezte zavartan.

– Azért, mert a jövőben néha nálad találkozunk.

– Van ennek valami oka?

– Nézd, egyedül élsz, szinte ágyraajáró vagy, sohasem tartózkodsz otthon. Úgy gondoltuk, ezzel segíthetnéd a titkos összejöveteleinket.

– Persze, hogy segítem. Rendben. Bármikor jöhettek!

Sejtette, hogy azt azt akarják megnézni, be van-e poloskázva. Aggódott azonban amiatt is, hátha éppen most akarják elhelyezni rejtett mikrofonjaikat. így hát alaposan felkészült, szendvicseket készített, több helyre is üdítőkkel teli tálcákat helyezett el, hogy ne lehessen a „szerelőknek” semmilyen kérése, amivel kiküldhetnék a szobából. Attól kezdve, hogy megérkeztek és elkezdték a műszeres szondázást, mindvégig ott lábatlankodott körülöttük. Persze ez mit sem ért, nem tudott egyszerre három emberre figyelni. A dörzsölt ügynökök összejátszhattak és bármelyik percben elrejthettek egy-egy poloskát a legyezőpálmán, a fotel rugói, a lámpák vezetékei, illetve a bútorok alsó vagy hátsó rései között. Bár a tábornok közölte, hogy ezek az ő bizalmi emberei, Árpit ez nem nyugtatta meg. Ki tudja, hogy a KGB mellesleg kiket szervezett be közülük?

Aggodalmát közölte az Öreggel is, aki nyomban két amerikai specialistát kért az US Army egyik nyugat-németországi támaszpontjától. Az újabb ellenőrzés nem mutatott ki semmit. Ez megnyugtatta Árpit, ám utána máris az idegesítette, hogy esetleg az amerikaiak is elhelyezhettek nála valamit.

– A lehallgatás ellen semmit sem tehetsz – mondta neki az Öreg akkor, az egyik félnapos budapesti átruccanása alkalmával.

– Hülye voltam, hogy beengedtem a lakásomba őket.

– Teljesen mindegy. Mellesleg így legalább nem törtek be hozzád mégegyszer a távollétedben.

– Csak van valamilyen biztonságos védekezési módszer?

– Gyakorlatilag nincs: ha valaki célpont, akkor nincs menekvés. Emlékezz csak arra az

amerikai filmre, amelyikben a lehallgató specialistát is lehallgatják. Gene Hackman játszotta a főszerepet. Miszlikbe hasogatta a lakását és akkor sem tudta megakadályozni.

– A francba!

– Ebben az NDK-sok a legjobbak: mindent figyelnek és bizonyos kulcsszavak alapján kezdik a hanganyagok rögzítését. Kivédhetetlen.

Az Öreg a következő budapesti látogatása alkalmával hozott Árpinak egy kis szondát. Együtt pásztázták át a lakás helyiségeit és a kis műszer ledkijelzője ugyan többször is villogott, de ott csak szöget, vagy olyan apró tárgyakat találtak, amelyek alkalmatlanok voltak a lehallgatásra.

– Na, ezzel megvolnánk – jegyezte meg az Öreg, amikor befejezték –, hoznál valami italt?

Megvárta, amíg Árpi kimegy a konyhába, aztán elővette a zsebéből az egyik töltőtollat, a kupak megnyomásával „élesítette”, és beletette az íróasztalon heverő díszes bögréből kikandikáló tucatnyi hasonló toll közé...

– Mivel foglalkozol mostanában? – kérdezte, amikor Árpi visszajött néhány dobozos sörrel.

– Amint már korábban jeleztem, Nagy Imre múltjával, de úgy gondolom, hogy teljes képet csak akkor kaphatunk róla, ha Kádárt és a vele kapcsolatos viszonyát is feltárjuk.

– Kádár még él, nem veszélyes dolog?

– Óvatos leszek. Elmesélte röviden, mire jutott.

– Ez nagyon érdekes, sok új információt szereztél, de vigyázz, nehogy elmenj a lényeg mellett!

– Mire gondolsz?

– Ti Kádárt egy jóságos, közkedvelt vezetőként festitek le. Mára már ez az imázs persze kicsit megkopott, de még így is pozitív hős maradt. Az emberek szeretik, neki tulajdonítják a gondtalan és boldog hetvenes éveket, a gulyáskommunizmust.

– Ezt nem lehet elvitatni tőle.

– Nem is, de akkor jársz jó úton, ha objektivitásra törekszel, megmutatod a másik Kádárt is.

– ...Miért, van másik Kádár is?

– Van, s az egy alattomos, gonosz gyilkos.

– Na, ez azért túlzás.

– Nem tudom, érdemes-e elmondani neked, úgyis képtelenségnek tartod, s ez természetes is, hiszen Kádár emlőin nevelkedtél, az ő rendszerének köszönhetsz mindent.

– Azért mondd csak el, igyekszem a realitások és a valóság talaján kezelni a témát.

– Úgy két-három éve beszélgettem egy érdekes emberrel, Haraszti Sándorral.

– Ismerős a neve.

– Államminiszter volt Nagy Imre kormányában. Emiatt aztán Kádárék lecsukták, de a Horthy-korszakban is bebörtönözték mint illegális kommunistát, Rákosiek meg a Rajk-per miatt ítélték el. Ő jól ismerte a másik Kádárt, el tudja neked mondani, milyen volt mint ember...

– Hol találom meg?

– Nem tudom, él-e még, valamikor ott laktak a Damjanich utcában. Ő, Sándor bácsi és a felesége, Irén néni vette magához a meggyilkolt forradalmár Losonczy Gézának, Nagy Imre társának a lányát, Ancsúrt. Lehet, hogy Sándor bácsi már meghalt, Irén néni a felesége jóvá idősebb volt, ma már kilencvenvalahány lehet, ha él. Ancsúr nincs Magyarországon, kint él Bogotában.

– Akkor kivel beszéljek?

– Volt Ancsúrnak egy barátja, aki gyakran fent volt náluk, ez a fiatalember is mindent tud, neki mindent elmondott Sándor bácsi, akkor is ott volt, amikor én beszélgettem vele.

– És ki ez a fiatalember?

– A volt kollégád, Virág András.

– ...Andris? Ő jó barátom, fősztályvezető volt a kormány Tájékoztatási Hivatalánál, tavaly ment át a Reform Rt.- hez, ő lett a cég vezérigazgatója.

– Úgy van! András Haraszti Sándor bácsi bizalmasa volt, tőle mindent megtudhatsz.

– Érdekes, azt hittem, András konzervatív kommunista, hiszen Lázár György és Marjai kedvence, bizalmi embere volt.

– Tudja tartani a száját és megőrzi a titkokat. Ha nem akar mesélni neked, említsd meg, hogy én kérem, akkor biztosan kötélnek áll.

– ...Kösz.

*

Árpi ritkán szokott tévét nézni, de ezen a februári napon felhívták a figyelmét egy műsorra. Hazasietett a Parlamentből. Csak annyit tudott, valami Nagy Imréékkel kapcsolatos lesz.

Arra már nem maradt ideje, hogy egyen, igyon, mert kezdődött a műsor. Horvát János, a MTV-s TV2 igazgatója meghívta a Napzárta műsorába Maléter Pál özvegyét, Gyenes Juditot, Losonczy Géza egykori feleségét, Újhelyi Szilárdnét, továbbá Vásárhelyi Miklós történészt, az 56-os Nagy Imre-kormány sajtófőnökét, valamint Tari Ferenc ezredest, a Büntetés végrehajtás országos parancsnokának helyettesét. A beszélgetés során megdöbbentő dolgok derültek ki: a Rajk-per áldozatait a gödöllői kiserdőben, a Sólyom-per elítéltjeit egy szántóföldön, Nagy Imrét és társait pedig a rákoskeresztúri temető 301-es parcellájában hantolták el.

Tari ezredes nem tudta megmondani, hogy a 30l-es parcellában hol nyugszanak az elhunytak, mert ott mintegy háromszáz embert temettek el. Korabeli térképek, írásos anyagok, valamint szemtanúk meghallgatása alapján próbálják meghatározni, mely sorba, mely sírhelyekre kerülhettek Nagy Imréék. Kihantolásukat államköltségen végzik el. Az exhumálás, az azonosítás során sokat segíthetnek majd a családtagok is a különös ismertetőjelek – például a fogazat, esetleges korábbi csontforradások – meghatározásánál.

A műsor további része szinte sokkolta a nézőket. Tari ezredes utalt arra is: előfordulhat, hogy egy sírban több tetemet is találnak. A „tetem” szót különös hangsúllyal mondta, aztán magyarázatot is adott rá: az Állatkertben elhullott állatok maradványait is ebbe a temetőrészbe hantolták el.

(A megdöbbentő híradást követően egy névtelen olvasó betelefonált a Reform szerkesztőségébe és közölte: Nagy Imre és Maléter Pál földi maradványai valószínűleg egy elefánt és más vadállatok tetemei mellett nyugszanak.)

11. FEJEZET

Rockefeller budapesti látogatása

1939 MÁRCIUS

Amióta az Öreg házas volt és visszatért Európába, Tamarával együtt Bécsben élt. 1989 tavaszáig hetente átlag egyszer jött át Budapestre, de csak ritkán maradt éjszakára is. Magyarországi ügyeit úgy szervezete meg, hogy fél nap alatt el tudja intézni a legfontosabb dolgokat is. Ebben sokat segített neki Árpi, s néha András is, ha banki, gazdasági témáról volt szó.

Ez a márciusi nap azonban más volt, mint a többi. Az Öreg újra beköltözött az elnöki lakosztályba és előre jelezte: ezúttal tovább marad. Árpi azonnal felkereste a szállodában.

– Mi történt, hogy most nem rohansz vissza Bécsbe? Csak nincs valami gond Tamarával?

– Nincs, minden a legnagyobb rendben! Sőt, ő is átjön két-három napra, elkíséri tolmácsként az egyik amerikai főnökömet. Én előbb jöttem, mert egy fontos üzleti delegáció

magyarországi látogatását készítem elő.
– Segíthetek ebben én is.
– Köszönöm, számítok is rá. Andrással már megbeszéltem az ezzel kapcsolatos banki tennivalókat.
– Ki jön ide?
– Ha jól emlékszem, egyszer már jeleztem neked: David Rockefeller.
– Az a milliárdos?... A Chase Manhattan Bank elnöke?
– Nálunk az Államokban ő a pénzügyi isten, azoknak a szervezeteknek a főnöke, amelyeket Bécsben képviselek.
– A magyarok biztosan nem esnek hasra tőle.
– Pedig nem is egyedül jön, elkísérik a nemzetközi üzleti élet hatalmasságai is. Köztük olyan közismert személyiség, mint John Whitehead, a Reagan-kormány külügyminiszterhelyettese.
Árpi füttyentett egyet.
– Kivel tárgyalnak?
– Demján Sándorral, a Hitelbank elnökével.
– Ez furcsa, minimum Németh Miklósnak kellene fogadnia őket.
– Ez most üzleti ügy, jelentős működő tőkét hoznának ide, de előbb tájékozódni kívánnak. A Rockefeller-család egyébként már megtette az első lépést: jelentős összeggel beszállt a bécsi székhelyű osztrák-magyar bank alapítói közé.
– Nem semmi...
Árpi elgondolkozva folytatta:
– Úgy gondolom, nekünk, magyaroknak azért fontos az amerikai tőke, mert ellensúlyozza egy kicsit a nyugatnémeteket. A reformerek főleg csak Bonn és München felé orientálódnak.
– Ez érthető, ők legalább adtak nektek egymilliárd márkát és ha kértek, bizonyára kaphattok még ennyit.
– És az amerikaiak, esetleg ők is adnak?
– Az USA kormánya meglehetősen szűkmarkú, viszont ha a Rockefeller által irányított bankokat és multikat tömörítő háttérszervezet kedvezőnek talál egy új térséget, oda óriási tőke áramlik. Olyan ez, mint az IMF és a Világbank kölcsöne: nem az a fontos, hogy menyit adnak, hanem az, hogy egyáltalán adjanak! Ez referencia a többi banknak. Ugyanilyen súllyal esik latba a Rockefeller-delegáció is. Ha ők jó benyomással távoznak, az olyan, mint egy jeladás. Jönnek a befektetők!
– Ezért olyan fontos tehát.
– Igen.
– Ott leszel a találkozón?
– A Hitelbankban nem.
– Szerezzek információt róla?
– Nem szükséges, András bennfentes, tájékoztat majd. Történt még valami érdekes?
– Igen.
– Ezt majd lent beszéljük meg. Gyere, az étteremben találkozom egy prágai ellenzékivel, biztosan neked is érdekes lesz, amit mond.

*

– Jól utazott?
– Igen..
– Semmi probléma nem volt a határon?
– Semmi.
– Árpi a magyarországi emberünk, megbízható, ne zavartassa magát előtte!
Megvárta, amíg kezet fognak, aztán intett a pincérnek. Megnézték az étlapot, rendeltek.

Nemcsak levest és főételt, de egy üveg egri bikavért is. A prágai többször is idegesen körülnézett, de az étterem szinte kongott az ürességtől.

– Ez nagyon drága hely – mosolyodott el az Öreg –, ilyent nem engedhetnek meg maguknak az ügynökök. Nyugodtan mesélhet: mi újság Prágában. Először is hogy van a referensem?

– Nemsokára leveszik róla a gipszet, úgy két-három hét múlva már kijöhet a kórházból.

– Hogyan tudott kapcsolatba lépni vele?

– Beteglátogatáskor a toaletten.

– Maga szerint szándékosan ütötték el, vagy pedig véletlen baleset volt?

– A hivatalos jelentés szerint lelépett a járdáról és épp egy Volga elé. Ő volt a hibás.

– Nem hiszem... Az a lényeg, hogy megúszta. Mit üzent?

– Amint járóképes lesz és kiengedik, azonnal visszamegy a bécsi képviseletre és részletes jelentést tesz. A lényegesebb dolgokat azért elmondhatom.

– Mi a helyzet a prestavbával, a maguk átalakítási törekvéseivel?

– Egyfelől szaporodnak az ellenzéki gyűlések, az utcai felvonulások, s egyre több irodalmi szamizdat forog az értelmiség körében. Másfelől bizonyos erők rnegpróbálják nehezíteni, lejáratni az átalakításra, a demokratizálásra irányuló kezdeményezéseket. Decemberben engedélyezte először a hatalom, hogy a rendszer bírálói köztéri rendezvényen ismertethessék céljaikat, programjaikat. A hatóságok a megbékélés szándékával tették ezt a gesztust, főleg azért, mert a chartások is belátóak voltak, elálltak a Venczel-téri rendzavarástól.

– Ki volt a fószónok?

– Václav Havel.

– A drámaíró?

– Igen, de azt hangsúlyozta, ez nem „fegyverszünet” és nem jelent „békés egymás mellett élést”. Milos Jakes, a CSKP főtitkára meg azt nyilatkozta a megmozdulással kapcsolatban, hogy Havelék társadalomellenes célokat hirdettek és a szocializmus destabilizálására törekszenek. A hatóságok marginalizálják Havelékat, úgy állítják be a mozgalmukat, hogy az csak egy szűk értelmiségi csoport elégedetlenkedése.

Megvárták, amíg a pincér kibontja az egri bikavért és tölt. Koccintottak, ittak egy keveset, aztán az Öreg megkérdezte:

– Kikből áll a mostani ellenzék, vagyis a rendszerbírálók köre, ahogy önöknél nevezik őket?

– Lényegében két helyről verődtek össze. Az egyik a 68-69-es válság dubcekista „hajótöröttéiből” áll, akik azt mondják: a szovjetunióbeli peresztrojka ugyanaz, amit ők akartak, s ebből próbálnak politikai tőkét kovácsolni maguknak. A másik a Charta '77 híveiből alakult ki. A chartások a radikálisabbak, ők alkotják az ellenzék „militáns szárnyát”, ők szervezik a különféle megmozdulásokat, ők hozzák nyilvánosságra a különféle pamfleteket.

– De úgy tudom, vannak újabb csoportosulások is.

– Igen, ilyen a Demokratikus Kezdeményezés, a Csehszlovák Helsinki Bizottság, a Védelmi Bizottság és az Állampolgári Szabadságért Mozgalom.

– Van programjuk?

– Igen, egyik-másik már írásba is foglalta. A legismertebb közülük a Demokráciát mindenkinek című röpirat, amely lényegében egy bírálathalmaz és elutasítja a szocializmus csehszlovák gyakorlatát.

– Akkor figyelemre méltó. Szerezzék meg és juttassák ki Bécsbe!

– Olyasmik vannak benne, hogy „mély erkölcsi, gazdasági és technológiai hanyatlás” tapasztalható az országban, a társadalmi „viszonyok nem demokratikusak”, „korlátozott a nemzeti és állami szuverenitás”, az „alkotó potenciál megfullad”. Mindennek következtében „az ország, amely az egyik legfejlettebb volt Európában, a legelmaradottabbak közé süllyedt vissza”.

– Nem ismerik el a prestavbát, a kormány átalakítási törekvéseit?

– De, csakhogy hozzáteszik, a kormány „nem képes átlépni a saját árnyékát”, „valódi demokrácia és szabadság kell” és síkraszáll-nak a politikai pluralizmus mellett.

A pincér meghozta a levest. Kanalazni kezdték, a prágai közben folytatta beszámolóját, amelynek az volt a lényege, hogy a CSKP egészen más olvasatban reagál a röpiratra. Szerintük a párt és kormány reformtörekvéseit akadályozzák, azt az esélyt szabotálják, amit a prestavba nyújt nekik. Amikor a tányérok kiürültek, Árpi elővett egy papírt:

– Őszintén szólva itt nálunk már szervezettebb az ellenzék, több párt is alakult. Megtalálták az utat egymáshoz és kihasználnak minden alkalmat arra, hogy közösen lépjenek fel.

– ...Mi az a papír?

– Egy fontos, egyeztetett álláspont március 15-e megünneplésére. A budapesti Kisrabló-étteremben ültek össze az ellenzéki pártok és szervezetek, ott vitatták meg.

– Kik voltak jelen?

– A Bajcsy-Zsilinszky Társaság, a Fidesz, a Magyar Demokrata Fórum, a Független Kisgazdapárt és a Szabad Demokraták Szövetsége. Pontokba szedték, mit kíván a magyar nemzet.

– Mint a márciusi ifjak, gondolom, összehoztak 12 pontot.

– Igen.

– Leírhatom? – kérdezte a prágai.

– Igen, hasznos lehet a csehszlovák ellenzéknek is. Olvasd fel, Árpi!

– Kezdhetem? – kérdezte, aztán sorolni kezdte:

1. Valódi népképviseletet és többpártrendszert.
2. Rendőrállam helyébe jogállamot.
3. Közteherviselést.
4. Ésszerű gazdálkodást, működő piacot, vegyes tulajdonú gazdaságot.
5. Szabadságot, önrendelkezést Kelet– és Közép-Európa népeinek.
6. Semleges, független Magyarországot.
7. Felelős menekültpolitikát.
8. Jogot a sztrájkra.
9. A bürokrácia és az erőszak-apparátus leépítését.
10. Igazságot 56-nak, tisztességet a forradalom mártírjainak.
11. Nemzeti önbecsülést.
12. Szólás– és lelkiismereti szabadságot.

– Ezt jól összeállították, méltó március 15-e szelleméhez – bólintott az Öreg.

– Számunkra is sok hasznosítható pont van benne – helyeselt a prágai.

*

A delegációt a Magyar Hitelbank Szabadság-téri székházának dísztermében fogadták. Demján Sándor elnök-vezérigazgató mosolygott, üdvözlő szavait Abri Judit, az akkor legdivatosabbnak és legvonzóbbnak számító szinkrontolmács fordította az illusztris vendégeknek.

A kölcsönös udvariaskodás után hamar a lényegre tértek. Demján tájékoztatta vendégeit a magyar gazdaság jelenlegi állapotáról, az MHB, a legnagyobb kereskedelmi bank meghatározó szerepéről. Nem volt könnyű helyzetben, mert igazat kellett mondania. Pontos adatokat, számokat vártak tőle, ugyanakkor a sok negatívum ellenére kedvet kellett csinálnia a magyarországi befektetésekhez.

– Minden közös befektetés olyan, mint egy házasság – érvelt a bankelnök. – Nem vagyok természetesen lánykereskedő, de a hasonlatunknál maradva: adott egy fiatal, tanulékony, együttműködésre, korrekt társasviszonyra kész menyasszony, jelentős hozománnyal.

– Mire gondol, Mr. Demján?

– Egyrészt elmondhatom, hogy az új társasági törvény tisztázott tulajdonviszonyokat, a kormány pedig jelentős adókedvezményeket kínál a külföldi befektetőknek.

– Ez örvendetes, de ön is tudja, mennyi gondot jelenthet a példázatánál maradva a „vőlegény” számára a gazdaság bonyolult szabályozása, a bürokratikus ügyintézés, a hatóságok gyanakvása, esetleges akadályozó lépése.

– Ezek valóban problémák, de a reformer kormányunk még csak rövid ideje irányítja az országot, lépésenként halad, s megígérhetem, hogy orvosolni fogja ezeket a problémákat.

– Ön e befektetői házasság kapcsán említette a hozományt. Kitérne arra, milyen konkrétumokat jelent a „vőlegény” számára?

– Először is lehetőséget kínálunk arra, hogy a családba kerülve könnyebben juthassanak be a szovjet piacra, megtanulják, hogyan lehet a legkönyebben boldogulni Moszkvával, ha velük akarnak kereskedni, vagy ha ott akarnak befektetni. Mi etéren felkínáljuk önöknek a két világrendszer közti híd szerepét. Ami a konkrét hozományt illeti, bankunk kész önökkel azonos kockázatot vállalva ugyanolyan nagyságú tőkét befektetni e házasságba.

– Bízik ennek a sikerében?

– Igen. Sőt, kedvcsinálónak felajánlhatom, hogy a velünk közös befektetésekhez, részvényvásárláshoz különleges garanciát is adunk.

– Mi lenne az, Mr. Demján?

– Ha három-öt éven belül meggondolják magukat és nem tetszik az üzlet, akkor a Magyar Hitelbank visszavásárolja az önök részvényeit.

– így valóban kisebb a kockázat. Milyen közös befektetésekre gondol?

– Az első fordulóban például vegyipari és gyógyszeripari cégek megvásárlására, fejlesztésére. Olyan vállalatok ezek, amelyek profitja 22-27 százalék körüli. Százmillió dollár összegű működő tőke befektetése esetén 14 százalékos osztalékot tudok garantálni.

David Rockefeller elmosolyodott:

– Kicsit úgy érzem magam, mintha visszatértem volna a „kapitalizmus világába”.

Demján profi tőkéseket is meghazudtoló módon érvelt. Ám az amerikai pénzmogul átadta a szót a jobbján és balján ülő szakértőknek, akik talán nem véletlenül az USA gyógyszerpiacán befektetőként már igen jelentős részesedést szereztek.

– Az önök gyógyszeripara vonzó – szólalt meg az első szakértő –, ám a már említett bürokratikus, hosszadalmas magyarországi ügyintézés kedvét szegheti a befektetőinknek. A mi üzletembereink a tiszta, világos és jogilag is könnyen kezelhető projekteket szeretik és nem tudják elviselni a hosszú ideig tartó huzavonát, a bizonytalanságot.

– Szeretném megnyugtatni az aggódó urakat: ezért vállalom azt, ha a vegyes vállalatunkban a befektetésük eléri az ötven százalékot, akkor egy hónap alatt keresztül verekszem a kormánynál.

– És ha többséget akarunk?

– Ez nálunk még új, de megígérhetem, ez esetben három hónapon belül összehozzuk.

A másik oldalon egy amerikai gyógyszergyár tulajdonosa ült, meglehetősen udvariatlanul, nyílt támadással kezdte:

– A maguk gyógyszeripara ellopott egy találmányt és azon 125 millió dollárt keresett.

Ábri Judit szinkrontolmácshoz méltóan, reflexszerűen fordította, csak utána fogta fel a jelentését. Néhány másodperces kínos csend támadt. Az amerikai folytatta:

– Ilyen törvénytelenségek miatt csak akkor tudunk befektetni önöknél, ha bevezetnek egy olyan új termékszabadalmi rendszert, ami nyugaton is elfogadott.

Egyik tanácsadója odasúgott valamit Demjánnak, aki azonnal úrrá lett az általános zavarodottságon, s elmosolyodva válaszolt a vádaskodásra:

– Rangos cégeket sértene, ha mi is felsorolnánk, hogy a magyaroktól ki mit lopott, de ez már a múlt. Ami a jelent illeti, egy hónapon belül pontos választ tudunk adni az ön felvetésére, ebben felvázolhatjuk, miben tér el a magyar szabadalmi rendszer a nemzetközitől

és hogyan lehet ahhoz közelíteni.

Az MHB első embere elegánsan leszerelte a további negatív hozzászólókat, majd a jelenlévő John Whitehead felé fordult:

– Szeretném megköszönni önnek, külügyminiszter-helyettes úr, hogy olyan sokat tett a magyar gazdaság eredményeinek propagálásáért. S ha megengedi, búcsúzóul szeretnék egy apróságot kérni öntől: kérem, segítsen abban, hogy mielőbb megköthessük az Egyesült Államokkal a szabadkereskedelmi megállapodást.

Ezt követően a kölcsönös udvariaskodáson kívül már semmi lényeges nem történt. András, aki bankárként végighallgatta a díszteremben elhangzottakat, később részletesen tájékoztatta az az Öreget.

– Kicsit lehangoltan mesélsz – jegyezte meg –, csalódottnak tűnsz.

– Az is vagyok. Azt hittem, összehoznak egy remek közös üzletet.

– Te nem ismered őket, nem kapkodják el. Az a fontos, hogy maga Rockefeller jött ide, ez bátorítás Soros Györgynek, Andrew Sarlósnak, Reichmannak, Laudernek és a többieknek. Rockefellernek ez kis falat, de a szárnyai alatt összeállt magyar lobbi hozni fog ide pénzt, nekik már megéri majd ide befektetni. Egyelőre még kommunizmus van nálatok, még akkor is, ha az utolsókat rúgja. A pártállamé és Grószé a hatalom, semmi biztosíték arra, hogy a Németh Miklós–, Nyers– és Pozsgay-féle reformercsapat győzedelmeskedik.

Gyengécske az ellenzék is, a demokratikus jogállam még csak álom, s mindenki másként képzeli el. Hiába hoztatok egy új társasági törvényt, s adtok kedvezményt a befektetőknek, a jogszabályok többsége még a régi. A tőke pedig nem viseli el a korlátokat, a szabadságot szereti.

– Érdekes, ezt nyilatkozta Whitehead külügyminiszter-helyettes is.

– Nyilatkozott?

– Igen, a Reformnak. Láttam a szövegét.

– Fel tudod idézni, hogy mit mondott?

– Igen, elég tömören fogalmazott: „A *tőke szereti az izgalmas, változó, fejlődő környezetet. Oda áramlik, ahol pezsgő életet, mozgást, sokszínűséget tapasztal, és ahol a gazdaság működésének a hasznából részesülhetnek a szorgalmas, szerencsés és hozzáértő emberek. A tőke a szabadságot szereti, azt a világot, ahol a tulajdon mindenki számára megszerezhető, növelhető.”*

– Jól nyilatkozott. Tudtad azt, hogy évekkel ezelőtt Whitehead volt a New York-i tőzsde elnöke?

– Ez az a Whitehead?

– Igen. Profi pénzember, ezért is hozta magával Rockefeller. Nem üzent valamit az olvasókon keresztül a magyar reformereknek?

– De igen: *azt javaslom önöknek, ha beáramló tőkére van szükségük, tegyék jobban lehetővé, hogy magánemberek, családok vállalkozásokba kezdhessenek. Ne legyen kínos-keserves bürokratikus irányítással és túlzott elvonással terhelt a kisvállalkozó. Önök már megtették a kezdő lépéseket, elindultak ezen az úton, de még nem szabadították fel rabszolgasorsukból a vállalkozókat."*

*

– Mozgalmas két napunk volt, Öreg – jegyezte meg Bill jókedvűen, amikor Tamarával együtt berobogott a szálloda éttermébe.

– Sikerült tájékozódnia, uram?

– Igen. Kiváló értékelést adott a jelenlegi helyzetről a nagykövet úr, beszéltünk néhány gazdasági szakemberrel és ellenzéki politikussal. Remek a maga Rockefeller- és Whitehead-látogatással kapcsolatos feljegyzése is. A delegáció persze sok problémát tapasztalt, de az itteni fejlődés pozitív irányú. A kormány nyitott a komolyabb változtatásokra,

kompromisszumokra, a működő tőke befogadására. Vannak persze kerékkötői, de ezeket képesek lesznek izolálni. Németh Miklós és stábja remélhetően kellő rugalmasságot tanúsít majd egy rendszerváltáshoz, az új, demokratikus jogállam megteremtéséhez.

– És Grósz Károly?

– Az a vélemény róla, hogy egyelőre még a csendes változások, a gorvacsovi mintájú átalakítások segítője, de lassú. Igyekszik alkalmazkodni a változó körülményekhez, lavírozik a konzervatívok és a reformerek között, mégis mintha nem tudná, mit akar, hová is tartozik igazán. Az ellenzékiek csak átmeneti figurának tartják, az a véleményük róla, hogy inkább fékezője, hátráltatója lesz a demokratikus átalakulásnak. Németh Miklóssal, Nyerssel és Pozsgayval sokkal inkább el tudják képzelni az együttműködést, ám a jelenlegi kormányt néhány miniszter miatt nem tartják elfogadható partnernek.

– Hogyan ítélik meg a jelenlegi magyar ellenzéket?

– Vegyesen. A háború utáni 45-46-os politikusok közül előkerült nagy öreg szociáldemokrata és kisgazda politikusok tülekednek a vezető szerepért, az 56-osok is kérik a jussukat. Az új pártok most alakítják arculatukat, lehetetlen eldönteni, melyik képes egy új de, mokratikus parlamenti választás esetén kormányzó erővé válni. Nincs egy olyan kiemelkedő, karizmatikus egyéniség a jobboldalon, aki méltó ellenfele lehetne a reformkommunista baloldali Nyersnek, Pozsgaynak vagy Németh Miklósnak. Sokkal több elfogadható szakembert találtunk a gazdasági és pénzügyi vezetők körében.

– Ez érthető is, hiszen a tavaly alakult 3-4 pártot leszámítva csak idén kapott zöld lámpát az ellenzék.

– Igen. Mint azt te is tudod, néhány csoportosulást támogatunk, főleg olyanokat, amelyekre befolyást is gyakorolhatunk. Ezeket segítjük, vezetőik meghívást kapnak majd az Államokba, az arra érdemeseket pénzügyileg is támogatjuk, de egyelőre egyik sem olyan, ami nekünk tökéletesen megfelelne. Majd csak kiderül, melyik politikai erő lesz a legéletképesebb. Addig is fontos, hogy mindegyikben ott legyünk, ellensúlyozzuk a nyugatnémetek erős befolyását.

– Ok jelenleg inkább a reformkommunistákat támogatják. A Németh Miklóssal fémjelzett vonalat.

– Igen. Mark Palmer nagykövet is jó véleménnyel van róla. Szerinte Németh alkalmas lehet arra, hogy az első demokratikus választásokig elvezesse az országot.

– És ön szerint a hatalmat is átadja, Bill?

– Idáig nem mentünk el, erről ma még korai beszélni. Az sem kizárt, hogy a reformkommmunisták nyernek a választásokon. Minden attól függ, hogy a következő egy-két évben milyen munkát végeznek.

– Lehet, hogy Németh Miklós annyira rugalmas, hogy a hatalmat is átadja, de ott van még Grósz is. Róla ezt egyáltalán nem tudom elképzelni.

– Mi sem.

– Mi van akkor, ha a reformerek túl gyorsan és túl messzire merészkednek, s a konzervatívok visszavágnak? Grósz egy ilyen esetben biztosan az élükre áll és tönkretesz mindent, amit eddig elértünk.

– Egy ilyen visszarendeződés csak szovjet segítséggel mehetne végbe, Gorbacsov pedig ezt nem támogatná.

– Grósz megteheti anélkül is, hiszen ő a hadsereg főparancsnoka. Ha a párt konzervatív szárnya felsorakozik mögéje, képes végrehajtani egy puccsot.

– Nem hiszem, hogy ilyesmire sor kerülhetne, de igaza van, Öreg: nem árt minden eshetőségre felkészülni. Ezért a következő hónapokban fontos feladata, hogy figyelemmel kísérje az itteni folyamatokat, s az első riasztó jelre megkongassa a vészharangot.

– Nem avatkozhatunk be...

– Arra nincs is szükség. Elég, ha Grósz komoly figyelmeztetést kap az amerikai, a német és a szovjet nagykövettől, az ellenzéket és a refomkommunistákat pedig fellármázzák. Grósz

tudja, hogy nincs sok esélye a nagyhatalmakkal szemben, ha Gorbacsov nem áll melléje.

– Rendben. Még egy kérdést engedjen meg, Bill: történt valamilyen elmozdulás a „csatlósország”-megítélés ügyben?

– Igen. Rockefeller környezete szerint jó választás Magyarország. Egyrészt azért, mert a kívánt mértékben eladósodott feléjük, ki van szolgáltatva, s úgy tűnik, nem olyan siránkozóak, nyavalygósak, mint a lengyelek. Úgy vélik, a magyarok minden tartozásukat visszafizetik. Emellett a banki és gazdasági környezet is alkalmas a működő tőke fogadására, már csak a megfelelő jogi garanciákat és az adminisztratív akadályokat kell megszüntetni. Jelölt még Prága is, de valószínű, hogy Budapest lesz a kiszemelt.

Az Öreg elővette a kis zsebnaptárát, belelapozott, aztán megkérdezte:

– Maga is elutazik a delegációval, Bill?

– Nem, most nem Washington D. C.-ben beszélgetünk, hanem itt. Maradok még egy esetleg két napot. Július is idejön..

– ...Július idejön?

– Igen, ma érkezik! A magyar miniszterelnök ugyanis kint járt Moszkvában, s Július fontos anyagokat hoz erről a találkozóról.

Bill elmesélte, hogy a Gorbacsov környezetével kialakított jó együttműködésnek köszönhetően átadták a Németh Miklós-Gorbacsov tárgyalásról készített jegyzőkönyv másolatát, s Július még háttérinformációkat is kapott.

– Na, ez érdekes lesz.

– A munkamegbeszélést holnap délelőttre szervezzük. Az a kérésem, hogy ennek megfelelően alakítsák a holnapi programjukat. Ma este adok egy vacsorát. Szeretném, ha erre mindannyian eljönnének, s kérem, hozzák el a feleségüket vagy a barátnőjüket is.

12. FEJEZET

A magyar „csendes forradalom” célja a rendszerváltás kikényszerítése

Árpi a koraesti órákban meglátogatta az Öreget a szállodájában. Ő is, Tamara is éppen készülődtek. Az Öreg egy elegáns sötétszínű öltönyben épp egy csokornyakkendőt próbált megkötni. Odasietett, segített neki. Tamara a fürdőszobából kiabált neki:

– Az utolsó pillanatban jöttél, nemsokára indulnunk kell!

– Hová mentek? Operába?

– Nem – legyintett az Öreg. – Bill ad egy szűkkörű vacsorát, idejön Moszkvából Július is, az a barátom, akiről egyszer meséltem.

– Ő az, aki hozzád hasonló képviseletvezető az ororszoknál?

– Igen, és Bill szerint elhozza a Gorbacsov-Németh Miklós tárgyalásról készült feljegyzést. Annyit jelzett előzetesen, hogy a magyar miniszterelnök zöld lámpát kapott a reformok folytatására.

– Hű, ez nagyon érdekes.

– Igen. Van valami fontos dolog, Árpi?

– Őszintén szólva nincs különösebb, csak azt akartam megkérdezni: összehozzam-e Bilit esetleg Grósszal vagy Aczéllal?

– Grósz inkább Bush elnök szintje, ők tavaly, még Bush alelnök korában amúgy is beszélgettek Washingtonban, Aczél meg nem igazán fontos személyiség Bilinek. Esetleg Horn Gyula vagy Nyers lenne érdekes, de arra már nincs idő, hogy velük összehozzuk. Holnap mi tárgyalunk Billel, aztán valamikor késő délután már el is repül.

– Jó, csak megkérdeztem.

– Ha én rendezném ezt a vacsorát, elhívnálak, de Tamarával mi is csak vendégek vagyunk.

– Nem probléma. Mikor utaztok vissza?

– Holnapután, úgyhogy holnap este még együtt vacsorázhatunk és megbeszélhetjük az

aktuális dolgokat.
Árpi már el akart köszönni, amikor eszébe jutott valami:
– Lenne egy apróság: ha úgyis együtt leszel Júliussal, megkérhetnéd, nézzen utána, milyen 56-tal kapcsolatos dokumentumok hozzáférhetők jelenleg Moszkvában! Tudod, Nagy Imre ügyében szeretnénk segítséget nyújtani az ellenzéknek.
– Jó, megemlítem neki.
– Kösz, szervusz.
Tamara közben elkészült, egy roppant elegáns rózsaszínű brokát estélyi ruhában sietett be a nappaliba.
– Már mégy is?
– Igen.
Összepuszilkodtak, aztán Árpi elballagott. Sajnálta, hogy nem mehet velük. Lett egy szabad estém, gondolta a liftben. Lent, a szálló előtt egy ácsorgó lány rámosolygott és angolul megkérdezte:
– Itt lakik, uram?
– Yes – vágta rá.
– Ismeri Budapestet? Szívesen megmutatnám magának a várost.
– Köszönöm, de jól ismerem.
– Azért egy kis kellemes együttlét bizonyára jólesne.
A nő huszonkét éves forma lehetett, s egyáltalán nem úgy nézett ki, mint egy kurva. Még hosszú irhabundája is sejtette, hogy jó az alakja. Rövidre vágott szőke haja festett lehetett, szép ovális arcára kevés sminket rakott, világosbarna szeme kacéran hívogatott.
– Bocsásson meg, de nem egészen értem, mire gondol.
– „.Egy kis szerelmeskedésre, uram.
– Őszintén szólva nincs gyakorlatom az ilyen dolgokban. A lány elnevette magát:
– Nem hiszem, egyáltalán nem úgy néz ki!
Árpi úgy gondolta, itt az ideje, hogy abbahagyja a bolondítását:
– Bocsásson meg, kérem, csak tréfáltam. Nem lakom a szállodában és magyar vagyok – mondta.
– Ilyen az én szerencsém – sóhajtotta –, itt állok már két órája, teljesen összefagytam és semmi sem sikerül.
– Igazán sajnálom.
– Milyen udvarias.
– Tehetek magáért valamit?
– Vigyen fel magához.
– Ne haragudjon, de...
– Nem kell fizetnie, rokonszenves nekem.
– Ön is, hölgyem, de ha meg nem sértem, inkább hazaviszem.
– Nincs hová mennem. -Hogyhogy?
– Ez hosszabb történet, a lényeg az, hogy ma és holnap éjszaka nem álhatók a barátnőmnél, mert itt az osztrák pasija.
Árpi nem vette észre, hogy az Öreg és Tamara közben lejöttek, beültek a BMW-jükbe és odagördültek melléje:
– Nocsak, mégiscsak van barátnőd? – kérdezte barátja.
– Egész csinos – szólt oda Tamara is –, hozd el holnap hozzánk vacsorára!
A választ meg sem várva elhajtottak.
– Ez igen: osztrák kocsi, diplomata rendszámmal – jegyezte meg a lány – Látja, ők már meghívtak!
– Ők a barátaim, náluk jártam – jegyezte meg Árpi, sóhajtott és elindult a kocsija felé. Az irhabundás utánaballagott, aztán otthonosan beült Árpi mellé az anyósülésre.

– ...Bocsásson meg, de nem mondtam, hogy velem jöhet.

– Viszont beleegyezően sóhajtott! Nem kérek többet, csak annyit, hogy ma és holnap magánál alhassak.

Árpi töprengve nézte. A Parlamentbe már nem érdemes visszamennie, ráadásul este semmi dolga, megint ott ücsörögjön egyedül a négy fal között? Nem.

– Rendben!

Egy közértnél megállt, élelmiszert, italokat vásárolt, aztán a Keleti-pályaudvar felé vette az irányt, hogy a lány elhozhassa a csomagmegőrzőben hagyott kis bőröndjét.

*

Az irhabundás lány azzal kezdte, hogy kért egy kis helyet a ruhásszekrényben, aztán egy polcot, ahová bepakolhat. Utána bevonult a fürdőszobába és fájdalmas Joan Baez-dalokat énekelve lezuhanyozott. Fehér prémes papucsban és apró virágmintás pizsamában csoszogott az étkezőasztalhoz és indításul felhajtott egy pohár tejet. A sajttal, gépsonkával, parizerrel gazdagon megrakott, kenőmájasos zsemlék és egy-egy dobozos sör elfogyasztása közben Árpi megtudta, hogy lányt Kovács Krisztinának hívják. Egy hónapja csapták ki egy vidéki tanárképző főiskoláról, mert egy jól irányzott balegyenessel jókora kéklő karikát varázsolt vizsgáztató tanára szemére. Imígyen reagált ugyanis arra, hogy az alacsony termetű, Mangalica becenevű férfi a táblánál mögéje lopakodott és a felvágott szoknyája résén át hátulról benyúlt a bugyija alá. Ezt persze senki sem hitte el. Az ütés nyomai viszont napokig látszottak.

Eddig jutottak Kriszta történetében, s már a dobozok is kiürültek, amikor csörögni kezdett Árpi telefonja.

– Ki a fene lehet? – kapta fel a kagylót.

– Látom, már hazaértél, átmegyünk hozzád – mondta a jellegzetes hang, amelyet még távolról, a legnagyobb recsegés közepette is felismert volna. Aczél volt. A választ meg sem várva letette a kagylót.

– Van egy kis probléma, Kriszta, két fontos ember átjön hozzám a szomszédból. Azonnal el kellene tűnnie.

– Így pizsamában, papucsban, fürdés után? Holtbiztos, hogy tüdőgyulladást kapnék. Inkább elbújok valahová, mint a burleszkfilmekben!

– Nem lehet, hallaná a bizalmas megbeszélést.

– A hálószobában elég nagy a szekrény, majd bevackolom magam és elszundikálok egy kicsit.

– Nem tud felhúzni egy harisnyát? Magára kapkodni valamit? A bundában nem fázna meg. A Szent István parkban sétálhatna addig, amíg el nem mennek.

A lány gyorsan összeszedte a tányérokat, poharakat és a dobozokat, letakarította az asztalt, aztán néhány másodpercig tépelődve nézte a férfit. Szemlátomást nem sok kedve volt elhagyni a jó meleg lakást. Még mielőtt dönthetett volna, csengettek.

– Késő – mondta Kriszta és bevonult a hálóba, Árpi pedig kirohant az előszobába. A tábornok állt az ajtóban:

– Aczél elvtárs is mindjárt itt van, én előrejöttem – nyomult be –, a lakással minden rendben van?

– Egy kémnőt leszámítva, aki a benti szekrényben kuksol, minden rendben.

– Hehehe, hülye vicceid vannak, Árpi. Méghogy egy nő nálad? Ne röhögtess! Előbb potyognak cigánygyerekek az égből.

A nyitva hagyott ajtón át Aczél is berobogott. Leültek a nappaliban. Árpi tálcára pakolta az iménti étkezésből megmaradt párizsit, sajtot, kenőmájast, néhány zsemlét és elébük tette, majd hozott a hűtőből dobozos kólákat és söröket. Ittak egy keveset, a tábornok meg befalt két szendvicset. Árpi közben elmesélte, hogy Budapesten járt David Rockefeller és multikból álló

delegációja. Csak Aczélt érdekelte, kétszer is közbekérdezett, utána megköszönte a tájékoztatást és rátért jövetelük céljára:

– Először is azt javaslom, hogy most ne foglalkozzunk Nagy Imrével. Hamarosan esedékes Matyiékkal egy újabb találkozó, az 56-tal kapcsolatos kutatásaink első eredményeit majd azon vitatjuk meg. Most másról van szó. A téma, amit meg kell beszélnünk, nem tartozik Matyiék csoportjára és Emilék titkolózó részlegeire sem. Ez olyan dolog, amiről nekünk, hármunknak kell döntenünk. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a kormányban és a pártban is akadnak olyan reformosok, akik összejátszanak egyes nyugati kormányokkal.

– Valahol ezt tesszük mi is, Gyuri bátyám -jegyezte meg Árpi –, az amerikai központ ajánlásainak szellemében szervezkedünk a háttérben.

– Igen, de mi nem a nyugati titkosszolgálatokat segítjük, nem kémkedünk, csak a politikai folyamatokat próbáljuk befolyásolni.

– Miért, van, aki kémkedik is? Csak nem Matyiék?

– Nem, nem ők, még csak nem is Emilék. Sokkal inkább a párt és kormány reformerőinek egyes személyiségei.

– Kikről van szó? – kérdezte Árpi.

– Ugyanazokról, akik a nyolcvanas évek eleje óta a nyugat-németek kegyeit keresik, beléptették az országot az IMF-be, a Világbankba, akik a Közös Piaci tagságot erőltetik.

– Dehát ezt annak idején Kádár engedélyével csinálták.

– Igen, de most már Kádár nem számít, s a pártvezetés nagy része nem tud a mesterkedéseikről.

– Grósz főtitkár csak tudja?

– Nem hiszem, hogy Németh Miklós vagy Horn tájékoztatja ezekről a titkos tárgyalásokról, de az is lehet, hogy egy még szűkebb körről van szó, amelyet Horváth István bonni nagykövet képvisel. Lehet, hogy Horváth még őket sem avatja be mindenbe.

– Nem hiszem. Horváth még a Lázár-kormány alatt is beavatta Havasit, majd Németh Miklóst a németekkel, főleg a Strauss bajor miniszterelnökkel és Kohl kancellárral folytatott titkos tárgyalásokba. Ő a moszkovita konzervatívok miatt konspirált. Ennek eredményeként kaphattuk meg az egymilliárd márkás bajor hitelt – érvelt Árpi.

– Ez kétségtelen érdem, de indokolt-e még most is a konspiráció, hiszen a pártot és a kormányt a reformerek irányítják?

– Valóban, de egyformán gondolkodó reformerek-e, Gyuri bátyám? Te is láthatod, hogy mást akar Grósz és megint mást Németh Miklós, a kádári éra szocializmus iránt elkötelezett kommunistáiról nem is beszélve.

– Ez igaz.

– Úgy tudom, hogy a külügyes stáb, Horn, Kovács László, Horváth nagykövet és Németh fő célja egy újabb egymilliárd márkás német hitel megszerzése.

– Eleinte mi is így gondoltuk.

– Hová akarsz kilyukadni, Gyuri bátyám?

Aczél válasz helyett az elhárítósra nézett, s annak kérdő tekintetére biztatóan biccentett.

– Ideje, hogy téged is beavassunk néhány bizalmas információba Árpi – kezdte a tábornok.

– Azt nyilván tudod, hogy a Stasi beépült a bonni kormánykörökbe.

– Ez eddig is nyilvánvaló volt.

– Igen, de az a gyanúnk, hogy a KGB is bekapcsolódott ebben a német-magyar titkos kapcsolatot figyelő munkába. Valószínűleg „vakondokokat” építettek be a budapesti NSZK követségére, megszerezték a sifréket is, így meg tudják fejteni a nagykövet rejtjelezett táviratait.

– Ez már kínos...

– Ez még nem, sokkal inkább az, hogy a szovjetek megszerezték néhány tárgyalásnak és megbeszélésnek a jegyzőkönyvét. Például Németh Miklós tavalyi NSZK-beli körútjának

müncheni, stuttgarti és bonni tárgyalásairól készített feljegyzéseket.

– Dehát nincs azokban semmi különös, az újabb hitelek felvételéről tárgyaltak.

– Ez volt a fő ok, legalábbis az, amiről Grósz akkori miniszterelnököt és Kádárt tájékoztatták. Arról azonban senki sem tudott itthon, hogy Kohl kancellár egyfajta „csendes forradalomra” biztatta a reformereket. Strauss félmilliárd márkás újabb hitelt ígért Németh Miklósnak, ám fontos feltételként szabta, hogy ennek az összegnek hozzá kell járulnia a reformszárny megerősödéséhez. Kötődnie kell olyan személyi változásokhoz, amelyekkel a „csendes forradalom” a párton és a kormányon belül folytatódhat. Ha ez a belső hatalmi átrendeződés simán megy, akkor Baden-Würthenberg is ad további félmilliárd márkát.

– Na, ehhez mit szólsz? – kérdezte Aczél.

– Ez éppolyan beavatkozás a magyar belügyekbe, mint az amerikaiaké a mi közvetítésünkkel!

– Igen, de mi nem olyan nyíltan és szemtelenül csináljuk.

– Hadd folytassam – kérte a tábornok. – Stuttgartban Lothar Spam ottani tartományi miniszterelnök is megígérte Németh Miklósnak a második félmilliárd márkás hitelt. Még nyomatékosabban kérte viszont, amit Strauss is: a hitel folyósításának össze kell kötődnie a „csendes forradalmat” irányítók személyével. Ehhez nekik garancia a bonni nagykövet, Horváth.

– Ez egyértelmű, nem? – szólt közbe Aczél. – Az ő emberük!

– Hadd folytassam! A nyugat-németországi körút utolsó állomásán, Bonnban Németh Miklós olyan újszerű szellemben vázolta fel a jövő Európájával és Magyarországával kapcsolatos elképzeléseit, hogy Kohlt is elképesztette. Nyilvánvalóvá tette, hogy a többször is emlegetett „csendes forradalom” célja a magyar rendszerváltás kikényszerítése.

A tábornok elővette egy papírlapot és felolvasta a rajta lévő szövegrészt:

– Arra kérjük önt, kancellár úr, hogy nyújtson politikai és gazdasági támogatást a magyarországi változásokhoz.

Kohl örült a hallottaknak, de óvatos volt, kétkedve válaszolt:

– Miként mehetnének végbe a változások a Szovjetunió és a szocialista országok szövetségi rendszerén belül? Milyen szovjet reagálások várhatóak? Megtűrik-e szomszédai a rendszerváltásra törekvő, egyértelműen kiugrani készülő Magyarországot? – kérdezte.

– Én nem hiszek a szovjet birodalom örökkévalóságában – válaszolta Németh Miklós.

– Mindez tavaly történt, amikor még Kádár volt a főtitkár – jegyezte meg Aczél. – Mi ez, ha nem nyílt árulás?

– Hát igen, tavaly még az volt, de idén már más a helyzet, Németh Miklós most már kormányfő.

– Igen, de még most is MSZMP az ország kormányzó pártja és Németh annak a miniszterelnöke. Az MSZMP pedig ugyanúgy ahhoz a szövetségi rendszerhez tartozik.

A tábornok kihasználta a kis szünetet és folytatta:

– A délelőtti Kohl-találkozót követően Horst Teltschik, a kancellár főtanácsadója meghívta villájába Némethet és Horváth nagykövetet. Németh Miklós ezen a bizalmas megbeszélésen még messzebbre ment. íme, a lejegyzett beszéde:

– A szocializmus mint rendszer bukásra van ítélve, meg vannak számlálva az órái - fejtegette. – Egy rendszert, egy társadalmi formációt csupán fegyverekkel, szurony okkal fenntartani nem lehet. A Szovjetunióban is előbb-utóbb olyan általános elégedetlenség kitörése várható, amelyet katonai eszközökkel már nem tudnak fékentartani. Egész Kelet-Európában megérett az idő a változásokra. Hogy azok robbanásszerűen vagy békés átmenettel fognak-e bekövetkezni, nem tudni. Ha egy országban sikerül hatalomra kerülniük a reformerőknek, a dominóelv alapján változások sora indulhatna el egész Kelet-Európában – fejezte be a tábornok.

Néhány másodpercnyi csönd után Árpi szólalt meg:

– Ez lenne hát az NSZK-sokkal összehangolt „csendes forradalom”.

– A titkosszolgálati körök és a VSZ-tagországok hírszerzései ezt inkább „csendes árulásnak” nevezik és igen kemény figyelmeztetésekkel juttatták el hozzánk.

– Megkapta Kádár is? – kíváncsiskodott Árpi.

– Úgy tudjuk, megkapta, de csak egy rövidített kivonatáról tájékoztatták -jegyezte meg Aczél –, utána azonnal berendelte magához Szűröst és Hornt. Felháborodott hangon közölte velük: *‚A szovjet elvtársak jelezték, hogy maguk nemcsak idehaza, de külföldön is duma szovjetellenes megjegyzéseket tesznek és egyre-másra emlegetik a szocialista rendszer küszöbön álló összeomlását. Ez tűrhetetlen, megengedhetetlen! „*

– Miért nem Németh Miklóst tolta le?

– Ez számunkra is érthetetlen – töprengett Aczél –, mint ahogy az is nagy kérdőjel, hogy Kádár kirohanása mesterkélt volt-e, vagy a meggyőződéséből fakadt. Szerencsére akkoriban Grósz már erős ember volt, s a pártban is gyengült Kádár ereje. Talán ezért is nem került sor Horn és Szűrös leváltására.

– Tudomásunk van arról, hogy a kádári raport után Horváthnak valami sürgős dolga akadt Budapesten. Arról is a szovjetektől értesültünk, hogy Horn nem a hivatalába hívatta, hanem egy sétára a Duna-partra. Ez is azt bizonyítja, hogy konspiráltak, Horn ugyanis nem tartotta biztonságosnak a saját irodáját. Ezen a szabad ég alatti beszélgetésen a külügyi államtitkár elvtársunk nyilván tájékoztatta a nagykövetet a Stasi és a KGB hírszerzésének eredményéről és ismételten nagyobb óvatosságra inthette Horváthot.

– Úgy gondolom, hogy megfogadta a főnöke tanácsát – töprengett hangosan Árpi. – Az elmúlt egy év eseményei azt bizonyítják, hogy egyre sikeresebb a „csendes forradalmuk”. Kádár már alig játszik szerepet, Grósz is gyengül, Németh Miklós miniszterelnök, Horn Gyula pedig Várkonyi Péter utódjaként bizonyára nemsokára külügyminiszter lesz, Kovács László pedig Horn legfontosabb államtitkára.

– Igen, ezért lett még nagyobb gond a bonni követség. Az elhárításnak az azóta kapott szovjet és NDK-s hírszerzési információk alapján egyre inkább az a meggyőződése, hogy Horváth István és néhány munkatársa a nyugatnémeteknek dolgozik.

– Ez túlzás, csak a jó együttműködés, a felkínált két, egyenként félmilliárdos hitel ügyében cserélnek információt, s adnak tájékoztatást Kohléknak a magyarországi ügyekről – érvelt Árpi.

– Valóban – vette át a gondolatot Aczél –, a lépéseik felfoghatók a magyar külpolitika új stratégiájának, a „csendes forradalom” sajátos folytatásának is. Magyarország katasztrofális pénzügyi helyzetbe került, szükség van a német segítségre. Ám még ez sem ad elfogadható indokot és magyarázatot arra, hogy miért tekinti ellenségnek bonni követségünk a hazai kémelhárítást...

– Ez csak valami félreértés lehet.

– Nem, Árpi – vette át a szót a tábornok –, tudomásunk van arról, hogy Horváth és megbízható diplomatatársai ártalmatlanná tették, majd hazarendeltették elhárításunk oda beépített legjobb ügynökét. Ennek az embernek az volt a megbízatása, hogy felügyeljen a titkos anyagokra, rejtjelzett táviratokra és a követségi postára. Hazatérése után a jelentésében arra is utalt, hogy a követség valamelyik munkatársa átadhatta a bonni hírszerzésnek a magyar diplomácia sifré-kódjait, így azok meg tudják fejteni a magyar külügyminisztérium bizalmas üzeneteit.

– Őszintén szólva kétlem, hogy ezt Horváth István tette volna.

– A mi kollégáink sem biztosak ebben, de számos jel arra mutat, hogy Kohlék minden ügyünkről szinte elsőkézből szerzik az információikat!

– Miért mondjátok el ezt nekem?

– Azért, Árpi, mert a kémelhárítás szeretné tisztázni ezt az ügyet – folytatta Aczél –, a tábornok információi szerint hamarosan kiküldenek a bonni követségre egy technikai stábot,

hogy alaposan bepoloskázza Horváthék irodáit.
– Kínos.
– Igen. Ezért kell döntenünk róla: hagyjuk-e, hogy lebuktassák a „csendes forradalmárokat”, hagyjuk-e belekeverni az ügybe Hornt, Kovács Lászlót, esetleg még Németh Miklóst is? Adjunk-e ezzel Grósz kezébe egy komoly adut, vagy avatkozzunk be?
– Úgy gondolom, Grósz hatalma már leáldozóban van, a fehérterroros beszédével lejáratta magát, kimutatta a foga fehérjét. Grósz a reformok hátráltatói, fékezői táborába került. Ha újra erőre kapna, képes lehetne még arra is, hogy a diktatúra eszközéhez nyúljon.
– Jól látod! Ezért osztottuk meg veled az értesüléseinket. Te jó ideje kapcsolatban állsz Grósszal, jobban ismered, milyen ember a mai főtitkár. Mit váltana ki belőle, ha tudomására jutna ez a „csendes forradalom”?
– Jó kérdés. Ahogy megfigyeltem, néha az események után kullog, az MSZMP KB és PB különféle irányzatai között lavírozik, megpróbálja kiegyensúlyozni a két fő oldalt, kényszeredetten tesz engedményeket. Több kijelentéséből és konzervatív barátainak állandó kritikáiból azt szűrtem le, hogy a változásokat, a reformokat csak egy bizonyos határig tudja elképzelni. Csak nyögvenyelősen ment bele abba is, hogy engedélyezzék a többpártrendszert. A változásokat csak gazdasági téren képes tolerálni, hogy az ország pénzügyi helyzetén javítson, jobb életkörülményeket teremtsen. Politikai téren ragaszkodik az MSZMP vezető szerepéhez. Olyan kommunistának tartja magát, aki sohasem adhatja át a nagy elődök által igen nehezen megszerzett hatalmat.
– Tökéletes a megítélésed, így gondolom én is – bólintott Aczél.
– Egyelőre még Grósz a hadsereg főparancsnoka, veszélyes ember, mert bármit megtehet. Nézzük most a másik oldalon álló személyt, Németh Miklóst! A napokban járt kint Gorbacsovnak A hírekből úgy tudjuk, Németh útja sikeres volt, sok kérdésben egyeztettek, feltehetően nemcsak megállapodtak a reformok folytatását illetően, de Németh még talán valamiféle felhatalmazást is kapott. Mindezt Grósz háta mögött, vagy ha úgy tetszik, a feje fölött átnyúlva.
– Őszintén szólva ezt én is megerősíthetem. Amerikai barátaink itt, Pesten találkoznak holnap moszkvai főmegbízottjukkal, aki beszámol Gorbacsov és Németh Miklós tárgyalásairól. A moszkvai emberük jelezte, hogy a szovjet főtitkár környezetétől megkapták a tárgyalás jegyzőkönyvének egyes részleteit. A tartalmát a szovjetek feltehetően nyilvánosságra hozzák majd, persze csak egyes részleteit. Előzetesen csak annyit jelzett a moszkvai emberük, hogy Németh Miklós zöld lámpát kapott a további reformterveihez.
– Fantasztikus! Remélem, ha többet megtudsz, bennünket is beavatsz a részletekbe.
– Természetesen.
– Ezzel a néhány információval csak megerősítetted abbéli véleményünket, hogy Magyarországon Németh Miklós a jövő embere. Épp ezért úgy gondoljuk, hogy segítenünk kell a „csendes forradalmárok” további zavartalan működését, mert a mi érdekeinket is szolgálják.
– Ezt hogy érted, Gyuri bátyám?
– Arról korábban már szó volt: ahogy téged, úgy bennünket sem avatnak be mindenbe Emilék. Ezért mi sem kötjük az orrukra, hogy Matyiékkal miben mesterkedünk.
– Ezt a múltkor tisztáztuk.
– Igen, ezért ne is beszéljünk róla! Legfeljebb annyit említenék meg, ha különböző pártokban gondolkodva is, de mindannyian hosszú távra tervezünk. Te is tudod, hogy a mi időnk még nem jött el, de Matyiékkal szövetkezve folyamatosan és igen eredményesen építkezünk. Ezt teszik Emilék is. Még nem tudjuk, melyik ellenzéki párt és csoportosulás lehet a befutó, de valamennyi esélyesben ott vagyunk.
– Tehát ha bármit lépünk is, az a közös ügyet szolgálja!
– Úgy van. Épp ezért Grósz gyengítése és a „csendes forradalmárok” erősítése a jelenlegi

időszak feladata. A Németh-, Horn-Kovács-, Pozsgay-, Nyers- és Szűrös-stáb kell, hogy megkaparintsa a teljes hatalmat!

– Jó stratégia, Gyuri bátyám, ha hozzászámítom azt, hogy párhuzamosan már a későbbi gyengítésükön is dolgozunk. A kérdés csupán az, hogy a Németh-Nyers-Pozsgay trojka végigviszi-e a demokratizálás teljes folyamatát, Képesek lesznek-e arra, hogy kommunikáljanak és megegyezzenek az ellenzékkel?

Aczél elnevette magát:

– Nem tehetnek mást, ezt várják a németek is a „csendes forradalmároktól”, erre ösztönzik őket az amerikaiak is. Én már most borítékolom neked: attól a pillanattól, hogy leülnek az ellenzéki pártokkal, kényszerpályára lépnek és nincs megállás egészen a rendszerváltásig! Utána pedig mi jövünk. Ezért nagyon fontos hát, hogy valamilyen módon figyelmeztessük Horváthot, hogy mi készül ellenük.

– Egyetértek.

– Ebben biztos voltam, ezért is avattunk be, no meg azért is, mert a te feladatod lesz, hogy a német titkos társaságon keresztül vagy más módon jelezd a bonni követségünknek a kádárista, grószista kémelhárítók újabb akcióját.

– Rendben van, számíthattok rám, Gyuri bátyám!

13. FEJEZET

Gorbacsov felhatalmazása

Németh Miklósnak

Amikor beléptek a főváros legelegánsabb éttermének különtermébe, azt látták, hogy Bill félrevonulva beszélget a Budapestre helyezett amerikai elemzővel, Július pedig egy estélyiruhás nővel társalog az italos asztalnál. Az elegáns hölgy háttal állt nekik, így nem láthatták az arcát, Július viszont azonnal elmosolyodott és intett nekik:

– Gyertek ide!

Arca elárulta, hogy valami nagy meglepetésre készül.

– Nem hiszem, hogy be kell mutatnom új amerikai barátnőmet – mutatott az estélyiruhásra, aki lassan feléjük fordult. Az Öregnek leesett az álla: Judit állt előtte. Gúnyos, leereszkedő mosollyal nyújtott kezet:

– Üdvözöllek, öreg barátom! – Te itt?

– Igen. Miután neked nem kellettem, Július lett a kedvesem, s az csak természetes, hogy ilyen fontos alkalommal vele vagyok.

– Remélem, nem haragszol, hogy összejöttem az exbarátnőddel? – kérdezte Július.

– ...Hogyan történt?

– Tamara említette, hogy kiadod az útját, hát gondoltam, megvigasztalom szegénykét.

– Oké, de hogy kerül ide?

– Megtudtam, hogy magyar, s megkértem, repüljön át erre a két napra és mutassa meg nekem a magyar fővárost.

Az Öreg nem tudott mit mondani. A kis szünetet Judit kihasználta, s Tamara felé fordult:

– Pá, kis kuzen!

– Bocsánat, de nem egészen értem.

– Mit gondolsz, miért fogtam ott a palotátok lépcsőjén az Öreg hű harcostársát? Leesett? Azért, mert korábban az enyém volt. Előtted én voltam az Öreg szeretője!

– Ó, emlékszem: megkértelek, hogy ne fogdosd és nem marasztaltalak.

– Nagy kár, pedig lett volna miről traccsolni. Úgy tudom, Júliusnak is szeretője voltál. Eszerint eme urak jóvoltából kétszeresen is rokonságban vagyunk. Lesz tehát közös témánk.

– Légy szíves, Judit, viselkedj úrihölgy módjára – kérte az Öreg.

– Bocs, drágám, kiment a fejemből, hogy milyen elegáns lelépést fizettél nekem.

Arca bűbájos mosolyra húzódott:

– Szia, édesem – puszilta meg Tamara arcát –, de örülök, hogy ismét látlak!

A kínos jelenetnek Bill vetett véget, aki odajött, köszöntötte az Öreget és nejét. Mindjárt utána leültek az elegánsan terített asztalhoz, s nyomban megjelentek a pincérek is. Szerencsésnek ígérkezett , az ülésrend is: Bill jobbján Judit, míg balján Tamara, szemben pedig Július és az Öreg foglalt helyet. így a két nőnek nem volt módja egymást froclizni.

A vacsora alatt inkább Rockefeller látogatásáról beszélgettek, a Németh Miklós-Gorbacsov találkozóról Július jóformán semmit sem mondott. Ezért Bill egyszer meg is kérdezte:

– Van valami újság nálatok?

– Moszkvában mindig történik valami.

– És a legutóbbi esemény?

– Pozitív, de ha javasolhatom, ne untassuk a hölgyeket a szürke politikával! Előzetesen annyit, hogy minden rendben, jól alakulnak a dolgok. A részletekről inkább majd holnap tájékoztatlak benneteket.

Jó ideig furdalta az Öreg oldalát, hogyan jöhetett össze Július Judittal. Már a desszertnél tartottak, amikor megfelelő alkalom adódott, odahajolt és megkérdezte tőle:

– Hol találkoztál Judittal?

– New Yorkban.

– Elmesélnéd?

– De hiszen te már lemondtál róla. – Azért érdekel...

– Unatkoztam, aztán gondoltam, keresek valakit. A szenátor barátunktól, Fredtől hallottam, hogy magányos, amióta kiadtad az útját.

Kíváncsi voltam, hogy milyen nő lehet, tényleg olyan szép-e. Úgy gondoltam, biztos első osztályú, ha olyan sokáig a szeretőd volt.

– Felhívtad és találkoztál vele?

– Igen. Azonnal megtetszett és beleszerettem, öregem. Gondoltam: amúgy is annyi közös nőügyünk volt, miért ne lehetne még egy?

– ...Es?

– A többi már a szokásos: vacsora stb.

– Felvitt a lakására, amit én vettem neki?!

– Nem, először én hívtam meg, mert a Plazában akartam ugyanazokban a mennyei örömökben részesülni, amelyekkel téged és Fredet is megajándékozott... Elégedj meg ennyivel!

*

Másnap délelőtt Bilinek a Ferihegyi-repülőtéren várakozó magánjetjén találkoztak. Július azonnal a lényegre tért:

– A főtitkár környezetében lévő barátaink a szovjet-amerikai informális együttműködés szellemében átadták a jegyzőkönyv egy részét. Készítettem róla néhány angol nyelvű másolatot. Azt javaslom, olvassuk el, aztán együtt értékeljük ki, s ha szükséges, adhatok hozzá néhány szóbeli kiegészítést!

Kiosztotta a fénymásolatokat, aztán Billel, az Öreggel és az elemzővel együtt ő is elmélyedt benne:

Mihail Szergejevics Gorbacsov gratulál Németh Miklósnak kormányfővé történt kinevezése alkalmából és megkérdezi, mióta tölti be ezt a tisztséget.

Németh Miklós: *Kevés híján száz napja. Kérdezik tőlem, hogy nem kellene-e már valamilyen mérleget készíteni. Azt szoktam felelni, hogy erre nincs időm. És ha mérleget is készítek, nem magamnak, hanem a Központi Bizottságnak, a parlamentnek. Az embernek kritikusan kell viszonyulnia saját tevékenységéhez.*

Gorbacsov: *így igaz. Az egypártrendszerben elvileg fontos az önkritikus értékelés. Úgy*

tűnik, ennek legfontosabb feltétele a párt vezető szerepének megfelelő érvényesítése. Másfelől hibáink és hiányosságaink a kritika hiányában gyökereznek. Természetesen nemcsak a vezetői rétegről van szó, hanem tágabb értelemben az egész pártról. Sztálin idejében, 1934-től a haláláig mindössze két kongresszus volt.

Németh Miklós: *Lenin idejében pedig vég nélkül folytak a viták, mégis világos politikai irányvonal alakult ki.*

Gorbacsov: *Igen, hiszen a pártban is, és az országban is egészen más körülmények voltak. Most megnyitjuk az utat a szocialista pluralizmus felé. A vélemények sokfélesége nem dráma* (sic!), *ellenkezőleg: nyereség a társadalom számára. Természetesen vannak, akik a demokráciát saját önző céljaikra akarják kihasználni, de ezzel meg lehet birkózni, ez már harc kérdése. A KB tagjai között sajátos pozíciót foglal el most Jelcin. Azt mondanám: tipikus balos, hangoskodó pozíció az övé, de a társadalomban bizonyos visszhangra talál. Sok problémánk van, amelyek közvetlenül érintik az emberek életét, és azok, akik ezekről emelt hangon beszélnek, osztalékot kapnak. Az emberek többségét nem lehet ezért vádolni, ők abban reménykednek, hogy az ilyen ember egyszer képes lesz valamit tenni értük, és szükséges, hogy maguk is megtanulják megkülönböztetni a demagógot a komoly politikustól. Arról a KB-tagról pedig, aki várakozásokra spekulál, miközben nagyon jól tudja, hogy a párt irányvonala éppen e várakozásoknak a lehető leggyorsabb kielégítésére irányul – nem lehet jót mondani.*

Németh Miklós: *Ilyesmi nálunk is gyakran előfordul. A parlamentben minden alkalommal felszólal néhány hasonló demagóg.*

Gorbacsov: *Az a fontos, hogy az ember tisztességes legyen a KB-ban is, a parlamentben is, meg akkor is, amikor az emberekkel beszélget, és nyugodt legyen a lelkiismerete. Máskülönben elkerülhetetlen a személyiség széthullása és a bukás.*

Németh Miklós: *A legfontosabbnak most azt tekintjük, hogy létrehozzunk a KB-ban egy olyan többséget, amely egységes program köré tömöríthető.*

Gorbacsov: *Ez természetesen nem zárja ki a különféle bal– és jobboldali nézeteket.*

Németh Miklós: *Igen, csak az a fontos, hogy a centrum erős legyen.*

Gorbacsov: *Mi amellett a többség mellett vagyunk, amely a demokratikusfejlődésre támaszkodik, szeretnénk újraéleszteni a tanácsok szerepét, a képviselők aktivitását, biztosítani a teljes nyilvánosságot. Enélkül nem beszélhetünk a dolgozók valódi hatalmáról. Hiszen mi volt nálunk a múltban – a néptömegek elidegenedtek a tulajdontól, a politikától, a kultúrától. A szocializmus legfőbb feladata pedig éppen abban áll, hogy leküzdje az elidegenítést és az embert állítsa középpontba.*

Németh Miklós: *Nem látok különbséget az egypártrendszerű és többpártrendszerű, pluralizmus között. Önnek tökéletesen igaza van: ha érvényesül a véleményszabadság, azután pedig egységes program szerint cselekszünk, minden úgy megy, ahogyan kell Nálunk a múlt év májusában a pártkonferencián leraktuk az ilyen típusú gyakorlat alapjait. Mindazonáltal voltak bizonyos illúziók.*

Gorbacsov: *Tapasztalataink azt mutatják, hogy az első nekifutásra semmi sem sikerül. Újra és újra vissza kell térni az elfogadott határozatokhoz, pontosítani őket, továbblépni.*

Németh Miklós: *Igen, a körülmények változnak. Számunkra elvileg fontos az, amit ön Kijevben mondott. Minden szocialista ország a maga sajátos módján fejlődik, és vezetése mindenekelőtt a saját népének tartozik felelősséggel. Legyen egy párt vagy több, az élet megmutatja, melyik a hatékonyabb. A mi körülményeink között a párt vagy az állam összenőtt. Ez nagyon kedvezőtlenül hatott az ország fejlődésére. Ugyanakkor nem kell mindent megtagadni, hiszen nem kevés az, amit elértünk.*

Gorbacsov: *Úgy vélem, ebben az értelemben Pozsgay kijelentéseiben vannak szélsőségek. Az 1956-os események kezdetét valóban a népi elégedetlenség jellemezte. Azután azonban az események eljutottak az ellenforradalomig, a vérontásig. Ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni.*

Németh Miklós: *Az a legfontosabb, hogy e kérdések ne idézzenek elő szakadást a társadalomban. Néhányan azt mondják, hogy egységesen kell látni a történelmet, és hogy enélkül – úgymond – általában sem lesz egység. Valójában azonban a múlthoz való viszonyban nemigen létezik egység. Az a fontos, hogy a jelen helyzet értékelésében legyünk egységesek abban, hogy milyen politikát folytassunk.*

Gorbacsov: *Igen, minden nemzedék elsősorban a máért felel.*

Németh Miklós: *Elengedhetetlennek tartom a gazdaság és a politika szerves összefüggését, összhangját az alapvető kérdésekben. Az egyik fő kérdés az ütem kérdése. Mi, magyarok már régen elkezdtük a gazdasági reformot, de változatlanul hagytuk a politikai intézményeket. Múlt év májusától gyors fejlődésnek indult a politikai rendszer átalakítása. Új választási rendszer, a parlament újjászervezése és más intézkedések olyan gyorsan követik egymást, a lendkerék kerekei olyan gyorsasággal forognak, hogy ha ez a folyamat megelőzi a gazdaság fejlődését, akkor a társadalom számára veszélyes helyzet alakul ki. Senki sem vonja kétségbe, hogy a népgazdaság sikeres működéséhez demokratikus jogállam szükséges. De ha csak ez van, a gazdaság semmit sem ad, akkor a politikai átalakulás üresjáratban fog haladni, l'art pour l'art. Pozsgay azt mondja; nincs semmi borzasztó abban, ha a politika megelőzi a gazdaságot, de mi úgy véljük, biztosítani kell a kettő összhangját. Egyszerre zárkóztatjuk fel a gazdasági intézményeket és hajtunk végre változtatásokat a politikai szférában. Felelősen fogunk cselekedni.*

Gorbacsov: *Nagy kérdést vetett fel. A megújulás folyamata fokozatosan hatja át az egész szocialista tábort, és valamennyi ország saját politikai kultúrája, történelmi tapasztalatai, helyi feltételei szerint járul hozzá e folyamathoz. A legfontosabb azonban mindenki számára – az emberhez fordulás, a szocialista rendszer megújítása. (...) önnek igaza van: ha a politikai mozgatóerőket nem használjuk annak érdekében, hogy egészséges gazdaságot teremtsünk, akkor elkerülhetetlenül elégedetlenség alakul ki a nép körében.*

Németh Miklós: *És ebben az esetben fellép az „erős kéz” veszélye.*

Gorbacsov: *Általában igen. Miért torzult el a szocializmus Sztálin idejében? A húszas években harc folyt a különböző koncepciók képviselői között. Végzetes szerepet játszott az, hogy a pártban, a vezetésében nem volt elég a lenini intellektuális erő ahhoz, hogy helyes döntést hozzanak. A NEP, amely rövid időn belül lehetővé tette az élelmezési problémák megoldását, úgy tűnt, kezdte elveszíteni húzóerejét. Ilyen körülmények között ahelyett, hogy olyan megoldásokat kerestek volna, amelyek új impulzust adnak a gazdaságnak, elutasították a lenini irányvonalat és olyan útra tértek, amely parancsuralmi-adminisztratív eszközökkel irányította a gazdagságot, sőt az egész országot. És ebből a rendszerből a mai napig sehogysem tudunk kikecmeregni. A demokráciát elfojtották, semmilyen nyilvánosság nem volt, ilyen körülmények között pedig kudarcra volt ítélve minden, a népgazdaság valódi felemelésére irányuló kísérlet – ilyenekbe belekezdtek Hruscsov és Brezsnyev alatt is. Beleütköztek a politikai rendszerbe. Mi itt a legfontosabb? A káderek, akik a kezükben tartottak mindent, a népet pedig figyelmen kívül hagyták. Ezért volt szükség politikai reformra. Nálunk ez gyorsabban halad, ami érthető: a népben sok minden felgyülemlett, amit hangosan ki akarnak mondani. Meg a kívánság, hogy újra gazdái legyenek az országnak. A gazdaságban lassabb a fejlődés. De végeredményben a lényeg a termelési viszonyok demokratizálása, az, hogy az ember ismét a termelési eszközök tulajdonosának pozíciójába kerüljön, hogy önálló gazdasági elszámolás, bérlet, kooperáció útján megvalósítsa önmagát.* f

Németh Miklós: *Nálunk is első helyen szerepel a tulajdonreform. Hiszen még a termelőszövetkezeti tagok is napszámos sorba jutottak.*

Gorbacsov: *Hiszen önöknél a szövetkezetek egészében véve jól működnek.*

Németh Miklós: *De a demokratikus, önigazgatási alapelvek ott is kezdtek elhalni. Lényegében elkezdődött a szövetkezetek „államosodása”.*

Gorbacsov: *Nekem úgy tűnt, hogy az MSZMP-nek az agrárszférában erősebbek a pozíciói,*

mint a többi társadalmi szférában.

Németh Miklós: *Valóban így van. De az elkövetett hibák eredményeképpen itt is egyre bonyolultabb problémák vetődtek fel. Új földosztás természetesen fel sem merül nálunk, hasonlóképpen a gazdálkodási forma teljes megújítása sem, de annak igénye, hogy a bérleti rendszer fejlesztéséhez, a társadalmi mobilitás kiszélesítéséhez új mechanizmusokat hozzunk létre, igen. Egyesek a farmergazdaságok kialakításának ötletét is felvetik.*

Gorbacsov: *Mi elvben nem ellenezzük a családi parasztgazdaságokat, és erről a plénumon is beszélni fogunk. De nem valószínű, hogy széles körben elterjednek – esetleg a régi, elhagyott tanyákon. Ráadásul a gyakorlat azt mutatja, hogy még ilyen esetekben is a mi szocialista farmerünk integrálódni akar a szövetkezetbe. Azok a bérlők, akik szerződés alapján dolgoznak a kolhozokkal és a szovhozokkal, ragaszkodnak minden szolgáltatáshoz, amit a szocialista mezőgazdasági üzemek nyújtanak nekik – szállítás, vetőmagellátás, feldolgozás stb., szóval ki kell használnunk a kolhozok és a szovhozok erőforrásait, bevezetni a bérleti rendszert, létrehozva mintegy a szövetkezetek szövetkezetét.*

Németh Miklós: *Nálunk ugyanez az irányvonal. Nem oszlatjuk fel erőszakkal a termelőszövetkezeteket, az emberek jól látják ezek előnyeit. Az apám 1960-ban lépett be a termelőszövetkezetbe, és azóta makacsul ragaszkodik hozzá.*

Gorbacsov: *Nálunk a farmergazdaság fejlődésnek indulhat a Pribaltikumban, Nyugat-Ukrajnában és -Belorussziában, de általában a társadalom nem fogadja el a föld magántulajdonát. Legyen akár százéves bérlet, de a földnek az állam, a nép kezében kell maradnia. Ez már a vérünkben van. Ebből adódik, hogy még az új szövetkezetet is gyanakvással szemlélik.*

Németh Miklós: *Magyarországon létezett egy olyan jelszó, hogy „a föld azé, aki megműveli”. Ezt most mi továbbfejlesztettük: „a föld azé, aki hatékonyan tudja használni a társadalom és a saját érdekében”. Ez lehet állami gazdaság, bérlet és szövetkezet is. Nem lehet felülről, utasítás formájában előírni a gazdálkodás formáját. Néha megkérdezik tőlem: a magyar állam a magántulajdon milyen arányát engedélyezi? Azt szoktam felelni, hogy a másik vége felől kell megközelíteni a kérdést: a kormány megteremti a különböző formák fejlődésének a lehetőségét, az arányokat majd kialakítja az élet. Ki tudná megmondani, hogy az 5 %-os magántulajdon a szocializmus számára megengedhető, 10% viszont nem? A megközelítés a fontos, az élet követelményeivel összhangban kell haladni, nem pedig absztrakt ideológiai posztulátumok szerint.*

Gorbacsov: *Feltűnt nekem, hogy önök engedélyezték, hogy a magánszektorban több munkást alkalmazzanak.*

Németh Miklós: *Az új törvény lehetővé teszi maximum 500 fő alkalmazását, de eddig ilyen még nincs.*

Gorbacsov: *A munkáltató magántulajdonos-e?*

Németh Miklós: *A szó eredeti értelmében nálunk a kiskereskedők és kisiparosok a magántulajdonosok. Nekik joguk van munkást alkalmazni. A mi újításunk inkább a vegyes tulajdonú gazdasági szervezetekre vonatkozik. Például a korlátolt felelősségű társaságokra. Ilyenek majd úgy jönnek létre, hogy üzemek, szövetkezetek és egyes állampolgárok egyaránt tulajdonrészt szerezhetnek. Az ily módon összegyűjtött tőke lehetővé teszi munkaerő alkalmazását.*

Gorbacsov: *Nálunk szintén különböző formák kezdtek kialakulni, és őszintén szólva nem mindig tudjuk őket megfelelően szabályozni. Tapasztalatlanok vagyunk, nyilvánvalóan hiányos a felkészültségünk az adópolitika, a pénzügyi szabályozás terén, pedig ezek segítségével befolyásolhatók a folyamatok. Úgy tűnik, önök ebben a tekintetben felkészültebbek, mivel kijárták a kapitalizmus nagy iskoláját.*

Németh Miklós: *Bizonyára. De visszatérve az 500 munkás alkalmazásának lehetőségéhez: meg vagyok győződve arról, hogy a közeljövőben legalább 20-30 ilyen típusú üzem fog*

alakulni nálunk.

Gorbacsov: *Az agrárpolitikai kérdések kidolgozása során tanulmányozzuk az önök tapasztalatait. Tegnap a Politikai Bizottság ülésén azt mondtam: a legfontosabb, hogy önállóságot adjunk az embereknek, ne kössük meg a dolgozó kollektívákat, ugyanakkor gazdasági módszerekkel biztosítsuk a termelési program teljesítését. Ha egyszerűen mindent szabadon a piacra engedünk, az nehézségeket okozhat. Például Üzbegisztánban a szántóföld 70 százalékán gyapotot termelnek, hogy így ellássák az egész országot* (gyapottal). *Ha megszüntetjük a kötelező gabonabeszolgáltatást, az üzbégek azt fogják mondani: nem tehetünk mást, csökkentjük a gyapottermesztést azért, hogy megtermeljük a saját gabonánkat. Más szóval:* (ez) *a köztársaság az összes* (köztársaság) *érdekében monokultúrára vesz irányt, a központnak pedig rendelkeznie kell egy összövetségi alappal, hogy biztosítsa e területek ellátását. (...)*

Tegnap a Politikai Bizottság ülésén részt vettek kolhozelnökök is. Hallgatták, hallgatták (a vitát), *aztán azt mondják: önök gazdasági szabályozókkal, állami megrendelésekkel még rosszabb helyzetet teremthetnek, mint az adminisztratív rendszer idején volt. Hát mit tegyünk? Úgy tűnik, a felvásárlási árakkal kell tenni valamit. És ekkor eszembe jutott: mintha a mi magyar elvtársaink a kötelező beszolgáltatási norma 70-80 %-át vetnék ki a szövetkezetekre, a maradékkal pedig a parasztok szabadon rendelkeznek. Így van ez?*

Németh Miklós: *Összességében igen. A 60-as évek elején megengedtük a parasztoknak, hogy azt termeljenek, amit akarnak. Ezzel együtt a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok szerződést kötöttek az állammal, tudták, mennyit kell eladniuk. De az előállított termék bizonyos része mindenképpen megmaradt, körülbelül az a rész, amiről ön beszélt. Ugyanakkor kezdtük ösztönözni a kisegítő gazdaságok fejlődését is.*

Gorbacsov: *Így ment ez addig, amíg a piac telítődött?*

Németh Miklós: *Igen, az államnak garantálnia kellett a termelés stabilitását. Jelenleg az ilyen típusú közvetlen állami szabályozásra már kevésbé van szükség. A termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok teljes egészében szabadon rendelkeznek azzal, amit megtermeltek. De az érdekeltség, hogy szerződést kössenek az állammal, nem csökken, hanem nő – hiszen ez garantálja az értékesítést és bizonyos árszínvonalat. Magyarországon nemrégiben adták ki az MSZMP mezőgazdasági politikájának tapasztalatairól készült alapos, többkötetes munkát. Megbízok valakit, hogy készítsen jelentést és elküldöm önnek.*

Gorbacsov: *Hálás leszek. És ki köti meg a szerződést a termelőszövetkezetekkel és az állami gazdaságokkal?*

Németh Miklós: *Alapvetően azok az üzemek, amelyek feldolgozzák és értékesítik a mezőgazdasági termékeket. De ha a megkötött szerződések összesítésekor kiderül, hogy a piacon hiány lehet kenyérből, húsból és más termékekből, a Mezőgazdasági Minisztérium elkezd egyezkedni a szövetkezetekkel, árszabályozást léptet életbe. Például: ebben az évben az eredeti megállapodáson felüli, külön szerződés alapján eladott kukorica felvásárlási árát felemelték.*

Gorbacsov: *Ha szárazság van, a parasztok kevesebb gabonát termelnek. Változik-e ez esetben a felvásárlási ár?*

Németh Miklós: *Nem. A termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok erre az esetre külön alapokat hoznak létre. Biztosítást is köthetnek a termésre.*

Bill megvárta, amíg a többiek is befejezik, aztán megkérdezte:

– Ennyi?

– Igen, legalábbis ennyit sikerült megszerezni.

– Nem hiszem, hogy csak ilyesmikről beszélgettek – folytatta Bill. – Kétségtelen, hogy Gorbacsovot érdekelhette a sokkal eredményesebb magyar mezőgazdaság, meg az új vállalkozási formák, főleg a magántulajdon kérdése, de nem hiszem, hogy elment a magyar ügy két legaktuálisabb kérdése mellett.

– Mire gondol, Bill?

– Arra, hogy a magyarok, az ellenzék és a reformerők is nyíltan és pnnaszul készülnek a rendszerváltásra. Németh Miklós biztosan rákérdezett arra, hogy a szovjetek eltűrik-e ezt...

– Erről kiegészítésként szóban akartam némi háttérinformációt adni, mert ez nem a hivatalos tárgyalás része volt. Beszélgettek még utána is, de erről nem valószínű, hogy hangfelvétel készült, vagy ha mégis, akkor az nyilván államtitok. Néhány momentumát azonban sikerült megtudnom. Erről én sem készítettem feljegyzést, mert bizalmas. *(Németh Miklós évekkel később egy interjújában megerősítette ezeket a magyar rendszerváltás szempontjából rendkívül fontos információkat.)* Emlékezetből el tudom mondani azért az erről kapott tájékoztatás lényegét?

– *...Bár még nem tudom, mikor és hogyan, de többpártrendszert, szabad választásokat akarunk Magyarországon – kezdte Németh Miklós. – Érdekelne, mi a válasza arra, ha az MSZMP, vagy megreformált utódpártja az első szabad választásokon kikerül a hatalomból. Egy ilyen esetben a szovjetek beavatkoznak-e?*

Gorbacsov a szék karfájára csapott és határozottan, habozás nélkül azt mondta:

– Ameddig én ebben a székben ülök, 1956 nem ismétlődhet meg! Az elemző kezének felemelésével jelezte, hogy szót kér.

– Ez a kijelentés rendkívül fontos – mondta –, vehetjük úgy is, hogy jóváhagyás. Megengedi a magyaroknak, hogy megtegyék a demokratikus átalakítás soron következő, fontos lépéseit

– Igen – bólintott Bill –, Németh Miklós tehát szabad kezet kapott.

– Ez azt is jelenti – folytatta az elemző –, hogy még saját pártjával szembekerülve is bátran folytathatja a rendszerváltás előkészítését. Ha Magyarországon konfliktus lesz, az nem az oroszokkal szemben, hanem az MSZMP-n belül várható. A párt konzervatív erői, s talán Grósz Károly is ellen fog állni a drasztikusabb átalakításnak. Erre bátoríthatják majd az olyan maradi szomszédok is, mint az NDK-sok vagy a románok.

– Valószínű. Ön szerint milyen következményekkel lehet számolni?

– Grósz, a konzervatív erők vagy a felfegyverzett munkásőrség bizonyára megkísérel valamilyen ellenakciót, ha a létük forog veszélyben. Ezzel számolni kell, sőt fel kell készíteni rá Németh Miklós kormányát.

– Nincs sok értelme, mert ennek a kormánynak egy része a korábbi Lázár– és Grósz-kormányok kádárista embere – jegyezte meg az Öreg. – Inkább Németh Miklósnak és a megbízható reformereknek kellene segíteni.

– Ebben egyetértünk, Öreg – bólintott Bill –, épp ezért először, s talán minél előbb arra kell rávezetni a reformerőket, kikényszeríteni egy olyan politikai döntést, hogy Nemem átalakíthassa a kormányát. Utána már megszilárdíthatja a hatalmát, és jobban elszigetelheti maga a pártirányítástól.

– Úgy van – helyeselt az elemző –, a Július által idézett bizalmas beszélgetés egyik mondata ugyanis fontos előremutatást tartalmaz. Németh Miklós azt mondta Gorbacsovnak: az MSZMP és megreformált utódpártja... Tudják, mi ez? Egyértelmű jelzés, hogy az MSZMP-n belül lévő refomerők le akarnak majd szakadni a kádárista konzervatívoktól. Okos, logikus lépés, hiszen ha így indulna egy szabad választáson, még a parlamentbe sem kerülnek be. Le kell vedleniük a kommunista bőrt, szalonképesebbé kell tenni magukat a nyugat és saját népük számára. Ezt csak úgy tehetik meg, ha minden korábbi bűnt a konzervatívoknak hátrahagyott, kettészakadt MSZMP-ben hagynak, s egy új eszmeiség, mondjuk a szociáldemokrácia elvein készítik elő a rendszerváltást és az első szabad választásokat.

– Már van Szociáldemokrata Párt – szólalt meg az Öreg.

Vagy húsz percen át ezt a probléma vitatták meg, aztán az elemző Július felé fordulva új témát dobott be:

– Úgy tudjuk, hogy a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok atomtöltetű rakétákat

is tartanak néhány rejtett silóban.

– Ezt mind a magyarok, mind a szovjetek tagadják – csóválta a fejét az Öreg. – Az egyik fontos informátorunk szerint ha valóban lennének itt atomrakéták, akkor a nagy testvér tájékoztatta volna erről a magyar Politikai Bizottságot.

– Grósz úr biztosan tud róla – jegyezte meg Bill –, s ha így van, akkor bizonyára Németh Miklóst is tájékoztatta.

– Tud is róla – bólintott Július. – Szó esett ugyanis a Magyarországon állomásozó szovjet csapatkontingens csökkentéséről, esetleges későbbi kivonásáról is. Ennek kapcsán jegyezte meg Németh Miklós, hogy bár PB-tag volt, csak a miniszterelnöki eskütétele után pár héttel, 1988 karácsonyán tudta meg, hogy országában atomsilók is vannak.

– Akkor mégiscsak jók a hírszerzési információink – folytatta az elemző, majd nekiszegezte a kérdést Júliusnak: – Miről beszélgettek ezzel kapcsolatban?

– Nem tudom, de arra vonatkozóan elhangzott egy utalás, hogy mind az atomtöltetű rakétákat, mind a szovjet csapatokat ki kellene majd vonni. Bizalmas párbeszédük erre vonatkozó részére csak következtetni tudok. Németh Miklós nyilván úgy érvelt, hogy nagy hiba lenne a stratégiai atomfegyvereket egy olyan országban hagyni, amelynek megváltozhat az államformája, s amelyben esetleg a mai ellenzék kerül hatalomra.

– Ez logikus – jegyezte meg Bill –, de az itt állomásozó szovjet csapatok miatt nem sokat tehetnének ellene.

– De igen – folytatta Július –, ha egy új, demokratikus hatalom esetén váratlanul megtámadhatnák vagy lefoglalhatnák az atomsilókat. A Szovjetunó a katasztrofális belső helyzete miatt nem rohanhatná le újra Magyarországot, nem keveredhetne háborús konfliktusba. Ezt Gorbacsov is pontosan tudta, ezért a témára nagyon higgadtan reagált és megígérte, hogy kellő komolysággal fogják kezelni mind az atomrakéták, mind a szovjet csapatok kivonásának kérdését.

*

Először Július repült el Moszkvába, aztán kikísérték Bilit a Ferihegyre. Csak a repülőtéren derült ki, hogy Judit valamikor kikönyörögte az amerikai főnöktől, hogy vigye magával a magánjetjén. Búcsúzáskor a V.I.P-váróban odalépett az Öreghez és gondosan ügyelve arra, hogy Tamara is lássa, szájoncsókolta. Ez még nem lett volna baj, de utána bizalmasan és jól hallhatóan magyarul megjegyezte:

– Pá, drágám! Ha kint vagy az Államokban, bármikor átjöhetsz hozzám New Yorkba.

Még szerencse, hogy Bill nem értett magyarul. Kezet csókolt Tamarának, vállonveregette az Öreget, aztán maga elé tessékelve Juditot elindultak az utaskísérő után.

Tamara megvárta, amíg eltűnnek, aztán megjegyezte:

– Néhány órája sincs, hogy a barátja, Július elrepült, mindjárt elmegy egy másik férfival és téged is vár. Ócska kis kurva...

14. FEJEZET

A bonni követség poloskátlanítása

Aczél és a tábornok távozása után Árpi bement a hálószobába. Közölni akarta Krisztával, hogy kijöhet a szekrényből, ám a lány már ott feküdt az ágyon, s a takaróba tekeredve mélyen aludt.

– Elfogalta a helyemet – bosszankodott Árpi.

Kivett egy plédet, párnát és lepedőt a fiókos szekrényből és átment a nappaliba, hogy a díványon megágyazzon. Volt a lakásában még egy helyiség is, de azt lomtárnak használta, öreg bútorokkal és dobozokkal rakta tele. Már rég ki kellett volna alakítani benne egy vendégszobát.

Lezuhanyozott, aztán fürdőköpenyben visszasétált ideiglenes fekhelyéhez. A dívány kényelmetlennek, keménynek bizonyult, csak forgolódott rajta. Hiába, megszokta a kedvenc ágyát. Vagy félórai kínlódás után mérgelődve felkelt:

– A francba! Ha nem tetszik neki, majd ő jön ide.

Fogta a párnát, a takarót és visszament a hálószobába. A franciaágyon bőven akadt hely Krisztina mellett, odafészkelődött, aztán néhány perc múlva már aludt is.

*

Amikor Árpi reggel nyolc körül fürdőköpenybe burkolózva kijött a fürdőszobából, már frissen készített ham and eggs és forró kávé várta.

– Köszönöm, hogy szíveskedtél megtisztelni a látogatásoddal -mosolygott rá Krisztina kacéran, adott a szájára egy csókot és kihúzta az egyik széket, hogy leüljön.

– Teljesen elvarázsolsz – csóválta a fejét Árpi és leült. Kortyolt néhányat a kávéscsészéből, aztán a lánnyal együtt enni

kezdett. Úgy a harmadik-negyedik lenyelt falat után megkérdezte:

– Minek köszönhetem a VIP-bánásmódot?

– Annak, hogy befogadott, főkém uram.

Árpi mellényelt, s olyan köhögő roham fogta el, hogy Krisztinának hátba kellett vágnia néhányszor. – Te... te hallgatóztál?

– Nem, egyáltalán nem, de a szekrényből egy idő után ki kellett bújnom, mert elviselhetetlen volt a naftalinszag. Az ajtód nem valami jól szigetel, így sorry, de áthallatszott a beszélgetésetek.

– A francba!

– Most kénytelen leszel likvidálni, James Bond uram?

– Egy fenét...

– Különben megnyugodhatsz, nem ismertem fel a pasasok hangját, csak annyi derült ki, hogy nagykutyák, meg aztán nem is hallgattam sokáig, mert álmos és fáradt voltam.

– Teljesen mindegy. Tőlem nem kell tartanod, de az egyik elvtárs egyáltalán nem vicces fickó, úgyhogy bölcsen teszed, ha hallgatsz erről az egészről.

A lány felemelte két ujját:

– Ünnepélyesen megesküszöm, hogy soha, senkinek sem beszélek róla. Különben is csak a barátnőmnek mondhatnám el, ő meg úgysem hinné el.

– ...Nincs barátod?

– Nincs. Legutóbb a főiskolán volt, de januárban szakítottam vele, mert amikor a botrányom volt, nem állt ki mellettem. Unalmas, kisstílű, gyáva alak volt.

Hallgatagon ettek. Árpi befejezte a reggelit.

– Köszönöm – állt fel –, öltözöm, be kell mennem a Parlamentbe.

– Fontos ember vagy?

– Inkább öreg bútordarab, olyan, aki már több miniszterelnököt kiszolgált. Apropó, te mit fogsz csinálni? Visszamégy dolgozni a szálloda elé?

– Nem, minek? Most van hol aludnom, az én nagy tiszteletnek örvendő kormányemberem társaságában az étkezésem is megoldott. Ha nem sértelek meg, kicsit kitakarítom a lakásod, és van félbőröndnyi szennyesem, kimosom.

– Akkor egész nap itt leszel?

– Itt, ám ha adsz egy tartalékkulcsot és némi pénzecskét is, akkor esetleg vásárolok néhány apróságot, ami hiányzik a lakásodból.

– Főzni is akarsz?

– Ma nem, minek? Nagy tisztelettel emlékeztetnélek rá, hogy vacsorára vagyunk hivatalosak.

– Komolyan el akarsz jönni?

– Csak nem képzeli kormánybeli fontos uraságod, hogy kihagyok egy luxushotelbeli, sokfogásos menüt?

Árpi sóhajtott, aztán megkereste a tartalékkulcsot.

– Tessék – nyújtotta neki –, pénzt meg találsz az íróasztalom felső fiókjában.

*

Az salzburgi autópályán az Öreg dicsérte Krisztinát:

– Nagyon belevaló, okos lány. Tegnap a vacsorán igazi úrinő módjára viselkedett.

– Igen. Láttam, hogy Tamara is összebarátkozott vele.

– Valóban. Este említette is, hogy ezzel a lánnyal mindenről lehet beszélgetni. Ez azt jelenti, hogy lassan kigyógyulsz Corinából?

– Őszintén szólva Krisztina csak ott lakik nálam néhány napig, semmi egyéb.

– Nem úgy néz ki...

– Attól ez még nem kapcsolat, ha egyszer-kétszer szeretkezünk is.

– Lehet, de jól indult, te is fel vagy dobva. Hamarosan majd magadtól is rájössz: fontos, hogy legyen melletted valaki. Krisztina pedig szorult helyzetben van, a barátnőjénél csak néha alhat, sem pénze, sem lakása. Ezért is kényszerült arra, hogy gazdag külföldiekkel ismerkedjen.

– Honnan tudod ezt?

– Tudom. Először azt hittem, hogy csak egy okosabb kurva, de ez a lány több annál. Eszes, kedves, megnyerő a modora és kifogástalanul beszél angolul is.

– Igen. Képzeld, tegnap ott hagytam neki a tartalékkulcsokat és megmondtam, hol tartom a pénzemet. Volt ott vagy ötezer dollár meg félmillió forint és csak egy ezrest vett el!

– Na látod! Én a helyedben magamhoz kötném, nem engedném elmenni.

– De Corinát szeretem...

– Na és? Azt hiszed, neki nincs valakije? Neked éppúgy lehet.

– ...Hát nem tudom.

– Az mindenesetre biztató, hogy nagyon kedvel téged. Gondolod, ha igazi kurva lenne, imádna szeretkezni veled? Ráadásul ingyen?

– Honnan tudod?

– Tudom. A gond csak az, hogy kihallgatta Aczéllal és a tábornokkal folytatott beszélgetéseteket.

– ...Csak nem hallgattattad le a lakásomat?

– Biztos, ami biztos, otthagytam valamit, ami rádióadóként működik és a nappaliban folytatott beszélgetéseket egy közelbe telepített vevőegységhez továbbította.

– Nem bízol bennem, ellenőrizni akartál?

– Erről szó sincs. Arra voltam kíváncsi, mi történik akkor, ha kijössz hozzám Bécsbe, vagy egész nap fontos elfoglaltságod akad. Nos, a gyanúm beigazolódott: használják a lakásod. Lemásolták a kulcsaid. Eddig két alkalommal tárgyalt fent nálad a titkos társaság egyik sejtje.

– Egy alkalomról tudtam, Matyi kérte el a lakást.

– Na, akkor helyben vagyunk, másodszor már nem szólt.

– Gondolod, ha Kriszti ott lakna, akkor más helyet keresnének?

– Az holtbiztos. Krisztinára tehát szükség van. Mivel elég sokat tud, érdekeltté kellene tenni a hallgatásban, be kellene vonni a szervezetbe.

– Hogyan?

– Annyi minden történik Magyarországon, hogy előbb-utóbb érdemes lesz egy irodát nyitni Pesten is. Jó pénzért biztosan ki lehetne venni egy lakást a házatokban.

– A mellettünk lévő éppen kiadó. A tulajdonos sokáig távol lesz, kiköltözik Izraelbe.

– Állapodj meg vele! Majd kitaláljuk, mi legyen, vegyesvállalati vagy alapítványi iroda. A bécsi képviseletünk majd fizeti, Krisztina pedig ott dolgozhatna a szomszédodban.

– Mint micsoda?

– Ez tőled és tőle is függ. Ha faképnél hagy téged és továbbra is űzni kívánja megkezdett pályáját, mármint azt, hogy időnként elmegy fontos és gazdag külföldiekkel, akkor csinálja, de csakis azokkal, akiket mi kijelölünk. Ha meg inkább úgynevezett rendes lány akar lenni, akkor kerítünk erre a szerepre mást, ő pedig lehet ott titkárnő, esetleg irodavezető-helyettes, sőt később irodavezető is, ha beletanul a dolgokba.

– Nahát, Öreg, ezt jól kitaláltad!

*

Bad Aibling egyik gasthofjában találkoztak azzal az amerikai specialistával, aki technikusokat küldött Budapestre Árpi lakásának átvizsgálására.

– Mi az a fontos ügy, ami miatt átruccantak ide? – kérdezte az amerikai.

Az Öreg néhány mondatban elmondta, hogy a bonni követség munkatársai milyen kockázatos tevékenységet folytatnak a magyarországi demokratikus átalakítás, az amerikai és NSZK kapcsolatok bővítése érdekében, s hogy ezt a KGB és magyar társszervei nem nézik jó szemmel. Horváth nagykövetnek és stábjának szeretnének segíteni azzal, hogy a feltehetően KGB-s poloskákat lefüleljék és átalmatlanná tegyék a követségen.

Az amerikai elmosolyodott:

– Német barátaink már jártak a követségen és találtak' lehallgató berendezéseket. Egyáltalán nem olyanokat, amilyeneket mi használunk. Tájékoztatták is róla a nagykövet urat.

– Nos, most kicsit komolyabb a dolog -jegyezte meg az Öreg –, néhány napon belül egy technikai részleget küld a magyar elhárítás Bonnba, feltehetően azért, hogy kicserélje az elavult poloskáit korszerűbbekre.

– Nem bíznak az excellenciás úrban?

– Egyáltalán nem. Szeretnének többet megtudni a Kohl kancellár környezetével folytatott tárgyalásokról, feltehetően azért, hogy tájékoztassák a szovjeteket és a Stasit.

– Világos.

– Az lenne a kérésünk, hogy tájékoztassák erről a németeket, jelezzék ezt a nagykövet úrnak.

– Ez megoldható.

– A nagykövet úrnak nyilván engedélyeznie kell a budapestiek „segítőkész” akcióját, így hát kedvükre bedrótozhatják a követség fontosabb helyiségeit. Gondolom, lesz mód arra, hogy a magyar technikai csoport távozása után ismét átvizsgálják az egész épületet.

– Ezt megtehetjük a német kollégákkal együtt, de csak akkor, ha a nagykövet úr felkéri a bonniakat.

– Abban biztos lehet, hogy felkéri őket.

Az amerikai bólintott, aztán megkérdezte Árpitól:

– A lakása tiszta?

– Igen, köszönöm a múltkori segítséget.

– Még szerencse, hogy Budapestre nem terjed ki a Stasi átfogó lehallgatási stratégiája. Itt az NSZK-ban nem tudnánk garantálni egy lehallgatásmentes lakást. Totális a megfigyelési rendszerük, még bennünket is elképeszt, ahogy mindent figyelemmel kísérnek. Van mit tanulni tőlük.

(A két Németország egyesülése után az NSZK titkosszolgálata bekebelezte a Stasit és minden olyan technikai újdonság a birtokukba került, amit az NDK-s időkben sikerrel alkalmaztak. Az amerikai NSA, vagyis a Nemzetbiztonsági Ügynökség is hasznosított ebből egyet s mást, mint ahogy a náci kémszervezet, a Gehlen-szolgálat átvételéből is. A szakértők szerint a Stasi elvei alapján dolgozta ki az NSA az Európát lehallgató és figyelő úgynevezett 'O KU SA, a hidegháború éveiben kifejlesztett elektronikus hírszerző rendszer új változatát, amely minden telefonbeszélgetést, fax– és email-üzenetet átfuttat egy óriáskomputeren. Ez az

Echelon-rendszernek nevezett technikai csoda képes másodpercenként ötmilliárd szót figyelemmel kísérni, s ha a néhányszáz megadott kulcskifejezés közül többet is érzékel, azonnal megkezdi a rögzítést. Bármilyen nyelven is szól az üzenet, képes azonnal angolra fordítani, s a speciális részlegek megkezdhetik az elemzését, értékelését. Óriási botrány lett ebből 1997-ben, amikor rádöbbentek az Echelon létezésére. Még az Európa Parlament is foglalkozott vele. Kiderült, hogy az NSA a nagy-britanniai Menwith Hillben, a németországi Bad Aiblingben és a görögországi Preveza akcióbázison működteti az Európára állított lehallgató központjait.)

*

Horváth nagykövet azonnal fogadta a magyar kémelhárítás technikai csoportvezetőjét.

– A Külügyminisztérium már jelezte az önök érkezését – kínálta hellyel. – Jól utaztak?

– Igen.

– Mi járatban vannak?

– Mi szeretnénk segíteni önnek, nagykövet úr!

A kémelhárító specialista közelebb húzódott, s bizalmaskodó hangon folytatta:

– Ugye, nem is sejti, hogy lehallgatják?

– Engem? Itt, a követségi rezidenciámon? – játszotta meg az elképedtél

– Itt bizony!

– Dehát ez a magyar állam felségterülete.

– Ugyan, mit számít az nekik?!

– Kikre gondol?

– A nyugatnémet hírszerzésre.

– De hiszen a kormányukkal a lehető legjobb a kapcsolatunk.

– Igen – nevette el magát –, közben meg kíváncsiskodnak és mindenről tudni akarnak. Olyasmikről is, ami nem tartozik rájuk.

– Hihetetlen, hogy ilyesmire vetemednének...

– A hírszerzés világa már csak ilyen. Ott vannak például a románok, ők is tagjai a VSZ-nek, testvéri szocialista ország, a Securitate mégis mindenre kíváncsi, ami Magyarországon történik.

– Ez valószínűleg a hozzánk menekült magyar nemzetiségűek és a falurombolási akcióik elleni tiltakozás miatt van.

– Lehet, de most az a lényeg, hogy a követség irodáiban poloskák vannak!

– Ezt kizártnak tartom, úgy sohasem tették be ide a lábukat, hogy ne tudtunk volna róla.

– Nem kell bejönniük ide, untig elég, ha dolgozik itt egy „vakond”.

– Micsoda?

– „Vakondnak” nevezzük a beépített embert.

– ...Megint tanultam valamit. Szóval egy ilyen „vakond” is elhelyezhette a rejtett mikrofonokat?

– Igen, s ha kívánja, mindjárt tarthatunk egy kis szemléltető bemutatót.

A választ meg sem várva előhúzott táskájából egy kis műszert.

– Ezt meg tudja keresni?

– Igen – jegyezte meg némi fennsőbbrendűséggel, aztán bekapcsolta a készüléket és az ablakokhoz lépett. Végighúzta a tok jobboldala melletti díszes tapéta fölött a poloskaszondát. Első próbálkozásra semmit sem talált. Bosszankodott is emiatt, hiszen tudhatta, hol hagyták. Megismételte az előbbi műveletet, aztán ellenőrizte az elemeket. Nem értette. Vállat vont és az ablak másik oldalát is megvizsgálta. A szonda ledkijelzői villogni kezdtek, s még csipogó hangot is adtak.

– Megvan a kicsike!

Elővette svájci bicskáját, megbökögette a legvalószínűbb helyet, aztán belevágott.

Gyakorlott mozdulattal kikanyarította a parányi mikrofont és odavitte a nagykövetnek:

– Íme!

– Egy ilyen apró szerkentyű képes felvenni a beszélgetést?

– Ez nem veszi fel, csak továbbítja. Van benne egy miniatűr rádióadó, az sugározza át egy közelben lévő vevőegységnek.

– Nahát...

– Azt hiszem, ez meggyőzte önt.

– ...Igen.

– Át kell néznünk a követség minden helyiségét!

– Természetesen.

– Nem akarjuk zavarni az önök munkáját, ezért ha egyetért velem, a hétvégén csinálnánk.

– Rendben van. Ma csütörtök, bizonyára szeretnék megnézni a fővárost, aztán gondolom, vásárolnának is egyet s mást.

– Igen, az jó lenne!

– Egyik titkárunk majd elkíséri önöket, megmutatja a legszebb helyeket, elviszi magukat egy jó étterembe, ahol a vendégeim. Utána javaslok egy olyan városszéli discont-áruházat, ahol minden olcsóbb.

– Köszönöm, nagykövet úr.

– Ami pedig a munkát illeti, holnap, péntek délután hozzá is foghatnak. Mennyi ideig tart?

– Vasárnap estig végzünk. Remélem, a helyreállítással is elkészülünk.

– ...Helyreállítással?

– Igen, helyenként ugyanis a parkettát is felszedjük, a tapétát is letépjük. Előfordulhat, hogy felhasogatjuk a drapériát, szétszedünk egy-két bútort. Két emberünk csak a tatarozással foglalkozik majd.

– Akkor ez komoly munka.

– Az bizony, de megnyugtathatom, nyoma sem lesz annak, hogy itt jártunk.

– Ez megnyugtat.

Szombat délután az egyik attasé benézett a követségre, vitt egy karton dobozos sört és szendvicseket a technikusoknak. A haja is égnek állt a felfordulástól.

– Pista, a szobádat szinte miszlikbe aprították – tájékoztatta a nagykövetet.

– Szerinted mikorra lesznek készen?

– Ez a cirkusz akár egy hétig is eltarthat.

– Serénykedjenek csak – mosolyodott el a nagykövet.

Hétfőn aztán ő lepődött meg legjobban, amikor bement az irodájába. Ha nem érez ragasztó– és festékszagot, azt gondolhatta volna, hogy semmi sem történt. A követség többi helyiségét is helyreállították, ahogy ígérték. Horváth megköszönte a gyors és hibátlan munkát, még reklámajándékot is adott nekik.

*

Horváth István úgy érezte, ismét eljött az ideje annak, hogy tájékoztassa Budapestet az elmúlt hetek bonni megbeszéléseiről. Kinek újon? Hogyan alakulhatnak odahaza a politikai erőviszonyok? Ki most a legfontosabb vezető? Nyilvánvaló, hogy nem Grósz. Őt amúgy is lekötik a belső ügyek, a gombamódra szaporodó ellenzékkel és az MSZMP-n belüli reformerekkel van elfoglalva. Várkonyi Péter külügyminisztert nem sorolta a reformerek közé, jó diplomata volt, de a régi idők embere. Neki nem szívesen adott volna friss információkat. Bonni barátai sem számoltak vele komolyabban, sőt nemegyszer kifejezésre juttatták, hogy szívesebben látnák a helyén Horn Gyulát, a „csendes forradalom” elkötelezettjét.

Csak a németek által ebbe a körbe sorolt másik személyiséget, Németh Miklós miniszterelnököt találta érdemesnek arra, hogy levélben mindenről tájékoztassa. így arról az

igényről is, hogy Hornt kellene külügyminiszterré választatni a parlamenttel. Ez persze korai, még nem értek meg erre a fontos lépésre a hazai viszonyok. Mint ahogy arra sem, hogy Miklós átalakítsa a kormányát, s megszabaduljon a lázári örökségként hátrahagyott káderminiszterektől.

A miniszterelnöknek írandó levél lényege a két újabb német kölcsön kell, hogy legyen. Ez nemcsak Németh Miklós, hanem Grósz Károly számára is nagyon fontos. Örömmel számolhat be arról, hogy a legfelsőbb német körök, a lengyelek hitelkövetelései ellenére is, készek a bajor-baden-würthenbergi közös kölcsönt folyósítani. Sőt, Lothar Späth már nem 500-500-at, hanem 750-750 milliós csomagot emlegetett. Ez jóval több, de jobb a realitások talaján maradni, a biztos a két tartományi kormány közös egymilliárd márkája. A feltétel persze megint a „csendes forradalom" folytatása, de ezt nem írhatja bele a levélbe.

Néhány percig elmerengett. Arra az időszakra gondolt, amikor az első egymilliárd márkás hitelt összehozták Kovács Lászlóval. Micsoda ravasz kis összeesküvés volt. Mindketten belebukhattak volna, de a szerencse melléjük állt.

A két „csendes forradalmár"egymástól függetlenül készítette elő a találkozót. A szisztémát akaratlanul is a „házasságközvetítőktől" kölcsönözték. Még 1986 decemberében történt, Kovács László külügyminiszterhelyettesként szóbahozta Kádár János főtitkárnak:

– A bajor miniszterelnök nagy tisztelője önnek, Kádár elvtárs.

– Tényleg?

– Strauss miniszterelnök úr több alkalommal említette, hogy a kelet-európai szocialista vezetők között csak egy van, Kádár János, aki jólétet teremtett a népének és nagy közszeretetnek örvend.

– Jólesik ilyesmit hallani.

– Strauss úr nagyon szeretne személyesen is találkozni Kádár elvtárssal, hogy magánemberként a baráti jobbját nyújthassa önnek.

– És ez jó lenne a pártnak, a magyar népnek?

– Igen, Kádár elvtárs, mert ha tőle kérnénk hitelt, biztosan adna. Az országnak pedig nagyon kellene egy komolyabb kölcsön.

– Igen, Marjai és Fekete János is mindig csak a pénzről beszél. Strauss úr mennyit adhatna?

– Talán egymilliárd márkát, de lehet, hogy többet is.

– És találkozni szeretne velem?

– Igen, ez minden vágya.

– Mi a hobbija a bajor miniszterelnöknek?

– Szeret vadászni és repülni, ő maga vezeti a gépét.

– Nálunk vadászhat, ha idejön, fogadom.

Ugyanekkor hasonlóképp beszélt Münchenben a bajor miniszterelnökkel Horváth István nagykövet:

– Nagy tisztelője önnek Kádár János főtitkár, Herr Strauss. Tudja, hogy ön kedveli a magyarokat.

– Valóban kedvelem.

– Mi lenne, ha ellátogatna Budapestre? Kádár János örömmel fogadná.

– Tényleg?

– Önök ketten sokat tehetnének a bajor-magyar kapcsolatok javításáért.

Nem kellett sokat győzködni. Strauss hamar belement, hogy a Cessnájával Budapestre repüljön, s a Kádár-látogatást összekösse egy vadászattal. A külügynek a Népköztársaság útján lévő szállójában találkoztak. Kádár és Strauss is utalt beszédében arra, hogy örömmel tett eleget a másik fél kérésének... Még szerencse, hogy egyik sem figyelte, mit is mond a másik: „Ha annyira akart látni, hát itt vagyok!" Ők inkább azzal voltak elfoglalva, jól mondták-e el saját beszédüket. A turpisság nem derült ki, Horváth nagykövet és Kovács

László megúszták a trükközést, Havasi Ferenc, a gazdaságpolitikai KB-titkár pedig kezdeményezhette a hiteltárgyalásokat. Ez persze elhúzódott, de végül megkapták.

Akkoriban az első egymilliárd márkás kölcsönről a kormány beavatottakon kívüli tagjait és a Magyar Nemzeti Bankot csak a szerződés megkötése előtt néhány héttel tájékoztatták. Horváth nagykövet emlékezett arra, mennyire örült az ünnepélyes aláírás alkalmával Fekete János. Félrehívta és azt mondta:

– Pistám, ezúton szeretném itt a helyszínen őszinte köszönetet mondani neked azért, hogy ez az egymilliárd márkás hitelmegállapodás ilyen feltételek között létrejött.

A Nemzeti Bank akkori első elnökhelyettese, szürke eminenciása még bizalmasan hozzátette:

– Tudom, hogy ezt elsősorban neked köszönhetjük. Ezzel a hitellel megmentetted az országot.

Horváth nem fogta fel akkor Fekete János utóbbi mondatát, s meg is kérdezte:

– Nem egészen értem, mire gondolsz.

– Amit most mondok, maradjon köztünk: ezt a hitelt nem tudjuk a gazdaság korszerűsítésére fordítani. Ennek megvan a helye, éneikül ugyanis nem tudjuk az ország fizetőképességét fenntartani. Az egész összeg hiteltörlesztésre megy.

– Sejtettem – jegyezte meg a nagykövet –, de tudnod kell, hogy ennek is, mint ahogy az itthoni változásoknak is, ára van.

Biztos volt abban, hogy Fekete János nem értette akkor, hogy mire célzott. Nagy hiba lenne, ha ez a mostani újabb kölcsön is adósságtoldozás-foldozásra, lyukak betömögetésére, „a gazdaság jól működik” látszat fenntartására menne. A nyugatnémetek és az amerikaiak nem hülyék, pontosan ismerik az ország anyagi helyzetét. A bajorokat és a baden-würthenbergieket is megnyugtatta az, hogy Magyarország nem kérte adósságainak átütemezését. Sőt, olyan megnyugtató kijelentéseket is hallottak a budapesti banki körökből, hogy az ország olyan pénzügyi politikát kíván ezután is folytatni, miszerint továbbra is fizetik a kamatokat és pontosan törlesztenek. Ez a pénzügyi politika feltehetően Fekete János érdeme.

Elkezdte a levél fogalmazását. Először arra tért ki, milyen pozitívan reagáltak Bonnban a január elsejével életbe lépett társasági törvényre, majd az országgyűlés által azt követően elfogadott gyülekezési és egyesülési jogszabályokra. Nem hallgathatta el persze a nyugatiak aggodalmait sem: a „gorbacsovi hátszél” lanyhulása esetén bekövetkezhet-e visszarendeződés? A magángazdaság térnyerése útjából lebontják-e a fékező adminisztratív akadályokat, Magyarország tényleg képes lesz-e az áttörésre, egy „valódi” piacgazdaság megteremtésére?

A levél írását a titkárnője szakította félbe:

– Megjöttek – szólt be.

– Köszönöm, küldje be őket!

Ugyanaz a két német specialista látogatta meg, aki már korábban is segítette. Régi ismerősként üdvözölte és hellyel kínálta őket. Az egyik körülnézett a helyiségben, aztán elismerően bólintott és egy filctollal felírta egy papírlapra.

– Szép munka. Gondolom, ugyanarról lenne szó, excellenciás uram.

Horváth bólintással jelezte, hogy igen.

A beszélgetés a teniszről folyt, egy új pályára hívták meg a nagykövetet. Közben az egyik specialista műszeres tesztnek vetette alá a helyiséget. A kis ledlámpák többször is felvillantak, ez a fejlettebb készülék azonban nem csipogott. A rövid szondázás egyértelművé tette, hogy a nagykövet irodája be van poloskázva.

Egy papírlapra firkálva tették fel a kérdést: mikor jöjjünk ki?

Horváth írásban válaszolt: a hétvégén, egyik emberem várja majd önöket.

Egy perc múlva az „audiencia” véget ért, vendégei távoztak.

15. FEJEZET

Mit csináljon a budapesti képviselet?

Árpi a németországi útjáról visszatérve nem ismert a lakására. A nappaliban egy pálma és citromfa, a dohányzóasztalon egy díszes vázába helyezett csokor virág fogadta. Az ablakokon kiváló ízléssel választott új függönyt pillantott meg, s hangulatlámpa is került az egyik sarokba. A padlót borító gépi perzsaszőnyeg teljesen kivilágosodott, olyannak tűnt, mintha újat fektettek volna le.

– Na, tetszik, kormánybeli fontos uraság? – kérdezte Krisztina.

– Igen, nem is tudom, mit mondjak – ölelte magához.

– Nem költöttem ám sokat!

– Nem érdekes, az a lényeg, hogy hangulatosabb, otthonosabb lett.

– Gyere csak, mutatok még valamit...

Átkarolta a férfi derekát és behúzta magával a hálószobába. A franciaágy új, színes ágyneművel volt beágyazva. Mindkét éjjeliszekrényen kis piros mécses világított, a párnák közepén egy-egy csokoládét fedezett fel. Pontosan úgy, mint az elegánsabb szállodákban.

Magához ölelte a lányt és az ágy felé húzta.

– Ne siessük el ~ állította meg Krisztina –, utaztál, fáradt és éhes vagy. Előbb eszünk, közösen megfürdünk, aztán ha nagy tiszteletű uraságod is úgy óhajtja, meghívhat egy kiadós szerelmeskedésre.

– Méghogy úgy óhajtom, naná... Oké, együnk, igyunk, aztán mindent bele!

– Na, de kedves Árpi, nem kétértelmű egy kicsit ez a kifejezés? Mármint a „bele”...

– Oh, bocsánat, hölgyem, a világért sem! Természetesen vigyázok...

Vigyázott is. Aztán úgy egy óra múlva lustán elnyúlt a lány mellett, mint egy jóllakott macska. Krisztina odasimult hozzá és ujjaival a mellkasán pötyögött valamilyen taktust, közben megjegyezte:

– Nagyon elszoktál az ilyen dolgoktól, ugye?

– El. Magányos farkasként laktam itt eddig, s csak a munkának éltem. Jó, hogy itt vagy.

– Köszönöm, hogy befogadtál.

– Én köszönöm mindazt, amit itt varázsoltál.

– Azt hittem, egy kicsit megdorgálsz. Nem elég, hogy néhány napra betoppanok az életedbe, de még át is alakítom nagytiszteletű uraságod agglegény-otthonát.

– Hagyd már ezt, mondtam, hogy tetszik mindaz, amit itt csináltál!

– Érdekes, a legtöbb hozzád hasonló, egyedül élő férfi meg szokott riadni ilyenkor.

– Ugyan miért?

– Azért, mert arra gondolnak: idejött ez a nő és napról napra jobban befészkeli ide magát. Utána harckocsival sem lehet kivontatni innen^

– Őszintén szólva nem jutott ilyesmi az eszembe.

– Attól sem félsz, hogy esetleg együtt akarok élni veled, sőt két-három hónapos, kölcsönösen sikeresnek ítélt időszak után dorombolni kezdek uraságod hasikáján és azt suttogom elérzékenyülten: Árpikám, egyetlenem, itt az ideje, hogy megkérd a kezem.

A férfi nagyot nyelt. Ilyesmire valóban nem gondolt, ilyesmiről szó sem lehet, hiszen Corinát szereti.

– Látom, zavarba hoztalak, nagy tiszteletű uraság.

– Nem-nem – tiltakozott azonnal. – Jó, hogy itt vagy, őszintén szólva a vacsora is, a közös fürdés, a szex is jó veled, de úgy érzem, mint aki egy szerencsés véletlen folytán belecsöppent valami nagyon szép és kellemes dologba. Talán ezért van az, hogy csak a jelenre tudok gondolni...

– És a holnapra?

– A holnapra? Látod, ez eszembe sem jutott.

– Mindig van holnap Árpika, kedves. Emlékezz csak a My fair Ladyre és még egy sor filmre, regényre. Mindig jönnek a hétköznapok, s a hősnőt bántja a bizonytalanság. Mi lesz vele, meddig kell a másiknak, meddig maradhat ott, meddig élvezheti a nagyszerű férfi társaságát? Mikor következik el az a pillanat, amikor közlik, hogy kösz, hölgyem, de most már visszamehetsz a mocskos világba.

– Miért mondod ezt?

– Csak azért, mert nem akarok ilyen helyzetbe kerülni. így is tovább maradtam az eredetileg kért két éjszakánál. Holnap reggel visszaköltözöm a barátnőmhöz.

– Ezt nem mondod komolyan...

– De igen, a legkomolyabban. És folytatom a szálloda előtti vadászatot a nagymenő, gazdag külföldiek után.

– Azt nem engedem!

– Ez kedves tőled, nagytiszteletű uraság, de nem akarom, hogy ki legyek szolgáltatva és álladóan hálásnak kelljen lennem.

– Nem mehetsz vissza a szálloda elé...

– Mondd csak ki: kurválkodni.

Megfogta a lányt, felhúzta magához és átölelte:

– Úgy gondolom, ezentúl nem kell sem velem hálából, sem mással pénzért lefeküdnöd. Dolgozni fogsz...

– Mint mosogatólány vagy takarítónő, esetleg valamilyen pitiáner idióta kisfőnök csicskája fillérekért, Árpika kedves? Azt hiszed, nem akar majd mindenki mindenhol megizélni?

– Hallgass végig! Nyitunk egy vegyesvállalati irodát, vagy valamilyen külföldi alapítványi képviseletet és te leszel ott kezdetben az asszisztens, később pedig, ha jól beletanulsz a dologba, az irodavezető-helyettes. Az Öreggel találtuk ki neked ezt a munka, mert értelmes, intelligens vagy, megnyerő a modorod és kiválóan beszélsz angolul. Annyit kereshetsz, hogy senkire sem leszel rászorulva.

– ...Ez komoly?

– Igen. Már a helyiség is megvan. -Hol lesz?

– Itt a Szent István parkban, ebben a házban, a szomszédos lakásban.

– Ez az ötlet csak nem uraságodtól származik?

– A szomszédos lakás igen. Szeretném, ha itt lennél a közelemben.

– És jöjjek mindig, amikor az én nagytiszteletűm nőre vágyik? Vagy lakjam itt nálad? Milyen feltételeid vannak még?

– Úgy gondolom, hogy semmilyen feltétel sincs. Négyszobás a szomszéd kéglije, elég, ha kettőt átrendezel irodának, a többi lehet az otthonod, ott lakhatsz és nem lesz munkaköri kötelességed, hogy átjöjj szerelmeskedni. Sőt, még azt is te döntőd el, hogy áthívsz-e beszélgetni vagy egy italra.

– Azt azért ugye, nem utasítod vissza, ha magamtól jövök, bekopogok papucsban, hálóköntösben hozzád: Árpika kedves, szerelmeskedhetnénk egy kicsit.

– Őszintén szólva örülnék minden ilyen látogatásnak.

– Még szerencse, hogy nem állunk, mert nagytiszteletű uraságod levett a lábamról, s elérzékenyülten a karjaidba dőlnék – mosolyodott el és egy biztató kézmozdulattal vendégségbe tessékelte.

*

Az csak természetes, hogy a lány reggel nem csomagolt, nem ment el, sőt tálcán ágyba hozta a reggelit:

– Jó reggelt, nagytiszteletű főnök uram!

– Szia, látom, újra a régi vagy.

– Mi az, hogy!

– Itt együnk?

– Igen, mert utána szeretném felkínálni az én jó uramnak a frissen zuhanyozott, illatos testemet...

Csak kávét ittak és egy-egy narancsot ettek. Utána lekerült a tálca a padlóra, Árpi pedig sietve eleget tett a kedves invitálásnak. Boldogan tért be a gyönyörök kertjébe.

Úgy egy óra múlva a közös zuhanyozás közben Krisztina megkérdezte:

– Mi lesz a mai dolgom, uram-parancsolóm?

– Úgy gondolom, a szomszéd lakással kellene kezdeni. Nézz körül, tervezd meg, hogyan nézzen ki belülről a képviselet. Kell egy titkársági rész, aztán egy főnöki iroda, ahol az Öreg, ha itt van, fogadhat valakit, aztán egy iroda és szükség lehet még egy hálószobára is, ahol mondjuk te laknál.

– Teljesen rámbízod?

– Igen. Van ízlésed, nyilván elképzelésed is arról, hogyan érdemes átrendezni. Nem árt, ha megnézed, miféle irodabútorok kaphatók.

– Szóval komolyan gondolod?

– Majd ha jobban megismersz, nem kérdezel többé ilyesmit.

– Az iroda mit képvisel, mi fog csinálni? Mi lesz ott a dolgom? Intézni, szervezni kell valamit? Tárgyalni kell valakikkel? Adminisztratív tennivalóim lesznek? Csak azért kérdezem, mert könyvelni nem tudok, a gépelés megy ugyan valamennyire, de is csak két újjal.

– Az ilyesfajta részletekről fogalmam sincs, az Öreg elmondja majd, hogy mire gondol.

– Árpika, kedves, ez túl szép ahhoz, hogy igaz legyen. Megtörülköztek, aztán felöltöztek.

– Itt vannak a szomszédos lakás kulcsai – nyújtotta át Árpi. – Ha vásárolni akarsz valamit, tudod, hol találsz pénzt.

– Be kell menned a Parlamentbe?

– Igen, de tizenkettő körül hazaszólok és ha csinálsz valami kaját, hazajövök ebédre.

Krisztina bólintott, kikísérte és csókkal búcsúzott tőle.

*

Árpi az Öreg kérésére az MTI-jelentések és a sajtóban közölt anyagok alapján egy összefoglalót készített az elmúlt két-három hét fontosabb eseményeiről.

– Érdekes – gondolta –, a január 7-én meghalt Hirohito császárt miért csak február utolsó hetében temették?... Erre kiutazott Straub F. Brúnó, az Elnöki Tanács elnöke... A kormány visszavont több tervezett áremelést, döntött arról, hogy november 7-e nem munkaszüneti nap többé, s elrendelte a koncepciós perek felülvizsgálatát... Ez így túl hosszú lesz.

Úgy döntött, hogy csak a címszavakat írja le. Magyarország csatlakozott az 195l-es genfi menekültügyi konvencióhoz, majd három hétre rá az ENSZ hasonló konvenciójához, az MDF ideiglenes munkástanácsot alakított, Grósz Jugoszláviában tárgyalt Sztipe Szuvarral, a JKSZ elnökével, Habsburg Ottó Budapestre látogatott, Németh Miklós Gorbacsowal folytatott megbeszéléseket Moszkvában, aztán egy héttel később Hágába utazott. Zászlóbontó nagygyűlést tartott Pesten a Független Kisgazdapárt, Bécsben megkezdődött a helsinki záróokmányt aláíró 35 állam képviselőinek konferenciája, s az ezen részt vevő Várkonyi Péter külügyminiszter Sevarnadze szovjet és James Baker amerikai kollégájával találkozott. MSZMP KB-ülés személyi kérdésekkel foglalkozott, majd a parlamenti ülésen Szűrös Mátyást választották az országgyűlés új elnökévé. Megtartotta első országos gyűlését az MDF: 15 tagú elnökséget választottak és politikai nyilatkozatot fogadtak el „Szabadságot, függetlenséget, demokráciát!” címmel. Meghalt Zita királyné, IV. Károly, az utolsó magyar király özvegye. Március 15-i ünnepségek a televízió jelképes elfoglalásával, s az ellenzék 12 pontjával. Arafat Pestre jött, Várkonyi Péter Londonba repült.

Itt tartott, amikor megcsörrent a K-vonal. Azonnal felkapta:

– Árpi? Tizenöt perc múlva Karcsinál vagyok. Kérem tisztelettel, jöjjön maga is ! – kérte Alpakkás.

– Megyek.

Átrohant a Fehér Házba.

– Szervusztok – üdvözölte őket barátságos mosollyal a főtitkár –, csak azért hívtalak benneteket, mert 23-án Moszkvába megyek és fel akarok készülni.

Árpi hagyta, hogy Alpakkás beszéljen először, aztán elmondta, mit tudott meg a Németh Miklós-Gorbacsov találkozó hátteréről.

– Ez érdekes – csóválta a fejét Grósz –, Miklós tájékoztatott, de úgy látszik, nem mondott el mindent. Honnan vannak az információid?

– Az amerikai kapcsolataimtól.

Ezt értékelték egy ideig, aztán Grósz megemlítette, hogy kínos dologra kérték: javasolja az oroszoknak, hogy a kereskedelmi forgalomban térjenek át a dollárelszámolásra. Méghozzá világpiaci árakon.

– Minden szart rád lőcsölnek, Karcsi – fakadt ki Alpakkás. – Ezt Némethnek kellett volna kérnie a Gorbacsov-találkozón. Miért nem Medgyessy utazik ki és tesz ilyen javaslatot?

– Vagy mondjuk, Pozsgay – csatlakozott hozzá Árpi –, ám a mi kedves Imrénk inkább Rómába utazik.

– Mit csinál ott? – kérdezte Grósz.

– Feltehetően II. János Pál pápa előtt tollászkodik majd. Ezen jót nevettek. Utána Grósz elkomolyodva megjegyezte:

– Hallom, Árpi, hogy 56-os ügyekben és Nagy Imre múltjában kutakodsz.

– Igen. Meg is ragadnám az alkalmat, hogy megkérdezzem: a minapi jugoszláviai tárgyalásaid során nem került szóba 56?

– Hivatalosan nem, de Sztipe Szuvar elvtárs egyik idős munkatársa említett valami érdekeset. Ok az 56-os ellenforradalom, vagy ha úgy tetszik, népfelkelés első időszakában úgy gondolták, hogy Magyarország az ő példájukat követi és a jugoszláv típusú szocialista fejlődés útjára lép. Az idős pártmunkás szerint október 29-ig még a szovjetek is belementek volna ebbe, s meg is kezdték csapataik kivonását Budapestről. Csakhogy akkor tört ki a szuezi válság, az arab-izraeli háború, s ez elterelte a figyelmet a magyar népfelkelésről. Október 3l-re kiderült, hogy az ország ki akar lépni a VSZ-ből, s az események ellenforradalmi fordulatot vettek. 0 ott volt Titóval Brioni szigetén, amikor a szovjetek megkeresték őket valamikor az SZKP 31-én megszavazott katonai beavatkozás és november 2-a, a 17 szovjet hadosztály elindítása között. Azt már nem tudta, hogy Szuszlov vagy Mikojan ötlete volt-e, hogy Nagy Imrééket a jugoszláv követségre csalják. Arra viszont jól emlékezett, hogy Tito hozzájárulását kérték az akcióhoz. Tito belement, hogy a követségen menedékjogot kapjanak, de kikötötte, hogy nem eshet bajuk.

– Eszerint ilyen fondorlatos módon már előre megszervezték az elfogásukat -jegyezte meg Árpi döbbenten.

– Kutass csak ebben az ügyben, sok furcsaságot találsz még! Mellesleg nem árt, ha azt is tudod, hogy valamikor a hónap végén elkezdik a rákoskeresztúri új köztemető 301-es parcellájában Nagy Imre és társai kihantolását.

*

Krisztina vacsorával várta, amikor este hazament. Nem rohant oda hozzá, nem borult a nyakába. Valami történhetett vele napközben, mert valahogy komolyabbnak tűnt. Árpi letette a kabátját, táskáját, leült az asztalhoz, aztán megkérdezte:

– Szemlátomást töprengsz valamin.

– Igen, sejtettem, hogy észreveszed. Most már nagyjából kialakult az elképzelésem arról, hogyan kellene átalakítani, berendezni a szomszédos lakást. Sok a felesleges bútor, de

szerencsére a lakáshoz tartozik egy alagsori tároló, oda talán berakhatok. A gondom nem ezzel van.

– Ha nem ezzel, akkor mivel?

– A hálószobával.

– Ahol te laknál?

– Igen. Meggyőződésem ugyanis, hogy ennek inkább úgynevezett vendégszoba lenne a rendeltetése.

– Ezt nem egészen értem.

Húslevest mert a férfi tányérjába, aztán kimérten, szinte gondterhelten kezdett bele:

– Nézd, Árpi, abból kiindulva, amit itt-tartózkodásom első estéjén akaratlanul is volt szerencsém hallani, s az Öreg szerepét is sejtve egyre inkább nyilvánvaló a számomra, hogy itt magyar és külföldi kollégákat kell fogadni. Esetleg el is szállásolni. Ha még azt is hozzászámítom, hogy a képviseletnek nyilvánvaló feladata lesz a magyarországi helyzet értékelése, akkor információkat is gyűjteni kell és nemcsak a sajtó szemlézésével. A vendégszobának így szükségszerűen másfajta rendeltetése is lehet. Mindezzel csak azt próbáltam érzékeltetni, hogy nem igazán lakhatom benne.

– Őszintén szólva logikus, amit mondasz, de ne feledd, a lakásom továbbra is rendelkezésedre áll, a saját irodádat pedig berendezheted úgy, hogy ha néha ott akarsz maradni, alvásra is alkalmas legyen.

– Ez lenne hát az a szabad döntési lehetőségem, amiről korábban beszéltél? Nem gondolod, hogy ez továbbra is olyan helyzetet teremt, hogy kénytelen leszek veled aludni?

– Miért rágódsz megint ezen a témán? Jól érezzük egymással magunkat, egyetlen éjszakát sem tudok elképzelni nélküled!

– Most... de mi lesz akkor, ha előkerül rég látott szerelmed, Corina, s együtt akartok élni?

– Tudsz róla? – döbbent meg Árpi.

– Voltál szíves beavatni a bizalmadba azzal, hogy semmit sem zártál el. Véletlenül kezembe akadt az a doboz, amiben a szerelmesleveleit tartod.

Árpi erre nem tudott mit mondani, elgondolkozva maga elé meredt.

– Szereted?

– Igen.

– Legalább őszinte vagy. Most már értem, miért irtózol minden olyasmitől kettőnkkel kapcsolatban, ami valamiféle közös jövőt jelenthet.

– ...Téged is megkedveltelek, Krisztina.

– Igen, megkedveltél, még megfelelő szót is találtál rá: kedvellek. Azt a szót azonban nem tudnád kimondani, hogy „szeretlek”.

– Még csak néhány napja ismerlek, de egy biztos, nagyon jó veled.

– Ilyen szexre kiéhezett, magányos állapotban bármilyen nővel nagyon jó lenne.

– Nem hiszem, te más vagy: nemcsak vonzó nő, hanem érdekes személyiség is.

– Köszönöm, de hagyjuk most ezt! Szeretném, ha őszinte lennél hozzám.

– Az vagyok!

– Akkor mondd meg azt is, irodavezető-helyettesként vagy mindegy, hogy minek nevezzük, lenne-e olyan feladatom is, hogy bizonyos fontos emberekkel ágyba bújjak?

Árpi lesütötte a szemét, megint nem tudott mit mondani. Hogy csináljon valamit, félretette a levesestányért, elvett a tálcáról két kevésbé zsíros sült oldalast, petrezselymes burgonyát rakott mellé és enni kezdett.

– A hallgatásod egyértelmű. Látod, ezért okozott gondot számomra vendégszoba funkciója. Lassan kezd világossá válni, hogy egy franciaágyat kell elhelyeznem benne, s annak én is tartozéka leszek. Magyarán minden fontos emberrel, akit itt szállásolunk el éjszakára, le kell feküdnöm. Arról nem is beszélve, hogy a napközben vagy estére idehívott magyar politikusokkal és vezetőkkel is nekem kell cseverészni, s nemcsak az irodában, hanem ama

széles ágyikóban is. Jól gondolom? Szíveskednél erre válaszolni?

Árpi töprengő arccal vett a szájába egy levágott húsdarabot, aztán még egyet. A lány kérdő tekintettel, de türelmesen nézte, ahogy eszik, aztán megismételte:

– Szíveskednél válaszolni?

Árpi befejezte a második fogást, a tányéron a villa mellé tette a kést és mégiscsak elmondta azt, amit sehogysem akart:

– Őszintén szólva az Öreg felvetette ezt a lehetőséget azzal kapcsolatban, hogy ha vissza akarnál menni a szálloda elé, akkor ezt inkább nekünk csináld.

– Kösz.

– Úgy gondolom, téged többre tart ennél, bízik abban, hogy abba akarod hagyni, ezért ilyen célra neked kellene szervezni egy-két olyan lányt, akiket ő jól megfizetne.

– Most legalább őszinte vagy.

Felállt, leszedte az asztalt. Elmosogatott, aztán bement a hálószobába. Bent volt vagy öt percig. Áthúzott tiszta ágyneműket és egy váltásnyi ruhát felnyalábolva tért vissza.

– Kölcsönveszem ezeket, ha nincs kifogásod ellene. Kipróbálom, milyen odaát a majdani vendégszobában éjszakázni – mondta és elindult a kijárati ajtó felé. Árpi utánasietett:

– Szeretném, ha maradnál...

– Azért, hogy ha a karjaimban sóhajtozol, Corinára gondolj? Kösz, nem.

– Ne haragudj, de nem gondoltam végig a dolgokat, minden annyira váratlanul ért.

– Engem csak az bánt, hogy azért, mert a szálloda előtt ismerkedtünk meg és kényszerűségből elmentem néhány úrral, örökre kurvának fogsz tartani te is, és az Öreg is.

– Nem, egyáltalán nem.

– Jó éjszakát, Árpi – mondta és távozott.

*

Árpi reggel rosszkedvűen ébredt. Szinte alvajáróként ment a fürdőszobába. Hidegvízben zuhanyozott, hogy felfrissüljön, aztán fogat mosott, magára vette fürdőköpenyét és átment a nappaliba. A kávé és tojásos rántotta illata, s az, amit ott látott, azonnal felvillanyozta: Krisztina ült a megterített étkező asztalnál.

– Jó reggelt!

– ...Szia, de örülök, hogy itt vagy.

– Hogy aludtál?

– Pocsékul...

– Én is. Sokáig töprengtem, aztán amikor reggel felébredtem, azt mondtam magamnak: egy kurva ne legyen önérzetes, ne játssza meg az angol kisasszonyoknál nevelkedett úgynevezett rendes lányt.

– Te nem vagy kurva, Krisztina, egy nagyon értékes ember vagy és sok mindenben igazad volt.

– Az a lényeg, hogy megsajnáltalak, ezért jöttem át és gondoltam, miért ne reggelizhetnénk együtt.

– Köszönöm – ült le a férfi –, hálával tartozom a kedvességedért, farkaséhes vagyok.

Krisztina kávét töltött neki, Árpi mindjárt kortyolgatni kezdte. Utána evés közben nem bírta megállni, hogy ne kérdezze meg:

– Akkor folytatod a szomszéd lakás átrendezését?

– Igen, s ha adsz rá pénzt, megrendelek néhány bútort.

– Ott a helyén megtalálod, ha fogytán lesz, szólj, veszek ki a bankból.

– Köszönöm. Ha nincs kifogásod ellene, a lakáskulcsodat is megtartom.

– Ez természetes, de remélem, nemcsak technikai és praktikussági okokból?

– Mire gondolsz?

– Arra, hogy ha szuverén egyéniségként mégis úgy döntenél, hogy akarsz engem,

bármikor átjöhess.

Krisztina elnevette magát:

– Csak nem képzeled, kormánybeli fontos uraság, hogy ha átjövök, kihagyom a szerelmeskedést?!

– Akkor már ma este gyere át...

– Árpika, kedves, javíthatatlan vagy!

– Örülök, hogy már újra Árpika kedvesnek és uraságnak szólítasz.

– Nem tudok haragudni rád, azt hiszem, olyannak kell elfogadnom téged, amilyen vagy – sóhajtott.

16. FEJEZET

Lesújtó vélemények a korai Kádárról

Virág András a Könyves Kálmán-körúti Ganz-épületben kialakított irodaházban székelt. Viccelődve fogadta Árpit:

– Mi van, Árpika elvtárs? Megvan még a ringó-fingó csajod?

– Ne szórakozz...

– Most éppen hány lovat ülsz meg egy seggel?

– Te meg, gondolom, még most is olyan infantilis hülyegyerek vagy és gombfocizol, mint a kiskölykök.

Nevetve vállonveregették egymást, aztán leültek. A titkárnő máris hozta a kávét, a narancslevet, aztán távozott.

– Miért jöttél el a Parlamentből? – kérdezte Árpi elkomolyodva.

– Le kellett lépnem, mert át akartak helyezni a belügybe. Semmi kedvem nem volt hozzá, rendszerváltás esetén ugyanis azonnal kirúgtak volna onnan. Itt Demján Sándor védőszárnyai alatt, meg Dégen Pista cimboránk mellett sokkal érdekesebb és nyugisabb is.

– Dégen mit csinál itt?

– Az igazgatóság elnöke és a pártot képviseli.

– Ezt jól kibuliztátok magatoknak...

– Na, azért te sem panaszkodhatsz: miniszterelnökök jönnek, mennek és te meg maradsz, mint egy bútor. Bocs. Miben segíthetek?

– Úgy tudom, Nagy Imre ügyében készültök valamire.

– Igen, ki akarjuk adni egy kötetben a cikkeit, írásait

– Ez érdekes. Hallottam, hogy a magazinotok, a Reform meg cikksorozatot tervez róla

– Igen, már dolgoznak rajta

– Őszintén szólva én is ezzel a kérdéssel foglalkozom. Egy bizottságnak segítek. Nagy Imre utolsó időszaka és az 56 utáni megtorlást próbáljuk objektíven feltárni.

– Nem könnyű.

– Nem bizony, és tudod, miért nem? Állandóan ott van Kádár is. Úgy gondolom, Kádár szerepe elég egyoldalú, s talán közelebb kerülhetnék az igazsághoz, ha megtudnám, milyen volt a másik Kádár.

Virágnak tátva maradt a szája.

– Minek nézel engem, párttörténésznek? Ki a fene mondta, hogy ezzel a hülyeséggel hozzám gyere?

Árpi áthajolt a dohányzóasztal felett és súgva mondta: -Az Öreg.

Virágnak egy csapásra elment a kedve az infantilis hülyéskedéstől. Felált, odaballagott a rádióhoz.

– Mit szólsz, milyen univerzális szerkentyűm van? Azt hallanod kell, milyen tökéletes a sztereohangja!

Bekapcsolta, betett egy kazettát, aztán bömböltetni kezdte a zenét.

– Akkor már tudom, mit szeretnél hallani – ült le melléje.
– Azt, amit Haraszti Sándor bácsi mesélt.
– Biztos voltam benne, de itt nem alkalmasak a körülmények. Ott szemben a Népliget, gyere, lemegyünk és sétálunk egyet.

*

– Néhány dolgot előre kell bocsájtanom – kezdte Virág –, azok, akik Nagy Imre társai közül csak börtönt kaptak és még élnek, Kádárt véreskezű gyilkosnak tartják. Őket nem hatja meg, hogy a hatvanas-hetvenes években konszolidálta az országot és a szocialista táboron belül megteremtette a legvidámabb barakkot. Ők nem tudnak megbocsátani. Ilyen volt Haraszti Sándor bácsi is.
– Pedig, ha jól emlékszem, 1986-ban rehabilitálták.
– Kösz. Várkonyi Péter adott át neki egy igen magas kitüntetést, úgy vette át, hogy türtőztette magát. Utána átjött a parlamenti irodámba és nagyon dühös volt. Azt mondta, hogy a legszívesebben Várkonyi arcába vágta volna. Igaz, Várkonyi nem sokat tehet arról, hogy az 56 előtti és 56 utáni rendszer is bebörtönözte.
– Miért Kádárt tartotta fő ellenségének Sándor bácsi?
– Azért, mert mindkét alkalommal Jánosom Kádár” csukatta le. Emellett még az sem zárható ki, hogy az illegális mozgalom idején is ő juttatta rács mögé.
– ...Ez azért túlzás.
– Szerintem is, mint ahogy az is, hogy Sándor bácsi szerint Kádár négyszer verte szét, oszlatta fel a pártját. Mindenesetre ha igaz, akkor ebben Jánosom Kádár a kommunista mozgalom Guinness-rekordere.
– Olyasmikről mesélj, ami Kádár emberi mivoltát világítja meg!
– Rendben. Emlékszel, mit tanultunk a munkásmozgalom-történetből? Azt, hogy hogyan gyilkolta meg Horthy rendőrsége Ságvári Endrét?
– Igen.
– De azt nem tudod, hogyan kerültek oda és miért Ságvárinak kellett meghalnia? Sándor bácsi is a mozgalom tagja volt és elmesélte, milyen furcsa dolog történt a tragikus esetet megelőzően. Jánosom Kádár akkor az illegális mozgalom csúcsvezetéséhez tartozott, a négy legfontosabb ember egyike volt. Hozzá futott be a szovjet elvtársak kérése: Ságvári Endre menjen ki a Szovjetunióba. Kádár előadta Ságvárinak, hogy félti, a politikai rendőrség vadászik rá, ismerik, így nagyon kockázatos lenne átjutnia a Horthy-féle Magyarország határain. A pártnak nagy veszteség lenne, ha lebukna. Azt javasolta ezért, hogy cseréljenek: Ságvári menjen el helyette a konspirációs találkozóra, ő meg vállalja a kockázatot, s kiszökik a Szovjetunióba.
– Csak nem gondolod, hogy tudta, a politikai rendőrség meggyilkolja azt, aki a találkozón részt vesz? Sőt, esetleg leadta a drótot nekik?
– Ezt nem állítom, de tény, hogy Kádár helyett Ságvárit lőtték le, míg Jánosom Kádár kijutott Moszkvába. Te nyilván nem tudod, hogy Zombor-Schwenitzer József, a Horthy-titkosszolgálat magasrangú főnöke kapcsolatban állt a kommunista mozgalommal. Ismerte a fontosabb személyiségeket, Kádárt, Ságvári Endrét és másokat is. Nem tudni, ki volt a besúgója vagy az informátora közülük, de viszonylag békésen megvoltak. 1944-ben, a német megszálláskor az illegális kommunisták segítették abban, hogy nyugatra szökhessen. Nos, ez az úr a háború után az US Army őrnagyaként szedte össze a magyar háborús bűnösöket az amerikai megszállási övezet fogolytáboraiban. Mint amerikai hírszerző a harmincas évektől épült be a magyar kémelhárításba és segítette az illegális kommunista mozgalmat. Ő támogathatta Jánosom Kádárt is. Mellesleg az ötvenes évek első felében is megmaradt a kommunistákkal a kapcsolata, a magyar kémelhárítás és hírszerzés legfontosabb emberei, Komlós János és Berkesi András rendszeresen kiutaztak hozzá Bécsbe, információt cserélni.

– Arra akkor sincs bizonyíték, hogy Kádár besúgó lett volna...
– Nincs, vagy ha volt is, eltüntették. Más: József Attila!
– Még a szomorú sorsú költőhöz is volt köze?
– Volt bizony! Tudnod kell, hogy Illyés Gyula későbbi felesége, Flóra asszony az illegális mozgalomban és a KIMSZ-ben Kádár egyik legközelebbi munkatársának számított. Nos, Illyés és József Attila is szerelmes volt Flórába, de Kádár Illyést jobban kedvelte, s később is azon kevesek egyike lett, akinek megengedte, hogy tegezzé.
– Mi közük van Kádár negatív személyiségéhez?
– Mindjárt megtudod! 1932-ben nemzetközi írókongresszust tartottak Moszkvában, s erre József Attilát hívták meg. Kádár azonban addig mesterkedett, amíg sikerült keresztülvinnie, hogy József Attila helyett Illyés utazzon ki. Ez nagyon rosszul esett a költőnek. Letörtségét tetézte az is, hogy Flóra, feltehetően Jánosom Kádár befolyásolására mellőzte József Attila, visszautasította szerelmét, s inkább Illyést választotta.
– Csak nem oda akarsz kilyukadni, hogy Kádárnak is szerepe volt József Attila öngyilkosságában?
– Nem, ezt Sándor bácsi sem állította határozottan, de Jánosom Kádárnak sok ilyen alattomos piszkoskodása volt, ami letörte, még elkeseredettebbé tette az amúgy is igen érzékeny, reménytelenül szerelmes és csalódott költőt.
A következő félórában Kádár Rajk-perbeli szerepét vitatták meg és azt, hogy milyen buzgó kiszolgálója volt Rákosinak. Árpi az egyik kis szünet után megjegyezte:
– Mindaz, amit Sándor bácsi egy sértett, meghurcolt ember nézőpontjából elmesélt neked, érthető. Szerintem sok benne a túlzás. A sztori nem igazán győzött meg arról, hogy egy véreskezű, alattomos, gyilkos gazember. Különben is a 45 előtti és a Rajk-per idején elkövetett dolgaiért megbűnhődött azzal, hogy ő is a koncepciós perek áldozata lett, kínozták, letépték a körmeit. Nem tudom, vele csinálták-e azt a rémséget, hogy kínzója előtt hátratett kézzel térdre kellett ereszkednie és kitátani a száját.
– Erről nem hallottam... miért?
– Mert az egyik ávós lusta volt elmenni a vécére, piszoárost játszott és a foglyai szájába vizelt.
– Ez nagyon gusztustalan... Szerintem Jánosom Kádárral nem csináltak ilyesmit.
– Mindegy. Tény, hogy megbűnhődött
– Szerintem nem. A java még hátravan. Tudod, hogy Kádár felhívta a jugoszláv követségen Nagy Imrét és elbeszélgetett vele?
–Miről?
– Sándor bácsi elmesélte. Kádár azt mondta Nagy Imrének, hogy a konszolidáció érdekében üljenek le és beszéljenek meg mindent úgy, ahogy kommunistákhoz illik. Biztosan sok kérdésben találnak közös nevezőt és meg tudnak egyezni. Kádár kedvesen, behízelgően beszélt, s azzal hitegette, hogy még kompromisszumra is hajlandó. A lényeg, hogy meghívta Nagy Imrét és társait egy beszélgetésre a Parlamentbe.
– Ez képtelenség!
– Pedig ez volt az az ok, ami miatt elhagyták a jugoszláv követséget és elindultak egy busszal a Népköztársaság útján a Parlament felé. Mit gondolsz, mit csinált ezek után Jánosom Kádár? Elárulta az oroszoknak, így aztán a Bajza utcánál több szovjet katonai dzsip állta el az útjukat és elfogták őket.
– Akkor vitték ki Nagy Imrééket Romániába?
– Igen. Az egész le volt előre vajazva a jugókkal, Kádár csak asszisztált abban, hogy a szovjetek foglyul ejthessék. Akkor kerültek ki Snagovba. Nagy Imre snagovi naplója azért lenne érdekes, mert megtudhatnánk belőle, hogy mi történt kint. Például azt is, hogy Kádár kapcsolatba lépett-e a száműzetésben lévő miniszterelnökkel.
Virág még elmesélt néhány érdekességet. Például azt is, hogy Kádár 56 után többször is

találkozott Rákosival, aki tanácsokkal látta el és mindenáron haza akart jönni. Szóba került a mártírhalált halt Losonczy Géza is, aki nem bitón, hanem kínzás közben halt meg. Tejet juttattak a tüdejébe, az végzett vele. Virág azzal is érvelt, hogy Kádár minden vetélytársa eltávolította maga mellől, s szerinte Rákosi instrukciói alapján tudatosan egyeduralomra tört. Még Marosánt is lehetetlen helyzetbe hozta, aki vissza is vonult. így a hatvanas évekre nemigen maradt 45 előtti és utáni karizmatikus vezéregyéniség mellette.

Árpi a beszélgetést követően úgy ítélte meg, hogy Kádár „bűnei” sok tekintetben túlzások. A hatvanas évektől igazi politikussá érett, nagy sakkmester lett és emberileg is pozitívvá tudott válni.

*

A Reform Rt.-nél tett látogatását követő napon telefonált Sáray Gedeon:

– Van néhány új információm, Árpi – mondta a telefonba lelkesen.

– Akkor szíveskedj mindent félretenni és gyere be hozzám a Parlamentbe! Hajó dolgokat mesélsz, egy ebéd lesz a jutalmad.

– Az jó, de nem a menzátokon!?

Gedeon fél óra múlva ott ült az irodájában. Más témával kezdte:

– Hallottam, ott jártál Virágnál. Majdnem összefutottunk, mert én is odamentem.

– Mit kerestél ott?

– Ők adják ki a Nagy Imre-kötetemet, Virág bízott meg vele.

– Hogy állsz az anyaggal?

– Még a felénél sem tartok, a Snagovi napló lenne a kiadvány koronája, de azt hiszem, erről le kell mondanunk.

– Na, mesélj...

– Szóval, felhívtam a belügyet – kezdte –, úgy gondoltam, hogy ott lehet még maga Cs. őrnagy elvtársnő. Képzeld, még most is ott van! Ő vette fel a telefont, s minő változások: még arra is emlékezett, hogy láthattam a Snagovi naplót.

– Na végre, ez már valami.

– Kértem, megerősítené-e ezt egy rövid interjúban is. Sajnos, nem lehet, köti a szolgálati fegyelem, felelte. Megértettem, nem is nyaggattam tovább.

– Mindjárt égnek áll a hajam... Begyulladtál, hagytad, hogy lebeszéljen a további kutatásról?

– Na nem. Csak azért mentem bele, mert adott egy jó tippet a további kutatáshoz. Elárulta, hogy a Snagovi naplót a főügyész-helyettes magához kérette.

– ...Kicsoda, Nyíri?

– Igen. Nyomban fel is hívtam. Elmeséltem neki, hogy a Belügyben egyszer már láttam a naplót, azt keresem. Elsőre persze tagadta, hogy nála van. Csakhogy közben a „család”-tól már értesültem mindenről. Legfőképpen persze arról, hogy Nyíri magánál tartotta a Snagovi naplót

– Mire fel?

– Arra hivatkozott, hogy előbb hivatalosan is tisztázódnia kell ennek az ügynek. Jó, hát persze, ez természetes, mondtam neki, de fordulhatok máshoz is. *„Kire gondol?”*, kérdezte.

– Blöfföltél valamit?

– Nem, azt mondtam: B. elvtársra, s tényleg úgy is gondoltam. A főügyész-helyettes erre kissé elgondolkodott, de nem tudta, tényleg felhívom-e B. elvtársat. Miután már látott a Parlamentben és a Pártközpontban is nyüzsögni, azt gondolhatta, hogy valakinek a megbízásásból kutakodom, ezért hangnemet váltott, sokkal barátságosabb lett: *„Volna egy kérésem, írja le, hogyan néz ki a napló!”*

– Ellenőrizni akart, hogy tényleg láttad-e a Belügyben?

– Nyilván! Elmeséltem neki, hogy román iskolai füzetek, a május elsejét éltető

jelszavakkal és emblémával. Beletörődő sóhaj jelezte, hogy nyertem! Fáradjak el hozzá és a szobájában megmutatja, mondta.

– Gondolom, rohantál hozzá.

– Mi az, hogy! Soronkívül fogadott. Lemásolni nem engedte, de jegyzeteket készíthettem.

– Hol van?

– Nálam, de olyan kapkodva írtam, hogy inkább hieroglifák, semmint betűk. Eltart egy ideig, amíg megfejtem.

– Mi a terved vele?

– Készítek belőle egy rádióműsort.

– Nagyszerű, majd úgy intézzük, hogy eljusson Kádárhoz is, s fontos, hogy Nagy Imre lánya, Nagy Erzsébet is megkapja.

– Ha elkészül, adok belőle egy másolatot.

– Kösz, de azért mesélj előzetesen néhány dolgot!

Gedeon mesélt, de nem túl sokat, mert kevés idő állt rendelkezésére, sokszor lapozott a naplóban és csak felületesen tudta átnézni. Néhány mondatra azonban annyira jól emlékezett, hogy azokat idézni is tudta. 1957-ben például Nagy a következőket jegyezte a füzetbe: „*A magyar tragédiának az a lényege, hogy a nemzeti szuverenitás és a szocializmus ügyét nem lehetett összeegyeztetni.*"

Árpi hallgatta Gedeont, közben elgondolkozott egyik-másik információn. Mire várt, mire számított Nagy Imre a száműzetése első időszakában? Talán Malenkov és Molotov utasítására várt, továbbra is mentorának tartotta őket? Vajon ha ők kérik, hogy mondjon le miniszterelnöki posztjáról, megtette volna? A napló egyik utalása szerint meglátogatta őket a párt és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány nevében Kállay Gyula. Gedeon szerint a naplóban benne volt, ami ma is titok, hogy Nagy Imre azt üzente Kádárnak: ha a szovjetek úgy akarják, lemond miniszterelnöki posztjáról. Érthetetlen, hogy Kállai Gyula miért nem adta tovább ezt az üzenetet. Netán szándékosan Nagy Imre likvidálását akarta elérni?

(Gedeon évekkel később meglátogatta az akkor már halálos beteg Grósz Károlyt Gödöllő egyik halastava melletti otthonában. Beszélgetésük során szóba került a Snagovi napló is. Az erről megjelent írásából emelünk ki néhány részletet:

– Főnök, beszéltél Kádárral Nagy Imréről? – kérdeztem.

– Hogyne, sokszor.

– Arról is, hogy miért kellett kivégezni?

– Persze. Azt mondta: azért, mert Magyarországnak egyidejűleg nem lehetett két miniszterelnöke.

– Hogyan élte meg Kádár a kivégzést?

– Már korábban a környezetétől is tudtam (a környezete: Mariska néni, meg Kamara elvtárs, a hűséges testőr), hogy heteken át tombolt, nem lehetett hozzászólni. A halálos ítélet végrehajtásának egy jelet vagy egy sort várt, azt hogy „nem tekintem magam miniszterelnöknek".

– ...De hiszen a napnál világosabb, hogy ha valamit, a Snagovi naplót fel lehetett volna erre használni.

– Látod, erre akkor senki nem gondolt, 1958 goromba politikai játszmáiban nem volt erre lehetőség. Egyébként a tárgyalás során Nagy Imre is egész másként nyilatkozott.

– Főnök, ugye nem akarod azt mondani, hogy Magyarország törvényesen megválasztott miniszterelnökének egy V. nevű vérbírót tárgyalópartnerének kellett volna tekintenie?

Grósz elhallgatott, majd kis idő múlva folytatta:

*– Kádár a tévedései tudatába halt bele. Az utókor is a tévedések, nem az eredmények alapján ítélkezik róla. Kádár pontosan tudta: az első nagy tévedését, Rajk ügyét még megbocsátja neki az utókor, a mási-*fotf, *Nagy Imréét viszont soha... Azt hiszem, a naplót B.-ék mutatták meg neki, de lehet, hogy a belügyesek. Úgy tudom, amikor elolvasta és visszaadta,*

nem szólt semmit. Szokása szerint felment Dobogókőre, de már nem ugyanaz a Kádár jött vissza két hét múlva a Pártközpontba. 1972 után szűk körben, de újból felvetette a visszavonulás gondolatát és már nem is tágított tőle.

A könyv szerzőjeként ezt cáfolnom kell. Kádár valóban fontolgatta a lemondását akkor és később is, de egyáltalán nem akaródzott neki félreállni. Még tizenhét évig maradt.)

17. FEJEZET

A budapesti képviselet megnyitása

Krisztina kifizette a takarítóbrigádot, kikísérte a lépcsőházba a három asszonyt, aztán úgy lépett vissza a lakásba, mint aki először jár ott. Az előszoba a fehérre festett falaktól sokkal világosabb lett, a két aranyozott keretű csendélet, a futószőnyeg, az oldalt elhelyezett dohányzóasztal és két fotel sokkal otthonosabbá tette.

A dupla szárnyú üveges ajtón át lehetett belépni a korábbi hallba, amelyből most titkárság lett. Csak egy nagyobb íróasztalt és egy kisebbet helyeztetett el benne, az utóbbit a gépeléshez. A falakat a nagy Európa és világtérkép díszítette. A szokványostól eltérő iratszekrénysor, az ülőgarnitúra, az ablakok elé helyezett barna függönyök, a szőnyegek, valamint egy állványon elhelyezett cserepes virágok egészen hangulatossá tették.

A főnöki iroda ajtaját még nem sikerült bepárnáztatni, de belül minden szempontból megfelelő volt. Rejtély, kitől hallhatta, hogy az Öreg is harcolt 56-ban, ezért bekereteztetett néhány felnagyított forradalmi fotót, s azokkal díszítette a falat. Még hifi-torony, videó és tévé is került az egyik polcra. Beállíttatott ide egy bárpultot is kis hűtőszekrénnyel együtt, s tíz üveg különféle italról is gondoskodott, a szükséges poharakról, a tea– és kávéfőzőről sem feledkezett meg.

A saját irodája még nem készült el, ezt későbbre halasztotta, mert biztosra vette, hogy egy ideig a titkárságon lesz dolga. Sokkal fontosabb volt, hogy az úgynevezett vendégszoba elkészüljön. Oda most nem ment be. Rajta és a takarítóasszonyokon kívül még senki sem látta. Mindig kulcsra zárta, mert meglepetésnek szánta. Biztos volt abban, hogy Árpinak és az Öregnek is leesik az álla, ha meglátja. Be lehetett oda menni a fürdőszobából is, de azt az ajtót is bereteszelte belülről.

Erre a napra ígérte a premiert, ezért a főnöki szoba bárpultját büfévé alakította hidegtálakkal, gyümölcs– és kenyérkosarakkal.

Árpi telefonált, hogy egy fontos tárgyalás miatt csak később jön, ha lehet várják meg. Ezért az amerikai szakértővel is közölte, hogy csak két órakor kezdődik a fogadás. Az Öreget, aki csak ezért indult el Bécsből, már nem tudta elérni, mert úton volt. A telefont Tamara vette fel:

– Szia, hallom, hogy elkészültél.

– Még nem mindennel, de a fontosabb helyiségek már rendelkezésre állnak! Megnyithatjuk az irodát.

– A férjem elmesélte, hogy alkalmaztok olyan lányokat is.

– Igen, esetenként, ha kísérő kell egy fontos vendég mellé.

– Nagyon izgatja ez. Meséltem neked, hogy milyen csajozós volt régen. Az utóbbi időben nagyon visszafogta magát, de ha alkalom kínálkozik, biztosan nem hagyja ki.

– És te hogyan viszonyulsz ehhez?

– Nem veszek tudomást róla, vagy ha hosszabb ideig távol van, egy-egy félrelépést megengedek neki. így még mindig jobb, mert ritkán él a lehetőséggel.

– Itt, Pesten erre most nem lesz alkalma. Hét-nyolc férfivendéget hívtunk és csak egy olyan lányt. Különben is úgy tudom, hogy késő délután már visszautazik.

– Igen, ezt megígérte.

– Kettőre jönnek, a fogadás fél háromtól négyig tart, utána isznak, szivaroznak egy ideig. Legfeljebb még Árpival beszél, aztán szerintem indul is vissza.

– Igen, de lehet, hogy túl hamar odaér, már hétharminckor elindult.

– A határon sokat kell várni, aztán nyilván megáll, ebédel is valahol.

– Mégis ha történne valami, arra kérlek, figyelj oda, hogy csak olyan lányt engedj a közelébe, aki tiszta, egészséges. Ja, és legyen annyi esze, hogy védekezzen is!

– Rendben van, odafigyelek.

– Kösz, s ha időd engedi, gyere ki hozzám Bécsbe, szia – köszönt el, s letelte a telefont.

Krisztina töprengett néhány percig. Csak a barátnőjét, Ibit hívta meg, aki nem volt kurva, idegenvezetőként dolgozott, de két alkalommal is „besegített” neki, amikor a felszedett külföldinek társa is akadt. Igaz, csak vacsorázni és szórakozni mentek el, s utána nem volt hajlandó felmenni esti szórakoztató partnere szállodai szobájába. Az egyik pasas elfogadta a „menzeszem van” kifogást, de az a férfi a következő alkalommal a partnere volt, éjszaka hazavitte és addig nem nyugodott, amíg franciázással ki nem elégítette a kocsijában. Ibi pénzt sem fogadott el attól a rámenős, sörpocakos némettől. Jobban is járt, mert kapott tőle egy aranyórát. Megnézette: valódit. Ezek után csak természetes, hogy csoportjával Münchenben járva felhívta és lefeküdt vele, de akkor sem pénzért.

Csöngettek. Na, ez biztosan Ibi, gondolta és kisietett. Egy vadidegen, ordítóan túlsminkelt, fekete hajú lány állt az ajtóban.

– Szióka, Ibi nem tud jönni, be kellett ugrania egy csoporthoz, engem kért meg, hogy kúrjak helyette – nyomult be és levette a prémgalléros kabátját.

Krisztina elképedt, amikor meglátta alatta a fekete neccharisnyás, harisnyakötős, miniszoknyás, fodrosblúzos szerelést. Úgy nézett ki, mintha valamelyik nyugati film kuplerájjelenetéből lépett volna le a vászonról.

– Hol a cukifalat? Bemosakodott már? Egy manus lesz vagy több is? Négy cukifalatig benne vagyok, tíz rongy per kopoltyú – hadarta el nyávogó, vékonyka hangon.

Egy ilyen közönséges nő nem hiányzott, nem akarta lejáratni magát az Öreg előtt. Egy ilyen ordénáré kurva nem lehet üzletember és politikus kísérője, az első öt percben elriasztaná őket.

– Bocs, de lemondták, a buli sajnos elmarad.

– A kurva anyjukat, ezért áztattam magam egy órán át?

– Igazán sajnálom.

– Még szerencse, hogy van egy másik címem is. – nyúlt a kabátjáért – Taxival jöttem, legalább a kiszállási díjat perkáld le.

– Mennyi? – Öt rongy!

Krisztina sokallta, ennyi pénzért kétszer-háromszor is kivitték volna a repülőtérre, de odaadta neki. A nő eltette és elviharzott. A tárva-nyitva hagyott bejárati ajtón az Öreg lépett be.

– Ki volt ez a nő?

– Egy kurva, elküldtem, a mi igényeinknek nem felel meg.

– Valóban – bólintott az Öreg és a lány felé fordult: – Nem is üdvözölsz?

– Jó napot, főnök úr – mondta és egy pukedlit csinált.

– Na nem – nyújtotta ki kezét az Öreg, magához húzta, átölelte és puszit nyomott az arcára. Utána bement a főnöki szobába. Körülnézett, elvett egy szelet libamájat, bekapta és megette, aztán töltött magának egy whiskyt, majd tett hozzá jeget is.

– Iszol valamit? – Munka közben?!

– Ugyan már, ahogy elnézem, büfé lesz, így ihatsz is.

– Akkor egy száraz martinit kérek!

Az Öreg töltött neki, koccintottak, ittak egy keveset. – A többiek?

– Csak kettőre jönnek. Nem tudtam magát időben elérni. – Hívtál Bécsben?

– Igen, beszéltem Tamarával.

Az Öreg leült az íróasztal mögötti forgófotelba, aztán egy székre mutatott.

– Ülj le és meséld el, hogyan állsz a szervezéssel!

Krisztina beszámolt arról, hogy mit sikerült elintéznie, hol tart a képviselet jogi bejegyzése, kik segítettek. A végén tért ki arra, milyen nehéz volt rendbehozatni, felújíttatni, kifestetni a lakást. A bútorokat is csak felárral tudta megvásárolni.

– Nem számít – legyintett az Öreg –, az a fontos, hogy minden jól néz ki. Ez a főnöki iroda is teljesen rendben van. A titkárságot már láttam, az is oké, az előszoba is. Na, akkor nézzük meg a többi helyiséget – állt fel. Fogta a whiskyjét és elindult kifelé. Krisztina zavartan ballagott utána.

Az Öreg benyitott abba a helyiségbe, amelyik az irodavezető-helyettesé, vagyis Kirsztináé lett volna. A festés már itt is elkészült, de a szoba közepén hegyekben tornyosultak a fóliával letakart régi és új bútorok.

– Ezzel mi van?

– Függőben hagytam, mert egyelőre úgyis a titkárságon leszek. Nem akartam befejezni addig, amíg nincs velem kapcsolatban végleges döntés.

– Fejezd be, legyen csak kész! Ami pedig a döntést illeti, az is hamarosan megszületik. Az lenne a vendégszoba? – mutatott a másik oldalt nyíló ajtóra.

− Igen.

Az Öreg odalépett, ki akarta nyitni, de zárva volt.

– Miért csuktad be, ez sincs készen?

– De igen, főnök, ezt meglepetésnek szántam – mondta a lány és odalépett a kulccsal.

– Ugye, tele van meztelen lányokkal? Na, mutasd! Kinyitotta, s felkapcsolta villanyt.

– A mindenit! – jegyezte meg az Öreg és nyitva maradt a szája. A vendégszoba vörös bársonnyal volt tapétázva, az oldalfalakat és a mennyezetet tükrök borították. Középen egy baldachinos franciaágy állt, a többi berendezési tárgyat is egy kuplerájbeli topszobához méltón állította össze.

– A mindenit, ez aztán a vendégszoba! És a lányok hol vannak?

– Sajnos annak, aki a munkatársunk lesz, közbejött valami, a másikat meg láthatta, túl közönséges volt, elküldtem.

− Micsoda pech... Az órájára nézett.

– Még csak most lesz dél, mi a fenét csinálunk két óráig?

Krisztina vállat vont, de ezen a problémán már nem tudott töprengeni, mert a titkárságon megcsörrent a telefon, majd működésbe lépett a fax. Kisietett. A teszteket nem számítva ez volt az első üzenet, amit az előző nap üzembehelyezett készülék kiadott magából. Megnézte, az Öregnek címezték. Akaratlanul az angol nyelvű szövegre is rápillantott. Azonnal elvörösödött. Lassan sétált vissza a vendégszobába:

– Magának jött – nyújtotta át. Az Öreg elvette.

– Az én drága asszonykám küldte, na nézzük, mit ír! Hangosan felolvasta az angol szöveget:

„Remélem, jól sikerül az irodamegnyitó. Tudom, hogy lányok is lesznek és belebetegednél, ha ki kellene hagynod egy ilyen jó lehetőséget. Kikapcsolódásul engedélyezek egyet, de az csak Krisztina lehet. Ő egy klassz nő, a barátnőmnek tekintem. Ha vele leszel, az családban marad. Estére gyere vissza!”

Visszaadta neki a faxot:

– Látod, programot csinált nekünk a kedvesem.

Az Öreg odalépett hozzá. Krisztina zavartan lesütötte a szemét. Beleborzongott, amikor a férfi finoman megcsókolta a nyakát.

– Jó illatod van, nemrég füródhettél. Ha megengeded, én is lezuhanyozom − jegyezte meg és bement a fürdőszobába.

A lány tanácstalanul nézett utána. Ez a fordulat váratlanul érte. Ha Ibi itt lenne, akkor minden másként alakulhatna, de cserbenhagyta. Menjen el? Most, amikor nagynehezen

összehozta és kapott egy nagy lehetőséget? Folytassa a szálloda előtti vadászatot? Nem! Különben is, az elmúlt napokban többször beszélt az Öreggel telefonon és mindenben megállapodtak. Ráadásul úgy, ahogyan Krisztina akarta. Az Öregnek még csak rá sem kellett beszélnie, a lány magától felajánlotta, hogy ha különleges bánásmódot igénylő vendég lesz, azt ő maga vagy a barátnője felvállalja. Az Öreg pedig különleges vendég.

Kiment, kiragasztott a lépcsőházba nyíló ajtóra egy papírlapot „Fél kettőkor nyitunk” felirattal, aztán belülről bezárta. A titkárságon automatára állította a faxot, a telefont pedig üzenetrögzítőre kapcsolta. Bement a vendégszobába, belülről azt is bezárta, aztán kibújt a kosztümből, levetette a fehér blúzt és mindent szépen összehajtogatva letett egy székre.

A baldachinos ágy szélén ülve várta az Öreget. Jött is néhány perc múlva, törülközőbe csavarva.

– Fantasztikus ez a helyiség, de még nagyobb öröm, hogy mi ketten szentelhetjük fel!

Az Öreg leült mellé, levette a lány melltartóját, aztán megsimogatta, majd egyenként megszorította a melleit.

– Remek – jegyezte meg elismerően és végigdőlt az ágyon. Levette a törülközőt, aztán kinyújtotta a lány felé a kezét: – Gyere ide mellém!

Krisztina odabújt, s hagyta, hogy a férfi a hátára fordítsa, csókolgassa, közben lehúzta a csipkebugyiját. A csókja whiskyízű volt, a férfi nyelve csak megérintette az övét. Sokkal izgatóbbak voltak az ujjai. Az Öreg nagy szakértelemmel simogatta, puszilgatta az ero-gén zónáit, s mire az altestéhez ért, már fenemód kívánta. Nem kellett megjátszania magát. Olyan izgalomba jött, olyan kellemes borzongás járta át, olyan mohón kínálta magát, hogy az a partnere vágyait is felkorbácsolta.

− Akarlak... édes főnök... akarlak... gyere.

Az_Öreg elégedett sóhajjal ereszkedett rá.

*

Még szerencse, hogy Krisztina nézte az órát. Fél kettő előtt egy perccel kiment, levette a papírlapot a bejárati ajtóról, s visszakapcsolta a faxot és a telefont. Visszasietett a vendégszobába. A baldachinos ágy ágyneműjét már kicserélte, most csak igazgatott egy kicsit rajta, aztán fújt egy keveset rá a szobaillatosítóból. Ez megvolna. Az egyik oldaltükörben megnézte magát: az arca egészséges, enyhén pirospozsgás volt. A teste elégedettséget árasztott, még most is emlékezett a férfira, a combja közt érezte, pedig már tíz perce távozott. Régen volt ilyen jó a közérzete.

Az Öreg lépett ki a fürdőszobából, elegánsan, frissen, kipirult arccal. Odament a lányhoz, magához ölelte és szájoncsókolta.

– Imádnivaló főnök vagy -jegyezte meg Krisztina.

– Te meg imádnivaló irodavezető...

– Nagyon jó volt – hízelgett neki a lány.

– Fantasztikusan csináltad, hogy a fenébe tudtál így levenni a lábamról?

– És te engem? Úgy kívánt minden porcikám, hogy szinte dobáltam magam!

Az Öreg elégedetten elmosolyodott. Átkarolta a derekát és átkísérte a titkárságra. Együtt csukták be a vendégszoba ajtaját. Ott maradtak előtte. Most a lány ölelte át az Öreget és szenvedélyesen csókolni kezdte. Közben kigombolta a blúzát, kivette a mellét, aztán odairányította a férfi fejét:

– Szívd még egy kicsit, olyan jó.

Ezt az Öreg is tudta, sőt azt is, hogy amint a röviditalhoz, úgy ehhez is jár egy kis kísérő. Felhúzta a szoknyát, benyúlt a combok közé:

– Megőrjítesz, te lány. Csengettek.

– A szentségit! – fakadt ki az Öreg és elengedte. Krisztina gyorsan rendbehozta magát és kisietett.

– Tessék befáradni – mosolygott a két férfira –, az Öreg már itt van! András, a bankár előre tessékelte a vele együtt érkezett amerikai szakértőt, aztán a lány felé fordult:

– Maga nagyon csinos, megengedi, hogy bemutatkozzam? András vagyok.

– En pedig Krisztina, jelenleg a magyarországi képviselet egyetlen alkalmazottja.

Bementek. Az Öreg megölelte és vállonveregette barátját:

– Na, te is idedugtad a képed?

– Ha elárulod, hogy milyen szuper csaj rejtőzik itt, már korábban is idejöttem volna – nevette el magát.

Bementek a főnöki irodába, elterpeszkedtek a kényelmes bőrfotelokban, Krisztina italt töltött nekik, aztán visszament a titkárságra.

*

A vendégek már rég elmentek. Azóta, hogy hármasban maradtak, Árpi egyfolytában mesélt. Nem lehetett lelőni. Fontos dolgokról számolt be, meg kellett hallgatni. Az idő meg egyre múlt. Az Öreg és Krisztina tekintete többször is találkozott. Mindketten arra gondoltak: jó lenne még egyszer együtt lenni, de ez öt óra, majd fél hat után egyre reménytelenebbnek tűnt. A lány végül az órájára nézve közölte:

– Főnök, indulnod kell!

– A fenébe, hogy elment az idő – állt fel. – Tényleg mennem kell, Tamara vacsorával vár.

– Mikor jössz legközelebb?

– Pár napon belül.

– Mi legyen akkor itt a képviselettel? – kérdezte Árpi.

– Krisztina remek munkát végzett, ezennel kinevezem irodavezető-helyettessé. Amit kell, azt majd menetközben megtanulja hozzá. Értelemszerűen ő, mint helyettes főnök nem fekhet le senkivel, erre a célra szerez majd olyan lányokat.

Feléje fordult:

– Keress ide egy olyan titkárnőt, aki kulturált, nyelvet beszél és nagyon csinos! Kell még egy lány, egy mindenes, aki az utazási ügyeket intézi, kimegy a repülőtérre a vendégért, s ha itt nincs dolga, akkor Árpi utasításának megfelelően elmegy a politikai rendezvényekre, mindegyikről jelentést készít, közben ismerkedik, kapcsolatokat gyűjt. Külső munkatársként még kettővel meg lehet állapodni. Valamennyi szép, vonzó és kívánatos lány legyen. Fontos, hogy hajlandók legyenek arra is, hogy külön bonuszért, jutalomért esetenként felvállaljanak egy-egy fontos férfit is.

– Ilyen kritériumoknak csak kevés felel meg, nagyon sok lánnyal kell beszélni.

– Nem elég csak beszélni velük. Mindent beígérnek, aztán a felét sem teljesítik. Épp ezért a lányokat ki is kell próbálni, mielőtt megállapodunk velük. Ezt Árpi fogja csinálni.

– ...Én?

– Igen.

– Hogyan?

− A különféle rostán átment jelölteket egyenként kihozod Bécsbe. Csak egy-két napra. Kapnak annyi valutát, hogy bevásárolhassanak, aztán együtt alszol velük valamelyik kinti szállóban. Ennyi elegendő ahhoz, hogy megítéld, alkalmasak-e a feladatra.

Az Öreg megkereste a táskáját, kabátját, aztán menni készült.

– Majd én lekísérlek, főnök – ajánlkozott Krisztina. Megvárta, amíg a két férfi elköszön egymástól, aztán lement az

Öreggel az utcán parkoló BMW-hez. A lépcsőházban kétszer is megálltak, csókolóztak.

Amikor Krisztina visszaért, Árpi már a vendégszoba baldachinos ágyán heverészett egy szál alsónadrágban.

– Gyere, fantasztikus ez a kupis szoba, szenteljük fel!

– Peched van, Árpi, erről le kell mondanod.

1939 ÁPRILIS

18. FEJEZET

Vajon kik a kiválasztottak?

Matyi titkos társasági szekciója azonnal tudomást szerzett arról, hogy Árpi két nap szabadságot vett ki és kiment Auszriába. Az alkalmat kihasználva azonnal megszerveztek Árpinál egy szűkkörű összejövetelt. A lakáshoz saját kulcsmásolata volt a tábornoknak, így könnyen bejutottak.

– Az a nő nem zavarhat meg bennünket? – kérdezte Matyi, amikor leültek a nappaliban.

– Nem – mondta a tábornok –, a szomszédos képviselet megnyitása óta már nincsenek úgy együtt.

– Magyarán nem coitálnak − jegyezte meg Matyi társa, egy farmer-dzsekis egyetemi docens.

– Nem. A nő rangosabb szeretőt talált.

– Összefeküdt a külföldi főnökkel, mi? – mososlyodott el.

– Igen.

– Mégegyszer megkérdezem: nem zavarhat meg bennünket?

– Nem, Mátyás. Árpi mesélte, hogy visszaadta ennek a lakásnak a kulcsát Úgy le volt törve, mint a Bill füle, másrészt most van nála valaki.

– Az a nő a maguk ügynöke? – kérdezte Matyi.

– ...Ezt a kérdést meg sem hallottam.

– Bocsánat, tábornok.

Megérkezett Aczél is. Külön-külön köszöntötte őket, leült a neki fenntartott fotelbe és megkérdezte:

– Hányan leszünk?

– Csak mi négyen – mondta Matyi. − Árpi?

– Bécsben van. A egyik témánkat úgyis ismeri, ő hívta fel rá a figyelmünket, a másik meg nem tartozik rá.

– Ti tudjátok – csóválta a fejét Aczél –, habár meg kell jegyeznem, hogy Árpi az egyik legfontosabb, leghűségesebb emberünk.

– Ezt nem vitatom, közöttünk a helye, de a második téma olyan, amelyet korai lenne még kiszivárogtatni a németeknek, vagy a bécsi képviseletnek. Ha eljön az ideje, én fogom közvetlenül tájékoztatni róla New Yorkot. Utána döntünk majd arról, hogy beavassunk-e ebbe a rendkívül bizalmas témába néhány embert, köztük Árpit is.

– Rendben, végtére is ti vagytok a jövő emberei.

Matyi bólintott, aztán elővett néhány kézzel írott jegyzetlapot: -Az első téma csak abból a szempontból érdekes, hogy ezentúl pontosabb és autentikusabb információval rendelkezhetünk minden ellenzéki mozgalomról – kezdte.

– Sikerült mindenhová beépítenetek valakit?

– Mi nem bajlódunk ezzel, annyi emberünk és energiánk sincs rá. A jövőben mindent megtudhatunk három kitűnő egyetemi oktató-kutatótól, akik most állítják össze Magyarország első politika évkönyvét.

– És ők honnan tudnak mindenről?

– Onnan, hogy az ellenzék prominenseit és a legjobb politológusokat kérik fel szerzőként. Kötetük az alternatív mozgalmakat, az új pártok alakulását és az MSZMP reformereinek tevékenységét foglalja össze.

– A könyvkiadásról eddig mindent tudtam – vonta fel Aczél a szemöldökét –, hogyan lehet az, hogy erről senki sem szólt?

– Már nem vesznek komolyan – nevetett a tábornok.

– Csak nem ti álltok mögötte?
−Nem.
– Pedig remek hírszerzési módszer.
– Ha megengeditek, folytatom – szólt közbe Matyi. – A kötet szerzői óvatosságból olyan támogatót kerestek, aki anyagilag is segíti a vállalkozásukat, publicitást biztosít nekik, s arra is jó, hogy mögéje bújva némi védelmet is élvezzenek.
– Ki a fene az a nagyokos, akit megetettek?
− A Reform magazin főszerkesztője, Tőke Péter. Ő lesz a kötet felelős szerkesztője, s a három kutató vele közösen adja ki.
– Na persze, már megint a Reform – csóválta a fejét Aczél. – Micsoda zűrzavar, egy újság már könyvet is kiadhat!
– Hogy lehet az, hogy azt a bagázst még nem csinálták ki? – kérdezte a tábornok.
– Nyilván azért, mert teleraktátok őket az ügynökeitekkel, beépített embereitekkel – válaszolt Aczél –, különben is a párt reformerei, Grósz, Pozsgay, Berecz, meg a reformkommunisták állnak mögöttük, Demjánról és az amerikaiakról, Mark Palmerről nem is beszélve!
– Folytathatom? – emelte fel a kezét Matyi. Bólintottak.
– A lényeg az, hogy érdemes lesz odafigyelni a Reform magazinnak erre a kezdeményezésére. Három egyetemi oktató, Kurtán Sándor, dr. Sándor Péter és dr. Vass László, akivel megállapodtak, már gyűjti és szerkeszti az anyagot az első kötethez.
– Kik a szerzők?
– Még nem tudni a teljes névsort, de Pozsgay írja az előszót, a fontosabb tanulmányokat pedig valószínűleg Ágh Attila, Berend T. Iván, Bihari Mihály, Gombár Csaba, Hankiss Elemér, Férge Zsuzsa, Bilecz Endre, Stumpf István, Kukorelli István, Mécs Imre, Csurka István, Kende Péter és még sokan mások.
– Csupa nagy név.
– Igen. A kötet címe az lesz, hogy Magyarország Politikai Évkönyve 1988. A tervük szerint a 88-as év krónikáját és fontosabb eseményeit foglalják össze.
– Akkor ebben minden párt előtörténete benne lesz!
– Minden bizonnyal. így minden ellenzéki mozgalomról, pártról megtudhatjuk, kik a hangadók, prominensek, vezéregyéniségek.
– Ha leadták a kéziratot valamelyik nyomdának, akkor onnan könnyen megszerezhetjük az anyagot − jegyezte meg Aczél.
– Nem szükséges – szólalt meg a docens –, én már a nagy részét elolvastam. Matyi ugyanis azzal bízott meg, hogy próbáljam meg kielemezni, mely ellenzéki vezéregyéniségek a legkarizmatikusabbak, közülük kikkel érdemes számolni.
– Ez nagyon érdekes – élénkült fel Aczél.
– Amint azt ti is tudjátok, fontos, hogy több évre előre tekintsünk. Ehhez pedig nélkülözhetetlen, hogy értékeljük a különböző oldalon feltűnt jelölteket, akik nagy valószínűséggel a jövő meghatározó politikai személyiségei lehetnek.
– Erről már többször is beszéltünk – bólintott Aczél –, folytasd!
– New York-i barátaink tudnak arról, hogy Németh Miklós teljeskörű felhatalmazást kapott Gorbacsovtól az átalakításra, a reformok végigvitelére. Ő az egyik, akivel mindenképpen számolni kell, mert most már nemcsak Gorbacsov elfogadható sakkfigurája, hanem a németek által támogatott „csendes forradalom” vezéralakja is. Németh alkalmas a politikai reformok végigvitelére, sőt meggyorsítására. Ha szükséges, Grósszal is szembeszáll, hajlandó tárgyalni az ellenzékkel és keresni fogja a megegyezést.
– Egy-két éve még nem gondoltam volna, hogy így kinövi magát.
– Én sem, Gyuri bátyám – bólintott Matyi. – Nézzük, az MSZMP-ből ki jöhet még szóba! Az első természetesen Pozsgay, hiszen ott bábáskodott az MDF születésénél, neki

köszönhetik, hogy akkora hírverés lett körülöttük. Pozsgay az ellenzék számára is elfogadható személyiség, belőle, a nemzet nagy magyarjából még sok minden lehet. A harmadik Nyers. Személyéhez köthető az új gazdasági mechanizmus, s az egyenessége, a reform iránti elkötelezettsége vitathatatlan.

– Es Grósz, Berecz? – kérdezte a tábornok.

– Ők a szocializmus fennmaradását akarják, a változások lassítói, fogalmazhatunk úgy is: már rövid távon is a kerékkötői.

– Grószt azért ne írjátok le teljesen – szólt közbe Aczél. – Furcsa ember, tőle még az is kitelik, hogy katonai puccsot hajt végre, ha nagyon sarokba szorítják.

– Igen, mi is tudjuk, hogy nem fogja dalolva átadni a hatalmat. Természetesen vele is számolni kell, de inkább csak negatív értelemben. Az amerikaiak gyakorlatilag már leírták, s ha mégis drasztikusan beavatkozna a folyamatokba, akkor az IMF, a Világbank, de a németek is leálh'tanának minden pénzügyi támogatást és az ország gazdasága összeomlana. Elég fafejű, de ezt csak meg tudják értetni vele.

– Bereczet kihúzhatjátok a listáról – jegyezte meg Aczél –, most az áprilisi KB-ülésen valószínűleg kiejtik a PB-ből. Váncsa nem jelölte az új tagok közé, azt beszélik, Grósz hagyatta ki. Nézzük az ellenzéket: hány vezéregyéniséget találtatok a soraikban?

– Olyat egyet sem, aki üstökösként tűnhetne fel a jobboldali jövő égboltján. Ez a gond, Gyuri bátyám. Bíró Zoltán, az MDF első embere például elképzelhetetlen miniszterelnökként. Vannak persze az MDF-ben még érdekes vezéregyéniségek, mint például Csengey Dénes, Cso-óri Sándor, de ők sem. Ott van Csurka is.

– Csurka tehetséges drámaíró – jegyezte meg Aczél. – Vannak persze nem kívánatos megnyilvánulásai, de én tudtam kezelni. Ő például egy karizmatikus személyiség.

– Lehet, de a szélsőséges megnyilvánulásai, az állandó kommunistázásai miatt még a reformerek sem tudnák elfogadni. Ő az a típus, aki képes lenne a jobboldali szélsőségesek élére állni és ordítozva leszámolni a jelenlegi hatalommal. Folytassuk Lezsákkal! Vitathatatlan érdeme a lakitelki találkozó, amelyet az ő tanyáján rendeztek. Szerepe lehet persze, de csak másodlagos, harmadlagos, népi szónoknak is gyenge.

Sorra vették a többi MDF-es vezetőt és megállapították, hogy egyikük sem jöhet szóba.

– Nézzük a kedvenc pártodat, Gyuri bátyám! Kiss Jánost el tudnád-e képzelni miniszterelnöknek? Ugye, nem? És a szamizdatosokat, Demszkyt, Harasztit? Őket sem. Pető Iván? Koncepciózus, megfontolt, megtanulhat esetleg szónokolni is, de nem. A hozzájuk csatalakozott 56-osok? Mécs Imre? Rendes ember, tisztességes, egyenes, de nem vezéregyéniség.

– És Tölgyessy Péter? – kérdezte a docens.

– Na látod, ő jó szónok, tudja, mit akar, a jogállamiság élharcosa. Tudja, mi kell az országnak, de kilóg egy kicsit a sorból, kevés a vezetői körben a támogatója. Ha az SZDSZ-en belül róla kellene szavazni, biztosan alulmaradna. A többi is tudálékos tudósalkat, elméleti okostojás. Túl elitek, képtelenek a néppel kommunikálni, az egyszerű emberek szintjére leereszkedni.

Ezen vitatkoztak néhány percig, aztán Matyi másokkal folytatta:

– A kisgazdákat és szociáldemokratákat telerakták beépített emberekkel, ügynökökkel. A történelmi nagy öregek, Révész András, Pártay nem játszhatnak komoly szerepet, Bihari Mihály meghatározó egyéniség lehetett volna, de otthagyta őket. Ruttner, Takács és a többi inkább az osztódást, a szakadást segíti elő. Némelyik persze alkalmas lehetne komolyabb szerepre is, de a belső marakodásban el kell, hogy vérezzen.

– Most, hogy a végére értél, ott tartunk, hogy senki sincs – csóválta a fejét Aczél.

Néhány másodpercig csendben meredtek maguk elé.

*

A mostani jelölt, szám szerint még csak a második, aki eljutott a felvételi rostán, addig, hogy Bécsbe is kihozta, egy gazellatestű, karcsú, szőke tornatanárnő, jól bírta az iramot. Kétszer is végigsétáltatta Árpival a Mariahilfer strassét. Neki meg sem kottyant a félnapos vásárlás, az egyik üzletből a másikba mászkálás, míg a férfit teljesen kifárasztotta. Csak egy dolog tartotta benne a lelket: a tornatanárnő hosszú formás lába és a gömbölyded hátsója. Többször is alaposan szemügyre vette, amikor a nő erősebb iramot diktálva kicsit megelőzte. Ilyenkor gondolatban rövid időutazást tett, elképzelte, hogy két-három óra múlva már ott ring majd előtte az a fenék, s ő hátranyúlhat, jól marokra foghatja.

Szerencsére a boltok és az áruházak mintegy vezényszóra egyszerre zártak, a tornatanárnő pedig közölte, hogy éhes. Jöhet hát a program második része, a vacsora. Ismert néhány helyet, ahol remekül főztek, de azért megkérdezte, mit szeretne: olasz vagy osztrák ételt? Olaszt akart.

A Pizzalandról jók voltak a tapasztalatai, a szállodától nem messze is volt egy. Belakmároztak egy jó nagy adag Tenger-gyümölcseit, közben két-két korsó sört is megittak, ettől a tornatanárnő feldobódott, kissé spicces lett, ám a hotelszobában mégsem ment minden simán. A nő nem akart vele együtt fürödni, így Árpinak kellett először zuhanyoznia. Tíz perc alatt elkészült, s meztelenül jött vissza. Amikor a tornatanárnő meglátta, elvörösödött, szemérmesen elfordult, felkapta a holmija és berohant a fürdőszobába.

Az ajtó nem sokat szigetelt, így minden kihallatszott. Árpit megdöbbentette, hogy tizenöt percig nem történt semmi.

– Mi az istent csinálhat? – kérdezte saját magától, hiszen semmiféle nesz sem hallatszott. Aztán odabent végre megeredtek a csapok. Húsz percig zuhanyozott, közben lehúzták a vécét is.

– A kis ravasz, sunnyogva kakál.

Árpi pár percig ezen derült, aztán elzárták a csapokat. Törülközés következett, majd a mosdó feletti tükör előtti kis polcon csörgött-zörgött valami. Megint csend. Rohadt csend. Mi a fenét csinálhat? Csak nem sminkeli ki maga éjszakára? Vagy bekeni az arcát valamilyen krémes trutymóval?

Megengedte a hideg vizet. Jó jel. Valamit lemos. Utána újabb csend. A vágy, amit eleinte érzett, már rég elmúlt Újra maga elé képzelte a gömbölyű hátsót, s a remélhetően hamarosan sorrakerülő együttlétet, ettől nyomban visszatért a szexuális vágya. Most már azt a rohadt csendet sem szidta.

Váratlanul kinyílt a fürdőszobaajtó. A tornatanárnő nem törülközőbe csavarva jött ki, hanem a délután vásárolt új joggingban. Csak nehogy lemenjen futni...

*

– Szóval, ott tartunk, hogy senki sincs – ismételte meg Aczél. Matyi bólintott

– Látszólag. Úgy látszik, ezek az ellenzékiek a többségükben kommunista szüleiktől magukba szippantották azt a sok évtizedes beidegződést, hogy valakinek meg kell mondani Jelűiről”, hogy ki az elfogadható. Saját körben, maguktól még tudnak vezetőket választani, de azokat semmibe veszik, vagy nem tartják maguknál többre, így aztán fúrni kezdik, frakcióznak, s ahol tudnak, betartanak.

– Ez az MSZMP-re is áll, a legintrikusabb párt – szögezte le a docens.

– Na, azért Kádárral senki sem mert szembeszállni – emelte fel a karját Aczél –, őt mindenki elfogadta, a KB-ban mindenki tartott tőle és felnézett rá.

– Nekem más a véleményem, Aczél elvtárs – folytatta a docens. – A jóságos Kádár atyuska 1958-ig kicsinálta az összes szóbajöhető politikai ellenfelét, s az ő esetében is szóltak valahonnan, csak nem felülről, hanem keletről, a Nagy Földről. Mellesleg ellene is áskálódtak, Marosam se véletlenül golyózta ki Kádár, Biszku Béla pedig feljelentette

Moszkvában és puccsal akarta eltávolítani a hatalomból.

– Erről ne nyissunk most vitát – szólt közbe Matyi. – Ott tartottunk, hogy mi magyarok mindig elvárjuk, hogy olyan valaki mögé sorakozhassunk fel, akit „felülről” ajánlanak. Legyen ez a felülről” most a nyugat. Miután a baloldalon adott már egy ilyen ember, Németh Miklós, akit a nyugatnémetek és Gorbacsov is elfogadnak, azt kell megvizsgálnunk, hogy a jobboldalon is találunk-e ilyen személyiséget!

– Nem elég csak találni, azt el is kell fogadtatni a nyugattal.

– Igen, Gyuri bátyám. A jövőben is érvényesülni fog a megszokott elv, hogy „felülről” leszólnak, csak épp nem innen, nem keletről, hanem valahonnan az óceánon túlról. Ezután is megmondják, ki legyen a kiválasztott, s nyilván olyan, aki az ő érdekeiknek is megfelel.

– Valóban.

– Nos, New Yorkban és Wahington D. C.-ben már két-három ilyen jelöltről is tudnak. Az egyik Németh Miklós, akit ugyebár Gorbacsov, Kohl kancellár és Mark Palmer jó közvetítő munkájának köszönhetően az amerikaiak is elfogadnak.

– Ki a másik kettő?

– Nem tudom, Gyuri bátyám, nem sikerült kideríteni. Az a gyanúm, hogy valamilyen titkos paktum aláírói, így kerülhettek képbe. Csak annyit közöltek: ellenzékiek, de bizonytalan még a személyük. Egyik a kiszemelt, a másik csak tartalék. Ezért is kértem ezt a szűkkörű találkozót. Talán így négyen, együtt kitaláljuk, hogy kire gondolhattak.

– De hiszen sorra vettünk szinte minden nevet...

– Igen, de csak felületesen. Nem kizárt, hogy a kiszemelt még ravaszul a háttérbe húzódik. Lehetséges, hogy még keresi a helyét. Bizonyára nem találta meg azt a pártot, amelyiknek az ellenzéki oldalon a legnagyobb lesz a tömegbázisa.

– Ha több párt közti lavírozót kerestek, akkor ott van Bihari Mihály -jegyezte meg a doccens.

– Ő már próbálkozott a kisgazdáknál, a szocdemeknél is, de ő egyenes ember, inkább tudósalkat, mintsem ravasz, intrikus politikus.

– Miért kell nekünk Macchiavelli-típusú cselszövőt keresnünk?

– Nem, öregem, ezt vissza is vonom, mielőtt rossz irányban folytatjuk! Legyen tehát a keresett személy olyasvalaki, aki korrekt, valahol már tekintélyt szerzett, tiszta a múltja és a családi kapcsolatai révén is elfogadható a nyugat számára.

– Én sok alternatív szervezetről írt tanulmányt, cikket és különféle anyagot átolvastam – töprengett hangosan a docens –, de nem ugrik be senki. Több politikus kezdte itt vagy ott, feltűnt a monori, a lakitelki találkozón, aztán tavaly a szárszóin is. Hol az egyik, hol a másik ellenzéki szervezkedésnél aktivizálódtak. Ti is ismeritek ezeket, de egyik sem igazán felel meg, Matyi, a te kritériumaidnak. Talán csak egy...

– Ne mondd ki a nevét, írd le egy papírlapra, hogy ne lássuk, aztán ha a többieknek is akad hasonló embere, majd egyeztetjük. Tábornok?

– Tavaly Árpi felhívta a figyelmet valakire, aki késő este többször is bement a Parlamentbe Pozsgay Imre társaságában. Úgy tűnt akkor, hogy az államminiszter úr tanítgatja. Én is írjam le?

– Igen, tábornok. Te következel, Gyuri bátyám!

– Emlékezzetek csak, a jó múltkoriban beszéltünk arról, hogy Emil titkos társaságának egy szűk köre mesterkedik valamiben. En tudok valakiről, akit Emil lassan már két évtizede támogat. Egyszer mesélte, hogy hosszútávú tervei vannak vele. Adj egy kis cetlit, én is leírom!

– Köszönöm – mondta Matyi és egy papírlapért nyúlt. – Nos, nekem is feltűnt egy személy. Olyan, akinek tekintélye van. Még alig ismerik, de néhányszor már megmutatta magát. Igaz, a neve nem nagyon forgott a sajtóban.

Ő is leírta, aztán a többiek felé fordult:

– Na, most mindenki tegye ki az asztalra a maga cetlijét. Odahelyezték eléje, sorra egymás mellé és megnézték.

– Hihetetlen, mind a négyen ugyanarra a személyre gondoltunk: Antall Józsefre!

– Igen – mosolyodott el a docens –, Antall tavaly ott volt Szárszón Pártay Tivadarnál, aztán a Pilvax Kávéházban is, amikor a kisgazdák zászlót bontottak, de ő maga nem lépett be a pártba.

– Biztosan szóltak neki „felülről”, hogy zavaros, széthúzó, bizonytalan társaság.

– Nem hiszem, Matyi, Antall erre magától is rájött Csak azért kezdhette náluk, mert kötődik hozzájuk.

– Ez az Antall a fia a 45 utáni kisgazda újjáépítési miniszternek?

– Igen, Aczél elvtárs – bólintott a docens, aztán folytatta: – Antall utána a Bajcsy-Zsilinszky Baráti Társaságban tűnt fel, s ott szerzett magának tekintélyt. Most tavasszal pedig tudjátok már, hol van? Az MDF-ben!

– Abban a népi-nemzeti mozgalomban, amelynek legnagyobb a tömegbázisa. Nagyon érdekes...

– Valóban az, Matyi. Ha Pozsgay is jó barátja, emellett segíti, oktatgatja, akkor fontos szerepet szánhatnak neki. Tegyük hozzá ehhez még Emil titkos társaságának a támogatását és máris megvan a jelölt Antall József...

*

Ugyanekkor Bécs ama bizonyos, viszonylag olcsó szállodájában Aφí már a neki rögtönzött divatbemutatót nézte. A szőke, melírozott hajú kezdő tornatanárnő, akit le kellett tesztelnie, már a harmadik ruhát próbálta fel. Többször is elsétált a franciaágy előtt a manökeneket utánzó léptekkel, s még ügyesen forgott is.

– Ebben is csinos vagy, jól választottál – mondta neki, aztán az egyik reklámszatyorra mutatott: – Szeretném látni az alsóneműt is!

A tornatanárnő bólintott és vetkőzött. Bezzeg most nem olyan szégyellős, mint egy órája, amikor külön ment zuhanyozni. Nem gátlásos, leveszi a melltartóját. Lapos, de izmos a melle, állapította meg Árpi, s figyelmét az altestre összpontosította. Csak egy pillanatig látta a dús, szökés szőrzetet, a ráhúzott csipkebugyi mindjárt eltakarta.

– Ez igen, valóságos szexbomba vagy benne. Lássuk a lila színűt is! Másodszor jobban megnézte. A mellbimbók feszesen álltak, a szőrzet most valahogy bozontosabbnak tűnt.

– Ez is remek.

A ki tudja, hányadik séta és forgás után intett, hogy jöjjön közelebb. Átölelte a derekát és lehúzta róla.

– Na, még nem fejeztem be, még van egy...

– Nem baj, azt majd reggel megnézem. Most fontosabb dolgok várnak ránk...

– Jó, de kapcsold le a villanyt!

Lekapcsolta. A tornatanámő bemászott a takaró alá.

– Most már jöhetsz – mondta.

Követte és melléje húzódott. A nő átkarolta a fejét és a fülébe nyalt. Brrr. Csókolózni nem akart, de széttárta magát, s valamilyen talajtornaelemmel addig billegtette a férfit, amíg becsusszant a combja közé.

Ez a „látogatás” korántsem volt olyan szívélyes, mint Krisztináé, vagy Corináé. Árpi úgy érezte, mintha néhány seggberúgással noszogatták volna vendégségbe.

A tornászó-kalimpáló lábak továbbra sem hagyták a férfit érvényesülni. Ha a derék fenék beszélni tudott volna, nyilván panaszkodott volna:

– Normális ez a hülye tyúk? Úgy pattogtat, mintha focilabda lennék. Sőt, tapos is, mint egy cövek végét. Még a körmeit is belém mélyeszti...

*

A vendégszobában nem volt szükség tornamutatványokra. Az Öreg művészi tökélyre vitte finom érintgető tevékenységét, s elégedetten állapította meg újra, hogy a lány a szívével, a lelkével, testének minden porcikájával az övé. Úgy érezte, most már eljött az ideje, hogy kihozza a maximumot szép partneréből. A lány nyöszörögve kérlelte:

– Megőrülök érted, imádnivaló, édes főnök... gyere...

Nem kellett biztatni, nyomban betért. VIP-vendégnek kijáró finom, szorító ölelés köszöntötte, aztán kezdődhetett a tánc, a lassú, hosszú tangó, amit annyira szeretett.

Már a kellemes elernyedés állapotában relaxáltak egymás mellett, egyik kezüket egymásba fonva, szorítva, amikor az Öreg székre tett zakójában valami bipbipelni kezdett. A férfi azonnal felugrott, odasietett. Kivette a belső zsebből a cigarettásdoboznyi vevőegységét Gyakorlott, gyors mozdulattal elemet és kazettát cserélt benne, aztán visszabújt a lány mellé:

– Dolgozik a kis szerkentyű.

– Csak nem bennünket veszel fel?

– Erre anélkül is emlékezni fogok.

– Van valaki Árpi lakásában?

– Igen, a szokásos kis csapat. Tudják, hogy visszaadtad a barátunknak a kulcsát, azt is tudhatták, hogy Árpi külföldön van, így aztán semmi akadálya, hogy idejöjjenek.

– Egy ilyen szerkentyűt itt hagyhatsz nekem is, a távollétedben én is felvehetem a beszélgetésüket.

– Köszönöm, lehet, hogy megkérlek majd rá.

– De inkább mégsem, mert akkor nem utazol ide, nem leszel így velem, imádnivaló, édes főnök.

19.FEJEZET

A legrosszabb pillanatban

Egy elegáns étteremben vacsoráztak kettesben. Árpi ezúttal még virágot is vitt a lánynak. Krisztina kedves volt hozzá, de nyomban más témára terelte a beszélgetést, ha kettejük dolgát hozta szóba. Ez nagyon elkedvetlenítette a férfit. Nem talált magyarázatot arra, hogy miért változott meg annyira a lány.

Vacsora után visszavitte a Szent István parki épületbe. Ibi, a titkárnőjelölt még a képviselet irodájában ügyelt.

– Na, kibeszéltétek magatokat? – kérdezte.

– Igen – bólintott az irodavezető-helyettes –, köszönöm, hogy megvártál. Nézd, milyen szép csokrot kaptam Árpitól!

– Tényleg szép, mindjárt hozok egy vázát.

Lekapott egyet a titkárság polcáról és kisietett a fürdőszobába, hogy vizet töltsön bele.

– Krisztina, olyan régen voltunk már úgy együtt.

– Valóban, Árpi.

– Szeretném, ha visszavennéd a kulcsodat és átjönnél hozzám.

– Ugyan minek, eleget ettél-ittál, holnap meg jön a takarítónőd, neki van kulcsa, majd ő rendbe teszi a lakásod.

– Szeretnék veled aludni.

– Nem, Árpi.

– Miért nem?

– Mert nem!

– Fantasztikusan jól nézel ki, egyre kívánatosabb nő vagy.

– Adok magamra, igyekszem megfelelni az elvárásoknak.

– Na, gyere át...

– Nem lehet, Árpi, mondtam már, hogy nem leszek a szeretőd.
– Az Öreg ennyire fontos neked?
– Igen. Meg kell értened, egyszerre csak egy férfi kedvese tudok lenni. Azt szeretném, ha a jövőben csak barátok lennénk.
Ibi jött vissza a vázával. A férfi arcát látva azonnal rájött, hogy valami probléma van közöttük.
– Zavarok?
– Nem, különben is rólad van szó. Árpi szeretne megkérni.
– De Krisztina... Én-én – hebegett Árpi zavartan.
– Későre jár már, Ibi, felesleges hazamenned, épp ezért Árpi úgy gondolta, felajánlja neked, hogy aludj vele.
– De Krisztina...
– Nagy tiszteletű uraságodnak amúgy is ki kellene próbálni a barátnőmet, mielőtt véglegesítjük. Praktikus lenne most szeretkeznetek. Megtakaríthatnátok egy bécsi utat, azt a schillinget pedig, ami ilyenkor vásárlásra jár, Ibi itthon is el tudja költeni.
Most az idegenvezető jött zavarba:
– De Kriszti, csak így?
– Ugyan, drága barátnőm, megbeszéltük, hogy ez is része a felvételi procedúrának. Vállaltad. Árpi különben sem idegen, már megismerted, jó fej.
– Igen – mosolygott a férfira.
– Lányok-lányok... – sóhajtott Árpi a fejét csóválva.
– Ibi tetszik neked, nem?
– De igen.
– Na, akkor indulás, mert álmos vagyok!
– Nem lehetne esetleg itt, a vendégszobában? – próbálkozott Árpi.
– Nem, még éjjel átjönnél hozzám is.
– Abban biztos lehetsz!
– Menjetek csak, Ibinek is jobb lesz, ha nem ilyen kupis körülmények között kell csinálnia.
– Igen – helyeselt a lány –, hogy is szoktad szólítani őt, Kriszti?
– Árpika, kedves.
– Na, hozom a cuccaim, aztán mehetünk... Árpika kedves. Krisztina az ajtó felé kísérte a férfit, közben odasúgta:
– Tetszel Ibinek, most nincs barátja, ha ügyes vagy, megfoghatod magadnak.
– Kösz.
– Nehogy elszúrd...

*

– Sokat tököltök, drágáim – tette le Krisztina a fülhallgatót.
Végighallgatta volna őket, de dolga akadt. Magára kapta az irhabundáját és szinte nesztelenül hagyta el a képviseletet. Amikor kilépett az épületből, a Szent Isván park túloldaláról egy kocsi kétszer felvillantotta a lámpáit.
Nem sétált át a téren, megkerülte, a házak mellett ment végig. Egy ott parkoló Dacia ajtaja kinyílt. Beült az anyósülésre. A férfi köszönösképpen megpaskolta a lány combjait, aztán indított.

*

Árpi hálószobájában eközben már túljutottak a hosszadalmas előkészületeken. Eljött az ideje, hogy továbblépjenek.
A férfi lekapcsolta a villanyt. Hirtelen koromsötét lett, de mélyen rögződött benne az utolsó kép. Pontosan tudta, hogy helyezkedik el Ibi. Soha még nem rohant így vendégségbe,

úgy esett be, mint aki fejest ugrik.
És ekkor puff neki, megcsörrent az éjjeliszekrényen a telefon.
– Hagyd, ne vedd fel – lihegte Ibi.
– Hátha Krisztina – állt le Árpi és a kagylóért nyúlt: – Szia, én vagyok!
Azonnal megismerte Corina hangját. Egyetlen pillanat alatt visszanyerte önuralmát.
– Jóságos Isten...
– De örülök, hogy sikerült elérni.
A vendégség egycsapásra véget ért. Ibi megértően elbocsátotta, a férfi felülhetett, beszélhetett:
– Végre jelentkeztél, azt hittem, már örökre nyomod veszett.
– A barátnőmnél vagyok, Irinánál. Tudod, annál, aki egykor az Öreg kedvese volt.
Árpi ezt tudta, s azt is sejtette, hogy azért beszél így, mert a telefont lehallgathatják.
– Azt hittem, már elfelejtettél.
– Nem, sohasem.
– Írtam neked.
− Én is.
– Nem kaptam meg.
– Azt hittem, már nem kellek neked, együtt élsz az Öreg körül forgolódó egyik szépséggel.
– Hogy gondolhatsz ilyet? Tudod, hogy téged szeretlek.
– Minden férfi ezt mondja...
– És te? Együtt élsz valakivel?
– Megnyugtatlak, senkivel sem. Még most is egyetemi oktató vagyok és Irina férjének védőszárnyai alatt élek.
– Hála Istennek! Hiányoztál, drága Corina.
−Te is.
– Olyan jó lenne találkozni, újra együtt lenni.
– Én nem mozdulhatok innen, de te kijöhetnél az Öreggel.
– Amikor csak akarod!
– A barátnőm és a férje is szívesen látna benneteket.
– Akkor rábeszélem az Öreget.
– Gyere, nagyon várlak!
A beszélgetés ezen a ponton megszakadt. Árpi letette a kagylót és ledőlt Ibi mellé:
– Atyaúristen, épp ilyenkor hívott.
– Az eltűnt, reménytelen szerelmed volt? Corina, akiről Kriszti mesélt?
– Igen. Fantasztikus...
– Mázlista vagy, szeret, ugye?
– Igen.
Hallgattak vagy fél percig a sötétben, aztán Ibi puszilgatni kezdte a férfi mellkasát.
– Ne, Ibi, képtelen lennék rá. Ne haragudj.
– Megértelek – súgta és a férfihoz simult.
Árpi fél órán át csak arra volt képes, hogy a szerelméről áradozzon. A titkárnő irigykedve hallgatta, őt még sohasem szerették így. Ettől csak még jobban kívánta a férfit. Simogatni kezdte.
– Nem szabad, Ibi. Jó nő vagy, izgató, de ezek után nem csalhatom meg. Ne haragudj!
– Nem haragszom – sóhajtott csalódottan.
– Próbáljunk meg aludni.
Megpróbáltak. Árpinak egy idő után sikerült is, aztán amikor a féri horkolni kezdett, Ibi feladta.

*

Az Öreg feljött ebédelni és akkor közölte Tamarával:

– Nem fogod elhinni, ki hívott fel fél órával ezelőtt.

– Csak nem Judit gonoszkodik megint?

– Nem. Irinával beszéltem!

– Ó, de jó, hogy van?

– Kitűnően, remek a házasságuk. Azt üzeni, hogy nagyon sok mesélnivalója van, majd személyesen elmondja neked.

– Hogyhogy? Idejönnek?

– Nem, mi megyünk oda! Az első titkár meghívott bennünket és Árpit. Néhány nap múlva utazunk a Szovjetunióba.

– Ó, de jó – tört ki belőle az üdvrivalgás, aztán mindjárt el is szomorodott: – Én nem mehetek.

– Miért nem? A feleségem vagy, amerikai állampolgár...

– Félek. Ne haragudj, de abba az országba soha többé nem teszem be a lábam.

Az Öreg hiába győzködte ebédelés közben. Bármivel érvelt, a válasz mindig „nem!” lett.

– Inkább szabadságot adok neked arra a néhány napra. Ez hatott, az Öreg szeme felcsillant:

– Hogy érted azt, hogy szabadságot?

– Végtére is egy házasság olyan, mint a munka: néha, nagyritkán az én drága férjecskémnek is jár egy ki szabadság, kikapcsolódás. Az alatt a néhány nap alatt, amíg ott leszel, kedvedre hancúrozhatsz a Ketteskékkel, Hármaskákkal, a jutalomként kapott nevesincs lánykákal.

– Nekem elég vagy te, senki mást sem akarok.

– Mielőtt ígérgetnél és fogadkoznál, inkább maradjunk annyiban, hogy ha olyan alkalom adódik, amit sértés lenne visszautasítani, akkor használd ki kedvedre, jó? Megengedem, hogy Irináéknál együtt legyél valakivel... egy, esetleg még egy lánnyal, ám csakis egyszer.

– Nahát...

– Látom, kedvedre való ez a lehetőség – mosolyodott el Tamara.

– Nem hiszem, hogy sor kerül ilyesmire, de jólesik, hogy megengeded. Akkor hát nem számít megcsalásnak sem.

– Így nem és beszámolnod sem kell róla. Ha mégis rákérdeznék, mert lehet, hogy izgatni fog a dolog, csupán az a kérésem, hogy bármit mondasz is, ne hazudj. – Oké, ezt megígérem, bár nem hiszem, hogy bármi is tölteniük.

*

Árpi nem akart üres kézzel utazni. Indulás előtt összeállította a március közepe óta eltelt időszak fontosabb magyar eseményeinek összefoglalóját:

Április 19-én országos gyűlést tartott az SZDSZ, 20-án a vatikánban fogadta a pápa Pozsgayt, 21-én megint leértékelték a forintot, 22-23-án az országgyűlés elfogadta a sztrájktörvényt, a Független Jogász Fórum kezdeményezésére megalakult az Ellenzéki Kerekasztal. A hónap végén Grósz Moszkvába, majd Kárpátaljára látogatott. Április 2-án megkezdte újjászervezését a Magyar Függetlenségi Párt, 4-én országos egyesületté alakult az 1979-ben SZETA-ként elhíresült Szegényeket Támogató Alap. Április 6.: Románia-ellenes tiltakozás, április 10-11.: Várkonyi Péter képviselte Magyarországot a VSZ tagállamai külügyminisztereinek berlini ülésén. Na, ez érdekes: április 12. Az MSZMP KB átalakította a Politikai Bizottságot. Kihagyták a tagok sorából Berecz Jánost, Csehák Juditot, Lukács Jánost és Szabó István nádudvari tsz-elnököt. Április 14.: leértékelték 6 százalékkal a forintot, az MDF nyomban válságkormány létrehozását javasolta.

Április 15-én Árpi is lent járt Kecskeméten, a Reform-műhely címmel tartott országos tanácskozáson, ahol Pozsgay volt a sztár. Erről bővebben írt: megszületett az MSZMP belső

ellenzéke, az úgynevezett reformkörök mozgalma. Kecskeméten nemcsak bírálták a pártot és a kormányt, hanem azt is kimondták, hogy mindkettőt alkalmatlannak tartják a további tevékenység folytatására és 1989 őszére pártkongresszust javasoltak.

Április 16-17-én az SZDSZ szakértői kormány létrehozását javasolta, egyben Magyarország semlegességének kikiáltását. Grósz Bulgáriába látogatott, a párt Központi Ellenőrző Bizottsága pedig érvénytelenítette azt az 1988. április 8-ai döntését, amellyel kizárta Bihari Mihályt, Bíró Zoltánt és Lengyel Lászlót.

20. FEJEZET

Látogatás egy elsőtitkárnál

Az Öreg a repülőgépen olvasta el az anyagot, megköszönte és szokásához híven arra kérte Árpit, hogy néhány eseményre térjen ki szóban részletesebben is. Árpi röviden válaszolt a kérdéseire, szemlátomást nem érdekelték a politikai ügyek, inkább Corináról mesélt. Ez meg az Öreget nem érdekelte, mert a könyökén jött ki. Némely részletet már harmadszor hallotta, de udvariasságból igyekezett érdeklődő arcot vágni. Bezzeg a Bécsbe kivitt lányokról szinte semmit sem mondott, pedig az jobban érdekelte volna.

Moszkvában egy külügy minisztériumi protokollos várta őket, onnan már különgéppel repült tovább a fontos „delegáció”. A tagköztársaság fővárosában az amerikai országúti cirkálókra emlékeztető, Csajka típusú fekete kocsi gondosan megválasztott kerülő utakon, szebb városrészeken, új lakótelepek mellett és kicsinosított utcákon vitte őket a pártvezetők részére fenntartott palotába. Ott szállásolták el őket királyinak is beillő lakosztályokban. Nemsokára megérkezett egy másik Csajkával és a testőreivel Irina, aki Árpi nagy örömére magával hozta Corinát is. Az csak természetes, hogy a szerelmesek azonnal egymás karjaiba omlottak.

– Biztos van sok megbeszélni valótok – szólt oda Irina –, sétálhattok egyet a parkban. Fél óra múlva vacsorázni viszlek benneteket.

*

A tiszteletükre rendezett fogadást követően Irina körbevezette a köztársasági palotában a szerelmespárt, az elsőtitkár pedig áthívta az Öreget egy könyvtárszobába vodkázni. Tolmácsra nem volt szükség, mert a tagköztársaság első embere kitűnően beszélt angolul.

Egy palotaalkalmazott eléjük tette a jókora tálcát, parancsra várva állva kihúzta magát, az első titkár egyetlen mozdulattal elküldte.

– Jobban járunk, ha mi töltögetünk magunknak – mondta és odanyújtott egy üveget a vendégének.

Az Öreg bólintott, átvette és teleöntötte a kristálypoharat.

– Nálunk hagyomány, hogy pohárköszöntőt mondjuk. Igyunk arra, hogy mindkettőnk számára hasznos legyen az eszmecsere, amit mostantól folytatunk.

– Igyunk!

Fenékig ürítették, aztán az elsőtitkár rátért a témára:

– Bámulatos aknamunkát folytatnak önök a szocialista tábor szétbomlasztására. Az ezzel kapcsolatos információink nyilván egyoldalúak, mi másként látjuk innen a dolgokat, mint a kelet-közép-európai testvérpártok. Épp ezért szeretném jobban megérteni mi történik a nyugati határvidékeinken. Kérem, meséljen az ott végbemenő átalakulásról!

– Minden szocialista országgal kapcsolatban más és más az elképzelésünk. Én most csak Magyarországgal foglalkozom. Segítjük az MSZMP hatalmon lévő reformerőit, hogy rendbetehessék az ország gazdaságát, ugyanakkor érdekünk az is, hogy felgyorsuljanak a demokratizálási folyamatok.

– De önök támogatják a megalakult ellenzéki pártokat.

– Csak élünk a lehetőséggel, amit Gorbacsov főtitkár nyújtott a számukra azzal, hogy a helyi sajátosságoknak megfelelően nagyobb önállóságot és mozgásteret biztosított nekik. Ezen belül munkálkodunk.

– Ez a látszat, ám ha az ott történő események mögé nézünk, számos jel mutat arra, hogy a szocializmus felszámolását fontolgató szélsőséges csoportokat is segítik. Ezek közül nem is egy szakítani akar a Szovjetunióval, fel akarja rúgni a szövetségi rendszert, esetleg még a Varsói Szerződésből való kilépést is megkockáztathatná.

– Kétségtelen, hogy előfordulnak ilyen szélsőségek is, de a hatalom elhatárolódik ezektől. Grósz főtitkár és Németh Miklós miniszterelnök szocialista piacgazdaságot akar, ehhez a társadalom erejének nagy többségét szeretné megnyerni, nemzeti közmegegyezésre törekszik.

– Ez jól hangzik, ám ön is tudja, ha a jobboldal szót kaphat, megjelenhet a sajtóban, akkor rossz irányban befolyásolhatja a közvéleményt. A destruktív elemek, az ügyeskedők, az elégedetlenek, a több évtizede háttérbe szorított reakciósok egységbe tömörülhetnek, megerősödhetnek.

– Megvan ennek is a kockázata, de a szocialista munkáspárt erős, szilárdan kézben tartja a hatalmat.

– Ideig-óráig. Én nem engedném meg azt a köztársaságomban. A mi népünk csak a szocializmus jövőjét tudja elképzelni.

– Biztos ebben, elsőtitkár úr? Akkor is ezt mondanák, ha mindenki szabadon, későbbi retorzió nélkül elmondhatná a véleményét?

– Akkor is! Ezt bizonyítják a választások is. A köztársaság állampolgárainak 99,9 százaléka ránk szavaz.

– Ezt tették korábban a magyarok is, de ha most lennének a választások, sokan másként voksolnának.

– ...Ebben egyetértünk. S épp ez a baj. Az ottani kommunisták nagy hibát követnek el, hogy tétlenül tűrik a másként gondolkodók térnyerését. Ráadásul nem avatkozhatnak be erős kézzel, mert önök az IMF– és a Világbank-tagsággal, a sok nyugati kölcsönnel kiszolgáltatott helyzetbe hozták őket, nemcsak a gazdaságukat befolyásolhatják, a politikába is beleszólnak.

– Csak a korábbi diktatúrán enyhítünk, az emberi jogok érvényesítése, a sajtó– és szólásszabadság mellett állunk ki.

– Ez csak jól hangzó maszlag! Valójában a tőke uralmát szeretnék kiterjeszteni arra az országra. Ha önök nem avatkoznának a magyarok belügyeibe, akkor ott semmi sem változna. Nagyon kevés a belülről jövő kezdeményezés, mindent önök indítanak el külföldről. A szememben ez nem más, mint a nyugat lépésenkénti, tudatos intervenciója.

– A Szovjetuniónak ebből a részéből nézve valóban az, Közép-Európában azonban másként látják. Úgy tudom, önöknél is megoszlanak a vélemények a nyugat támogatásával kapcsolatban. Gorbacsov főtitkár úr is elfogadja a segítségünket.

– Igen, mert szükségünk van rá. Sok mindenben egyetértek Gorbacsov elvtárssal, de látom, hogy számos kérdésben Moszkva sem egységes. Bizonyos folyamatok hosszabb távon a Szovjetunió létét is veszélyeztethetik. A pártelit egy része már a saját pecsenyéjét sütögeti, a kapitalizmus egyes elemeinek átvételével kokettál, s ez nagyon veszélyes.

– Ezt ön mondta, nem én.

– Tudja, Öreg elvtárs, én olvasom a tiltott irodalmi műveket, tudom, hogy az önök bankárlobbija titokban támogatta Lenin és Trockij elvtársat, aztán Sztálint is a Nagy Honvédő Háború idején. Ezek a szálak talán még most is megvannak.

– Én is úgy gondolom. Gorbacsov úr is élvezi ennek előnyeit.

– Igen, hálás is a pénzügyi segítségért, de Gorbacsov elvtárs lehet, hogy naiv és túlzottan jóindulatú. Számomra egészen más az üzenete Brzezinski úrnak. Olvastam a Nagy sakktábla című könyvét, abból kiderül, hogy az önök amerikai háttérkörei egészen mást akarnak. Legalább nekem árulja el: mi a céljuk?

Az Öreg elnevette magát:
– Gondolja, ha ön a KGB elnöke lenne és a CIA igazgatójának tenné fel a kérdést, világos és egyértelmű választ kapna?
– ...Nem is tudja, ezzel milyen sokat elárul.
– Téved, elsőtitkár úr. Én azért nem tudok pontos választ adni, mert ilyen nincs. Megvannak a jelennel, a holnappal, a holnaputánnal kapcsolatos célok, de egészen más a helyzet a távoli jövővel kapcsolatban. Nem vagyok Nostradamus, hogy felelőtlenül jövendölgessek önnek. A két világrendszer ma annak megfelelően halad békés irányban, ahogyan Gorbacsov úr és Reagan elnök úr a genfi erdei találkozón megállapodtak, s ezt később reykjaviki párbeszédük során is megerősítették. Gorbacsov urat nagy tisztelet övezi.
– Ezt nem kétlem, de önök megelégednek azzal, hogy csak a közép-kelet-európai országokat bomlasztják?
– A „bomlasztás” kifejezéssel nem tudok egyetérteni.
– Mindegy, hogyan nevezzük! Lehetek konkrétabb is: megelégednek önök azzal, hogy Magyarországon, Lengyelországban félkapitalista piacgazdaságot hoznak létre, aztán újraegyesítik a két Németországot, vagy pedig többet is akarnak?
– Mire céloz?
– A Szovjetunióra. Annak tagköztársaságai körében is elindítják-e a bomlasztó folyamatokat? Például a balti köztársaságokban. Máris sok a probléma Észt, a Lett és a Litván SZSZK-ban.
– Nyilván a gorbacsovi enyhülés ott is jó táptalajra talált.
– Igen, de azt tudnia kell önnek, hogy a Szovjetunió egy és oszthatatlan. Ebben a kérdésben Gorbacsov elvtárs sem hajlandó engedményekre.
– Igen, tudom. Erről nincs is szó. Ez az önök belügye.
– És ezt önök tiszteletben is tartják?
– Természetesen.
– ...Nem mondta valami meggyőzően. A maga helyében azt mondtam volna, amit a pápa: Isten útjai kifürkészhetetlenek.
Az Öreg elnevette magát, az elsőtitkár is elmosolyodott:
– Na látja, ez az igazság, Öreg. Maguknak hosszú távon a Szovjetunió sem kell. Politikai elképzeléseikben ott vannak Brezinski úr gondolatai.
– Nem akarok bókolni, de ön sokkal okosabb és előrelátóbb, mint gondoltam, elsőtitkár úr.

*

Az Öreg visszavonult a rendelkezésére bocsátott luxuslakosztály hálószobájába. Fél órája gondosan kiáztatta magát egy kád illatosított vízben, megborotválkozott és kedvenc parfümjéből is fújt egy keveset magára. Az ágyban várta az ismeretlen látogatót. Biztos volt abban, hogy Irina a tagköztársaság egyik legszebb lányát küldi.
A lakosztály ajtaját nyitva hagyta, hogy vendége nesztelenül bejöhessen. Még a kis olvasólámpát is kikapcsolta, hogy izgalmasabb legyen a játék. Amikor meghallotta a lépteket, oldalra fordult és úgy tett, mintha aludna.
Valaki bejött, odasétált az ágyához. A furcsa csak az volt, hogy nem női papucs csoszogására emlékeztető hangot, hanem körömcipő-kopogást hallott. Mindegy. Odanyúlt. A keze szoknyát érintett. Sebaj.
A vendége közben felkapcsolta a lámpát.
– Ejnye-ejnye, Öreg, te sohasem javulsz meg – mondta egy nagyon ismerős hang. Úgy megdöbbent, annyira meglepődött, hogy azonnal elmúlt a gerjedelme.
– Jóságos Isten! Corina! Mit keresel itt?! Neked Árpi mellett lenne a helyed...
– Igen, de előbb beszélnem kell veled.
– Bocsánat, azt hittem, az egyik meglepetés-lány az.

– Megnyugtatlak, már kicsinosítva, beillatosítva készenlétben áll, s arra vár, hogy megadjam neki a jelet.

– ...Helyes, formás?

– Meghiszem azt!

– Mi az a fontos dolog, amiről beszélni akarsz?

– Nem is tudom, hogyan kezdjem.

– Csak gyorsan, mert téged Árpi vár, én meg a kedves szexis ismeretlent. Mondd tehát, miben segítsek?

Corina bólintott, aztán odalépett a hifi-toronyhoz, keresett a rádióban valamilyen zenét és felerősítette a hangot. Utána odanyújtott egy köntöst az Öregnek és intett, hogy kövesse, majd leültek kint a teraszon. Az ajtót nyitvahagyták, a zene kihallatszott, nyugodtan beszélgethettek.

– Annak idején, amikor kint dolgoztam New Yorkban, az ENSZ-képviseleten, egyszer meglátogatott bennünket két securitates ügynök. Miután jól ismertem Kanadát, az ottani szokásokat, engem kértek fel, hogy kísérjem el őket.

– Mi a fenét csináltatok ott?

– Én csak kísérő voltam, nemigen avattak be, de hamar rájöttem, hogy hatalmas földbirtokokat vásárolnak.

− Kinek?

– Annak a rohadt Ceausescunak! A román államtól ellopott pénzt így akarta befektetni.

– Óriási...

– Egyikük, aki kettejük közül a főnök lehetett, megkért, hogy Elena Ceausescu részére segítsek bevásárolni. Vettem is tízezer dollárért mindenfélét. Azt hittem, csak ezért kellek, de este behívott a szobájába és közölte, az éjszakákat az ő ágyában kell töltenem.

– Belementél?

– Nem tehettem mást, mert tudtomra adta, a vásárlási ügy annyira bizalmas, hogy nem lehetnek tanúi. Securitates társát ki fogja nyírni és engem is, ha nem teszek a kedvére. Amennyiben elsőosztályú szexpartner leszek, akkor a jelentésében csak annyit ír rólam, hogy kihagyott az ügyletből, csupán ruhákat, aranyékszereket, parfümöket vásároltam, ezért nyugodtan visszaküldhetett New Yorkba.

– ...Kegyetlen kutyaszorító.

– Az volt. Megtettem, amit akart és igyekeztem semmiről sem tudni, kimaradni a dolgokból.

– Nem egészen világos, hogyan úsztad meg. Mi történt utána?

– Másnap autóbaleset áldozata lett a másik securitates és az a kanadai ügyvéd is, aki a földek adásvételét és jogi ügyeit intézte.

– Az ügynök-főnök tette el őket láb alól?

– Ő. Bizonyítani nem tudom, de a securitatés főnök felröhögött, amikor a tévéhíradóban a roncsot és az összeégett hullákat mutatták. „Ezt megünnepeljük”, mondta és különleges, pezsgős vacsorát hozatott fel a szobánkba. Féltem, hogy álmomban engem is elintéz, ezért maximálisan együttműködtem vele. Ittunk, szeretkeztünk, közben sikerült a whiskyjébe csempészni egy speciális szert, ami alkohollal keverve teljesen kiütötte. Utána még leerőltettem a torkán felüvegnyi Jack Danielst, nehogy éjjelre kijózanodjon és megfojtson.

– Akkor azt az éjszakát megúsztad...

– Igen, de éjjel történt még valami.

– Egyre cifrább az ügy.

– Igen. Kihasználtam, hogy hullarészeg és átnéztem a táskája tartalmát. Tele volt adásvételi szerződésekkel. Ezek különféle strómanok nevére szóltak, akik ismételten eladták a birtokokat valakiknek. Körmönfont forgatókönyvet valósítottak meg többszörös tulajdonoscserékkel, hogy ne derülhessen fény arra, végül kihez kerül az egész.

– Ezt így szokták csinálni, ha hatalmas vagyonokat akarnak eltüntetni. Folytasd!
– Akadtak olyan adásvételi szerződések is, amelyeknél az új tulajdonos lemondott a birtokról valamilyen off shore cég vagy személy javára. Találtam öt kész bianco-szerződést is, amelyeken az üresen hagyott helyekre csak a nevet és a dátumot kellett beírni. Feltételezem, hogy ezeket a securitatésok maguknak, vagy valamelyik Ceausescu-rokonnak akarták kiállítani. Egy ilyen bianco-szerződést kivettem a jókora kötegből. Nem ellopni akartam, csupán megszerezni valamit, ami bizonyíték erre a titkos akcióra, nekem pedig életbiztosítást jelenthet.
Az Öreg döbbenten hallgatta az ügy további részleteit, aztán nem bírta ki, hogy meg ne jegyezze:
– Eszerint ekkor Ceausescu és a felesége Kanada egyik legnagyobb földbirtokosa?
– Igen, ha azok a földek, erdők, tómenti vidékek mind a családja birtokába kerültek.
– Ez életveszélyes titok. A securitatés főnök rájött, hogy eltüntettél egy bianco-szerződést?
− Nem.
– Egy ilyen titokkal akkor sem szokták életben hagyni a szereplőket.
– Hát nem. Másnap reggel a securitatés elrohant a táskával valahová, én pedig értesíteni a rendőrséget. Visszatérőben már várták, tűzharcba keveredett a kommandósokkal. Lelőtték. Én pedig bementem a követségünkre, mint aki semmiről sem tud, és leadtam az Elenának vásárolt holmikat.
− Kihallgattak?
– Igen, tettettem a hülyét, hogy én csak Elenának vásároltam, s úgy tudtam, hogy a másik kettő meg Ceausescu elvtársnak néz új autót. Annyit azért megtudtam tőlük, hogy a securitatés reggel bement a követségre és leadta a táskát.
– Úgy látszik, megkapták az adásvételi szerződéseket, s megnyugodtak, hogy az akció minden résztvevője elpatkolt. Te meg amúgy is mellékszereplő voltál. Gondolom, visszaküldték New Yorkba.
– Igen, szerencsére Elena asszonynak újabb kívánságai akadtak, amit csak az USA-ban lehetett elintézni. Rámbízták, örültek, hogy megszabadulnak tőlem.
– Még nem mondtad: mi a kérésed?
Corina elővett egy papírlapot, odaadta az Öregnek, aztán elmesélte, mit kellene elintézni. A férfi meghallgatta, bólintott. Megnézte a papírlapot, memorizálta, aztán összegyűrte és a terasz asztalán lévő hamutartóba dobta. A nő odanyúlt, kivette, széthajtogatta, aztán előhalászott a zsebéből egy öngyújtót és elégette.
– Most már szólhatok a partnerednek – sóhajtott megkönnyebbülten. — Meglepetés lesz, bújj vissza az ágyba!
Lehalkította a zenét, aztán felvette a telefont, lenyomott két gombot és a füléhez emelte a kagylót:
− Indulás! Corina adott neki egy puszit:
– Szia. Örök hálára köteleztél. Jó szeretkezést!
– Neked is Árpival!
Corina elbotorkált az ajtóig, kiosont, négyujjnyira nyitva hagyta, átsietett a nappalin és beengedett valakit.
– Ott, a nyitott ajtó mögött – hallotta Corina utolsó szavait. Mindjárt utána lábujjhegyes lépteket hallott, majd egy lány bújt be a takarója alá. Kitapogatta és végigsimította. Elégedetten állapította meg, hogy meztelen.
Corina már vagy félórája simogatta partnerét. Finom ujjai alig érintették a bőrt, erotikus érzéseket keltettek. Időnként megszólalt, halkan, szinte suttogva beszélt:
– Nem baj, hogy már nem vagyok olyan fiatal?
− Nem.
– Nem zavar, hogy egy-két éve már harminc is elmúltam?

– Szeretlek.
Árpi megpróbált helyet cserélni vele, de a nő lefékezte, nem engedte, hogy a hátára döntse.
– Még ne, drágám, olyan sokáig vártam erre a pillanatra, ne siessük el, hadd szeretgesselek még egy kicsit.
– Jó-jó, legyen úgy, ahogy te akarod.
Corina folytatta az előjátékot. Néhány perc múlva már elégedetten nyugtázta az elérhető maximumot. A férfihoz simult, csókolózni kezdett vele, aztán hagyta, hogy a hátára fordítsa.
– Csak lassan, finoman, érzékien. Használjunk ki minden édes percet!

21. FEJEZET

Antall sikertelen próbálkozásai

Krisztina és Ibi este nyolcig beszélgettek. Bent kellett maradniuk az irodában, mert András délután jelezte, hogy egy fontos embert kell „vendégszobáztatni”. A bankár negyed kilenc előtt állított be egyedül, két csokor virággal:
– Sajnos, hölgyeim, a politikus az utolsó pillanatban lemondta − közölte sajnálkozva –, de ha már amúgy is készültek, akkor éri venném igénybe a lehetőséget.
– Épp maga, András, akinek annyi szép barátnője van?
– Akad egy-kettő, de ti is fantasztikusak vagytok. Íme, hódolatom jeléül – mondta és átadta a csokrokat.
– Köszönjük, de...
– Ugye emlékszik, Krisztina, mint mondott az Öreg? Alkalmanként mi és a vendégeink is részesülhetnek a vendégszoba nyújtotta örömökből. Nos, maga nagyon tetszik nekem, Krisztina, magával szívesen kipróbálnám ezt a szuperszobát.
– Csalódást kell okoznom önnek, Andriska kedves, én nem vállalok ilyesmit.
– Kár, nagy kár, Krisztina. Hát akkor esetleg maga, Ibolya?
– Ha ló nincs, akkor a szamár is jó – jegyezte meg az exidegenvezető gúnyosan.
– Isten ments, ilyet sohasem mondanék!
Krisztina felfigyelt valamire. Még a majdnem teljesen behajtott ajtó ellenére is hallotta a csipogó hangot.
– Elnézést -jegyezte meg és besietett.
Az Öregtől karpott vevőegység így tudatta, hogy automatikus rögzítésre kapcsolt. Árpi távollétét kihasználva a lakását megint „kölcsönvették”. A ledkijelző ütemesen fel-felvillanó aprócska zöld fénye azt jelezte, hogy odaát folyamatosan beszélnek.
Feltette fejére a fülhallgatót. A rövid párbeszéd-rész azonnal meggyőzte: érdekes a téma. Gondoskodnia kell arról, hogy a titkos találkozón elhangzó minden részlet rögzítésre kerüljön.
Visszasietett a titkárságra. Ibi épp elutasította a bankárt:
– Ne haragudjon, András, de nekem most nincs kedvem. Ha annyira be van indulva, idehívom az egyik kolléganőt – mondta.
– Ne hívj senkit – szólt közbe Krisztina –, arra most nincs idő. Ha a nagytiszteletű bankár uraságuk komolyan akar téged, akkor elvisz előbb vacsorázni. Beszélgettek, megisztok egy üveg pezsgőt, jobban megismeritek egymást, aztán visszajöttök és tiétek a vendégszoba reggelig.
– De Kriszti...
– András jó fej, elmeséli neked, hogyan lehet pénzt csinálni. Sokat tanulhatsz tőle. S ugye, Andriska kedves, jól tudom, az ágyban is egy emlékezetes élményt képes nyújtani.
– Jól tudja. Félrehívta Ibit:
– Használd ki ezt a lehetőséget, te ostoba tyúk, lassan már bepókhálósodik a nunád, vedd úgy, hogy ez egy egészségügyi kefélés, kicsit rendbehozatod!
Odatolta a bankár karjaiba:

– Na, indulás!

Valósággal kituszkolta őket. Becsukta utánuk a bejárati ajtót, aztán rohant vissza a saját irodájába. Ez volt az itteni hírszerzői premierje. Most adódott az első alkalom, hogy ő volt a főnök, ő maga „kémkedhetett”.

Fogta akis vevőegységet, ellenőrizte, hogy működik-e, aztán letette a kettős funkciójú, éjjeliszekrényként és minibárként is használt szobai hűtőszekrényre. Kihúzta a fotelágyat, ruhástól ledőlt rá, aztán a készülékért nyúlt és feltette a fülhallgatót. Az Árpi lakásában folyó beszélgetésből a következőket hallotta:

– Megerősíthetem, hogy Antall József a múlt év közepe óta egyidejűleg több pártnál is próbálkozott. Ravasz Károlytól tudom, hogy a régi kisgazdáknak volt egy baráti körük és gyakran összejártak. Többször tartottak megbeszélést a betegeskedő Pártay Tivadar balatoni villájában. Antall hamar kitűnt egyenességével, határozottságával és önzetlen segítségnyújtásával. Nagyon sokat tett például Pártayért, a kocsiján szállította orvostól orvosig, hogy ápolják. Akkoriban Pártay Tivadar és Antall József szervezték a kisgazdákat. Antall ekkor még úgy gondolta, hogy az édesapja nevével is fémjelzett, felszabadulás utáni Kisgazdapárt éled újjá és ebben neki is komoly szerepe lesz.

– Mitől változhatott meg a hite?

– Ennek több oka is lehet. Egyik magyarázata lehet az akkori sokféle áramlat, vélemény és kezdeményezés. Nemcsak ő mások sem tudták még eldönteni, hol vessenek horgonyt véglegesen. Antall épp ezért bölcs megfontolásból, vagy mentorai tanácsára más mozgalmakban is aktív szerepet vállalt.

– Ismertetnéd ezeket?

– Ott volt Szárszón Pártaynál, mint kisgazda szervező, de néhány nappal később, szeptember 3-án már részt vett a második lakitelki találkozón is. Aktív ellenzéki szerepét mi sem bizonyítja jobban, hogy nemcsak a kisgazdák, hanem más mozgalmak újjászervezésébe is bekapcsolódott. Az MDF néhány akkori vezetőjének például külpolitikai tanácsadója volt, részt vett a Kovács Béla Társaság ülésein és Vörös Vincééket segítette. Utána elkezdte szervezni a Bajcsy-Zsilinszky Baráti Társaságot

– Kapcsolatba kerülhetett-e az SZDSZ-szel vagy az MSZMP reformereivel?

– Az SZDSZ néhány prominensével talán igen. 1988. október 22-én a kisgazdák össze is jöttek a Népfront Belgrád-rakparti székházában, ahol szóba kellett, hogy kerüljön a többpártrendszer lehetősége és a Kisgazdapárt újbóli ringbeszállása is. Erre a találkozóra Dragon Pál szerint Antall az SZDSZ-es Göncz Árpáddal együtt érkezett és kettejüknek külön asztaluk is volt. Ott ült a társaságukban és úgy találta, hogy jó viszonyban vannak egymással.

(Ez a momentum azért érdekes, mert a Leleplező országkrónika könyvújság szerint Antall Józsefet bizonyos emigráns körök már akkor – nyilván a kisgazda újjáépítési miniszter-édesapa miatt –, s természetesen a jobboldal majdani választási győzelmes esetén Magyarország jövendő miniszterelnökének tekintették, míg Göncz Árpádtól meg is kérdezték: ha eljön az ideje, vállalná-e a köztársasági elnök szerepet?)

– Ami pedig az MSZMP reformereit illeti, csak annyit tudunk, hogy Pozsgayval rendszeresen találkozott, néhányszor a fiával együtt Pozsgayéknál vendégeskedett. Meg tudom erősíteni azt is, hogy Pozsgay este többször bevitte a Parlament épületébe, s néha késő éjszakáig maradtak. Gyakran találkozik Emillel is. Más kapcsolatot nem tudok megerősíteni.

– Mely szervezetekben vállalt Antall tagságot?

– Úgy tudom, a Bajcsy-Zsilinszky Baráti Társaságban, a Kovács Béla Baráti Társaságban, nem vágyik biztos benne, de talán az MDF-ben is.

– A Kisgazdapártban miért nem?

– Ezt nehéz megmondani. Egy biztos: amikor tavaly november 18-án nem engedték be őket a Népfront Belgrád-rakparti székházába és Dragonnal együtt gyalog átsétált a Pilvax Kávéházba, még lelkes kisgazda volt. Aznap, november 18-án ott, a Pilvaxban alakult újjá

hivatalosan az FKgP. Valószínűleg nem tetszett Antallnak, hogy Szentendrén néhányan hamarabb zászlót bontottak és erről a Szabad Európa Rádiót is tájékoztatták. Már akkor előre láthatta a belső bajokat és a széthúzást. Hiába ajánlottak neki vezető tisztséget, nem vállalta és még a pártba sem lépett be.

– Ez továbbra is érthetetlen, valamivel csak megindokolta...

– Bilecznek ezzel kapcsolatban a következőket mondta: *„Túlságosan jól ismerek közülük mindenkit negyven év óta, és nem akarok az értelmetlen régi vitákba, vádaskodásokba belebonyolódni. Történelmi alapon aligha lehet most komoly ellenzéki pártot szervezni. Meg kell várni, hogy mi lesz az MDF-bői, ott látok kellő szellemi erőt. Másrészt én és a generációm hatalmasat csalódtunk az '56-os forradalom leverése után, amikor a nagyhatalmak nem segítettek Magyarországnak. Ameddig Jalta érvényben marad, igazán nagy dolgokat aligha csinálhatunk, csak olcsón visszük vásárra a bőrünket.”*

– Ez logikus, ám sejteti azt is, hogy „felülről” kiokíthatták, óvatosságra inthették. Azok a valakik nem találhatták szalonképesnek a zavaros kisgazdákat.

– Egy ilyesfajta felső kapcsolatra semmi bizonyíték sincs. Én is ott voltam viszont a Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság 1988. november 29-i esti rendezvényén, amelyen a mozgalom új programját vitatták meg. Ezen a találkozón többen összevitatkoztak Antall Józseffel, mert erőteljesen kifogásolta a programban Bibó István városkörnyéki-regionális közigazgatási reformjának szerepeltetését. Ekkor tapasztaltuk először, hogy Antall túlzottan ragaszkodik a vármegyerendszerhez és általában a történelmi politikai-közigazgatási intézményekhez. Bilecz meg is kérdezte tőle, hogyan egyezteti össze ezt a, szerintünk elhibázott felfogását az akkori NSZK járási-tartományi rendszerével és az európai önkormányzati chartával. Vele ilyen szinten lehetett akkor is vitatkozni, mert felkészült volt és tájékozott.

– Ahogy az eddigiekből is kitűnt, Antall az MDF-et találta legalkalmasabb szellemi műhelynek, s úgy tudjuk, mostanság már a körükben fejt ki aktív politikai tevékenységet. Sikerült ott valamilyen komolyabb pozíciót elérnie?

– A válasz: nem. Az MDF Országos Gyűlésén néhány vezető az elnökségbe is javasolta, mégsem választották meg a küldöttek. Állítólag nem ismerték kellően a vidékiek. Antall ekkoriban az MDF politikai párttá alakulása támogatta, s a nemzeti pártok, mozgalmak szövetségében, az MDF, a FKgP, a KDNP, a BZSBT, a Magyar Néppárt stb. összefogásában gondolkodott.

– Hogyan élte meg a kudarcot?

– Bilecz Endre szerint választási veresége után dühtől sápadtan és némán sétált fel-alá a közgazdasági egyetem folyosóján. Bekerült ugyan az MDF Választmányába, de olyan mérges volt rájuk, hogy kifakadt: nem látják őt addig ebben a körben, amíg halogatják a párttá alakulást, nem csitítgatják a radikalizálódó tagságot és bírálják az SZDSZ-t.

(Antall nyáron – Szabad György javaslatára – Sólyom Lászlót váltotta az MDF képviseletében az Ellenzéki Kerekasztalnál. Ezt a döntést a fórumos vezetés többsége már nem akadályozta. Az EKA-ban aztán Antall hamarosan kitűnt és ismert, fontos hangadó lett.)

*

Krisztinának sikerült rögzítenie a teljes beszélgetést. Biztos volt abban, hogy az Öreg hálás lesz érte, megjutalmazza. Nemcsak schillinges borítékkal, de az ágyban is. Szeretett az Öreggel szexelni.

Átment a titkárságra és tárcsázott egy számot:

– Én vagyok... Találkozhatnánk... Jó, lent, a tér túloldalán állj meg a kocsival.

Átöltözött. Farmert vett fel és egy pulóvert húzott magára. Kicsit sminkelt az arcán, berúzsozta a száját, aztán fogta az irhabundáját és lement a térre. Akkor állt meg a ház előtt Árpi, udvariasan kisegítette Ibit a kocsiból. Egymást átkarolva, időnként összecsókolózva

mentek be a kapun.

22. FEJEZET

Hogyan lehet egy elsőtitkárból oligarcha?

Másnap késő délután az elsőtitkár Irinával együtt ellátogatott a párt vendégházába. A kiemelt létesítmény ezredes-igazgatója az Öreggel és Corinával együtt lent várta őket az épület előtt.

– Köszönöm, hogy eljött, elsőtitkár úr! Remélem, itt marad vacsorára is – udvariaskodott az Öreg.

– Az attól függ, mit főznek – mosolyodott el és az igazgató felé fordult kérdően: – Nos, ezredes elvtárs?

– Az ön kedvenc vadételeit készítik a konyhán, elsőtitkár elvtárs!

– Akkor maradunk!

Megvárták, amíg Irina elvonul Corinával, aztán az elsőtitkár odaszólt a vendégház igazgatójának:

– Intézze csak a dolgait, ezredes, mi addig sétálunk egyet a vendégemmel!

Az Öreg sejtette, hogy a tegnapi beszélgetést akarja folytatni. Némán előreballagtak egy fasor irányába. Az elsőtitkár maga elé meredt egy ideig, aztán beszélni kezdett:

– Sokat gondolkoztam azon, amit tegnap mondott.

– Én is. Lehet, hogy néhány dolog... Egy legyintéssel leintette:

– Maga sokkal többet tudhat annál, mint ami szóba került.

– Igen.

– Magát nyilván gondosan felkészítették és konkrét feladatokkal küldték Bécsbe.

– Valóban.

– Talán emlékszik rá, jártam ott, láttam a képviseletét. Hajói emlékszem, csehszlovák és lengyel referense, szakértője is volt. Ez pedig azt bizonyítja, a régiót önre bízták.

– Úgy van.

– Irinától tudom, hogy részt vett Gorbacsov főtitkár és Reagan elnök találkozójának előkészítésén és segített a szovjet delegációnak is.

– Igen.

– Irina szerint ön és a barátja, Július a genfi utazásuk alkalmával kapcsolatba léptek magasrangú KGB-s tisztekkel.

– Július Zürichben találkozott valakivel vagy valakikkel, én csak később kerültem kapcsolatba az egyikkel.

– Jól tudom, hogy az a néhány elvtárs pénzt kapott az ön barátjától? Ezt követően Svájcban titkos bankszámlákat nyitottak és a pénzt azon helyezték el?

– Nem voltam szemtanúja az ügyletnek, de lehetséges. Hová akar kilyukadni, elsőtitkár úr?

– Oda, hogy a vezető elitünk egy része gátlástalanul vagyont gyűjt. Mintha sejtenék, hogy a nem is nagyon távoli időben a Szovjetunióval történhet valami. Esetleg olyan időszak köszönthet be, amelyben mit sem ér a pártbeli és a KGB-s karrier, a pénzé lesz a főszerep.

– Ügyes emberek, be akarják biztosítani magukat. Maga is láthatja, hogyan élnek az afganisztáni veteránok. Az állam és a párt dicsőíti egy ideig őket, aztán megfeledkezik róluk. Gorbacsov úr bizonyára egyben akarja tartani a Szovjetuniót, de az átalakítási programja olyan folyamatokat indíthat el, amelyeknek kiszámíthatatlan következményei lehetnek. A gazdaság átalakítása, a katsztrofális pénzügyi helyzet kritikus időszakokat eredményezhet.

– Én nem hiszem ezt, de nem véletlen, hogy ön ezt mondja. Nyomós oka lehet, ha máris sokan spekulálnak erre.

– Valóban.

– A kérdés az: nézzem-e ezt tétlenül, vagy én is lépjek valamit? Mit javasol nekem?

– Azt, hogy ön is gondoljon a későbbi időkre, a családjára. Amit most foguk mondani, az itt, az ön országában még szentségtörés.

– Mondja csak!

– Nyugaton egy sikeres befektető általában erre is, arra is spekulál. Figyelembe veszi a különféle trendeket, a gazdaságot befolyásoló reális folyamatokat, a technika fejlődését, a nyersanyag– és olajárakat. Ma már ez nem elegendő. Sokk függ a politikától, a közel-keleti arab országoktól és a szocialista világrendszer jövőjétől, végül attól a nemzetek feletti pénzügyi hatalomtól, amelyet a multik és a nagybankok alkotnak. Nehéz e sokfajta szempont és érdekkör között okosan lavírozni, de egyben biztos lehet, elsőtitkár úr: hosszú távon az győz, aki pénzügyileg a legerősebb és a legkorszerűbb technológiát is birtokolja.

– A Szovjetunió, sajnos, etéren egyre kevésbbé versenyképes.

– Igen, de ne beszéljünk még az önök világrendszeréről. Én inkább a másik oldallal kezdem. Az előrejelzések szerint a tudományos eredmények is új helyzetet teremtenek, a kommunikáció terén egyre nehezebb lesz gátat vetni a szabad információ– áramlásnak. A lapterjesztést, a rádióhallgatást, tévénézést még lehetett valahogy korlátozni a vasfüggönyön belül, de a komputerizáció, a telefax, a videó, a lézerlemezjátszók megjelenése és a fejlesztés alatt álló újabb kommunikációs lehetőségek előbb-utóbb véget vetnek az ideológiai elhatárolódásnak. így például a diktatórikus rendszerek polgárai is előbb-utóbb hozzáférhetnek a nyugat demokratikus eszméket terjesztő anyagaihoz.

– Ezt már most tapasztaljuk. Az egyik lakótelepünkön például valaki mindig ráteszi a zártláncú antennakábelre a saját műsorát és rendszerellenes, nyugatról származó híreket és információkat terjeszt.

– Ezek csak apróságok. A lényeg, hogy önöknél az ideológia bomlasztása, az új eszmék terjedése lesz az első romboló tényező. A második a nehéz gazdasági helyzetük, az alacsony jövedelmek és a fogyasztási cikkek hiánya. Az emiatti elégedetlenség a táptalaja minden olyan új politikai elgondolásnak, ami szabadságot és jobblétet kínál. Az önökhöz behozott nyugati fogyasztási cikkek pedig önmagukban is a másik oldal gazdasági fölényét reklámozzák. Vegyük ehhez azt is, hogy önök lemaradtak a fegyverkezési versenyben, kényszerpályára kerültek. Gorbacsov úr a genfi találkozó óta a politikai megegyezést keresi.

– Igen, ez mind nyilvánvaló, de hová fog vezetni?

-Azzal bizonyára ön is tisztában van, hogy ezek nem spontán folyamatok és nemcsak a szocialista világrendszert érintik. Az új évezred kezdetére az egész világnak át kell alakulnia, meg kell változnia. Az USA-nak, Európának és a fejlett ázsiai térségnek is. A világ pénzének nagyobb részét birtokló multi-háttérhatalomnak az az érdeke, hogy az Államokban jól bevált fogyasztói társadalmat az egész világon elterjessze. Az európai Közös Piac már erre az útra lépett és hiszem, hogy más térségek is követik ezt a példát.

– Mi is megpróbálkoztunk a KGST keretében az integrációval, de nem valami jók a tapasztalataink.

– És tudja, miért nem? Azért, mert nem tudott szocialista közös piaccá válni, nem áramolhatnak szabadon a termékek, a tagállamok behozatali és kiviteli kontingenseket határoznak meg, nem elég versenyképesek az áruik.

– Ezt elfogadom, mi is nehezen tudunk megfelelő ellentételt adni a magyar vagy az NDK-s importcikkekért.

– A világméretű fogyasztási társadalom, amiről említést tettem, fokozatosan tért hódíthatna, elterjedhetne magától is, de úgy lassabban, mert sok tényező, helyi sajátosság, például államforma vagy más gazdasági struktúra akadályozza.

– Mint például a miénk.

– Nemcsak az önöké, más földrészeken is komoly akadályai vannak. Más a nemzeti tőke és helyi piac érdeke. Elég, ha csak azt nézzük, hányféle módon korlátozzák a nemzeti valutát, a külföldiek befektetéseit vagy a tőke szabad áramlását.

– Csak nem azt akarja mondani, hogy azokban az országokban is be akarnak avatkozni?

– De igen. Ne hogy azt higgye, hogy csak a szocialista világrendszer átalakítása a pénz hatalmasainak a célja, a többié is! Ok is el vannak adósítva, s kénytelenek az IMF-től és a Világbanktól újabb kölcsönöket felvenni. Ez pedig oda vezet, hogy előbb-utóbb csődhelyzetbe kerülnek, akkor pedig ki lesznek szolgáltatva.

– Honnan tudja ezt?

– Mostani munkám előtt sikeres tőzsdei és világbanki specialista voltam.

– Hogyan lehet egy olyan nagy országot, mint Brazília vagy Mexikó, térdre kényszeríteni?

– Elértékteleníteni a pénzét, lerohasztani a gazdaságát, aztán a valutájukhoz képest sokszorta többet érő dollárral olcsón megkaparintani a bankjaikat és a nagyvállalataikat. Utána a multik és a velük összejátszó helyi stróman nagytőkések rendbehozzák, feljavítják a megkaparintott cégeket, így ezek is az amerikai típusú fogyasztói társadalom szisztémáját terjesztik és valósítják meg.

– Hasonló vár ránk is?

– Feltehetően. Gorbacsov úr is ebbe az irányba lépeget, ennek a jobblétnek az alapjait próbálja a glasznoszty és peresztrojka segítségével megteremteni, de arról fogalma sincs, hová vezet ez az út. A lényeg, hogy a Szovjetuniónak is át kell alakulnia. Előbb gazdaságilag, aztán (ha tetszik, ha nem) politikailag is!

– Brzezinski úr utópiája szerint?

– Brzezinski is ahhoz a körhöz tartozik, amely a tőke világméretű hatalmát kívánja megteremteni, de ő régen írta a könyvét, ma már sokkal konkrétabbak lehetnek a célkitűzéseik.

– Vannak tehát célkitűzések?

– Én úgy fogalmaztam, hogy lehetnek.

– Akkor nyilván valamiféle titkos forgatókönyv is létezik.

– Bizonyára, de ne konkrét lépéseket tartalmazó programokra gondoljon! Ezek térségekre, néha országokra vonatkozhatnak, s a helyi sajátosságokat figyelembe véve mindenhol más és más elveket tartalmazhatnak, gyorsan és rugalmasan változnak.

– Olvastam Garry Allen egyik könyvét, amelyikben szó van a CFR-ről, amit önök úgy neveznek: Külkapcsolatok Tanácsa. Ez a szervezet áll e világméretű átalakítás mögött?

– Fogalmazzunk inkább úgy, hogy ők is a pénzhatalom irányítói, de emellett sok titkos társaság is kapcsolódik hozzájuk. Nem lehet tudni, hogy az egyik vagy másik ötlet honnan indul el. Bush alelnök úr és családja például a Yale egyetem végzős elitjének Skull and Bones, azaz a Koponyák és Csontok nevű szervezetéhez kötődik. Ez a kör is a világméretű fogyasztói társadalom elterjesztését szorgalmazza. Hajói emlékszem, ők keresztelték el ezt a folyamatot globalizációnak. Biztos lehet abban, elsőtitkár úr, hogy amióta Bush lett az elnök, ez a globalizációnak nevezett folyamat erőteljesebben és gyorsabban fog terjedni.

– Mindezekből azt tudom leszűrni: ahogy a Szovjetuniónak, úgy ami jelenlegi rendszerünknek sincs hosszútávú jövője.

– Őszintén szólva nincs. Épp ezért az ön számára csak egyetlen kiút van.

– Mi lenne az?

– Sommázva: ahogy jelenleg a politikai hatalmat birtokolja, ugyanúgy meg kell szereznie a helyi gazdasági hatalmat is. Észnél kell lennie. Ahogy a KGB-s főtisztek szép csendben bespájzolnak, vagyonnyi pénzt rejtenek el külföldön, úgy önnek is be kell biztosítania magát.

– Nem mintha ezt akarnám tenni, de érdekelne, hogyan csinálná ezt ön, ha az én helyemben...

– Kis lépésekben, feltűnés nélkül. Először is annyi pénzt kell összegyűjtenie, hogy később bőségesen befektethető tőkéje legyen. Valutát kell tehát szereznie! Például az ellen senki sem szólhatna egy rossz szót sem, ha olyan vegyesvállalatok, termelő üzemek alapítását támogatná, amelyek versenyképes fogyasztási cikkekkel lámák el a tagköztársaságot.

Természetesen az önök állama és a vállalatai is tulajdonosok lennének ezekben a vegyesvállalatokban, azért pedig, hogy ideengedte őket, a nyugati befektetőktől ön is részesedést kaphatna.

– Azonnal szemet szúrna, hogy benne vagyok.

– Egy fenét! Ennek is meg van a jól bevált módja. Ön például kapna tőlem ajándékba egy-két off shore céget, amelyeknek amerikai vagy angol alapítói vannak, s azok nevén bonyolódhatna az egész. Titokban persze az öné a részvények többsége vagy akár a száz százaléka, de ez sohasem derülhet ki, mert bizalmasan kezelik. Ezek a cégek is benne lehetnek minden vegyesvállalatban, a profitot kivihetik és valamelyik külföldi bank titkos számláján helyezhetik el az ön részét.

– ...Ezt így csinálják nyugaton?

– Igen, ott főleg a nagy adók alóli kibújás miatt. Az előbb felvázolt elgondolás lehetne az első lépés. Később, ha a gorbacsovi átalakítás lehetővé teszi a helybélieknek is a vállalkozást, helyi mezőgazdasági és ipari vállalatok, részvénytársaságok alapítását, akkor jöhet a második lépés. Ön most már mint arctalan, személytelen „külföldi”, a hazahozott pénzével, működő tőkével segíti ezeket a vállalkozásokat. Ha pedig elindul a privatizáció is, akkor az off shore cégein keresztül felvásárolhat üzemeket, lakóépületeket, középületeket, földeket. Ön a pozíciójából adódóan megtudhatja, hogy a külföldi érdeklődők hol építenek gyárakat, bevásárló központokat. Bolond lenne, ha nem szerezné meg magának vagy a cégeinek a fővárosuk legjobb területeit! Ezeket az állam pénzén közművesíttetheti, aztán később tízszeres, talán még hússzoros áron is eladhatja a külföldi befektetőknek.

– Elképesztő...

– Nem akarok Nostradamus nyomdokaiba lépni, de annyit megjósolhatok önnek, más pártvezetők is megpróbálkoznak majd ezzel a módszerrel. Mire kialakul majd erre maguk felé a ki tudja, milyen új államforma, addigra a Szovjetunió gazdaságának nagy része egy szűk volt KGB-s, pártapparatcsik-kör és katonai elit kezébe kerül. Az önök Lenin-, Sztálin- és Gorbacsov-atyuskás, de lényegében cáratyuskás világában sok helyi kiskirály, vagy ahogy mi nevezzük: oligarcha veszi majd át a gazdaság irányító szerepét.

– Borzasztó az a kép, amit felfest!

– Az ön pozíciójából nézve valóban az, de még mindig jobb egy új helyi oligarcha-szerep, mint egy megvetett, nyugdíjas elsőtitkáré...

– Ha azt tenném, amit felvázolt, akkor elárulnám a pártot és a népemet.

– Hagyja ezeket a politikai lózungokat... ha ön nem teszi meg, megteszi más. Én nem nevezném árulásnak, Gorbacsov sem áruló, csak nagy átalakító, aki megértette a változó idők szavát. Ezt kell tennie önnek is, másképp eltapossák és a süllyesztőbe kerül. No persze, úgy is csinálhatja, hogy a hű embereinek és a népének is juttat valamit. így talán tisztességesebb és szeretni fogják.

– Miért avatott be ezekbe a dolgokba?

– Elsősorban viszonozni kívántam az ön barátságát, másodsorban Irina is összeköt bennünket. Ön korrekt módon megkérte tőlem a kezét, s én átadtam önnek. Úgy tudom, jó a házasságuk, Irina boldog, s ha önnek segítek, neki is segítek.

– Köszönöm, *Öreg,* ez világos beszéd. Feladta a leckét nekem. Még fel kell dolgoznom magamban az egészet. Fogalmam sincs, hogy mit fogok tenni.

– Egy a lényeg: tartsa nyitva a szemét, ne dőljön be az ideológiai blablának! Ha úgy érzi, hogy eljött az ideje, elsőként lépjen!

*****

A díszvacsorára Árpi és Corina mellett Öreghez beosztott egyetemista lányokat, Ketteskét és Szüzikét is meghívták. Külön ültetési rend nem készült. Az elsőtitkár jobbján Irina, a balján nem tudni hogyan, Ketteske foglalt helyet. Az Öreg a pártvezérrel szemben ült le, a jobbján

Szüzike, tőle balra pedig Corina és Árpi.

– Annyira meg vagyok hatva, hogy itt ülhetek ön mellett, elsőtitkár elvtárs – lelkendezett Ketteske –, olyan boldog vagyok! Ugye, tetszik a szalvétámra egy autogramot adni?

Aláírta neki, aztán gondolt egyet és odakanyarította azt is: *„Ez az elvtársnő nagy szolgálatot tett a köztársaságunknak, kérem, ennek megfelelően bánjanak vele!”*

– Hát ez fantasztikus, elsőtitkár elvtárs, nem is tudom, hogyan köszönjem meg – sírta el magát a meghatottságtól. Ezt követően jó ideig nem tudta feldolgozni a csodát. Némán, kábán, gépies mozdulatokkal evett-ivott, egy órán át meg sem tudott szólalni.

A vacsora során egyébként a férfiak a nemzetközi helyzetről, a Szovjetunióban végbemenő változásokról, aztán Magyarországról beszélgettek. Irina közben a pártvezetők részére fenntartott különleges boltok bővülő kínálatát és a divat új irányzatait vitatta meg Corinával, Szüzike pedig azzal foglalatoskodott, hogy az asztal alatt simogatta az Öreg combját.

Csupán egyetlen érdekes téma merült fel:

– Kár, hogy olyan messze van tőlünk Bécs -jegyezte meg az elsőtitkár –, néha elbeszélgetnék önnel a politika és a gazdaság aktuális dolgairól!

– Én is – bólintott az Öreg egyetértőn.

– Mi lenne, ha nyitna itt a fővárosunkban egy kis tanácsadó irodát és ideküldené az egyik tapasztalt, okos emberét?

– Azt hiszem, ez megoldható. Ha egy testvéri országgal, mondjuk a magyarokkal közösen csináljuk, akkor hivatalosan is kérhetjük.

– Küldjenek a beadványból nekem is egy példányt, engedélyezni fogom!

Az Öreg Árpira nézett, barátja hálásan bólintott.

– Azt hiszem, tudok valakit, aki megbízható és alkalmas lesz erre az itteni képviselői feladatra.

– Az iroda akár olyan státuszt is kaphat, mint a külképviseletek gazdasági kirendeltségei, s ott dolgozhatna ez a két derék elvtársnő is – nézett Ketteskére, majd Szüzikére.

– Egyetértek, sőt lehetne mondjuk, Corina a képviselet helyettes vezetője.

Az ötletnek valamennyi érintett örült, de a legboldogabb Árpi volt, mert úgy gondolta, heteken belül ideköltözik és végre együtt élhet a szerelmével.

– Megkérem az Öreget, hogy engem nevezzen ki erre a posztra és ideköltözöm – súgta oda kedvesének.

– Nem lesz ez óriási áldozat tőled? Otthagyod a karriered, azt a szép országot, s idejössz a diktatúrába?

– Te fontosabb vagy nekem, érted mindenre hajlandó vagyok.

– Az sem baj, hogy lassan már vénkisasszony leszek?

– Én meg vénember – nevette el magát.

– Nem lesz ez túl nagy áldozat tőled? -Nem.

– Köszönöm, Árpi. Nagyon jólesik, de én pesszimista vagyok, nem hiszek az ilyen csodaszámba menő pozitív fordulatokban. Ilyen csak a regényekben, a filmekben lehetséges, a valóságban a kegyetlen sors mindig keresztülhúz minden számítást és egészen másként alakulnak a dolgok.

– Ne aggódj, én akkor is kitartok melletted. Beszélgetésüknek a besiető igazgató vetett véget. Arckifejezése

döbbenetet, félelmet tükrözött. Odasietett az elsőtitkárhoz, valamit a fülébe súgott, amitől az is megrökönyödött. Mindjárt utána egy régi ismerős vonult be a különterembe. Az a KGB-s tábornok, akit az Öreg is jól ismert. Két bőrkabátos ügynök kísérte.

– Nem letartóztatás, elsőtitkár elvtárs, csak baráti látogatás – nevette el magát, aztán intett az embereinek, hogy kimehetnek.

– Te mindig megijesztesz – állt fel a tagköztársaság első embere és megölelte, sőt a szokásos háromfordulós arccsókkal is üdvözölték egymást.

– Te meg nyilván most is sántikálsz valamiben, éppen összeesküszöl a régi barátainkkal. Látom, még esztek. Vad a főfogás? Az nekem is kedvemre való!
– Egy terítéket, ezredes – utasította az elsőtitkár az igazgatót.
A tábornok megkerülte az asztalt és kezet nyújtott a felálló amerikainak.
– Üdvözlöm, Öreg elvtárs!
– Amint jelentették, hogy itt vagyok, azonnal iderepült? Igazán megtisztelő.
– Tudtam a látogatásáról, de kivételesen más miatt jöttem. Szeme megakadt az Öreg új aranyóráján. Szakértő szemmel nézte, aztán megjegyezte:
– Patek Philip?
− Az.
– ...Ez a fajta még nincs.
– Ahogy magát ismerem, biztosan kitalál valamilyen üzletet.
A tábornok elmosolyodott, aztán Árpi felé biccentett, majd intett Corinának:
– Ugye megbocsátanak, egy percre elrabolom a hölgyet!
Árpi elsápadt, sejtette, hogy ennek nem lesz jó vége, de semmit sem tehetett. A megnyugtató csupán az volt, hogy nem a folyosóra kísérte ki, hanem a teraszra. Az asztalnál ülők némán figyelték a párbeszédüket. Corina közben figyelmesen hallgatta a KGB-st, arcának sápadtsága elmúlt, időnként röviden válaszolt, sőt a végén már fel is nevetett. A befejezés pozitív fordulatot sejtetett: a tábornok vállonveregette a nőt, aztán udvariasan előreengedte, amikor visszajöttek:
– Corina elvtársnőt reaktiváljuk, új megbízatást kap!
– Ne! – szaladt ki Árpi száján.
– Nem kell aggódnia, diplomáciai védettséget élvez majd és Magyarország szomszédságában dolgozik – nyugtatta meg az aggódó férfit, aztán leült Ketteske mellé.
– Romániába helyeznek, többet sajnos, nem mondhatok, de a lényeg, hogy közel leszek hozzád – mondta Corina Árpinak, amikor visszaült a helyére.

*

Vacsora után a tábornok félrehívta az Öreget:
– Tamara elvtársnő jól van?
– Jól. Sejtette, hogy összefutunk. Üdvözletét küldi.
– Szerencsés ember maga, Öreg elvtárs, hogy megkapta őt. Majd meglátja, az a fajta, amelyik a sírig hűséges.
– Remélem is.
– Valami extra kérés, intéznivaló?
– Éppenséggel lenne − jegyezte meg az Öreg elgondolkozva és lehúzta az órát, de nem adta át.
– Mi lenne az?
– Apróság. Ha Corina új állomáshelye Románia lesz, akkor bizonyára megoldható, hogy Budapesten is legyen valami mellékmunkája, pusztán azért, hogy rendszeresen átruccanhasson az én Aφí barátomhoz.
– Megoldható, már csak azért is, mert maguknál amúgy is sok minden történik.
– Elintézi?
− El.
– KGB-s szavát adja rá?
– Szavamat adom.
Kinyújtotta a kezét és elvette az órát. Gondosan megvizsgálta. Amikor a hátlapján felfedezte a gravírozást, előbb értetlenül az Öregre nézett, aztán felnevetett:
– Nagy ravasz maga, barátom, szívesség nélkül is az enyém lehetett volna. Na mindegy, ha a szavamat adtam, teljesítem.

A fejét csóválva húzta fel a karjára az órát, az ott fénylő Rolex mellé. A hátlapra a következő volt gravírozva: *„.....tábornok elvtársnak emlékül Tamarától”*.

23. FEJEZET

Grósz a román atombombáról mesél

1989 MÁJUS

Árpi először örült annak, hogy Grósz áthívta magához a Trombitás utcai villájába, ám egyórai fröccsözés és a főtitkár néhány őszinte megnyilatkozása után kezdte magát egyre kínosabban érezni. Különösen a hatodik pohár, szódával enyhén hígított, vizespohárnyi tokaji után. Ebben a spicces állapotban Grósz témát váltott és őrá terelte a szót:

– Sajnos, te sem vagy az én emberem, Árpi – fakadt ki a főtitkár.

– Hogy gondolhatsz ilyet, Karcsi?

– Nekem sok mindent jelentenek. Eddig azt hittem, hogy csak a németekkel, amerikaiakkal állsz kapcsolatban. A minap meg döbbenten hallom, hogy Moszkvába is kimentél.

– Tényleg jártam ott, de csak átszálltam.

Elmesélte, hogy az egyik tagköztársaságba utaztak, s ő csak a rég nem látott szerelmével akart találkozni.

– Ez ugyanaz a nő, akivel Prágában kapcsolatod volt? – kérdezett közbe Grósz.

– Igen. Emlékszel, egyszer régebben meséltem róla. 1982-ben Prágából vitte el a Securitate, aztán évekkel később újra találkoztunk, akkor már a Szovjetunióban dolgozott egyetemi oktatóként.

– Nem hittem volna, hogy ennyi év után is fontos neked.

– Nagyon fontos. Azt sem titkolom előled, hogy KGB-s, de engem még ez sem érdekel.

– Moszkvába még csak ki lehet utazni, de abba a tagköztársaságba? Magáncélból, egy ügynöknővel találkozni?

– Hát, nem egészen magánemberként mentem. Egy amerikai barátomat kísértem el, aki az ottani elsőtitkár vendége volt.

– Na látod, így mindjárt érdekesebb! Hálás lennék, ha mesélnél az ottani tapasztalataidról.

Árpi boldogan eleget tett a kérésnek, annál is inkább, mert erre az Öreg is felhatalmazta. Részletesen elmondta, az elsőtitkárt hogyan oktatta ki amerikai barátja, milyen tanácsokat adott neki. Árpi maga is elcsodálkozott, milyen érdekes helyzetelemzés kerekedett ki a beszámolójából.

– Mindaz, amit elmondtál, megerősíti abbéli véleményemet, hogy a szovjet vezetés is elbizonytalanodott a jövőt illetően. Gorbacsov elvtárs szűk környezetét leszámítva a pártvezetés ott is tanácstalan, tehetetlenül szemléli a reformfolyamatokat, az átalakítást és gyakran az események után kullog.

– Ez így van.

– Szomorú, hogy már ők sem hisznek a szocializmus hosszútávú jövőjében.

– De még hisznek és kíváncsian figyelik, mi történik Magyarországon, Csehszlovákiában.

– Mint a kísérleti nyulakat, és nem veszik észre, hogy minden egyes nappal nagyobb veszélybe kerül a szocializmus. Előbb csak itt nálunk, aztán majd az lesz náluk is. Habár nem hiszem, hogy megengedik a többpártrendszert, a pluralizmusnak ezt a fokát, főleg azt, hogy egy olyan, kommunista eszmék iránt elkötelezett párt, mint az MSZMP és a kormánya, megengedje, hogy ellenzéki kerekasztal alakuljon. Az még csak hagyján, ha egy gittegylet lenne, de ezek nyíltan egy új államforma jogi alapjait akarják lerakni, szabad választásokat terveznek és nyíltan rendszerváltásra törekednek.

– Őszintén szólva, Karcsi, abban a tagköztársaságban, ahol jártam, a csírája sincs az

ilyesminek. Az ottani elsőtitkár egy nyikkanást sem enged, keményen kézben tartja a hatalmat. Nem úgy, mint te, aki a nagy részét átadtad Németh Miklósnak.

– Na, azért Miklós a PB irányítása alapján kormányozza az országot, hallgat rám.

– Én kétlem. Nyerssel, Pozsgayval és a reformerekkel karöltve egészen mást akarnak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy Németh Miklós megerősítést kért Gorbacsovtól a saját programjához.

– Hivatalosan járt kint Moszkvában és beszámolt róla.

– Arról is, hogy az MSZMP esetleg átalakul és egy esetleges szabad választások alkalmával nem biztos, hogy többséget szerez? Arról is, hogy ha netalán jobboldali kormány alakul, a szovjetek nem fognak beavatkozni, sőt elkezdik a szovjet csapatkivonást, s még ebben az évben az atomtöltetű rakétákat is kivonják?

Grósz sok mindenről tudott, de Árpi olyasmit is mondhatott, ami még a főtitkárt is meglepte. El kellett mesélnie Július beszámolóját. Talán a spiccességének betudhatóan még elkotyogta Gorbacsovnak a Trilaterális Bizottsággal, a nagy befolyású háttérhatalmi főnökkel, Kissingerrel folytatott beszélgetését is.

– ...Mindez igaz lenne? Gorbacsov összejátszik velük?

– Úgy tűnik, igen. Mindez azt bizonyítja, hogy átnyúlnak a fejed fölött, s megegyeznek. Ezért is kaphatott Németh Miklós szabad kezet. Majd meglátod, lépésenként szép lassan átveszi a teljes hatalmat.

Grósz hallgatott kis ideig, újra teletöltötte a poharakat, aztán megkeményedett arckifejezéssel megszólalt:

– A te elmondásod is megerősít abban, hogy lépnem kell. Nem engedhető meg, hogy politikai és gazdasági káosz alakuljon ki az országban. Felelősséggel tartozom a párttagságnak és népnek is.

– Mit tervezett?

– Korai még beszélni róla, de tőled is megkérdezem: ha eljön az ideje, hogy rendet csináljunk, megvédjük a vívmányainkat, számíthatok-e rád?

– Számíthatsz, Karcsi – mondta Árpi határozottan, de már akadozó nyelvvel –, melletted fogok állni.

– Köszönöm, erre igyunk – mosolyodott el, aztán kedves, barátságos hangnemben folytatta:

– És, újra nagy a szerelem?

– Igen.

– Akkor mégsem maradsz agglegény?

– Remélem.

– Miért nem hozod ide?

– Én szerettem volna, sőt azt fontolgattam, hogy kiköltözöm oda egy külföldi képviselet vezetőjeként, de váratlanul reaktiválták és többedmagával ebbe a térségbe helyezték.

– Ide Pestre?

– Sajnos nem, de azért valamivel közelebb lesz, Bukarestbe. Onnan már néha átjöhet ide.

– A KGB-sek Bukarestben? Na, mesélj csak erről!

Árpi elmondta a KGB-tábornok betoppanását és Corinával való találkozását, meg azt is, miért egyezett bele a tábornok, hogy rendszeresen Pestre utazhasson. Grósz elkomolyodva szólalt meg:

– Úgy látszik, a szovjetek lépnek.

– Mire gondolsz?

– Te nem is tudod, milyen fontos hírmorzsához juttattál! Nem tartod furcsának, hogy egy románokhoz beépített KGB-ügynöknőt, aki diplomataként az ENSZ-ben és a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének prágai előkészítő bizottságában képviselte Bukarestet, majd miután letartóztatták, a KGB kimentette a Securitate börtönéből és

eltüntette, most csak úgy visszaküldi Romániába? Egy csoporttal. Ennek nyomós oka lehet.

– Tényleg – sápadt el Árpi.

– És én tudom is, mi az az ok. Nem beszélnék róla, ha nem a jövendőbelidről lenne szó. Amit most elmesélek, azt kezeld rendkívül bizalmasan...

Árpi bólintott, aztán nyitva felejtett szájjal hallgatta Grószt.

– Amint azt a sajtóból is tudhatod, tavaly augusztus 28-án találkoztam Aradon Ceausescu elvtárssal. Az erről megjelent híradások nem tettek említést azokról a részletekről, amelyek a bizalmas megbeszélésünk során hangzottak el.

Elmesélte, hogy szóba került a június 27-i harmincezres pesti tüntetés, amelyen a magyarok a falurombolás ellen tiltakoztak. Aromán diktátor teljesen kifakadt azon, hogy a magyar „söpredék" beleszól Románia belügyeibe, a román párt oly kitűnő, egész népnek jobblétet biztosító „városiasítási" programjába. Grósz megpróbálta szó szerint felidézni a párbeszéd ezzel kapcsolatos részét. Nagyjából így hangozhatott el:

– Maga is diktátor, Grósz elvtárs, miniszterelnök és pártfőtitkár egy személyben, csak gyenge kezű. Alljon a sarkára, mert a fejére nőnek! Nem lenne szabad megengednie az ellenzékiek mozgolódását.

– Kevesen vannak, nem sokat számítanak.

– Most még valóban nem, mert olyanok, mint a csírák, de már kikeltek és hatalmassá nőhetnek. Most még el lehetne taposni őket. Ha nem lép, gombamódra elszaporodik a többi burzsoá és fasiszta párt is. Ha időben nem irtja ki valamennyit, később már nem lehet megfékezni őket.

– Rajtuk tartjuk a szemünket, szilárd az állam hatalma.

– Ahol egy kicsit is teret enged a demokráciának, ott azonnal bomlasztani kezdik a rendszert. Én tudom, nálam nyikkanás sincs. Rend és fegyelem van. A Securitate mindenre odafigyel. Csak egy totalitárius rendszerben lehet nyugta a magunkfajta vezetőnek.

– En nem akarok diktátor lenni, a párt bízta rám ezt a két posztot, ennek megfelelően szolgálom a pártot, a PB döntéseit.

– Nagy hiba. Nem akarok jósolni magának, de ahogy maguknál gellert kapott az amúgyis eldeformálódott szocializmus, abból nem sok jó sülhet ki. Maga elfog bukni és a pártbeli intrikus, hatalomvágyó, puccsista harcostársai állítják majd félre. A maguk MSZMP-je tele van áruló, szervezkedő áspiskígyókkal. Hallgasson rám, csapjon szét közöttük, amíg megteheti!

– Köszönöm a tanácsait, de nekem más a vezetési módszerem. Mellesleg elárulná, elnök úr, mi a jó abban, hogy lerombolja a falvakat? Szeretném megérteni.

– Egyszerű! Mit jelent a buta falusiaknak régi falu? Elmaradottságot, nyomort, elégedetlenséget. Ragaszkodnak ahhoz, ami a sajtójuk. Ragaszkodnak a kis földjükhöz, tehenükhöz, lovukhoz, az ekéhez és mindenhez, ami elavult. Ez a kis magántulajdon is a kapitalizmus melegágya. Ráadásul keveset hoz nekik, gazdaságtalanul termelnek. Ha ledózeróljuk a szegénységnek és elmaradottságnak ezeket a fészkeit és beszántjuk, új földerületeket nyerünk, az ostoba népet pedig korszerű, városias panelházakba költöztethetjük. Hálásak lehetnek nekem, jobb körülmények között élhetnek, javul az ellátásuk, városias polgárok lehetnek.

– De így sok magyar falu örökre eltűnik a hagyományaival együtt. A lakosságát pedig nem egy-egy új telepre költöztetik át, hanem szétszórják a román területeken.

– Ez csak természetes! A mi hazánknak teljes értékű, románul is beszélni tudó, rendszerhez hű állampolgárokra van szüksége. Ahhoz, hogy a magyar és a többi nemzetiség is jobban boldoguljon elengedhetetlen a népességcsere. Meg kell szüntetni ezt a bábeli zűrzavart. Majd meglátja, főtitkár elvtárs, néhány év múlva milyen hálásak lesznek azért, hogy gázzal főzhetnek, fűlhetnek, korszerű otthonuk lesz, a földtúrás helyett gyárakban dolgozhatnak és a nagy román nemzethez tartozhatnak!

− Nálunk az áttelepítendő magyar falusiak védelmében tüntetnek, hiszen elvesztik a házaikat, földjeiket és mindenüket. Teljesen kiszolgáltatottakká válnak.

– Ez szemenszedett hazugság. Először is ők románok, legfeljebb magyar nemzetiségűek. Látnia kellene, hogy megváltoznak az új lakótelepeken, az új környezetben, milyen elégedettek és boldogok! Csak a maguk trianonista, fasiszta szélsőségesei kiabálnak, ordítoznak odaátról, s állítanak mást. Nem ártana, ha megfegyelmezné őket, mert nem tűrjük, hogy fenyegetőzzenek. Maga odaát a hadseregfőparancsnoka, Grósz elvtárs, tudhatja, hogy Románia jóval nagyobb, s a hadseregünk is erősebb. Ezt nem fenyegetésként mondom, hiszen maga jó kommunista, főtitkár elvtárs, de ideje, hogy szétcsapjon az irredenta, fasiszta magyar tüntetők között, mert mi is tartogatunk még egy meglepetést.

Grósz elmondta, hogy akkor pontosan tudta, mire gondol a Conducator. Egy hírszerzői szálon arról kapott ugyanis információt, hogy a románok – valamilyen külső segédlettel – kitartóan kísérleteznek atomfegyverek előállításán. Érezte, hogy ez az információ nem mehet csak úgy simán á az oroszokhoz, s ekkor eszelte ki azt a tervet, hogy ezt a román vezetővel kell kimondatni.

(2002 nyarán lejárt az egyik beavatott titoktartási kötelezettsége, aki nyilvánosságra hozta az aradi találkozó valódi célját: Grósz akkor nem barátkozni ment Aradra, hanem azért, hogy behúzza a csőbe Ceausescut. Ezért adott utasítást a tárgyalások haladéktalan előkészítésére. Csaliként elrendelte, hogy románok által szorgalmazott, a KGST-megállapodásban szereplő magyar áruszállítást fel kell gyorsítani, s olyan tárgyalási tematikát alakított ki, amelyet a románok kedvezően fogaáak. így került sor az aradi találkozóra, amit előírás szerint le is bonyolítottak. Ceausescu elégedett volt: lám, az új magyar főnök nem olyan bakafántos, mint az öreg Kádár. Aláírták a közös nyilatkozatot, majd Grósz jelezte, hogy neki még lenne egy személyes kérése. Ezt előre eljuttatták a románokhoz: a magyar főnök medvére szeretne vadászni.)

– Amit most elmondok neked, arról legalább egy-másfél évtizedig, minden körülmények között hallgatnod kell!

– Ha kell, megesküszöm rá.

– Elég, ha a szavadat adod.

– A szavamat adom!

– Jól van. Nos, a mi hírszerzésünk felkészült arra, hogy a beszélgetésnek lesz egy szigorúan bizalmas része, ezért kijelöltek egy asztalt, amelyet előre „bedrótoztak”, hogy az ott elhangzottakat magnóra vehessék. Külön parancs volt, hogy a kazettát haladéktalanul nekem kell átadni.

– Elképesztő rafinéria, Karcsi.

– Az, nem is gondoltad volna, hogy egy főtitkárnak ilyesmivel is foglalkoznia kell, mi? Na, a lényeg az, hogy a Ceausescu gyanakvását eloszlattam azzal, hogy azt kértem, szeretnék kikapcsolódásként medvére vadászni. Az ötlet neki is tetszett. Az egyezmény aláírása után szóbahoztam. Jó, beszéljük meg, mondta a Conducator. Erre én felálltam és odatereltem a román főnököt az említett, bedrótozott asztalhoz. Ő mosolygott a hobbimon, s alighogy leültünk, kedélyesen megkérdezte:

– Mikor akar menni medvére?

– Egészen másfajta vadászatról szeretnék Önnel beszélni...

– Igen, miről?

– Arról, hogy miért lövik le a román határőrök a hozzánk menekülő magyarokat...

Ceausescun mérhetetlen csalódottság lett úrrá. Hiába, gondolta, ezek a magyarok semmit sem tanulnak a történelemből, de most majd kissé megleckéztetem őket. Ezért hasonló éles hangon visszakérdezett:

– És önök miért nem adják vissza az átszökött bűnözőket?

Azt akartam, hogy kizökkentsem a fennsőbbrendű nyugalmából, s éreztem, hogy ez

sikerült, jó nyomon járok, tovább kell ütnöm a vasat:

– Azok az emberek nem bűnözők, hanem ugyanolyan magyarok, mint én..

– De román állampolgárok! Nincsenek okmányaik.

– Ne aggódjon, majd mi adunk nekik.

– Akkor majd mi is teszünk valamit, véget vetünk ennek a nacionalista magatartásnak...

– Igen? Mi az elképzelése?

– Románia atomhatalom, elvtárskám... – dőlt hátra a fotelban a Conducator, mint aki jól végezte dolgát.

Grósz félbeszakította a párbeszédet, s elmosolyodva megjegyezte:

– Te jól ismersz, szeretek színészkedni, így nem esett nehezemre átváltani a megszeppent kisfiúra. Félősen csodálkozva mondtam neki:

– Nem gondoltam volna...

– Bizony, méghozzá éles. Ma adtam parancsot a hadrendbe állítására. Úgyhogy csak vigyázzanak! − mondta Ceausescu fenyegetően és köszönés nélkül otthagyott.

Árpinak tátva maradt a szája. Kis szünet után megkérdezte:

– S mindez magnón van?

– Igen.

– Nemcsak hencegett vagy blöffölt?

– Nem, komolyan gondolta. Ezt ellenőriztük. Emlékszel, tavaly te is láttad, hogy itt járt Krjucskov?

– Igen.

– En üzentem neki az aradi kazetta miatt! Felvetettem a KGB főnökének, hogy átmennék hozzá Moszkvába, ha nem zavarná. Átadtam neki a kazettát. Nem telt bele két hét, Krjucskov, aki szintén rossz alvó, felhívott:

– Most jöttem haza a Bajkairól, de holnap viszonoznám a látogatást Pesten.

– Jöjjön csak – mondtam neki, mire hozzátette:

– Vinnék pár szép tokhalat a múltkori borsodi csípős kolbászért cserébe.

Grósz elmosolyodott:

– Másnap itt volt és a vacsoránál elmondta: utánanéztek annak, ami a kazettán van és nagyon szomorú, de igaz. Elkomolyodva hozzátette: *„Így azonban nem maradhat”* – emelte a poharát rám, aztán egy jót ittunk.

Árpi a fejét csóválva megjegyezte:

– En nem hiszem, hogy képesek lennének rá. Itt van a szomszédban, Bécsben a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, ők mindenre odafigyelnek, nem lehet kijátszani az ellenőreiket.

– A demokratikus országokban nem is, de egy olyan diktatúrában, mint Romániáé, ahol nem utazgathatnak szabadon, s ha be is engedik őket, mindent eltüntethetnek, amit útjuk során észrevehetnének...

– Hát, ezt tényleg komolyan kell venni.

– Én is erre gondoltam, de ezért nemcsak Krjucskovot tájékoztattam róla, hanem Gorbacsov elvtársat is. Ő pedig igencsak elkomorodott a hír hallatán. Meg is jegyezte, tudnak arról, hogy Románia szerzett valahonnan, vagy esetleg előállított valahogy kisebb mennyiségű plutóniumot, de ők úgy gondolták azért, hogy eladják Iraknak, mert Szaddam Húszéin is atombombáról álmodik. Oka volt annak, hogy az izraeliek szétbombázták a franciáktól vett reaktorukat.

– Jóságos Isten, csak nem arra gondolsz, hogy Corinát azért küldi vissza Romániába a KGB?

– De igen, ezért meséltem el neked. Ha egy KGB-tábornok személyesen megy el egy román ügyekben jártas ügynökükhöz és visszahívja a céghez, ez csak azt jelentheti, hogy valami nagyszabású akciót terveznek délkeleti szomszédunknál.

– Akkor Corina veszélyben van!
– Minden bizonnyal. Említetted, hogy többedmagával megy Bukarestbe és nyilván számos helyi emberük is segít nekik. Valószínűleg diplomatastátuszt kap, de ez csak ideig-óráig jelenthet védelmet. Minden lépését figyelik majd, így ha Pestre jön, próbálj meg jól konspirálni, nehogy te is bekerülj a Securitate látókörébe!
– Jó, hogy mondod.
Árpi megpróbált úrrá lenni a spiccesség kábulatán, üres poharát teletöltötte szódavízzel, kiitta, aztán felhajtotta a csészéjében maradt ujjnyi kávét.
– Szeretnél kijózanodni, ugye? – mosolyodott el Grósz –, nem fog sikerülni.
– Igen – bólintott Árpi –, bár nagyon erős a borod, Karcsi.
– Hagyd a villa előtt a kocsid, az egyik őr vigyáz majd rá. Menj haza taxival, mert még nekimégy egy fának!
– Annyira nem vagyok spicces, csak ez a téma teljesen mellbevágott...
– Nem csodálom. Innál még egy kávét?
– Köszönöm, ne fáradj, Karcsi. Inkább kimegyek a teraszra egy kis friss levegőt szívni.
– Ki tudsz menni?
− Ki.
– Na lássuk, veled tartok.
Fel tudtak állni. Kicsit bizonytalan léptekkel támolyogtak előre.
Egy alkalommal Árpi Grószban is megkapaszkodott. A kutyák néhány horkantással köszöntötték a gazdit, amikor kiléptek a teraszra, az őr csak biccentett egyet. Megvárták, amíg elindul, hogy kerüljön egyet a villa körül, aztán a főtitkár megjegyezte:
– Tényleg jót tesz ez a hűvös május eleji levegő.
– Karcsi, szerinted mi lehet a szovjetek célja?
– Egyelőre csak a felderítés, a tőlem és több helyről szerzett értesülések ellenőrzése.
– S ha igaz, hogy Ceausescu tényleg atombombát akar előállítani, akkor beavatkoznak?
– Romániában nem állomásoznak szovjet csapatok, őket megszállni sem lehet úgy, mint bennünket, vagy 68-ban a csehszlovákokat. A nemzetközi helyzet sem olyan, hogy ezt megtehetnék, s katonailag is nehéz, hiszen Románia nagyobb része hegyes. Sokkal valószínűbb, hogy Ceausescu diktatórikus rendszere ellen terveznek valamit.
– Szerintem ha elrabolnák Ceausescut és Elenát, a feleségét, akkor KGB-s segítséggel hatalomra kerülhetne egy nemzetközileg is szalonképesebb, szovjetbarát csoport.
– Jó gondolat. Lehet, hogy ez a céljuk, de ez csak egy a sok lehetőség közül.
– Gorbacsov milyen viszonyban lehet Ceausescuval?
– Nehéz pontosan jellemezni, de egy biztos: nem nevezhető őszintén barátinak. A szovjet főtitkár hiába adott tanácsokat román kollégájának, Ceausescu biztosan neki is azt bizonygatta, hogy milyen jó az, amit ő tesz, mennyire szereti őt a román nép.
– Szerinted a szovjeteknek érdekében állhat, hogy Romániában is rendszerváltás legyen?
– Pusztán a glasznoszty és a peresztrojka miatt nem. Nekik még mindig jobb egy ilyen román diktatúra, mint a mi egyre zavarosabb kísérleti szocializmusunk. Emellett az SZKP konzervatív köreinek is jobb egy ilyen rendszer, mert rend van és megbízható, hű szövetségesek. Sőt, még példaként is szolgálhatnak, lám Bukarestben nincs annyi ellentmondásos, egymást támadó politikai áramlat. Vedd figyelembe azt is, hogy Ceausescu a nyugatnak is ügyesen eladta magát, jót írnak róluk, sokkal jobb Amerikában az imázsuk, mint a miénk. Ráadásul az arabokkal és Izraellel is kifogástalan a kapcsolatuk.
– Bonyolult ügy.
– Meglehetősen az. Ezért is kizárhatjuk a szovjet beavatkozás lehetőségét. Nagy nemzetközi felháborodással és világméretű tiltakozási hullámmal járna. A falurombolásra, meg a mi ellenzékünk akcióira csak legyintenek: a magyarok Trianon-ellenes megmozdulása, Erdélyre vágynak, mint éhes vaddisznó a makkra.

– Úgy gondolom, a román atombomba fordulatot jelenthet Románia megítélésében.

– Igen, ez már olyan ügy, amit a nyugat sem hagyhat tétlenül. Ez már elfogadhatóvá tesz egy esetleges szovjet akciót, de azt is csak belülről, szinte nyomok nélkül. Ha a románok „maguk” váltanak, „maguk” döntenek a vezetőcserékről, akkor Ceausescuért senki sem ejt könnyeket.

– A „maguk” szót különös hangsúllyal mondtad.

– Igen, mert a kommunista mozgalomban sohasem a helyi erők döntenek maguktól, általában igyekeznek mindig Moszkva áldását is kikérni hozzá.

– Ez mindig így volt nálunk is?

– Szinte mindig. Rákosiék alatt is, jó példa erre 1953, amikor Moszkvában döntötték el, ki lehet a kiutazó delegáció tagja, s ott közölték velük, ki milyen posztra kell majd otthon megválasztani. Kádár elvtársat is kihívták 56-ban, s ott „nevezték ki” a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökévé és Biszku is a szovjetekhez rohant ki, amikor puccsal akart Kádár helyére lépni.

– És nemrégiben Németh Miklós is ott kért engedélyt...

– Ez más, bár nem értem, mi szükség volt rá.

– Nem akarok sem jó, sem rossz jós lenni, de ide a bökőt, hogy Németh Miklós egyre jobban önállósítja magát és elszakad a párttól.

– Ezt nem teheti, az egész kormányát mi jelöltük, valamennyi miniszter a mi emberünk.

– Épp ez nem tetszik Németh Miklósnak. Számos forrásból úgy hírlik: ahogy nyugaton szokás, ő szeretné megválogatni, kivel akar dolgozni, saját maga által választott miniszterekből akar új kormányt alakítani.

– Tudok róla, a Politikai Bizottság dönt majd erről, de ez még odébb van. Egyelőre fontosabb problémák is akadnak, a PB következő ülése az Ellenzéki Kerekasztallal foglalkozik.

– Érdekes téma. Karcsi, megtudhatom majd, mi lesz a döntés?

– Természetesen, hiszen a tanácsadóm vagy, fontos, hogy naprakészen tájékozódj – bólintott, aztán befelé mutatott: – Menjünk visszaemelt még megfázunk!

Árpi nem sokkal később eljött a Grósz-villából. Saját kocsijával indult el, a Rózsadombon át ment, a Margit utca felé. Útközben nem találkozott rendőrrel.

(Évekkel később az amerikai Sunday Herald című újság érdekes hírt közölt: számos jel mutat arra, hogy 1990 előtt Romániában sikerült atomfegyvert előállítani. A cikk titkos KGB-lev'éltári adatokra hivatkozik, miszerint egy vegyi üzemnek álcázott pitesti kutatóintézetben egy kilogramm dúsított plutóniumot halmoztak föl. Hogy hová lett, nem tudni, de hivatalos adatok vannak arról, hogy később a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség is talált 470 gramm plutóniumot abban az intézetben. Ez persze nem sokat bizonyít, ám a pitesti csak egy intézet volt, s nem zárható ki az, hogy lehettek más álcázott és titkos kutatóbázisok is, ami azt jelenti, hogy elvileg összegyűjthették az atombombához elegendő plutóniumot.)

24. FEJEZET

A Ceausescu-birtokok nyomában

A szokásos havi találkozót ezúttal a Fehér Házban, Bilinél tartották. Július előbb beszámolt a tavasz eleji szovjet belső helyzetről.

− Alaposan átrajzolta a Szovjetunió belpolitikai térképét a választások eredménye. Sok vezető pártfunkcionáriust leszavaztak, így nem kerülhettek be a legfőbb álamhatalmi szevbe, a Népi Küldöttek Kongresszusába. A legnagyobb szenzáció Borisz Jelcin moszkvai extitkár elsöprő győzelme. A moszkvai lapok szerint olyan hatalmas volt, mint egy földcsuszamlás. Ugyanakkor Jurij Szolovjov leningrádi elsőtitkár nem kapta meg a parlamentbe jutáshoz szükséges 50 százalékot. A szovjet nép a választásokon fejezte ki a tiltakozását. 160

körzetben buktak el a vezető kommunista káderek. Sokan úgy aposztrofálják ezt, mint valamiféle lázadást.

– És Gorbacsov? – kérdezett közbe Bill.

– Ő pozitív értelemben fogta ezt fel. „Az *emberek megerezték, hogy valóban beleszólhatnak a dolgokba*”, mondta, s így sommázta: „*Forradalmi változást hozott a hatvanegynéhány év óta az első igazi választás.*” Mellesleg ő is nagy többséggel győzött és kevesellte azokat a voksokat, amelyeket ellene adtak le.

– Mi történt a választások óta, változott valami?

– Nem sok, a régi hatalmi elit még megőrizte privilégiumait, a moszkvai és köztársasági parlamentek padsorait nem sikerült megtölteni peresztrojkásokkal, ott ülnek még nagy számban a konzervatív kommunisták is. A régi és az új harca tehát folytatódni fog, ám ezentúl már nagyobbrészt demokratikus keretek közt és a nyilvánosság előtt.

Július elmesélt még néhány dolgot, aztán eléjük tett egy angolra fordított feljegyzést. Bill belenézett, aztán megjegyezte:

– Erről mi is tájékoztatást kaptunk...

– De ez Gorbacsov Margaret Thatcherrel folytatott tárgyalásának szószerinti anyaga. Bizonyára tartalmaz olyan részleteket, amelyek érdekesek.

– Ebben biztos vagyok – bólintott Bill –, Thatcher tudatta ugyanis először Gorbacsovval, hogy több meghatározó nyugat-európai államnak és nekünk sem érdekünk, hogy újra létrejöjjön egy egységes, nagy és erős Németország. A maga anyaga honnan van, Július?

– Gorbacsov egyik bizalmi emberétől kaptam, csak azokat a részeket fordítottam le, amelyek az USA számára is fontosak.

– Oké, de a német kérdést hagyjuk!

– Tőlünk van, ugye? – mosolyodott el az Öreg.

– Nagyjából a mieinktől – vetette oda Bill, aztán Júlushoz fordult: – Csak a többit olvassa fel, a szöveget hallgatva jobban megmarad bennünk, mint ha átfutjuk.

Július elkezdte. Megpróbálta olyan hangsúlyozással, tagoltan előadni, mint egy színész:

– A találkozót április 6-án Londonban tartották, a megbeszélés második fele Kelet-Európa stabilitásáról folyt.

Gorbacsov: *Egyrészt ott van az a Fehér Házban formálódó vélemény, amely szerint peresztrojkánk sikere, vagyis a Szovjetunió új imázsának kialakulása kedvezőtlen a nyugatra nézve. James Baker külügyminiszter a nyugat-európai látogatásáról szinte pánikszerű hangulatban tért haza. Szerinte Európa kész üdvözölni azt a javaslatunkat, amelyet az Európával és a világ többi részével fenntartott kapcsolataink átformálására tettünk. Ezzel kapcsolatban Nyugat-Németország teljesen felbolydult. Ezért most arról kezdtek el gondolkodni, hogyan vessenek gátat politikánk hatásának, hogyan óvják meg a nyugati gondolkodást kezdeményezéseink hatásától. Természetes, hogy az Egyesült Államoknak komoly fenntartásokkal kell megküzdeni ezekkel a folyamatokkal kapcsolatban. Ott is sokan vannak, akik szimpatizálnak politikánkkal, akik úgy gondolják, hogy a peresztrojka folytatása kedvező az amerikai érdekek szempontjából, mivel lehetővé teszi a biztonság garantálását, a gazdasági, kulturális és egyéb kapcsolataink fejlődését. És ezek az erők komoly befolyással bírnak. Ugyanakkor létezik egy másik szárny is, amelynek gondolkodása Kissinger, Brzezinski és más jobboldali tényezők jól ismert kijelentéseivel azonosíthatók. Ok most közelebb kerültek az új amerikai kormányzathoz, s minden tőlük telhetőt elkövetnek álláspontjuk érvényesítése érdekében. Olyan leveleket kapunk George Bushtól, amelyekbe teljes bekezdéseket másoltak át Kissinger ismert nyilatkozataiból. Röviden, tisztán érezhető az afölött érzett aggodalmuk, hogy a nyugat ázsiója csökken a közvélemény szemében, s ezért gyengíteni próbálják annak hajlandóságát a velünk való együttműködésre.*

Másrészt George Bush és James Baker nyugat-európai tárgyalásai azt mutatják, hogy Nyugat-Európában lelassult a javaslatainkra adandó válaszok kidolgozása. Következésképp

hajlanak arra, hogy a peresztrojka, a mi kezdeményezéseink iránti érdeklődést lehűtsék, és hogy mindezt általános megfontolásokra hivatkozva tálalják – várjuk ki, hogy hová vezet a peresztrojka, hogy mi lesz a vége ennek az egésznek, vajon nem csak Gorbacsov személyéhez kötődik-e, és ha igen, akkor a nyugat jövőjét függővé tehetjük-e tőle. Őszintén kimondom, hogy ezt aggasztónak találjuk. Érzésünk szerint még ön is, Thatcher asszony, az utóbbi időben mintha tartózkodóbban kezelne minket. Információink szerint elsősorban a bankszektorból azt tanácsolják önnek, hogy ne siessen, hogy legyen óvatos. És ez érezhető a nyilatkozataiban és a politikai gyakorlatban egyaránt.

Thatcher: *Ha bárki meg is fogalmazott ilyen jellegű tanácsot, az hozzám mindenesetre nem jutott el – akkor ön vajon hogyan szerzett tudomást róla?*

Gorbacsov: *így mennek ezek a dolgok. Milyen érdekes világban élünk, nem igaz? (...)*

Thatcher: *Hát ezért aggaszt minket az ön feladatainak nagysága. Az csak az egyik fele a dolognak, hogy megmondjuk az embereknek, hogy mit csináljanak, hol dolgozzanak, azt viszont sokkal nehezebb elérni, hogy a tömegtermelés és a komplex technológia által teremtett feltételek között a megfelelő módon dolgozzanak. Az emberek lassan elvesztik az önmagukba és jövőbe vetett bizalmukat. Ezt magam is tapasztaltam a Szovjetunióban tett 1987-es látogatásom során. A régi rend felborul és az emberek nem tudják, hogy mi jön helyette. És hogy milyen az, amikor a saját munkájukra és a saját vállalkozókedvükre támaszkodnak, az vajon jobb életet fog biztosítani számukra? Ez az, ami az önök peresztrojkájában aggaszt minket.*

Gorbacsov: *Miért vannak úgy megijedve a mi peresztrojkánktól?*

Thatcher: *Pontosan azért, mert én voltam az első, aki egy analóg peresztrojkát indítottam el az országomban. És azért, mert én mondtam ki elsőként, hogy az önök sikere nekünk is érdekünkben áll Érdekünkben áll, hogy a Szovjetunió békésebb, jómódúbb, a változásokra nyitottabb legyen. Hogy ez együtt járjon a személyes szabadságjogok tiszteletben tartásával, nagyobb nyíltsággal és a nyíltabb párbeszéddel. Haladjanak tovább a megkezdett irányban és számíthatnak a támogatásunkra. Mindezért nagyon nagy árat kell fizetni. Tapasztalni fogják a gazdasági nehézségeket. Nemrégiben részletesen megvitattam ezeket a kérdéseket egy szovjet akadémikussal, aki azt mondta, hogy Gorbacsovnak tíz éven keresztül lesz szüksége a támogatásunkra. Nem tudom, hogy pontosan mennyi lesz ez az idő, de alapjában véve ez rendben van.*

Örülünk annak, hogy a Szovjetunióban politikai változások vannak. A legutóbbi választások (az 1989. március 26-án tartott alsóházi választások) igazi vízválasztónak bizonyultak. Megmutatták, hogy az emberek nem félnek a politikai hatalom gyakorlásától. De önöknek ezen felül szükségük van megbízható finanszírozási háttérre, erős gazdaságra, képzett és tehetséges menedzserekre is. Tudom, hogy tehetségben nem szenvednek hiányt, de a gazdaságban ez még nem olyan egyértelmű, mint a polittkai szférában.

És a nemzetközi színtéren is (gondolok itt a kelet-európai szövetségeseikre) ígéretes változások vannak folyamatban. Ellátogattam Magyarországra, ahol azt tapasztaltam, hogy újszerű politikai és gazdasági szabadságot élvez az ország. Ók egy ideje azonban már két-három lépéssel önök előtt járnak az új gazdasági formák és a vállalkozás szabadságának bevezetése terén. Rendkívül érdekesek a lengyelországi fejlemények is. Találkoztam Wojciech Jaruzelskivel. Kiváló és becsületes politikus, mindent megtesz az országáért a fejlődésnek ebben a rendkívül nehéz szakaszában. Vegyük például a legutóbbi eseményeket, a Szolidaritás elismerését. Véleményem szerint ez a politikai pluralizmus kezdetét jelenti, hiszen a Szolidaritás politikai mozgalom, nem pedig egy egyszerű szakszervezet. Fiatalok és nyugdíjasok is részt vesznek benne, nemcsak a dolgozók. Találkoztam a Szolidaritás vezetőivel, s ismételten azt a tanácsot adtam nekik, hogy törekedjenek párbeszédre a kormányzattal, ne csak a konfrontációra. Azt mondtam nekik, hogy a tárgyalóasztal mellől sosem szabad fölállni, mert az sehová sem vezet, s úgy látom, meg is fogadták a tanácsomat.

Csehszlovákiában bonyolultabb a helyzet. Úgy látjuk, hogy ott jelenleg semmi sem világos. És van ebben valami gonosz irónia, hiszen Csehszlovákia Kelet-Európa egyik leggazdagabb és legdemokratikusabb országa volt.

(A ferai szószerinti idézet a Gorbacsov Alapítvány Archívumától származik, Anatolij Csernyajev jegyezte fel.)

– Hát igen – jegyezte meg utána Bill –, Gorbacsovnak újra és újra rá kell döbbennie, hogy a mieink politikai befolyása a meghatározó. Nem véletlenül említi Kissingen és Brzezinskit. Talán azt is sejti már, hogy nem tartjuk minden szempontból alkalmasnak arra, hogy condomíniumot alakítva közösen kormányozzuk a világot. Nem fogja fel, melyek valójában a mögöttes céljaink, ő még mindig a politikában gondolkodik, s képtelen felfogni, hogy hosszú távon az kormányoz majd, aki a pénzt és a gazdaságot is uralni képes. Csak idő kérdése, hogy a szovjet főtitkár rádöbbenjen: ejtettük.

Még vagy egy órán át beszélgettek az európai helyzetről, aztán Bill felállt, ezzel jelezve, a megbeszélés véget ért.

Az Öreg Júliussal együtt sétált ki a Fehér Házból. A közeli parkolóhoz mentek, ahol Judit toppant eléjük:

– Nicsak, itt az én másik nagy szerelmem is? – nevetett és az Öreg nyakába borult.

Nem lehetett megakadályozni, hogy egy nyelves szájcsókkal üdvözölje.

A moszkvai képviselet vezetője elmosolyodott ezen, aztán vigyorogva megkérdezte:

– Velünk jössz? Együtt ebédelhetnénk.

– Kösz, de van egy fontos találkozóm.

– Nem hívsz meg bennünket hozzátok vacsorára? – kérdezte Július.

– Ezt meg kell beszélnem előbb Tamarával.

– Mi a fenének hoztad át Bécsből, hármasban jobban éreznénk magunkat.

– Hagyd, Judit, Tamara biztos nem örülne neked, jobb, ha nem szítjuk az ellentéteket – állította le Július.

Az Öreg a kezét nyújtotta neki:

– Örülök, hogy találkoztunk. Meddig maradsz?

– Két-három napig, de nem itt, átmegyünk New Yorkba. Az imádottammal akarom tölteni ezt a kis időt – ölelte magához. Judit utána az Öregért nyúlt, odahúzta kettőjükhöz:

– Gyere át hozzánk.

– A fenébe, ne ingerelj, mert még átmegyek – nevette el magát az Öreg. Kibontakozott a közös ölelésből és az órájára nézett: – Tényleg mennem kell.

– Jó-jó – veregette vállon Július –, de hívj fel bennünket!

*

Az amerikai központi szervezet specialistája a Mail Avenue megbeszélt pontján ácsorgott. Amikor meglátta az Öreget, lassan elindult, aztán leült egy padra újságot olvasni.

Legalább két karnyújtásnyi távolságra az Öreg is leült, elővett egy Washington Postot, úgy tett, mintha olvasna és megszólalt:

– Üdvözlöm, Mr. L.!

– Hello, Öreg. − Mire jutott?

– Találtunk néhány nyomot, amin elindulhattunk. Az eddigi nyomozásunk eredménye alapján egy rendkívül körmönfont és bonyolult adásvételi tranzakció kezd körvonalazódni. Csak a legjelentősebbekkel foglalkoztunk, a legnagyobb földbirtokok ügyleteivel. Még nem állíthatom egyértelműen, de számos jel is megerősíti az ön értesüléseit. A többszöri tulajdonosváltás ellenére nyomon követhető, hogy honnan, kiken keresztül kinek a birtokába került egy-egy jelentősebb földterület. A szálak Ceausescu úr környezetéhez vezetnek.

– Ennek örülök. Honnan szerezte a diktátor a pénzt?

– Ez a részlegem fő specialitása. Jó ideje figyeljük a drogbevételek, sokszázmillió dolláros

illegális profitok és „fekete” jövedelmek különféle legalizálási trükkjeit és a nemzetközi pénzmosás jól bevált módszereit. Legálisan szinte lehetetlen bármit is kideríteni, mert számos akadályba, például helyi törvénybe és banktitokba ütközik az ember. Maga régi kolléga, Öreg, pontosan tudja, hogy csak titkossszolgálati módszerek vezethetnek eredményre. Ebbe az esetben még a Securitatét is ki kellett játszanunk.

– Tudom, Mr. L., de maga már más bukott diktátorok vagyonát-mentésének rejtett útvonalait is sikeresen feltérképezte. Nem véletlen tehát, hogy központunk az ön segítségét kérte.

– Igen. Miután közös főnökünk a Fehér Házból külön megkért erre, soron kívül intéztük ezt az ügyet.

– Alkalomadtán én is ugyanígy viszonzom majd ezt a szívességet.

– Oké, Öreg, ezt el is várom – mosolyodott el. – Nos, Ceausescu úr a főleg az araboktól szerezte a pénzt. A hetvenes évek óta a románok gyártották a líbiai, szíriai és iraki hadsereg részére az egyenruhát, cipőt. Ezekért cserébe tejet szállítottak, de a tényleges ellentétel értékénél jóval kevesebbet. A többit olajdollárokkal fizették. Ennek a pénznek nyoma sincs a román bankokba irányuló átutalások között, viszont a három arab ország több alkalommal is küldött pénzt sváci bankokban vezetett titkos számlákra.

– Mi lett ezeknek a sorsa? A Securitatéhoz kerültek?

– Nyilván, de csak egy része. A hírszerzésünk információi szerint román titkosszolgálat és fedővállalatai feltehetően mintegy 300 millió dollárnyi valutakerettel gazdálkodnak. Ez nyilván nem a teljes összeg, hiszen az arab olajdollárok befektetései is hoznak nekik valamit a konyhára.

– Említette, hogy csak egy része kerülhetett a Securitatéhoz. Mi lett akkor a többi sorsa?

– A pénz nagyobbik része a diktátor magánvagyonát gyarapította. Az összeg milliárd-dolláros nagyságrendű.

– Ebből vásárolták tehát a földbirtokokat...

– Igen. Mindig a pénz útját a legcélszerűbb nyomon követni. így jutottunk el az egyik szálon Kanadába. Ennek révén bukkantunk az ön által jelzett földvásárlásokra. Amennyire követni lehetett, román érdekeltségű nemzetközi cégek két hatalmas birtokot vásároltak Quebeck tartományban. Ezeknek minden bizonnyal a Ceausescu-család a valódi tulajdonosa.

– Érdekes.

– 1986-tól egy nicosiai székhelyű román-ciprusi vegyesvállalat újabb és még nagyobb földterületeket vásárolt, ám ezúttal a kanadai Ontario tartományban. Ezeket még nem sikerült azonosítani, de a jelentős összegű dollártranszferek alapján annyi máris bizonyos, hogy a korábbiaknál jóval nagyobb és értékesebb birtokok.

– Akkor Ceausescu Kanada legnagyobb földbirtokosa?

– Bizonyára.

– Mi a neve annak a nicosiai cégnek?

– Crescent. Ha e szót elemezzük, az derül ki belőle, hogy a Secret (titkos) és a NC, azaz Nicolae Ceausecu anagrammája.

– Egyértelmű.

Az Öreg gondolkodott néhány másodpercig, aztán fátért a Corinától hallott birtokra:

– Lehetséges, hogy kisebbek is vannak?

– Igen, de azok nem érdekesek, nem szúrnak szemet.

– Hogy lehet megőrizni az anonimitást, hiszen adót kell fizetni utánuk.

– Ez nem probléma. Előre letétbe helyeztek nagyobb összegeket kanadai ügyvédi irodákban, s ezek azóta folyamatosan átutalják az adót az államnak.

– Nyilvánosságra kerülhet a dolog?

– Nem hiszem, legalábbis addig nem, amíg a diktátor él. Utána is csak akkor, ha valamelyik kanadai hatóságnak vitás ügye támad a tulajdonosokkal, az pedig kizárt, mert

ügyvédek hada vigyáz arra, hogy minden rendben legyen.

– Mi a helyzet jogilag a diktátor halála után?

– A földek azoknak a birtokába kerülnek, akik tulajdonosként bejegyzésre kerültek.

– És ha kiderül, hogy a diktátor ellopta a népétől ezt a pénzt?

– Először is ezt nehéz bizonyítani, mert arab országok fizették valakiknek valamilyen kereskedelmi tranzakcióért vagy szolgáltatásért. Ha kiderülne, hogy Ceausescu és a felesége Romániából lopta el, így lett a saját pénze és a birtok is a saját nevükön szerepel, akkor eseüeg perelhető, visszakövetelhető, de még ez esetben sem százszázalékos a siker. A többi birtok gyakorlatilag támadhatatlan. Az érintett arab országok kijelenthetik ugyanis, hogy ajándékba adták a jelentős összeget. Legfeljebb plusz adózási vonzata lehet.

– Remek módszer.

– Igen, sokkal körmönfontabb, mint más diktátoroké. Azok a saját nevükön nyitnak bankszámlákat és annyira bíznak a hatalmukban, hogy nem sokat törődnek az ilyesfajta konspirációval.

(Talán sohasem derül fény Ceausescu birtokaira, ha a kanadai hadsereg nem épp azok környékén tart hadgyakorlatot 1991-ben. A törvényes előírásoknak megfelelően ki akarták kérni a tulajdonosok hozzájárulását, hogy átvonulhassanak a földjeiken. Érdeklődtek tehát a tulajdonosok iránt és kiderült, hogy román diktátor családjának az érdekeltsége. Az esetről tudomást szerzett a CBC tévétársaság, megbíztak egy magánnyomozó irodát a Ceausescu-vagyon felkutatásával és szenzációs leleplező riportot készítettek. Adásba azonban nem mehetett, mert egy ügyvédekből álló csoport megakadályozta. Hatalmas botrány lett belőle, s akkor szivárgott ki, hogy a Ceausescu család Kanada egyik leggazdagabb földbirtokosa. Virgil Magureanu, a Román Hírszerző Szolgálat igazgatója egy 1991. decemberi sajtótájékoztatón bejelentette, nem lát sok reményt arra, hogy a titokzatos vagyon visszakerüljön az országba, a román nép tulajdonába.)

*

Mit meg nem tesz Corináért és persze Árpiért, gondolta. Az még csak hagyján, hogy Washington D. C.-ből átrepült Montrealba, de az, ahogyan átváltoztatta a külsejét! Több mint egy évtizede nem csinált ilyet: fél órát töltött a szállóban a tükör előtt, amíg megszületett az új külseje. Szinte közröhej volt, ahogy kinézett.

– Hello, Mr. Cimpleaneau – köszöntötte a legalább tizenöt évvel fiatalabb, fekete, göndörhajú, bajszos, szemüveges román emigránst. − Ha Tamara meglátna így, biztosan tátva maradna a szája – gondolta és a szája széles mosolyra húzódott.

A szállodából úgy kellett kiosonnia, hogy ne vegyék észre, hogyan jutott be az ismeretlen külsejű egyén.

A bankban igazolta magát az erre a célra készíttetett hamis amerikai gépkocsi jogosítvánnyal. A kulcsa elveszett ugyan, de tudta a safe számát és a titkos kódot. Ezt elfogadták. Udvariasan lekísérték a páncélterem safe-részlegének ügyfélhelyiségébe. Néhány perc múlva hozták a fémkazettát.

− Tessék, Mr. Cimpleaneau.

Letették eléje a kis fülke asztalára és magára hagyták. Kinyitotta a fedelét. Néhány irat és egy pár gumikesztyű volt benne.

– Micsoda előrelátás – gondolta és felhúzta a kesztyűt. Ahogy Corina azon a kritikus napon, úgy ő sem akart ujjlenyomatot hagyni a dokumentumokon.

– Fantasztikus nő – csóválta a fejét –, még abban a veszélyes helyzetben is eljött ebbe a bankba és elrejtette itt ezeket a fontos papírokat.

A bianco adásvételi szerződés egy 2500 hektáros területről szólt, amelynek egy része legelő és megművelt föld volt, a többi meg erdő. A birtokhoz tartozott egy nagyobb, meg három kisebb épület is. Oké, jól becsülte meg az értéküket. Kitöltötte az üres helyeket, aztán

betette a papírokat a borjúbőr mappájába.

A bankból távozóban körülnézett, figyelik-e, de nem lehetett megállapítani, túl nagy volt a forgalom. Egy óra múlva ott volt a jónevű ügyvédi irodában, várta már a vevő.

– Tessék – mondta és odatolta az ügyvéd elé a borjúbőr mappát. Még ekkor is ügyelt arra, hogy semmit se érintsen meg. Az újabb adásvételi szerződést is úgy írta alá, hogy nem fogott meg semmit. Ebből a meggondolásból még kávét és üdítőt sem kért.

– Miért adja el azt a szép földet, erdőt, Mr. Cimpleaneau? – kérdezte a vevő, egy hajlongó, mosolygó, szemüveges japán.

– Los Angelesben élek, innen messze van, inkább Kaliforniában veszek egy farmot – mondta, iratainak megfelelően.

Az ügyvéd nem sokat kérdezett, külön tíz százalékot kapott az Öregtől. Az amúgy is viszonylag olcsóbb vételár így ennyivel tovább csökkent, de sebaj, megkapta a csekket.

Felvette a pénzt a megjelölt bankban, aztán egy mosdóban megszabadult fekete göndör parókájától és ragasztott bajszától.

– Viszlát, Mr. Cimpleaneau – dobta bele a szemétgyűjtőbe a kellékeket, aztán egy délutáni géppel visszarepült Washington D. C.-be.

Másnap a pénzből Virginában Washington D. C.-től száz mérföldre vásárolt egy park közepén álló szép nagy házat, meg egy hozzá tartozó ezerhektáros birtokot. A vételár nagyobb volt, mint amennyit Kanadában kapott, kétszázezer dollárral ki kellett egészítenie. Sebaj, ezt már ő vásárolta, s annak ajándékozhatja, akinek csak akarja.

25. FEJEZET

A május eleji PB-ülés az ellenzékről

Mennyivel könnyebb volt, hogy azt mondhatta: Grósz tanácsadója.

– Vegyen el, elvtárs, egy példányt és üljön be a tárgyalóba, ott elolvashatja – közölte az ügyintéző, majd megjegyezte: – Maga már a második.

– Ki az első? – kérdezte Árpi.

– A kollégája, tíz perccel korábban érkezett.

– A kollégám?

– Igen, ő is a főtitkár elvtárs tanácsadója – mondta a középkorú nő és átkísérte a néhány irodával arrébb lévő helyiségbe. Amikor beléptek, Alpakkás felnézett:

– Nocsak, kérem tisztelettel, örülök, hogy látom, Árpi!

– Én is.

– Hozzak kávét, üdítőt? – kérdezte az ügyintéző.

– Igen, legyen szíves.

A nő távozása után Alpakkás feléje fordult:

– Mi újság, kérem tisztelettel?

– Hát, mindig történik valami, de maga biztosan többet tud.

– Azt erősen kételem, magának sokkal szerteágazóbbak a kapcsolatai, Árpi. Karcsi említette, miről beszélgettek, s örömmel hallottam, hogy magára is számíthatunk, ha eljön az ideje.

– Igen.

Emlékezett a Grósznak tett ígéretére, de fogalma sem volt, mire készülnek. Eljátszotta a beavatottat, mint aki mindent tud:

– Mikor lépünk?

– Az még odébb van. Javaslom, olvassuk el előbb a PB-ülés jegyzőkönyvét, aztán beszélgethetünk.

Árpi bólintott, aztán olvasni kezdett. Az anyagot hangfelvételről gépelték le. Az MSZMP Politikai Bizottságának 1989. május 2-án tartott üléséről készült. Az első oldalakat csak

átfutotta, inkább a párttörvényről lefolytatott viták tapasztalatairól szóló 2. napirendi pont érdekelte.

Fejti György: *Tekintettel arra – Szűrös elvtárs és mások is szóbahozták –, hogy önmagában ez a törvény nehezen kezelhető – annak ellenére, hogy a „különfélék” között van szó az Ellenzéki Kerekasztallal folytatott tárgyalásokról –, most szeretném elmondani azt, hogy a szakértői megbeszélések folynak. Többoldalúak, kétoldalúak, ma is lesz például, délután. (...) egyelőre a Szabad Demokraták Szövetsége össze tudja tartani még ezt az Ellenzéki Kerekasztalt, de tárgyalási pozíciójuk meglehetősen merev.*

Miről van szó? Nem óhajtanak tárgyalni a párttörvényről sem. Az az álláspontjuk, hogy nem kell párttörvény, az egyesülésről szóló törvényt kell kiegészíteni. És nincs értelme különböző törvényekben az egyesülés kategóriájába tartozó szervezeteket minősíteni. Ebben ma már szinte magukra maradtak, az összes többi szervezet hajlik arra, hogy a párttörvényt meg kell beszélni. Határozottan elutasítják az Alkotmánybíróságot... Az a véleményük, hogy normál bírósági bejegyzésre kerüljön sor, nem kell Alkotmánybíróság, és az intézményt az új alkotmány megalkotása előtt (...) nem lehet ebben a parlamenti ciklusban létrehozni.

Elutasítják a köztársasági elnöki rendszert is. Nem akarom sorolni. Tehát pillanatnyilag teljesen destruktív az álláspontjuk. Feszeng a többi szervezet az Ellenzéki Kerekasztalban, mert egyre nyilvánvalóvá válik számukra, hogy túszul ejtette őket két-három szervezet. Hát ebből a patthelyzetből ki kell jutnunk...

Nyers Rezső: *Kaptam én egy olyan javaslatot, hogy a volt koalíciós pártokat esetleg külön is hívjuk össze egy megbeszélésre.*

Grósz Károly: *Igen, hát ők vívódnak. Én is tárgyalásban vagyok velük.*

Nyers Rezső: *Ezt érdemes megfontolni.*

Fejti György: *Végső soron addig, amíg ez a blokk fennáll, elég sok akadálya van a tárgyalásoknak, mert nekem az az érzésem, hogy a Szabad Demokraták Szövetsége amíg lehet, feszíteni akarja a húrt. Nekik a dolog nem sürgős. És azt kell mondjam, hogy a Szabad Demokraták Szövetségén belül is kisajátította a tárgyalást két-három ember. Tehát ma nem arról van szó, hogy az Ellenzéki Kerékasztalban részt vevő szervezeteknek lenne álláspontjuk a vitatott kérdésekről. Ez kiderül: nincs álláspont. Két-három ember kisajátítja ezt, és olyan hangulatot tud teremteni, ami feloldhatatlan problémához vezet. (...)*

Miért nem jelent meg eddig az alkotmánybírói intézményről, vagy a köztársasági elnöki intézményről a törvénytervezet? Nagyobbrészt azért nem, mert nem akartuk, hogy újabb hivatkozási alap legyen arra, hogy türelmetlenek vagyunk az Ellenzéki Kerekasztallal szemben...

Itt említeném meg, hogy nagyon éles vita várható a vagyonról, a politikai infrastruktúráról. Tehát nem arról, hogy hogyan lesz a választási támogatás, illetve hogy hogyan lesz a választások után a szervezetek finanszírozása. Ebben meg lehet állapodni. Nagyon kényes kérdés, hogy mi magunk el tudunk-e számolni a vagyonunk eredetével. Gondolom, hogy nagyobbrészt el tudunk számolni. De azért ebben nem vagyunk naprakészek, mert elég éles hangulatkeltés folyik e tekintetben. (...) ...kevés gyógyír, hogy tulajdonképpen a történelmi pártok is, akik visszaperelik – egyelőre szóban – a saját vagyonukat, ők sem tudnak elszámolni ezzel.. (...)

Árpi lapozott, épp akkor, amikor hozták a feketét és az üdítőt. Cukor nélkül kortyolt néhányat a kávéjából, aztán folytatta. A „Különfélék” napirendi pontnál találta meg, hogyan értékelik a KB tárgyalócsoportjának a politikai egyeztető fórum kialakítására irányuló törekvéseit.

Fejti György: *Tehát a technikai előkészítő megbeszélések folytatódnak. Múlt héten szombaton az Ellenzéki Kerekasztal megbízottjaival voltak tárgyalások, és ma délután 4 órakor ugyanezekkel az urakkal folytatódnak ezek a technikai tárgyalások a Fórum szerepe, felfogása, tematikája kérdésében. Ezzel párhuzamosan találkoztam az Új Márciusi Front*

elnökével, főtitkárával, a Magyar Demokrata Fórum elnöksége képviselőjével, csütörtökön a Néppárt elnökével. És még a héten a kisgazdapárt és a Szociáldemokrata Párt vezetőségével lesznek kontaktusok. Az a tapasztalatom, amit szeretnék megismételni, hogy a forma, mármint ez az Ellenzéki Kerekasztal egyre kényelmetlenebbé válik a résztvevők számára. Mindenekelőtt amiatt, mert a Szabad Demokraták Szövetsége és a Fidesz erős nyomás alatt tartja őket. Elmondták, hogy ahogy közelednek a választások, úgy válik számukra egyre érdektelenebbé a Kerekasztalban való részvétel, hiszen versenytársak lesznek a választásokon, és ahhoz, hogy egy markáns programmal tudjanak fellépni, ahhoz nem az Ellenzéki Kerekasztalban kell közeledni egymáshoz, hanem mindenkinek a saját identifikációjával kellene foglalkozni.

Nagyon mereven ragaszkodik az Ellenzéki Kerekasztal egyelőre ahhoz a javaslatához, hogy kétoldalú tárgyalások folyjanak, illetve bizonyos kérdések megvitatását elutasítja. A történelmi pártok egyre inkább elhatárolódnak az Ellenzéki Kerékasztaltól. Ezért az a javaslatunk, hogy a központi bizottsági ülésen egy rövid szóbeli tájékoztató hangozzék el arról, hogy az események meddig jutottak el...

Tétényi Pál: *Tisztelt elvtársak! Én most, vasárnap tárgyaltam a Kisgazdapárt eme szárnyával, akik részt vettek az Ellenzéki Kerekasztalon. [...] A hónap végén, azt hiszem, 27-én lesz egy pártválasztmány, és úgy látják, hogy ott van esély az egységük létrehozására.*

Nyers Rezső: *Egyetértek azzal, ami itt elhangzott az általános magatartásunkra vonatkozóan. Azt hiszem, nyilvánosan hangsúlyozni kell -és ez a KB-állásfoglalás is alfalmas lesz erre – méltósággal és nem ilyen keresett engedményekkel, hogy tárgyalást akarunk, korrekt megállapodást akarunk, versengő választások tisztességes lebonyolítását akarjuk, és feltételek nélküli, kötetlen tárgyalást. Ezt kell hangsúlyozni, és nem rendkívüli állapotot, hanem politikailag zavartalan átmenetet a többpártrendszerre. Ha ezeket mi hangsúlyozzuk, elfogadtatjuk a közvéleménnyel és demonstráljuk is, akkor már a szándékunkkal is előbb-utóbb nyerünk. [...]*

Azt hiányolom, hogy nem elemeztük eléggé, a többiek mit remélnek attól, hogy elfogadják ezt a radikális uralmat. Reálpolitikailag valamit remélnek. Itt utalás is volt arra, hogy kicsiholni valamit az MSZMP-ből. Mi az, amit ki akarnak csiholni tőlünk? Addig, amíg ebben nem látunk tisztán, nem tudunk taktikát kialakítani, úgyhogy addig csak általános megnyilatkozásokra vagyunk képesek. Biztos az egyik tényező az, hogy félnek az MSZMP-től. Attól van ez a nagy radikalizmus, hogy félnek. Félnek, hogy taktikázunk, félnek, hogy aztán hoppon maradnak. Hát, nem lehet azt mondani, hogy ennek nincs alapja...

Ezek a tradicionális pártok, akiknek van egy kiszámítható, biztos szavazói stockja, 10 %-os nagyságrendnek tűnnek. Lehet, hogy 20 % lesz valamelyik. Hogy? (Közbeszólás: Egyenként.) Egyenként. Nem, nem lehet, hogy valamelyik 20 % lesz, egyenként, ezt mutatja a közvéleménykutatás. (Grósz Károly: Igen, 36 %-ot mutat nekünk.) 10 %-os nagyságrend. (Grósz Károly: 10-13.) Én a Kisgazdapártnál biztos vagyok 10 %-ban, viszi a régi híre. A Szociáldemokrata Pártnál biztos vagyok egy 10 %-ban, őt is viszi a régi híre. Már a Parasztpártra nem egészen áll ez a 10 %. Kiszámíthatatlan a Demokrata Néppárt és a Pfeifert-párt, mert ezek azért nagyon a pillanat szülöttei voltak '47-ben, és azt hiszem, hogy nem gyökereznek sem a választók emlékében, sem tudatában. De valamit ezek is összekaparnak. De ez a két párt meg kell, hogy egyezzen az MSZMP-vel, ha mi korrekten járunk el. És még a Parasztpártra is ugyanezt mondom...

Én azt javasolom, hogy még a Központi Bizottság üléséig készítsünk valami elemzést, hiszen van információs bázisunk. Hát tapogassuk ki, hogy mit is akarnak konkrétan elérni. Alkotmányozásban van valami konkrét céljuk? Az alkotmányozásban miben egyezzünk meg? Az Alkotmánybíróság ellen lépnek fel. De az is a radikális szárny, és nem a megalapozott emberek. Akkor a köztársasági elnöki hatalom ellen lépnek fel. Ugye, a Márciusi Fronton zajlott le ez, ott felléptek és előadták tulajdonképpen a dolgaikat, és ott fordult a kocka, mert

addig mind emellett voltak, a gyors választások mellett voltak, és ott egyszerre csak észrevettük, hogy hóóó, az SZDSZ fordult, az MDF nem volt ott, azt a legkevésbé ismerjük meg. Dehát az is egy korlátozott ismeret, amivel én rendelkezem... Ravasz Károlyék, vagy a Kovács, ahogy nevezték, állandóan jelzik nekünk is – most a „nekünk" alatt a Márciusi Frontot értem –, hogy együtt akarnak működni. Ok támogatják a Kerekasztalt. [...] A volt parasztpártiak is konstruktívan nyilatkoznak, ahogy így külön beszélget velük az ember. Kérem szépen, én fölvetem azt, hogy történjék valami kötetlen, tapogatódzó megbeszélés. Lehet, hogy ad hoc alapon, minimális ceremóniával, magasabb szinten. Folytassák Fejti elvtársék az itteni előkészületeket. Hassunk rájuk személyileg is. Nem tudom megmondani, hogy ez milyen forma legyen.

Grósz Károly: *Én levelező viszonyban vagyok a Kisgazdapárttal, randevút beszéltünk meg.*

Nyers Rezső: *Egy kicsike kis Kerekasztal legyen, tehát ne bilaterális. Próbálkozzunk ezzel. Én nem hiszem, hogy a presztízsünk lenne kockára téve ezzel.*

Grósz Károly: *Haszna nem sok látszik...*

Nyers Rezső: *De ki kell tapogatni, hogy ők – igazán, ezek a legkomolyabb emberek – mit remélnek, mit akarnak.*

Grósz Károly: *Jó, csak a kérdés az, hogy mi a gesztus. Mert az, hogy én kétoldalú megbeszélésen, mondjuk, találkozom velük nem hivatalosan, ez politikailag nem kiaknázható, mert ott mindkét beszélgetésen az volt a kérés, hogy köztünk maradjon. És hát ezt nekem meg kellett ígérni, és én azt be is fogom tartani. Majd amikor ők mondják, hogy ez lehet nyilvános, akkor lesz nyilvános. Ennyivel tartozunk egymásnak. Én úgy látom, hogy egyikük sem jutott el odáig tulajdonképpen, hogy eldöntse, hogy mennyire akar velünk jönni. Én mind a két beszélgetésből azt láttam, hogy borzasztó nagy vívódás van.*

Árpi befejezte, s egymásra tette a papírlapokat. Mintha összebeszéltek volna, egyszerre nyúltak az üdítős pohárért.

– Na, mi a véleménye a PB-ülésről? – kérdezte Alpakkás.

– Őszintén szólva nem hittem volna, hogy ennyire együtt akarnak működni az ellenzékkel. Eléggé lehangoló az, amiről beszéltek. Mindkét oldalról meg van az együttműködésre a készség és néhány radikális SZDSZ-es betart.

– Jól rátapintott a lényegre, kérem tisztelettel. Sajnos, a PB-tagok még nem jöttek rá, hogy melyik az igazi ellenzéki erő. Történelmi pártokban gondolkodnak, nagy múltú nevekben. Azt hiszik, még negyven év eltelte után is jelentenek valamit. Igen, jelentenek, az öregek körében. Az azóta felnőtt két új generáció már tojik rájuk. A Parasztpárt elfelejthető, a szocdemeket sikeresen bomlasztjuk, talán csak a kisgazdák életképesek, ők is a vidék miatt és akkor, ha együtt tudnak maradni.

– Hogy lehet ennyire félreismerni a helyzetet?

– Jó kérdés. Számomra egyértelmű, hogy az MDF és az SZDSZ az ellenzék meghatározó ereje. Ők tudják, mit akarnak, őket jól menedzselik külföldről. Velük kellene szót érteni.

– Őszintén szólva támadt egy furcsa gondolatom. A PB-anyaga alapján úgy képzelem, mintha lenne egy tanítóbácsi, aki békés megegyezésre kérné a több táborra szakadt osztály hangoskodó nebulóit.

– Jó a hasonlat, kérem tisztelettel, csakhogy ki a tanítóbácsi? Mark Palmer az USA, Alexander Arnot a nyugatnémetek itteni nagykövete, vagy valaki más?

– Hát, azt nem tudhatjuk.

– Egyelőre nem.

– Az sem világos egészen, mit szarakodik annyit velük az MSZMP. Miért nem mondja ki, hogy így és így lesz, aztán kuss?

Alpakkás elnevette magát:

– Kimondta a lényeget, Árpi. Az MSZMP vezetése nem áll a helyzet magaslatán. Próbálja ugyan kézben tartani a dolgokat, de ez egyre kevésbé sikerül. Főelvtársaink többfelé húznak,

jövőbeli saját politikai karrierjüket próbálják átmenteni úgy, hogy szalonképessé teszik magukat. Tegye ehhez még, hogy Németh Miklós is egyre inkább a saját feje után megy. Pozsgay és a reformkörök ugyancsak.

– Hová vezet ez?

– Pár nap múlva lesz egy kétnapos KB-ülés. Maga már most tudhat róla, kérem tisztelettel, hogy Kádárt fel fogják menteni a pártelnöki tisztségéből és megszüntetik a központi-bizottsági tagságát is. No persze, az egészségi állapotára hivatkoznak majd.

– Tényleg beteg?

– Nem mindegy? Ettől majd az lesz! Kádár kizárása csak növeli a párton belüli ellentéteket, a széthúzást. Eközben Németh Miklós a még nagyobb elhatárolódás útjára akar lépni, saját kormányt szeretne alakítani, hogy ledobja magáról az MSZMP-t, mint valami megunt, elnyűtt gúnyát. Biztosan hallotta már, hogy júniusban nagy csinnadrattával újra el akarják temetni Nagy Imrét és társait. Mindez az ellenzék elszemtelenedéséhez, a radikálisok erősödéséhez vezethet.

Kis szünetet tartott, kiitta a maradék üdítőt és folytatta:

– Tudja, mit mond az itteni folyamatokról Walter Silbermayer, az Osztrák Kommunista Párt titkára? Azt, hogy ami itt reformok címén végbemegy, az nem más, mint egy újfajta ellenforradalom. Úgy gondolja, hogy a haladó baloldaliak előbb-utóbb rádöbbennek, mi folyik itt és védekeznek. Nem hagyják, hogy a pénz tőkévé változzon, felhalmozódjon, vállalatokat lehessen venni rajta. Ha nem kapunk észbe, eljuthatunk odáig, hogy a szocializmus még az alapjait is elveszíti, s piacgazdaság címén a legvadabb kapitalizmus üti fel a fejét. Nem engedhetjük, hogy a káosz felé vigyék az országot. Szerencsére vagyunk néhányan, akik úgy vélekedünk, hogy erős kézre van szükség, eljött az ideje egy kis rendteremtésnek.

– Karcsi erre utalt.

– Igen, már dolgozunk azon, hogy milyen módon lehetne ezt végrehajtani. Ki kell használnunk azt a lehetőséget addig, amíg Karcsi a hadsereg főparancsnoka.

– ...Csak nem katonai puccsra gondoltok?

– Nem, odáig azért nem megyünk el, arra csak akkor lenne szükség, ha meg kellene dönteni egy olyan rendszert, amelyik nem a miénk. De ez a miénk. Neked is lesz feladatod! Ha eljön az ideje, majd beavatunk.

– Kösz, de hagyják ezt a szovjetek, a németek és az amerikaiak?

– Ha a káosz megszüntetését hárítjuk el, s kézben tartva ugyan, de a demokratizálódást is folytatjuk, hagyni fogják.

– De ugye nem lesz internálás, letartóztatás! hullám, stadionba sem terelik az ellenzéket és a reformkörösöket, mint a kommunistákat Chilében Pinochet.

– Nem, ilyesmiről szó sincs. Politikai hovatartozása miatt senkit sem fogunk meghurcolni. Megnyugtatlak, csak gazdasági jellegű rendteremtésről lesz szó. Mindenesetre arra kérlek, tekintsd az információimat szigorúan bizalmasnak!

26. FEJEZET

1989. május 10. – Új kormány

A szemüveges, előreálló fogú, göndörhajú harmincas férfi minden szempontból rendhagyó módon viselkedett. Nem csengetett, hanem egy éles fémtárggyal kopogott. Ibi ment ajtót nyitni.

– Halihó – vigyorgott és szinte beledugta a fejét a titkárnő dekoltázsába.

– Mit csinál?

– Sony, bébi, kicsit rövidlátó vagyok, csak megkukkantom az árut.

– ...Micsoda?

Megmarkolta Ibi hátsóját. A lány pofon akarta vágni, de a férfi ügyesen elkapta a fejét.
– Halihó! Nem talált – nevetett –, szeretem a harcias csibéket.
Elkapta Ibi újabb pofonra lendülő kezét és hátracsavarta. A félig-meddig hídba hanyattgörnyedő lány arcához nyomta az arcát, ám csók helyett a sokdipotriás szemüvegével inkább két-három centiméterről belenézett Ibi szájába.
– Szép, erős fogak, illatos, rágós lehelet és hercig nyelvecske.
– Engedjen el, mert sikítok!
– Jól van, csibém.
Elengedte, aztán kinyitotta néhány ujjnyira a titkárság ajtaját és bekukkantott. Krisztina a vendégfotelban ücsörgött és egy kikent, kifent olyan lánnyal beszélgetett.
– Halihó! Megjöttem – köszönt és berobogott.
Mire Krisztina felállt, már ott szaglászta az olyan lányt.
– Micsoda áru, micsoda parfüm – lelkesedett.
– Ki a fene maga? – kérdezte az irodavezető-helyettes és egy határozott mozdulattal megállította a feléje közeledő férfit.
– Én lennék az ügyfél, csibém – vigyorgott.
– Üljön le, ellenőriznem kell – mutatott a foteljébe és bevonult az irodájába. Andrást hívta. A bankban már nem tudta elérni, a lakásán egy nő vette fel a telefont, átadhatta neki, mert mindjárt ő szólalt meg:
– Idegesítő figura, mi? Ő az a fontos ellenzéki, akiről beszéltem.
– Egy ilyen idióta?
– Ne dőlj be, ez csak maszk és szerepjátszás a részéről. Egy rendkívül dörzsölt beépített ember. Fontos információkkal rendelkezik. Bármit mond is, azt Árpi nem tudhatja, csak az Öreg kaphatja meg a hangfelvételt.
– Értem.
– Jó lenne, ha te csevegnél vele.
– Arról szó sem lehet, egy ilyen gusztustalan hülyegyerekkel sohasem tudnék...
– Elég, ha az odahívott kurva fekszik le vele, te csak utána menj be. Próbáld meg kiszedni belőle, hogy mi a dolga, kikről kell jelentenie. A pénzt, amit felajánlottam neki, azonnal elfogadta, de nőket is kért. Többször is szeretné igénybe venni a vendégszobát.
– Világos. Miről faggassam?
– Nekem már fecsegett a pártjáról, tele van buzikkal, ezt a témát feszegesd. Ha nem csal a szimatom, fantasztikus anyagot szerezhetsz tőle az Öregnek.
– Jól van – sóhajtott és letette a készüléket.
Elgondolkozva ballagott vissza titkárságra. Egyáltalán nem lepte meg az, amit látott. A „kedves vendég” nem tétlenkedett, az olyan lány egyik mellét kivette és annak a bimbóját szopogatta.
– Kicsi bébi tejet kíván – cuppogott.
– Milyen buzgó a kisaranyos – vihogott az olyan lány.
– Na jó, indíts befelé! – lépett Krisztina a vendégszoba ajtajához és kinyitotta. Előbb Hülyegyereket tessékelte be, aztán az olyan lányt, akinek súgott valamit a fülébe. Becsukta utánuk az ajtót és kulcsra zárta.
– Undorító figura – jegyezte meg Ibi.
– Az, de sokat tud. Többször is vendégül látjuk. -Pfuj.
– Ne utálkozz, mert lehet, hogy neked is be kell majd ugranod.
– Én soha!
– Ez a szó nem szerepel a szótárunkban. Pintyő után én is bemegyek hozzá.
– Te is? Barátnőm, te meghibbantál...
– Nyugi, Pintyő lefárasztja. Én csak csevegek vele egy kicsit.

*

Egy izgis selyempongyolában ment be, közvetlenül azután, hogy Pintyő jelt adott.
– Halihó – nyögte félholtan Hülyegyerek –, még a csodálatos kis-főnök is?
– Izgató férfi vagy – mondta Krisztina és leheveredett melléje a franciaágyra.
– Na, megyek zuhanyozni – kacsintott Pintyő és kivonult a fürdőszobába.
– Sajnos, nem fog menni, csibém, hulla vagyok.
– Kicsit pihenhetsz, majd később megpróbáljuk – nyugtatta Krisztina és ujjaival beleszántott a férfi mellszőrzetébe.
– Fantasztikus volt ez a csaj – bökött a fürdőszoba felé –, kétszer is kipréselte belőlem a nedűt.
– Menni fog harmadszorra is.
– Sajnálom, csibém, de nekem a kettő is Guinness-rekord.
– Pihenj egy kicsit, addig beszélgessünk – hajtotta fejét a férfi mellkasára.
Hülyegyerek lehunyta a szemét, aztán megkérdezte:
– Miről csevegjünk?
– ...Ugye, nem vagy biszex?
– A szentségit, már te is ezzel kezded?! Hányszor kell még bizonyítanom, hogy férfi vagyok?
– Csak azért hoztam szóba, mert homokosok között forogsz.
– Az igaz, de az más, az munka.
– Nem lehet csak munka, biztosan megtetszettél egyik vagy másik ellenzéki politikusnak...
– Honnan tudod?
– Férfias a tested, izmos a hátsód...
– Jó megfigyelő vagy, kisfőnöknő.
– Nem szégyen az, ha te is kipróbáltad.
– Oké, kétszer, de csak azért, hogy befogadjanak. Pocsék volt, egyáltalán nem élveztem.
– A börtönökben is rákényszerítik az új fiúkat, de ettől a szabadulásuk után még újra jó férfiak lesznek.
– Hát igen, az én teljesítményemet se befolyásolta utána.
– Legalább valamelyik prominens szeretője voltál?
– Aha, kettőé is, de csak egyszer.
– Hát tudod, aki beépített ember, az nem nagyon válogathat.
– Nem bizony, csibém.
– Legalább jó buli volt?
– Meghiszem azt, olyan, mint egy orgia vagy gruppenparti. Voltunk vagy nyolcan, ketten ott csinálták előttünk. Az egyik egy kerekasztalos nagypofájú volt.
− Tényleg?
– Nem is gondolnád, hány meleg van közöttük! Ez is összetartja őket, nemcsak a politikai hitvallásuk.
− A másság magánügy, nem? Ők is olyan emberek, mint a többiek.
– Ezt mondják ők is. Ha egyszer hatalomra kerülnek, akkor a buziknak is szabad lesz a pálya, egyszer talán még össze is házasodhatnak majd.
– Na, azért ez túlzás!
– Én is úgy gondolom. Okos emberek, előbb-utóbb talán megjön az eszük és olyan politikusokat tolnak előtérbe, akik heteroszexuálisak, tehát nem zsarolhatók.
– Miért, ők zsarolhatók?
– Meghiszem azt! Ezen munkálkodom én is.
– Hogyan csinálod?
– Összehaverkodom egyikkel-másikkal, felmegyek hozzájuk, aztán elrejtek egy-két poloskát a lakásukon.

– De csak kettővel voltál.
– De facto igen, de még néggyel azért eljátszadoztam.
– Ügyes vagy! A többit is sorraveszed?
– Nem könnyű, mert féltékenyek, de lassacskán más jelöltekhez is eljuthatok.
− Az a cél, hogy valamennyit lehallgathassátok?
– Okos kis csibe vagy... Igen, ez a cél. Ha van róluk melegtémájú magnófelvétel, akkor letörhetjük később az agarukat.
– Nem félsz attól, hogy előbb-utóbb te is bemelegedsz?
– Nem.
– És mi van akkor, ha az egyik hatással lesz rád és élvezni fogod?
– Ettől félek, ezért is fontos, hogy idejöhessek néha, keféljek egy normálisat és tudjam: csak azért is igazi férfi vagyok!
– Megnyugtatlak, ebben segítünk...
– Kösz, csibém.
– Azért kíváncsi lennék arra, hogy melyik nagypofájú akadt már horogra. Említenél néhányat a kuncsaftjaid közül?
– Oké, de minden név egy nő.
– Megállapodtunk.
– Na, szóval az egyiket te is ismered...

*

Ugyanebben a későesti órában becsengettek a szomszédos lakásba. Árpi még az ágyban olvasgatott, bosszankodva kapta magára köntösét és kisietett.
– Biztosan Aczél az – gondolta.
Kinézett a kémlelőnyíláson. Fejkendős vidéki mamika ácsorgott ott vesszőből font kofferral a kezében. Micsoda pofátlanság, ilyenkor, késő este... Dühösen nyitotta ki az ajtót:
[x]– Elnézést, néni, de kit keres?
– Magácskát, lelkecském, magácskát – nevetett és benyomult.
– Már megbocsásson, de...
– Én vagyok, szerelmem – vette le a kendőjét és leengedte beőszített, feltűzött haját.
– Jóságos Isten, Corina – döbbent meg –, hogy nézel ki?
– Szörnyű a külsőm, ugye?
– Hát, az nem kifejezés...
– Most érkeztem, egyenest hozzád jöttem.
– Kösz...
– Hullafáradt vagyok az utazástól, szeretnék megfürödni, aztán enni-inni valamit.
– Gyere!
Corina körülnézett a lakásban:
– Látszik, hogy agglegényesen élsz.
– Remélem, te majd otthonosabbá varázsolod.
– Odébb van az még – tette le a koffert, aztán ledobta jelmezének felső darabjait.
– Megyek, vizet engedek a kádba, addig nézz körül – mondta Árpi.

*

Öt perc múlva már mindketten a fürdősótól illatos melegvízzel teli kádban ültek. Akkor csókolóztak először.
– De jólesik újra civilizált körülmények között veled lenni – jegyezte meg a nő.
– Annyira meglepett a látogatásod, hogy csak most kezdek magamhoz térni.
– A tábornok betartja a megállapodást, néha átjöhetek Budapestre. Ez az első utam. Három napig lehetek itt.

– Kihasználjuk ezt az időt! Mesélj: hol élsz, mit csinálsz?
– Bukarest egyik külvárosában lakom a „fiamnál”.
– Eszerint egy középkorú nő a szereped.
– Igen. Nagy a rokonság, ezért utazgatok néha.
– Felderíted a nukleáris kísérletek szóba jöhető helyszíneit?
– Erről nem beszélhetek.
– Nem félsz attól, hogy elkapnak?
– Nem, mert a „fiam” securitatés tiszt, a papírjaim szerint meg Militaru tábornok távoli rokona vagyok. Militaru pedig nagy név Romániában.
– És ha mégis menekülnöd kell?
– Erre a lehetőségre is gondoltunk: át tudok alakulni néhány perc alatt, s már a szovjet követség diplomatája vagyok.
– Attól még eltehetnek láb alól.
– El, ez a foglalkozásommal együtt jár. Az Öreg?
– Bécsben van, de lehet, hogy idejön.
– Szerettem volna megköszönni neki, amit értem, értünk tett.
– Biztosan lesz alkalmad találkozni vele, ha most nem, akkor majd legközelebb.
Aφí magához húzta, átölelte, puszilgatta. Néhány perc múlva megkérdezte:
– Nem követtek?
– Nem. Nem hiszem. Óvatosságból azért kétszer is taxit cseréltem.
−Jól tetted.
A következő percekben Árpi babusgatta, megnyomogatta, masszirozgatta kedvese hátát, közben megbeszélték, hogy holnap megmutatja neki a magyar fővárost és ebédelnek valahol.
Törülközés közben elégedetten állapította meg, hogy kedvesének még most is formás, kívánatos a teste. Összeölelkeztek, majdnem szeretkezés lett belőle, de Corina leállította:
– Várj még egy kicsit, kérlek.
Csak egy szendvicset ettek, s egy-egy pohár pezsgőt ittak. Az üveget és a poharakat bevitték a hálószobába. Amint bebújtak az ágyba, nyomban lekapcsolták a villanyt.

*

Másnap bármennyire nem akart dolgozni, az Alpakkás hívására válaszolnia kellett:
– Árpi vagyok, keresett – mondta neki a telefonba.
– Igen, beszélnünk kellene, kérem tisztelettel.
− Ma?
− Ma.
A Gellért presszóját javasolta. Corinát elvitte a budai Skálába, adott neki pénzt, hogy vásároljon, aztán megbeszélték, hogy másfél óra múlva visszamegy érte.
Alpakkás egy félreeső asztalnál ült, a Reformot lapozgatta. Helyet mutatott maga mellett, amikor odalépett, aztán az újságra bökött:
– Látta, mit írnak ezek?
– Igen.
– Tőke teljesen meghülyült, öt párt vezetőjével és a Kapu főszerkesztőjével közösen Társadalmi Jelölő Bizottságot alakított és nyilvánosságra hozta, kiket javasolnak új miniszternek.
– Nincs ebben semmi különös, a KB és a Népfront mellett miért ne javasolhatnának az ellenzéki pártok és a független lapok is új kormánytagokat?
– Ebben a politikai kuplerájban már mindent lehet.
– Németh Miklós végre olyan kormányt alakíthat, amilyent akar. A neveket különben is úgy állították össze, ahogy többségi szavazással kijött a lista. Némethnek is hasonló jelöltjei voltak.

– Eldőlt már, kik lettek a Németh-kabinet új tagjai?

– El. Ott voltam a parlamenti szavazáson. Hat új miniszter van, Békési László lett a pénzügyminiszter 39, Glatz a művelődési miniszter 22, Horn a külügyminiszter 26, Horváth Ferenc az ipari miniszter 60, Hütter Csaba a mezőgazdasági 39, és Kemenes Ernő a tervhivatal elnöke 13 ellenszavazattal.

– Én úgy gondolom, hogy Horn, Békési, Glatz és Kemenes jó választás, a másik kettőt nem ismerem. Lényegében reformerekkel erősödött a kormány. Nem tudom, miért probléma ez? A PB is elfogadta ezeket a személyeket.

– El, de csak kevesen ismerik fel, ez az út oda vezet, hogy a kormány egyre jobban elszakad a párttól és fokozatosan önállósítja magát.

– Hallottam arról az elképzelésről, hogy szakértői kormányként működjön az új választásokig.

– Hát ez az. Egyértelmű elszakadás az MSZMP-től. Némelyik miniszter már most semmibe veszi Grószt. Most, hogy a KB felmentette Kádárt a pártelnöki tisztsége alól, már az MSZMP-ben is felerősödtek a nyersisták, Nyers Rezsőből pártelnököt akarnak csinálni. A reformkörösök is egyre szemtelenebbek, őket meg Pozsgay biztatja. Bereczen nehéz eligazodni, nem tudni, ki támogat. Németh meg eközben csak mosolyog rajtuk: marjátok csak egymást! Közben tetszeleg a parlament, az ország közvéleménye, az ellenzék és a nyugat előtt. Néhány mondatát feljegyeztem: *‚Mindegyikünk azon lesz, hogy ez az ország és ez a nép a reformok útján határozottan haladva egy civil, modern, az emberi és polgári szabadságjogok érvényesítését szem előtt tartó, vegyestulajdonú piacgazdaság kiépítését megkezdje, és megalapozza egy békés átmenet programját.”*

– Őszintén szólva mindez egybevág azzal, amiben Gorbacsovval megállapodott. Az ország választóira bízza, milyen rendszert akarnak, kerülni fogja a konfliktushelyeteket, végrehajtja azt a vértelen csendes forradalmat, amit a nyugatnémetek elvárnak tőle, Horntól és a többiektől.

Amikor kimondta, csak akkor jutott eszébe, hogy nem kellett volna, hiszen az Alpakkás nem tudhat a második egymilliárd márkás német kölcsön háttérfeltételeiről, és a Horn-Németh vonal régóta tartó németbarátságáról.

– Mi a fene az a csendes forradalom? – kérdezett rá Alpakkás. Árpi elmesélte neki a korábbi németországi tárgyalásokon elhangzott kérést, de ezt inkább csak úgy, hogy Kohl és Strauss jópofáskodása. Partnere gyanakvását azonban nem tudta teljesen eloszlatni.

– Mindez azt bizonyítja, hogy a párt egyik része és a kormány a demokratizálódás és a szabadság mámorító lila ködének szellemében csak úgy hűbelebalázs módjára átadja majd a hatalmat. És tudja, kiknek? A jobboldalnak, az újkapitalistáknak, a nacionalistáknak, az 56-os véres leszámolást követelőknek. Jól tudja, Árpi, hogy milyen komoly erőfeszítéseket tettünk annak érdekében, hogy megkaparintsuk, az odaküldött kádereink segítségével velünk szimpatizáló párttá alakítsuk a szocdemeket, kisgazdákat, és a sok áramlatot magába foglaló MDF-et. Hogy többszöri szakadást, bomlasztást előidézve a köreikben ne engedjük túlságosan naggyá nőni, megerősödni őket. Erre a saját pártunk reformerei beleköpnek a levesünkbe, és tönkreteszik ezt a szépen építkező nyerőpozíciót, tálcán felkínálják néhánytucat reakciós senkiházinak a nagy lehetőséget, akik úgy elsöprik majd őket, mint Horthyék Kun Béláékat.

– Hová akar kilyukadni?

– Oda, hogy lehet egyezkedni, tárgyalgatni, jópofáskodni, de a hatalmat csakis akkor szabad átadni, ha garantáltan a miénk marad, vagy valamelyik szatellitpártunké.

– Igen, de a rendszerváltást külföldről irányítják, mi csak sakkfigurák vagyunk.

– Ebben én is kezdek hinni, de akkor is lehet olyan helyzetet teremteni, amit ha fogcsikorgatva is, de el kell, hogy fogadjanak. Maga Árpi, ugyebár, ahogy megígérte, Karcsi oldalán áll?

– Igen.

– Nos, nemsokára eljön az ideje annak, hogy lépjünk, hogy rendet teremtsünk ebben a kuplerájban, rendbe tegyük a politikai folyamatokat, és mi, a hatalom mondjuk meg a kerekasztalosoknak, meg az egész ellenzéki brancsnak, hogy ezt engedjük, s csak lassú lépésenként fegyelmezetten, ellenőrzött formában haladhatnak.

– Őszintén szólva kétlem, hogy a hatalomnak ebben a felmorzsolódó, széteső állapotában ezt meg lehet tenni.

– Lehet, Árpi, csak megfelelő helyzetet kell teremteni.

– Esetleg valamilyen szélsőséges rendzavarás, provokáció, egy kis véres összecsapás lenne az, ami indokolttá tehetné a rendteremtést?

– Nem, Gorbacsov és a nyugat miatt sem mehetünk el odáig. Van ennek egyszerűbb, szalonképesebb módja is.

– Beavatna?

– Most még korai, de már csak hetek kérdése. Néhányan már dolgozunk rajta.

Árpi hiába próbálkozott, nem tudott meg tőle többet. Utána elköszöntek egymástól és ő rohant vissza a budai Skálába. Corina már lent várta a parkolóban. Az Intercontinentalban ebédeltek, aztán hazamentek és eldöntötték, megszakítanak minden kommunikációt, kettesben töltik el a következő két napot.

*

A harmadik napon Árpinak be kellett mennie a Parlamentbe, hogy átnézze a sürgős postáit. Csak két-három órára hagyta a lakásában Corinát, aki megemlítette, hogy kedvese távollétében azért szétnéz a környéken és bevásárol.

Amikor Aφí egy óra körül hazatért, háromfogásos ebéd várta és még valami:

– Ezt neked hoztam – nyújtott át a nő egy fénymásolt iratot.

A román és francia nyelvű felhívás az ENSZ közgyűlésének volt címezve. Egykori diplomata szakos lévén, Árpi el tudta olvasni a francia verziót. A Transsylvania Szava című iratot az Emberi Jogok Romániában Való Tiszteletben Tartásáért Küzdő Nemzeti Bizottság készítette. Egyebek közt a következő mondatok voltak a legérdekesebbek benne: „A *bukaresti rezsim 24 éve vádolható népirtással, mégpedig a genocídium-egyezmény II. cikkelyének b. és c. pontja alapján. Továbbá megsérti az apartheidellenes konvenció II. cikkelyének a 1, 2,3, továbbá b, c, e és/pontját”, „...emberkereskedelemmel is vádolható a bukaresti vezér: kemény valutáért (USA-dollár, NSZK-márka) hozzájárul gyermekek, nők, férfiak, öregek kivándorlásához, így pénzre váltja az embert...”* A felhívás arra kéri az ENSZ-et, hogy mihamarabb indítványozza: a soron következő esztendőt nyilvánítsák a bukaresti családra centralizált katonai diktatórikus rezsim elleni mozgósítás nemzetközi évének és 12 pontból álló javaslatot terjeszt elő. Az iratot másnap elküldte a Reformnak, amely közölte.

27. FEJEZET

Májusi helyzetértékelés

1989 májusa mozgalmas hónapnak ígérkezett, ezért az Öreg is minden héten Pestre látogatott, sőt egyik alkalommal Tamarát is magával hozta, s három napig maradtak. Erre szükség is volt, mert be kellett gyűjtenie minden friss információt ahhoz, hogy értékelni tudja a politikai és gazdasági helyzetet.

Először az egy ideje Pesten tartózkodó amerikai kollégájával, az elemzővel nézték át az összegyűjtött információkat. Kellemes tavaszias idő lévén kiültek a lakosztály panorámateraszára. Tamara whiskyt hozott nekik, aztán hagyta, hogy beszélgessenek.

– Kezdjük az új kabinettel – javasolta az elemző –, sok változást még nem hozott, de összetételét tekintve alkalmas a szakértői kormány feladatra, örvendetes, hogy Németh

Miklós rendszeresen együtt teniszezik és kocog Mark Palmer nagykövet úrral, s mindent megbeszélnek, egyeztetnek. Az a gyanúnk, hogy a sportlétesítmény egyik gondnoka, aki a helyszínt rendelkezésre bocsátja, a magyar elhárítás beépített embere. Lehet, hogy lehallgatják az öltözőbeli beszélgetést, de a nagykövetünk feltehetően futás közben tárgyalja meg Némethtel a fontosabb dolgokat.

– Máshol nem találkozhatnának?

– Az sem lenne biztonságos, a stadion olyankor üres, a gondnok ideális feltételeket teremtett.

– Kinek dolgozhatnak, Grósznak? Esetleg a KGB-nek?

– Véleményem szerint egyiknek sem, inkább maguknak. Ha a belügy emberei, akkor nincs gond, Horváth István belügyminiszter a reformerek oldalán áll, jó barátja Pozsgaynak, lojális Némethhez is.

– És, ha a katonai elhárítás ügynöke?

– Kárpáti Ferenc honvédelmi miniszter nehezebb helyzetben van, ő a katonai főparancsnoknak, Grósznak is köteles lenne beszámolni, ugyanakkor a főnöke kormányfő. Katonaember lévén valószínűleg nem adja ki az információkat.

− Oké.

– Németh persze Kohlék felé is elkötelezett, de ez nekünk nem jelent gondot, mert többé-kevésbé azonos irányt várunk el. A németekkel kapcsolatos kötelezettségeit is nyugodtan teljesítheti.

– Mit jelent ez?

– Német pénzügyi segítséget, a rendszerváltás előkészítését, az ellenzékkel való korrekt kommunikációt, stb.

– Ez az a bizonyos „csendes forradalom”, amiről már beszéltünk?

– Igen. Természetesen a németek elvárják, hogy a magyarok teljes mellszélességgel álljanak ki a két német állam újraegyesítése mellett, amit mi nem nagyon szeretnénk.

– Nemcsak mi, az angolok sem, de ennek úgysincs nagy valószínűsége. Van még valami a nyugatnémetektől?

– Alapítványi képviseleteket nyitnak Budapesten, hogy közvetlenül támogassák, pénzeljék az ellenzéki pártokat.

– Nem elég az ellenzéknek az, amit a mieink fizetnek? -Nem.

− Akkor csinálják csak, legalább megtakaríthatunk valamit. A német orientáció egyébként is fontos a magyaroknak, hiszen a történelmük szerint is sokszor voltak szövetségesek. Kik játszszák ebben a főszerepet?

– Némethet már említettem, a másik Horváth István bonni nagykövet, Horn Gyula, aki most már külügyminiszter, Kovács László, az államtitkára és még néhányan.

– Jelenthet valamilyen változást a magyar külpolitikában, hogy Horn lett a külügyminiszter?

– Nem sokat, Horn ezután is azt teszi, amit eddig is, de van egy olyan érdekes vélemény is, hogy azért kellett megszabadulni Várkonyi Pétertől, hogy Németh Miklósnak e téren is szabad keze legyen. Úgy tűnik, hogy a külpolitikát maga akarja kézben tartani, Hornt pedig valószínűleg sok mindentől elszigeteli. Horn képes meggondolatlan nyilatkozatokra, például kifejezetten románellenes. Mondják róla, hogy eléggé szeret borozgatni.

– Na és? Mi meg whiskyzünk! Van még valami Hornról?

-Az új kormánytagok jelölése során első körben külkereskedelmi miniszternek akarták javasolni, csak aztán lett külügyminiszterjelölt.

– Nem azért, mert ez a Horn esetleg moszkovita?

– Nem hiszem, a német vonal iránti elkötelezettségével már eleget bizonyított.

– Jó, lépjünk tovább, nézzük, mit csinál az ellenzék?

– A kerekasztal-tárgyalásokkal van elfoglalva. Az új demokratikus jogállam, az új

államforma és a választási rendszer alapjain vitatkoznak. Érdekes, hogy az MSZMP is kezdi kialakítani az ezzel kapcsolatos álláspontját, de a legtöbb témában a kezdeményezést magához ragadó ellenzék után kullog.

– Ez természetes, hiszen olyan, mintha a fogukat húznák, kényszerpályára kerültek. Kiderült már, hogy melyik ellenzéki párt a legmarkánsabb?

− Az az érdekes, hogy nem a történelmi pártok, hanem az újak! Az MDF és az SZDSZ a meghatározó.

– A kerekasztal-tárgyalások függvényében később alaposan elemezzük majd őket. Még mindig nem látom az igazi vezéregyéniségeket.

– Sok az MSZMP-szimpatizás mindenhol, félnek attól, hogy keményebben, követelőzőbben lépjenek fel. Ezért inkább a radikálisok hallatják a hangúkat, néha meg is kapják a „szélsőséges” jelzőt.

– Mi van Antallal?

– Semmi, még most is sértődött amiatt, hogy nem került be az MDF csúcsvezetőségébe. Kár, mert kicsit jobban megmozgatta, komolyabb munkára ösztökélhette volna volna a Bíró-féle csapatot.

− Az SZDSZ-nél mi a helyzet?

– Tölgyessy Péter figyelemre méltó személyiség, de Kiss János, Pető Iván, a szamizdatos Demszky és társai is. Mind-mind más egyéniség. Ők tudják mit akarnak, képesek befolyásolni a kerekasztal munkáját.

– Mi a véleménye a Fideszről?

– Rámenős fiatalok, van egy kemény magjuk, ezt lényegében egy baráti kör alkotja, amely nem enged maga közé idegent.

– Ez nem baj, legalább az MSZMP ügynökei nem tudnak a soraikba férkőzni.

– Elég rámenősek, különösen egy Kövér László nevű, de figyelmet érdemel a Sorosék által támogatott Orbán Viktor is. Ez a fiatalember nem tiszteli a szocialista hagyományokat, olyan radikális, mint a 68-as diákmozgalmak vezéralakjai.

– Volt kint amerikai vagy angol ösztöndíjon?

– Még nem, de szó van arról, hogy kiküldik majd Oxfordba.

– Helyes. És a kisgazdák?

– Még tart a belső viszály, de jelentkezett náluk egy ügyvéd, bizonyos Torgyán József. Igazi szónoki tehetség, lehengerli pártbeli vetélytársait. Épphogy csak megjelent a körükben máris kitűnt a képességeivel. Valószínűsíthető, hogy tagja lesz a vezetőségnek, s akkor vele is érdemes lesz számolni.

Az elemző sorra vette a többi pártot is. A szociáldemokratákról az volt a véleménye, hogy a megosztottságuk miatt nem jelenthetnek komoly politikai erőt, a Parasztpártnak meg nincs sok jövője a kisgazdák miatt. Külön kitért a Magyar Függetlenségi Pártra. Marginalizálni kell őket, mert az 56-os Hornyák Tibor túl radikális, a sajtóban is azt nyilatkozta, hogy vádolja Angliát és az Egyesült Államokat, mert 56-ban cserbenhagyták Magyarországot, hagyták, hogy az oroszok leverjék a forradalmat. Ha Hornyák hatalmat kapna, bizonyára felakasztatná a forradalom utáni megtorlás résztvevőit.

Az Öreg a pártokról és ellenzéki mozgalmakról adott értékelés után szóba hozta azt a pártot is, amelyikről Krisztina szerzett anyagot.

– Szóval lehallgatják a meleg politikusokat? – csóválta a fejét az elemző. – Ügyes húzás az állambiztonság részéről, később ezek az emberek zsarolhatók lesznek.

– Mit kezdjünk ezzel az információval?

– Nem lenne fair, ha mi is felhasználnánk, a kompromittáló magnószalagok úgy sincsenek a birtokunkban. Ha segíteni akarunk nekik, s ez elemi érdekünk, akkor valamilyen külföldi kapcsolatukon keresztül tudatjuk velük.

– Mit tehetnek?

– Csak egyet: a kompromittálódott személyeket nem tolják előtérbe és megtisztítják a soraikat. Ezt nem a melegekre értem, sokkal inkább arra, hogy ügyesen megszabadulnak a beépített ügynököktől.

– Ezt bizonyára haladéktalanul meg is teszik. Nézzük most a Nagy Imre-ügyet!

– Most már szinte bizonyos, hogy az ellenzéki pártok nagy csinnadrattát rendeznek és megszervezik az újratemetést. Ha ez sikeres lesz, óriási politikai tőkét kovácsolhatnak belőle!

*

Árpi eközben a titkos társaság néhány tagjával ugyancsak a Nagy Imréről tárgyalt az egyik hotel különtermében.

– Sok véleményt, sok információt begyűjtöttünk – foglalta össze Matyi –, átnéztük a Legfelsőbb Bíróságon a Nagy Imre-per anyagát, a hozzáférhető dokumentumokat, beszéltünk a szemtanúkkal, sokévi börtönt letöltött 56-os elítéltekkel. Azt hiszem, a vizsgálódásunkat értékelve kimondhatjuk: Nagy Imre és társai mártírok. Nem nyertek bizonyítást azok a híresztelések, miszerint az NKVD ügynöke volt, s valamiféle titkos szovjet helytartó. Lehet, hogy kapcsolatban állt velük, mint más kommunista vezetők is, de ennek nincs jelentősége, mert 1953-tól már pozitív szerepet töltött be az ország sorsában. Félre is állították.

– Mi van akkor, ha a pártsajtó megszerzi Moszkvából Nagy NKVD-s múltjának dokumentumait és kitereget valamilyen komolyabb szennyest? – kérdezte Árpi.

– Olyan a közhangulat, az ügy előkészítése, hogy nem merik megtenni. Az MSZMP reformerei is sodródnak ezzel az üggyel, kénytelenek engedni. A június 16-ai Nagy Imre-újratemetés már számukra is tény. Egyet tehetnek: ők is támogatják ezt a végtisztességet és elítélik Kádár megtorlási akcióit. Kádár most már egy bukott, beteg ember, megtehetik.

– Igen, de nem biztos, hogy csak Kádár a bűnös – érvelt Árpi. -Sok a híve, hiba lenne most mindent az ő nyakába varrni.

– Fejtsd ki ezt bővebben!

– őszintén szólva csak megpróbálok igazságos lenni. Értékeltük már a kora^ Kádár mocskos, aljas dolgait, de később megváltozott ez az ember. Úgy gondolom, a gulyáskommunizmus idején sokkal többet engedett meg, mint a többi kommunista diktatúra. Ahogy a köznép mondja: itt legalább cincoghattak az egerek. Ne feledjük, hogy sokan szeretik, még ma is Kádár apánknak tartják. Ahogy Nagy Imre szovjet ügynökmúltja, úgy Kádár János 56 utáni megtorlásban játszott szerepe sincs egyértelműen tisztázva.

– Az, amit tudunk róla és a Nagy Imre-per anyaga épp elég.

– Igen, de ne feledjétek, kinek köszönheti Nagy a miniszterelnökségét? A véreskezű Berijának! Ki miatt nem bántották 57-ben? Molotov és Malenkov miatt. Utána is Moszkvában születtek a döntések.

– Olyan ez, mintha védőbeszéd lenne Kádár mellett.

− Az is. Egy ideig kérdéses volt ugyebár az is, mi lesz Kádár sorsa. Tudjátok, hogy a pártvezetőség öngyilkosságra szólította fel. Utána felmerült, hogy esetleg a még kegyetlenebb, véresebb kezű Münnich Ferenc veszi át a hatalmat. Hruscsov legalábbis őt akarta. Aztán ha a megtorlásokat nézzük: Liu Sao-csi a kínai, és Gheorghiu-Dej a román pártvezér, valamint az NDK-sok és a csehszlovákok legalább 30 ezer forradalmár kivégzését és hatalmas vérfürdőt követeltek, hogy örökre elvegyék a szocialista állampolgárok kedvét a hasonló próbálkozásoktól. Ezzel szemben Kádár csak néhányszázat végeztetett ki.

− Az is épp elég volt!

– Tudjátok azt is, hogy Hruscsov csak 5-6 évi börtönbüntetést szánt Nagy Imrének, s ezt Kádár is elfogadta. Felteszem a kérdést: akkor miért született mégis halálos ítélet? Kik gyakorolhattak nyomást a szovjet és a magyar vezetőkre? Nem ők-e az igazi felelősök? A románok, a kínaiak vagy mit tudom, én kik?

– Ez csak elmélkedés, a bizonyíték a per és a kivégzések.

– Igen, de ti is tudjátok, hogy a parancs keletről jött, mindent ott hagytak jóvá. Mindezt csak azért vetem fel, hogy ha már történelmi igazságtételre készülünk, az legyen igazságos és ne egyoldalú.

– Van valami abban, amit mondasz, de a történelem nem szereti az objektív igazságot, mindig a győztesek igazságát hagyja érvényesülni. Most nem Kádár, hanem Nagy Imréék igazsága van napirenden, s ha tetszik, ha nem, ők a nemzet hősei, míg Kádár és társai à bűnösök. Nekünk az a fontos, hogy lejáratódjanak.

– Tehát mi is igazságtalanságokat kövessünk el?

– Ha nem ezt teszed, a reformkommunisták olyan népszerűek maradnak, hogy győznek az első szabad választásokon. Ezt nem engedhetjük, mert akkor minden marad a régiben, nem lesz rendszerváltás.

– Veled nem lehet vitatkozni Matyi.

– De azért lehet – mosolyodott el –, sok mindent elfogadok abból, amit mondtál, de adva van most egy lehetőség, amit ki kell használnunk. Ezt akarják azok a külföldi barátaink is, akik a jövőnkről gondolkodnak. Magyarország most mintaország, kelet és nyugat is árgus szemekkel figyeli. Bármi áron meg kell szabadítanunk ezt az országot a kommunizmus fekélyétől.

– Ne haragudj – nevetett Árpi –, de pont te mondod ezt? Te, aki párttag és már fiatalon kitüntetett kommunista voltál?

Matyi elmosolyodott:

− Akkor azt kívánták meg tőlem. Most az ellenkezőjét. Változnak az idők, s az nyer, aki leggyorsabban alkalmazkodik az új körülményekhez. Ha megnézed az ellenzéki pártok hangadóit, láthatod, hogy néhány „történelmist” leszámítva mind az MSZMP vagy a KISZ korábbi tagjai, vagy kiváló pártmunkások fiai, lányai. Az okosabbak mindig a győztesek oldalára állnak.

– Látom.

– Visszatérve Nagy Imrére: őt is felhasználjuk, mert ezt kívánja az érdekünk. Olyan politikai bombát csinálunk belőle, ami robbanásszerűen elsöpri nemcsak a kádáristák, hanem a rendszerváltó reformkommunisták jó imázsát is.

– Gondolom, van még a tarsolyodban néhány hasonló stratégiai elgondolás.

– Van, Árpi: az csak természetes, hogy például október 23-ából nemzeti ünnepet csinálunk!

*

Az amerikai elemző körülbelül ez idő tájt tért rá az utolsó témára:

– Most már csak az a kérdés: Grósz elég okos-e ahhoz, hogy előre lássa, mi lehet e különféle folyamatok eredője?

– Szerintem már sejti. Csak a hülye nem látja, hogy néhány hónapon belül neki és a hatalmának vége. Ezért is próbálkozik valamivel.

– Igen, Árpi barátunk, és mások információi is erre utalnak. A konzervatívok tőle várják, hogy lépjen valamit.

– Milyen erők állnak a rendelkezésére? Kiket használhat fel?

– Elsősorban a munkásőrséget, amelyik elegendő fegyverrel rendelkezik és mindenhol ott van. Aztán számíthat a hadsereg egy részére is. Grósz is sejtheti, milyen következményekkel járhat a Nagy Imre-újratemetés, ezért ha tervez valamit, arra csak június 16-a előtt kerülhet sor.

28. FEJEZET

A lengyelek szerint Nagy Imre politikai gyilkosság áldozata lett

– Üdvözlöm – nyújtott kezet Alpakkás, aztán folytatta az elmélyült olvasást.

A Pártközpont kis tárgyalójában már ott hevert a 16-ai PB-ülés hangfelvételéről legépelt jegyzőkönyv. Árpi leült, kezébe vette. Csak néhány fontos részletet kaptak meg. Mindjárt azzal kezdte, ami érdekelte:

Napirendi pont: Nagy Imre és társai újratemetése

Grósz Károly: *...Nagyobb lenne jogilag az indokoltsága a perújrafelvételnek, mert annyi új dolog vetődött fel. Hogy csak egy példát mondjak: nem az a bíró fejezte be a tárgyalást, aki elkezdte. ...Nagyon szigorú szabály a magyar ítélkezésben, hogy akkor újra kell tárgyalni az ügyet, ha új a bíró, meg ha más ülnök van, akkor is. Ezt nem vitték végig, ezért perújrafelvétel kellene. (...) Tehát mi, mint párt, én azt mondom, hogy ebben ne nyilatkozzunk, várjunk...*

Németh Miklós: *Nagyon érdekes volt, hogy mind a két lengyel tárgyalópartner, tehát Jaruzelski is, meg Rakowski is rákérdezett erre, hogy (...) miért nem rehabilitáljuk politikailag. Számukra – a Gomulka-archívumból, vagy mit tudom én, miből – teljesen egyértelmű, hogy Nagy Imre politikai gyilkosság áldozata volt. Amire – ez sajnos, így hangzott el szó szerint – Gomulka is szavazott.*

Grósz Károly: *Ehhez kétség nem fér. Ez a megállapítás így pontos. Politikai gyilkosság áldozata lett. Ez egy dolog. Meg más dolog, hogy itt, ha ezt az ügyet elkezdjük piszkálni, hogy mi minden jön itt felszínre...*

Nyers Rezső: *Hát Gomulka hogyan járult hozzá? Milyen formában?*

Németh Miklós: *Többet nem mondtak róla. Én mondtam, hogy érdekes lenne nekünk ilyesmi. De ez meglepő volt.*

Grósz Károly: *Ez olyan élmény, mint hogy a Zsivkov nekem mondja, hogy amikor itt folytak a harcok, itt üléseztek. Hát ki tudta?(...)*

Nyers Rezső: *Hát az én álláspontom is az, hogy politikailag indokolt a rehabilitálása. (...) Más kérdés, a párttagság visszaállítása... tulajdonképpen politikailag indokolt, de nem biztos, hogy jogilag is... persze jogilag is, ha ilyen dolgok voltak, hogy más kezdte el, meg más fejezte be. Nem is tudom... ugye, Vida?*

Grósz Károly: *Ő fejezte be, de az izé kezdte, Brahó, vagy Rahó? Ő kezdte, lefolytatta, aztán, már így fejből nem tudom, Vida fejezte be.*

Nyers Rezső: *Igen, akkor a februáriról van szó. Februárban más kezdte el, utána jött, aki, de Vida már júniusban végigvitte.*

Grósz Károly: *De nem vitte elölről az anyagot. Ez a probléma jogilag, hogy ő nem indította elölről a vizsgálatot.*

Nyers Rezső: *Igen, de az egy lényegében jogi eljárás volt. Én is azt gondolom, hogy itt inkább a politikai rehabilitálás az evidens, kérem szépen. Hát Nagy Imre köztudottan a magyar Buharin. Hát Buharint rehabilitálták politikailag.*

Németh Miklós: *Katynhoz hasonlították, hogy ebben sajnos, az oroszokkal... Mindenki tudja, hogy Katynban ki lőtt. Tudják a szovjetek is, mi is tudjuk, mondta Jaruzelski...*

Grósz Károly: *Ennek a mai szovjet vezetésnek a Nagy Imre-ügyben korrekt az álláspontja. Azt mondták, csináljuk, amit jónak látunk, ők nem fognak rá reagálni.*

Nyers Rezső: *Ez a jogi és politikai rehabilitáció annyira összefonódik, hogy nem lehet azt különválasztani. Hát ahogy néztük, ...a vád: összeesküvés szervezése a magyar államrend megdöntésére. Na most, ez a vád egy politikai vád. ...ha jogilag ettől mentesítettük, akkor politikailag mentesítettük. Tehát én semmiképpen nem tartom jónak, hogy különválasszuk a politikai és a jogi szempontokat. (...)*

Grósz Károly: *Nyers elvtárs, ez nem olyan egyszerű, mert jogilag el lehetne legalább hat évre ítélni. Mit kezd egy bíróság egy halott emberrel? Most ítélje el nyolc évre? Hát ez*

teljesen logikátlan, agyrém. Például Maléter kinevezése honvédelmi miniszternek teljesen törvénytelenül történt, mert az akkori szabályok szerint a minisztertanácsnak kellett volna dönteni. Nem a parlamentnek, a minisztertanácsnak. Nem volt minisztertanács-ülés. A második: az a bizonyos Varsói Szerződésből való kilépés. Parlament kellett volna; nem volt parlament, nem volt minisztertanács-ülés. Ha az Elnöki Tanács elnöke élne, Dobi még az sem vállalhatná fel, mert az akkori papírok szerint Dobinak sem volt hatásköre.

Nyers Rezső: *Hát ez formáljogi kérdés. Ezért mondom, hogy jogilag lehet őt elítélni, de politikailag nem. Politikailag nem, mert köztudott, hogy a Varsói Szerződésből való kilépést elfogadta az akkori vezetés, Lukács György meg Szántó Zoltán kivételével.*

Grósz Károly: *Jó, hát én nem ajánlom, hogy a bírósági ügy lezárása előtt az MSZMP mint párt a Nagy Imre-ügyben nyilatkozzon!*

Mindössze ennyi volt a Nagy Imrével kapcsolatos jegyzőkönyvi részlet. Árpi csalódottan hajtotta össze a papírlapokat, aztán Alpakkásra nézett. A jól öltözött ellenzékspecialista a fejét csóválta:

– Már megint totojáznak, kérem tisztelettel. Nem ismerik fel, hogy itt többről van szó.

– Egyetértünk. Azok után, amit a sajtóban olvashatunk, ez édeskevés.

– Még Karcsi is jogászkodik, amihez nem sokat ért. Egy problémán lovagol.

– Úgy gondolom, hogy többen is elmennek a téma mellett. Azt kellett volna megbeszélni és nyilvánosságra hozni, hogy mint mondtak 56-ról a lengyelek, bolgárok! Kimondani azt, hogy politikai gyilkosság volt.

– Igen, kérem tisztelettel. Fontos lett volna megragadni a kezdeményezést. Ha az MSZMP bekapcsolódna a június 16-ai rendezvényekbe, keményebben bírálná elődeit és átadna a sajtónak néhány korabeli dokumentumot, akkor sokkal kisebb veszteséggel kerülhetne ki ebből a kínos ügyből.

– Úgy tudom, a Reform több 56-os anyagot is közöl. Ha adnának nekik a perrel kapcsolatban dokumentumokat, vagy bármiféle állásfoglalást, bizonyára azt is megjelentetnék.

– Igen, de épp Karcsi mondta ki a PB-ben, hogy nem ajánlja, hogy az MSZMP a bírósági ügy lezárása előtt nyilatkozzon. Ezzel átadta a kezdeményezést az ellenzéknek. Majd meglátod, mekkora cirkuszt rendeznek! A mieink pedig rájuk szabadítják az állambiztonságot, ott gáncsoskodnak, ahol tudnak, közben ott akarnak majd lenni, hogy ők is villogjanak. Holtbiztos, hogy elbasszák!

– Holtbiztos.

– Az Ellenzélki Kerekasztal témaköre is mellékesen van kezelve.

Van egy sor kitűnő elképzelésük, javaslatuk, a parlament elé vihetnék, megelőzhetnék az ellenzéket és ülnek rajta. Árpi belelapozott a jegyzőkönyvbe és idézett:

– Fejti György azért jelez egy-két dolgot: *„Teljesen egyértelművé vált számomra, hogy a Szabad Demokraták Szövetségének erős túlsúlya érvényesül változatlanul az Ellenzéki Kerekasztal álláspontjában. Ez azt is jelenti, hogy hovatovább annak mérlegelése is kétségessé válik, hogy kihozható-e érdemi eredmény egy kétoldalú találkozóból. ...A Szabad Demokraták által uralt tárgyalási metodika mellett egyáltalán valami eredmény kijöhet-e, ha már az asztalnál ülnek azok, akiknek tárgyalni kell."*

– Igen, a Kerekasztal részvevői sem állnak a helyzet magaslatán, épp ezt lehetne kihasználni. Van is erre valami kezdeményzés. Fejti tájékoztatójából kiderül: *„Szerdán Grósz elvtársnál Nyers elvtárssal és Pozsgay elvtárssal leültünk, s ott arra jutottunk, hogy talán használna a dolognak, ha a fontosabb szervezetekkel a résztvevők közvetlen kontaktust keresnének. Pozsgay elvtárs vállalta, hogy a Magyar Demokrata Fórummal kapcsolatba lép, Nyers elvtárs a szociáldemokratákkal tárgyal, és függőben van Grósz elvtársnak is két találkozója. Gondolom, hogy ezek részben lezajlottak, vagy a közeljövőben ezekre sor kerül. Fontos lenne, hogy ezeket a szervezeteket szuverén álláspont kialakítására kérjük. És ezeknek*

a kézhezvétele után lehetne a következő lépéseken gondolkodni.” Ez is lassúság, totojázás. Már rég szót kellett volna érteniük az MDF-fel, hogy ellensúlyozhassák a szabaddemokraták lehengerlő fölényét.

– Mit tehetünk?

– Csak azt, kérem tisztelettel, hogy Karcsit, Pozsgayt és Nyerset nagyobb aktivitásra ösztönözzük. Nekik nemcsak a pártvezetésre, a parlamentre is van befolyásuk.

– Maga otthonosabban mozog ezen a területen... Milyen ellenzéki párt van még, amelyiknek a véleményére adni lehet?

– Az előbbi kettőn kívül talán még a Fidesz, a többi az csak amolyan vatta, a vezérürü után kullog. Ezért nem olyan fontos, hogy mit mondanak, mit akarnak. Felkészületlenek, zavarosak, gyengécskék.

Árpi töprengett néhány másodpercig, aztán egészen más oldalról nézve folytatta:

– Úgy gondolom, Karcsiék jogosan marginalizálják a kerekasztalosokat. Végtére is: ki a fenék ők? Kaptak-e valakitől felhatalmazást arra, hogy hangoskodjanak, követelőzzenek? Semmiféle választáson sem adtak felhatalmazást nekik a választópolgárok. Az a néhányszáz ember, aki megbízta őket az ország lakosságához képest elenyésző töredék. Egy részük önjelölt politikai karrierista. Hat-hét gittegylet simán létrehozhatna egy fehér vagy jobboldali másik ellenzéki kerekasztalt. Az sem lenne legitim, az is éppúgy követelőzhetne.

– Nocsak-nocsak – nevette el magát Alpakkás –, a lényegre tapintott. Ebben a politikai káoszban valóban bárki jelentkezhetne hasonló ötletekkel, de ezek előbb léptek. Maga is tudja, hogy külföldről vezérlik őket. Felkészültek, kitűnő tanácsadóik vannak, így azt a programot hajtják végre, amit a nyugat elvár tőlük. Az teszi őket előbb-utóbb félig legitimmé, hogy az MSZMP szóbaáll velük, megjelennek a sajtóban és a nép azt látja: *„Hm, ezeknek valamiért szabad jártatni a pofájukat.”* Egy nagy színjáték az egész, amiből ők bizonyára hősökként, győztesként kerülnek ki, Grószékat, Nyerséket meg elsöprik. Az is a baj, hogy az MSZMP reformerei is akarják, hogy létezzenek, legyenek partnereik, segítőtársaik a rendszerváltáshoz vezető nagy átalakítás során.

– Maga szerint lesz itt igazi rendszerváltás?

– Egy fenét, kérem tisztelettel! így vagy úgy ők is a mieink, legalábbis részben. Két út áll előttünk. Egyik az, hogy bekeményítünk és rendet csinálunk, no persze nem véres diktatúrát. Csak annyit, hogy egy kicsit rájuk ijesszünk, aztán mi majd eldöntjük, hogyan, milyen ütemben folytatódhat az átalakítás. Ebben az esetben mi diktálhatnánk, s olyan törvények születnének, amilyenek nekünk kedveznének.

– Ez óriási tiltakozási hullámot váltana ki belföldön és külföldön is.

– Néhány hétig, de aztán mindenki megnyugodna, ha le tennénk egy jól kidolgozott demokratizálódási programot, s egy új államforma és választási törvény tervezetét. Akkor összehívhatnánk a derék kerekasztalosokat, hogy most már tehetnek néhány javaslatot a korrekciókra.

– Szerintem szóba sem állnának velünk, illetve Grószékkal.

– Nem biztos. A hangoskodók beszarnának, a mérsékeltebbek pedig keresnék a kompromisszumlehetőségeket és tisztelettudóbban viselkednének. Ne feledje, hogy pillanatnyilag a kádáristák, akik mellesleg nagyon sokan vannak, a PB jó részét és a kormányt is árulónak tartják. Sok olyan törvény van még most is hatályban, ami szerint az ellenzékkel együtt el lehetne meszelni őket. Ez Karcsi dilemmája is, mindkét oldalnak próbál megfelelni és egyre kevésbé megy.

– Én megértem, de most először kaptunk egy történelmi lehetőséget, hogy a saját kezünkbe vegyük a sorsunkat. Gorbacsov is, a nyugat is megengedte. Már senkinek sem kell megjátszania magát, hogy jó kommunista és dicséretet kap Moszkvából.

– Hát ez a másik dolog, ami miatt esetleg hagyni kell az ellenzéki pártokat, a kerekasztalosdit. Csak ez esetben a mi oldalunknak kellene többet kezdeményni, ha nem is

diktálni, de legalább egyen-ragú félként részt venni az átalakításban. Egyszóval már csak a hatalom birtokosaiként is uralniuk kellene ezt a helyzetet. Csak így, ilyen körülmények között lehetne a fafejű SZDSZ-esekkel, MDF-esekkel megérteni, hogy a békés átmenetnek, a szabad választásoknak, s az esetleges hatalomra kerülésüknek komoly ára lesz.

– Mire gondol?

– Arra, hogy nem lehet semmiféle leszámolás, kommunista-üldöztetés, elszámoltatás. Békén hagyják a kommunisták megszerzett javait, s ha az állami vagyonból osztoszkodni akarnak, akkor a koncból egyformán kell mindenkinek kapnia.

– Akkor ez nem is lesz igazi rendszerváltás!

– Persze, hogy nem, de jól fog hangzani, sok minden kicserélődik, még az utcanevek is, ám sok minden marad a régiben...

29. FEJEZET

A szükségállapot-terv bukása

Azon a májusi napon az országgyűlés éppúgy ülésezett, mint máskor. Árpi átsétált az irodájából a parlamenti büfébe, hogy ha megkésve is, de reggelizzen. Kért 15 deka francia salátát, két szelet párizsit, egy kettévágott zsemlét és egy pohár ásványvizet. Félrevonult, hogy megegye.

Még csak az első falatoknál tartott, amikor Ottó csatlakozott hozzá egy fasírtos szendviccsel.

– Nincsak-nicsak, te is itt reggelizel?

– Igen, mert otthon sosincs semmi, mindig elfelejtek bevásárolni. Ottó csámcsogva evett vagy tíz másodpercig, aztán megkérdezte:

– Te gondolkodtál már azon, mi lesz velünk?

– Ezt hogy érted?

– Úgy, hogy az állásunk nem hitbizomány. Neked elárulom, hajszálon múlott, hogy Miklós új kormányalakítása után maradhattunk. Én Nyersnek köszönhetem, hogy nem hajítottak ki, te meg Grósz haverodnak és az itteni főnöködnek, aki reformerek oldalára állt.

– Úgy gondolom, mindketten maximálisan támogattuk Németh Miklóst, jól végeztük a dolgunkat.

– Oké, ezt a váltást megúsztuk, de mi lesz később?

– Mikor?

– A szabad választások után, mondjuk ha a jobboldal kerül hatalomra?

– Az egyáltalán nem biztos.

– És ha mégis?

– Nekik is szükségük lesz jó szakemberekre.

– Na, ne röhögtess már! Azt hiszed, nem tudják, hogy Lázár embere voltál? Aztán meg Grószé. Rossz referencia, öregem. Ide a bökőt, hogy nagy tisztogatást hajtanak végre a kormányhivatalokban, s lehet, hogy már osztályvezetőtől felfelé mindenkit kirúgnak.

– Azt nem fogom megvárni. Van diplomám, beszélek nyelveket, majd csak találok valami állást.

– Komcsi múlttal jót nem igen. Ezért is fontos, hogy előre bebiztosítsuk magunkat. Bízom az MDF-be beépített kádereimben, remélem, ők majd segítenek.

– Én még nem gondolkodtam ezen. Ráérek dönteni akkor, ha eljön az ideje.

Szótlanul ettek egy ideig, aztán Ottó más témával állt elő:

– Nem tapasztaltál mostanában semmi furcsát?

– Nem, mire gondolsz?

− Arra, hogy van valami a levegőben. A konzervatív MSZMP-sek elégedetlenek, nem tetszik nekik, ahogy a reformerek totojáznak, sorra engedményeket tesznek az ellenzéknek.

– Hát az tény, hogy kényszerpályára kerültek. Belülről a reformkörök szorongatják őket, kívülről meg a Nagy Imre-ügy és az Ellenzéki Kerekasztal.

– Ha a szimatom nem csal, Grósz készül valamire. Te hallottál valamit?

– Csak annyit, hogy a konzervatívok elégedetlenek.

– Na, megyek a dolgomra. Szevasz^

Árpi elgondolkozva nézett utána. Úgy látszik, sejtik már, hogy Grósz készül arra a bizonyos lépésre, amire már ő is és Alpakkás is utalt. Az ételmaradékot bedobta a szemétgyűjtőbe, aztán visszafelé menet nem az irodája, hanem az ülésterem felé vette az irányt.

Épp jókor ért oda, elkapta a szünet kezdetét. Ilyenkor folyosóé volt a főszerep, újságírók hada leste a kifelé tóduló képviselőket, minisztereket, igyekeztek elkapni egy kis interjúra, fülesre, infóra, akit csak lehetett.

Megpillantotta a Reform főszerkesztőjét, ő is várt valakire, talán Németh Miklósra, de a tévések megelőzték. Tőke csalódottan ballagott félre. Árpi úgy gondolta, odamegy hozzá, kifaggatja, hogy milyen írásokat terveznek Nagy Imre-ügyben, de történt valami.

Pozsgay Imre elhárított néhány interjúkérést, mert valakit kinézett magának. Nem lehetett megállapítani, hogy kit, mert többen is várakoztak a folyosó szélén. Az államminiszter köszönt néhány ismerősnek, aztán határozott léptekkel elindult, egyenest a Reform főszerkesztője felé. Ebben még nem lett volna semmi különös, hiszen a független hírmagazin elindítója már többször írt róla, sőt Pozsgay a lap alapítói közé számított. Csakhogy jött Horváth István belügyminiszter és ő is csatlakozott hozzájuk. Még érdekesebb volt, hogy hármasban félrevonultak. Hogy miről folyhatott a diskurzus, azt persze nem lehetett tudni, de a téma bizonyára érdekes volt, mert a főszerkesztő arca teljesen elképedt.

Talán három-négy percig tartott a beszélgetés. A két miniszter utána kezet fogott az újságíróval és együtt elballagtak. Árpi azonnal odasietett a töprengő Reform-főnökhöz:

– Micsoda nagy ember lettél, egyszerre két miniszter is odament hozzád, gazsulált neked!

– Engem is megleptek.

– Valami érdekes dolgot mondtak, ugye?

– Meghiszem azt – sóhajtott.

– Bejössz hozzám egy kávéra?

– Be, menjünk.

Szótlanul indultak el a kupola felé. Már a liftben álltak, amikor a főszerkesztő megkérdezte:

– Tudnál segíteni abban, hogy a lapunk soronkívül interjút készítsen néhány prominenssel?

– Persze, kikre gondolsz?

– Nagy Sándorra, a SZOT főtitkárára, Óvári Miklósra, dr. Kulcsár Kálmán igazságügyi miniszterre, egy alkotmányjogászra, esetleg valamelyik német tartományi miniszterelnökre, aztán a lengyelektől valakire. A többi nem gond, velük kapcsolatban állunk.

– Mi a téma?

– Majd elmondom.

Már az irodájában ültek, s kávét szürcsölgettek, amikor Árpi megkérdezte:

– Az Alkotmány a téma? Azért kell alkotmányjogász?

– Csak részben. Az érdekelne, az Alkotmány lehetővé teszi-e a szükségállapot elrendelését...

Puff neki, hát arról van szó – gondolta Árpi és kapásból mondta:

– Úgy tudom, egy 1960. évi honvédelmi törvény szabályozta először, aztán 72-ben került az Alkotmányba. Legutóbb 1976-ban szabályozták.

– Mikor rendelhető el?

– Csak akkor, ha a Magyar Népköztársaság területi épségét, függetlenségét, állami és társadalmi rendjét közvetlenül veszély fenyegeti. Nem vezethető be önkényes politikai

manőverek végrehajtására. A célja elsősorban az értékek védelme. Például hatalmas természeti katasztrófa, vagy óriási árvíz idején szükség lehet rá. A készülő új alkotmánytervezet szerint ha köztársasági elnökünk lesz, az rendelheti majd el.

– De most még nincs köztársasági elnökünk és katasztrófahelyzetről sem tudok.

– Őszintén szólva én sem.

– Te a nyolcvanas évek elején kint dolgoztál Prágában, a Varsói Szerződés magyar delegációjában.

– Igen.

− Akkoriban, 1981-ben volt Jaruzelski tábornok hatalomátvétele, ő is rendkívüli állapotot vezetett be.

– Igen, a lengyel delegáció naponta mesélt róla. Ha jól emlékszem, december 13-án szombatról vasárnapra virradó éjjel jelentette be a tábornok a rádióbeszédében.

– Oké. Tudnál valami anyagot szerezni róla? Érdekelne hogyan csinálták, milyen korlátozó intézkedéseket hoztak stb?

– Igen, ha jól emlékszem, akkoriban a német Der Spiegel írt róla, utánanézhetek, de ti is próbáljátok meg megszerezni azt a számot.

– Kösz. Mondd, Grósznak vagy az MSZMP csúcsvezetésének van katonai tanácsadója?

– Persze, hogy van: Szombathelyi Ferenc, hajói tudom, tábornok. Mit tervezel?

– Egy monstre-összeállítást erről a témáról.

– Valaki puccsot tervez?

– Na, azt azért nem, legfeljebb csak szükségállapotot.

– De semmi sem indokolja.

– Épp ezért nem is politikai jellegű, a katasztrofális pénzügyi helyzet, az ország adósságai, fizetésképtelensége miatt merült fel egy úgynevezett gazdasági szükségállapot bevezetésének lehetősége·

Ez volt tehát az a téma, amiről Pozsgay és Horváth belügyminiszter beszélgethetett a főszerkesztővel – gondolta. Nyilván megkérték, hogy segítsen elejét venni, szellőztesse meg a sajtóban. Jó ötlet, tudja csak meg mindenki.

– Erről már volt valamilyen híradás – jegyezte meg Árpi.

– Igen. Az egyik alternatív mozgalom vezetője jelezte nekünk, hogy létezik egy válságstáb, s ennek az esetleges utasítására a fegyveres erők automatikusan átvennék a hatalmat. Kiderült, hogy csak vaklárma, de Grósz is szóba hozta a tévében ennek egy enyhébb gazdasági rendteremtési formáját.

– Igen, a PB-ben is szóba került, de leszavazták Grósz ötletét. Tényleg, mit gondol most róla?

– Láttam az ülésteremben, nemsokára szünet, ha kijön, kérdezzük meg!

*

Grósz széles mosollyal üdvözölte őket:

– Mi van, fiúk, ti is itt lábaltok, nincs jobb dolgotok?

– Téged vártunk! Nem akarlak most interjúval zargatni, de egy összeállítást készítünk és egyetlen kérdésre válaszolhatnál.

– Mi lenne az?

A főszerkesztő rövid bevezetőt tartott arról, hogy mindenféle rémhír kering és fontos lenne helyre tenni a dolgokat. Ezért bekapcsolta a kismagnóját és magázva tette fel a kérdést:

– A PB-beli leszavazása óta meggondolta-e ijesztő kijelentését, vagy pedig továbbra is kitart mellette?

– Bízunk abban, hogy az új kormány talál valamilyen kiutat -mondta a Reformnak –, ám ha nem sikerül a következő hónapokban sem elmozdulni a holtpontról, akkor elkerülhetetlen a gazdasági szükségállapot bevezetése.

Mindjárt hozzátette, hogy ez nyilván nem érintené a politikai mozgalmakat, pártokat, viszont súlyos kihatással lenne az élet minden területére, az importra, az üzletek választékára, a külföldi utazásokra, az energiaellátásra stb. Nyilván fékezné a demokratikus átalakítást, de meg kell lépni a gazdasági összeomlás megelőzése érdekében.

A főszerkesztő kikapcsolta a magnót, s más hangnemre váltott:

– Kösz, Karcsi. Nem gond, ha az üggyel kapcsolatban megkérdezek még néhány fontos politikust?

– Csináld csak, ez a dolgod.

– De ugye, tényleg nem terveztek katonai puccsot?

– Ugyan, mi itt mindannyian egy új demokratikus, független Magyarországot akarunk...

– Kösz, akkor megyek is, szervusztok!

Megvárták, amíg elsiet, aztán a főtitkár Árpihoz fordult:

– Honnan tud róla?

– Maga Pozsgay és Horváth, a belügyminiszter kérte meg, hogy dobják fel a témát.

– Gondolhattam volna.

– Ez lenne az a dolog, amire korábban utaltál, ha eljön az ideje?

– Nem egészen. Egy olyan átalakuló országban, mint amilyen most a miénk, a hatalomnak, a pártnak rendelkeznie kell egy jól kidolgozott és végrehajtható tervvel, amelyet felhasználhat végszükség esetén. Ilyen terv nincs jelenleg és ez nagy hiba. Mi a biztosíték ugyanis arra, hogy itt békés átmenet lesz? Mi van akkor, ha a kormány a nagy engedékenység közepette kiengedi kezéből a hatalmat, és a radikális jobboldal nemcsak tüntetéseket szervez, hanem fegyvert is fog?

– Ebben az esetben annyi a békés átmenetnek.

– Na látod! Én a PB-ben és a tévében sem titkoltam, hogy az ország katasztrofális pénzügyi csődjének elkerülése érdekében szükség lehet gazdasági szükségállapot bevezetésére. Ezt a véleményemet továbbra is fenntartom.

– És készülünk is rá? Kidolgozzuk a terveket?

– Ahogy katasztrófalelhárításnál, úgy a pénzügyi összeomlás esetére is rendelkeznie kell a vezetésnek ilyen programmal. Egyelőre ilyen terv még nincs.

– De lesz.

– Az arra illetékesek dolga, hogy legyen.

– A főszerkesztő barátunk Jaruselski 8l-es rendkívüli állapot-tervét is közölni akarja, az pedig katonai hadművelet volt. Gondolom, nálunk is katonai szakértőkre bíztad.

– Miért érdekes ez?

– Csak azért, mert a reformos barátunkat az is érdekelte, ki a katonai tanácsadód. Nem titok, hogy Szombathelyi, őt is meg akarja kérdezni. Meg aztán más katonai vezetőket is. Nézd csak, Kárpáti Ferenc honvédelmi minisztert már interjúvolja is...

– Látom, nagyon izgatja ez a téma. Feri is a reformok és az átalakulás híve, de elkötelezett a szocializmus iránt. Ő csak egy demokratikus szocializmusban tud gondolkodni. Ha ez veszélybe kerülne, jó katona lesz, tenni fogja a dolgát. Az ország katonai főparancsnoka pedig én vagyok.

– Kinek az oldalán áll a Munkásőrség?

– A párt oldalán.

– De a párt is megosztott.

– Megnyugtatlak, a Munkásőrség nem a reformereket, hanem az egyre inkább kisebbségbe kerülő igazi kommunistákat tartja vezető erőnek. Én mint főtitkár ezért is próbálok középen maradni. Engem elfogadnak. Rájuk tehát számíthatunk.

*

A Reform főszerkesztője azon a napon Kárpáti Ferenccel kezdte interjúit:

– Van ma realitása valamiféle szükségállapotnak?
– Szerintem e feltevésnek ma annyiban van létjogosultsága – nyilatkozta a honvédelmi miniszter –, hogy különböző körökből halljuk: vannak fegyverek, fegyveres erők, meg egyebek, aztán hogy mire készülnek és hogy ezekkel számolni kell. En a magam részéről azt tudom mondani, hogy a magyarság, a magyar nép jelenlegi helyzetében egy rendkívüli állapot a legnagyobb pusztulást jelentené. Mindenkinek mindent el kell követni, hogy ezt elkerüljük. (...)
– A magyar hadsereg is a reform és az átalakulás híve. Azt tudjuk persze, hogy ez nem megy zökkenőmentesen, hogy itt tényleges politikai küzdelemről van szó, ezért nagyon sok mindennel kell szembenézni. Elsősorban a múlttal. Aztán óriási gazdasági nehézségeket kell legyűrni, ami minden embernek nehéz, és a hadseregnek sem lesz könnyű.
– Úgy tudom, a katonatisztek (legalábbis a világ egyes részein) szeretik a diktatúrát.
– Mi épp ettől akarunk megszabadulni. Azt mondjuk, hogy demokratikus szocializmust akarunk és annak kiteljesedését úgy, hogy sok mindent új alapokra helyezünk, s akkor ebbe nem fér bele semmiféle diktatúra.
Kifejtette az interjú végén, hogy ha valakik az erőszak irányába akarnak lépni, akkor a hadsereg attól elhatárolódik, s ha pedig azzal vádolnák őket, hogy részt vennének egy puccsjellegű hadműveletben, akkor azt visszautasítják.
A következő, akit megkérdezett, a gazdasági szükségállapot feltételezett tervezője, Szombathelyi Ferenc jót nevetett a főszerkesztő kérdésén:
– Katonai puccs, szükségállapot?... Kizártnak tartom.
– Mégis, ön nem ilyesmin dolgozik?
– A fenét! Ez a tíz és félmillió magyar békésen, fegyveres összeütközés nélkül fogja végigcsinálni a reformokat.
– ...Szóval nincs veszély?
– Higgye el, nincs olyan őrült ma, aki ilyesmit tervezne! Még a látszatát is el kell kerülni mindenfajta társadalmi összeütközésnek. Itt sem puccsról, sem rendkívüli állapotról nem lehet szó.
Horváth István belügyminiszter éppen a repülőtérre sietett, amikor a szükségállapot lehetőségéről kérdezte.
– Jaj annak a rendszernek, amely a fegyverek erején nyugszik − nyilatkozta. – (...) Azt hiszem, most az az össznemzeti cél, hogy egy demokratikus jogállamot építsünk közösen, s végleg kikászálódjunk a diktatúrából, és nem az, hogy egy szűk csoport, vagy bárki érdekei miatt visszamásszunk belé.
Utána megkérdezte a SZOT főtitkárát is a dologról.
– Diktatórikus puccsot nehéz lenne elképzelni – mondta Nagy Sándor. – Más az, ha az Alkotmány nevében vezetnék be a szükségállapotot. (...) A munkavállalók helyzetét mindenképpen lehetetlenné tenné, nyilvánvaló, hogy az érintettek nem hagynák szó nélkül.
– Hogyan védekeznének? Sztrájkokkal?
– Ha a szóbanforgó intézkedés arra irányulna, hogy még tovább kell nyirbálni az emberek jövedelmét, akik a legkevésbé sem tehetnek a kialakult helyzetről, nos akkor nyilvánvaló, hogy kemény eszközökkel is szembeszegülne a SZOT, a szakszervezet. Lehet ez mondjuk a sztrájk, de vannak egyéb eszközök is.
A Reform-szerkesztőség több vezető munkatársa is besegített a téma teljeskörű feldolgozásába. Varga A. Mária a Nemzeti Bank elnökének tette fel a szükségállapot kérdését.
– Ha ez bekövetkezne, igen súlyosan érintené fizetőképességünket – mondta Bartha Ferenc. – Mivel kis, nyitott ország a miénk, a termelés importtermékekre épül. A behozatal leállítása esetén (...) a termelés 40-50 százaléka megbénulna (...), 20-30 százalékos jövedelemcsökkenéssel kellene számolnunk.
Kifejtette azt is, hogy véget érne Magyarország „jó adós” megítélése, és akkor nem

kaphatnánk további hiteleket.

Csík Ibolya dr. Kulcsár Kálmán igazságügyi minisztert kérdezte meg, aki kifejtette, hogy szükségállapot esetén nem működik az országgyűlés, Lengyelországban például katonákat helyeztek minden hatóság, sőt a nagyobb üzemek élére is.

– (...) Nem lehet a magyarországi bajokat szükségállapottal elintézni (...), el kell kezdeni a politikai párbeszédet.

Lajos Júlia Horn Gyulával beszélt az összeállítás témájáról. A külügyminiszter nem tudott a dologról, de utalt arra, hogy ő csak KB-tag, nem tudja a PB-ben felmerült-e, ám ha valaki ezt akarná, azzal az egész gazdasági és politikai reformfolyamatot aláásását kockáztatná (...), és ez súlyosan érintené az ország nemzetközi tekintélyét.

Az interjú végén a hatalom képviselői közül ő nyilatkozott a legkeményebben:

– Még egyszer hangsúlyozom: én egy ilyen puccs lehetőségében nem hiszek, ám ha mégis bekövetkezne, annak a szolgálatát semmi esetre sem vállalnám. Sőt azt is tudom, hogy mint központi bizottsági tag, nagyon határozottan fellépnék ellene.

Bajai Ernő István Björn Engholm Schleswig-Holstein miniszterelnökének, az NSZK szövetségi tanácsa soros elnökének tette fel a kérdést és a következő választ kapta:

− (...) Ezt az eszközt jelenleg teljesen valószínűtlennek tartom − mondta. – Ez évtizedekre visszavetné a fejlődést Magyarországon. (...) Ebben az esetben a nyugat és Magyarország között kialakult számos pozitív kapcsolat megszakadna. (...) Ez azt jelentené, hogy az önök hazája politikailag elszigetelődne.

Még a Reform lapzártája előtt befutottak a nemzetközi példák is. Lengyelországban 1981. december 13-ától 1983 júliusáig tartott a szükségállapot. Az intézkedéseket a Szolidaritás mozgalom letörésére vezették be. Azon a december 13-ai vasárnapra virradó éjszakán az ellenzék és a Szolidaritás összes résztvevőit szinte egy időpontban ébresztették a katonák. Lech Walesa ajtaján hajnali háromkor kopogtattak. A szakszervezeti elnök nem engedte be a rendőröket, hanem követelte, hogy hozzák oda Tadeusz Fiszbachot, a Lengyel Egyesült Munkáspárt gdanski titkárát, akit Walesa nagyra becsült. Amikor Fiszbach megjött, Walesa feladta az ellenállást.

A hadsereg negyven nagyvállalat igazgatója helyére katonatiszteket állított, és néhány vajdasági vezető posztjára is egyenruhások kerültek. A televízióban a bemondó katonai egyenruhában olvasta be a közleményeket, a gyanús személyeket bírósági ítélet nélkül kényszerlakhelyre lehetett költöztetni. A szükségállapot „jogsértőire” rögtönítélő bíróságok börtönbüntetést szabhattak ki. A szigorú tiltások ellenére a gdanski Lenin-hajógyár munkásai sztrájkoltak, a véres összetűzések halálos áldozatokat is követeltek.

A Jaruzelski-puccsot a „kanáriakció” fedőnevű hadművelet keretében hajtották végre. Katonai ügy volt, s csak a hatalom megmentésére volt alkalmas, de az országéra, a társadaloméra nem. Lengyelország évekre elszigetelődött.

A Reform megszerezte a kínaiak hasonló intézkedésének leglényegesebb részleteit is. 1989. március 7-én a pekingi központi kormány korlátozott rendkívüli állapotot rendelt el Tibetben. Az intézkedés a tartomány fővárosa, Lhásza egész területére és környékére vonatkozott. íme, néhány a statútumokból:

– Tilos mindenfajta gyülekezés, felvonulás, sztrájk vagy egyéb megmozdulás.

– A lezárt területre járművek és személyek csak külön engedély birtokában léphetnek be.

– A jelenleg ott tartózkodó külföldieknek távoznia kell.

– Az illegálisan birtokolt fegyvereket és lőszereket elkobozzák.

– A biztonsági erőknek jogában áll a gyanús személyek megmotozása és a rejtőzködő bűnöző elemek felkutatása.

– Tilos mindenfajta szakadár tevékenység, zavarkeltés, rombolás, rablás és gyújtogatás.

– A rendőrség és a hadsereg a helyszínen letartóztathatja a zavarkeltőket, s akcióba léphet a letartóztatásokat ellenzőkkel szemben.

– Az igazságügyi szervek azonnali vizsgálatot indíthatnak.

– Külön szabályokat hozhatnak a helyi közúti közlekedésre, ellenőrző pontokat állíthanak fel, és a rendőrök a katonákkal együtt ügyelnek a biztonságra.

– A város középületeit és fontosabb pontjait a hadsereg őrzi.

Arról persze nem szól az intézkedési terv, hogy a rögtönítélő bíróságok milyen döntéseket hozhatnak, s hogyan likvidálhatják – soron kívül – az engedetleneket.

Varga A. Mária arról szerzett anyagot, hogy mindez egy szomszédos szocialista országban hogyan történne. A specialista, aki tájékoztatta, lehet, hogy Magyarországra is utalt, de szándékosan más államra terelte az ilyenkor szokásos tervet:

– Úgy kezdődne, hogy elhangozna a rádióban és a tévében egy jelszó, egy jelhang, mondjuk „nadragulya 3”, esetleg 6 vagy 9. Erre a kódra működésbe lépne a gépezet. A riadóterv alapján az érintettek azonnal tudnák a dolgukat. Az állomáshelyükre bevonuló katonák, rendőrök és munkásőrök felbontanák a részükre letétbe helyezett borítékokat. (...) Bezárják a színházakat, mozikat, szórakozóhelyeket, megszállják a telefonközpontokat, vízműveket, hőközpontokat, a rádiót, a tévét, körülzárják a szállodákat, kijárási tilalmat rendelnek el. (...) Működésbe lépnek a „listás” egységek és begyűjtik a nyilvántartott személyeket, s utána őrizet alatt tartják őket stb.

Körtvélyes Éva a rendkívüli állapottal kapcsolatban interjút készített a konzervatívok egyik vezéralakjával, Kádár hű társával, a volt KB-titkár Óvári Miklóssal.

– Felesleges a félelem egy keményebb diktatúrától, mert ma Magyarországon nincs olyan jelentős politikai erő, amely azt képes lenne megvalósítani. (...) Ha az MSZMP-n belül lennének ilyen erők, akkor azok már tavaly márciusban léptek volna.

(A Reform megkérdezte még a kisgazdákat, és az egyik független szakszervezet vezetőjét is. A gazdasági szükségállapot lehetőségét tárgyaló és azt leleplező hírmagazin Rendkívüli Reform lógóval 1989. május 26-án jelent meg. Jórészt ennek is köszönhető, hogy Grósz felhagyott a próbálkozásával, de történt még valami, amit miatt elvetette ezt a lehetőséget. Grósz találkozott Mark Palmer amerikai nagykövettel, aki „megmosta” egy kicsit a fejét, s lebeszélte mindenfajta kísérletről, ami a demokratizálódást hátráltatta volna. Ez vezetett oda, na meg még sok egyéb, hogy a főtitkárt háttérbe szorították. Arról még szó esik, hogy hogyan. A lényeg az, hogy a gazdasági szükségállapotból nem lett semmi, a békés megegyezés irányában folyhattak tovább az Ellenzéki Kerekasztal-tárgyalások.)

– Te szóltál Palmer nagykövetnek? – kérdezte az Öreg.

– Nem, én nem is ismerem személyesen -jegyezte meg Árpi.

– Valaki szólt neki.

– Úgy gondolom, csak a Reform főszerkesztője és Pozsgay lehetett, vagy olyanok, akiket a hírmagazin riporterei felkerestek.

– Mindenesetre bölcs lépés volt. Úgy tudom, a nagykövet elég kemény hangnemben figyelmeztette Grószt, hogy leáll mindenfajta támogatás és nyugati segítség, ha bármilyen címen beveti a hadsereget vagy a munkásőrséget.

– Bárki tette is, jól tette.

– Grósz talán most már végre megértette, hogy nem az történik, amit ő akar, vagy a szűkebb köre elképzel. Kicsit nehéz a felfogása. Németh Miklós azonnal megértette, s ennek megfelelően kormányoz.

– Németh az amerikai szervezet embere?

– Miért kérdezed?

– Csak azért, mert ösztöndíjasként a Harvardon is tanult. Be lett avatva?

− A mieink által nem, de lehet, hogy valamelyik nemzetközi szervezetünk felvilágosította. Mindenesetre teszi a dolgát, tudja, hogy a magyar átalakulást és rendszerváltás előkészítését különféle külföldi erők irányítják. Erről Gorbacsov is meggyőzhette, akivel a mieink megállapodtak.

– Grósz beleköphet még a levesükbe?

– Most már nem hiszem. Nagyon fontos, hogy elszigeteljék, s megfosszák maradék hatalmától is.

30. FEJEZET

Titkos jelentés az Ellenzéki Kerekasztalról

– Szeretlek – sóhajtotta Krisztina.

Ez a szó Tamarának volt fenntartva, az öreg nem mondhatta ugyanazt. Válasz helyett megsimogatta és megcsókolta a lányt. Elmélyültebb összeborulással folytatódhatott volna, mert a főnöki iroda díványán ültek, de váratlanul halk bip-bipelés törte meg a csendet.

– A vevőegység jelez – állította le a lányt.

– Nem érdekes, szerelmem – suttogta –, Hülyegyerek van a vendégszobában, biztosan most kezdi a szokásos fecsegést.

– Nem az, ez a másik!

– Micsoda? – kapta fel a fejét a nő.

– Árpinál van valami érdekes.

Krisztina az íróasztalhoz sietett. Belehallgatott, aztán odavitte az öregnek a fülhaliagatót.

– Későesti látogatója van, egy férfi, ismerős a hangja.

Az öreg feltette a fejére a fülhallgatót, azonnal tudta, ki a vendég.

*

A tábornok felhajtotta a második vodkát, megitta hozzá a kísérő sört, aztán felállt:

– Na, megyek isi

Árpi az ajtóig kísérte. A tábornok kéznyújtás közben megjegyezte: − Az anyag szigorúan titkos, senki sem láthatja. Gyuri bátyámnak hoztam, tud róla. Színház után, hazafelé menet felcsönget hozzád.

Vidd majd le neki!

– Rendben.

– Na, jó éjszakát! – köszönt el és elindult lefelé a lépcsőn.

Árpi elgondolkozva nézett utána, s már vissza akart menni, amikor a szomszédos képviselet ajtaja kinyílt és az öreg dugta ki a fejét:

– Elment?

Árpi elképedve nézett rá. Az Öreg hálóköntösben kijött egészen a lépcsőkorlátig, lenézett. Lent csapódott az ajtó.

– Na végre, menjünk be hozzád!

– Te Pesten vagy?

– Csak délután érkeztem, is ittragadtam a képviseleten Krisztinánál – mondta és bement Árpi lakásába. A nappaliban körülnézett: − Hol az anyag?

– Még mindig lehallgattok?

– Le, az illetéktelen látogatóid miatt. Hol van?

– ...Szigorúan titkos.

– Annál érdekesebb, különben is csak nekik titkos, nekünk nem. Meglátta a polcon. Odament, elvette és olvasni kezdte:

SZIGORÚAN TITKOS!
Tájékoztató a Politikai Bizottságnak
az Ellenzéki Kerekasztal összejöveteléről

A nyolc ellenzéki szervezet által létrehozott Ellenzéki Kerekasztal 1989. május 24-én összejövetelt tartott. Ennek első napirendi pontjaként megtárgyalták az MSZMP reformköreinek szegedi tanácskozásán elhangzott javaslatait, nyílt levelét és az ezzel

kapcsolatban kialakítandó álláspontjukat.

Megállapították, hogy a reformszárny sikerében érdekeltek, s azt indirekt eszközökkel segíteniük kell. A lezajlott levélváltással egyelőre befejezettnek tekintik a kapcsolatot a reformerekkel, mivel az Ellenzéki Kerekasztalnak a hatalom birtokosaként fellépő MSZMP-centrummal kell tárgyalnia.

Egy ezzel kapcsolatos megjegyzésre reagálva nagy tetszést váltott ki az egyik résztvevő közbevetése, miszerint nagyon jó volna a hatalom képviselőjével közvetlen tárgyalásokba bocsátkozni. Ezt először csak a „tiszteletkörök”, később viszont a konkrét munka is jellemezhetné. Egységes álláspont alakult ki arról is, hogy a „hatalmat” legalábbis PB-tag kell, hogy képviselje, de nem tartották lehetetlennek a főtitkárral való személyes kapcsolatot sem. Megállapodás született abban is, miszerint a „Kerekasztalnak” fel kell adnia az állandó tagadás pozícióját, s ezt a közvélemény tudtára kell adni.

Ennek első lépcsőjében május 27-én a Napzárta című műsorban aktuális helyzetelemzést kell adniuk az Ellenzéki Kerekasztal álláspontjáról. Itt ki kell térni a május 20-án az MSZMP képviselője által elmondott vélemény tarthatatlanságára, amely szerint a Kerekasztal elutasította az MSZMP tárgyalási javaslatait. Véleményüket nyilatkozat formájában kívánják közreadni. (Mellékelve.)

A párttörvényről – megítélésük szerint – a kerékasztalnak” alapos, tárgyszerű véleményt kell kialakítania, de így, mivel azt az MSZMP nem egyeztette velük, elfogadhatatlannak tartják.

A nyilatkozat megfogalmazása során éles véleménykülönbség alakult ki a történelmi pártok és az „új” szervezetek képviselői között. Kónya László (Imre, nem?)*, Boros Imre és a szociáldemokraták hangsúlyozták, hogy a megváltozott helyzetre rugalmasan kell reagálni, a nyilatkozatban gesztusértékű, egyetértő, üdvözlő utalást kell tenni az országgyűlés elnökének és a kormányfőnek a javaslataira.*

Tölgyessy Péter és Mécs Imre ezzel szemben azt hangsúlyozta, hogy az Ellenzéki Kerekasztalnak korábbi tárgyalási pozícióját kell megerősíteni, nem bocsátkozhat napi alkuba a kormánnyal és az Országgyűlés elnökével, „akinek közjogi funkciója egyébként is a nullával egyenlő”.

Orbán Viktor azt emelte ki, hogy alapvetően nem változtatta meg a hatalmi viszonyokat a reformkörök „zajkeltése” és a kormány „el-táncolása”, ami lehet, hogy csak taktikai fogás.

Mindkét elképzelés kétségbe vonta a jelenlegi parlament legitimitását.

A vita fordulatos és egymásnak gyakran ellentmondó nézeteket hozott.

Tölgyessy Péter kifejtette, hogy az Ellenzéki Kerekasztal csak egy labda az MSZMP-n belüli hatalmi harcok során, és ezt úgy kell kihasználniuk, hogy az az MSZMP hatalmi centrum áthelyeződését eredményezze. Véleménye szerint az Ellenzéki Kerekasztal „akkor nyerhet”, ha ragaszkodik eredeti tárgyalási pozíciójához és nem cselekszik nyomás alatt.

Varga Csaba a Néppárt nevében elfogadtatta azt a javaslatot, hogy a tárgyalásokat a legmagasabb vezetői szintekre helyezzék.

Vígh Károly szerint az Ellenzéki Kerekasztal kínos helyzetbe kerülhet, ha a május 29-i KB-ülés után a reformszárnyat bízzák meg a tárgyalásokkal, mert nincs még kidolgozott álláspontjuk egy sor kérdésben – így a választási törvénnyel és a választások időpontjával kapcsolatban. Bizottságok felállítását és az egységes elképzelések kidolgozásának gyorsítását követelte.

Ellenérzésüket hangoztatták a Független Szakszervezetek Ligájával szemben, mert a Minisztertanáccsal folytatott tárgyalásai során – amelyek az esetleges konfliktushelyzetek feloldási mechanizmusát célozták – olyan politikai tárgyalásokba bonyolódott, amely már a Kerekasztal területe. Ennek a hátterét a következő találkozásukkor kívánják elemezni. Ugyancsak nézeteltérést okozott Tölgyessy Péter egyik korábbi nyilatkozata, amelyet a többi szervezet megkérdezése nélkül adott ki. Ezért Tölgyessyt figyelmeztették és leszögezték, hogy

csak konszenzus eredményéről szabad bárkinek is nyilatkoznia.

Végül legközelebbi feladatként azt jelölték meg, hogy május 29-én megpróbálnak egy találkozót létrehozni a parlament független képviselői csoportjával és MSZMP-frakciójával. Ezen mintegy bemutatkoznának a Tisztelt Háznak. Ekkor kísérletet tennének arra – sajtónyilvánosságot is igénybe véve –, hogy a képviselőket meggyőzzék álláspontjukról, miszerint a parlament ülésszakán kezdeményezzék a törvénytervezetek vitájának levételét a napirendről.

Mécs Imre a nyilatkozat szövegezése közben tájékoztatta a jelenlévőket a TIB legutóbbi üléséről. Új elemként merült fel, hogy nem járulnak hozzá a hivatalos szervek részvételéhez a június 16-ai temetésen, mert ez ellenkezne Nagy Imre végakaratával, és amúgy is visszatetszést keltene. Elhangzott, ha a kormány sebtében rehabilitálná Nagy Imrét, akkor sem koszorúzhatna, mert például a gazdaságpolitikai ügyekkel foglalkozó államminiszter is részese volt a Központi Bizottságnak, amely korábban állást foglalt az ügyben.

Az öreg elégedetten bólintott:

– Használható anyag, az ügynökeitek jó munkát végeznek. Elindult a kijárat felé.

– Hová viszed?

– Csinálok egy másolatot neked is, meg nekem is.

– Aczél bármelyik percben csöngethet!

– Majd vár.

Meg sem várta a hozzájárulását, elsietett. Árpi az ajtóban maradt. Két perc múlva az öreg visszahozta az eredeti példányt egy fénymásolattal együtt.

– Menjünk be − javasolta az öreg, aztán fel s alá járkálva beszélni kezdett: − A következő hetekben két fontos téma van, ami nagyon érdekel bennünket. Az egyik az Ellenzéki Kerekasztal és az MSZMP tárgyalása, a másik a Nagy Imre-temetés előkészületei. Figyelj oda mindenre!

Árpi bólintott, odament a polchoz, levett egy üveget és poharakat. Töltött egy whiskyt neki és magának is, aztán megkérdezte:

– Mire igyunk?

− Arra, hogy a Grósz-féle gazdasági szükségállapot szinte csírájában elhalt!

– Biztos?

– Holtbiztos! Pozsgay mindenkit fellármázott az ügyben, a konzervatívok, úgy tűnik, levették a napirendről.

− Az nem elég, még újra megpróbálhatják − jegyezte meg Árpi.

– Nem valószínű. Pozsgay nyílt ellentámadásba ment át. Kint volt Bécsben és sajtótájékoztatót tartott. Nyíltan támadta a pártvezetést. Odáig merészkedett, hogy bedobta: a pártértekezletnek fontos feladata lesz, hogy autentikus személyt jelöljön a csúcsvezetőségbe.

– Ezen nem csodálkozom, a reformerek régóta szeretnének további személycseréket.

– Igen ám, de nyíltan kimondta: *„Grósz nem alkalmas vezető személyiség.”*

– ...őszintén szólva bátor ember ez a Pozsgay.

– De még mennyire, keményen nyilatkozott a Szabad Európa Rádiónak is!

– Nyilván a gazdasági szükségállapot tervezgetése miatt engedte szabadjára az indulatait. Minél nagyobb csinnadrattát csinál Grósz és a konzervatívok ellen, annál kevésbé lesz azoknak lehetősége bármivel is újra próbálkozni.

– Úgy van. Épp ezért fontos lenne, ha figyelemmel kísérnéd, hogyan reagál Pozsgay ellentámadására a PB – mondta az öreg.

– Ha jól tudom, éppen holnap üléseznek, méghozzá Pozsgay nélkül.

− Akkor biztosan érdekes ülés lesz, Grósz nyilván dühöng majd. Mindenesetre Pozsgay annyit elért ezzel az ellenakcióval, hogy a pártbeli személycserékre valóban sor kerülhet.

– Remélem, ezúttal is megkapjuk a jegyzőkönyveket. Bizonyára az Ellenzéki Kerekasztal és a Nagy Imre-temetés lesz a fő téma, de ha Pozsgay cirkuszolt Bécsben, akkor arról is szó

esik. Majd tájékoztatlak róla.

– Valamit nem árt, ha tudsz ezzel kapcsolatban: valaki vagy valakik a PB-ből és a KB-ből is azonnal informálják a Szabad Európa Rádiót, így ott is minden lényeges dolog hallható.

– Tudom, nagy dilemmát is okoz az elhárításnak, hogy ki lehet az informátor, de az eredéi jegyzőkönyvek mégiscsak pontosabbak.

– Valóban.

Árpi felemelte a poharát, kortyolt egy kis whiskyt, s megkérdezte:

– Mi újság odaát?

− Az egyik vendéget hallgattuk, amikor nálad is szokatlan történt.

– Még most is ott van a kupiszobában?

– Igen, egy ágybajnoknőt kapott, aki tudja a dolgát. Krisztináék Hülyegyereknek hívják, egy beépített provokátor.

– Futólag ismerem.

– Sok érdekeset mesél a pártjáról, annak belső viszonyairól. Most éppen a Kerekasztalbeli dolgaikról fecseg.

– Hozott újabb infókat a meleg politikusokról?

– Csak arról a néhányról, akiket lehallgatnak. Újabb két páciens lakását sikerült bedrótozni. A külföldi támogatóikon keresztül jeleztük nekik, azóta remélem vigyáznak, a szájukat is tartják és meleg orgiákat sem rendeznek.

Megszólalt végre a kapucsengő.

– Na megyek – nyúlt Árpi az eredeti példányért.

– Én is, mert hátha feljön.

– Krisztinánál alszol?

– Valószínű. Ha velünk akarsz reggelizni, átszólhatunk.

– Nem, nem lenne ildomos megzavarni a lamúrotokat.

*

Ezúttal Árpi nem várta meg, amíg szólnak, hogy kész az anyag. Telefonált a titkárnőnek, hogy bemegy. Mondták, hogy korai még, de azért várják. Biztos volt abban, szólnak Alpakkásnak is.

Sikerült megelőznie az ellenzékszakértőt, ő érkezett elsőként.

– Sajnos, még nem tudtuk leírni – mondta az ügyintéző –, de a PB-ülésről készült hangfelvételt meghallgathatják!

– Köszönöm.

Az asztalon volt az ósdi magnó, egy tálcán pedig a kávé és az üdítők. Amint Árpi magára maradt, elindította a hangfelvételt, közben a termoszból kávét töltött, két kockacukorral édesítette és lassan kortyolgatni kezdte.

Az MSZMP Politikai Bizottságának 1989. május 26-ai üléséről készített hangfelvétel szerint az 1. napirendi pont a köztársaság elnöki, az országgyűlési képviselői és tanácstagi választások rendjére vonatkozó javaslat volt:

Fejti György: *...Hangsúlyozni szeretném mégegyszer: dokumentálható, hogy három szervezet az előrehozott választás mellett voksolt. ...Nehéz lesz az időpontban megállapodni, de én is úgy gondolom, hogy ha tárgyalunk, ne úgy menjünk, hogy nem lehet a tárgyalás tárgya a választások időpontja. Emellett érveljünk, próbáljuk ezt meg.*

Kulcsár Kálmán: *Még egyszer hadd szabadjon fölhívni a figyelmet arra, hogy minden tárgyalás alku! Tehát mi azt mondjuk, hogy két eset van: vagy novemberi, decemberi választás, és megy a küzdelem tovább, vagy pedig hajlandók vagyunk elfogadni a tavaszi választást, de ezzel az jár, hogy le kell állítani a parlamenttel és a kormánnyal szembeni 'akciókat. (Nyers Rezső: igen, ez a lényeg, ez a lényeg! ...Engedni a törvénykezést!) ...Akkor rendben van, ha ezt elfogadják. De ezt el kell fogadni, le kell rögzíteni, és be kell tartani. ...Ha*

nem fogadják el, akkor azt mondjuk, mi ezt így tovább nem tudjuk csinálni, november végén választásokat tartunk. Ezt nyilvánosságra kell hozni, természetesen azzal együtt, hogy milyen alternatíva volt, amit nem fogadtak el. Úgyhogy énszerintem nem olyan borzasztó rossz a tárgyalási pozíciónk.

Persze meglepetések mindig vannak. Különösen akkor, ha sikerülne egy-két szervezetet valahogy kihasítani ebből az együttesből, mert az embernek az a benyomása, hogy tulajdonképpen egy vagy két szervezet terrorizálja a többit. A Szabad Demokraták és a Fidesz a radikálisok, most ezeknek a hangsúlya érezhető, és a többiek mintha nem mernének ezzel szemben nyilatkozni.

Leállította a szalagot. Úgy gondolta, érdemes jegyzeteket készíteni róla. Már csak azért is, mert még nem írták le. Elővett néhány papírlapot, két tollat, aztán ásványvizet töltött magának.

31. FEJEZET

Grósz kifakadása a PB-ülésen

Kicsit fújtatva, köhécselve robogott be a tárgyalóba Alpakkás. Öltönye kissé gyűröttnek tűnt, s borostája arról árulkodott, hogy borotválkozni sem lehetett ideje, a haja sem volt olyan jól fésült, mint mindig. Mindezt tetézte feszültsége, idegessége.

– Üdvözlöm! Amint látom, már elkezdte. Mire ez a nagy sietség, kérem tisztelettel?

– Sok olyan dolog hangzott el a PB-n, ami érdekes, különösen Pozsgay nyilatkozatai.

− Akkor maga is hallotta. Pozsgay most végre kimutatta a foga fehérjét. Áruló!

Ezt a szót nagy nyomatékkal jelentette ki, aztán leült az egyik székre és kávét töltött.

– Még nem sokat hallgattam meg a felvételből, ha kívánja, kezdhetjük elölről.

– Köszönöm.

Árpi visszacsévélte a szalagot.

– Karcsi jól elbaszta – dohogott Alpakkás. − Azt?

– Igen. Többen is figyelmeztették és keményen nyomást gyakoroltak rá. Le kellett volna tagadnia mindent, ehelyett azt mondta, ha a gazdaság katasztrofális helyzetbe kerül, csak lépni kell valamit.

– Úgy gondolom, hogy túl korán került nyilvánosságra, a tegnapi Reform-összeállítás komoly figyelmeztetést jelentett.

– Honnan tudták meg?

– Őszintén szólva néhány napja már mondtam Karcsinak. Láttam, amikor Pozsgay és Horváth, a belügyminiszter szólt a magazin főszerkesztőjének. A segítségét kérték.

– Gondolhattam volna. Mellesleg még semmiféle konkrét terv sem készült, csak elvileg foglalkoztunk vele. Már ez is elég volt ahhoz, hogy beszarjanak. Sajnos, ebben a kurva országban mindenki fecseg, elárulja a másikat.

– Dehát maga is, Karcsi is megkért, ha eljön az ideje...

– Igen, mert a most zajló folyamatok aggodalommal töltenek el bennünket, de konkrét akciótervről és főleg az időpontról még nem döntöttünk.

Árpi elővette a táskájából a Reformot, kinyitotta:

– Itt mindenki ellenzi, csak Karcsi erősíti meg, hogy egy adott helyzetben szükség lehet a gazdasági szükségállapotra.

– Én is ezt mondom.

– Nem akarok belemenni a cikkek ismertetésére, de egyet kiemelnék: Hornyák Tibor, a Magyar Függetlenségi Párt elnöke úgy véli, ilyenkor bún a hallgatás. Ő az egyetlen, aki megkísérli a puccs időpontját is meghatározni. Olvasom:

– *Számoljunk! Június 16-ig, Nagy Imre temetéséig nem. Azon a napon pedig, remélem, senki sem ad okot rá. Utána Bush elnök Magyarországra látogat, akkor meg azért nem. Aztán*

mindenki elmegy nyaralni, jön a politikai uborkaszezon. Gorbacsov is megerősítette magát, így a nagy Földről sem kell visszarendező nyomástól tartanunk. Az ősz pedig még messze van...

– Jól kalkulál ez az 56-os, a legkorábbi időpont szeptember lehetett volna. Most már kötve hiszem, hogy megcsinálhatjuk.

− Miért?

– Pozsgay bekeményített, s gondolom, nemcsak ő, hanem néhány PB-beli társa is. Ki fogják készíteni Karcsit. Engem most ez a rész érdekel, úgy tudom, a PB-ülés végén került napirendre. Mivel ez mindkettőnket érint, javaslom, előbb azt a részt hallgassuk meg!

Árpi bólintott és csévélni kezdte a szalagot. Kis idő után megállt, belehallgatott, aztán továbbtekerte. Öt percig tartott, mire megtalálta. A „további különfélék" címszónál elindította a hangfelvételt:

Grósz Károly: *Pozsgay elvtárs Bécsben volt, tartott egy sajtótájékoztatót, ahol meglehetősen sok lap képviselője részt vett, ott minősítette az itteni helyzetünket, és jogosnak tartotta a párt több vezetőjét, köztük a Grósz Károly pártfőtitkárt ért bírálatokat. Kijelentette, hogy a pártértekezlet egyik feladata lesz, hogy autentikus személyiségeket jelöljenek a párt vezető tisztségeibe. Kijelentette, hogy Magyarországon többen úgy vélekednek: „Grósz nem alkalmas vezető személyiség."*

Nem akarom a többi lapot felolvasni, ez 17-én volt, hát ettől még nem dőlt volna össze a világ, de Pozsgay elvtárs interjút adott a Szabad Európa Rádiónak itt Budapesten, és szombaton, holnap a Gondolatforgató című adásban közvetítik. Ma már ezt a Szabad Európa Rádió eddig ötször bemondta, és ebben is az van. ...Ez a két ügy együtt ...túllép az elvtársiasság határain.

És én arra a következtetésre jutottam, hétfőn ezt a Központi Bizottságban elmondom... ezt a magatartást nem veszem tudomásul, és nem is viselem el, kikérem magamnak! Tehát sajnálom, hogy most Pozsgay elvtárs nem lesz itt, ennek ellenére meg kell tennem, mert ez most aktuális. Nem várhatok vele egy hónapot!

Berecz János: *Ez a te lépésed, Grósz elvtárs, és ez a te jogod. De itt abban a pillanatban arra is kell gondolni, hogy mivel nincs jelen, tehát nem (Közbeszólás: haza kell hívni) – várj, mindjárt –, nem indulhat meg a tisztázás. Akkor itt ezt, szóval kezelni kell, mert nem lehet úgy hagyni, hogy majd csak forrjon magától. ...Egy eljárás lehet, hogy haza kell hívni, a másik eljárás, hogy ...szóval, készen kell állni például arra, hogy kiküld a Központi Bizottság egy bizottságot ennek megvizsgálására...*

Nyers Rezső: *Grósz elvtárs, én azt gondolom, hogy először is ezt nem személyes ügynek kellene kezelni. ...Ez egy pártban megengedhetetlen, tényleg. Ez pártügy. Én is azt gondolom, hogy ezt ki kell valóban vizsgálni, nem tudom hogyan, de én is csak azt javaslom, hogy amikor Pozsgay itthon van.*

Németh Miklós: *Hogy mondjam, szinte elképzelhetetlennek tartom. Szóval, ezt hallani, vagy (Grósz Károly: igen, igen) vagy le van írva? ...Nem újságírói összefoglaló, mondatidézés?*

Grósz Károly: *Nem, idézőjelben van ...idézet a sajtóban.*

Németh Miklós: *Na jó, volt már idézőjel annyi, hogy...*

Grósz Károly: *...Na, álljunk meg egy pillanatra. Ezt általában, ha idézőjelbe teszik, akkor kétfajta magatartás szokott lenni. Vagy az ember utána nyilatkozik, kikéri magának, hogy meghamisítsák, és cáfolja és ragaszkodik a helyreigazításhoz.*

Nyers Rezső: *Ez, ez lehetséges, hogy ő cáfolja meg ...majd a vizsgálat.*

Grósz Károly: *...Éppen azért erre nem is reagáltam, mert én vele szerettem volna erről négyszemközt beszélni.*

Németh Miklós: *Hát Nagy János... ilyet nekem nem mondott.*

(Grósz Károly: itt vannak a lapok) ...A határtól oda meg vissza végig traccsoltunk, hát

csak mondott volna ilyet, ha...

Grósz Károly: *...Ami pedig ma a Szabad Európa Rádióban lement, az a lehallgató szolgálatnak a szöveges anyaga...*

Németh Miklós: *...És ott a Pozsgay hangját hallani.*

Grósz Károly: *Pozsgay hangja alá van mondva a német nyelvű szöveg... Hát levesszük holnap...*

Jassó Mihály: *Ez véleményem szerint olyan dolog, amit nélküle nem lehet megbeszélni.*

Grósz Károly: *Persze, hát ez a gondom.*

Nyers Rezső: *Nem lehet nélküle.*

Jassó Mihály: *Szóval, Grósz elvtárs kérem, ez bántó, sértő, a nyilatkozatot én is olvastam, az MTI-től megkaptam (Grósz Károly: igen, azt kérte), azt kiadta, Nagy János nem tudom, részt vett-e ezen. Volt-e ott magyar újságíró? Nagy János hivatalosan megerősíti-e és így tovább. Szóval ez, ez is...*

Németh Miklós: *...Hát, én azt sem tudtam, hogy ilyen van, tehát én nem is kérdeztem, csak hogy ha már ott van.*

Jassó Mihály: *...Erről a dologról meg kell kérdezni Pozsgay elvtársat hogy mondta, mint mondta, és a dokumentumokkal összevetni. Ha meg Szabad Európa, akkor hangszalag, azt meg kell hallgatni. Az megint más persze. Az egy más szituáció. De ezt úgy megtárgyalni hétfőn, hogy ő nincs itt, azt én elképzelhetetlennek tartom.*

Grósz Károly: *Ha holnap ez így hangzik el szó szerint, mint ahogy ma már a részleteket bejátszottak, hát akkor nincs más, mint azt kérni, hogy a KB küldjön ki egy munkabizottságot és vizsgálja meg. Hát ez így tarthatatlan, egy napig nem lehet így élni.*

Nyers Rezső: *Jó, jó rendben van, ez teljesen úgy van, csak a távollétében ezt nem lehet. Persze lehet, hogy mások is hallgatják és felvetik. Meg kell várni, amíg visszajön.*

Grósz Károly: *Hát az is a gondom, ha ezt valaki megkérdezi, mit fogok mondani.*

Jassó Mihály: *Hát, hogy megvárjuk Pozsgay elvtársat (többen: azt kell mondani, hogy megvárjuk).*

Grósz Károly: *Most ugye, azért rettenetes, mert az egész párt-mozgalom ezzel van tele. Hát, nem tud az ember hova menni, hogy ne azt kérdezzék, hogy maguk között mi van. Miért van személyi konfliktus? Az igazat úgysem mondhatom meg. Hát ez... egy élő, fogékony társadalmi közegbe nyúlik be, a mozgalomba, a pártba. Na jó, hát ezt el akartam itt mondani, elvtársak.*

Nyers Rezső: *Hát, ez egy plasztikbomba, ez robbanni fog.*

Grósz Károly: *Én az elmúlt két alkalommal megpróbáltam tiszta helyzetet teremteni, vagy legalábbis lehetőséget ahhoz, hogy tiszta helyzet legyen, reagáció nem volt rá, nekem több alternatívám nincs.*

Nyers Rezső: *Utána kell nézni, hogy mikor jön haza.*

Németh Miklós: *Ezen a KB-napon Bonnban van.*

Nyers Rezső: *Aztán megy Hamburgba?*

Grósz Károly: *Ne, ne hívjuk haza (...), ne kompromittáljuk ott.*

Nyers Rezső: *Nem, ne, nem lehet.*

Tatai Ilona: *Távollétében szerintem nem lehet. Bizottságot sem.*

Nyers Rezső: *Abszolút korrektül, kínosan korrektül szabad eljárni. Ez... nem magyarázat, hogy ó nem volt korrekt.*

Grósz Károly: *Jó, rendben van, nem szólok semmit a KB-ülésen, de hát ott... él ez a probléma benn a közvéleményben.*

Fejti György: *Es az MTI lehozza, feltételezésem szerint.*

Grósz Károly: *Mint ahogy a cikkeket is lehozta...*

Major László: *..A cikkeket is lehozta. A Figyelőszolgálat itt van, a hétvégi, az asztalunkon mindannyiunknak legépelve. Kapják egy pár százan ebben az országban.*

Nyers Rezső: *Jó, hát teljesen rendben van, és akkor mit csináljunk?*

Major László: *Hát, azt talán meg lehetne csinálni, hogy fölajánlani neki, hogy ez az ügy van, ő döntse el, hogy hazajön-e, vagy nem. Nem hazahívni... Fölajánlani neki.*

Grósz Károly: *Én nem úgy gondolom, hogy nemzetközileg szabad-e ezt dramatizálni...*

Nyers Rezső: *...Nem, nem szabad. (...)*

Grósz Károly: *Nem szeretném, ha az elvtársak félreértenék, semmit nem akarok dramatizálni ebből az ügyből. Nem is nagyon akartam volna belőle én tulajdonképpen pártügyet csinálni, de robbanásig tele van a pártmozgalom a vezetésben lévő személyi harcokkal, robbanásig. Akár...*

Nyers Rezső: *...Tudja, hogy ezzel a maga pozícióját is kockára teszi. Ennyi: kockára teszi! Pozsgayt is.*

Grósz Károly: *Nyers elvtárs, ha valaki ismeri az én elhatározásomat (Nyers Rezső: tudom, tudom), engem az érdekel, hogy a pártnak mi jó. ...Ez az egyetlen kérdés, minden mást ennek kell alárendelni.*

Jassó Mihály: *A pártnak az lenne jó, ha tisztességesen rendeznénk, a személyi ellentétek megszűnnének, a pártnak ez lenne a jó.*

Nyers Rezső: *..Az lenne itt az igazi, ha Pozsgayval komolyan tudtunk volna beszélni, hogy ő a pártban lássa a saját jövőjét. (...) Ez itt a probléma gyökere. Ezért tudnak vele manipulálni, mert ővele manipulálnak, én ebben szinte bizonyos vagyok. Nagyon sokan. Hát a Szabad Európa is manipulál (Grósz Károly: hát persze) és én nem merem azt mondani, hogy ő tudatosan csinálja, amit csinál, rossz nyilatkozatokat ad most már sorozatban... De ott, Szegeden egy beszédet mondott, semmi kivetnivalót nem láttam. Semmit.*

Grósz Károly: *De másutt is voltak olyan korrekt beszédei.*

Nyers Rezső: *Másutt is mondott jó beszédet és akkor hirtelen jön egy ilyen... de manipulálnak ővele is, arra is vigyázni kell.*

Grósz Károly: *Igen, csak ugye, ha ez személyes ügyem, vagy ügyünk lenne, akkor nem is tartozna ide. De mivel a mozgalom tele van ezzel a problémával, akárhova megyek, hát elemi erővel tör fel a kérdés.*

Nyers Rezső: *Itt sokan ügyködnek azon, hogy ez a párt robbanjon.*

Grósz Károly: *Csak ugye, amit Jassó elvtárs mond, hát tudjunk lerendezni személyes ügyeket, amikor nem tudom, hogy mi a személyes ügy. ..Mos, tehát szerettem volna elmondani, ha ez hétfőn felvetődik, erre valamilyen választ kell adni. Ha nem vetődik fel, akkor nem, ráérünk visszatérni rá külön legközelebb. Mindenesetre ez a maga életét fogja élni a közéletben meg a pártban, tőlünk függetlenül. Azt nem tehetjük meg majd, hogy ne reagáljunk rá. Hát, vagy így, vagy úgy, erre lehet adni minimum három választ...*

Iványi Pál: *Nem is tudom, hogy került Bécsbe, mert a PB-ülésen erről nem volt szó, csak arról, hogy kimenjen Olaszországba.*

Grósz Károly: *Hát valamit meg kell majd tőle kérdezni az olaszországi úttal is, ez is egy nehéz ügy. Vastagh elvtárs vezette a küldöttséget, így döntöttünk, és olvassuk, hogy ő szólalt fel. Hát, ugye, ez enyhén szólva nem szokás. Már azzal is gondunk volt, hogy két PB-tag megy a pártkongresszusra. Itt arról volt szó, hogy előadást megy tartani magánvendégként. Itt összekeverednek a frontok egymás után, úgy látszik, túlzottan tapintatosak vagyunk ezekben az ügyekben, egymással szemben is. Ez nem csillapítja ennek a lázgörbéjét, nekem úgy tűnik. ...Most hát majd erről szót kell váltanunk, ezt a nyarat meg kéne próbálni kibírni. De ha nem bírjuk ki, akkor...*

Nyers Rezső: *Hát, ha csak a nyarat akarjuk átvészelni, akkor ne vészeljük.*

Grósz Károly: *(derültség) Én javasoltam.*

Nyers Rezső: *Ezzel a nyárral semmit nem érünk. Hát, akkor nyaraljunk már nyugodtan...*

Itt véget ért a hangfelvétel. Alpakkás ököllel az asztalra csapott:

– A kurvaistenit, még röhögécsélnek: nyaraljunk nyugodtan! Azt hiszik, van idejük.

Nyaraljunk... Nem normálisak, kérem tisztelettel.

– Vagy talán nagyon is!

– Ez a hangfelvétel egyértelműen azt mutatja, milyen impotensek, döntésképtelenek. Karcsi határozottan felveti a súlyos inkorrektséget, amely a párt főtitkára, s vele együtt a pártvezetés ellen is irányul, ők meg jókedvűen, derűsen a nyugodt nyaralást emlegetik. Azt hiszik, az ellenzék is nyugodtan nyaral majd. Elképesztő dilettantizmus!

– Lehet, hogy ez a PB egyes tagjai részéről szándékos, lehet, hogy ők külön kis kupaktanácsot alkotva valamiben már megállapodtak, azért halogatják az állásfoglalást.

– ...Jó gondolat.

– Úgy gondolom, hogy ők Pozsgayval mást terveznek. Nem tudom, megfigyelte-e, egyetlen utalás sem hangzott el a gazdasági szükségállapottal szemben, pedig a Reform összeállítása aznap jelent meg és többen is olvashatták.

– Igen, de a PB korábban már foglalkozott ezzel és az ötletét is elvetette. Nekik ez nem érdekes, úgy tekinthetik, hogy a sajtó kicsit megkésve böfögi fel a témát.

− Arra sem gondolnak, hogy Pozsgay esetleg a puccs miatti félelmében csapott akkora hírverést?

– Ez legfeljebb Pozsgay üldözési mániája, kérem tisztelettel. Egy biztos, jól csinálta. Ha az iménti hangfelvételt elemezzük, abból az is kiderül, milyen kesztyűs kézzel, s óvatosan akarják felelősségre vonni. Még csak hazahívni sem merik. Egyértelmű az is, hogy azt akarják, Pozsgay a párton belül maradjon.

– Nem zárhatják ki a PB-ből, nem adhatnak neki súlyos fegyelmit, hiszen a reformkörök vezéralakja, s többen, köztük még Karcsi is elismeri, hogy néha nagyon jó beszédeket tart. Az MSZMP-nek szüksége van rá. Ez pedig azt jelenti, hogy ő győztesen kerül ki ebből a kínos ügyből. Még meghatározóbb személyiség lesz, míg Karcsi sokat veszít. Csak azt csodálom, hogy Berecz sem állt ki mellette, alig szólalt meg, Németh Miklós pedig egyre Nagy János nagykövetet emlegeti, nem hiszi, hogy azok a sajtóközlemények valósak, el akarja maszatolni a témát. Árpi kis szünetet tartott, aztán elgondolkozva folytatta:

– Úgy gondolom, hogy ez az első konkrét jele annak, hogy Pozsgay és kormánybeli társai visszavágnak. Lehet, hogy azok a médiatudósítások nem csak a szokásos Pozsgay-féle érzelmi telítettségű nyilatkozatok, hanem egy tudatos, Grósz elleni lejárató akció elemei. Mi van akkor, ha társai is vannak, s úgy intézik, hogy az ügynek a KB-ban vagy a pártértekezleten is folytatása legyen? Ne feledje, hogy a tavalyi Sportcsarnok-beli fehérterroros beszéde óta Karcsit már nem sorolják a reformerek közé!

– A fenébe! Igaza van, Árpi, erről beszélnem kell Karcsival. Nem okoz gondot magának, ha elviszem a szalagot? Holnap vagy holnapután visszahozom, addigra lehet, hogy elkészül az írásbeli változata is és elolvashatja.

– Rendben.

– Köszönöm – nyúlt a magnóért. Felnyalábolta és elrobogott vele.

32. FEJEZET

Egy véres összecsapás lehetősége

Az Öreg nem értette, hogy miért őt kereste meg Bécsben az utazó amerikai diplomata. Azt még furcsábbnak találta, hogy megkérte, kísérje el Budapestre és szervezzen egy találkozót valamelyik jól tájékozott magyar kormányhivatalnokkal. Erre föl javasolta Árpit. Hozzátette, hogy Árpi jól tájékozott a Varsói Szerződés ügyeiben és Grósz tanácsadója is. A diplomata megfelelőnek találta a személyét.

Árpi kicsit elcsodálkozott, amikor az öreg megemlítette neki, hogy találkoznia kellene az utazó diplomatával, s meg is beszéltek egy időpontot délután négyre az öreg lakosztályában. Nem sokkal ezután a K-vonalon hívták a szovjet követségről. Egy titkárnő mindjárt átadta a

telefont valakinek.
– Itt vagyok – mondta az ismerős, drága hang.
– De örülök, mikor érkeztél?
– Fél órája. – mondta Corina – Sajnos, most nem maradhatok, mert a bukaresti követségünkről jöttem, el kellett kísérnem valakit.
– Mikor utazol vissza?
– Holnap reggel, rövid időre azért találkozhatunk.
– ...Csak rövid időre? -Igen.
Árpi sajnálkozni akart, de megértette, hogy szerelmét figyelhetik, ezért nem is forszírozta.
−Mikor láthatlak?
– Négykor az Intercontinentalban.
– Micsoda? Épp akkor van ott egy megbeszélésem.
– Valószínűleg ugyanaz, amire mi jöttünk. Az attasé, akit kísérek, veled akar találkozni.
– Honnan tud rólam?
– Én javasoltalak neki. Egy olyan kormányhivatalnok érdekli, akinek jók a kapcsolatai és a szovjetek számára is elfogadható személy. A Vasrsói Szerződésbeli közös munkánkra hivatkoztam, ez meggyőzte a kollégát.
– Rendben. Amúgy is ott van dolgom, de ha téged is láthatlak, akkor külön öröm számomra.
– Nekem is!
Árpi felhívta utána az öreget és elújságolta:
– Képzeld, épp akkor a szállodában lesz Corina is!
– Tudom, nálam van a találkozó. Majd úgy intézem, hogy egy kis ideig együtt lehessetek.
– Köszönöm, nagyon hálás vagyok!
– Ha már úgyis jössz, hozz nekem egy friss értékelést az Ellenzéki Kerekasztalról. Gyere ide háromra, hogy megbeszéljük a belpolitikai helyzetet!
– Rendben.

*

A tábornok szó nélkül teljesítette a kérését. Átküldte egy futárral az Ellenzéki Kerekasztal május 31-ei ülésének szószerinti jegyzőkönyvét. Beleolvasott:
Orbán Viktor: *Engem nem győztek meg az érvek, az az igazság... az időzítés kérdésében én továbbra is azt mondom, hogy ne... Hitegethetünk, ennyi machiavellizmus belefér, de ne adjuk meg azt a módot, hogy 16-a előtt olyan nyilatkozat lásson napvilágot, amelyben az áll, hogy megállapodtunk a tárgyalások megkezdéséről, ez továbbra is az álláspontom... (...) Nem merem azt mondani, az enyém jobb, vagy valódi, csak nem vagyok benne biztos, hogy igaz... Én azt hiszem ugyanis, hogy (...) ők attól a dátumtól, vagy attól a naptól félnek. Tehát az nyomja őket a tárgyalások felé, hogy a közhangulat az országban egyre inkább ellenséges velük szemben (...), hogy a legdöntőbb kérdésekben a társadalom az MSZMP-vel ellentétes állásponton van. Ez a közhangulat szerintem a nyomó tényező, nem pedig 16-a, ami egy lehetséges dátum a turbulenciára... És attól félnek... az ellenzék nem azért erősödik, mert marha jól politizál, hanem azért erősödik, mert állandóan olyan események történnek a társadalomban, amelyek nyilvánvalóvá teszik, hogy a társadalom velük szemben foglal állást. Ebből a logikából viszont az következik, hogy minden ilyen újabb megnyilatkozás után jobbak az esélyeink, mint előtte voltak. [...]*
Vigh Károly: *Szabad ehhez szólni? Kétségtelen, március 15-e után javult a helyzet, az ellenzék pozíciója és ez a tárgyalásokon és minden egyéb vonatkozásban tapasztalható. Én azért nem vetném össze március 15-ét most ezzel a június 16-tal. Mert számos jel és értesülés van arra vonatkozóan, hogy igenis aggódnak június 16-ával kapcsolatban. Aggódnak. Belügyi körök, rendőrség, satöbbi. Nem nyugtatta meg őket az, hogy itt mi egy méltóságteljes*

megemlékezésre törehzünk. (…) Elkezdjük a tárgyalásokat, mert a közvélemény, a társadalom igenis elvárja tőlünk is, hogy tegyünk gesztusokat e tekintetben (...)

Tölgyessy Péter: *Szerintem hogy mikor legyen az első megbeszélés, az nem olyan fontos. De dűlőre kell vinni még a temetés előtt. Ha megállapodást akarunk, akkor a temetés előtt nagyjában-egészében dűlőre kell vinni ezt a dolgot. Aztán hogy ezen az első, nagy érdemi megbeszélésen tévé, rádió ott legyen-e, hogy előtte legyen, vagy utána, az ahhoz képest már nem olyan borzalmas fontos kérdés. De az, hogy dűlőre vigyük, nekünk nagyon használ 16-a előtt. Utána előfordulhat, (...) hogy nagyot sóhajtanak, és inkább keményednének.*

Továbblapozott, semmi lényeges, semmi izgalmas. Ezzel nem sokra megy. Máshonnan is anyagot kell szereznie.

*

Háromkor a szálló megszokott lakosztályának nappalijában már egy több példányban elkészített elemzést tudott átadni az Öregnek. Egy neves ellenzéki írogató politikus vetette papírra:

A Nagy Imre-temetést előkészítő hónapok közhangulata fokozatosan az ellenzéki szervezetek felé fordul: jobban megismeri céljaikat a közvélemény, s a szervezeteik száma, tagsága is növekedik. Az MDF közülük messze a legismertebb a társadalomban, szervezettsége országosnak mondható. A mozgalmat Bíró Zoltán vezeti, szervezését Lezsák Sándor ellenőrzi, nyilvánosságát Csoóri és Csurka reprezentálja, az EKA-ban Szabad György és Sólyom László képviseli őket. Az MDF vezetése elsősorban az alfatmányozó nemzetgyűlési választások kírását követeli, s lebegteti álláspontját a köztársasági elnök megválasztásáról. Erős az MDF-elnökségben a Pozsgayval és az MSZMP reform-szárnyával szimpatizálók pozíciója.

Érdekes jelenség a KDNP ekkori, utólagos (megalakulása utáni) EKA-felvétele. Addig némelyek azzal számolhattak, hogy egyes pártalapítók a Nemzeti Kerekasztal harmadik oldalán foglalnak helyet, valahol a Hazafias Népfront környékén.

Az MDF enerváltságát jól kihasználja az SZDSZ és a Fidesz a kezdeményezés időleges megragadására az EKA-ban. Párhuzamosan lépnek fel a nyilvánosság előtt (a temetés szervezésében) és az ellenzék nevében az „egységes állampárt” ellen, a „kommunista hatalomátmentés” ellenfeleként. Az SZDSZ ellenezi minden konkrét előzetes megállapodás rögzítését az új politikai rendszer intézményesítéséről: nem akart párttörvényt, kitűzött elnökválasztást, külön alkotmányozó nemzetgyűlési választásokat, sem gyorsan lebonyolított országgyűlési választásokat. Fő törekvésük a régi rendszer maradéktalan szétverése, a média szabadsága és a választások esélyegyenlőségének biztosítása. Értelemszerűen elsősorban az MSZMP reformszárnyával (Pozsgayval) és az MDF vezetésével konfrontálódnak. Hatékonyságukat jelentősen csökkenti a két radikális párt gyengébb ismertsége, kevés vidéki szervezete és részleges elszigeteltsége az ellenzékben – az MDF ellenállása miatt.

Az MSZMP vezetése kénytelen minden lényeges ponton az EKA javaslatait elfogadni, máskülönben még a politikai kezdeményezés látszatát is elveszhetné. Formálisan kedvező megállapodásnak tűnik a harmadik oldal szervezeteinek önálló félként feltüntethető részvétele a tárgyalásokon. Érdekes, hogy egyik párt sem veszi komolyan a civil szervezeteket. Például a választójogi törvénytervezetek egyik oldalról sem javasolták a lokális listák preferálását: csak az a párt juthat területi listáról a parlamentbe, amely országosan 4 százaléknyi szavazatot szerez és ennek érdekében legalább 7 megyében listát tud állítani. Május végére kialakulóban van az állampárti-ellenzéki pártelitek konszenzusa: lehetőleg csak pártok juthassanak képviselői mandátumokhoz a listákról.

Grószék még mindig nem látják be, hogy az MSZMP magára marad, ha változatlan alapon politizál és húzza az időt. Orbán Viktor maga is machiavellista taktikázásnak minősíti az időhúzást. Vigh Károly, a Bajcsy-Zsilinszky Baráti Társaság elnöke, és feltehetőleg a többbi,

nem radikális szövetséges gyors tárgyalásod és gyors megegyezéseket akarnak.

– Ügyes pillanatkép − jegyezte meg az Öreg, miután átfutotta.

– Mondhatnál valamit arról, mi ez a furcsa találkozó, amit egy orosz és amerikai diplomata kezdeményezett?

– Én sem tudok többet, ez nem a mi vonalunk ügye.

– Valamit mégiscsak sejtesz...

– Nem sokat, legfeljebb annyit, hogy ez olyasmi, amiben az oroszok megegyeznek az amerikaiakkal. De te még nem tudsz arról, hogy idejön egy jugoszláv diplomata is.

– Micsoda?!

− Tedd hozzá ezekhez még Corinát is! Ő nemcsak tolmácsnő, hanem egyenrangú partnere a Bukarestből jött szovjet attasénak. − Az is KGB-s lehet?

– Bizonyára.

– Összefügghet az egész Corina romániai küldetésével?

− Te mondtad...

Ötven perccel később valamennyien ott ültek a lakosztály kis tárgyalójában. Árpi a diplomatákkal szemben foglalt helyet, úgy érezte magát, mintha valamilyen meghallgatáson lenne. Őt faggatták:

– Ön szerint milyen pillanatnyilag a magyar hadsereg helyzete?

– A Varsói Szerződéses tagságnak megfelelő mind légerőben, mind a szárazföldi egységek vonatkozásában. Am a politikai átalakulás az ő körükre is hat. A reformgondolatok, az ellenzéki eszmék a sorállományú katonák körében is terjednek, ez feltehetően aláássa a harci szellemet.

– Ön szerint nagy visszatetszést, felháborodást keltene, ha az önökkel szomszédos országok valamelyikében a nemzetiségek körében valamilyen konfliktus adódna? – kérdezte a jugoszláv.

– Bizonyára.

– Hogyan viszonyulna Magyarország ahhoz, ha a határaitól egy-kétszáz kilométerre valmilyen leszámolás vagy vérfürdő lenne? – kérdezte a szovjet diplomata.

– ...Ezt nem egészen értem.

– Tételezzük fel, hogy ott is erőre kapna az ellenzék és nem olyan békésen próbálkozna a reformokkal, mint önök.

– Értem. Vagyis az ottani diktatúra keményen lecsapna, mondjuk, a tömegbe lövetne.

– Igen. Pontosan erre gondolok!

– Nos, a magyar állampárt és a kormány nincs abban a helyzetben, hogy segítséget nyújtson. Legfeljebb a szolidaritását fejezhetné ki, segítséget nyújhatna a Vöröskereszten keresztül.

– Nem avatkozna be?

– Katonailag semmiképpen sem, a radikális ellenzékiek közül persze lehet, hogy néhány tucatnyian az ottaniak segítségére sietnének...

− Az nem érdekes. Különben is korlátozható a beutazásuk.

– Kérdés persze az is – folytatta Árpi –, hogy melyik országról van szó, Varsói Szerződés-szövetséges állam-e. Például nem mindegy, hogy a román diktatúráról van szó, esetleg Csehszlovákiáról, vagy mondjuk Jugoszláviáról, amely nem tagja a VSZ-nek. Aztán az sem mindegy: magyar vagy más nemzetiség körében lenne a vérfürdő?

– Értem, mire gondol – jegyezte meg az amerikai. – Vegyük a legszélsőségesebb esetet: hogyan hatna a magyar belpolitikai helyzetre, ha Romániában a magyar nemzetiséget is érintené egy ilyen véres atrocitás?

– Hát annak sokkal nagyobb lenne a visszhangja! Valószínűleg a kormány és az ellenzék is együtt tiltakozna.

– ...Csak tiltakozna?

– Igen és mondjuk az ENSZ Biztonsági Tanácsához fordulna.

– Átdobna-e önkéntesekből verbuvált csapatokat, szállítana-e fegyvereket az érintett magyar nemzetiségnek?

– Nem, nem tartom valószínűnek, a belső problémák teljesen lekötik a politikusok minden energiáját.

Feltettek még néhány ezzel kapcsolatos kérdést, aztán a szovjet diplomata bólintott:

– Köszönjük. Ha megengedik, szűkebb körben folytatjuk! Corina felállt, hogy kikísérje Árpit. Az Öreg is velük tartott. Kint a

nappaliban a szovjet ügynöknő azonnal Árpi nyakába borult.

– Szerintem használjátok ki az időt -javasolta az Öreg –, irány a hálószoba! Ha abbahagyják, majd én elbúcsúzom tőlük, a szovjet diplomatával pedig elbeszélgetek, vodkázok egy kicsit kint a panorámateraszon.

– Kösz – mondták egyszerre és elvonultak.

Az Öreg leült az egyik fotelba, kezébe vett egy angol nyelvű napilapot, de egy sort sem olvasott el belőle. Egyfolytában a furcsa beszélgetés járt a fejében. Nem kellett hozzá nagy kombinatív képesség, hogy kikövetkeztesse: ezek ott bent most állapodnak meg valaminek a részleteiben. A közeli hónapokban tehát történni fog valami itt, ebben a közép-kelet-európai térségben. Olyasmi, amibe az USA beleegyezik, s amit a szovjetek irányítanak majd a helyiekkel közösen. A kérdés csupán az, hogy hol!? Jugoszláviában vagy Romániában?

*

Árpi előbb óvatosan kinézett, majd kijött a hálószoba melletti fürdőszobából. Elégedetten állapította meg, hogy az Öreg már kint ácsorog a panorámateraszon a szovjet diplomatával, s épp a Budai Vár felé mutat. Úgy, hogy ne vegyék észre, a telefonhoz lopózott. Felemelte a kagylót és a tábornok titkos számát hívta:

– Én vagyok. Lenne egy rendkívüli kérésem. -Annak biztosan oka van, Árpi. Nos?

– Itt vagyok a Duna Intercontinentalban, a vendégeink, két szovjet diplomata nemsokára távozik innen. Ok nem itt, hanem Bukarestben állomásoznak... meg lehetne figyelni őket a szállodától a szovjet követségig?

– Mázlija van, mert ott várakozik két megfigyelőnk!

– Ha kapcsolatba tud lépni velük, kérdezze meg, észlelték-e a szovjet diplomatakocsit. Ha igen^ figyeljék. A szállodából egy csinos nő és egy testes diplomata jön ki. Ók fognak beülni a kocsiba, s valószínűleg a követségük vendégházába, vagy a nagykövet rezidenciájára mennek.

– Nem szoktuk megfigyelni és követni a szövetségeseinket...

– Nem is őket kellene, sokkal inkább azokat, akik ráállnak majd az diplomatakocsira! Feltehetően a Securitate lesz az, s minden lépésüket figyeli. A maga emberei legyenek nagyon óvatosak, nehogy a román titkosszolgálat észrevegye őket!

– Már értem, Árpi! Belenyúlt valamibe. így már más, védőkíséretnek is felfoghatjuk. Intézkedem!

– Kösz – mondta Árpi és visszalopózott a hálószobába. Corina már felöltözött.

– Hol voltál? Kerestelek a fürdőszobában.

– Csak megnéztem, mi a helyzet a többiekkel. A kollégád már kint ácsorog a teraszon, az Öreg szóval tartja.

– Sejtettem, ezért is kezdtem gyorsan öltözni. Te is kapd össze magad. Ne haragudj ezért a rohamtempós szerelmeskedésért, de megértheted, most nem vagyok a magam ura. A kollégám valószínűleg jelentést ír rólam, ahogyan nekem is meg kell tennem róla. Nem mozdulhatok el mellőle, mert a románok is biztos figyelnek.

– Egész együttlétünk alatt éreztem, hogy feszültség van benned, nem igazán tudsz felszabadulni...

– De megnyugtatlak: azért még így, kapkodva is jó volt veled!
– Mi volt az a baromság a tárgyalóban?
– Nem beszélhetek róla, de gondolom, az világos a számodra is, hogy nemcsak nálatok, de egyes szomszédaitoknál is munkálkodnak a szocialista rendszer átalakításán.
– Hát, ahogy a kérdésekből kiderült, nem éppen békés és demokratikus módot választva.
– Ez egy végső lehetőség. Hidd el, nekem sem tetszik az a verzió, amelyik komoly véráldozattal számol, de csak kis pont vagyok.
– Engem csak arról győzött meg, hogy az X szomszédos országbeli rendszerváltást is külföldről irányítják, ahogyan a miénket is.
– Ti szerencsésebbek vagytok, nálatok kinevelték előre az ellenzéket, a hatalom is akarja a változásokat, így véráldozat nélkül végbemehet az egész. Másutt csak forradalommal lehet megbuktatni a túl erős diktatúrát.
– De drágám, a forradalomhoz is kell belső ellenzék, lázadó nép, amelyik fegyvert fog. Ilyen pedig X országban nemigen létezik.
– Majd lesz! Ne haragudj, de nem mondhatok semmit, különben sincsenek még kész tervek, és feltehetően engem is csak néhány részletbe avatnak be. Menjünk!
Odalépett a férfihoz, búcsúzóul megcsókolta. Utána Árpi elővett egy tartalékmásolatot abból az Ellenzéki Kerekasztal-jelentésből, amit az Öregnek hozott:
– Ezt tedd el, mondd a kollégádnak, hogy ezért az anyagért mentünk el. Fordítsd majd le neki és magyarázd el, mi folyik itt nálunk!
– Kösz, és viselkedjünk továbbra is úgy, mintha semmi közünk sem lenne egymáshoz...
Árpi bólintott és előrement. Előbb kinézett az ajtó résén, aztán intett a kedvesének és átmentek a nappaliba.
A szovjet diplomata azonnal bejött az erkélyről és elköszönt tőlük. Arca türelmetlenséget árult el. Intett Corinának és azonnal távoztak. Csak a liftben nyugodott meg, amikor Corina megmutatta neki a jelentést, amit megszerzett.

33. FEJEZET

A hatalom és a titkosszolgálat előkészületei

1989 JÚNIUS

A rendkívüli értekezletet Matyi hívta össze. A téma, a Nagy Imre-temetés előkészületei mindenkit érdekelt, azért Aczél javaslatára a titkos társaság Emil-féle szárnyának három prominensét is meghívták. Ezen kívül két olyan ellenzéki politikust is, aki Aczélnak köszönhette, hogy a nyolcvanas évek elején kimehetett ösztöndíjasként az Egyesült Államokba. Nemcsak Árpi, de még a tábornok is elcsodálkozott a meghívottak egy részén. Ezt szóvá is tették Matyinak és Aczélnak a megbeszélés kezdete előtt, de megnyugtatták őket. Előkerült még a titkos társaság néhány olyan figurája is, akikkel már jó ideje nem találkoztak.
– Többen furcsállották ezt a kibővített találkozót – kezdte Matyi –, szóvá is tették egyes személyek jelenlétét. Ez érthető, hiszen a szervezet egyik és másik szárnya is jó ideje külön utakon jár. Ez nem baj. A szervezetünk svájci központhoz tartozó fő ága másfajta rendszerváltás előkészítésén fáradozik, mint az általam képviselt, közvetlen amerikai leágazás, amely jobban követi a napi politikai eseményeket és az ország átalakításának folyamatát. Ez nem jelent elkülönülést, rivalizálást. Egy a célunk, ugyanazok a külföldi barátaink, támogatóink, ugyanúgy egy demokratikus jogállamot akarunk. Az egymás előli titkolózásra a különféle programok sikeres végrehajtása érdekében van szükség. Több ilyen is van. Ha egyik nem járna sikerrel, akkor is bejöhet egy másik. Az a fontos, hogy akár így, akár úgy, de győzzünk.

– Ezt elfogadjuk – mondták az Emil kemény magjához tartozók.

– Mi is – bólintott a tábornok.

– Sajnálom, hogy az a fontos személyiség nincs itt, aki ti favorizáltok – jegyezte meg Matyi.

– Korai még bevonni ebbe a munkába, informáltuk a mai megbeszélésről, de egyelőre a háttérben kíván maradni. Úgy gondolja, még nem jött el az ő ideje, de örömmel venné, ha felhatalmazást kapnánk arra, hogy az itt elhangzottakról tájékoztassuk.

– Azt hiszem, ezt a felhatalmazást megadhatjuk, de mindenkit arra kérek, hogy a páholyok legszigorúbb szabálya szerint kezelje titkosan mindazt, amiről itt ma szó lesz. Megállapodhatunk ebben?

– Igen – mondták többen.

– Nos, azt valamennyien tudjuk – folytatta Matyi –, miért fontos a június 16-ai Nagy Imre-temetés. Az ötlete a mi köreinkben született, s az ellenzéki pártokat is sikerült abban az irányban befolyásolnunk, hogy úgy kerüljön megrendezésre, ahogy a lehető legnagyobb publicitást biztosítja. Már csak kevés nyitott kérdés maradt a rendezéssel kapcsolatban, s a hátralévő néhány nap még lehetőséget kínál arra, hogy ezeket is megoldják a szervezők. Ehhez azonban ismernünk kell ellenfeleink véleményét, szándékát, esetleges ellenlépéseit. Ezekről lesz most szó. Barátunk, a tábornok és Gyuri bátyánk a fejével játszik azért, hogy beavatunk benneteket az Állambiztonság titkos akciótervébe, nemkülönben a másik barátunk – bökött Árpira.

Árpi kivette táskájából a magnót és az Alpakkástól visszakapott hangfelvételt, s maga elé, az asztalra tette.

– Nos, az utóbb említett barátunk elhozta nekünk a legutóbbi PB-ülés hangfelvételét, így ti is hallhatjátok, hogy miként vélekednek a Nagy Imre-temetésről. Kapcsold be, kérlek!

A szalag arra a részre volt beállítva, Árpi lenyomta az indító gombot:

„Különfélék” napirendi pont: Javaslat a Nagy Imre temetésével kapcsolatos közleményre. A KB Társadalompolitikai Osztálya és a Párttörténeti Intézet javaslata.

Berecz János: *Tisztelt Politikai Bizottság! ...A hallgatás ebben az esetben, úgy tűnik, rosszabb, mint ha nem tudunk teljes mértékig kielégítőt mondani. De véglegesen ezt a témát egy központi bizottsági nyilatkozattal lezárni nem lehet. (...)*

Németh Miklós: *Azzal egyetértek és szükségesnek tartom, hogy a Központi Bizottság mondjon valamit és nyilatkozzon. [...] A pártnak talán egy rövidebb, de markánsabb állásfoglalása segítőbb lenne. ...PoIíííM értékelését illetően június 16-tól október 23-ig ez a kérdés az egyik gyújtópontja lesz... a belpolitikának. ...Sok-sok látens veszély van egy ilyen tömegű temetés esetében.*

Hát, eddig tizenkettő darab charter-gép van bejelentve, és megtelt mind a tizenkettő. Ez önmagában három, három és félezer külföldi.

De ez csak Amerika, Kanada. Tudomásunk van arról, hogy különvonatokat rendeltek és készítettek elő, tehát itt vidékről is nagy számmal jönnek föl, Kaposvárról, Kecskemétről, Békéscsabáról, meg néhány városból, Győrből. Tehát nem az a helyzet, hogy itt – amint korábban felmerült – összejön 50-100.000 ember, itt összejöhet 300-tól 500 ezerig is.

A másik: két nappal ezelőtt kaptam én egy levelet a Történelmi Igazságtétel Bizottság két aláírójától, Vásárhelyi Miklóstól és Hegedűs B. Andrástól, ők is – és hivatalosan – kérik azokat a dolgokat, amelyről itt már korábban különböző jelentések alapján információink voltak. Abból indulnak ki, hogy ők ezt egy fegyelmezett és nyugodt temetésnek tekintik, és kiindulva abból, hogy ekkora tömeg várható, az a kérésük és a javaslatuk, hogy ne a rákoskeresztúri köztemetőben legyen a ravatalozás, hanem a Hősök terére állítsák fel a ravatalokat, vagy a koporsókat. Most már a család is egyetért ezzel és együttesen azt kérik, hogy a Hősök terén legyen a ravatal felállítva. Délelőtt 10 órától 12.30-ig lehetne a kegyeletet leróni, és 12.30-kor venné kezdetét egy kb. másfél órásra tervezett gyászszertartás, illetve

búcsúztatás, s ezt követően biztosított útvonalon vinnék a koporsókat a hozzátartozók, és bizonyos meg nem nevezett társadalmi szervezetek küldötteit, az esetleges külföldi vendégeket a 30l-es parcellához, ahol világi, illetve felekezeti temetés is lenne. ...Négy beszéd hangozna el: Vásárhelyi, Király, Mécs és Rácz Sándor a tervek szerint. Egy felhívást is közzétennének, épp a 30 l-es parcella befogadó képessége miatt, hogy kérik, oda a tömeg már ne menjen, mert ezt családi kegyeleti résznek tekintik. Na most, ehhez kérnek útvonalbiztosítást, mindenekelőtt kérik a Hősök tere igénybevételének engedélyezését, kérik a megfelelő időre az útvonalbiztosítást a Hősök tere és a temető között, harmadszor kérik a Hősök terén és a temetőben megfelelő hangosítás biztosítását, és negyedszer kb. 60 autóbusz beállítását is kérik a temetői szertartás résztvevőinek a temetőbe szállításához. Ezeket valamilyen igazolvánnyal, vagy jellel latnak el, akik ezekre a buszokra felszállhatnának....

És van még egy kérésük, hogy a fegyelmezett lebonyolítást elősegítené, ha a néphadsereg kötelékéből pár száz sorkatona fegyvertelenül, sapka nélkül, gyászkarszalaggal közreműködne a kordonok vonásában. A kabinetülésen mi szót váltottunk a katonák ilyen jellegű igénybevételéről, abban egyetértettünk, hogy a kormány elzárkózik....

Nyers Rezső: *Rendőrök viszont segíteni fognak.*

Grósz Károly: *Akkor ebből is baj lesz.*

Nyers Rezső: *Túl nagy lesz a tömeg.*

Fejti György: *Én úgy tapasztalom, hogy erősödik a politikai nyomás a Történelmi Igazságtétel Bizottságra is, és a családokra is. ...Mert addig, amíg a temetés színhelyén van a szertartás, addig ez − bár közügy nyilván –, de mégiscsak kegyeleti aktus és családi aktus. Akkor, hogy ha közterületen, akárhol, de legfőképpen a Hősök terén zajlik a szertartás, az nem lehet családi esemény, tehát többé-kevésbé félhivatalos jelleget ölt, és ehhez, hogy ez félhivatalos jelleget öltsön, rögtön mérlegelni kell az esetleges kormányzati részvételt és azt, hogy a kormányzati részvételnek mi legyen a tartalma.*

A dolog azért is fontos, túl a nagyszámú külföldi résztvevőn, mert bejelentésre került, hogy a televízió egyenes adásban közvetíti a szertartást. Ilyen esetben én például elkerülhetetlennek tartom, hogy a beszédekről tételesen és szó szerint a hatóságok informálódjanak. Azt én elképzelhetetlennek tartom, hogy egyenes adásban, látatlanul beszédeket közvetítsenek. ...Meg kell beszélni, hogy mi az, ami elhangozhat, ha a televízió egyenes adásban közvetíti és mi az, ami nem hangozhat el, akkor is, ha Király Béla mondja, akkor is, ha Rácz Sándor. (...)

Nyers Rezső: *Egyetértek én is Fejti elvtárs gondolatmenetével. Azt hiszem, hogy a félhivatalosságot tudomásul kell venni, ennek megfelelően már menet közben, az előkészületekben a Belügyminisztériumnak valamiféle társrendezői szerepet kell vállalnia. Rosszabb lenne, ha elkülönülne a kegyeleti aktus a temetőben és a politikai demonstráció a városban. ...Egyetértek azzal, hogy a temetésen legyen tv-közvetítés, azzal a föltétellel, hogy a beszédeknél garanciát kapjunk arra, hogy hatalomellenes és rendszerellenes megnyilatkozások ne legyenek. Az már ízléstelen manapság, hogy beszédeket nézzünk át, de mégis garancia kell, hát ezt is a kormányzatra kellene bízni, hogy garanciát kapjunk, aztán majd valahogy azt elintézzük. Lehet, hogy a végén az lesz, hogy elkérjük informálisan a beszédeket is... Ha Vásárhelyi Miklós kezébe jut, akkor azt meg tudjuk szerezni...*

Na most, az idejövő külföldiekkel kapcsolatban is valamiféle garanciát kell kapnunk, hogy azok nem viselkednek rendetlenül. Egy dolog vetődött fel a Tanácsadó Testületben – ott vitatták ezt az ügyet, meg valahol még, nem is tudom, már hol, több helyen vettem részt a vitában –, egy olyan információ, hogy a washingtoni követségünk direkt agitálta a külföldieket, hogy jöjjenek ide, és állítólag a Pongrátz testvéreket... Külön felvetették azt, hogy helyes-e, hogy a Pongrátz fivéreket beengedjük, tekintettel arra, hogy ők lövöldöztek Maléterrel, ugye Maléter rájuk, ők meg Maléterre. Szóval azért egy kicsit furcsa dolog, hogy idejön esetleg ilyen nemzeti – nem is tudom, minek nevezzük most ezeket – hősként az, aki a hatalom ellen lépett fel fegyverrel. ...Nem tudom, meg lehet-e még akadályozni speciel. (...)

Grósz Károly: *Persze, nagyon nehéz meghúzni a határt, hogy kit engedünk be, kit nem. (...)*

Fejti György: *Itt több szervezet fog csatlakozni a Történelmi Igazságtétel Bizottság felhívásához. Ez folyik is már. Ebből adódóan ezek a szervezetek is résztvevői lesznek az eseménynek. Nem kegyeleti jelleggel (Közbeszólás: 3500 emberrel) és a rendezőgárdájukkal is. Na most, ezzel együtt a család is – nem véletlenül született ez a levél – kérni fogja – és ehhez joguk van, meg a szervezőknek is – a rendőrség közreműködését, hogy ezt a Belügyminisztérium meg tudja csinálni kulturáltan. Ez megállapodás kérdése. Tehát hogy ha például a polgári rendezőgárdával együtt jelenik meg a civil ruhás rendőr hasonló azonosítási jellel, ez semmi gondot nem okoz. De ezt tényleg a Belügyre kellene teljes egészében bízni.*

Fejti György: *Ha 3-400 ezer ember összejön, akkor persze megáll Budapesten az élet, pénteken délelőtt 10 órától addig, ameddig. Hát legalábbis ezen a részen...*

Tatai Ilona: *A Szabad Európa szerint munkaszüneti nappá nyilvánítottuk 16-át és gyászünneppé, nemzeti gyászünneppé. Tegnap délben mondta, a Hősök terén lesz a ravatalozás.*

Grósz Károly: *Hát ez megy, a nyomás, hát persze, ha rosszak az idegeink, akkor nem fogjuk kibírni.*

Nyers Rezső: *Ezt bemondta a Szabad Európa, hogy szabad (nap) lesz?*

Tatai Hona: *Igen, munkaszüneti nap, hivatalos állami gyászünnep.*

Nyers Rezső: *És munkaszüneti nap?*

Grósz Károly: *Igen. Hát nyomást gyakorolnak, ebbe az irányba megy az egész.* Árpi kikapcsolta a magnót.

– Amint hallhattátok, a PB-nek nagy dilemmát okoz az egész. Németh Miklós felkészültnek tűnt, de az egészet a Belügyminisztériumra bízták. Úgy tűnik, a Belügy, pontosabban a rendőrség megoldja a biztosítást, az esemény konfliktus nélküli megrendezését. A rend fenntartásába komoly erőkkel besegítenek és együttműködnek az ellenzék rendezőivel. A gondot a radikálisok és a külföldről érkezők okozzák. Ezekkel kapcsolatban született egy szigorúan titkos állambiztonsági parancs, ami nemcsak azért érdekes, mert megtudhatjuk belőle, hogyan próbálják kézbentartani a renitens és radikális elemeket, hanem azért is, mert kiderül, milyen fantasztikus ügynökhálózattal rendelkezik a hatalom. Nos, hallgassuk meg!

A tábornok elővette az összehajtogatott papírlapokat.

− A tervezetet Horváth József, a III/III-asok főnöke készítette, Harangozó miniszterhelyettes és a belügyminiszter elvtárs írta alá – kezdte az ismertetést. – Mielőtt belemennék a konkrétumokba, szóban összefoglalnám az anyag első részét, ami még az előzményeket ismerteti. A lényege, hogy Nagy Imre és négy társának családtagjai, valamint a Történelmi Igazságtétel Bizottsága az esemény kegyeleti jellegét kívánja biztosítani, míg velük szemben egyes szélsőséges társadalmi csoportok (elsősorban az SZDSZ, a Fidesz és Republikánus Kör) a kegyeleti szertartás politikai demonstrációvá változtatására törekszenek. Két elképzelés volt napirenden:

– Az egyik elgondolás szerint a Hősök terén kerülne sor a ravatalozásra, ahol két üres koporsót is elhelyeznének az ismeretlen hősök szimbolizálására. Beszédek hangoznának el (egyes elképzelések szerint Király Bélától is), majd az „ismeretlen felkelő” (ismeretlen katona) sírjának megkoszorúzását követően menetelnének, vagy utaznának a temetőbe.

– A másik változat szerint a ravatalozásra a Kossuth téren kerülne sor, majd az előzőhöz hasonló jelleggel, a Hősök tere érintésével jutnának el a temetőbe.

– Az a lehetőség is fölmerült, hogy a Hősök teréről kizárólag az özvegyek, a család és a harcostársak kísérik a temetőbe a koporsókat, a csatlakozó alternatív szervezetek a ravatalozás helyszínén politikai nagygyűlést tartanak.

– A Fidesz továbbra is fontolgatja egy, a TIB által már elutasított utcai tüntetés és fáklyás

felvonulás szervezését.

– Az Ellenzéki Kerekasztal részéről az is megfogalmazódott (és jelenleg ez valószínűsíthető), hogy a demonstrációt a hozzátartozók ellenében és a hatalom negatív válasza esetén is, akár ravatalozás nélkül megszervezik, mivel úgy vélik, hogy létszámuk „bemutatása” az MSZMP-vel folytatott tárgyalásokon pozícióikat erősítheti.

– Mindezek egybevágnak az ellenzék szélsőségesebb köreiben kialakult elképzeléssel, amely szerint politikai nyomással, a belpolitikai helyzet a végsőkig való kiélezésével megkísérlik még az évben a kormányt lemondásra kényszeríteni.

– A folyamatot három lépcsőben tartják megvalósíthatónak. Ennek első állomása május l-je volt, amikor bázisuk felmérésére, bővítésére törekedtek. A második: Nagy Imre és társai temetése ürügyén, június 16-án nyílt politikai demonstrációval megmutatható erejüket. Végül harmadik lépcsőben, október 23-án a konfrontáció teljes körűvé tételével (szerintük) a hatalom átvehető.

A tábornok kis szünetet tartott, mert elővette a szemüvegét, hogy elkezdje a felolvasást. Ezt kihasználva az egyik Aczél-kreálmány-politikus azonnal kifakadt:

– Ezek az állambiztonságiak túllihegik az egészet, hergelik a pártjukat, kormányukat. Tudtommal szó sincs semmiféle október 23-ai hatalomátvételről!

– Úgy van – csatlakozott hozzá a másik politikus –, ott vagyunk az EKA-ban, mindenről tudunk, de ilyesmiről tényleg nem esett szó.

– Ezek még e kegyeletteljes megemlékezést is felhasználják arra, hogy manipulálják a hazai és külföldi közvéleményt – mondta egy harmadik résztvevő.

– Na, azért mi is ugyanezt csináljuk – vetette közbe Matyi. – Engem és gondolom, benneteket sem érdekel különösebben Nagy Imre, ő csak egy apropó. De ebbe most ne menjünk bele. Béke poraira!

– Folytatnám -jegyezte meg a tábornok –, s elnézést a hangomért, kicsit rekedtes. Elnézést kérek azért is, ha nem úgy adom elő, ahogy kell, hiszen nem vagyok színész. Ami pedig a dokumentumot illeti, abból csak a lényegesebb részeket olvasom fel, mert egy kicsit hosszú:

Nagy Imre és társai jogi rehabilitációját ez időpontig el kell végezni, elő kell készíteni politikai rehabilitációjukat, ezen túl további politikai kompromisszumok is elképzelhetők.

Fel kell készülni a mindkét oldalról elkerülhetetlenül felerősödő szélsőséges, a megbékélést gátló fellépések leszerelésére, valamint a várható nemzetközi reakciókra.

A fentiek figyelembe vételével az állambiztonsági szolgálat tevékenységének fő iránya kell legyen, hogy minden rendelkezésére álló erővel és eszközzel elősegítse az esemény kegyeleti, tiszteletadási, rehabilitációs jellegét, a mindkét oldalról várható szélsőségeseket a lehetőségek szerint megelőzze, akadályozza, korlátozza, eltérítse, pozitív irányba befolyásolja.

Ennek megfelelően kiemelten kezelje:

– A magyar emigráció, a különböző belső alternatív csoportok temetéshez kapcsolódó elképzeléseire, terveire vonatkozó információk megszerzését, elemzését, értékelését. A politikai vezetés naprakész tájékoztatását és olyan javaslatok kidolgozását, amelyek politikai és állami cselekvésre irányulnak.

– Dezinformációs akciók kezdeményezését, amelyek azt hangsúlyozzák, hogy az eseményt szélsőséges elemek provokációra is felhasználhatják, ami a demokratizálódási folyamat leállításához, visszarendeződéshez vezethet.

– Külügyi intézkedések kezdeményezését – kapcsolatrendszerük segítségével – elsősorban az USA külügyminisztériuma és budapesti nagykövete irányába, amelyek felhívnák a figyelmet arra, hogy az esetleges kalandor jellegű, szélsőséges akciók zavart okozhatnak az egyre szélesedő, erőteljesebbé váló magyar-amerikai kapcsolatokban, negatív hatást gyakorolnának a pluralista társadalmi berendezkedés irányába tett kezdeményezéseinkre. (...)

– A magyar tömegkommunikáció – MTV, MR, állami és független sajtó – célirányos felhasználást annak sugalmazására, hogy a nemzet érettségének bizonyítéka lesz, ha a június

16-ai események rendben zajlanak le.

– (...) a politikai hangulatot a kívánatos irányba befolyásoló információk elterjesztését, amelyek hangoztatják, hogy hazánk jelenlegi vezetése pozitív irányú kezdeményezéseket, intézkedéseket tesz, ezért nem lenne kívánatos, ha szélsőséges erők június 16-án, vagy október 23-án egy visszarendeződést provokálnának ki.

Az intézkedések végrehajtását folyamatosan kell ellenőrizni, megvalósulását elemezni, értékelni és a kialakult helyzetnek megfelelően igazítani az elképzeléseket.

Az állambiztonsági feladatok koordinálására operatív bizottságot állítottunk fel (...), az alábbi intézkedéseket tervezzük:

BM III/I. Csoportfőnökség:

Információszerzés vonalán a külföldön rendelkezésre álló operatív erőket aktivizálja és folyamatos tájékoztatásra törekszik:

– a nyugati magyarságnak az eseménnyel kapcsolatos terveiről, tevékenységéről, általános magatartásáról és hangulatáról;

– kiemelten kezeli az eseményre beutazó magyar csoportok, emigrációs politikai személyiségek előkészületeire és hazai terveikre, tevékenységükre vonatkozó információk megismerését, megszerzését;

– szisztematikusan figyelemmel kíséri a fogadó országok politikai és társadalmi köreinek érdeklődését, terveit, esetleges beutazását a gyászszertartásra;

– gyűjti és folyamatosan értékeli a fogadó ország propaganda- és sajtószerveinek reagálásait, publikációit a rendezvénnyel kapcsolatban;

– erősíti a konzuli szűrő, ellenőrző munkát, s a rendezvénnyel kapcsolatos gyanús és érdemi politikai, valamint operatív információkat soron kívül jelzi.

Az egyházi, főleg vatikáni vonalon tapasztalt álláspontokat, véleményeket elemzi és naprakészen jelenti. Intézkedéseket tesz az egyházi körök támogatásának megnyerésére, a hazai tendenciák mérséklésének elérése céljából. (...)

BM III/II. Csoportfőnökség:

– Legális és illegális csatornákon értesíteni a vezető NATO-országok – elsősorban USA és NSZK – kormányszerveit arról, hogy egyes szélsőséges erők a kegyelet megakadályozására, megzavarására, illetve kalandor jellegű politikai akció megszervezésére kívánják a temetést felhasználni, veszélyeztetve ezzel az egyre erőteljesebbé váló demokratizálódási folyamatot.

A kapitalista országok hazánkba akkreditált diplomatáinak, újságíróinak, kereskedelmi és gazdasági szakembereinek befolyásolása „baráti beszélgetések során” annak érdekében, hogy saját lehetőségeik felhasználásával tegyenek lépéseket a temetés politikai demonstrációra való felhasználása ellen.

– Az emigrációban élő politikusok – elsősorban Király Béla, Kopácsi Sándor – megnyerése arra, hogy a sajtó és a tv útján a temetés kegyeleti jellegének erősítése mellett álljanak ki.

– A külföldről beutazó politikusok, gazdasági szakemberek, sajtótudósítók, forgatócsoportok tevékenységének szoros operatív ellenőrzését megszervezik.

– A külképviseletek beosztottjainak, a Budapestre akkreditált tudósítóknak az eseménnyel kapcsolatos elemzéseit, értékeléseit, a történésekre való esetleges befolyásoló tevékenységét operatív úton ellenőrzés alá vonja.

Operatív játszmák csatornáinak felhasználása:

– „Kanaszta” fedőnevű játszmában foglakoztatott „Sünkaktusz” fedőnevű kapcsolat (...) az alábbi információt küldi ki a CIA központnak: ‚flagy Imre temetését szélsőséges csoportok kormányellenes zavarkeltésre kívánják felhasználni. Ebben az esetben a hatalom részéről kemény fellépés várható. A BM-ben különleges készültséget rendelnek el”

– „Ulti” fedőnevű játszmában foglalkoztatott „Sávosfű” fedőnevű tmb. szóban tájékoztatja a BND (Nyugatnémet Szövetségi Hírszerző Hivatal) munkatársát Nagy Imre temetésének előkészületeivel kapcsolatos információiról. Beszél a temetést megzavarni kívánó

szélsőséges csoportok terveiről, s a hatalom várható reagálásáról. Kihangsúlyozza, hogy szerinte egy konfliktus negatív hatással lenne a demokratikus kibontakozási folyamatra.

Hálózati úton:

– „Tövis" fedőnevű tmb. személyes találkozó során emlékezteti „Smaragd" fedőnevű USA diplomatát (célszemély), hogy látta a tv-ben Palmer nagykövetet a március 15-ei ünnepségeken a felvonuláson. 0 személy szerint nagyon örül annak, hogy az amerikaiak ennyire szívükön viselik a magyarok ügyét, s személyes részvételükkel is támogatják a demokratizálódási folyamatot, de egyben aggódik Nagy Imre temetésével kapcsolatban. Egyetemi körökből olyan információt kapott, hogy szélsőséges csoportok a temetés kegyeleti jellegét megsértve politikai demonstrációt akarnak provokálni. Szerinte ez komolyan veszélyezteti a demokratizálódási folyamatot. A hatalom képviselőit erőszakos fellépésre készteti.

Az alapkoncepcióban meghatározottakat eljuttatják:

– ‚Agávé" fedőnevű ügynök a Budapesti Osztrák Követség vezető diplomatáival szoros kapcsolatot tartó személy útján az osztrák kormányszékek felé.

– „Gyertyavirág" alkalmi operatív kapcsolat útján az USA és angol diplomaták között meglévő „baráti" kapcsolat felé.

– „Varjúháj" fedőnevű tmb. Stoneman angol sajtóattasé felé.

– „Begonia" fedőnevű tmb. útján a brit és USA-nagykövetfelé.

– „Mályva" fedőnevű tmb. útján az USA-nagykövet és -tanácsos felé.

– „Guzmán" fedőnevű tmb. útján az angol katonai iroda munkatársaihoz.

– „Koráll" fedőnevű tmb. útján a Budapesti Francia Nagykövetség sajtóattaséja és a francia elhárítás felé.

– „Gloxinia" fedőnevű tmb. útján a francia nagykövet és katonai attasé felé.

A felsorolt hálózati személyek – az operatív igényeknek megfelelően – bármilyen információ célba juttatását meg tudják oldani a jelzett személyek felé.

– „Tölgy" fedőnevű tmb. megszervezi, hogy a tv egyik forgatócsoportja Király Bélával (USA) és Kopácsi Sándorral (Kanada) interjút készítsen Nagy Imre temetésének szervezési előkészületeiről. A riport során a kegyeleti jelleg erősítését hangsúlyozzák, s arra törekszenek, hogy mindkét személy elítélje a temetés politikai indítékú felhasználását.

BM III/III.. Csoportfőnökség:

A demonstráció szervezésében résztvevő alternatív szervezetek képviselőinek ellenőrzése érdekében elrendelik az operatív technikai rendszabályok szorosra vételét, a keletkezett információk soron kívüli feldolgozását.

Fokozott figyelmet fordítanak a hivatalos szervek, a család és a TIB között folytatott tárgyalások során felhasználható információk hálózati felderítésére.

A temetésen, illetve a demonstráción részt vevő hálózati személyeket hírszerző lehetőségeik figyelembe vételével – külön-külön – eligazítják feladataikra. (...)

1. Osztály:

– Operatív pozícióból adódó lehetőségeinek felhasználásával folyamatosan figyelemmel kíséri a temetés előkészítőinek és a tervezett demonstrációk szervezőinek kapcsolatépítési törekvéseit az egyházi vezetés irányába, azok akadályoztatására, gátlására, befolyásolására a szükséges intézkedéseket megteszi.

2. Osztály:

– Folyamatosan, naprakészen figyelemmel kíséri technikai és hálózati úton a Fidesz álláspontjának alakulását.

– Juhar" és „Gyöngyvirág" fedőnevű tmb-ken keresztül erősíti a demonstrációellenes álláspontot.

– Jácint" fedőnevű tmb-n keresztül a sajtó felé kiszivárogtatja a Fidesznek a kérdésben tanúsított megosztott álláspontját.

– Folyamatosan tájékoztatja a DEMISZ és a MISZOT elnökét a fejleményekről, átadva részükre a taktikailag hasznos háttérinformációkat is.

3. Osztály:

– Folyamatosan információkat szerez a gyászszertartás végleges programjáról, a TIB és a hozzátartozók elképzeléseiről. (...)

– A különféle alternatív szervezetekben foglalkoztatott hálózatok közül eligazítja „Keserűlevélke", „Golgotavirág", Rhododendron","Agavé", „Lándzsarózsa" fedőnevű tmb-ket, hogy környezetükre olyan hatást gyakoroljanak, amelynek eredményeként a politikai demonstráció kezdeményezésétől, az azon való részvételtől elállnak.

– .Mandula" fedőnevű tmb. TIB-ban való foglalkoztatására külön feladattervet készít. Ennek lényege a szélsőséges megnyilvánulásoktól mentes kegyeleti aktust szorgalmazó szárny támogatása.

– Mécs Imre fentiekkel összefüggő terveinek megismerése, valamint befolyásolása érdekében külön feladatterv alapján foglalkoztatja, Liliom" fedőnevű tmb-t.

– A megyei párhuzamos vonalakkal folyamatos kapcsolatot tart.

4. Osztály:

– „Kalla" fedőnevű tmb. figyelemmel kíséri az SZDSZ (...) demonstrációval kapcsolatos egyeztető megbeszéléseit. A tervezett tömegmegmozdulás helyszínének kiválasztása során a temetőben történő megrendezés mellett foglal állást. Amennyiben más helyszíneket javasolnak, akkor a kevésbé frekventáltak mellett voksol. Felderíti és figyelemmel kíséri a temetésre érkező külföldi tömegkommunikációs eszközök képviselőinek terveit, tevékenységét.

– „Frézia" fedőnevű tmb. figyelemmel kíséri az SZDSZ (...) kerületi csoportja és a kerületi kerekasztal demonstrációval kapcsolatos terveit, lehetőség szerint pozitív irányba befolyásolja tevékenységüket.

– „Palást"" fedőnevű tmb., mint az SZDSZ (...) kerületi csoportjának egyik vezetője, a csoportban képviseli a „hozzátartozók" álláspontját, ez irányban befolyásolja a tagokat és Kőszeg Ferencet. Felkérés esetén elvállalja a rendezői teendőket.

– „Guzman" fedőnevű tmb. az SZDSZ vezetői közül Kőszeg Ferenc és Szász István révén felderítő jellegű információkat szerez a szervezet tömegdemonstráción való részvételével kapcsolatos tervekről.

–‚Szakállas szegfű" fedőnevű tmb. figyelemmel kíséri az SZDSZ (...) kerületi csoportjának terveit, felkérés esetén rendezői feladatokat vállal.

– „Sás" fedőnevű tmb. az SZDSZ és az MDF vezetőségében meglévő kapcsolatain keresztül információkat szerez a szervezetek részvételéről és terveiről, a demonstrációval kapcsolatos elképzeléseikről.

– „Gerbera" fedőnevű tmb. a szervezők MDF-fel való tárgyalásairól szerez adatokat.

– „Díszcsorba" fedőnevű tmb. felderíti az MDF terveit, elképzeléseit, részvételét a tömegmegmozdulásban.

– „Bambusz" fedőnevű tmb. a Magyar Világban és „Fűzfa" fedőnevű tmb. a Magyar Hírlapban cikket jelentetnek meg.

– „Jezsámen" fedőnevű tmb. figyelemmel kíséri elsősorban az Ausztriában és az NSZK-ban élő magyar emigráció által megjelentetett cikkeket, felhívásokat, esetleges gyűjtés kezdeményezését. Információkat szolgáltat arról, hogy a szervezetek tagjai egyénileg vagy csoportos szervezésben kívánnak-e részt venni a demonstráción.

– „Borzaskata" fedőnevű tmb. felderíti az Amnesty International temetéssel kapcsolatos terveit, az eseményen résztvevőket, illetve felkérés esetén képviseli a szervezetet. Az alternatív szervezetekben meglévő kapcsolatain keresztül figyelemmel kíséri a demonstráció szervezési munkálatait.

– „Csillagfű" fedőnevű tmb. megszervezi a temetőn kívüli események videofelvétellel történő dokumentálását.

A BM III/III 4. és 6. osztályok szorosan együttműködve felderítik Krassó György és Zsillé Zoltán beutazási, részvételi terveit.

5. Osztály:

– A temetést megelőző időszakban az MTI és az írott sajtó területéről hálózati személyeken, hivatalos és társadalmi kapcsolatokon keresztül az előkészületekről, a különböző alternatív szervezetek tervezett lépéseiről információkat szerez, különös tekintettel az MTI Országos Sajtószolgálatához beérkező információkra.

– Az MTI-nél hivatalos kapcsolatokon keresztül információkat szerez arról, hogy mely külföldi szervezetek és személyek jelzik részvételüket a temetésen.

– „Liszteszsálya" fedőnevű tmb. és „Füzérajak" fedőnevű tmb. segítségével adatokat gyűjt a Nyilvánosság Klub vezetésének, illetve tagságának szándékairól. Feladatul adja számukra, hogy kezdeményezzenek nyugalomra intő állásfoglalást a Klub részéről a temetéssel kapcsolatban.

– „Kikerics" fedőnevű tmb. és ‚Menyecskeszem" fedőnevű tmb. segítségével információkat szerez a független lapok temetéssel kapcsolatos sajtóterveiről. A szakmai vezetés igényétől függően rajtuk keresztül cikkeket helyez el a Reform és az Unió című lapokba, amelyek nyugalomra, békességre intenek.

– ‚Menyecskeszem" fedőnevű tmb-n keresztül kezdeményezi a Magyar Nemzet című napilapban a nemzeti megbékélésre, a nyugalom megőrzésére inspiráló cikkek megjelentetését. (...)

Eligazítja „Rózsa" fedőnevű tmb-t, hogy az MTV-hez bejelentkező, a temetésre beutazó forgatócsoportokról – lehetőség szerint programjukról is – soron kívül tegyen jelentést.

– A Magyar Rádió Külügyi Osztályán keresztül beszerzi a bejelentkező külföldi rádiótudósítók adatait, s a BMIH/II-12. osztállyal szorosan együttműködve elvégzi ellenőrzésüket.

– Eligazítja Y-87. ,,SZT' tisztet, hogy lehetőségeihez mérten adjon tájékoztatást az MTV-n belüli, a temetéssel kapcsolatos tevékenység (műsorkészítés, közvetítés stb.) helyzetéről.

– Eligazítja „Articsóka" fedőnevű tmt-b, hogy a MR PAF (Politikai Adások Főszerkesztősége) területén elkészülő, az eseményekkel összefüggő műsorokról lehetőség szerint adjon tájékoztatást.

– kecskerágó",‚Madárköröm", „Dália" és „Szellőrózsa" fedőnevű hálózati személyeket eligazítja a temetéssel kapcsolatos információk jelzésére és a helyszíneken történő adatgyűjtésre.

– A temetési szertartáson videofelvételt készítő MOVI-stábot, illetve (...) a főszerkesztő-helyettest eligazításban részesíti. A stáb az amerikai CNN TV részére megrendelésre videofelvételt fog készíteni. (...)

– F okozott figyelmet fordít az alternatív politikai csoportoknak helyet adó Jurta Színház vezetésének a temetés ceremóniájában vállalt terveik, elképzeléseik megismerésére.

– Y-65. „SZT" tiszt felderítést végez az alternatív szervezetek körében, illetve részt vesz a temetésen.

– Az ügyben legjobban felhasználható ‚JAngvirág", „Klementisz", „Lápvirág" fedőnevű tmb-ket eligazítja.

– Y-32. „SZT" tiszten keresztül információkat szerez be a Magyar írók Szövetségének vezetői, illetve vezető testületeinek a szertartással kapcsolatos terveiről, a részvételről, esetleges beszédekről.

– Az ‚f" dossziés személyek közül fokozottan figyelemmel kíséri dr. Mészöly Miklós és Nagy Gáspár tevékenységét tekintettel arra, hogy a Történelmi Igazságtétel Bizottságának az „1956-os vértanúk emlékműve" bizottságába választották őket.

– Fokozottan figyelemmel kíséri Fekete Gyula MISZ (Magyar írók Szövetsége) alelnök tevékenységét az eseménnyel kapcsolatban, akitől várható az írótársadalomban, a MISZ-ben

a szertartással kapcsolatban szervező tevékenység.(...)

– Hálózataik közül azokat, amelyek konkrét megbízatással, tagsággal rendelkeznek a különböző alternatív szervezetekben – e szervezeteknek a szertartással kapcsolatos tervei felderítése céljából – eligazítják.

– „Madárbirs” fedőnevű tmb. (SZDSZ, Széchenyi Casino).

– „Berkenye” fedőnevű tmb. (Nyilvánosság Klub).

– „Ördögszem” fedőnevű tmb. (könyvtári terület).

– Y-74. rendőr százados folyamatos tájékoztatást ad a Wallenberg Társaság elképzeléseiről, terveiről.

6. Osztály:

– A Hiány és a Munkás című folyóiratokban operatív pozícióik ‚Aranyvessző” és „Sóvirág” fedőnevű tmb.-k felhasználásával szorgalmazza olyan cikk(ek) közzétételét, amelyek a hangsúlyt a temetés kegyeleti jellegére helyezik. (...)

– A temetést politikai demonstrációvá változtatni kívánó Republikánus Körben a meglévő ellentétek mélyítését a szélsőséges hangvétel élének elvételét a körben mozgatott „Mogyoró”, „Ooroszlan” és „Hunyor” fedőnevű hálózati személyeken keresztül kívánja elérni.

– Az MDF választmányában tevékenykedő kukorica” fedőnevű tmb. feladatául szabja, hogy hangoztassa azon véleményét, miszerint az amúgy is feszült politikai légkört nem kell fokozni, a hatalmat irritálni egy nagy tömegeket megmozgató politikai demonstrációval (...)

– A kérdéses időszakban a Szolidaritás Munkás Szakszervezet ellenőrzését fokozza az ügyben foglalkoztatott „Ibolya”, „Krókusz”, „Mogyoró” fedőnevű operatív kapcsolatokon keresztül.

Az Intézkedési Tervben leírtak végrehajtásáért az érintett szolgálatok illetékes vezetői, a koordinációért a BM UHUI. Csoportfőnökség vezetője felelős.

Az Intézkedési Terv a temetést megelőző időszak feladatait tartalmazza. 1989. június 16-ára – a BRFK-val egyeztetett – külön terv készül.

Budapest, 1989. május 11-13174511989.

Dr. Horváth József rendőrvezérőrnagy, csoportfőnök

(BM. D.O. fisz.)

Döbbent csend fogadta a tábornok szavait. Árpi Aczélra nézett, aki töprengve meredt maga elé. Matyi szólalt meg először. Lassan, elnyújtva, kissé visszafogott hangon ejtette ki azt a néhány szót, ami egy összetett mondattá állt össze:

− Azt hiszem, ez egyértelmű, ehhez nem kell kommentár.

34.FEJEZET

Gorbacsov Kohlnak panaszkodik

Az Öreg már készült, hogy Tamarával együtt Washington D. C.-be repül, ám nagy meglepetésére Bill közölte, hogy ezúttal Németországban lesz a találkozójuk. Tamara megtudta, hogy Július amerikai-magyar szeretője, az Öregtől lenyúlt Judit is ott lesz, ezért úgy döntött, nem kíséri el férjét Bonnba. így a bécsi képviselet vezetője kénytelen volt egyedül az NSZK fővárosába kocsikázni.

A hírek magyarázatot adtak arra, miért választotta Bill a szokatlan helyszínt: Gorbacsov a nyugatnémet fővárosba látogatott, s fontos volt, hogy a sajtóban közölteknél többet tudjanak meg a szovjet főtitkár és Kohl megbeszéléseiről. Már csak azért is, mert a nemzetközi politika hátterében számos folyamat nem úgy alakult, ahogy az USA és szövetségesei elképzelték

Azt hitte az Öreg, hogy elsőként érkezik, de a szálloda recepcióján már egy üzenet várta: *‚Amint lepakoltál a szobádban, gyere át a lakosztályomba egy welcome-koktélra, én már itt vagyok! Július.”*

Elmosolyodott:

– Biztosan már Judit is itt van, azért jött hamarabb – gondolta Felvitette a csomagjait a szobájába, gyorsan lezuhanyozott, aztán

felvette egy elegánsabb öltönyt. Már épp elkészült, amikor megcsörrent a telefonja. Felkapta a kagylót:

– Megérkeztél? Gyere már! – mondta a barátja.

A 615-ös ott volt azon az emeleten, ahol az övé, csak át kellett sétálnia. Kopogott. Július köntösben nyitott ajtót:

– Csakhogy itt vagy – ölelte meg és behúzta a lakosztály nappalijába, s mindjárt egy pohár whiskyt nyomott a kezébe:

– A megérkezésedre!

– A találkozásunkra!

Kiitták, Július a padlóhoz akarta csapni a poharat, de menet közben meggondolta.

– Miért volt olyan sürgős, hogy beszéljünk?

– Van egy kis problémám.

– Gondoltam.

– Először is: Tamarával jöttél?

– Nem, csak egyedül. Nem akart Judittal találkozni.

– Hála Istennek! Szükség lesz a segítségedre.

– Mi a fene történt?

– Nem akartam szólni a New York-i barátnőmnek, de Bilitől megtudta, hogy itt Bonnban találkozunk, s addig hízelgett neki, amíg a derék főnökünk fel nem ajánlotta, hogy magával hozza.

– Örülj neki, legalább szexből nem lesz hiányod! -Abból amúgy sem lett volna...

– Nocsak, magaddal hoztál valakit?

– Igen. Maradjon köztünk, neked elárulom, hogy van egy új élettársam. Három hete lakik nálam.

– Megint egy KGB-s a feleségkommandóból?

– Nem, egy kelet-berlini FDJ-s ifjúkommunista, aki Moszkvában tanul.

– Hogy a fenébe jöttél össze vele?

– A diplomamunkáján dolgozik, az amerikai-szovjet kapcsolatok írja. Valaki engem ajánlott. Bejött az irodámba, ott interjúvolgatott, aztán megkért arra, hogy olvassam át az elkészült anyagait. Hát átnéztem, mert tetszett a nő. Megmondtam neki, hogy sok a tévedés, mellékvágány a dolgozatában, túl vonalas, konzervatív szemléletű. Amikor közöltem vele, hogy át kellene írni, hogy peresztrojkásabb legyen, megkérdezte, feljöhetne-e hozzám a hétvégén, lediktálnám-e neki.

– Egy ilyen ajánlatot nem tudtál visszautasítani...

– Persze, hogy nem. Te még nem tudod, hogy kaptam egy dácsát, olyant, amilyen a vezető pártkádereké. Amikor meglátta, hogy milyen belül, ámuldozott, s egyfolytában azt hajtogatta, milyen nagy és fontos ember lehetek. Na, szóval bementünk a dolgozószobámba, leült az írógéphez, én meg diktálni kezdtem. A harmadik bekezdés után felugrott, a nyakamba borult és hálásan szájoncsókolt. Ez a számomra is kellemes hálálkodás minden leírt újabb oldal után megismétlődött azzal a kis különbséggel, hogy a csókok egyre hosszabb lettek, aztán megfogtam a mellét...

– Ettől aztán elvesztetted a fejed.

– El! Ott az íróasztalon történt meg először, aztán a hálószobában folytatódott. Vasárnap délutánig ottmaradt, aztán hétfőn kérvényezte a helyi FDJ-s titkárától, meg a kollégium vezetőségétől, hogy hozzám költözhessen. Engedélyezték neki.

– Azóta gyakorlatilag az élettársad.

− Az.

– Hogyan tudtad magaddal hozni?

– ...Szükségem volt egy német tolmácsra. Az Öreg suttogóra fogta a hangját:
– Az fel sem merült bennned, hogy esetleg Stasi-ügynök?
– Nem mindegy, hogy KGB-s vagy stasis? Megszoktam már őket, ez legalább új színfolt az ügynökszeretők világában – nevette el magát.
– És most itt van?
– Igen.
– Es miben segíthetnék neked?
– Abban, hogy átvennéd.
– ...Micsoda?
– Itt nem maradhat, mert Judit óriási botrányt csapna, kiverné a balhét Bilinél. Az lenne a kérésem, hogy fogadd be magadhoz.
– Na ne, nem tehetem Tamara miatt!
– Dehogynem, a problémát megbeszéltem Hedwiggel, így hívják. Egyetértett velem, hajlandó átköltözni a szobádba. Most tulajdonképpen csinosítja magát, neked akar tetszeni.
– ...Neked elment az eszed, Július. Kecskére bízod a káposztát? Csak nem képzeled, hogy kint alszom majd a nappaliban?
– Erről szó sincs, majd ő alszik kint, a bőrkanapén. Elmeséltem neki, hogy hány közös nőnk volt, te is milyen fontos szarkeverő vagy az itteni szocialista országokban.
– Ettől azonnal én is érdekes lettem, mi?
– Igen. Kíváncsi rád...
– Nofene!
– Gyere, nézd meg!
Odavezette az Öreget a fürdőszoba ajtajához, kopogott.
– Jöhettek!
Amikor beléptek, a tükör előtt sminkelő szőke, középmagas, formás testalkatú, tangabugyis szexbomba mosolyogva feléjük fordult és megmutatta, mije van.
– Szia – köszönt.
– Régebben versenyszerűen atletizált, azért kicsit izmosabb a kelleténél, de minden testrésze elsőosztályú. Nézd csak a mellét!
Hedwig egy kicsit megringatta, az Öregre kacsintott, aztán tovább bűvészkedett a szemceruzával. Július megpaskolgatta a lány farát:
– Ha elkészültél, végy magadra valamit, Hedwig, mi addig átcuccolunk.

*

Bill már egy órája beszélgetett az Öreggel a lakosztályában. Júliust várták, addig értékelték a magyarországi és csehszlovákiai helyzetet.
− Az elemzőink szerint számos jel mutat arra, hogy még ennek az évnek a második fele sok változást hoz. Oda kell figyelni mindenre, Öreg, már csak azért is, mert másutt nem megy majd olyan simán az átalakítás, mint a magyaroknál.
– Van realitása annak, hogy az NDK-ban is történik valami?
– Talán, de ha tőlük függ, akkor nem hiszem. Ezért is fontos, hogy most miről beszélgetett Kohl a szovjet főtitkárral.
– Gorbacsov még most is mindenben kész együttműködni?
– Igen, de csak magának mondom, erről Júliusnak nem kell tudnia: a kezdeti nagy lelkesedés óta Gorbacsov úr egy kicsit megváltozott. Már Kissinger is kezd kételkedni benne.
– Ez érdekes, én azt hittem, minden rendben van körülötte.
– Ez csak a látszat. Mindenhol nagy a felhajtás, ha megjelenik valahol. Ide Bonnba például egy Il-62-es gépen érkezett, s a repülőtéren úgy várták, mint egy királyt, 125 méter hosszú vörös szőnyeggel és 21 díszlövést adtak le a tiszteletére. A főtitkár magával hozta gépkocsiját is, ami egy 5,5 tonnás, páncélozott limuzin.

– Megengedheti magának? Mennyi a fizetése?
– Nevetséges 1200 rubel, annyi, mint a többi PB-tagé. Összehasonlításképpen Kohl 30 ezer márkát kap havonta.
– Hogyan tudja ebből a kis pénzből kielégíteni Gorbi a vörös cárnőnek nevezett felesége luxusigényeit?
– Ebből sehogy. A tiszteletükre adott 150 fős díszvacsorán Raisza öt briliánssal díszített aranygyűrűt és hozzáillő négy briliánssal kirakott fülbevalót viselt, érkezésekor pedig vastag, két oroszlánfejjel díszített karkötő csillogott a bal csuklóján. Nem értek a divathoz, de olvastam, hogy a frakk-blézeres kosztümje Giorgio Armani. A Bild azt írta, hogy amikor legutóbb Londonban járt, Thatcher javaslatára felkereste a Cartier-céget és kétezer dollárért vásárolt egy pár briliáns fülbevalót. Mellesleg American Express-kártyával fizetett.
– Nem hiszem, hogy ez probléma, néhány általunk is kedvelt diktátor dollármillliárdokat pocsékol el!
– Nem-nem, ezt csak az érdekesség kedvéért mondtam. Gorbacsovval más a baj. A szovjet főtitkár a legfőbb átalakító és reformer szerepében tetszeleg a nemzetközi sajtóban, ugyanakkor a tettei egészen mást irányt mutatnak. Néhány kérdésben nem enged, megmakacsolja magát. Például továbbra is az egységes, nagy Szovjetunióban gondolkodik, s a birodalmán belül gátolja az egyes népek demokratizálódási törekvéseit. Majdnem bizonyos, hogy nem enged a balti köztársaságok kérdésében, sőt kész elnyomni is az ottani függetlenségi törekvéseket. Egyre több ilyen tabutéma vetődik fel a részéről.
– Ez azt jelenti, hogy a szervezetünk hosszútávon nem számol vele?
– Ezt így azért még nem mondanám ki, de hamarosan elválik. Sajnos, csak látszólag nagy kaliberű politikus, a média tette azzá. Sztár. Ő már nem is a Szovjetunió, hanem a világ hőse, valójában korántsem az, néha kezdem azt hinni, hogy a képességeit tekintve kissé korlátolt, meggondolatlan, s első helyre teszi a jó szereplést, a páváskodást a televíziókban. Mindene a népszerűség, a show, mintha eltanult volna néhány trükköt Reagan elnöktől. Még szerencse, hogy a felesége, Raisza okos nő, mellette áll és segít neki. Minden döntést megbeszél a férjével. Számos rendelet kiadását, mint például a szigorú alkoholtilalom bevezetését δ találta ki. Itt, Németországban is vicctéma már ez. Gorbacsov az üzemlátogatás során odafordul az egyik munkáshoz: „Én vagyok Mihail Gorbacsov.” „Ó – kiált fel amaz meglepetten –, a felesége nélkül meg sem ismertem volna!”
Nevettek néhány másodpercig, aztán az Öreg megkérdezte:
– Hagyni fogja Közép-Kelet-Európa átalakítását?
− Azt igen, mert a nagy átalakító szerepében tetszeleghet az egész világ előtt, s mindennél többet jelent neki a népszerűség. Ez a mostani találkozó például azért fontos számunkra is, mert az előzetes információk szerint értékelni fogja a kelet-európai változásokat.
– Akkor végül is számíthatunk rá.
– Igen, de érzékeny, sértődékeny ember. Fejébe vette például, hogy le akarják járatni az amerikaiak. Annak ellenére, hogy Bush elnökkel felhőtlen a kapcsolata, mellreszívta, hogy kiszivárgott valami egy bizottságról, sajnos épp a miénkről. Maga tudja, Öreg, hogy nekünk a távlati tervezéssel kapcsolatosan elemzéseket kell készítenünk, s ütköztetjük a különféle véleményeket. Gorbacsov úr ügynökei ezek közül szerezhettek meg valamit és úgy veheti, mintha a kormányunk hivatalos álláspontja lenne, pedig nem az. Most valószínűleg kicsit duzzog és panaszkodni fog Kohlnak.
Elhallgattak, mert végre megérkezett Július. A sietéstől kissé lihegő hangon mindjárt a lényegre tért:
– Sajnos, csak a harmadik négyszemközti tárgyalás anyagát tudtam megszerezni, de ennek legalább a legfontosabb részeit. Voltak olyan szívesek, hogy még le is másolták, hogy ezzel se bajlódjunk – nyújtotta át a jegyzőkönyv példányokat. Bill rápillantott az anyag címére:
Mihail Gorbacsov harmadik négyszemközti tárgyalása Helmut Kohllal, az NSZK

kancellárjával, Bonn 1989. június 14. (A kelet-európai változások értékelése)

– Ez az Július, ezt vártuk... Na, akkor olvassuk át!

Kohl: (...) *Szeretnénk úgy tekinteni a látogatását, Gorbacsov úr, mint az oroszok és a németek közötti ellenségeskedés végét, és az őszinte baráti, jószomszédi viszony beköszöntét. Ezekkel a szavaké mindenki egyetért, aki az utcákon és a tereken üdvözölte önt. Kancellárként örömmel csatlakozom a lakosság érzelmeihez, s megismétlem, hogy tetszik nekem az ön politikája, és ön mint ember is rokonszenves nekem.*

Gorbacsov: *Köszönöm ezeket a meleg szavaikat. Nagyon jólesnek. Viszonozni szeretném a fogadtatást, és igyekszem, hogy ne okozzak csalódást. A lehető legőszintébben szeretném elmondani a következőket. Információink szerint az Amerikai Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Tanácsánál létrehoztak egy speciális csoportot, amelynek az a feladata, hogy a peresztrojkát és személy szerint engem lejár ássanak. Amikor Baker Moszkvában járt, nyíltan nekiszegeztük a kérdést. Kollégáival együtt egy kissé zavarba jött, de nem adtak egyenes választ, csak megpróbáltak meggyőzni arról, hogy ez nem igaz. Nekem azonban bizonyítékok állnak a rendelkezésemre arra vonatkozóan, hogy igenis létezik egy ilyen csoport. Úgy vélem, szövetségi kancellár úr, ön megérti, mit érzek ezzel kapcsolatban.*

Kohl: *Köszönöm az őszinteségét. Én magam nem hallottam semmi efféléről. Ha létezik is ilyen csoport, szerintem azt nem George Bush kezdeményezésére hozták létre, és nem azzal a feladattal bízták meg, amelyre ön célzott. Ha esetleg létezik, akkor is megfigyelő szerepkörrel rendelkezik, és nem a zavarkeltés a feladata. (...) Most pedig szeretnék néhány szót szólni közös barátainkról. Kertelés nélkül szeretném a tudomására hozni, hogy Erich Honecker komolyan aggaszt engem. A felesége éppen mostanában szólította fel az NDK fiatalságát arra, hogy fogjon fegyvert, és szükség esetén védje meg a szocializmus eredményeit a külső ellenséggel szemben. Egyértelműen arra célzott, hogy azok a reformokat végrehajtó szocialista országok alkotják ezt az ellenséget, amelyek a demokratikus folyamatokat ösztönzik, és a saját fejlődésük útját járják. Elsősorban Lengyelország és Magyarország járt a fejében. Ez mindenképpen furcsa kijelentés volt.*

Gorbacsov: *Milyen a kapcsolatuk Lengyelországgal?*

Kohl: *Lengyelország most igen nehéz helyzetben van. Mi azonban szeretnénk segíteni abban, hogy kilábalhasson a válságból. Csakúgy, mint az NDK esetében, ott sem szeretnénk, ha a helyzet destabilizálódna. Holnap François Mitterand Lengyelországba utazik. Megegyeztünk, hogy Franciaország nyújt elsőként segítséget Lengyelországnak – pénzügyi segítséget hitelek formájában. Azután George Bush megy Lengyelországba. Ami engem illett, magam döntöttem úgy, hogy harmadikként látogatok el Lengyelországba, a franciák és amerikaiak után. A lengyeleket és a németeket összeköti valami, idén lesz a második világháború kitörésének 50. évfordulója. Valószínűleg azokban a napokban látogatok majd el Lengyelországba. Szeretném, ha látogatásom hozzájárulna a németek és a lengyelek közötti kapcsolatok javulásához, bár tudatában vagyok annak, hogy ez nagyon nehéz lesz.*

Gorbacsov: *Támogatnunk kell a lengyeleket, nincs senki, akinek nagyobb tekintélye volna, mint Wojciech Jaruzelskinek.*

Kohl: *Mi is tervezzük, hogy Lengyelországnak pénzügyi segítséget nyújtunk. Ertem, mire gondol, Gorbacsov úr. Elég jó a kapcsolatunk a magyarokkal is. Azonban ott sem vennénk szívesen a destabilizálódást. Ezért mondom azt a magyaroknak, amikor találkozunk: a reformjaikat a belügyüknek tartjuk, szimpatizálunk velük. Azonban ha a tanácsunkra kíváncsiak, azt javasoljuk, hogy ne gyorsítsák fel nagyon az eseményeket, mert elveszíthetik az események feletti uralmukat, és a rendszer önmagát számolja fel. Az összes szocialista ország közül a legreménytelenebb a kapcsolatunk Romániával. Ott nincs semmi mozgás, teljes a sötétség és a stagnálás. Nem értem Ceausescut. Nem veszi észre, milyen nevetséges kultuszt hozott létre az országban? Nem tudom elhinni, hogy komolyan gondolja, hogy a románokat a világ legboldogabb népévé tette.*

Gorbacsov: *Valóban furcsa, hogy egy ilyen családi klánuralom kialakulhatott a civilizált Európa közepén, egy gazdag történelmi hagyományokkal rendelkező országban. Könnyen el tudnék képzelni ehhez hasonlót valahol másutt, például Koreában, de itt, a tőszomszédságunkban – annyira primitív jelenség.*

Kohl: *Én szeretem a bolgárokat. Ha összehasonlítja a világháború utáni első évek Bulgáriáját a maival – ég és föld, a haladás igen meggyőző. Bolgár küldöttek – vezetők és szakemberek – gyakran látogatnak el hozzánk. Nagyon modern fogalmakban gondolkodnak és lelkesen fogadják gazdasági tapasztalatainkat. Amennyire meg tudjuk ítélni, elég hatékonyan meg is valósítják saját gazdasági életükben a nálunk látottakat. Igazán kedvelem Todor Zsivkovot.* (Kérték felvételüket a Szovjetunióba – a szerző megj.) *Nagyon régóta van hatalmon, azt hiszem, 1956 óta, amikor én még javában érettségiztem. Nagyon rugalmas politikus. Többször találkoztam vele, és minden alkalommal kritizálta azokat a bolgár gazdasági vezetőket, akik nem tudták végrehajtani a feladatuk. Érdekes, hogy úgy beszél róluk, mintha nem is az ő köréhez tartoznának, és nem is ő adna nekik utasításokat, csak távolról szemlélné őket.*

Engem leginkább Jugoszlávia aggaszt. A gazdasága teljesen kifulladt és senki sem tudja, hogyan lehetne rajta segíteni. Gondolkodnunk kell azon, hogyan előzhetjük meg, hogy a Balkán váljon a destabilizálódás forrásává.

Már említettem, hogy a szocialista országoké és a Szovjet-unióval kapcsolatos politikánkban egyértelműen a belügyeikbe való be nem avatkozás elvét követjük. Azonban a be nem avatkozás politikája kétféle lehet. Az egyik változat az, hogy ülünk a páholyban és figyeljük, mi történik a színpadon, s amikor már majdnem vége a darabnak, fölállunk és azt mondjuk: mindezt előre láttuk. És hogy mi milyen okosak vagyunk. (...)

(Az anyag eredetije a Gorbacsov Alapítvány Archívumában, Anatolij Csernyajev jegyzetei között olvasható)

Végigolvasták a tárgyalás többi részét is, aztán az Öreg és Július a főnökükre nézett, várták, hogy megszólaljon.

– Érdekes, hogy inkább Kohl beszélt. Gorbacsov nem sokat árult el a Kelet-Európával kapcsolatos terveikből. Máskor többet és lelkesebben beszélt ezekről.

– Sok a Szovjetunión belül a gondja − jegyezte meg Július –, s nagyon kiborult attól az amerikai bizottságtól.

– Mondja meg a tanácsadóinak, hogy, tucatnyi hasonló bizottság működik, s nekünk is van az Államokban ellenzékünk. Ezt nem kell komolyan venni! Bush elnök bizalma töretlen a főtitkár úr irányában, s továbbra is mindenben együtt kívánnak vele működni.

– Ki kellene engesztelni valahogy.

– Igaza van, Július, majd ki fogjuk találni, hogy hogyan.

Kis szünet után Bill rátért az anyag szocialista országokra vonatkozó részeire, ezeket külön-külön, a saját értesüléseikkel kiegészítve értékelték, s utoljára hagyták Magyarországot.

– Ott holnap lesz a nagy nap, június 16-án rendezik meg az 56-os forradalom kivégzett miniszterelnökének, Nagy Imrének és társainak újratemetését, ami hatalmas ellenzéki demonstráció lesz.

– Számítani lehet valamilyen konfliktusra, véres összeütközésre?

– Nem, ez kizárt! Valamennyi oldal, még a radikális ellenzék is békés megemlékezést akar, ugyanakkor minél nagyobb publicitást. A kormány is kerül minden összeütközést, a rendre az ellenzék rendezőgárdájával együtt ügyelnek.

– Helyes, nem szeretnénk, ha a hamarosan odalátogató elnökünket zűrzavar és hatalmas tüntetési hullám fogadná.

Az Öreg tájékoztatta őket az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásairól, a kormány együttműködési készségéről, a kialakult politikai helyzetről.

*

A beszélgetés sokáig elhúzódott, az Öreg csak éjfél előtt ment vissza a lakosztályába. A nappaliban üresen találta a bőrkanapét. Arról volt szó, hogy Hedwig ezen alszik. Azt már nem, a kényelmes ágyát nem hagyja!

Bement a fürdőszobába, levetkőzött, lezuhanyozott, gondosan fogat mosott, aztán irány a hálószoba. A félhomályban csak annyit tudott kivenni, hogy ott fekszik a nő. Bebújt melléje és örömmel regisztrálta, hogy várták. Méghozzá kezdeményezően. A nő azonnal az altestéhez simult. Ez aztán sem sokat lacafacázik, gondolta. Hagyta, hogy a partner irányítsa.

Egy percbe sem telt, a nő kitárulkozott. Az Öreget kellőképpen inspirálta, hogy emlékezett Hedwig tangabugyis, félmeztelen testére. Ott látta lelki szemei előtt. Nosza!

– Végre újra az enyém vagy – mondta ekkor egy ismerős hang és hátul, a csípője magasságában a lábait erősen összekulcsolva rabul ejtette. A szorító combokról az agyába nyilallt a felismerés: azannyát, ez nem az NDK-s Hedwig!

– Judit!? – állt le, mint a villanymotor áramszünetkor.

– Hellóka, veterán szeretőm...

– Hogy kerülsz ide?

– Mondhatnám azt is, hogy szembekötősdit játszottam és eltévedtem a sok ágy között, de félretéve a tréfát: amikor megtudtam, hogy Tamara nélkül jöttél, gondoltam, megleplek, de amint látom, számítottál rám, sőt természetesnek vetted, hogy itt fekszem szétrakott lábbal.

– Igen – hazudta –, fogadtam magamban: az én Juditom biztosan itt vár, hogy törlesszen valamit a szexadósságából...

– Ezt már szeretem, Öreg! Újra a régi vagy. Na, kapcsolj rá újra! Miért is ne, ha már birtokon belül van? Megadta neki, amit kért.

*

Utána az ajtóig kísérte. Judit sietve távozott.

– Most már csak az a kérdés: hová lett a Hedwig? – morfondírozott magában.

A hálószobába visszatérve megtalálta a választ. Szappanoperába illő jelenet következett. A szekrényből kidugta a fejét az NDK-s lány:

– Elment?

− El.

– Azt hittem, a maga felesége – lépett ki mezítláb, sötétkék szoknyában, fehér blúzban, kis masnival a nyakában. – Összekapkodtam a holmim és elbújtam. Hát hallja, rámenős asszony volt.

− Az – bólintott az Öreg és kiment italért. Egy whiskyt és egy száraz martinit hozott. Hedwig már hálóingben volt, amikorra visszatért. Ott állt és várt.

– Hoztam egy martinit – nyújtotta neki.

− Kösz!

Miközben az italát kortyolta, arra gondolt, mi legyen?

– Küldjem ki a kényelmetlen bőrkanapéra, vagy inkább jó testvérkeként megosszam vele a helyem? Úgy döntött, hogy gentleman lesz.

Letette az üres poharat, ledobta a köntösét, lány felé fordult és felemelte a takarót:

– Parancsolj, kérlek!

– Csak utánad – nevette el magát Hedwig.

Lefeküdtek egymás mellé. Miután az Öreg nem kezdeményezett Hedwig felkönyökölt:

– Bírod még egyszer?

– Az erő velem van... – mosolyodott el az Öreg és lekapcsolta az olvasólámpát.

Egy ideig jól elvoltak, aztán megcsörrent a telefon. Az Öreg felvette. Azt hitte, Tamara, de őt már felhívta Bill lakosztályából.

– Hol a fenében van Judit!? – dühöngött Július.

– Hát nincs ott?
– Nincs, kiírta, hogy legyek csak készenlétben, itt van valahol a szállodában, összefutott egy régi barátnőjével.
– Biztosan traccsolnak, pletykálnak. Nyugodj meg, jönni fog, várd csak minél jobban felizgulva!
– Addig nem mehetnék át egyet Hedwiggel?
– Elment az eszed? Egy ilyen kajakos csajjal? Úgy lestrapálna, hogy hoppon maradnál a szerelmeddel – tette le a telefont nevetve.
– Nincs ott nála az a Judit?. Előbb dug még egy férfivel, mi? Micsoda kurva...
Az Öreg sejtette, hogy egykori szeretője meglátogatta Bilit is.

35. FEJEZET

1989. június 16.

Nagy Imre újratemetése

Június 16-án szép, tavaszias idő volt. A várakozásoknak megfelelően óriási tömeg gyűlt össze a Hősök terén. Nagy Imrének és négy társainak annak rendje-módja szerint megadták a végtisztességet. Az ellenzék mindent bevetett, hogy elérje fő célját. El is érte: a rendezvény óriási politikai demonstráció lett. A Fidesz új vezéralakja, Orbán Viktor igen kemény, reformkommunisták elleni frenetikus programbeszédével szinte berobbant a köztudatba. Nemcsak őt, de felszólaló társát, Rácz Sándort, az '56-os Munkástanács vezetőjét is akkor ismerte meg az ország. Sokunkban keltett értetlenséget, hogy beszéde végén Rácz – a „Boldogasszony Anyánk” katolikus templomi éneket intonálva − megénekeltette a Hősök terén összegyűlt tömeg egy részét.

Az események a terveknek megfelelően fegyelmezetten, úgynevezett konfliktushelyzet, karhatalmi beavatkozás, tömegverés és -oszlatás nélkül zajlott le minden helyszínen, ami mindkét oldal hathatós közreműködésének volt köszönhető. Pedig a háttérben mind a szélsőjobb, mind a szélsőbal is készült valamire. Egy radikálisabb munkásőrcsoport és egy északmagyarországi kommunista vezetői kör nem kis részben a belbiztonság nyomására letett róla. A hazai tárgyaló és egyezkedő, nyugodt légkört még nem ismerő, nyugatról hazalátogató kemény ellenzékieket is sikerült megfékezni. Ez egyrészt Mark Palmer amerikai nagykövetnek köszönhető. Vele együtt az angol és a francia nagykövet is felajánlotta a segítségét a külügyminisztériumnak, ígéretet tettek arra, hogy megkísérlik azokat a köröket befolyásolni, akik velük kapcsolatot tartanak, hogy az újratemetés tisztességgel folyjon le. Mark Palmer például személyesen találkozott Krassó Györggyel és közölte vele: *„Elvárjuk, hogy ezt az újratemetést ne zavarja meg semmi. Tudjuk, hogy önök ezt az időpontot akarják demonstrációra felhasználni, hogy zavart kelthessenek a Hősök terén. Nagyon kérjük önöket, ne csinálják, egyébként ha ezt teszik, mi sajnos nem tudjuk tartani a kapcsolatot ezentúl önökkel a továbbiakban, mert nem szeretnénk, ha politikai botrányok jellemeznék ezt a fajta kapcsolatot. Az amerikai követség nem engedheti meg ezt magának.”*

Krassó erre halálosan megsértődött. Olyannyira, hogy a társainak ezt elmondta és feltette a kérdést: hogy lehet az, hogy a komcsiknak a hatókörébe és befolyása alá kerülhet egy amerikai nagykövet?

Az is természetes, hogy nem látták szívesen a Hősök terén a kormány és az MSZMP részéről megjelenteket. Ez nem az ő napjuk volt. El kellett menniük, ha tetszett, ha nem, mert sokkal nagyobb baj lett volna az, ha bojkottálják az újratemetést. A rendezvény egyértelműen az ő nyakukba várta az 1956-os forradalom leverését és az utána következő véres megtorlási időszakot. Június 16-a sokat rontott nemcsak a konzervatív kommunisták, de még a demokratikus átalakítást segítő reformerek megítélésén is. Nem volt mit tenni, le kellett

nyelni ezt a békát.

Az aznap megjelenő Reform hírmagazin még rátett egy lapáttal azzal, hogy újabb piszkosságokat tárt fel a megtorlás időszakából. Közölte a híres perben Nagy Imre elsőrendű vádlottnak az utolsó szó jogán elhangzott beszédét:

– Bűnperemben sajnálatosan elmaradt a bizonyításkiegészítés és csak a vád tanúit hallgatták meg, a vád bizonyítékait vizsgálták. Szerény személyem szerint a bűnpernek a bűnösség megállapítása mellett az igazság felderítése is fontos feladata. A bizonyításkiegészítés tükrözik a vádiratban éppúgy, mint a vádbeszédben, amelyek nem az objektív tények és nem a történelmi igazság szellemében világítják meg a tevékenységemet, felelősségemet. Ezen az általános megállapításon túl részletekbe nem kívánok bocsátkozni, bízom abban, hogy a Tisztelt Bíróság az ügy és az anyag ismeretében vizsgálja meg az ellenem emelt vádakat és a felelősségemet is, és ezt a legjobb lelkiismerete szerint teszi. Az ügyész úr vádbeszédében reám a legsúlyosabb, tehát a halálbüntetés kiszabását javasolta. Többek között azzal indokolta, hogy a nemzet nem tud elfogadni olyan ítéletet, amely könyörületes lenne. Sorsomat tehát a nemzet kezébe teszem. Védőm felszólalása után az utolsó szó jogával elhangzott megjegyzéseimen túl nem kívánok élni, védelmemre semmit felhozni nem kívánok, várom az igazságos ítéletet.

A szokásos bírósági koreográfia szerinti események, majd az ítélethirdetés után az elnök kérésére így válaszolt:

− A halálos ítéletet a magam részéről igazságtalannak tartom, elfogadni nem tudom. Egyetlen vigaszom az, hogy a magyar nép és a nemzetközi munkásosztály felment a súlyos vádak alól. Úgy érzem, eljön majd az idő, amikor igazságot lehet szolgáltatni az én ügyemben. Kegyelmet nem kérek.

Ez is megmutatja a mártírhalált halt forradalmi miniszterelnök emberi nagyságát. Bármi is lehetett a Szovjetunió-beli korai múltjában, azt az utolsó éveinek tettei fényesen tisztára mosták.

A hírmagazin a következőket idézte Nagy Imrével kapcsolatban Méray Tibortól:

„Kétszer próbáltam megmenteni a szocializmus becsületét a Duna völgyében: 1953-ban és 1956-ban. Rákosi és az oroszok megakadályoztak benne. Ha most az én életemre van szükség azt bizonyítani, hogy a kommunisták nem mind a nép ellenségei, nagyon szívesen odaadom. Ezek után úgysem ér már semmit. Tudom, hogy lesz majd még egyszer egy Nagy Imre-per, amelyen rehabilitálnak és háromszor annyian jönnek majd a temetésemre, mint Rajkéra. Csak attól félek, hogy azok mondják el majd a gyászbeszédet, akik elárultak. (Méray Tibor: Nagy Imre élete és halála. Párizs. 1977.384. old.)

Kopácsi Sándor így emlékezett Nagy Imre mondására:

„A szenvedélyektől és gyűlölettől szőtt perben életemet kell adnom eszméimért. Szívesen adom. Ezután, amit Önök csinálnak belőle, úgysem ér semmit. Bizonyos vagyok benne, hogy a történelem elfogja ítélni a gyilkosaimat. Csak egy dologtól borzadnék: ha gyilkosaim rehabilitálnának. (Kopácsi Sándor: Az 1956-os forradalom és a Nagy Imre per. New Bruswick, New Jersey, USA 1980. 58. old.)

Idézzük csak még egyszer Méraytt, hogyan is mondta szerinte Nagy Imre? *„Csak attól félek, hogy azok mondják el majd a gyászbeszédet, akik elárultak."* Vajon ezen a június 16-i napon mi járhatott Nagy Imre egykori titkárának, Vásárhelyi Miklósnak a fejében? Eszébe jutottak-e a per során elhangzott mondatai?

„Tisztelt Népbíróság!

Ténybelileg nekem sincs hozzátennivalóm ahhoz, ami elhangzott. Én bűnösségemet elismertem, és jóllehet, soha nem hittem volna azt, hogy szocialista társadalomban bíróság elé kell állnom, szégyenkezve, mélységes fájdalommal kell most bevallanom, hogy teljes joggal vonnak engem felelősségre olyan bűncselekedetekért, amelyeket, ha nekem néhány esztendővel ezelőtt azt mondják, hogy én elkövetek, soha nem hittem volna el. (...) Hallatlan

fokú önhittség, elbizakodottság, a párttól való elidegenítés, a párttal való szembefordulás kellett ahhoz, hogy képes legyek elhinni azt, hogy az ország sok tíz– és tízezer becsületes kommunistája, munkása, parasztja, más kommunisták között csak mi vagyunk azok, akik meg tudnánk oldani a hibát, és mások nem? A mások pedig maga a párt volt, és így kerültünk szembe, így kerültem magam szembe a párttal, mert azt hittem, hogy a magam útján járva a párttal szemben, a párt nélkül tudok valamit tenni, és logikus, világos, hogy én ilyen körülmények között csak a bűn útjára kerülhettem. Én tudom, tisztelt Népbíróság, hogy a pokolhoz vezető út is jó szándékkal van kikövezve, és tudom azt is, hogy ez mit sem változtat azon a tényen, hogy bűncselekményeket követtem el. Mégis, kérem önöket, higgyék el nekem, hogy soha, de soha én nem akartam ártani a szocializmus ügyének. Tudom, eljátszottam azt a jogomat, hogy magamat kommunistának nevezzem, mert kommunista olyan dolgokat, amiket én tettem, nem tesz. Mégis, engedjék meg azt legalább, hogy azt mondjam, mindent megfogok tenni, hogy életem további során ismét kiérdemeljem a párt és a népnek a bizalmát. Tisztelt Népbíróság! Bármilyen is lesz az önök ítélete, én bízom az igazságosságban, és ígérhetem, amennyiben még az én szavamnak van valami legcsekélyebb hitele is, hogy az ítélet bármilyen is legyen, az én hitemet a szocializmusban, a szocializmus ügyében, a párt ügyében soha... megingatni nem fogja." (Vásárhelyi Miklós a Népbíróság előtt 1958. június 15.)

„Vásárhelyi Miklóst 1957. április 14-én helyezték előzetes letartóztatásba. A »népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedéssel vádolták az akkor még fiatal politikust. A Népbíróság Vida Mihály vérbíró által vezetett tanácsa pozitívan fogadta, hogy a megfélemlített, megtört ember megtagadta önmagát, tetteit, Nagy Imrét, így aztán amíg Maléteréket és társaikat felakasztották, Vásárhelyi ötéves börtönbüntetést kapott, amelyből összesen három évet töltött le. 1960. április l-jén szabadult. 56-os hős lett ő is, mint a többiek, egy ideig SZDSZ-es képviselő volt a parlamentben, a tőzsdeguru Soros György itteni alapítványi kuratóriumának elnöke." Amikor a Napi Magyarországban Molnár Balázs a fentieket megírta, Pető Iván egyebek közt így reagált rá: *„Vásárhelyi Miklós egy gyenge propaganda-lap koncepciós írásával szemben nem szorul védelemre. Soha nem tagadta, hogy Nagy Imre első kormányra kerüléséig hithű – mondjuk így – sztálinista volt. Mondott, csinált ennek jegyében mindent, amihez több éve nemcsak egyszerűen nincs köze, de éppen az e múlttal való szakításról szól azóta is az élete."*

Hogy Vásárhelyi valóban Nagy Imre árulója volt-e, a vérbíróság előtti beszédében a főnökére, annak megtagadására nincs közvetlen utalás. Lehet, hogy Méray idézetében Nagy Imre sem rá gondolt. Az azonban tény, hogy egy évvel korábban, ugyancsak június 16-án hasonló jelképes temetést rendeztek Párizsban a mártírhalált halt miniszterelnök végtisztességének megadására, s azon a magyarországi 56-os elítéltek nevében Vásárhelyi mondott beszédet. Az azonban mégiscsak érdekes, hogy miért egy ilyen embert választottak az események rendezői párizsi vezérszónoknak, s miért éppen ő lett az a legfontosabb személyiség az ellenzék népes táborából, aki a sajtónak 1989. június 16-a alkalmából nyilatkozott. íme, egy rövid részlet Lajos Júlia vele készített interjújából:

– Önök eredetileg nem járultak hozzá, hogy az MSZMP vagy a kormány nevében koszorút helyezzenek a sírra.

− A kérdés nem ilyen egyszerű. Az MSZMP hivatalosan kijelentette, hogy Nagy Imrét és társait jogilag rehabilitálta, de politikailag nem. Mi csak kifejezzük azt a véleményünket, ha Nagy Imre és társai nem kapnak politikai elégtételt, miért tisztelegnének előttük. Ezt ilyen körülmények között a családtagok nem tartják ildomosnak.

– Pedig az öt halálra ítélt kommunista volt...

– Valóban, sőt közülük Nagy Imre a kommunista párt alapító tagjai közé tartozott. Losonczy és Szilágyi párttagsága is az illegalitásból, még 1938-39-ból datálódik. Maléter Pál a második világháborúban partizánként harcolt a németek ellen. Ez különösen sokat nyom a latban, amikor az MSZMP kijelenti, hogy politikailag nem rehabilitálja őket.

− A megtorlások elől sokan külföldre menekültek. Most a temetésre mindenki megkapta a vízumot?

– Úgy tudom, igen. Még azok is, akik ha itthon maradnak, a kivégzettek listájára kerültek volna. Közülük talán a legkiemelkedőbb Király Béla, aki a Néphadsereg tábornoka volt, majd koncepciós per kapcsán börtönbe zárták, 1956 őszén szabadult, s a forradalom alatt a Nemzetőrség parancsnoka és Budapest védelmének a vezetője volt.

Az újratemetés kapcsán felvetődött egy olyan igény is, hogy tisztázzák az 56 utáni megtorlás 1958-as évének rejtélyeit. Érdekes dolgokat vallott a helyszínről egy technikus, aki a Nagy Imre-per lehallgatóberendezésének szerelőjeként vált ismertté. Beszámolója szerint 1958. január elején kérték meg, hogy menjen fel a Gyorskocsi utcai politikai börtön ötödik emeletére. Azt a feladatot kapta, hogy vegyen részt az ott lévő moziterem átalakításában. Először értetlenül nézett a főnökökre, mi szükség a mozi átalakítására, de a személyzet körében hamar szárnyra kelt: komoly vendégállományt várnak, s megértette, hogy sajátos „kultúrteremmé" kell alakítani, olyanná, mint a filmstúdiókban a belső jelenetek díszleteit.

A munkában rajta kívül még több szakember is részt vett. A festők kifestették a termet, az ácsok pedig elkészítették a terem belső faszerkezeteit. Úgy nézett ki, hogy volt egy oldalfolyosó, két bejárati nyílás, az ácsolt asztalok U-alakban álltak. A terem végébe került a gépház, ahová lépcsőn lehetett felmenni. Az U-alakú részen belül padsorok, jupiterlámpák voltak mind a négy oldalon, felvevőgépek kerültek a négy sarokra és óriási magnóberendezéseket is hoztak. Ez a fura készülékek nem szalaggal dolgoztak, hanem acélhuzallal. Borzasztó sok hanganyag fért egy nagy tekercs vékony acélhuzalra. Fent a mozigépházban is volt kettő ebből az acélhuzalos magnetofonból.

– Nekem kellett az U-alakú pulpitusszerkezetbe méterenként beszerelnem a mikrofonokat úgy, hogy a hanghatások mindenhonnan felvehetők legyenek – mesélte. – Utána, amikor elkészültem az egész asztalszerkezetet piros drapériával vontuk be, hogy ne láthassák a beszerelt technikát. A filmfelvevőgépek, jupiterreflektorok, a többi elektronika kábelei mind egy központi helyre, a mozigépházba vezettek, hogy onnan lehessen irányítani az események felvételét. A munkát én fejeztem be határidőre, február 10-re. Ez az időpont azért is fontos volt, mert előre bejelentették, hogy aznap délután két órakor egy bizottság jön, hogy az egészet átvegye. Már fél kettőkor telefonáltak, hogy menjek fel, vigyem a kulcsokat, mert az elvtársak megjöttek. Felmentem és beengedtem őket. Hatan vagy heten lehettek. Ezek egy részét már bentről ismertem: Biszku Bélát, Korom Mihályt, Csete alezredest, Béres őrnagyot. Mind civilben voltak.

A technikust megkérték, hogy mutasson meg mindent. Valamennyi mikrofonnál hangpróbát tartottak, megvizsgálták a jupiterlámpák kapcsolórendjét, világító erejét, ellenőrizték, hogy a zavartalan működéshez rendelkezésre áll-e a szükséges villamosenergia. Csak a filmfelvevő gépek nem voltak még ott. Amikor a szemle befejeződött, aláírattak vele egy papírt, hogy mindenért technikai felelőséget vállal. Utána kimentek és technikus bezárta az ajtót. Már elindultak, amikor a bizottságot kísérő főnöke után szólt:

– Hovatics elvtárs, akkor én most átadom a tárgyalóterem kulcsát. A főnöke hátrafordult, de nemcsak ő, a többiek is.

– Biszku Béla mereven rámnézett, megfagyott ereimben a vér. Néztek, de nem szóltak semmit. (...) Másnap egy magánzárkában találtam magam, aztán éjjel két óra felé bejött az őrszemélyzet, felkísértek a kémelhárító osztály főirodájába a tabunak számító 6. emeletre, ahol a szovjet tanácsadók is tartózkodtak. Biszku, Korom és a többiek együtt hallgattak ki. Hajnali fél négyig faggattak: hallottam-e arról, kik vannak bent, mit tudok Maléterről és a Dudás-csoportról? Én csak azt mondtam, hogy az őrszemélyzet mesélt egy, s mást, de nem érdekelt. Pedig többször is találkoztam Darvas Ivánnal, aki állítólag jól beszélt oroszul és Mészáros Ágival. Maléterről meg azt hallottam, hogy az egyik kihallgatáson belekapott valamelyik tiszt szájába és föltépte fülig. Visszakísértek a zárkámba, amely épp a

tárgyalóterem felett volt. Február 13-án este 11 körül lent megkezdődött a mozgás, dübörgés. Akkor kezdődhetett Maléter és Nagy Imre tárgyalása. Engem május 13-án elengedtek azzal, hogy figyelni fognak és senkivel sem beszélhetek arról, ami ott a Gyorskocsi utcában a tárgyalóteremben történt.

A fenti beszámolóból kiderül, hogy már februárban elkezdődött Nagy Imréék filmezéssel egybekötött tárgyalási cirkusza. Ám hamarosan abba is maradt, valahonnan szóltak, fentről vagy méginkább kintről, hogy abba kell hagyni a pert. Csak Szilágyiét folytatják, őt külön kezelik, áprilisban elítélik és ki is végzik. A többieknél érhetetlen öthónapos szünet kezdődött. Ennek titkát még 1989 júniusáig sem sikerült megfejteni.

Nézzük csak sorjában! 1958. január 16-án egy újságíró-küldöttség előtt hangzott el először, hogy Nagy Imrének felelnie kell a tetteiért. Addig mindenki úgy tudta, Nagy Imre és társai menedékjogot élveznek Romániában. Itt kell megjegyezni, hogy egy évvel korábban, amikor még Molotov és Malenkov hatalmon volt, Rákosi és Nagy Imre hatalomba való esetleges visszahelyezése is felmerült. A Hruscsov elleni első sikertelen puccs után azonban Nagy Imre két mentorát leváltották, így moszkvai patrónusok nélkül maradt. A támadás akkor azonban még nem indult el ellene. 1958 elején is még csak szép csendben kezdtek tárgyalgatni, hiszen nem készülhetett el a „produkció" végleges forgatókönyve.

Február végén magasrangú magyar párt- és kormányküldöttség látogatott Romániába. Kádár, Apró és Kállai több beszédet is tartottak, de ezekben egyszer sem fordul elő Nagy Imre neve.

Márciusban Hruscsov vezetésével egy szovjet küldöttség járt Magyarországon. A szovjet főtitkár több beszédében kikelt Rákosiék ellen, de Nagy Imre neve csak a csepeli felszólalásában fordult elő, igen enyhe szövegkörnyezetben. Egyes történészek szerint a Hruscsov és Eisenhower amerikai elnök tárgyalásainak előkészítése miatt állították le a pert.

Áprilisban kirobbant a szovjet-jugoszláv ellentét, Titóékat revizionistának bélyegezték, s április végén már Nagy Imrééket is összekapcsolták velük.

Májusban már általánossá vált a revizionizmus elleni támadás a magyar sajtóban. A Népszabadság május 11-ei számában Kádár János már az áruló Nagy Imréről beszélt. Május 21-én a JKSZ kongresszusáról cikket közlő Népszabadság – ezt a Pravda is átvette – már többször kitért Nagy Imre revizionista tevékenységére. Néhány nappal később Moszkvában összeült a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testülete, s ott már ellenségnek számított Nagy Imre. Az erről szóló május 28-ai tudósítás idézi a felszólaló Mehmed Shehu albán miniszterelnököt, aki kimondta, hogy Nagy Imre az imperializmus lakája, a magyar nép ellensége. Hogy Kádár titokban konzultált-e más testvérpárt vezetőjével, arról nem tudni, mint ahogy arról sem, hogy ki milyen utasításokat kapott volna a szovjet főnököktől. Minden valószínűség szerint a moszkvai VSZ-ülésen dőlt el Nagy Imre és társainak a sorsa.

Júniusban egy expresszvonat sebességével pörögtek fel az események, a hazai sajtót néhány nap alatt felkészítették, a pergépezet beindult.... Jó két hét alatt „lezavarták", s június 16-án ki is végezték Nagy Imrét. Akárcsak a Rajk-per idején, ezúttal is a külön utakra kalandozó Jugoszlávia miatt kellett bűnbakot keresni?

36. FEJEZET

Jó csapdának bizonyult a négyesfogat

– Micsoda véletlenek vannak – gondolta Árpi, amikor egyszerre pillantotta meg a parlamenti kupola egyik végében Alpakkást, a másik végében pedig Matyit. Az utóbbi intett és azonnal elindult feléje. Közben Alpakkás is jelezte egy fejbiccentéssel, hogy bemegy a büfébe, ott várja.

– Szevasz, de jó, hogy összefutottunk – kezdte a titkos társaság amerikai szekciófőnöke.

– Mit keresel itt?

– Az egyik legfontosabb embernél jártam. Épp ezért téged is meg akartalak keresni.
– Miről van szó?
– Neked vannak ugye, kapcsolataid a német szervezettel?
– Igen, régebben én voltam az egyik összekötő.
– Nos, lenne üzenet a számukra!
– A titkos társaság részéről?
– Ha Emilékre gondolsz, akkor nem. Ok egy kicsit elszakadtak a napi politikai valóságtól. A mi szűkebb körünknek kell ezt a szerepet átvenni. Próbálj meg kapcsolatba lépni valakivel Bonnban, s ezúttal tőlünk vigyél üzenetet!

Félrehívta és öt perc alatt elmondta, hogy mi június második felének legfontosabb célkitűzése:

– A Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások mellett az a legfontosabb, hogy segítsük azokat reformerőket, amelyek ki akarják szorítani az MSZMP felső vezetéséből a konzervatívokat. Német barátaink próbáljanak hatni valahogy Horváth nagykövetre, rajta keresztül pedig „csendes forradalmár” társaikra. Fontos a számunkra, hogy ez a vonal erősödjön, még jobban önállósodhasson a kormány, s egy olyan új pártvezetés irányítsa az MSZMP-t, amely hathatósabban segíti az átalakulást.
– Ez az amerikaiak elvárása is?
– Igen. Azon munkálkodunk itthon, hogy mire Bush elnök idelátogat, már ne Grósz legyen az első számú vezető, akivel tárgyalnia kell, s jó lenne, ha ehhez kintről is segítséget kapnánk.
– Rendben van.
– Utazz ki mielőbb, aztán majd leülünk és átbeszéljük a dolgokat − mondta, vállonveregette és már rohant is.

A büfében Alpakkás rosszkedvűen fogadta:

– Mit akart az a tudálékos szarkeverő? – kérdezte.
– Semmit, csak elhadart néhány dolgot, kíváncsiskodott, de nem tudtam neki semmit se mondani.
– Helyes. Vigyázzon vele, mert többpályás játékos, az amcsik embere és sokat kavargat az ellenzékiek körében!
– Tudom. Mi van Karcsival?
– Kesereg amiatt, hogy sokan elfelejtik, milyen sokat tett az elmúlt két évben az országért, a párttagság jó részét ellene hangolták. Egyesek már kerülik, szóba sem állnak vele. Kicsit kiábrándult, fel kellene lelkesíteni.
– Igen, de sokkal többet segítene a hangulatán, ha elmenne egy-két napra vadászni, kikapcsolódna, feltöltődne egy kicsit.
– Menne, de ebben a helyzetben egy percre sem teheti ki a lábát.
– Hát igen, most kellene résen lennie, mert előbb-utóbb a fejét követelik.
– Szomorú, hogy sorra cserbenhagyják, még azok is, akikről azt hitte, hogy a barátai.
– Mocskos dolog a politika.
– Németh Miklóst sem érti: ő csinált miniszterelnököt belőle, s most megy a saját feje után, nem kéri ki a véleményét.

*

A Nagy Imre-temetést követően az ellenzék népszerűsége ugrásszerűen megnőtt, míg (ahogy az várható volt) sokak szemében az MSZMP lett az 56-os forradalom leverője, sokszáz kivégzett hóhéra – függetlenül attól, hogy a 89-es vezetés már egészen más volt, s csupán egyetlen személy, Nyers Rezső képviselte az 57-58-as megtorlásban résztvevőket. Egy ilyen „bűnös” párt nem számíthatott sikerekre, ezért a reformkörök, a reformerek oldaláról is egyre nagyobb lett az elvárás, hogy át kell alakítani a pártvezetést.

Más volt a helyzet a kormánnyal. Ha Magyarország 1989-es második negyedévét nézzük,

Németh Miklós több irányban is ügyesen lavírozva „barátkozott” és jelentősen javította az ország nemzetközi megítélését. Óvatos duhaj lévén Gorbacsov oldaláról már a tavasz elején bebiztosította magát, amint erről már korábban szó volt: szabad kezet kért és kapott az átalakításra a szovjet főtitkártól. Idejekorán megértette, hogy Kelet-Európa átalakítását illetően az USA háttérhatalmi körei sok mindenben megállapodtak Gorbacsovval. Pontosan tudta azt is, hogy komoly pénzügyi és politikai erők munkálkodnak azon, hogy külföldről vezényeljék, irányítsák az előbb-utóbb sorrakerülő politikai fordulatot. Valahol azt is eldöntötték, hogy ebben Magyarország lesz a faltörő kos.

Jól lavírozott az USA irányában is: egyre gyakrabban teniszezett, kocogott együtt Mark Palmer amerikai nagykövettel. Találkozóik rendszeressé váltak, nagy segítséget jelentett neki, hogy kikérhette Mark véleményét, fontosabb kérdésekben egyeztethetett vele. Jó kapcsolatuknak köszönhető, hogy Palmer nagykövet is hathatósan közreműködött abban, hogy a Nagy Imre-temetés békés, konfliktusmentes lett. Összekötötte őket Németh rövid „amerikás” múltja, hogy kint tanult egy ideig ösztöndíjjal a Harvard egyetemen, s közös barátjuk volt Demján Sándor. A miniszterelnök sejtette, hogy nem húzódhat sündisznóállásba a Nagy Imre-temetés ellenzéki sikere után, s nemcsak a pártnak, de a kormánynak is lépnie kell. Méghozzá Bush amerikai elnök budapesti látogatásáig! Ezért is bátoríthatta a „csendes forradalom”-beli társai, Horváth István nagykövet németeknél tett kezdeményezéseit, s az itthoniak, Horn Gyula külügyminiszter és Kovács László külügyi államtitkár újabb és újabb, forradalminak számító elgondolásait

Meg kellett mutatni nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi közvéleménynek is, hogy ők a nagy átalakítók, mindenben segítik a reformokat és urai a helyzetnek. E politika népszerűsítésére meg kellett nyerni, a maguk oldalára kellett állítani a nyugati médiákat.

A „csendes forradalmárok” kezdeményezték, hogy engedélyezzék a jelentősebb nyugati rádió és tévéállomások magyarországi képviseletének megnyitását. Politikailag jelzésértékű volt a Horn-Kovács-Horváth hármas első akciója, a Szabad Európa Rádió legális budapesti működésének engedélyeztetése. Horváth nagykövet több alkalommal is tárgyalt Münchenben a SZER vezetőivel, majd a képviseletükkel kapcsolatos tervezetet eljuttatta Budapestre. A javaslat óriási vihart kavart, az MSZMP agitprop-osztálya keményen ellenállt, de hatalma már csökkent, sikerült megszerezni az engedélyt.

Horváth nagykövet többször találkozott Bonnban a Kohl kancellárhoz közelálló Peter Tamm-mal, a Springer-médiabirodalom elnökével, s tájékoztatta a magyarországi eseményekről és felhívta a figyelmét arra, hogy a magyar piac előbb-utóbb a nemzetközi sajtó versenyterületévé válik, érdemes lenne elsőként lépni. A Demján Sándor bankjához tartozó Reform Kiadóval már kapcsolatban állt Peter Tamm, látta a Mai Nap című napilapjuk és a Reform hírmagazin sikerét, így elsők között alapította meg a Ferenczy-kiadóval a budapesti közös vállalatát. Ez újabb győzelmet jelentett a „csendes forradalmároknak”, mivel a Springer-konszern zászlóshajója, a Die Welt megkülönböztetett figyelemmel tudósított a magyarországi eseményekről.

Németh Miklósnak azonban mindez kevés volt, nagyobb lépésekre volt szüksége ahhoz, hogy meggyorsíthassa az MSZMP-től, a „bűnös párttól” való, egyelőre alig észre vehető elszakadását. Még Grósz volt a főtitkár, az első számú vezető. Sokat köszönhetett Grósznak, de a politika nem ismeri a hála fogalmát. A barát – ha egyáltalán az lett volna, de sohasem volt igazán az – feláldozható a játszmában, ha a kitűzött cél elérése azt kívánja. Grósz pedig már akadályává, lassítójává, sőt néha ellenlábasává vált a további demokratizálódásnak. Nem tudni, hogy Palmer nagykövet milyen tanácsokkal látta el Némethet, de egyszer csak eljött az ideje, hogy „csendes forradalmár” csapa a belső átalakítási folyamat erősítése és támogatása céljából jól megtervezett, hathatós akciót szervezzen. Méghozzá külföldön, a pénzügyi segítséget nyújtó NSZK-ban. Ha ugyanis onnan jön a változást igénylő ajánlás, annak sokkal nagyobb súlya van. Ehhez persze szükség volt itthon egy olyan szövetségesre, aki népszerű és

tekintélye van.

Pozsgay Imrére esett a választás, mert egyfelől ő bőszült fel legjobban az elvetélt gazdasági szükségállapot miatt, másfelől már korábbi utazása során, bécsi nyilatkozatában is kimondta Grósz alkalmatlanságát. Úgy intézték tehát, hogy Pozsgayt kihívják Bonnba. Horváth nagykövet megszervezett a részére néhány fontos megbeszélést, majd örömmel közölte Pozsgayval, hogy a Bundestag „napirendre tűzi" Magyarországot. Ennek szellemében egyeztették Pozsgayval a szükséges otthoni lépéseket.

Eközben a „magyar ügyben" több német párt együttes határozati javaslatot bocsátott bocsátott az NSZK Szövetségi Gyűlése, a Bundestag elé:

(...) A Bundestag megelégedéssel vette tudomásul a Közös Piac és Magyarország között létrejött együttműködési és kereskedelmi megállapodást. A Bundestag felkéri a szövetségi kormányt, hogy támogassa Magyarország beadványát a tizenkettekkel kezdődő politikai párbeszédre. A Bundestag felkéri a szövetségim kormányt, hogy a Közös Piacban hatékonyan járuljon hozzá ahhoz, hogy a Közös Piac és Magyarország közötti együttműködés tovább erősödjék. Ezáltal lehetővé kell tenni, hogy

– a Magyar Népköztársaság képviselete a Közös Piacnál megvalósuljon,

– a Magyar Népköztársaság időben értesüljön a közös piaci normák változásairól, megkezdődjenek a tárgyalások a Montánunió és Magyarország között azzal a céllal, hogy megállapodás szülessen, és ezen a területen lépésről lépésre több piaci lehetőséget kell biztosítani,

– az Európai Beruházási Bank vizsgálja felül pénzügyi lehetőségeit, amelyek a magyarországi beruházások fokozódását eredményezhetik,

– Magyarország kapjon lehetőséget néhány EurreM-programban való részvételre. (...)

Minő véletlen, hogy a magyar ügyben beterjesztett határozati javaslatot a Bundestag június 22-én, egy nappal az MSZMP KB ülése előtt szavazta meg, s azt számos hírügynökség, köztük az MTI is közölte, így a KB-tagok megismerhették. Az is micsoda „véletlen", hogy ugyanekkor, június 22-én Hans-Dietrich Genscher NSZK-külügyminiszter Washingtonba látogatott és Bush elnökkel, valamint James Baker külügyminiszterrel együtt elemezték a kelet-európai, különösen a lengyel és a magyarországi helyzetet. Mindemellett még Nyers Rezsőt is vendégül látták Bonnban, s szinte onnan utazott haza a KB-ülésre. Nyers úgy viselkedett a németeknél, mint aki teljesen tudatában van annak, hogy ő fogja felváltani Grószt a főtitkári székben.

Ilyen koncentrált előkészítés és nyomásgyakorlás után kezdte meg 23-án kétnapos ülését az MSZMP KB. Ám ezen nem egészen az történt, amire a „csendes forradalmárok" és a nyugatnémetek gondoltak. Azt hitték, hogy Grószt megbuktatják, s Nyers vagy Németh Miklós lesz az utóda, aztán az új vezetés előkészít egy kongresszust, azon a reformszárny feloszlatja az MSZMP-t és egy nyugati típusú szociáldemokrata pártot alakít helyette.

Grósz sem tétlenkedett: a tanácsadói – köztük Alpakkás – olyan megoldást találtak ki, amivel ha csak részben is, de megmenthette pozícióját. A ravasz ötletet ellenfeleik bevették, s a KB-beli erőviszonyok is a malmukra hajtották a vizet. A pártbeli változás lényege az volt, hogy a csúcson ne egy ember legyen, hanem a jövőben egy négytagú elnökség. Ez úgy lett kitalálva, hogy minden aspiráns kapjon valamit. Nyerset sikerült leszerelni azzal, hogy ő lett a párt elnöke, Pozsgaynak pedig felcsillantották az államelnökség lehetőségét, így már ő sem akarta feloszlatni az MSZMP-t. Németh Miklóst pedig – és persze Pozsgayt – megnyugtatta az, hogy bekerülve a négytagú elnökségbe, egyenrangúak lettek a főtitkárral. Az egésznek a kitalálója, Grósz lett az igazi győztes, mert nem sikerült félreállítani, időt nyert, s meggyengülve ugyan, de megtarthatta a hatalmát, a „négyesfogattal" sikerült a pártszakadást elkerülni, átmenetileg egységben tartani a különféle erőket.

– Szegény Pozsgay nem fogta fel, hogy belelépett Grósz csapdájába – mesélte Árpinak ujjongva Alpakkás. – Azt hitte, hogy eljött végre az ő ideje. Nézte vasárnap a tévét?

– Igen, láttam, amikor a döntés után behívták A Hétbe az új „né-gyesfogatot”.

– Karcsi mesélte: abban állapodtak meg, hogy Nyers beszél és a műsoruk végén hivatalosan ő jelenti majd be, milyen szerepet szánnak Pozsgaynak. Hát, kérem tisztelettel, az a politikai pojáca annyira türelmetlen volt, hogy nem tudta kivárni, amíg Nyers a mondókájában rátér a témára. Átvette a szót és lelkes hangon közölte a tévénézőkkel, hogy ő lesz majd a köztársasági elnök.

A „csendes forradalmároknak” csalódást okozott Pozsgay a becsvágyával, taktikázásával. Volt egy előnye is ennek a nem várt változásnak. Megtudták, hogy kire számíthatnak, s egyértelművé vált, hogy ha már Németh Miklós is egyenrangú a másik hárommal, akkor a saját útjukat járhatják.

Az új helyzetben a „csendes forradalom” külügyi vonala, Horn Gyula, Kovács László, Horváth István nagykövet már bátran folytathatta a „nyugati nyitást”. Több olyan lépést is kezdeményezhettek, ami az ország Varsói Szerződési tagsága miatt szinte bűnnek számított.

Magyarország még február 24-én csatlakozott a genfi menekültügyi konvencióhoz, március 17-én pedig az ENSZ menekültügyi konvenciójához. Erre elsősorban azért volt szükség, hogy felhívják a nemzetközi közvélemény figyelmét a Romániából egyre nagyobb számban Magyarországra menekülő erdélyiekre. Akkor a „csendes forradalmárok” közül még senki sem sejtette, hogy ez a lépés lesz az egyik elindítója egy egészen másfajta következménnyel járó menekülthullámnak.

Volt egy másik bátor lépésük is, ami még nagyobb horderejű lett, s talán kiváltotta az NDK-sok nyugatra áramlását. Hogy kinek az ötlete volt, akkoriban csak nagyon kevesen tudhatták, de annyi bizonyos, hogy ez is a „csendes forradalmárok” vezető személyiségeihez kötődött. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha úgy gondoljuk: Németh Miklós, aki a külügyek egy részét is „kézben tartotta”, de fél szemmel keletre és a VSZ-tagállamokra is figyelt, nem akarta exponálni magát ebben az ügyben. Kifejezetten jól jött neki, hogy Horn radikálisan kiállt reformügyekben, s néha – persze csak a párt szempontjából – felelőtlen lépéseket is megengedett magának. így természetes, hogy Németh Miklós rábízta, legyen csak ő az a nemzetközi közszereplő, aki osztrák kollégájával, Mock külügyminiszterrel elsőként vágja át július 27-én nyugati határunkon a vasfüggönyt. Ez a hírhedt „szocialista-lágerkerítés” az osztrák határ mentén 260 kilométer hosszúságban húzódott. A főleg szögesdrótból álló műszaki zárat egykori aknamezőkre telepítették, építése mai árakon többmilliárd forintba került. Megakadályozta a zöld határon való átjutást, a figyelő rendszerek miatt már a megközelítése is nehéz volt, az átjutás pedig szinte lehetetlen. Tűzparancs volt érvényben, s nem tudni, hány menekülőt lőttek ott le a hatvanas évek közepe óta.

Bölcs döntés volt a kormányfő részéről, hogy az átvágását Hornra bízta, már csak azért is, mert ha a VSZ vagy az MSZMP nagy felhördüléssel reagál, akkor lesz kire hárítani a felelősséget. Horn is tudhatta ezt, de nemcsak ekkor nem félt, hanem az ezt követő hónapok során sem, amikor szinte elszemtelenedve, már-már pimaszul, de – s ezért dicséretet érdemel – bátran nemet mert mondani egyes VSZ-tag-államok, így például Románia és az NDK követelésére.

1989 JÚLIUS

37. FEJEZET

Aczél megdézsmálja Kádár Páncélszekrényét

1989 JÚLIUS

– Grósz elvtárs kocsija megállt a Pártközpont előtt – jelentette a megbízható őrparancsnok.

– Köszönöm – mondta Aczél. Előbb kell odaérnie, gondolta. Pontosan kiszámította az utat.

Szapora léptekkel indult el a folyosón. Épp a liftek elé ért, amikor a felvonó ajtaja kinyílt. A főtitkár lépett ki gondterhelten:

– Jó reggelt! – köszöntötte.

– Jó reggelt, Aczél elvtárs!

– Szomorú ez a mai nap.

– Igen, már tájékoztattak. Döntenünk kell a temetéséről.

– Igen. Meg kell adni Kádár elvtársnak a méltó végtisztességet!

– Talán neked kellene ezekben a nehéz pillanatokban ott lenned Mária néni mellett. Végtére is sok éven át te vitted színházba.

– Egyetértek, felkeresem.

– Én meg beszélek az elnökséggel, illetve csak beszélnék, mert Nyers elvtárs és Németh Miklós Bukarestbe utaztak. Ma kezdődik a Varsói Szerződés tagállamai vezetőinek csúcstalálkozója.

Grósz már menni akart, de Aczél komor arcot vágva megszólalt:

– Szerencsétlen egybeesés, hogy a Legfelsőbb Bíróság Elnökségi Tanácsa éppen ma rehabilitálja Nagy Imrééket.

– Épp ma?

– Igen, mintha csak erre vártak volna. Nagy Imrét, Donáthot, Gimesit, Tildyt, Malétert, Kopácsit meg három társukat.

– Valóban nem szerencsés.

– Ebben a mai helyzetben nem lenne célszerű beavatkozni az igazságszolgáltatás menetébe, az ellenzék még tőkét kovácsolna belőle.

– Egyetértek. A bíróság független kell, hogy legyen.

– Ha már így összefutottunk, lenne egy kérésem.

– Csak nem akarsz te is beszédet mondani a temetésen azok után, hogy az utóbbi időben Kádár elvtárs mellőzött?

– Nem, mást kérnék. Tudod, hogy anyagot gyűjtök az emlékirataimhoz. Engedélyezhetnéd, hogy megnézzem a páncélszekrényét?

– Kádár elvtársét? – döbbent meg Grósz.

– Igen, természetesen nem most, majd valamelyik nap. Tudod, lehetnek olyan iratok, dokumentumok, amelyeket felhasználhatnánk a Társadalomtudományi Intézetben, meg én is kontrollálhatnék néhány régi eseményt, fontos időpontot az elmúlt három évtizedre vonatkozóan.

− Hát...

– Te tudsz például valamit a Snagovi naplóról?

– Igen, tavaly olvastam. Nagy Imre írta három iskolai füzetbe.

– Kádár elvtárs is olvashatta?

– Ebben biztos vagyok. Vagy Berecz vagy a Belügy mutathatta meg neki. Úgy tudom, elolvasta, de utána nem szólt semmit.

– Másként alakult volna Nagy Imre sorsa, ha Kádár 58-ban ismeri meg a napló tartalmát?

– Talán, de Nagy Imrének akkor is meg kellett volna halnia.

– Kíváncsi vagyok, mi lehet azokban az iskolai füzetekben.

– Kádár páncélszekrényében nem fogod megtalálni, ő azt követően, hogy megkapta, mindjárt visszaadta. Nyírinél, a legfőbb ügyész helyettesénél volt, de odaadhatta Nagy Erzsébetnek.

– Majd utánanézek. Azért remélem, találok még néhány érdekes történeti dokumentumot, feljegyzést. Ha átnéztem a páncélszekrényt, tájékoztatlak.

– Köszönöm, nézd csak át! Végtére is ez a te reszortod...

Aczél bólintott, még egy köszönésfélét is intett a főtitkárnak, aki sietve távozott.

*

Aczél várt. Tudott várni. Senkit sem avatott be magánakciójába. Azon az 1989-es júliusi napon az MSZMP KB-elnökség tagjai el voltak foglalva, Nyers Rezső, az elnök és Németh Miklós még Bukarestben tartózkodott, Grósznak és Pozsgaynak is sok dolga akadt, nemcsak ők a párt fontosabb politikusai a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásra koncentráltak, s az ország kritikus gazdasági helyzetével foglalkoztak. Az utóbbiban halvány reménysugarat jelentett, hogy a hét vezető tőkés ország azt tervezte, a hónap közepén bejelentik, hogy összehangolt gazdasági segélyt nyújtanak Magyarország és Lengyelország számára.

Kádár páncélszekrényének tartalma ekkor még senkit sem érdekelt. Talán kegyeleti okokból nem.

– Bizonyára megvárják a július 14-ei temetését – gondolta Aczél. Megvárta, amíg az embere átveszi a szolgálatot, csak akkor ment oda. Jól kiszámította az időpontot. A megbízható kormányőr nem volt egyedül. Nem baj. Ha valaki jelenti, az sem probléma.

– Fogja Kádár elvtárs irodájának kulcsait és kísérjen fel – mondta határozottan, s nyomban hozzátette: – Grósz elvtárssal megbeszéltük, hogy átnézem a feljegyzéseit, hátha hátrahagyott valamit a végtisztességgel kapcsolatban.

A tiszt bólintott és elővette. Aczél tudta, hogy minden ott van a kezében, nemcsak az íróasztalkulcsok, de a páncélszekrényé is. Előrement. Embere követte. A lifttel mentek fel. A pártközpont ilyenkor koraeste már nagyjából kiürült. Csak nehogy meglássa valaki, amikor bemennek. Szerencséje nem hagyta el, senki sem sétált arra.

– Ha más időket imánk, most nem temetnék, hanem bebalzsamoznák Kádár elvtársat - jegyezte meg a tiszt.

– Nem hiszem, hogy Kádár elvtárs Sztálin példáját követné, a mauzóleumok kora különben is rég elmúlt.

Az oly sok titkot megélt egykori elsőtitkári, legutóbb pártelnöki iroda a tisztítószerek illatát árasztotta. Nemrégiben alaposan kitakaríthatták. Nem sokat változott azóta, hogy Aczél sok-sok hónappal korábban utoljára ott járt.

– Nyissa ki az íróasztalt és a páncélszekrényt is – mondta emberének, aztán letette a táskáját és beleült Kádár székébe. Milyen érdekes, sohasem vágyott arra, hogy elfoglalja a helyét.

– Biztosan Mariska néni is bejön majd, hogy átnézze férje holmiját − jegyezte meg a tiszt.

– Igen, épp ezért ügyelni fogunk arra, hogy minden a helyén maradjon.

Úgy tett, mintha a páncélszekrény nem is érdekelné. Kihúzta a már kinyitott íróasztal egyik fiókját, kivett néhány iratot. Fölösleges papírok. Unott arccal belelapozott. Régi ügyek, a XIII. kongresszusról szóló feljegyzések.

Az embere felé fordult:

– Hozna egy kávét, nekem is, magának is?

– Igen, Aczél elvtárs – húzta ki magát és sarkonfordult.

Távozása után várt egy kicsit, kinyitotta az ajtót, hogy hallhassa, mikor jön majd vissza, aztán a páncélszekrényhez sietett. Gyorsan kiemelt mindent, amit a legfelső polcon talált. Az asztalra tette, átnézte a dossziék címét. Gyorsan szelektált. Az érdekesebbeket külön oszlopba helyezte, a többit visszavitte. Jöhetett a következő polc. Onnan is mindent kirámolt. Ezek már a nyolcvanas évek ügyei, érdekesebbek. A fele a kiválasztott stócot gyarapította. Arra most nincs idő, hogy mindent átnézzen. Gyorsan kellett dolgoznia. Újabb iratok. Ezeket is megdézsmálta. Az emléktárgyak nem érdekelték, azok jók lesznek Mariska néninek. Már az alsó polcokon járt, amikor az egyik iratgyűjtőn a saját nevét olvasta.

– Na végre!

Felkapta az egész iratköteget és az íróasztalhoz sietett. Ebbe most már belenézett. Igen: az, amire számított! Kádárt tájékoztatták a titkos társaságáról. Rohadt árulók... Néhány panaszos levél mellőzött íróktól, filmesektől, párttagoktól. Igen, valóban csak egy bizonyos kört

engedett érvényesülni. Még hogy az ország eladósodásáért, a nagy nyugati kölcsönök felvételéért ők is felelősök lennének? Hazugság.

A táskájához nyúlt, kivette belőle a magával hozott régi kongresszusi, KB-ülési jegyzőkönyveket és azok közé tette, amelyeket visszarakott a helyére. A többit, a kiválogatott dossziékat belecsúsztatta a táskájába. A csere megtörtént. A nagyja már az övé volt. Elrendezte a páncélszekrény polcait. Úgy gondolta, itt végzett, de ekkor észrevett egy elhasználódott iratgyűjtőt. Kezébe vette és belelapozott. Kézzel írott rövid feljegyzések, némelyik inkább firkálgatás.

− A mindenit!

Kádár sajátos személyzeti sakkozgatásai? *Majasit le kell váltam”... „A bajszos lesz a KB gazdaságpolitikai osztályának a vezetője...”*

– Ki a bajszos? Rajtam kívül nem sokan voltak bajszosak – töprengett, aztán a papír másik oldalán megtalálta a nevet: Németh Miklós.

– De hiszen neki sohasem volt bajsza.

„Úgy tajékoztattak, hogy volt bajsza, csak levágatta” – olvasta a firkálgatások között.

Volt egy olyan érzése, hogy jön valaki. Gyorsan összecsukta az iratgyűjtőt és visszasietett az íróasztalhoz. Még annyi ideje maradt, hogy azt is betegye a táskájába.

Odaát akkor nyílt a titkárság ajtaja. A táskát gyorsan letette a lába mellé és újabb fiókot húzott ki.

– Frissen főzettem, Aczél elvtárs, jó erős kávé – mondta a tálcával belépő tiszt és letette eléje az asztalra.

– Köszönöm, látom, hogy magának is hozott. Igyuk meg! Percekig a kávéval foglalatoskodtak, tejport is kevertek hozzá, aztán
kortyolgatni kezdték.

– Maga elégedett a jelenlegi beosztásával? – kérdezte az emberét.

– Igen, Aczél elvtárs, köszönöm, hogy korábban segített.

– Mikor esedékes az előléptetése?

– Hát, az még odébb van.

– Majd szólok az érdekében.

A kávé után csak az íróasztallal foglalkozott. Az itt talált papírok között is akadt néhány érdekesség, ezeket már nem tüntethette el. Inkább elolvasta.

A tiszt engedélyt kért, hogy leüljön. Igyekezett nem figyelni a fontos elvtársra, de néha azért csak-csak odanézett. Egy idő után meg is kérdezte:

− A páncélszekrényt nem tetszik átnézni, Aczél elvtárs?

– Nem. Az reggelig is eltartana. Mariska néni vagy valaki más úgyis rendszerezi majd. Legyen ez az ő dolguk! Akár be is csukhatja.

Embere bólintott, odaballagott, ráfordította a zárat, aztán lepecsételte. Aczél még vagy fél órán át olvasgatta a fiókokból előkerült jegyzeteket, iratokat, aztán úgy tett, mint akinek elege lett belőle.

− Azt hiszem, befejezhetjük!

Valamit mondani kellene ennek a derék embernek is.

– Képzelje, Kádár elvtárs többször is fontolgatta a lemondást, magától is félreállt volna már évekkel ezelőtt, ha akkor van megfelelő utóda.

– Úgy tudom, lett volna.

– Ez csak amolyan találgatás, Havasi Imre pedig, aki Kohlék közvetítésével ajánlgatta magát, inkább csak önjelöltnek számított.

Aczél átadta az íróasztal-kulcsokat:

– Zárjon le mindent, aztán mehetünk!

Tíz perccel később simán kivitte jól megtömött táskáját a Pártközpont főbejáratán. Senki sem merte megkérdezni, hogy mi van benne...

*

Azt az örömöt sohasem felejtem el – emlékezett vissza Árpi arra a pillanatra, amikor beült a kocsijába. Csupán bajszának elmozdulása jelezte Aczél elégedett mosolyát:

– Hát ez is megvan.

– Eszerint sikerrel jártál, Gyuri bátyám? -Sikerrel!

Nem mondott többet. Öt percig tartott csupán az út a Szent István parki lakásáig. Ez alatt a gondolataiba mélyedt. – Most nem hívlak fel hozzám, majd inkább máskor – köszönt el. Árpi sejtette, hogy bezárkózik a dolgozószobájába és hajnalig a megszerzett dokumentumokat fogja olvasni. Most biztosan hatalmas mennyiséggel gyarapodott a sok embert markában tartó, bizalmas dokumentumgyűjteménye.

Árpi hazasétált. Éhes volt. Elővett a szekrényből egy doboz szardíniát, kibontotta. A kenyér, amit talált, legalább háromnapos volt. Megnézte. Még nem penészes. Megszagolta. Rendben. Levágott egy szeletet. A csap alá tartotta, de csak egy pillanatra, nehogy elázzon. Utána belenyomta a kenyérpirítóba. Egy perc múlva olyan volt, mintha friss kenyér lenne, a héjánál még egy kicsit meg is barnult. Rátette a haldarabkákat, villával szétnyomkodta, aztán megette. Egy dobozos sört ivott rá. Ilyen az agglegényélet. Mennyivel másabb lenne Corinával, a menyasszonyával együtt! Ő biztosan normális, meleg vacsorával várta volna.

Mi mindent szerezhetett meg Aczél Kádár páncélszekrényéből? Ezen töprengett, amíg el nem aludt.

Hajnalban, valamikor négy-öt körül telefoncsörgésre ébredt.

− Ki az?

– Felébresztettelek? – kérdezte az ismerős hang. Azonnal megismerte. Aczél hívta.

– ...Semmi gond, Gyuri bátyám.

– Lesz ma valamilyen fontos dolgod a Parlamentben?

– Semmi. Semmi különös.

− Akkor reggel, ha bemégy, kérd el a szolgálati útleveled!

– Rendben van, Gyuri bátyám...

– Itt találkozunk nálam, kilenckor. Kimegyünk Bécsbe! Csak fél napra, délután már jövünk is vissza.

– Ott leszek, Gyuri bátyám.

Ezt követően már nem tudott elaludni. Sejtette, hogy a váratlan utazás az előző napon megszerzett dokumentumokkal kapcsolatos. Feltevését megerősítette, hogy a kocsiba, amivel elindultak, beült még valaki. Az az elhárítós tábornok, aki a titkos társaság biztonsági ügyeit intézte.

*

Utazás közben csak aktuális dolgokról beszélgettek. A szervezet által titokban támogatott két ellenzéki párt a vártnál jobban erősödött, részt vettek az Ellenzéki Kerekasztal, majd a Nemzeti Kerekasztal tárgyalásain. Aczélnak legalább tucatnyi kedvence volt közöttük, egy részük tagja volt az Emil által irányított titkos társaságnak, másik részük meg Matyi „társ-szervezetének”.

– Mindvégig a háttérben kell maradnunk – mondta Árpinak a kocsiban –, sohasem szabad kiderülnie, hogy kapcsolat állnak velünk.

Árpi nem akarta elkeseríteni azzal, hogy Aczél számos alkalommal egyértelművé tette, hogy melyik ellenzéki párt a kedvence. Egyik-másik politikussal gyakran találkozott, teljesen figyelmen kívül hagyta, hogy néha konspirálni is kellene. Ezek a jövő számára válogatott egykori KISZ-esek, pártvezetők elkényeztetett, tudálékos gyerekei elképesztő metamorfózison mentek át. Már nyugati típusú politikusként gondolkodtak, s ugyanazt a nótát fújták, mint a többi ellenzéki: jogállamot, szabad választást, nyugat-európai típusú parlamenti demokráciát, a nyugati tőke szabad beáramlását. Külföldről érkezett szakértők, tanácsadók,

„alapítványi emberek” súgtak nekik. Ilyesmiken gondolkodott, amikor Áczél feléje fordult:

– A második félévben a hatalom megszerzésének különféle lehetőségeit kell számba vennünk. Gondos elemzésekre lesz szükség, hogy prognosztizálhassuk, az új választások után ki kerülhet majd kormányzati pozícióba.

– Hogy tudsz eligazodni ebben a zűrzavaros helyetben, Gyuri bátyám?

– Nehezen, de segítenek a külföldi barátaink. Amint azt már te is tapasztalhattad, éppúgy, ahogy a rulettban egyszerre lehet tenni a feketére és a pirosra, mi is nagy súlyt helyezünk a két legnépszerűbb pártra. Hogy melyik, még nem tudni, de az egyik biztos befutó lesz.

– Az MSZMP-ben már nem bízol?

– Nem. Kibékíthetetlenek az ellentétek a konzervatívok és a reformerek között, s még ezen belül sincs egység. Ez pedig pártszakadáshoz fog vezetni.

– Akkor annak bukás lesz a vége.

– Ez egyértelmű! Épp ezért nem érdemes foglalkozni velük. Nincs már olyan markáns csoport és erő a soraikban, amely képes lenne megtartani a hatalmat. A Szovjetunióra nem számíthatnak, a nyugat pedig azt akarja, amit mi is. A pénz pedig a nyugatnál van. Hiába hozták létre a Nemzeti Kerekasztalt, hiába bővítették ki a harmadik oldallal, az MSZMP fokozatosan engedményekre kényszerül. Ti is láthatjátok, ez egy kényszerpálya. Visszaút már nincs, Grósz elpuskázta a nagy lehetőségét, Nyers csak átmeneti figura. Németh Miklós és csapata pedig szép lassan át fog állni.

– Ezt hogy érted, Gyuri bátyám?

– Elég, ha megnézed, kinek a tanácsait követi. Kivel teniszezik vagy kocog? Mark Palmerrel.

– Ezt én is megerősíthetem – szólalt meg a tábornok –, rendszeresen találkoznak és együtt edzenek a Népstadionnál. Az elhárítás egyik embere vigyáz a biztonságukra.

Ilyen témák kerültek szóba a határ felé menet. Aczél mindvégig hallgatott arról, hogy mit tudott meg a Kádár páncélszekrényéből elhozott iratokból, feljegyzésekből, Ápri pedig nem kérdezhetett rá, hiszen a tábornok nem volt beavatva az ügybe.

*

Bécsben sem sikerült semmit sem megtudnia, mert Aczél közölte, van egy kis elintézni valója. A Stefanskirchenel közölte, hogy egy óra múlva ott találkoznak, ők meg vásároljanak csak nyugodtan az egyik áruházban. A tábornok úgy ragadt Árpira, mint egy pióca, így nem tudta követni Aczélt.

Csak a visszafelé úton adódott egy alkalom, amikor megálltak az egyik parkolóban, s a tábornok vizelni ment.

– Sikerült biztonságba helyezni a dokumentumokat, Gyuri bátyám? – kérdezte Árpi.

– Sikerült, biztos helyen van minden.

Nem akart kíváncsiskodni, de azért bedobott egy témát:

– Ha van olyan dokumentum, ami segítheti a céljainkat, azt azért ugye felhasználod?

– Természetesen. Több is akad, ezek hasznosak lehetnek majd az új hatalom számára. Összeválogattam egy dossziényit, amit átadok majd a mieinknek.

Azt nem pontosította, hogy a két ellenzéki párt közül melyiknek, de Árpi sejtette.

– Engem az döbbentett meg, Árpi, hogy Nagy Imre és társainak kivégzése után Mariska néni összeveszett Kádárral. Nemcsak őt, Kádárt is megviselte a dolog. Komoly depressziója volt, egy ideig kezelés alatt is állt.

– Őszintén szólva én csupán akkor láttam vidámnak, jókedvűnek, csak akkor viccelődött, ha az üzem– vagy tsz-látogatásai során az egyszerű emberek között volt, vagy a tévé vette. Ha egymagában hagyták, zárkózott, önmagát emésztő, morózus ember benyomását keltette.

– Igen, ilyen volt a magányos Kádár.

– Említetted, Gyuri bátyám, hogy Mariska nénivel is összevesztek.

– Igen. Odáig fajult a dolog kettejük között, hogy a válás gondolata is felmerült, de aztán megbékéltek. Kádár utána a haláláig hű társa maradt Mariska néninek.

– Valamit bizalmasat én is tudok róla. Az utolsó hónapjairól. Állítólag csomagolópapírral burkolta be a kedvenc bútorait és madzaggal is összekötötte. Azt hitte, kiköltöztetik. Utána meg jól felöltözve, útrakészen kiült néha a ház elé. Nem vett tudomást a kertben kapirgáló tyúkokról, semmiről sem, ami körülötte történik. Mereven nézte az utcát, a kaput, várta az ÁVH-t, azt, hogy érte jönnek és elviszik.

– Lehet, hogy ez csak amolyan pletyka, de az biztos, hogy Nagy Imre mellett Rajk László kivégzéséért is bűntudatot érzett.

Más már nem került szóba, mert jött a tábornok.

Ugyanezen a július 6-ai napon az Ellenzéki Kerekasztal egészen más kérdésekkel volt elfoglalva. A tárgyalások és egyeztetések során eljutottak a majdani köztársaság elképzelt első számú vezetőjéhez, akit köztársasági elnöknek fognak hívni. Ekkor még töretlen volt Pozsgay népszerűsége, sokan csak őt tudták elképzelni a jövendő köztársasági elnöknek. Pillanatnyilag jobb híján néhány ellenzéki párt is el tudta volna őt fogadni, csakhogy tartottak attól, hogy az MSZMP ilyen népszerű, reformer– politikusa igencsak befolyásolná az első szabad választások alkalmával az állampolgárokat, sok bizonytalan szavazó Pozsgayval szimpatizálva a baloldalra voksolna. Talán épp ez a dilemma indította el azt a háttérfolyamatot, ami ettől kezdve sohasem engedte, hogy Pozsgay bármilyen poszton sikeres legyen. Valakik mindig ellene dolgoztak, lejáratták és nem hagyták érvényesülni.

Nézzünk csak bele a július 6-ai Ellenzéki Kerekasztal ülés jegyzőkönyvébe:

Füzessy Tibor: *[...] Azt hiszem, hogy ezekben a napokban és ezekben a hónapokban az országban más személy, mint Pozsgay, köztársasági elnökként számításba nem jöhet. Ha Pozsgayt megválasztanák köztársasági elnöknek – akár a mi hozzájárulásunkkal, akár anélkül –, ez a választásokra nézve olyan eredménnyel és olyan kihatással járna, járhatna, amely befolyásolná – és igen jelentősen befolyásolhatná – a választások eredményét. Többször elhangzott már ebben a körben és ezen kívül is a „diadalmenet”, a mennybemenetel” kérdése. Én azt hiszem, hogy ha a köztársasági elnök kérdésében most választásokat tartanának, akkor Pozsgay megválasztásához kétség nem férhetne. Magyarul: az állampolgár, aki ebben a kérdésben igent mond, az nehezen tudna ugyanakkor nemet mondani arra a politikára, arra a pártpolitikára, amit Pozsgay képvisel. Épp ezért nekem az a véleményem, hogy a köztársasági elnök megválasztása kérdésében nem kellene akadályokat gördítenünk. Viszont ragaszkodnunk kellene ahhoz, hogy a köztársasági elnök megválasztása és az országgyűlési választások között megfelelő idő, tehát több hónap, vagy fél év teljen el, s ez a fél év lehetőséget adna arra, hogy az egyes pártok programja világosan kibontakoztatható legyen, és világosan álljon az ország lakossága előtt. Ugyanakkor Pozsgaynak a köztársasági elnökké való választása azzal az eredménnyel járna, hogy az ő pártagitációs lehetőségeit megszüntetné. [...]*

Kövér László: *...Hajói értettem, amit az előbb hallottam, akkor arról van szó, hagy segítsük Pozsgay Imrét a köztársasági elnöki székbe, lehetőség szerint minél előbb, hogy annál több időnk maradjon a választásokra, utána ezt az eufóriát feledtetni a társadalommal. Hát meg kell, hogy mondjam, hogy egy ellenzéki szervezettől ezt a logikát meglehetősen furcsának találom. Ez az első problémám. De ez végül is mindenkinek a magánügye. A másik problémám a dologgal kapcsolatban az: egyáltalán nem mindegy, hogy milyen köztársasági elnöki pozíciót, milyen köztársasági elnöki hatáskört, intézményt kreálunk. Az, hogy ezt valaki megtegye, arra szerintem legalkalmasabb egy újjáválasztott és felhatalmazással rendelkező parlament. Itt keringenek az ötletek a félerős, félgyönge meg gyenge, mindenféle köztársasági elnöki intézményről, tehát különböző típusú intézményről, és nem nehéz kihallani belőle (azt) az összefüggést, hogy Pozsgay Imrét azért szeretnék köztársasági elnöknek javasolni, hogy ezáltal egy erős, vagy félerős, vagy mit tudom én, milyen köztársasági elnöki intézményt*

kreálhassanak, azzal a ki nem mondott gondolattal, hogy tulajdonképpen Pozsgay Imréről senki nem tételezi fel az országban, hogy ezzel a lehetőséggel visszaél. Úgy gondolom azonban, hogy a köztársasági elnöki ruhát nem Pozsgay Imre testére kell szabni, hanem a köztársasági elnököt kell a köztársasági elnöki székbe beleültetni. Ennek megfelelően én meredeken ellenzem azt, hogy a köztársasági elnöki intézmény megteremtésébe a választások előtt belemenjünk. [...]

Álljunk meg itt egy pillanatra, mert a szószerinti jegyzőkönyvben egy olyan politikus tűnik fel, akinek a személyisége, karizmája megváltoztatja a tárgyalások további menetét. Az ellenzéki, majd a Nemzeti Kerekasztal tárgyalásain javaslataival, hozzászólásaival olyan tekintélyt, elismertséget szerez, amivel a Magyar Demokrata Fórumban az őt – szerinte jogosan megillető – szűkebb vezetői körbe emelte. Olvassuk csak figyelmesen az első felszólalását! Már ebből is kitűnik az a felkészültség, szónoki képesség, amely később a jobboldal vezéralakjává emelte.

Antall József: *Miután felszólítást kaptam, hogy a Demokrata Fórum álláspontját ismertessem ebben a kérdésben, én úgy gondolom, hogy most kapcsoljuk ki Pozsgay Imre személyét... (Szabad György: Úgy van, úgy van... intézményről legyen szó.) ...Függetlenül attól, hogy egy későbbi időpontban elképzelhető, de lehet, hogy ez következik be. Elvileg minden lehetséges. De akkor se foglalkozhat szerintem az Ellenzéki Kerekasztal azzal a kérdéssel, hogy most mi Pozsgayt tartanánk jónak, vagy nem. Úgyhogy én ezt ebben a formában és ezt a tárgyalási formát nem tartanám szerencsésnek, úgy gondolom, hogy még Pozsgaynak sem lenne személyes érdeke, hogy mi itt most ezzel foglalkozzunk. Tehát azt javasolnám, hogy személyi kérdésről egy kekasztal-konferencia ne tárgyaljon. Mert ez egy elvi jogi kérdés, mi intézmények és átmenetek kereteire vagyunk jelenleg kiküldve. Ez nem ide tartozik. Tehát ezt egyszer zárjuk ki.*

Másodszor azt sem tartom helyesnek, ahogy felmerült ez a kérdés, hogy az intézményrendszer vizsgálatát mindjárt összekössük egy személlyel ...hiszen nyilvánvaló, hogy egy ilyen republikánus Juan Carlos-modellről van szó ebben a koncepcióban, amiben én megint látok politikai realitást, hogy lehetséges, de ez megint nem ebben a formában tartozik ide. (...)

A harmadik, hogy ...a Demokrata Fórum elnöksége arra hatalmazott föl bennünket egy vita után a köztársasági elnöki kérdésben, hogy leszögezzük: a választásokig nem tartanánk helyesnek, hogy megválasszák a köztársasági elnököt. Tehát ez összevág a szándéknyilatkozattal. Azért ez a határozat, a választmány megszavazta, mert ez politikai előnyt jelentene annak a pártnak-és nem föltétlenül Pozsgay Imrének, vagy bárkiről van szó –, amelyik arra hivatkozhat, hogy megválasztották. … Ha Mitterrand-t megválasztják köztársasági elnöknek, az húzóerő, nyilvánvaló, Rocard be se jött volna Mitterrand nélkül.

Tehát ez megint egy politikai kérdés, amit ebből a szemszögből kell nézni. A következő kérdés az, hogy mi a megoldás. Itt is kétféle elképzelés volt. Volt egy olyan álláspont, hogy a minimális változtatást kell csak végrehajtani a 49-es alkotmányban az átmenethez. Ennek érdekében volt nálunk is olyan állásfoglalás, hogy a köztársasági elnöki intézmény bekerüljön. Volt olyan állásfoglalás, hogy maradjon egyelőre az elnöki tanácsi intézmény, mert úgyis legyengült, ne nyúljunk hozzá. És a kompromisszumos második javaslat került elfogadásra, és mi most ezt képviseljük, ami azon alapszik, hogy az Elnöki Tanács intézményét meg kell szüntetni, és ki kell iktatni a 49-es alkotmányból, s egy olyan rendelkezést kell belevenni átmenetileg, hogy az államfői jogokat az új köztársasági elnök megválasztásáig az országgyűlés elnöke gyakorolja. Ez összhangban áll a francia, az olasz közjogi gyakorlattal. [...]

38. FEJEZET

Ceausescu dühöng, de csókol, Bush széttépi a beszédét az esőben

Július 6-a, Kádár János halála egy átalakuló Magyarországban is esemény volt, de a politika számára sokkal izgalmasabb kérdésnek számított: mi történik majd Bukarestben, a Varsói Szerződés tagállamainak csúcsértekezletén? Milyen fogadtatás vár a magyar delegációra, hiszen a két ország között nem volt felhőtlen a viszony a román menekültek magyar határnál történő legyilkolása, a magyar sajtó és egyes ellenzéki mozgalmak tiltakozása miatt. A szóbeszéd szerint a román hadsereg fenyegető fellépésre készült.

Nagy figyelem kísérte nyugaton is a bukaresti csúcstalálkozót, hiszen a szovjet blokk két tagállama is kezdett kilógni a sorból. A magyarok már egy új, demokratikus jogállam alapjainak lerakásáról tárgyaltak és egyezkedtek az ellenzékkel. Lengyelországban pedig Rakowski kormánya a végét járta, nem volt más lehetőség, mint átadni a hatalmat a Szolidaritás vezette ellenzéknek. Volt már valami mozgolódás Prágában is, de ez még akkor nem jelentett fenyegetést. Ugyanakkor Romániában mintha megállt volna az idő. Ceausescu sztálini típusú, de inkább családi diktatúrája sziklaszilárdan állt.

Hogy mi történt a magyar delegációval a VSZ-csúcstalálkozón, arról Horn Gyula számolt be legpontosabban:

‚A repülőgépen, útban Bufarest felé arra intettük Nyers Rezsőt, hogy a fogadtatáson tartsa távol magát Ceausescutól, mert a román főnök szeret látványosan csókolózni. Nyers megígérte, hogy éber lesz. Megérkeztünk. A repülőgéphez tolt lépcső aljától a román kormány váróig piros kókuszszőnyeg húzódott, azon lépdelt felénk a román nép imádott vezére. Kézszorítások után elkísért bennünket a váróteremig, s mint küldöttségünk vezetője később elmesélte, Ceausescu habókos stílusban, pattogó hangon azzal dicsekedett, hogy csodálatos eredményeket mutat az aratás, ötven-hatvan, sőt száz mázsa hektáronként termést takarítanak be. Azt is elújságolta, hogy táviratok ezreit kapja, amelyekben szeretett népe egyöntetűen ragaszkodik ahhoz, hogy újból őt válasszák az ország elnökévé. Majd elbúcsúzott, mert újabb delegációt kellett fogadnia.

A magyar küldöttséget egy kertes villában, a központtól nem messze helyezték el. Délután szakértőink beszámoltak a közös dokumentumról, s jelezték, hogy vannak még ugyan nyitott kérdések, de azok is megoldhatóak. Átfutottam a tervezetet, s megdöbbenve láttam, hogy abban a szocializmus közös modelljéről, a kommunista pártok vezető szerepéről szóló kitételek szerepelnek...”

Itt félbe kell szakítani az idézetet, mert Horn volt az a renitens, aki azonnal ellenkezett. Fogalmazhatunk úgy is, hogy Horn volt a magyar delegáció legradikálisabb tagja, s figyelmen kívül hagyva, hogy ő csak a harmadik ember a rangsorban, azonnal átvette a kezdeményezést. Egyáltalán nem törődött azzal, hogy lépései a találkozó kudarcához vezethetnek:

„Közöltem, hogy az esti külügyminiszteri találkozón bejelentem: a magyar küldöttség ezeket a kitételeket nem fogadja el. Nyers Rezső és Németh Miklós azonnal egyetértett. Este nyolckor ült össze -szakértők kíséretében – a hét külügyminiszter. (...) Szót kértem és közöltem, hogy számunkra elfogadhatatlanok a szocializmus általános érvényű modelljéről, a kommunista pártok vezető szerepéről, a nemzeti érdekek alárendeléséről megfogalmazott tételek. Helyettük az eredeti magyar szövegrészek szerepeltetéséhez ragaszkodunk, vagyis ahhoz, hogy minden tagállam a maga nemzeti feltételeinek, hagyományainak és szükségleteinek megfelelően alakítja a politikáját, tiszteletben kell tartani az egyes államok belső folyamatait, és semmiféle eszközzel és módon ezekbe beavatkozni nem szabad. A bejelentést általános elképedés, majd heves tiltakozás fogadta. Sorra szólaltak fel a kollégáim, s azt követelték, hogy vonuljak vissza, amire természetesen nem voltam hajlandó.

Ezt követően az európai fejezet kapcsán jelentettem be, hogy elfogadhatatlan az a rész, amely a békét fenyegető veszélyek között első helyen az NSZK-ban a «revansizmus és a

militarizmus állami szintre emelkedett politikai jelenségét» említi.”

Az újabb felháborodást követően Oscar Fischer próbált érvelni, de Horn félbeszakította azzal, hogy nem hajlandó a szeminárium jellegű beszédét hallgatni. Utána a többiek is sorra nekiestek.

A július 7-ei tanácskozáson Honecker, Jakes, Zsivkov és Jaruzelski beszédei a hagyományokat, a régi időket követték, csak a magyar és szovjet felszólalás igazodott az új idők szelleméhez és tartalmát tekintve előremutató volt. Ha konzervativitás és a maradiság oldaláról nézzük, akkor e téren Ceausescu lett a csúcstartó: Románia az eredményeivel már szinte az egeket ostromolja stb. A megfigyelők számára a beszéde tartalmánál is érdekesebb volt az előadásmódja. Mussolini méltó tanítványaként hevesen gesztikulált, különféle színészgyakorlatokon szokásos pofákat vágott, néha eltorzította az arcát, úgy kiabált. Normális ember számára egy őrült benyomását keltette. Az csak természetes, hogy közben Honecker gúnyos, kárörvendő pillantásokat vetett a magyar delegációra. Érdekes, hogy Gorbacsov – bár az emberei idegesen rohangáltak körülötte, dokumentumokat lobogtattak neki és a fülébe suttogtak – azért nyugodtan, higgadtan reagált mindenre. Lehet, hogy azt értékelte magában, hogy a peresztrojka 85 óta szétszórt magocskái bizony kevés testvéri területen csíráztak ki. Valószínűleg az ő nyomásának, közbenjárásának tudható be, hogy este közölték Nyersékkel, hogy a résztvevők helyt adnak a magyar kifogásoknak. A román házigazdák persze még ekkor sem nyugodtak bele ebbe, tettek még egy kísérletet, külön tárgyalást javasoltak a magyar és a román delegáció között. Horn Gyula így számol be erről:

Másnap reggel felkerestük a palotájában Ceausescut, aki miniszterelnöke, a KB külügyi titkára és a külügyminiszter társaságában fogadott bennünket. A román vezető tragikus ábrázatot öltve, drámai hangon közölte velünk, hogy az éjjel Honecker rosszul lett, állapota most is súlyos. Nyers ezt követően bejelentette, hogy mi ezt a találkozót kötetlen, nem hivatalos jellegűnek tekintjük, s nem kívánunk semmit sem aláírni. Ceausescu ezzel egyetértett, majd sorra vettük – szinte egymás szavába vágva – kapcsolataink problémáit: politikai viszonyunk mélypontra jutott, román részről egyetlen témában sem hajlandók együttműködni, megbénítják a lakosság érintkezését, korlátozzák az utazásod. Elfogadhatatlannak minősítettük a falurombolást. Támadják a magyarországi demokratikus átalakulást, fegyveres beavatkozással fenyegetőznek. Tételesen felsoroltuk a romániai magyarsággal szemben elkövetett bűnöket stb. (...)

A román vezető az elhangzottakra reagálva mindent visszautasított, kijelenne, hogy nincs a világon még egy ország, ahol olyan tökéletes nemzetiségi politikát folytatnának, mint Romániában, s mi elferdítjük a valóságot. (...) „Önök, magyarok elfogultan viszonyulnak a romániai helyzethez”, válaszul azt mondtam: „Ha mi elfogultak vagyunk, akkor engedjék meg, hogy egy pártatlan, nemzetközi szakértőkből álló delegáció látogasson Romániába, amely kivizsgálja a helyzetet, a tényeket úgy, ahogyan ez az ENSZ Emberjogi Bizottságában megfogalmazódott.”

Most dühödött csak fel igazán! Azt hittem, megüti a guta. Nehezen szedte a levegőt, s attól kezdve jóformán csak hozzám beszélt, annyira a bögyében lehettem a közbeszólás miatt. Többször kijelentette, hogy ilyen delegáció beutazására soha nem fog sor kerülni. Majd minden átmenet nélkül közölte, hogy , Magyarországon folyamatosan rosszabbodik a helyzet, veszélybe kerültek a népi rendszer pozíciói.”(...) A mintegy kétórás találkozót követően részletesen beszámoltam a sajtónak a tárgyalásokról, mottóként megfogalmazva: „Egyetlen dologban értettünk egyet. Abban, hogy szomszédok vagyunk.”

A reptéri búcsúztatáson Nyers Rezső mégsem volt kellően éber, mert a kézrázás után egy óvatlan pillanatban Ceausescu magához rántotta és megcsókolta.

*

Arra még nem volt példa, hogy valaki éjszaka jelentkezett volna. Krisztina már elaludt,

amikor megszólalt odaát a kapucsengő jellegzetes hangja. Felkapcsolta az éjjelilámpát, megnézte az órát. Éjfél múlt öt perccel. Kiugrott az ágyból és kisietett az előszobába és lenyomta a gombot:

− Ki az?

– Én vagyok!

Azonnal megismerte Hülyegyerek hangját.

– Mit akar itt ilyenkor?

– Szenzációs anyagom van!

– Jó, hozza be holnap.

– Ez annyira fontos, hogy most azonnal át kell adnom.

– De már rég zártunk, senki sincs itt.

– Majd maga kinyitja, szépséges kisfőnöknő.

– ... Jó, jöjjön fel.

Milyen szerencse, hogy az Öreg Pesten van. Felhívta a hotelban. Még fent volt.

– Hülyegyerek csöngetett, valami fontos, sürgős anyagot hozott, felengedem.

– Jól tetted.

– Nincs itt senki, mit csináljak, ha nőt akar?

– Jó kérdés, nem örülnék annak, ha te csinálnád. Nem tudsz hívni valakit?

– Ilyenkor?

– Oké, húzd az időt, kerítek itt valakit a bárban és 15 percen belül ott vagyok.

Hülyegyerek már a bejárati ajtón kaparászott. Odasietett, beengedte:

– Már aludtam, a legszebb álmomból rángatott fel, remélem, tényleg fontos.

– Hatalmas fogás, majd maga is odalesz a gyönyörtől, kisfőnök-nő, ha megtudja, ki akadt horogra – lelkesedett és vetkőzni kezdett.

– ...Mit csinál?

– Csak készülődöm, nyissa ki a paradicsomot! Hatalmasat fogunk együtt hancúrozni!

– Kötve hiszem...

– Hahaha, majd meglátja, szép kisfőnöknő, úgy fog pihegni alattam, mint a kisangyal. Régóta magára vágyom, s most végre meg fogom kapni.

– Olyan biztos ebben?

– Igen – nevetett és tovább vetkőzött.

Krisztina, hogy időt nyerjen, töltött neki egy dupla konyakot, magának meg egy martinit. Hülyegyereken már csak egy aprócska tanga maradt, az is valószínűleg női lehetett, erre utalt a fekete színe és csipkés anyaga.

– Előbb igyunk egyet és beszéljük meg – nyújtotta neki a konyakot.

– Rendicsek, de nyissa ki a kupiajtót!

Kinyitotta, aztán visszasétált férfihoz, felült az egyik íróasztalra. Hülyegyerek kiitta a konyak felét.

– Na, ki az a fontos személyiség, aki horogra akadt? – kérdezte a nő. − Amint megtudja, azt csinálja, amit mondani fogok. Cuki kislány lesz... méghozzá osztályon felüli! – nevetett magabiztosan. Kiitta a maradék konyakot, s fejével a vendégszoba felé bökött: – Menjünk be, ott megmondom, ki az a hihetetlenül fontos személyiség.

– Jó, bemehetünk.

Hülyegyerek előre ment, hanyattfekve ledőlt a gyönyörök ágyára és karjával parancsolóan maga mellé mutatott. Krisztina leheveredett mellé.

– Na, most már elárulja?

– Hajoljon ide, szépségem – mondta, aztán megfogta a nő fejét, s a fülébe súgta a nevet.

− Az lehetetlen...

– Képzelheti, kisangyalkám, hogy megdöbbentem, amikor meghallottam a hangját a hangfelvételen. Én is azt mondtam először, hogy lehetetlen.

– ...Ő is meleg?

– Egyértelmű, és a buzipártot támogatja. Csak egyik szeretőjével sikerült mikrofonvégre kapni, de lehet neki még más is abban a tökös, formás fenekű bagázsban.

– Hihetetlen.

– Most már érti, kisangyalkám, miért érdemlek különleges jutalmat?

– Értem.

Ügyetlenül megcsókolta a nőt.

– Hát ezt is megértem – sóhajtotta –, most pedig arra kérem, hogy szép lassan, nagyon-nagyon lassan húzza le a tangámat.

Krisztina eleget tett a kérésnek. A férfi szerszáma azonnal ágaskodni kezdett.

– Na, hami-hami?

– Szaga van, előbb zuhanyozzon...

– Hm, pedig délután fürödtem.

– Hol van az már!

– Jól van, kisangyalkám, fürcsizek egyet, de mire visszajövök, itt legyél a takaró alatt, pucérkán!

– Úgy leszek.

*

– Hol van? – kérdezte az Öreg, amikor megérkezett egy első osztályú bárhölggyel.

– Fürdik.

– Finom hölgy vagy, kicsim – méregette a bárhölgy szakértően Krisztinát. – Hármas lesz?

– Nem, csak szimpla, de a pasas igényes, kicsit biszex is.

– Az kedvemre való, imádom a férfiszerepet! Krisztina bekísérte a vendégszobába.

– Isteni, mintha egy nyugatnémet kupiban lennék...

– Na, akkor a tiéd a pálya, sötétben csináljátok és ne beszélj, csak menetközben jöjjön rá a pasas, hogy nem velem van.

Kiment, kívülről bezárta az ajtót. Az Öreg felvette Hülyegyerek nadrágját a padlóról, átkutatta a zsebeit, aztán körülnézett. A zakó az egyik fotelban hevert, azt is átvizsgálta. Diadalittasan vette ki a magnókazettát, s már rohant is be az irodavezető-helyettesi szobába. Milyen jó, hogy hozott a barátnőjének egy gyorsmásoló rádiósmagnót. Betette a hangfelvételt és egy üres kazettát, aztán elindította. Krisztina melléje lépett, hozzásimult:

-Addig... esetleg?

A férfi bólintott, átölelte a nőt, csókolóztak, de fél szeme időnként kinyílt, nézte a magnót. Még mielőtt Hülyegyerek odaát rájöhetett volna a cserére, máris kész volt a másolat, az eredetit visszatette az Öreg a zakó zsebébe.

A vendégszobából dörömböltek, Krisztina odarohant, kinyitotta, a férfi meztelenül hisztériázott előtte:

– Jól átvert, szép kisfőnöknő, megérdemelné, hogy odacsapjak egyet a szép arcocskára! Maga egy simlis kurva. Miért baszott át?

Krisztina odahajolt, az arcába sziszegte:

– Maga idióta, rájöhetett volna, hogy nem vagyok egyedül. Hülyegyerek nem hitte, odasietett az irodavezető-helyettesi szobába és benyitott.

– Mit akar, Öcskös! – förmedt rá az Öreg félhomályból.

– Bocs-bocs-bocs – húzta be az ajtót, aztán a zakójához sietett, ellenőrizte, hogy benne van-e a kazetta, majd visszaballagott a vendégszobába felé. Útközben még megállt egy pillanatra:

– A benti nő egyébként nem rossz. Erős, férfias, az ilyent szeretem, csak ezért maradok.

Felemelte a kezét, egy ujjal figyelmeztetően dádázott néhányat a levegőben:

– Ugye, nem lesz több átbaszás, kisfőnöknő?

– Nem lesz, s ez sem az volt – lépett hozzá és megpuszilta. Hülyegyerek bólintott és bement, hogy folytassa. Krisztina pedig

egy perccel később meghallgatta a kazettát. Azonnal felismerték a két hangot. Egyiket is, másikat is, aztán zajokat, zörejeket és az egynemű szerelemmel járó különféle hanghatásokat is. Annyira ledöbbentek a hallottaktól, hogy elment a kedvük a szeretkezéstől.

*

A következő napok szenzációja a Bush-látogatás volt. Július 11-13-a között első alkalommal jár Budapesten az Egyesült Államok elnöke.

Sokan nem értették, miért nincs akkora csinnadratta. Sem ágyúlövések, sem hosszú vörös szőnyeg, mint Bonnban Gorbacsovnak. Ráadásul óriási pech volt az is, hogy a Parlament előtt rendezett ünnepélyes fogadtatás közepette hatalmas vihar rontott a fővárosra, dörgött az ég, cikáztak a villámok, mintha a Jóisten megneheztelt volna a vendéglátókra.

A protokoll szerint ilyenkor mindkét fél első emberét türelmesen végig kell hallgatni. A magyar elnök (akinek egyes történelmi visszaemlékezést készítők, mint például Horn, már a nevét sem írták le, mert mellékes volt, vagy elfelejtették) a szakadó eső ellenére felolvasta üdvözlő beszédét, Bush viszont tekintettel volt a lassan bőrig ázó tömegre. A mikrofonhoz állt, látványosan kettétépte a megírt szöveget, félretolta a föléje tartott esernyőt és néhány emberi mondattal köszöntötte a pestieket. Jól megtapsolták.

Bush egyébként már 83-ban, akkor még Reagan alelnökeként járt Budapesten, de így elnökként egészen más volt. A Kennedynek 1960-ban készített Boeing 707-essel érkezett Magyarországra, s magával hozta hatalmas limuzinját is. Busht és kíséretét a Szabadsághegyen lévő csupaüveg kormányszálláson helyezték el, ahol 42 ötcsillagos szállodai szoba és két luxuslakosztály állt rendelkezésükre.

A bulvársajtót az érdekelte, mennyi az elnök évi fizetése. Megtudhatták: 200 ezer dollár. Arra is kíváncsiak voltak, mit esznek. A Parlament Vadásztermében rendezett díszvacsorán alföldi vegyes ízelítő volt az előétel: libamájszelet, szalámitorta, kaviáros fürjtojás, gombasaláta, lazaccal töltött fogas, körözöttel tölött paradicsom és libatepertő. Ezt a csirkéből, tyúkból és marhahúsból lúdgégetésztával készített „nemzeti leves" követte. A főételt hosszadalmas lenne gasztronómiai szakszerűséggel leírni, lényegében töltött borjújava volt Duna-módra, lecsós habbal, paprikás-tejszínes mártással leöntve. Az édesség: vargabéles vaníliaöntettel.

A Gundel ételremekeit nemcsak az amerikai vendégek, a magyar párt és kormány vezető személyiségei, és a közélet kiválóságai kóstolhatták végig, hanem az Ellenzéki vagy akkor már inkább Nemzetinek nevezett Kerekasztal résztvevői is. A pompás, pazar parlamenti szuperétkezésen száztízen vettek részt. Lehet-e ezt felülmúlni? -gondolhatták azok, akik ezen is jelen voltak és Mark Palmer viszonzó fogadására is meghívást kaptak. Hát lehet! Méghozzá negatív értelemben. Ha valaki éhesen ment el az amerikai nagykövet Zugligeti úti rezidencián rendezett gardenpartijára, akkor onnan garantáltan éhesen is távozott.

Bill, aki elkísérte Busht Budapestre és a legtöbb programon részt vett, Palmer fogadásán megjegyezte az Öregnek:

– Úgy látszik, Mark a magyarok országházi bőségvacsorája után drasztikus fogyókúrával büntet bennünket.

– Dehát ezek a nyers répák, joghurtos szószokba márható zöldségfélék csak elő-ételek, nem?

– Nem-nem, Mark bizonyára vegetáriánus, nem tűr meg húsfélét a konyhájában. Megnyugtathatom: az a fehér káposztatorzsa, meg az a répaféle, meg a többi primőr maga a főétel!

– Na akkor, ha itt végeztünk, Bill, meghívom egy jó magyaros falatozásra!

– Köszönöm, Öreg, de nem tehetem. Az elnök környezetében kell maradnom.

– Oké, ha akarja, csomagoltatok magának és felküldöm a Szabadság-hegyi vendégszállóba – nevetett. Bill elmosolyodott, aztán fejével intett, hogy lépjenek egy kicsit közelebb Bushhoz, aki audienciát tartva sorra fogadta a fontosabb magyar személyiségeket. Épp a külügyminisztert, Horn Gyulát kísérték oda.

– ...Elnök úr, mi a békés átmenetet töretlenül végigvisszük, igyekszünk mindenben megfelelni a nyugat elvárásainak, de a siker érdekében szükség lenne arra, hogy az önök képviselői kicsit árnyaltabban politizáljanak.

Ezzel kapcsolatban mondott még valamit, megvárta, amíg Bush röviden reagált rá, aztán odébbállt.

– Érti, mire gondolt a magyar külügyminiszter? – kérdezte az Öreg.

– Nem, nekem csak amolyan protokolláris udvariasságnak tűnt.

– Sokkal több volt annál: szerintem Bush sem értette meg, hogy Horn Mark Palmerre panaszkodott.

– Dehát Mark éppúgy, mint Mr. Lauder Bécsben, a térség egyik legjobb nagykövete! – érvelt Bill.

– Igen, ez kétségtelen, de hiába segítenek mindenben Palmer nagykövet úrnak a párt és a kormány vezetői, főleg a Külügyminisztérium, ő egyre inkább csak az ellenzékkel politizál, azok között is meglehetősen egyoldalúan differenciál, csak a fontosabb egy-kettővel tárgyal, egyeztet.

– Észrevették? Na végre. Az, hogy Mark kiket favorizál, jelzésértékű kell, hogy legyen. Mi eldöntöttük, milyen politikai irányzatoké a jövő, segítettünk ezeket létrehozni, olyan pártokat alakítani, amelyek megfelelnek ennek a célnak. A többire nincs szükség. Azok csak vatták, tessék-lássék tegyék a dolgukat, de marginalizálni kell őket, hogy keveset szerepeljenek a sajtóban, vagy el kell érni, hogy lejáratódjanak.

– Ezt én is tudom, de Palmer túlságosan favorizálja az egyik pártot, holott még a másik kettő is a mi érdekszféránkba tartozik.

– Mark nyilván azokat találja a legmeghatározóbbnak, legkarizmatikusabbnak.

Később, a fogadás után az Öreg elmesélte, mit tudott az egyik nagyon fontos emberről, hogy az illető együtt volt az ágyban a „meleg párt” egyik politikusával, és egynemű szerelmeskedésüket a titkosszolgálat magnóra vette.

– Tudtunk róla – bólintott Bill, maga elé nézett, aztán a fejét csóválva megjegyezte: – Fölöttébb kínos.

*

A Bush-látogatás alatt és után felélénkült az üzleti élet Budapesten. Az amerikai elnök érkezésére időzítették egy új amerikai-magyar vegyesvállalat megalakulásának bejelentését. Az ezzel kapcsolatos szerződéseket és szándéknyilatkozatokat Beck Tamás kereskedelmi miniszter és Mark Palmer jelenlétében írták alá. A gazdasági együttműködés bővítése Bill számára is fontos volt, hiszen amerikai szervezetük úgy tervezte, hogy Budapest lesz a térségben a hídfőállásuk.

– A multijaink egyelőre kivárnak – magyarázta elutazása előtt az Öregnek. – Még mindig nem elég megnyugtató számukra a politikai átalakulás, a magyar kormány működő tőkével kapcsolatos fogadókészsége.

– Dehát úgy tudom, hogy megadják a maximális adókedvezményt, a magyar kereskedelmi bankok is készek helyi tőkével támogatni a beruházásokat és együttműködő partnerekben sincs hiány.

– Igen-igen, van előrelépés, de még nagy a bürokrácia és az engedélyezés is eltart hónapokig. Figyeljen oda jobban Demján Sándorra, ő a legnagyobb kereskedelmi bank elnöke és Markkal együttműködve ők egyengetik legjobban a mieink útját. Jól halad az Első Magyarország Alap pénzügyi befektető csoportjuk gründolása, amelyben George Soros és

Andrew Sarlós is részt vesz. Száz százalékig amerikai tulajdonú vegyesvállalatot akar alapítani a Du Pont és a Dow Chemical. Látványos piaci bővítést tervez Magyarországon a McDonald's, s megvetette már itt a lábát az Estéé Lauder is, a bécsi nagykövetünk, Mr. Lauderék cége, de mindez kevés.

-Az a baj, hogy nincs Magyarországon jelentősebb helyi magántőke. Eddig csak kis– és középvállalkozások születtek. Maga is tudja, Bill, hogy sikeres a titkos milliomosképzőnk, de még forintban sincsenek milliárdjai senkinek. így nem tudnak igazán partnerei lenni a nagy tőkés cégeknek.

– Szerzünk nekik hitelt, a gazdag emigráns magyarokat pedig haza kell csalogatni minél előbb, mert már jelzéseket kaptunk a spontán privatizációról, s a rendszerváltással együtt megindul a szabad rablás, az állami vagyon magánosítása is.

Július 14-én szép, napos idő volt. Ezen a napon temették Kádár Jánost. Mit sem számított az, hogy az MSZMP-tagság egy része bukott kommunista vezetőnek tartotta, az ellenzék pedig végre kimúlt diktátornak – megszámlálhatatlanul sokan adták meg neki a végtisztességet. Sokkal többen, mint együttvéve az akkori ellenzék teljes párttagsága, s nemcsak a kommunisták, hanem munkások, parasztok, értelmiségiek és egyszerű emberek is. Az MSZMP kezdeményezésére épp ezért a kabinet kormányrendeletet hozott az állami zászló félárbocra engedéséről, a szórakozóhelyeken a zene– és a műsorszolgáltatás szüneteltetéséről.

Jól tették, mert megelőztek egy komolyabb közfelháborodást, s így csitítani lehetett valamelyest a Kádár elleni ellenzéki uszítás miatt bizonyára kitörő népharagot, meg lehetett nyugtatni a volt elnökfőtitkárhoz hű fegyveres munkásőrséget. A pártközpontban felállított ravatalánál olyan hosszú sor állt, hogy órákig kellett várakozni, amíg bejuthattak a kondoleálók. Kint, a Mező Imre úti temetőnek az a része is teljesen megtelt, ahol végső nyughelyére helyezték Kádár János koporsóját. Eljött megadni a végtisztességet sok régi párt– és mozgalombeli harcostárs, de ott voltak azok is, akik részt vettek a félreállításában.

Ilyen alkalmakkor mindennek van valami jelentése. A szemtanúk észrevehették, hogy a nagynevű elvtársak már nem olyan kiállásúak, mint régen. Egy részük lefogyott, megviseltnek látszott, mások mintha sokat öregedtek volna. A ruházatuk sem olyan jól vasalt volt, mint az ünnepségeken, pártrendezvényeken. Egy nyugati tudósító fel is jegyezte: lerongyolódtak. Egyes megfigyelőknek feltűnt valami más is: Grósz Károly, az akkor már megtépázott hatalmú főtitkár, aki a négytagú pártelnökségbe átmentette magát, s még így vagy úgy ekkor is a fegyveres erők főparancsnokának számított, együtt ácsorog Kárpáti Ferenc honvédelmi miniszterrel és Túrós András rendőrfőkapitánnyal. Ez a vájtfülűeknek jelentett valamit.

A három fontos vezető halk beszélgetése több volt, mint érdekes:

– Mi lesz ennek az egésznek vége? – kérdezte Kárpáti vezérezredes.

– Csak olyasmi, ami nekünk nem jó.

– Hagyjuk, hogy sodródjunk, szép lassan, fokozatosan kivegyék a kezünkből a hatalmat?

– A rendőrség kezét is megkötik, sok esetben csak csendes szemlélők lehetünk, az ellenzék azt csinál, amit akar – jegyezte meg Túrós rendőrtábornok.

– Jól látjátok – mondta Grósz –, én mindent megpróbáltam, de ti is tapasztalhattátok, hogy nem vagyunk a magunk urai. Mindaz, ami itt történik, olyan folyamat, ami a szocializmus végéhez, a párt hatalomból való kiszorulásához vezet.

– Nem számít az, hogy a párt és a kormány is tele van árulókkal, sorra megszegik nemcsak a nemzetközi megállapodásokat, hanem a saját törvényeinket is?

– Nézőpont kérdése, ők nem tartják annak.

– És nem lehet ezt a folyamatot megállítani, a visszájára fordítani?

– Nem, a fejünk fölött, s nem is itthon, hanem külföldön már eldöntötték a jövőnket, s ehhez Gorbacsov is a hozzájárulását adta. Miklós egyre kezelhetetlenebb, Nyers nyílt aknamunkába kezdett az MSZMP felbomlasztására, egy új párt alakítására, Pozsgayt pedig csak az érdekli, hogy minél előbb köztársasági elnök lehessen.

− Este?
– Még nem adtam fel. Lesz még egy-két dobásunk, de amint a Nemzeti Kerekasztalnál folyó tárgyalások, alkudozások is mutatják, nemcsak demokratizálódásról, egy jogállam alapjainak lerakásáról van szó, hanem a megbuktatásunkról, még ha ezt rendszerváltásnak nevezik is.
– Németh Miklós, Nyers, Pozsgay és sokan mások még azt hiszik, hogy át tudják majd menteni magukat, érdemeket szereznek.
– Egy fenét, azok a kerekasztalos nyugati ügynök-ellenzéki gyerekek, s a jövendő nagyságos és kegyelmes urak elsöprik őket! Jövő ilyenkor már sehol sem lesznek, mint ahogy mi sem.

39. FEJEZET 1

989 augusztusa – A határnyitás

1989 AUGUSZTUS

1989 augusztusa elején sokan úgy gondolták, hogy ez a hónap nyugodtabb lesz, mint az előzőek, beköszönt végre a politikában is az uborkaszezon, el lehet menni végre nyaralni vagy legalább valahová néhány napra kikapcsolódni. Az Öreg is visszament Tamarával az Államokba, elutazása előtt a Bécs melletti Schwechati repülőtéren a következő szavakkal búcsúzott Árpitól:
– Lehet, hogy ez az augusztus mégsem lesz olyan csendes, mint gondoljuk. A lengyelekre odafigyelnek a szakértőim, azzal nem lesz gondod, de Magyarországon idegesítő a nyugalom. Te úgyis azt tervezed, hogy dolgozol, így az ottani ügyekkel téged bízlak meg.
– Őszintén szólva megtisztelő, de semmi sem várható, nálunk politikailag mindig a tavasz és az ősz a forró.
– Tudom, de sok minden érlelődik a szocialista blokkban, több elemző is úgy véli, hogy hamarabb is bekövetkezhet néhány változás, aztán egyik pillanatról a másikra, láncreakciószerűen beindul a dominóelv.
– Úgy gondolom, egyelőre még nincs, ami kiváltsa. Nálunk is és a lengyeleknél is tárgyalásos úton készülnek a rendszerváltásra.
– Ebben egyetértünk, Árpi, de a cseheknél is történhet valami. Mindenesetre figyelj oda mindenre, s ha valami érdekeset tapasztalsz, jelezd!
– Természetesen. Washington D. C.-ben lesztek?
– Legfeljebb egy hétig – szólalt meg Tamara –, utána ha sikerül rávennem az én drágámat, elmegyünk két hétre Honoluluba, vagy valamelyik karibi üdülőparadicsomba.
– Jó nektek!
– Te nem tervezel valamit Corinával?
– Tervezni tervezek, az egyik barátom kölcsönadná a balatonparti nyaralóját, de nem hiszem, hogy Corinát elengedik.
– Nyugodj meg, ha idén nem is, jövőre már biztosan együtt nyaralhatunk egy szép, egzotikus vidéken – nyugtatta meg az Öreg.
Árpi külön-külön megölelte őket, aztán tíz perc múlva elindult Brack felé, haza. Azt tervezte, hogy útközben még bevásárol, Corinának is vesz néhány holmit.

*

Horváth István bonni nagykövet is hazaindult Magyarországra, szabadságra. Ő is azt gondolta, nyugodt augusztus lesz, de azért igyekezett elintézni az aktuális ügyeket a követségen. Elutazása előtt egy rendezvényen összefutott a Kancellária Hivatal egyik vezető munkatársával, aki egy érdekes jelenségre hívta fel a figyelmét:

– Nagykövet úr, nem árt, ha ön is tudja, hogy az NDK-s útlevélkérők száma egyre nagyobb ütemben nő.

– Erről egyszer korábban már kaptam jelzést, de azt hittem, csak átmeneti jelenség. Azzal magyaráztam, hogy ilyenkor nyáron sokezren utaznak hozzánk, főleg a Balatonhoz nyaralni...

– Igen, de ezek a magyarországi utat most csak alibinek tekintik, tovább szeretnének menni onnan.

– Hová?

– Ide, hozzánk, s önöktől és Jugoszláviából Ausztrián át tiltott határátlépéssel.

– Erre eddig is volt példa.

– Igen, de amióta a sajtó hírül adta, hogy Horn és Mock külügyminiszter urak elkezdték a vasfüggöny lebontását, ezt sokan úgy tekinthetik, hogy már félelem nélkül, szabadon átmehetnek a zöld mezőkön is Ausztriába.

– Valóban.

– Apropó, milyen parancs van érvényben a tiltott határátlépőkkel szemben a magyar határőrizeti szerveknél?

– Tűzparancs nincs. Tudomásom szerint a genfi konvencióhoz csatlakozásunk óta csak önvédelemből megengedett a fegyverhasználat a magyar határőrség számára.

– Kérem, ha hazatért nézzen ennek utána!

*

A nagykövet nem tudhatta, hogy amikor névrokona, Horváth István belügyminiszter lett, a tűzparancsot valóban megszüntette, főleg a román határon át Erdélyből hozzánk menekülő, nagy számú magyar nemzetiségű miatt. Arról azonban csak a beavatottak tudtak, hogy nyugati határon a Varsói Szerződés tagállamai közötti megállapodás értelmében továbbra is érvényben maradt.

Az egyik augusztusi napon a „csendes forradalmárok” triója, Horn, Kovács László és Horváth nagykövet a külügyminiszter irodájában beszélgetett. Szokványos rutin eszmecsere volt, az NSZK-magyar kétoldalú kapcsolatok helyzetét értékelték, amikor besietett a szobába Horn titkárnője, egy jelentést hozott és izgatottan közölte: soronkívüli bizalmas tájékoztatás. Az állt benne, hogy több helyen tiltott határátlépést kíséreltek meg Ausztria felé az NDK-s állampolgárok. Néhányuknak sikerült átjutnia, ám egy részüket őrizetbe vették. Nagy a tanácstalanság: mi történjen velük? A feljegyzés azt is tartalmazta, hogy az NDK és Magyarország között fennálló korábbi megállapodás értelmében a határsértő NDK-s állampolgárokat ki kell toloncolni az országból, gondoskodni kell a Német Demokratikus Köztársaságba való visszajuttatásukról. Elő volt írva az is, hogy az útlevelükbe be kell bélyegezni a tiltott határátlépésre vonatkozó jelzést. Ez volt a legkínosabb. Mindhárman baráti kapcsolatokat ápoltak az NSZK-val, s tudták, hogy a bebélyegzés egyúttal megbélyegzettekké teszi szerencsétleneket az NDK-ban, s családtagjaikra is komoly megpróbáltatás vár. Az ügy azért is kínos volt, mert az ellenzék is tudomást szerzett róla, és máris azt követelték, a kormány segítse őket. A Belügyminisztérium is gyors, határozott állásfoglalást várt tőlük. Már csak azért is, mert atrocitások is előfordultak, bár fegyverhasználatra még nem került sor, de előbb-utóbb elkerülhetetlen lehet, mert továbbra is sokhelyütt próbálnak átszökni a keletnémetek.

Azon a napon ez lett a legfontosabb téma. A trióhoz váratlanul csatlakozott Őszi István, VSZ-ügyekért felelős külügyminiszterhelyettes, aki ugyancsak megpróbált segíteni az ügyben.

– Mindannyian éreztük, hogy rendkívüli eseménysorozatnak nézünk elébe – mesélte később Horváth. – Csak egyben voltunk biztosak: erőszakkal senkit sem fogunk az országból hazatoloncolni. A lehetőségeket hosszan latolgatva úgy döntöttünk: legelsőként megszüntetjük az útlevélbe pecsételést, hogy ne maradjon nyoma a határátlépési kísérletnek.

Csakhogy nem akartuk megszegni az NDK-val kötött megállapodást sem, ezért kitaláltuk, hogy adunk az útlevelükbe egy betétlapot, arra mégiscsak bélyegzünk, ám ezt útközben eldobhatják, így hazaérve semmi nyoma sem marad.

Horn Gyula felhívta Németh Miklóst, majd Horváth István be-ügy minisztert és hosszasan konzultált velük. Végül ők is belementek abba, hogy csak betétlapba bélyegezzenek. Horn épp csak megkönnyebbülten fellélegzett, hogy sikerült elintéznie ezt a lehetőséget, amikor bejött hozzájuk az NSZK referatúra vezetője a legfrissebb hírrel, miszerint a nyugatnémet nagykövetség pár perce jelezte telefonon, hogy több NDK-s állampolgár behatolt az épületbe és politikai menedékjogéit folyamodott. Tizenhat személy máris azt kérte, hogy tegyék lehetővé részükre, hogy NSZK-útlevéllel a Német Szövetségi Köztársaságba távozhassanak. Ettől kezdve égni kezdtek a telefonok, Horn, Kovács és Őszi szimultán tájékozódtak, információt cseréltek a váratlan fordulatról.

A helyzet óráról órára változott, a tiltott határátlépők száma rohamosan nőtt, s szinte percenként szaporodtak az NSZK követségre menekülők is.

Minderről már a nyilvánosság is tudomást szerzett, mert elsőként a Danubius Rádió német nyelvű adása nemcsak a hírt közölte, hanem folyamatos tájékoztatást is adott a helyzetről. A kialakult körülményekre tekintettel a szobában tartózkodók – bevonva Somogyi Ferencet is – válságstábot alakítottak. Először arra gondoltak, hogy rendezze el egymás közt ezt az ügyet a két érintett, az NDK és az NSZK kormánya, s abban maradtak, hogy kivárnak. Az NDK szerencsére ekkor még nem reagált.

A hivatali idő végén, amikor már minden rádió, tévé és a külföldi média is ezzel a témával foglalkozott, a válságstáb tagjai azzal váltak el, hogy legyen mindenki elérhető.

Az estét többen Horn Gyulánál töltötték. Ott kapták a hírt, hogy az NDK erélyesen tiltakozik és felszólították a magyar kormányt, hogy az 1969-es megállapodásnak megfelelően haladéktalanul toloncolja haza a menekülteket.

Másnap délután Horn kénytelen volt hivatalában fogadni az NDK nagykövetét, aki némi ideges fészkelődés után merev hangon mindjárt a lényegre tért. (Horn Cölöpök című könyvében a következőképpen írja le párbeszédüket:)

– Miniszter úr! Berlin úgy látja, hogy nem akarjátok megoldani az állampolgáraink ügyét. Halogatjátok a határozott intézkedést. Mire vártok? A tétovázás csak olaj a tűzre. Egyre többen kapnak kedvet az ittmaradásra, s a magyarok közül is sokan erre biztatják őkét. Ti vagytok a felelősek a kialakult helyzetért, és a német nép nem fogja megbocsátani nektek a történteket.

Horn nyugalmat erőltetett magára, és megpróbált a lehető leghidegebb hangon válaszolni:

– Ne fenyegetőzzetek! Mi tehetünk arról, hogy az állampolgáraitok nem akarnak hazamenni? Inkább ezen gondolkozzatok el. Ma már nem lehet senkit sem akarata ellenére arra kényszeríteni, hogy hazatérjen. Csak egyetlen megoldás létezik: intézzétek el, hogy áttelepülhessenek az NSZK-ba. Ugyanúgy, ahogy eljártatok a nyugatnémetek berlini képviseletére menekültek ügyében. Ezt üzenem Berlinnek! Mi tehetetlenek vagyunk.

– Létezik egy érvényes kétoldalú megállapodás országaink között. Azt hajtsátok végre!

Horn bedühödött:

– Nem ez a vezetés kötötte meg az egyezményt. Azok, akik annak idején partnerek voltak az ilyen gyalázatos megállapodáshoz, már sehol sincsenek. Javukra szóljon, nemcsak veletek, hanem a románokkal, a csehszlovákokkal és a szovjetekkel is ilyesmiben állapodtak meg. Képtelen vagyok felfogni, miként köthettek olyan egyezményeket, amelyek csak Magyarország számára irányoztak elő antihumánus kötelezettségeket. Ilyesmit csak a fekete-afrikai diktátorok tesznek. Mondd meg a főnökeidnek, hogy ez a kormány nem az, amelyik a szóban forgó egyezményt megkötötte.

– Ezt még keservesen megfogjátok bánni, a vezetésünk soha nem bocsátja meg nektek ezt.

Horn felállt, ezzel is jelezte, vége a megbeszélésnek, s útravalóul azt mondta az NDK

nagykövetének:

– Sem a főnökeid, sem te nem vagy abban a helyzetben, hogy fenyegetőzzetek!

A nemzetközi híradások nyomán tömegesen indultak útra újabb NDK-sok, éjszakánként már többszázan próbáltak meg illegálisan átjutni a határon, s ugrásszerűen nőtt az NSZK nagykövetségére menekülők száma. Az egyre súlyosbodó helyzetben lépni kellett, Horváth nagykövet üzenetet küldött Genscher nyugatnémet külügyminiszternek, sürgősen küldjön valakit Budapestre, hogy tárgyalhassanak.

Még aznap sajátos módon válasz is érkezett. Késő este az egyik államtitkár arról tájékoztatta Hornt, hogy berepült az ország területére egy nyugatnémet katonai gép és leszállási engedélyt kért. Először el akarták utasítani, ám kiderült, hogy egy bonni külügyi államtitkár az utasa. Az NSZK nagykövete is megerősítette ezt és jelezte, hogy Genscher küldte, így megadták a leszállási engedélyt. Horn megüzente, hogy másnap délelőtt tízkor fogadja.

Augusztus 14-én reggel Kovács László államtitkár vezetésével összeült a Külügyminisztériumban az NDK-s menekültek ügyét koordináló válságstáb. Éjszaka a becslések szerint több tucat keletnémetnek sikerült átszöknie Ausztriába, az NSZK követségén menedékjogot kérők száma is tovább nőtt. Szóba került az is, hogy előző este egy ellenzéki jogász azt nyilatkozta a tévében, hogy szerinte a kormány pipogya, mert nem képes választani az NSZK és az NDK között. Sokkal fontosabb volt, hogy a bonni államtitkár érkezése előtt átnézzenek minden rendeletet és megvizsgáljanak minden szóba jöhető módozatot. Megoldásként felvetette az egyik államtitkár, hogy alkalmazzák a szófiai módszert, ahogy az ottani követségünkre menekült 12 magyart sikeresen kicsempészték. Egy tucatnyi menekülttel könnyen megtehették, de itt néhány napon belül többszázan lehetnek. Mindegy, meg kell próbálni. Eldöntötték, hogy felveszik a kapcsolatot a Vöröskereszt genfi központjával.

Mire jelezték, hogy megérkezett a bonni vendég, már körvonalazódott egy elgondolás. Dr. Jürgen Südhoff külügyi államtitkár a rövid, udvariaskodó bevezetés után előadta Genscher javaslatát:

– Meg kell oldani valahogy az áttelepülésüket hozzánk. Repülővel, gépkocsival utazzanak, Ausztria partner ebben. Lehetséges olyan megoldás is, hogy a magyar hatóságok elfogadják az NSZK által a menekülők számára kialakított útleveleket...

Horn végighallgatta, majd azzal érvelt, ez a megoldás azzal járna, hogy az NDK megszakítaná a magyarokkal a diplomáciai kapcsolatokat, s a Varsói Szerződés tagállamai is felsorakoznának a keletnémetek mellett. Ő mást javasolna:

− Az ajánlatom a következő: valamennyi menekült szabadon eltávozhat a nagykövetségről, bántódásuk nem lesz. Autóbuszokba szállnak, s egyenest a repülőtérre hajtanak. A különgép pedig elszállítja őket az NSZK-ba. Mindezt éjszaka, lehetőleg éjfél után kell lebonyolítani, hogy minél kisebb legyen a feltűnés. Tartok attól, hogy az itt nyüzsgő NDK-s belbiztonságiak provokálják őket...

Megállapodtak abban, hogy Bonn is kapcsolatba lép a Vöröskereszttel, s ők hoznak majd néhányszáz üres „lassiz-passaiz” dokumentumot, amivel a menekültek elutazhatnak, az államtitkár pedig újra Pestre utazik, ha minden startra kész.

Az események gyorsan peregtek. Aznap délután már többszáz menekült gyúlt össze az NSZK követségén és környékén. Az NDK-titkosügynökök sem tétlenkedtek, több tucatnyit elraboltak. Villámgyorsan történt az egész, az ott posztoló rendőrök orra előtt, akik nem mertek beavatkozni, mert a keletnémet titkosrendőrök legalább négyszer-ötször annyian voltak és tudtukra adták, hogy a leggyanúsabb mozdulatra lőnek. Éjszaka megtörtént az első baj, az egyik kis-katona lelőtt két menekültet. Önvédelemből tette, mert megtámadták, el akarták venni a fegyverét, de ez nem sokat számított.

*

Habsburg Ottó, a Páneurópai Unió elnöke ebben az időszakban tartott előadást a debreceni egyetemen. Az előadást követő vacsorán találkozott az MDF képviselőivel és szóba került az NDK-s menekültek ügye, hogy mit lehetne tenni a kialakult helyzetben. Erre reflektálva Habsburg Ottó lánya, Walburga vetette fel: miért nem csinálnak egy pikniket a határ mindkét oldalán? Erre meg lehetne hívni a magyarokat, osztrákokat és a németeket is. Ennek nyomán született meg a páneurópai piknik terve, amelyet Németh Miklós mellett a kormány fontosabb személyiségei, Horn, Pozsgay és Horváth István belügyminiszter, valamint Kovács László is támogatott. Eredetileg úgy tervezték, hogy a rendezvényen Pozsgay és Habsburg Ottó elnököl, ám a konzervatív VSZ-tagországok várható dührohama miatt óvatosságból, Pozsgay maga helyett az államtitkárát küldte el, Habsburg Ottó pedig a lányát. A fontos inkább az volt, hogy Németh Miklós „rugalmas” magatartásra utasította a határőrséget.

A programot megelőzően már óriási nyomás nehezedett az osztrák-magyar határra, mert özönlöttek a keletnémetek és minden éjjel többszázan próbáltak átszökni. A páneurópai piknik lehetőséget adott arra, hogy ha csak rövid időre is, de megnyissák a határt és a két oldalon élő nép átsétálhasson egymáshoz.

Ezen az augusztus 19-i napon azonban valami más is történt. Mivel augusztus 20-a ünnep volt, ilyenkor kijelölnek egy ügyeletes tábornokot, aki a belbiztonságért, az ország nyugalmáért és törvényes rendjéért felel. Ez az ügyeletes tábornok akkor Horváth József, a később elhíresült III/III-as belbiztonsági főnök volt. Hasonló ügyeletest jelölt ki a kormány és a PB is. Miután a határőrség és a rendőrség a Belügyminisztériumhoz tartozott, így augusztus 19-én délután fél kettőkor Horváth tábornokot hívta fel Székely határőrparancsok:

– ...A határnál több helyen 30-50 fős NDK-s csoportok gyülekeznek és át akarnak menni.

– Nem lehet, csak a pikniknél engedélyezték a határnyitást!

– Tábornok úr azonnal döntse el, hogy mit csináljunk, mert ha nem intézkedünk, átfogják törni a határt!

– Tartsa vissza őket!

– És ha nem tudom? Akkor mit csináljak? Érvényben van a tűzparancs, lövessek?

– Isten ments! Felejtse el, nincs tűzparancs, nincs akadályozás. Próbáljuk meg lebeszélni őket, ha nem sikerül, akkor ...akkor rövidesen visszahívom.

Horváth tábornok azonnal kereste a belügyminisztert, de az ünnep miatt lement valahová, nem lehetett elérni, mint ahogy mások is elvonultak pihenni. Miután mást nem talált, felhívta a kormányügyeletest, aki akkor egy Sebestyén nevű egészségügyi államtitkár volt. Jelentette neki a konfliktushelyzetet. Sebestyén elvtárs se nyelni, se köpni nem tudott. Két-három percig szóhoz nem jutott. Nem tudta, hogy mit kell csinálni.

– Elnézést – mondta neki a tábornok –, én már intézkedtem, utasítást adtam arra, hogy a tűzparancsot ne hajtsák végre. Nem engedem, hogy vágóhíddá váljon a határ.

Az államtitkár megint nem szólt semmit.

– Úgy gondolom, ebben a helyzetben az lenne a legjobb, ha mehetnének Isten hírével. Én engedném őket, természetesen ezért az intézkedésért vállalom a felelősséget.

A kormányügyeletes egészségügyi államtitkár nagyot sóhajtott, aztán csak annyit nyögött ki nagy nehezen:

– Jó, köszönöm a tájékoztatást.

Horváth tábornok ezt követően engedélyezte Székelynek, ha más mód nincs az NDK-sok megállítására, akkor engedje át őket.

Hogy hányan jutottak át, arról nem készítettek jelentést. Horváth tábornokot előbb meg akarták fenyíteni, de pár nap múlva már ez sem volt fontos. Ezt a határnyitást nem verték nagy dobra, az átjutott NDK-sokat pedig – ha egyáltalán számba vették valahol – hozzácsapták a pikniken Ausztriába átsétálókhoz. Horváthnak soha senki sem köszönte meg, hogy ő engedte át először tömegesen a keletnémet menekülteket, s ezzel elhárított egy

komolyabb vérfürdőt.

Augusztus 19-én este a rádióállomások világgá kürtölték a pikniken történteket. A magyar kormánynak az ügyben érintett tagjai azt hitték, ezzel a lépéssel lezárult az ügy egyik része: aki akart, nyugatra mehetett. Ám ez csak olaj volt a tűzre, még többen jöttek Magyarországra, s az NSZK követsége már zsúfolásig megtelt a menedékjogot kérőkkel. Augusztus 23-án végre megszületett a döntés: elmehetnek a vöröskeresztes okmánnyal ellátott NDK-sok! 24-ére virradó éjjel repülőgéppel vitték Bécsbe őket, onnan pedig autóbuszon folytathatták útjukat az NSZK-ba. A problémák csak ezután jöttek igazán: ekkorra már kétszázezer NDK-s tartózkodott Magyarországon, s közülük húszezer nem kívánt hazamenni.

Prágai tüntetés

Az augusztus 20-ai munkaszüneti nap éppúgy, mint a többi, unalmas volt Árpi számára. Ilyenkor nem tudott mit kezdeni magával, de az Alkotmány és az új kenyér ünnepén legalább van néhány állami rendezvény, vízi- és légiparádé, este meg tűzijáték, ahová elmehet. Felkelt tehát kilenc körül és azt tervezte, hogy elmegy a programokra, megmutatja magát néhány politikai vezetőnek, aztán beül ebédelni valamelyik kedvenc étterembe. A zuhany alatt eszébe jutott, hogy a szomszédos lakásban Krisztina is éppúgy unatkozhat, mint ő, meghívhatná, hogy ne legyen egyedül.

Lemosta magáról a sampont, éppen kitörölte füléből a vizet, amikor meghallotta, hogy csengetnek. Maga köré csavarta legnagyobb törülközőjét és kiment. Krisztina állt az ajtóban hálóköntösben.

– Szia, látom, rosszkor jöttem.

– Nem, csak most zuhanyoztam, gyere be. A nő bólintott és besétált a nappaliba.

– Megint nagy a rendetlenség nálad.

– Csak a szokásos.

− Az imént telefonált az Öreg, téged is hív egy óra múlva és arra kér, szedj össze addig minden információt az NDK-sokról, a vasfüggöny lebontásáról és a határnyitásról.

− Azért próbáld meg, nekem is van néhány információm, az egyik ellenzéki kuncsaftunk lent volt a páneurópai pikniken, felhívom, hogy mesélje el, mi volt. Biztosan te is tudsz telefonálni valakinek.

– Oké, tiéd a telefon, megyek, még meg kell borotválkoznom. Aztán, ha már megtiszteltél a látogatásoddal, együtt is reggelizhetnénk.

– Van kajád?

– Van, az ünnep miatt bevásároltam.

– Jó, akkor amíg te telefonálsz, készítek valamit.

Árpi örült Krisztinának, legfőképp annak, hogy hosszú idő után most jött át újra hozzá. A borotválkozás után felöltözött. Átment a nappaliba, felhívta a titkos társaságbeli társát, a tábornokot, akitől megtudta, hogy párszáz NDK-s Sopron mellett a piknikelés alatt simán átjutott Ausztriába, de bizalmas értesülése van arról, hogy másutt is átmentek. Fontos információ volt az is, hogy menekülttáborokban helyezik el azokat, akik nem akarnak hazamenni, az NSZK-követségen pedig már olyan sok keletnémet menekült van, hogy egyre tarthatatlanabb a helyzetük.

Krisztina rántottát készített mindkettőjüknek, csalamádéval és pirított zsemlével tálalta. A reggeli alatt egyeztették értesüléseiket. Már befejezték az étkezést, amikor megcsörrent a telefon. Az Öreg hívta őket. Árpi kihangosította, hogy Krisztina is hallhassa, aztán tömören összefoglalva elmondta, mi a helyzet.

– Ez még eltart egy ideig – mondta az Öreg –, ha a magyar kormány engedett egy kicsit, ha nem zsuppolták haza a keletnémeteket, akkor nem is fogják. Németh Miklós bizonyára konzultálni fog Kohllal és találnak valamilyen megoldást. Minden érdekel bennünket, ami ezzel kapcsolatban történik, most azonban fontos lenne, hogy a csehszlovákokra is

odafigyeljetek. Bécsből jelezte a cseh szakértőm, hogy Prágában készül valami.
– Biztosan megint tüntetnek majd a Vencel téren − jegyezte meg Árpi.
– Igen. Ott van Krisztina is?
– Igen, szia! Itt vagyok.
– Szeretném, ha még ma kiutaznátok Prágába, méghozzá Bécs érintésével. Beszéljetek a cseh szakértőmmel, ő tájékoztat benneteket, s veletek megy a csehszlovák fővárosba. A bécsi lakásom rendelkezésetekre áll, ma ott alhattok, elég, ha holnap kora reggel mentek tovább.
– Úgy tudom, magyar ellenzékiek is kimennek – jegyezte meg Krisztina.
− Akkor még érdekesebb. Van egy olyan érzésem, hogy a tüntetésen történni fog valami. Legyetek ott az eseményen, de ne a „tűzvonalban”, nehogy valami bajotok történjen!
– Rendben van.
– Mikor jössz vissza Európába? – kérdezte a nő.
– Csak szeptemberben.
– Hiányzol.
– Te is. Prágában ne keveredjetek semmi zűrbe! – köszönt el.
Árpi letette a telefont. Néhány másodpercig némán nézték egymást, aztán a férfi szólalt meg először:
– Csomagolj két-három napra, fél óra múlva indulunk.

*

Augusztus 21-én Prágában felkészült a hatalom az 1968-as intervenció 21. évfordulója alkalmából rendezett tüntetésre. Olyan rohamrendőröket, gárdistákat vezényeltek a helyszínre, akiknek jó részét fiatal korukban nevelőotthonokból toborozták. Ezektől a kemény legényektől nem lehetett kíméletet várni, ezért több neves ellenzéki, köztük Havel is felszólította a prágaiakat, hogy ne menjenek a Vencel térre. Sokan nem törődtek a figyelmeztetéssel, mentek. A megszigorított határellenőrzések ellenére sokan jöttek Magyarországról és Lengyelországról is.
A hatóságok 21-ét megelőzően óriási ellenpropagandát indítottak, a megemlékezés bojkottjára szólították fel a lakosságot. Igyekeztek begyűjteni azokat az ellenzékieket, akiket a legfőbb rendzavaróknak, hangadóknak tartottak. Havelt és egész családját elvitték Prágából, Maly tiszteletest nem találták, Petr Uhét és feleségét, valamint Szása Vondrát szombaton őrizetbe vették a rendőrök, Jan Urban megszökött a kórházból, a független békeszövetség egyik vezetőjét, Jan Chudomilt elhelyezték egy pszichiátriai zártosztályon, Meissnert pedig a Vencel térre menet fogták el és vitték be, mert nem volt hajlandó levenni kabátjáról a nemzetiszín szalagot.
Az egész „rendezvénynek” volt néhány furcsasága. Legfőképpen a magyarok részvételének. A kiküldött újságírók, fotósok valahonnan előre értesültek arról, hogy tömegverés lesz, mikor, hol és mire kell figyelni. Sugár György, a Reform fotórovat-vezetője így emlékezett vissza:
– Fülest kaptunk a helyi ellenzékiektől arról, hogy a fideszesek balhét csinálnak. Az eredeti verzió szerint még Orbán Viktorra is számítani lehetett, ám mégsem utazott ki. Állítólag félt attól, hogy kap néhány pofont, esetleg szerez a testén egy-két gumibotütéstől származó kékes hurkát. így csak Deutsch Tamás és Kerényi György érkezett ki. Az ellenzékiek jelezték, hogy a Vencel tér melyik részén lesznek. Magyarok lévén bennünket a fideszesek érdekeltek, az egyik kolléga pontosan tudta, mikor lesz a „fellépésük”. Deutschnak fontos lehetett, hogy a sajtó lássa, hogy ott van és a prágai ellenzékiekkel együtt kiteszi magát a rendőrségi atrocitásnak.
– Bubrik Gáspár újságíró kollégámmal mosolyogtunk is azon, hogy olyan ez az egész, mintha le lenne vajazva. Valaki meg is jegyezte: Deutsch hülye lenne, ha potyára veretné magát. Ez csak akkor biznisz, ha néhány fotó és cikk jelenik meg a hősiességéről, s megtudja

otthon az ország, hogy milyen bátor a Fidesz és szolidáris a csehszlovák ellenzéki fiatalokkal. A lényeg az, hogy odafurakodtunk a megbeszélt helyre és felkészülve vártuk az actiont. Még azt is előre megszerveztük, hogy a kész filmek Gáspárnál lesznek, ő pedig nyomban átadja a Magyar Rádió csinos prágai tudósító hölgyének, hogy a Malév-pilótákkal hazajuttassa.

*

Árpit és Krisztinát a Bécsből velük tartó szakértő felkísérte egyik prágai rokona Vencel téri lakására. így kényelmes helyről, a második emeleti ablakok függönyei mögül figyelhették az eseményeket. Távcsőre sem volt szükség ahhoz, hogy a mintegy tízezeres tömegben felfedezzék az ismerős magyarokat: a fideszes Deutsch Tamást, Kerényi Györgyöt. Néhány prágaival beszélgettek, s érdekes módon a közelükben fényképezett, nyüzsgött néhány fotós, köztük Sugár Gyuri, akit a Reform hírmagazin szerkesztőségéből ismert. Mintha vártak volna valamire.

A rendőrkordont alkotó gárdistákat meglehetősen fiatalnak találta, némelyik szinte gyereknek tűnt, furcsán nézett ki a hatalmas gumibottal.

– Ezeket a taknyosokat tömegverésre, gumibotozásra és -oszlatásra képezték ki – mesélte kísérőjük –, videókon és fotókon többször bemutatták nekik a korábbi megmozdulásokon résztvevőket, hogy felismerjék őket, s az ilyen emberekre vadásszanak. Beléjük nevelték a gazdag ellenzékiek iránti gyűlöletet, például azzal dresszírozták őket, hogy bemutatták Havel luxuslakását, hogy milyen tágas, kényelmes, milyen szépen van berendezve, s milyen sok könyve van. „Lám, mindene megvan, amit csak szem és száj kívánhat, mégis pofátlanul háborog” – mondogatták.

A csöndesnek indult tüntetés hangulata egy idő után fokozatosan forrósodott, a rendőrségi kordon türelmesen várt, aztán a láthatatlan karmester vezényelni kezdett, új csoportok jöttek a térre, felkészültek, aztán kezdődött a verés, az oszlatás.

Árpi még emlékezett, merre látta a magyarokat. Deutsch Tamást kicsit arrébb meg is találta. Egy hangoskodó csoportban, állt, igyekezett rajta lenni a képeken. A fotósok ugyanis show-t akartak, azért néhány aktivista felemelt egy feketeszakállas, kék trikós fiatalembert, aki felolvasott valamiféle kiáltványt. Lehetett a Nikonokat kattogtatni. A gárdisták már megindultak feléjük is. Deutsch sietve átadott valami papírlapot az egyik ottani szamizdat-szerkesztőnek. Sugárnak sikerült ezt is lencsevégre kapnia. (Ez a papírlap a Fidesz cseh nyelvű nyilatkozata volt és azt kérte, juttassák el a prágai ellenzéknek.) Alig egy perccel utána a magyar fideszest és társát egy, csupán a fotósok igényeit kielégítő rövid dulakodás után letartóztatták.

A rohamrendőrök jól begyakorolt módszerrel oszlatták a tömeget, s közben azt ordították:

– Obcané rozejdetese!

– Ez mit jelent? – kérdezte Árpi.

– Nekünk azt, hogy oszoljatok, a magyaroknak, lengyeleknek pedig azt, hogy takarodjatok.

A rohamrendőrök könyökkel és gumibottal vágtak utat. Tudták, kinek elég egy kiáltás, kire kell lesújtani, s ki az, akit meg kell ragadni, félrecipelni, megbilincselni. Még szerencse, hogy nem lőttek a tömegbe.

– Engem két drabális állat egy kapualjba cipelt – mesélte Sugár Gyuri –, hiába kiabáltam, hogy „Press!”, hiába mutattam a sajtóigazolványom, az oldalamba nyomták a gumibotot, aztán úgy gyomorszájon vágtak, hogy szinte görcsbe rándultam. Szerencsére nem vertek agyon, meg sem bilincseltek. Nem én kellettem nekik, hanem a Nikonom. Kitépték belőle a filmet és a fényképezőgépet visszaadták. Elvették tőlem a zsebemben lévő kamufilmeket is, amelyek üresek voltak. Utána fenyegetően mondtak még valamit, a nyomaték kedvéért meg is ütöttek egyszer-kétszer, aztán otthagytak.

Azt persze nem tudhatták, hogy a többi, Vencel téri tüntetést tartalmazó tekercs ekkor már a rádió tudósítójánál lehetett. Sugár kis idő múlva összeszedte magát, s kerülő úton

visszament a téren lévő szállodájába. Meglepve tapasztalta, hogy minden csomagjuk ott hever a hallban. Az egyik magyarul is beszélő recepciós megsúgta neki, hogy a prágai titkosszolgálat a tüntetés előtt minden, Vencel térre néző szobából „kirakta” a gyanús külföldieket, nehogy onnan leskelődjenek.

Összesen 320 csehszlovák, 50 külföldi, köztük 9 magyar állampolgárt vettek őrizetbe. Már estére kiderült, hogy a magyarok közt van Deutsch és még egy fideszes, valamint négy televíziós is, akik csak a munkájukat végezték.

Árpi és Krisztina másnap reggel még találkozott az Öreg prágai emberével, aki egyórás helyzetértékelést tartott nekik, aztán nyomban indultak is az osztrák határ felé.

*

Egyes magyar pártvezetők nem sokat törődtek a Prágában letartóztatott magyarokkal: *„Ha volt bátorságuk ordítozni, hőbörögni, akkor most legyen bátorságuk vállalni a felelősséget! Egy kis börtön jót tesz nekik, a zárkaélet egy kis fegyelmet ver beléjük. Az akkori bennfentesek szerint a magyar titkosszolgálat tudott a Fidesz tervezett akciójáról, lehet, hogy nyomon is követték őket, de eszük ágában sem volt beavatkozni. Egyék meg, amit kifőztek.”*

Horn Gyula másként vélekedett, üzent csehszlovák kollégájának, hogy méltányossági alapon engedjék szabadon őket. Nyomban szemrehányást is kapott, hogy mit nyüzsög, mit fogalkozik az ellenzékiekkel. A külügyminiszter másként látta a dolgokat, sürgős segítségre volt szükség, mert Deutsch Tamást többévi börtönre ítélhetik. Ráadásul a Fidesz aktivistái éhség-sztrájkot folytattak a csehszlovák nagykövetség előtt. Horn és a prágai követség közbenjárására végül elérték, hogy a két fideszest pénzbüntetés és azonnali kiutasítás fejében szabadon engedjék. Hornt eközben a keletnémet menekültek ügye is kemény próbatétel elé állította. A prágai tüntetést követő napokban sikerült a Vöröskereszt segítségével Nyugat-Németországba juttatni a követségen menedékjogot kért NDK-sokat, de a többi, sok tízezer még Magyarországon várakozott. Ezek sorsára is megoldást kellett találni, de ez már a miniszterelnök dolga volt.

Nincs dokumentálva Németh Miklós belső vívódása, mint ahogy arról sincsenek pontos információk, hogy Horn vagy az NSZK-sok valamiféle nyomást gyakoroltak-e rá. A kormányfő, aki félig-meddig már elszakadt pártjától, ebben az időszakban más súlyos problémákkal szembesült. Az ország gazdasága az összeomlás közelében járt, s egyre nehezebb volt úrrá lenni a napi bajokon. Közben az is bosszantotta, hogy Grósz tovább folytatta egyéni akcióit, s egyre több borsot tört a kormány, személy szerint az ő orra alá. Ekkor éppen összeborult a szakszervezetekkel, pedig néhány hete még leszólta őket. Amikor szóba hozta Hornnak, a külügyminiszter – aki jó ideje Grósznak már a nevét sem ejtette ki – csak annyit mondott a főtitkárról:

– Nem csodálkozom semmin sem. Ez az ember számomra talány. Mintha mindig megbicsaklana, ha valami radikális lépésre van szükség.

Németh Miklós kihasználta azt, hogy a pártelnökségben lévő társai és az MSZMP vezetése többfelé húzott, önállóan irányította az országot. Gondosan ügyelt arra, hogy ne kockáztasson meg egyetlen olyan lépést sem, ami miatt esetleg visszarendeződés következhetne be, amely lefékezhetné, sőt meg is állíthatja a demokratizálódást. Ezzel szemben állt az az óriási történelmi esély, amit az adott helyzet kínált. Nemcsak nemzetközileg szerezhet elvitathatatlan érdemeket, hanem idehaza, az ellenzék körében is.

Nem tudni, kikkel konzultálhatott titokban, mindenesetre egy óvatos döntést készített elő. Először is kimegy az NSZK-ba, tárgyal Kohllal és Genscherrel, de csak az NDK-s menedékjogot kérők külföldre engedése után. Azért csak egy nappal utána, nehogy a látogatását összefüggésbe hozzák azzal, hogy esetleg összejátszik a nyugatnémetekkel.

Az ekkor már nyilvánvaló lehetett, hogy nincs más megoldás, mint meglépni nemcsak egy rövid időre, hanem végérvényesen a határnyitást. Szabad utat kell adni az NDK-soknak,

méghozzá úgy, hogy ebből Magyarországnak is haszna származzon. Egyes elemzők szerint Németh óvatos duhaj lévén bizonyára arra is gondolt, hogy legyenek az ügyben olyan személyek is, akikre kudarc esetén áthárítható majd a felelősség.

Németh Miklós bölcsen nem akart előtérbe kerülni. Az ügyben szinte radikálisan a menekültek kiengedését szorgalmazó Horn Gyulát, a „csendes forradalom”-beli szövetségesét sem akarta baj esetén bajban hagyni, ezért egy olyan személyre volt szüksége, akit könnyen feláldozhat. Adott volt ugyebár a kormányügyeletes, aki átengedte a döntést a katonai-belügyi ügyeletes tábornoknak, Horváth József belbiztonsági főnöknek, de ez kis hal volt, kellett valaki a kormányból is. Méghozzá egy olyan potentát, aki az elmúlt hónapok során viszonylag csendben volt, ritkán szólalt meg, de meglehetősen nagy rangja volt és régóta ismerték is. Medgyessy Péter miniszterelnök-helyettes szinte tálcán kínálta magát A kormányfő eddig is a kellemetlenebb gazdasági és pénzügyi jellegű feladatokkal, néha a kormány szemetének eltakarításával bízta meg, csupa olyasmivel, amiről jobb hallgatni, ami nem hozhat dicsőséget, ugyanakkor a sikergyanúsakat maga vette kézbe, s le is aratta a babérokat.

Németh Miklós állítólag már más alkalommal is felhasználta ügyeletes balhéelvivő-jelöltnek Medgyessyt. A magyar gazdaság fellendítése, a külföldi működő tőke behívása miatt létfontosságúvá vált például, hogy fogadjanak zsidó bankárokat, nemzetközi befektetőket. Egy bennfentes szerint a Lauder, Reichman, Soros és más nagy nevekkel fémjelzett nyugati delegációt nem merte ő fogadni, mert attól tartott, hogy a zsidókkal való barátkozás bizonyos körök ellenérzését válthatja ki. Ezért – ha lehet hinni a fontos informátornak – Medgyessyre bízta, tárgyaljon velük, s úgy, ahogy az amerikai elnököknél szokás, ő majd csak beköszön egy hellóra.

Visszatérve a keletnémet menekültek problémájára: 25-én Németh és Horn előbb Bonnba, onnan pedig helikopterrel egyenest a gymnichi kastélyba repült, ahol Kohl kancellárral és Genscher külügyminiszterrel tárgyaltak. Miután tájékoztatták az NDK-problémáról és a magyar helyzetről német kollégáikat, közölték elhatározásukat: a határt megnyitják, s amennyiben külső katonai vagy politikai erő nem kényszeríti őket más lépésre, folyamatosan nyitva tartják az ott tartózkodó NDK-menekültek előtt. Már csak azért is, hogy ezzel feleslegessé váljon a két német állam közötti határokat szimbolizáló berlini fal, s ebben az esetben az NDK lassan „kivérzik”. Kohlékat meglepte ez a bátor elhatározás, meg is kérdezték, nem tartanak-e Kelet-Berlin, Prága és Bukarest közös ellenakciójától, vagy mit tesz majd a Magyarországon állomásozó kétszázezer szovjet katona. Kíváncsiak voltak arra is, hogy várnak ezért cserébe valamit Bonntól. Németh Miklós és Horn határozott nemmel válaszolt: ez humanitárius ügy, ami nem politikai, sem gazdasági alku tárgya.

A közös ebéden szóba kerültek olyan fontos részletek is: mennyien lehetnek az NDK-sok? Megdöbbentően nagy szám jött ki, amikor sorra vették: Magyarországon 200-250, Romániában és Bulgáriában 100-150, Csehszlovákiában pedig több mint 100 ezer kíséri figyelemmel a fejleményeket. Majdnem félmillió ember!

A látogatáson nem született egyezség, s a megbeszélésekről is csak rövid közlemény jelent meg, ami sok találgatásra adott okot.

Horn szeptember elsején kiutazott az NDK-ba. Honecker túl volt az operációján, de még beteg volt, így Fischer és Mittag fogadta. A tárgyalásokon az NDK vezetői még a régi nótát fújták, nem ismerték fel az új történelmi helyzetet, hajlíthatatlanok maradtak, mint ahogy Horn sem engedett. A durva fenyegető hangnemre keményen, de mosolyogva többször is megismételte a magyar kormány döntését. Az üveges szemmel árulózó Fischer csak annyit ért el, hogy Horn adott nekik tíz napot. Ennyi ideig agitálhatják az NDK-titkosügynökök állampolgáraikat, hogy hazatérjenek.

Az ezt követő héten sokféle ellentmondásos hír látott napvilágot, némelyiket Kovács László államtitkár megpróbálta cáfolni, de a helyzet semmit sem változott. A menekülttáborok dugig teltek, az ellátásukban egyre nagyobb részt vállaltak az ellenzéki

pártok, különösen az MDF és az SZDSZ, no meg a magyar lakosság is.

Németh Miklós, ahogy korábban eltervezte, igyekezett a háttérben maradni, s két „csendes forradalmár” társát tolta előtérbe. Szeptember 8-án, pénteken Kovács Lászlónak jutott az a szerep, hogy magához kérte előbb az NDK nagykövetét, Gerd Vehrest, majd Alexander Amot NSZK-nagykövetet és Kohl különmegbízottját, Jensent. Közölte velük, hogy Horn Gyula szeptember 10-én vasárnap este A Hét című tévéműsorban fontos bejelentéseket tesz.

A német tévéállomások közvetlenül kapcsoltak rá A Hét műsorára, Genscher a ZDF stúdiójában várta az eseményeket. Horn bejelentette, hogy még aznap éjfélkor megnyitják a határt az NDK-menekültek előtt, akik mindenféle feltétel nélkül nyugatra távozhatnak. Óriási üdvrivalgás fogadta Horn szavait. Történelmi bejelentlés volt, a televíziók százakat mutattak, amint egymás karjába borulnak, nevető, könnyes szemekkel éljenzik a magyarokat.

Az NDK döbbenten vette tudomásul a Németh-kormány lépését. Első reagálásuk az volt, hogy minden irányban lezárták a határaikat, de a tömegek nyomására kénytelenek voltak újra megnyitni. Most már Csehszlovákiát és Lengyelországot is ellepték a menekültek. A lengyelek annak ellenére, hogy keresztény többségű új kormányuk volt, még féltek, nem merték felmondani az NDK-val kötött megállapodásukat, s nem engedték nyugatra távozni a keletnémeteket.

November 9-ig hatvanezer NDK állampolgár jutott Magyarországon keresztül hazája nyugati felébe.

41 FEJEZET

A konzervatívok készülnek valamire?

1989 SZEPTEMBER

Azon a szeptember 10-ei napon, amikor Horn bejelentette A Hét műsorában, hogy 11-én éjféltől megnyitják a határokat, Budapesten kezdte meg egyhetes tanácskozását a WBC, a Világkereskedelmi Tanács. Ezen Matyi is és az Öreg is részt vett. A tanácskozás második napjának ebédszünetében Matyi egy közeli étterembe hívta titkos társaságuk néhány munkatársát, köztük Árpit is.

Már az szokatlan volt, az, hogy amint leültek, pezsgőt rendelt és rövid pohárköszöntőt tartott:

– Több dologra is innunk kell: először arra, hogy a hétvége előtt megalakult a Joint magyarországi irodája, másodszor arra, hogy Hornék rést ütöttek a szocialista láger keletet nyugattól elválasztó szögesdrótkerítésén. Ezzel több országban is felgyorsul az átalakulás, harmadszor arra, hogy Budapesten tartja a kongresszusát a WBC, amelyen én is részt veszek.

Koccintottak, ittak, utána a tábornok odahajolt Árpihoz:

– Te, mi az a Joint? – kérdezte súgva.

– Nemzetközi zsidó segélyszervezet. Amerikában van a központja. Matyi odaszólt:

– Figyelmet kérek! Nincs sok időm. A következő hetek legfontosabb feladata az, hogy minden rendelkezésünkre álló eszközzel és kapcsolatunkkal bomlasszuk az MSZMP-t. Úgy tűnik, ez nem lesz nehéz. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a négyesfogat széthúz, Pozsgay már nem áll Nyers oldalán, s mivel a másik kettő, Grósz és Németh Miklós sem ért sok mindenben egyet a jelenlegi elnökkel, Nyers valószínűleg magára marad. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a párt szakadhat, hanem maguk a reformerők is. Az egyértelmű, hogy Grósz a konzervatív vonal élére áll, s a budapestiek is mögötte sorakoznak fel. Nem szabad lebecsülni őket, komoly tartalékaik vannak. Minden bizonnyal fékeznék, lelassítanák az átalakítás folyamatát és szeretnék még egyben tartani az MSZMP-t, de ez ilyen széthúzás, belső ellentét mellett már lehetetlen. Figyelmet érdemel a DPA német hírügynökség egyik anyaga, amelyben

Petress Sándor a fegyveres hatalomátvétel lehetőségeiről nyilatkozott.

– Ez megint csak amolyan vaklárma, mint a nyáreleji gazdasági szükségállapottal kapcsolatos aggodalmak – jegyezte meg a tábornok –, ilyen két reformer miniszter mellett, mint Kárpáti Ferenc és Horváth István, lehetetlen megcsinálni. Megnyugtatlak benneteket, a titkosszolgálatok mindenre odafigyelnek, s két kisebb regionális keménykedést leszámítva semmilyen jelzést nem kaptunk.

– És a munkásőrség?

– Ők kiszámíthatatlanok.

– Nos, éppen ezért valamelyik radikálisabb ellenzéki pártot, az SZDSZ-t vagy a Fideszt arra kell a kapcsolatainkon keresztül ösztönözni, hogy szervezzenek tüntetéseket, akciókat és követeljék előbb a munkásőrség leszerelését, aztán a feloszlatását.

Matyi kiitta a maradék pezsgőjét, s a kis szünetet kihasználva Árpi megjegyezte:

– Minden jel arra mutat, hogy a reformszárny politikai hatalomátvételre készül, de ahogy mondtad, tényleg nem egységes. A parlamenti pletykák szerint Nyers máris a két szárny között lavírozik.

– Szerinted Pozsgay hova áll az októberi kongresszuson?

– Ezt nehéz most még megmondani, de annyi bizonyos, hogy sértődött. Nyers a szeptemberi KB-ülésen ugyanis rendreutasította Pozsgayt a politikai egyeztető tárgyalásokon tett engedményei miatt. Pozsgay a jövendő köztársasági elnök szerepében tetszelegve, habitusához híven meggondolatlan kijelentéseket tett, veszélybe sodorta a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon az MSZMP pozícióit és szavaik hitelességét. Ha az ügyét tárgyalják, valószínűleg döntést hoznak majd a pártfegyelemmel kapcsolatban is.

-Amit elmondtál, az is azt mutatja, hogy Pozsgay renitens, érdemes tehát egy kicsit jobban lejáratni a párttagság előtt, hadd mélyüljön el az ellentét közte és Nyers között. Meg kell fúrnunk a köztársasági elnök-jelölését.

– Pozsgayt, a nagy magyart könnyű csőbe húzni – nevetett az egyik fiatal ellenzéki.

– Nézzük most azt: mit akar Nyers? Az egyértelmű, hogy rokonszenvesebb neki a reformszárny, mint Grószék keményebb vonala. Már csak azért is, mert a reformerek a szociáldemokrata irányba szeretnék elvinni a pártot. Emlékszem még arra, hogy gyermekkoromban megboldogult apám is benne volt a KB akkori egyik munkacsoportjában, amelyik 72-73 körül a szocdem-vonallal foglalkozott. Már akkor felmerült, hogy az MSZMP-nek ebben az irányban is lépnie kellene. Kádárnak sem volt idegen, de minden ilyesfajta törekvésnek az MSZMP-n belül kellett maradnia. Lehet, hogy eretnek gondolat, amit most mondok, de ebben az országban nem az idén, hanem már másfél évtizede kialakult a többpártrendszer, csak éppen az MSZMP-n belül! Elnézést a kis kitérőért: tudja valaki, hogy mit akarnak ezzel kapcsolatban javasolni a kongresszusnak?

– Csak parlamenti pletyka szintjén – szólalt meg Árpi. – Teljesen új programot és működési szabályzatot dolgoztak ki, ami ha hiszitek, ha nem, teljesen azonos a német szociáldemokrata párt godesbergi programjával. Mintha lemásolták volna azt.

– Ez a másolás-elem jó, terjeszteni kell. Nézzük Németh Miklóst! Sok függ tőle. Ő az, aki megteremtette a demokratikus átalakulás feltételeit, s mind az amerikaiak, mind a németek javaslatait elfogadja. Tulajdonképpen szövetségesünk, amit csinál, az jó és hagyni kellene, hogy ezt folytassa. A kérdés az, hogy a pártkongresszus esetleges viharai hogyan érinthetik.

– Úgy gondolom, Grósszal már régóta nincs baráti viszonyban -mondta Árpi –, Pozsgayt nem veszi komolyan, de úgy könyveli el, mint akire számíthat, hiszen mindketten a reformerők vezéralakjai. A kérdés inkább az: Németh hogy viszonyul majd Nyershez? Elfogadja-e azt az új pártot, amit az MSZMP-ből akarnak kiszakítani?

– Érdekes kérdések. Menet közben figyelemmel kísérjük majd e viszonyrendszerek alakulását. Annyit azonban hadd mondjak: amerikai barátaink azt szeretnék, ha ez a baloldali (ki tudja, kettő vagy három párttá szakadó) MSZMP nem nyerne a választásokon. Ezért

legjobban azzal gyengíthetjük őket, ha szítjuk az ellentéteket, összeugrasztjuk az egyik szárnyat a másikkal. Németh Miklósnak pedig el kell venni a kedvét attól, hogy valamelyik új pártban keresse a jövőjét. Neki az a feladata, hogy vezesse tovább az országot az első demokratikus választásokig. Erre csak ő képes. 0, meg a „csendes forradalmár” vonala, Horn, Kovács László és a többiek, akik eddig is Kohlék kedvencei voltak, a tegnap bejelentett határnyitással pedig még inkább azok lesznek.

A megbeszélés vége felé szóba került az ellenzék is:

– Az SZDSZ-t és a Fideszt nem kell arra ösztönözni, hogy továbbra is keményen, radikáliasan tárgyaljanak. Pontosan azt teszik, ami elvárható tőlük. A többi megalkuvó, túlságosan hajlik a kompromisszumokra.

– Tele vannak kommunista ejtőernyősökkel – vette át a szót a fiatal ellenzéki –, megnyugtatlak benneteket, az SZDSZ és a Fidesz nem fogja aláírni a Nemzeti Kerekasztallal a megállapodást!

Azzal váltak el, hogy két héten belül újra találkoznak. Kifelé menet Aφΐ még hallotta, hogy Matyi odaszól a mellette baktató fiatal ellenzékinek:

– Képzeld, Mose Arensz izraeli külügyminiszter egy héten belül idelátogat!

– Na végre! Helyreállítják a diplomáciai kapcsolatokat?

– Igen.

– ...Tizenkét év után ennek is eljött az ideje.

*

A vacsorát Krisztina főzte és Árpi lakásában tálalta. Hármasban, az Öreg társaságában fogyasztották el a húslevest és a második fogást, a marhapörköltet galuskával. Aφΐ elmesélte a Matyiékkal folytatott megbeszélését.

– Okos fiúk -jegyezte meg az Öreg –, nem ülnek ölbetett kézzel. Mi is épp azt akarjuk, hogy az MSZMP kettészakadjon, meggyengüljön, az utódpártjai ne erősödhessenek meg. Jut eszembe: mi van Aczéllal, mostanában semmit sem mondasz róla?

– Egy ideig betegeskedett, néha belefolyik a dolgokba, de már nem úgy, mint régen.

– Sokat tud.

– Sokat...

– Nem lenne jó, ha a remek terhelőanyag-gyűjteménye illetéktelen kezekbe kerülne.

– Jó helyen van, kint Bécsben egy széfben.

Az Öreg bólintott, evett néhány másodpercig, aztán megjegyezte:

– Valamivel Matyiék, az MSZMP-s vezetők és az ellenzékiek sem számolnak!

– Mire gondolsz?

– Arra, hogy ha az MSZMP szakadása vagy önfeloszlatása bekövetkezik, egy sor keleti nyersanyagszállítás leállhat, a KGST-országok is visszatartják az ide szánt termékeiket. Ezt tetézi, amit a WBC üléseinek szünetében hallottam, hogy Magyarország pénzügyi helyzete katasztrofális. Lehet, hogy már most ősszel bekövetkezik a gazdasági összeomlás.

– Segíteni fogtok?

– Mi nem, a Világbank sem, túlságosan el vagytok adósodva.

– Azt akarjátok, hogy megszakadjon ez a sikeres átalakulási folyamat? Az általános elégedetlenség elsöpörje egyaránt a kormányt, a pártot és az ellenzéket?

– Nem, a mi érdekünk is azt kívánja, hogy békés átmenet legyen, eljuthassatok az első szabad választásokig. Ugyanakkor már előbbre tekintünk: azt sem szeretnénk, ha stabilizálódna a pénzügyi helyzet. Ezért azt szeretnénk, ha a demokratikus választás eredményeként születő, ki-tudja-milyen új kormány pénzügyi nehézségekkel kezdené a munkáját, kénytelen legyen fillérekért kiárusítani az országot, hogy a befolyt devizából fizethesse adósságait.

– ...Ha jól értem, azért kell a magyar gazdaságot lerohasztott állapotban, pénzügyi

csődhelyzetben tartani, hogy minél olcsóbb áron megkaparinthassák a multik.

– Ők is, a bankáraink is, befektetőink is. Vonzóvá kell tenni az országotokat, hogy idejöjjenek. Más országok gazdasága is el van adósítva, tönkre van téve. Ott is igen alacsonyak az árak, ezért az ittenieknek még annál is jóval kedvezőbb lehetőségeket kell kínálnia.

– ...Úgy gondolom, erre már meg van a jól bevált forgatókönyvetek, ugye?

– Igen, több földrészen is bevált.

– Es ehhez ott is segédkezet nyújtottak a kormányok?

– Persze, de nemcsak ők, az ellenzék is, hiszen vehetjük úgy is, hogy ez egy mentőöv. Fontos, hogy kedvet csináljunk nekik Magyarországhoz. Ha ráharapnak a filléres koncra, akkor egymással versengve tülekednek majd érte. Majd meglátod, ebbe a térségbe jön a legtöbb működő tőke, s a multik néhány év alatt kánaánt csinálnak ebből az országból!

Árpit elkeserítették a hallottak. Ahogy a rendszerváltást eldöntötték valahol másutt, úgy ezt is. Ez pedig így vagy úgy megvalósul.

– És ha nem húzzuk ki a választásokig?

– Szerencsétek, hogy van egy Németh Miklósotok, meg néhány kitűnő bankárotok, mint Demján, Fekete János. Ők ki fognak találni valamilyen átmeneti válságkezelést, talán egy kis pénzt is tudnak szerezni. Emiatt ne aggódj! A gondok később jönnek majd, szép sorjában.

Elmondott még egy-két dolgot a csatlósországgal kapcsolatos tervekből. A sok rossz közül még annyi legalább jó volt, hogy más volt szocialista országokat még mélyebbre süllyesztenek gazdaságilag.

A kávé után az Öreg megköszönte a vacsorát. Árpi arra gondolt, hogy sietve távozik, hiszen Tamara várja.

– Visszamégy a szállodába a szép asszonykádhoz?

– Majd később, előbb ezzel a drága itteni szépségemmel leszek. Sokáig elhanyagoltam, jócskán akad bepótolni való. Ugye nem haragszol, ha most magadra hagyunk?

Köszöntek és átmentek a szomszéd lakásba. Árpi pocsékul érezte magát. Ilyent sem csinált még. Ott állt vagy másfél órán át az előszobaajtónál és kilesett a folyosóra. Úgy kalkulált, hogy az Öregnek mindenképpen el kell mennie az ajtaja előtt, ha távozik. Fél tizenegy körül végre megpillantotta, Krisztina neglizsében egészen a lépcsőig kísérte. Ott összeölelkeztek és csókolóztak. Utána a nő megállt egy pillanatra az ő ajtaja előtt, de továbbment. Árpi éjfélig reménykedett, aztán nem bírta tovább. Kiment a folyosóra és becsöngetett. Megismételte többször is, de nem nyitottak ajtót. Megpróbálta telefonon is felhívni az irodát, de senki sem vette fel a kagylót. Nem értette. Elment valahová? Éjjel? Fogott egy széket és leült az előszobaajtó mögé. Kicsit elszundikált, de fél kettő körül felébredt. Csizmasarok kopogott a lépcsőn. Kinézett a kémlelőnyíláson. Krisztinát pillantotta meg. Kedvenc irhabundájában jött felfelé. Még csak egy pillantást sem vetett Árpi lakásának ajtajára.

Most döbbent csak rá: Krisztinának semmit se jelent. Az egyáltalán nem érdekelte, hová mehetett éjjel. Visszaballagott a hálószobába és lefeküdt. Hogy elkeseredettségét csökkentse, Corinára, a távollévő menyasszonyára gondolt. Most itt lehetne, nagy szüksége lenne rá. Az ügynöknő azonban már másfél hónapja nem jelentkezett.

*

Szeptemberben sok minden történt Magyarországon. Nemcsak az ellenzék, a születő jobboldal hallatta hangját, hanem a baloldal is. Az MSZMP reformkörei a hónap elején megtartották második országos tanácskozásukat. A május 20-21-ei első találkozójukhoz képest jóval markánsabb követelést fogalmaztak meg: *jogfolytonos, de a bolsevik típusú felépítéssel és működéssel szakító, radikálisan megújított pártot kell létrehozni.* Velük egyidőben tartotta első országos közgyűlését Budapesten a Münnich Ferenc Társaság. Ők másfajta szocialista jövőt képzeltek el, az erről szóló politikai platformtervezetet meg is

szavaztatták tagságukkal. Pozsgay különutasságára jellemző, hogy megalakította a Demokratikus Magyarországért Mozgalmat, amelynek ő lett az elnöke, a főtitkára pedig Gazsó Ferenc.

A június 13-a óta folyó, Nemzeti Kerekasztalnak nevezett politikai egyeztető tárgyalások a végűkhez közeledtek. A demokratizálódással, az új jogállamisággal kapcsolatban nagyon sok kérdésben sikerült kompromisszumra jutni, de mindinkább megmutatkoztak a három oldal közti ellentétek is. Az ellenzéki oldal sem volt egységes, a Fidesz és az SZDSZ radikalizmusával szemben sokkal engedékenyebbnek bizonyult a Magyar Demokrata Fórum. Talán a harmadik oldal bábszerepe miatt a Szakszervezetek Országos Tanácsa úgy döntött, visszavonja tárgyalóküldöttségét. Időközben az ellenzék előállt egy olyan javaslattal, miszerint az átmeneti időszakban a parlament elnöke gyakorolja az államfői jogkört. Ez juttatta végül Szűrös Mátyást az ideiglenes köztársasági elnöki pozícióba. Az ellenzéki javaslatnak volt egy második része is: e végleges tisztséget csak a demokratikus parlamenti választásokat követően töltsék be. A Nemzeti Kerekasztal végül szeptember 18-án befejezte a politikai egyeztető tárgyalásokat. A megállapodást a számos kérdésben kinyilvánított ellenvéleménye miatt az SZDSZ és a Fidesz végül nem írta alá.

A főszervező Kónya Imre, a Független Jogász Fórum vezetője arra az újságírói kérdésre, hogy *„a látszat mindenesetre az, hogy az ellenzék egyik fele lepaktált, a másik pedig keményen ellenállt a hatalomnak”*, a következőket válaszolta:

– Nagyon felületes látszat ez, amit a sajtó egy része igyekszik felerősíteni. Az ellenzék tudomásul vette, hogy az adott politikai erőviszonyok között tárgyalásos módszerrel ennyit lehet elérni: megfelelő választójogi törvényt, a pártok működésének törvényi feltételt, biztosítani a szólásszabadságot és a politikai tevékenységet börtönnel nem fenyegető BTK-t.

− Akkor mire volt jó, hogy a Fidesz és az SZDSZ mégsem írta alá a megállapodást?

– Arra, hogy felhívják a figyelmet a nem teljesült követelésük fontosságára. És szabad kezet kapjanak arra, hogy amit a tárgyalásokon nem sikerült elérni, azt megpróbálják más módszerekkel.

Meg is próbálták, méghozzá sikerrel. A meglévő pártállami rendszer aláaknázása ugyanis közben tovább folyt. Előbb több ellenzéki szervezet is követelte, hogy október 23-át nyilvánítsák nemzeti ünneppé. Ehhez később a Történelmi Igazságtétel Bizottság is csatlakozott, követelve, hogy 23-a egyben munkaszüneti nap legyen. Az SZDSZ mit sem törődve azzal, hogyan dönt majd az MSZMP októberre összehívott kongresszusa, már szeptember 19-étől bedobta: zárolják az MSZMP, a SZOT és a Munkásőrség vagyonát. Szeptember 24-én az SZDSZ újabb borsot tört ellenfelei orra alá: bejelentette, hogy aláírások gyűjtésével népszavazást kezdeményez. Ennek nyomán született később a trükkös „négyigenes” választás, amely az első három kérdésben okafogyottá vált, de a negyedik kérdés, hogy mikor legyen a köztársasági elnökválasztás, fontos volt már csak azért is, hogy a „Magyar Gorbacsov” szerepében tetszelgő Pozsgay Imrének adjanak egy knockoutot.

A hónap végén a Fidesz is támadásba lendült: országszerte demonstrációkat szerveztek a Munkásőrség ellen.

42. FEJEZET

Német pénzügyi segítség

1989 OKTÓBER

Tamara egyszer vacsora után váratlanul szóvá tette, hogy az Öreg ritkán viszi Magyarországra.

– Azért az egy-két napért nem akarlak fárasztani – mondta, aztán megnyugtatta: – Tudod

nagyon jól, hogy ha hosszabb ideig maradok, mindig velem jössz.

– Nem akarok házisárkány lenni, de nyugodtan mondd meg, ha van ott valakid!

– Ugyan! A Cickókról már rég leszoktam.

− Azért még sok szép lány forgolódik körülötted.

– Ez igaz. Bevallom, nagyritkán előfordul, hogy nem hagyok ki egy-egy futó kalandot.

– Tudom, ezt meg is engedtem neked, mert rugalmas feleség vagyok, csak az zavarna, ha állandó szeretőt tartanál.

– Ilyen nincs.

– Krisztina sem, aki az ottani irodavezető-helyettesed?

– Ugyan, drágám! Jó, megvolt, még régebben – nevetett és átölelte. Egy szerelmes csókkal próbálta megnyugtatni, aztán a fülébe súgta: – Krisztina Árpi barátnője.

– De Árpi Corinát szereti...

– Igen, csakhogy Corinával ritkán találkozhat, néha két hónapig nem látja. Közben is kell valaki.

– Nem hittem volna, hogy Árpi ilyen csapodár.

– Árpi rendes srác, de vannak azért szexuális igényei is.

– Hívd meg őket hozzánk egy-két napra! $_7$0ké.

így történt, hogy Árpinak és Krisztinának ki kellett utaznia Bécsbe és el kellett játszani a szerelmespárt. Az csak természetes, hogy éjszakára megkapták a franciaágyas legszebb szobát. Árpi örült a lehetőségnek, boldog volt, hogy legalább Bécsben együtt lehet újra a szomszédnőjével, ám igencsak csalódnia kellett. Hiába próbálkozott egy rövid „vendégeskedéssel”, a lány nem engedte, hogy udvarias látogatást tegyen nála. Csak ölelni hagyta magát, a gyönyör ajtócskáját becsukta előtte. Még bosszantóbb volt az, hogy közben hangoskodott, jajongott és eljátszotta, hogy milyen fantasztikus nagyot élvez.

Másnap reggel Tamara sugárzott az örömtől, az Öreg viszont odahajolt és sohasem tapasztalt féltékenységgel megkérdezte tőlük:

– Remélem, csak színjáték volt.

– Az hát – nyugtatta meg Krisztina –, tudod, hogy csak téged szeretlek.

Árpi hazamenet a kocsiban még próbált udvarolni, kedveskedni egy kicsit, de a nő nem igényelte. Amikor hazaértek, Árpi még egy utolsót próbálkozott:

– Meghívhatlak egy pezsgőre?

– Kösz, de nem, Árpi. Az lenne a vége, hogy próbálkoznál.

– És az miért baj? Ha már Bécsben nem lehetett, akkor legalább itt.

– Nem akarok lefeküdni veled.

– De miért, olyan jó volt régebben.

– Az akkor volt.

– És ha az Öreg mondja?

– Akkor nem is tudom, talán. Na, szia, jó éjszakát! – mondta és puszi nélkül otthagyta.

*

1989. október elején a politikai közélet az MSZMP közelgő kongresszusára koncentrált. Nyílt titok volt, hogy fontos változások várhatók. Valami történni fog az „állampárttal”, ahogy már akkor egyesek nevezték. Az MSZMP-n belül egyre jobban szembehelyezkedtek egymással a különféle platformok, politikai irányzatok. Ezek közt legerősebbnek és legmarkánsabbnak a reformszárny bizonyult, amely már korábban megfogalmazta: *szakítani kell a posztsztálinista, ázsiai típusú, működésképtelen rendszerrel.* Egyre nyilvánvalóbbá vált ugyanis, hogy az elavult szovjet modellt még a gorbacsovi toldozás-foldozás módszerével sem lehet megreformálni, úgy ahogy van, félre kell söpörni. Radikális megújhodásra van szükség, s mindent el kell vetni, ami haladásellenes, antihumánus és a régire emlékeztet. Ezt a markáns álláspontot más irányzatok némi túlzással úgy tekintették, mint elefántot a

porcelánboltban, ellenezték a törve-zúzva, „elért vívmányokat megsemmisítve” ugrásszerű előrelépést, helyette óvatosabb, kockázatmentesebb, lassúbb átalakulást, felszíni reformokat szorgalmaztak, amit el lehetett volna adni látványosnak is, bár sok mindent konzervált, átmentett volna. S ott volt még a konzervatív oldal a KB-ban nagy számban jelenlévő kádáristáival, amely még akkor is úgy vélte, hogy mögöttük áll a munkásosztály, a szakszervezeti mozgalom, hogy meg lehet menteni a szocializmust, s a visszarendeződésben reménykedett.

Ezekben a napokban átjáróház volt Árpi irodája. Sokan benéztek hozzá, tájékozódtak, információkat hoztak és vittek, tanácsot kértek vagy adtak, súgásokat, füleseket akartak, tippet kértek arra vonatkozóan, hogy melyik csoport, platform, irányzat kerülhet ki győztesen, hová érdemes csatlakozni.

Szinte mindennap átjött hozzá Ottó:

– Fantasztikus, öregem, hogy milyen sok barátom lett – mondta egyik nap fejcsóválva, amikor leült nála kávézni.

– Hát még nekem! Már ott tartok, hogy egy részükről azt sem tudom, kicsoda.

– Én is pont így vagyok ezzel. Soha még ennyi köpönyegforgatót nem láttam!

– Te milyen tanácsokat adsz?

– Blöfföllök, mindegyiknek azt mondom, amit hallani szeretne. A vonalasoknak azt, hogy Grósz végre a sarkára áll és gatyába rázza őket, megszünteti ezt a kuplerájt, a reformereknek meg az ellenkezőjét: csak radikálisan, új alapokon kezdve lehetünk versenyképesek az első szabad választásokon.

– És te legalább eldöntötted, hová állsz?

– Egyértelmű, hogy Nyersékhez. Nyers új, szalonképesebb pártot akar alakítani, az nekem is rokonszenves. Már meg is kerestek, ha itt bukunk, megvan náluk a biztos új helyem.

– Jó neked, velem ilyesmiről még nem beszéltek, nem csoda, én sohasem voltam pártalkalmazott.

– Nem vesztettél semmit. Azért ha elfogadsz tőlem egy jó tanácsot, ideje lenne lelécelned Grószéktól, mert ott nem sok jövő vár rád!

– Megnyugtatlak, igyekszem kimaradni az egészből, nem fogom exponálni magam. Én mindig a kormánynak dolgoztam, így lesz ezután is.

– Nagy tévedés, öregem. Az állampárt kormányában ezt megtehettük, de ha itt demokratikus választások lesznek, a baloldal biztosan elbukik, s az azt jelenti, hogy az ellenzék alakít kormányt, s az első dolguk lesz, hogy beültetik ide a saját brancsukat. Bennünket, így téged is azonnal kirúgnak!

− Tudom.

– Miért nem beszélsz Hornnal vagy Kovács Lacival? Neked van legalább diplomáciai múltad, kiküldhetnének egy nyugis, távoli követségre, ahol élhetnél, mint Marci hevesen.

– Még nem tudom, mit fogok csinálni.

– Csak lépj időben, mert ha süllyed a hajó, már késő lesz! Kösz a kávét – mondta és kisétált.

Árpi elgondolkodott Ottó szavain. Már máskor is töprengett azon, mi lesz vele. Az nyilvánvaló, hogy egy jobboldali kormány kirúgja innen. El sem tudta képzelni, mivel tölti majd a napjait, ha nem kell bejárnia a Parlamentbe. Titkon remélte, hogy Matyiék felkínálnak majd valamit, s számított az Öregre is. Egy biztos: nem fog rimánkodni, könyörögni senkinek sem. Nem fog megalázkodni.

Titkárnője beszólt, hogy megjött a következő vendége. Méghozzá az Öreg másik itteni legjobb barátja, András, akivel az utóbbi hónapokban külön sohasem találkoztak, csak néha futottak össze az Öreg rendezvényein vagy a zártkörű milliomosklubban.

– Hogy is van a mondás? Ha Mohamed nem megy a hegyhez, a hegy megy hozzá – nevetett Árpi és hellyel kínálta.

– Mindketten elfoglaltak vagyunk, tesszük a dolgunkat... – mondta a bankár.
− A héten is besöpörtél egy-két milliót valamelyik seftedből?
– Az csak természetes, egyre több balfácán bízza rám a pénzét. Mellesleg a Befektető Közösségünk tőkéje, így a te pénzed is szépen gyarapodik, de most nem ezért jöttem.
– Na, térj akkor a lényegre!
– Mindketten segítjük Karcsit. Engem aggaszt, ahogy támadják.
– Nem véletlen, csinált egyet s mást...
– Kérdeztem az Öreget is, ő mondta, hogy te ebben a témában többet tudsz.
– Kétlem, de azért beszélhetünk róla.
– Ma este együtt vacsorázom egy londoni újságíró barátommal, s előre jelezte, hogy a közelgő kongresszus kapcsán Grósz érdekelné. Nem interjút kér, inkább csak amolyan háttérbeszélgetés keretében szeretné megfejteni az okát: miért akarják Grószt mindenáron meneszteni?
− Jó kérdés.
– Azt tudom, Karcsi hajlamos arra, hogy összevissza nyilatkozik, de ez még nem ok arra, hogy ennyire nekiessenek.
– Hát igen, ha viccesen akarnék fogalmazni, akár azt is mondhatnám: legközelebb már akkor is bejelentik a lemondását, ha kiteszi a lábát a „Fehér Házból”, vagy ha elszundikál egy percre a parlamenti ülés alatt.
– Szerinted kik fúrják?
– Először is szálka az ellenzék szemében, mert nem úgy fütyül, ahogy ők akarják. Aztán ott van Pozsgay, aki már a gazdasági szükségállapot néven ismert próbálkozás után a nadrágjába csinált ijedtében és Bécsben ő nyilatkozta le először róla, hogy alkalmatlan, mennie kell.
– De utána ez a Pozsgay is belement abba, hogy beválasszák a négytagú elnökségbe.
– Igen, mert Grósz kitalálta, hogy legyen Pozsgay a köztársasági elnök, s ettől Pozsgay elérzékenyült. Csakhogy mindjárt a négyesfogat megválasztása után arra ösztönözték a médiát, hogy Grószt támadják. Emlékszel a tévéinterjúra? Épp csak azt nem préselték ki a főtitkárból:, *Jó-jó, megválasztották, de mikor megy el?”* Augusztusban a Népszabadságban kellett magyarázkodnia, még a családi tragédiáját is ki kellett teregetnie. Legutóbb meg a finnországi útját plankolták fel. Tudod, mi volt a jelszó? *„Mutassunk neki minél többet, hátha a védekezéssel még jobban lejáratja magát.”*
– Szerinted hogyan kellene objektíven megítélni őt?^
– Nézd, ez az itteni csaholó falka alkalmatlan erre. Ők csak a pillanatnyi érdeküket, karrierjüket nézik. Csak egy külföldi újságíró lehet elfogulatlan. Ha beszélsz este a vendégeddel, sorold fel neki Grósz tetteit: miniszterelnökként ő vezette be a világútlevelet, δ tette lehetővé a független sajtó, a Reform, a Kapu és a Mai Nap megjelenését, neki köszönhető Kádár félreállítása, a kézivezérlés megszüntetése, a monolitikus pártállam aláaknázása, belső rombolása, Németh Miklós hatalomra juttatása. Idesorolnám még azt is, hogy nem hajtotta végre a konzervatív oldal nyomására tervezett mind-egy-minek-nevezzük című katonai hatalomátvételt, amely simán elsodorhatta volna a bimbózó demokráciát és többpártrendszert.
– Ha ennyi jót tett, akkor nem értem, mi a baj vele...
– Talán az, hogy nem feküdt le úgy a nyugatnak és az ellenzéknek, mint a többiek, ő lassúbb, hosszabb ideig tartó átalakulást képzelt el, nem ilyen kapkodósat, így aztán óhatatlanul fékező konzervatívvá vált.
– ...Kösz, sokat segítettél.
– Mondd, gazdasági téren mi a helyzet?
– Rossz, nagyon rossz. Üres az államkassza, napi fizetési gondok vannak. A gazdasági és pénzügyi vezetés tehetetlen.

– Van kiút?

– Mint bankár csak azt mondhatom: pillanatnyilag nincs, egy német kölcsön is legfelejbb csak késleltetheti a csődöt. Kösz a Karcsival kapcsolatos infókat, megyek is, mert még máshoz is benézek!

Mindketten felálltak, Árpi az ajtó felé kísérte, közben megkérdezte:

– Nincs véletlenül egy megunt nőd?

– Lehet, hogy lesz – veregette vállon András.

– Kösz.

– Örömmel látlak a csajozós körben – nevette el magát és kiment. Árpi töprengve ballagott vissza az íróasztalához. A nőügyet csak

azért vetette fel, mert egyre elviselhetetlenebbé vált számára a szexuális fogyókúra. Néhány perc után sokkal fontosabbá vált a Grósz-téma. Úgy érezte, beszélnie kell erről valakivel, de kivel? Még ezen töprengett, amikor a titkárnője beszólt, hogy újabb ismerős érkezett. Erre a betoppanó látogatóra, Alpakkásra számított legkevésbé, mégis megörült neki, mert ő tudott a legtöbbet Karcsiról.

Felállt, hogy üdvözölje, amikor belépett. Most is kicsit zilált volt, az öltönye gyűröttnek, viseltesnek tűnt, a cipője poros volt.

– Üdvözlöm – kezelt, aztán leült az egyik fotelba.

– Gondolom, azért jött, hogy megbeszéljük, milyen tennivalóink lesznek a kongresszussal kapcsolatban. Karcsi biztosan igényli, hogy előtte felmenjünk hozzá, kikéri a véleményünket.

– Ez már megtörtént, kérem tisztelettel. Voltunk nála néhányan, hívtuk magát is, de a titkárnője közölte, hogy külföldön van.

– Csak két napra ruccantam ki Ausztriába.

– Jobb is, hogy nem volt ott. Ahelyett, hogy reálisan mérlegeltük volna az esélyeinket, átbeszéltük volna a kongressazusi tennivalókat, és eltökéltségünkkel, határozottságunkkal bátorítottuk, lelkesítettük volna Karcsit egyfolytában a köpönyegforgatókat emlegette, mi meg az árulókról vitatkoztunk. Utána Nyersek, Pozsgayék MSZMP-t bomlasztó aknamunkáját elemeztük és szóbajöhető akciójuk lehetőségeit vettük sorra.

– Dehát a párt igen jelentős része Karcsit támogatja, tőle várják, hogy ura legyen a helyzetnek és kiutat mutasson.

– Ezt Karcsi is tudja, számít is rájuk. A szocialista vívmányokat védő, az ellenzéknek kevésbé lefekvő, mérsékeltebb programot kínál, de a mai zavaros helyzetben lehet, hogy ez nem elég. Túl nagy az elégedetlenség, túl sok az indulat, a sértődöttség a párttagság körében. Nehéz kiszámítani, hogy a bizonytalan, tanácstalan, „semleges” küldöttek kit támogatnak.

– Hát igen, elég bonyolult a helyzet.

– Maga hisz a győzelmünkben, Árpi?

– Őszintén szólva minimális az esély rá. Ha Karcsi esetleg győzne, a rendszerváltás akkor is végbemegy, ezt már külföldön eldöntötték. De ha az MSZMP Grósszal indulna a demokratikus választásokon, biztosan alulmaradna.

– Ez egyre inkább nyilvánvaló, kérem tisztelettel, de nemcsak ó, Nyers és a reformerek sem győzhetnek.

– De maga már sejti, mi lesz a vége...

– Bukás, Árpi, akárki is nyer! Teljesen mindegy, hogy a kongresszusról Karcsi, Pozsgay, Nyers, Németh Miklós vagy Szűrös kerül ki győztesen, s az sem számít, marad-e az MSZMP vagy kettéválik, a választásokon veszítenek. Ezt mint ellenzékszakértő, akár előre borítékolom is.

– Karcsi is tudja ezt?

– Nem, neki nem mondtam, nem akartam lehangolni, elvenni a kedvét, de meggyőződésem, azért ő is sejti ezt.

– Mi van akkor, ha Grósz győz, ő lesz az MSZMP elnöke és Nyersek alulmaradnak?

– Nyernénk fél évet, egy évet? Lehetne az időt húzni, eltolni a választásokat, de itt már elindultak az öntörvényű folyamatok, ezeket megállítani nem lehet. Robbanásig feszült a helyzet itt Kelet-Európában, a keletnémetek nyugatra engedésével az NDK-vezetés hatalma ingatag, Prága is forrong, a lengyeleknél már kereszténytöbbségű kormány van. Nálunk jól elvagyunk ugyan békés lacafacázás közepette az ellenzékkel, de a dominó-elv egyik pillanatról a másikra bekövetkezhet, s ez ellen Karcsi se csinálhatna semmit, kérem tisztelettel.

– Valóban.

Alpakkás néhány perc múlva elköszönt és távozott. Árpi csak utána értette meg, hogy már semmi sem köti Grószhoz, Alpakkáshoz és társaikhoz. Semmi keresnivalója a konzervatívok között. Az ellenzékiekkel kapcsolatban ugyanez volt a helyzet azzal a különbséggel, hogy azok meg őt nem látták volna szívesen. Ez persze érthető is volt, hiszen nyilvánosan nem sokat tett értük, nem kereste a kapcsolatot velük. Ráadásul róla tudták, hogy Lázár György egykori miniszterelnök embere volt, aztán meg Grószé, s ez nagyon rossz referenciát jelentett. Egyetlen lehetősége maradt: a reformereket támogatja.

*

A „csendes forradalmárok” a maguk módján készültek az MSZMP kongresszusára. Úgy gondolták, azzal segíthetnek legtöbbet a reformszárnynak, ha enyhítik a kormányra nehezedő pénzügyi nyomást, megsürgetik a nyugatnémeteket, hogy írják alá mielőbb a már korábban beígért második egymilliárdos hitelünket. Horváth nagykövet Hornnal és Kovács Lászlóval konzultálva, majd a tervet Kohl kancellárral is egyeztetve úgy intézte, hogy a kongresszus kezdete előtt egy nappal látogasson Magyarországra az NSZK két tartományi miniszterelnöke, Späth és Streibl. Azt remélte, hogy a két, egyenként 250 millió márkás hitel jóváhagyásának ünnepélyes bejelentése erősíti majd a reformerek pozícióit a kongresszuson.

Ezt a pénzt azonban nem akarták úgy „elkótyavetyélni”, mint az első egymilliárdot, amelyet nem modernizációra és a magyar gazdaság megsegítésére fordítottak, hanem a külföldi adósság kamataira. A hitelszerződésbe beírták, hogy ezek a pénzek csakis privatizációra, valamint a nyugatnémet és magyar kis- és középvállalkozók között létrehozandó közös vállalatokra fordíthatók. Óriási eredmény volt ezt a pénzt megszerezni, mert a nemzetközi pénzpiacon Magyarország hitelképessége igencsak megkérdőjeleződött, az adósság ugyanis elérte azt a kritikus szintet, amikor egy ország már nem tehet mást, mint átütemezést kér. Ez az információ természetesen szűk körben maradt, nem akarták, hogy az ellenzék vagy a konzervatívok felhasználják a lakosság felhergelésére: lám, az impotens, dilettáns reformkommunista kormány mindent elrontott, csődbe juttatta az országot. Eközben olyan jó volt az NDK-sok kiengedése miatt a magyarok politikai megítélése, hogy Geissler, a CDU főtitkára azt javasolta, az egész magyar népet fel kellene terjeszteni a béke Nobel-díjra. Csakhogy az ellenzéki pártok és az MSZMP különféle platformjainak ellentmondásos, sokszor meggondolatlan nyilatkozatai elriasztottak minden segítőkész pénzügyi csoportot. Éppenséggel csak azt nem mondták ki nyíltan: *‚Amíg a sok zavarodott elméjű, hülye bohócot nem zárják diliházba, addig nem fektetünk be!”* Az ilyenfajta jogos vélemények ellenére pénzügyi körökben nagy sikernek számított Späth és Streibl október 5-ei látogatása. A Népszabadság címoldalán közölte, hogy a két tartományi miniszterelnök 500 millió márkával támogatja a magyar kormányt, Bonn pedig további félmilliárdos kormánygaranciás hitelt nyújt Magyarországnak.

43. FEJEZET

Kongresszus árulással, átállással, új pártalapítással

Október 5-én este Árpi a tévé nézte és a Reform (a nyomdából megszerzett) október 6-i

számát olvasta. Készült a másnap kezdődő MSZMP-kongresszusra, mert őt is felkérték, hogy segítsen a lebonyolításában, főleg a külföldi vendégek kalauzolásában. Árpit főleg az érdekelte, hogy melyik politikus mit nyilatkozik. Barabás János a tévében már nyíltan kimondta, hogy az elnöki posztra abszolút Nyers Rezső az esélyes. A Reform a vezércikkében még az együtt-maradás mellett korteskedett, azt írta: *„nagy hiba lenne a szakadás, az itt összpontosított politikai és szellemi tőke ketté– vagy hárommá-választása, szélnek eresztése.” „Bízunk benne, hogy túlteszik magukat az apátián, önmarcangoláson, bűntudaton, hogy megtisztulva új hitet találnak, és a megújulok, reformerek összefogásával együtt maradnak.”*

A még MSZMP pártelnök Nyers Rezsőnek már a szakadást vetették fel, amire azt válaszolta:

„Ha kiválik egy balszárny, biztos, hogy hozzájuk nem csatlakoznék, de egy polgári liberalizmushoz vonzódó, az ellenzék platformján álló, bár magát szocialistának valló tömörüléshez sem állnék.”

Amikor konkrétan rákérdeztek a pártszakadás veszélyére, azt mondta: *„Igazi veszélyt nem jelent, de a törés nem zárható ki.”*

A pártvezetés baloldali ellenzéke soraiból senki sem adta nevét a nyilatkozathoz, de annyit elárultak, hogy zajos obstrukcióra készülnek, vég nélküli hozzászólásokkal, viharos nemtetszés-nyilvánításokkal tervezik a Pozsgay-vonal támadását. Szükség esetén készek még ellenkongresszus megszervezésére is, hogy a beígért változások visszavonására kényszerítsék a reformszárnyat, vagy ha arra nem hajlandók, akkor távozzanak az MSZMP-ből.

– *Veszedelmes a kisebbség* – nyilatkozta a hírmagazinnak Lukács János, a Központi Ellenőrző Bizottság elnöke. Arra a kérdésre, hogy új párt lesz-e a régiből, azt válaszolta:

– A párt a kongresszus után szocialista pártként állhat majd fel, amelynek (...) a reformok megvalósítása lesz a feladata. (...) A *névváltoztatást nem tartom indokoltnak.*

Grósz is az MSZMP név megtartását hangsúlyozta, remélve, hogy megújhodó pártként, az áramlatok pártjaként, egy sokszínű pártként fog politizálni. A menesztésével, nyugdíjazásával kapcsolatos találgatásokra annyit mondott: egyeseknek szüksége van ügyeletes bűnbakokra.

Ribánszki Róbert, a Marxista Egységplatform vezetője a küldöttek egy részének megválasztását nem tartotta legitimnek, úgy véli, hogy húsz százalékuk a párttagság megkérdezése nélkül jön a kongresszusra. *„Ízekre szedjük Pozsgay benyújtott tervezetét (...), nem engedjük szétverni a pártot!”*

Bokros Lajos, a reformszárny egyik radikálisa arra a kérdésre, hogy lesz-e pártszakadás, azt nyilatkozta: *„Nemcsak lesz, már van is.”*

Berényi Ferenc, a Münnich Ferenc Társaság országos titkára úgy vélte, túl gyors a vájtozás, a tagság nem tudja, hogy kit kövessen.

A lap megkérdezte a parlament fenegyerekét, Czoma László független képviselőt is, aki azt mondta, ennek a pártnak már vége.

Ez volt a véleménye Árpinak is, amikor lefeküdt és lekapcsolta a villanyt. Egy órán át hánykódott az ágyban, nem tudott aludni. Idegesítette mindaz, ami holnaptól történhet a kongresszuson.

Éjfél előtt megcsörrent a telefonja:

– Szia, itt vagyok Pesten! Azonnal megismerte Corina hangját.

– Végre! Miért nem jelentkeztél eddig?

– Nem lehetett. Most is csak tolmács leszek a kongresszuson.

– Ülj be egy taxiba és gyere ide azonnal!

– Nem lehet.

– Nem érdekel, nagyon hiányzol, próbálj meg kitalálni valamit.

– Csak késő este érkeztem, fáradt is vagyok és még megvan. De holnapra talán már elmúlik és kitalálunk valamit.

– A kongresszuson találkozunk...

− Te is ott leszel?

– Igen, és véletlenül éppen a külföldi delegációk mellett segédkezem.

– De örülök neki, akkor szia, holnap személyesen is beszélünk, de tudod, ott nyilvánosság előtt...

– Jó-jó, nem foglak lerohanni, de holnap éjszaka már itt alszol!

– Hidd el, szeretnék. Leteszem, mert így is sokáig beszéltem. Szia, szeretlek, csókollak!

Árpinak mindjárt jobb kedve lett... most meg ezért nem tudott elaludni.

*

A Kongresszusi Központban telt ház volt. Az ülésteremben a beszédek jelentős részét még áthatotta a régi stílus és a szellem. Csupán néhány hozzászólás érzékeltette, hogy a múltat már nem lehet konzerválni, elérkezett az ideje, hogy a párt feloszoljon és egy új elveken alapuló, szociáldemokrata jellegű, nyugati típusú párt alakuljon.

Kevesen fogták fel, hogy az MSZMP már nem az ország meghatározó pártja, s a sorrakerülő választásokon így semmi esélye. Különböző szervezkedések folytak minden oldalon. Kialakult egy részben Berecz János, részben néhány volt pártvezető nevével fémjelzett balos vonulat. Ezen az utóbbi oldalon állt, de az előbbiektől elhatárolódva Grósz Károly és tábora. Nyers eleinte Grósz Károly és csapata, valamint a velük szembenálló reformszárny között középen lavírozott, s szociáldemokrata elveket hirdetve elhitette, hogy ő a nagy megújító. Ugyanakkor a reformszárny, Németh Miklós, Horn Gyula még a maga oldalán tudta Pozsgay Imrét. No persze, kilógott ebből a körből azzal, hogy Csoóri Sándorral karöltve harmadikutas, népnemzeti pártvonulatot képzelt el. A legszembetűnőbb az volt, hogy körbeadtak egy ívet, amelyet többszázan alá is írtak, kifejezvén azt az óhajukat, hogy egyedül Nyers Rezsőt szeretnék látni az MSZMP elnökeként.

Jó ideig nem lehetett tudni, melyik oldalnak van esélye a felülkerekedésre. Az első nap a Németh Miklós-Horn-Pozsgay nevével fémjelzett, több vonulatból álló reformszárny számára rokonszenves volt ugyan az európai típusú szociáldemokrata irányváltás, de ekkor még elfogadhatatlan volt Nyers személye. Tudták ugyan, hogy szociáldemokrata gyökerei vannak, s az 1968-as gazdasági reformok atyjának számított, de az sem volt titok, hogy 1953 óta folyamatosan tagja a KB-nak, így az 56 utáni megtorlást irányító vezetésnek is. Az pedig nem sokat számított, hogy a szovjetek kérésére egy ideig félreállították. Mindezek ellenére Nyers személye mégis fontossá vált, mert egyedül benne volt integráló készség, sokan tőle várták az MSZMP-n belüli különféle áramlatok, platformok közötti kiegyensúlyozó szerepet. A győzelméhez azonban szüksége volt támogató nagy nevekre. És elsősorban a reformerek oldaláról. Csakhogy Pozsgay eleinte Németh Miklóssal tartott, Szűrös Mátyás pedig mint ideiglenes köztársasági elnök, aki a nyolvanas évek eleje óta a reformszárnyat támogatta, még kivárt.

A kongresszus egyik szünetében Horváth nagykövet megkérdezte Pozsgaytól, miért húzódik annyira háttérbe, miért nem harcosabb. Miért nem robbantanak Németh Miklósékkal és alakítanak új pártot? A válasza arra utalt, hogy ő már más, pártok feletti szerepre van kiszemelve. Ő komolyan veszi a köztársasági elnökké jelölését. Akkor még nem derült ki, mire készül.

Aφí ahelyett, hogy kihasználta volna a lehetőséget, hogy csatlakozzon a reformszárny vagy Nyersek mellé, csak azzal volt elfoglalva, hogy mikor tud Corinával kettesben maradni. Ha tehette, mindig ott nyüzsgött a szovjet delegáció közelében, az egyik szünetben sikerült is átruccannia Corinával a Novotelbe. Jobb híján a liftben töltöttek vagy öt percet felfelé és vissza, aztán ezt ismételgetve, közben csókolóztak.

Pedig Aφíη^ alkalma lett volna Pozsgay, Nyers és Németh Miklós közelébe férkőzni, a többi főemberről nem is beszélve, de őt csak a szerelme érdekelte. Fel sem fogta, hogy milyen lehetőségeket szalasztott el.

Aφí boldog volt, hogy késő este Corina elszökhetett és végre együtt tölthettek egy éjszakát. Amikor kora reggel felkeltek, s Árpi a romániai munkájáról kérdezte kedvesét, a nő arca elkomorodott:

– Nem beszélhetek róla. Csak annyit mondhatok, hogy életem legnehezebb, legmocskosabb megbízatása. Jobb, ha semmit sem tudsz róla.

– Ha túl leszel rajta, remélem, a tábornok elenged.

– Bárcsak úgy lenne! Te is tudod, onnan nem lehet kiszállni.

– Tamarának sikerült.

– Csak az Öreg, meg az amerikaiakkal kialakított titkos együttműködés miatt.

– Hátha neked is el tudja intézni.

– Nincs annyi aranyórája.

– Lehet, hogy van, egy-kettőt én is vennék és feláldoznék, ha ez a szabadságod ára.

– Az a fontos, hogy szeretjük egymást.

– Igen, de szeretnék már végre együtt élni veled.

− Én is!

Úgy csempészte ki a Szent István parki házból, ahogy odahozta. Egy építőiparban rendszeresített durva esőkabátban, usankában. Elvitte a Nyugatiig, a kocsiban megszabadult a kellékeitől, rendbehozta magát, elköszönt, aztán átsétált a pályaudvaron, s a másik oldalon beült egy taxiba.

*

Az MSZMP-kongresszus menetét már a második napon teljesen megváltoztatta Pozsgay átállása. Pedig ez várható volt, sőt szükségszerű, hiszen ha nincs egy elfogadható új párt, akkor minden eddigi fáradozás fuccsba mehet, mert nincs, aki végrehajtsa a Kerekasztallal kötött egyezséget. Csakhogy nem az a fordulat következett, amire a reformerek számítottak. Pozsgay hívei ugyanis azt gondolták, hogy velük együtt összefog a reformszárny és egységes fellépéssel kicsikarják a változásokat, vagy ha másként nem megy, kilépnek a pártból és újat alakítanak. Pozsgay Imre azonban irányt váltott és Németh Miklós mellől a Nyers-féle vonal mögé állt. Ez egyben azt is jelentette, hogy szakított a miniszterelnök körül csoportosuló reformszárnnyal.

Németh Miklós, Horn, Kovács László csalódottságát egy másik szövetségesük, Szűrös Mátyás sajátos elhatárolódása is betetőzte. Az ideiglenes köztársasági elnök ugyanis előbb csak elbizonytalanodott, aztán úgy döntött, hogy nem áll senki mellé. Ez megpecsételte a reformerők sorsát.

Nyers feloszlatta, jogutód nélkül negszüntette az MSZMP-t és október 7-én megalakította a Magyar Szocialista Pártot. Ezzel a lépésével a Grósz-, Berecz-, Ribánszky-féle vonalat is kiütötte. No persze, az utóbbiak azért nem adták fel, tíz napon belül megalakították a Magyar Szocialista Munkáspárt újraalakítására törekvő Szervező Bizottságot, amely hozzáfogott a kongresszus decemberi megszervezéséhez. (Ezen Thürmer Gyulát választották elnökké.)

Ki lett a két győztes? Nyers és Pozsgay. Ezt egyértelművé tette az a bokszringbe illő show is, ahogyan a színpadon Nyers diadalittasan megragadta és magasba emelte Pozsgay öklét. Jöhetett a tapsvihar.

Az új párt, az MSZP igyekezett ugyan a reformerőket is befogadni, 23 tagú elnökséget választottak, s ebbe a vezető testületbe néhány reformszárnybeli, köztük Németh Miklós és Horn Gyula is bekerült. Ám őket ezzel a „beválasztással” nem tudták megvenni. A Pozsgayval, Nyerssel szembeni ellentéteik megmaradtak. Nemcsak miattuk, hanem a többiek politikai nézetkülönbsége és személyes ambíciója is közrejátszott abban, hogy a frissen alakult MSZP vezetése nem lett egységes és összetartó. Lehet, hogy furcsán hangzik, de mintha az elvtársak MSZMP-ből magukkal hozták volna az MSZP-be a hagyományos széthúzást, a platformozó hagyományokat. így tehát folytatódtak az intrikák, egyesek kisebb

érdekcsoportok élére álltak, s belső aknamunkát folytattak. Nézzük csak a fontosabb személyiségek őszi tetteit:

Nyers Rezső elérte, amit akart, s a győzelem után hirtelen megváltozott, részt vett még néhány tagtoborzó gyűlésen, rendezvényen, aztán kissé visszahúzódott, elcsendesedett, egy időre szinte eltűnt a politikai porondról. A későbbi választási kampányban is alig szerepelt. Nem tudni, hogy talajt vesztett-e, vagy politikai megfontolásból cselekedett így. Mindenesetre a közönyével sok kárt okozott.

Szűrös Mátyás ambíciói is megváltoztak, pártok felettinek tekintette magát, az országgal törődött és kihasználta ideiglenes köztársasági elnöki pozíciójából azt a tálcán kínált lehetőséget, hogy beírja a nevét a magyar történelembe: október 23-án kikiálthassa a Magyar Köztársaságot.

A „csendes forradalmárok”, Németh Miklós, Horn Gyula és Kovács László azt remélték, hogy az MSZP a kormány pártjaként megtámogatja, segíti majd őket, ám hamarosan meg kellett állapítaniuk, hogy nemigen törődnek velük. Az MSZP a pártépítéssel, az MSZMP-éhez képest töredéknyi tagságának szaporításával, saját arculatával és a választásokra való készülődéssel törődött. Nyers Rezső és néhány társa pedig szinte bojkottálta őket. így aztán a reform-szárny egyes tagjai sem törődtek sokat az MSZP-vel. Volt amúgy is épp elég gondjuk, bajuk. A munkába menekültek, a nemzetközi kapcsolatokat ápolták, külföldre utaztak.

Pozsgay akkor még azt hitte, ez az átállás az ára annak, hogy köztársasági elnök lehessen. Valószínűleg úgy gondolta, hogy a reformszárny megbékél és megtalálja helyét az új párt soraiban, az pedig, hogy egyesek nem lesznek a barátai? Na bumm... A televízióban még magabiztosan azt mondhatta, hogy ha Isten kegyelméből a nép is úgy gondolja, hogy ő legyen a köztársasági elnök, akkor az MSZP-ben nem vállalhat vezető szerepet. Azzal, hogy mindenáron köztársasági elnök akart lenni és nyíltan elárulta a reformereket, nemcsak a baloldal, de az ellenzék előtt is hiteltelenné vált és a jobboldal céltáblája lett. Meg is fogalmazódott a cél: *az MSZP legnépszerűbb személyiségét politikailag lehetetlenné tenni!* A köztársasági elnökválasztásra vonatkozó népszavazási indítványukkal ezt sikerült is elérni.

*

Árpi egészen másként vonta meg a kongresszus mérlegét. Neki mindennél többet ért az, hogy három éjszakát is Corinával tölthetett. Már Krisztina sem érdekelte. A Parlamentbe is jókedvűen ment be. Még a titkárnőjének is feltűnt, hogy olyan ember lett, mintha kicserélték volna. Megkérdezte a középkorú asszonytól, hogy van a nemrég született unokája. A kormányhivatal utált elnökhelyettesével is olyan kedves hangon beszélt, hogy az azonnal felhívta a belügyet: történt-e valami, valaki a helyére pályázik-e?

Megitta a kávéját, közben átnézte a napi sajtót. Még csak a harmadik napilapnál tartott, amikor a titkárnője beszólt, hogy megérkezett a vendége. Emlékezett rá, hogy senkivel sem beszélt meg találkozót, de nem érdekes. Sejtette, ki az.

− Küldje be!

Egy teljesen új Alpakkást pillantott meg az ajtóban. Az öltönyét reggel vasalhatták, cipője olyan fényes volt, mintha lakk borította volna, a haja frissen vágva, az arca kisimult, ránctalan, sugárzó. Felállt, kezelt vele.

– Üdvözlöm, Árpi – mondta.

– Mi van magával? Teljesen megváltozott, szinte megfiatalodott!

– Adok magamra, kérem tisztelettel, összeköltöztem egy megözvegyült fiatalasszonnyal.

– Ahogy elnézem, van más is.

– Maga jó megfigyelő, valóban van más is. Rámbízták egy multinacionális cég itteni képviseletét.

– Ez fantasztikus!

– Karcsinak és a barátainak köszönhetem. Tízszer annyit fogok keresni, mint eddig, és

rendszeresen utazhatok.
– Mit fog csinálni?
– Egyelőre adatokat gyűjtök a lerobbant nagyüzemekről, aztán kiválasztom azokat, amelyeknek legjobbak a telkei. Előre sorolom azokat, amelyeknek a legkisebb ráfordítással alakíthatók át az épületei, aztán javaslatot teszek kinti főnökeimnek a felvásárlásukra.
– Ért ehhez? Hiszen maga volt eddig az egyik leghithűbb kommunista.
– Igen, de nem hülye! Maga persze nem tudja, hogy korábban közgazdász voltam, s egy ideig a Tervhivatal kenyérpusztítója. Mindez persze elfelejthető. A kinti befektetőknek nem az a fontos, hogy van diplomám, némi gyakorlatom. Nekik az számít, hogy vannak kapcsolataim, mindenkiről mindent tudok.
– Ez valóban nagy érték.
– Majd meglátja, kérem tisztelettel, hogy a kommunista múltam ellenére én leszek a legsikeresebb kapitalista!
– Jó magának.
– Karcsi és a barátai magáról sem feledkeznek meg. Azért is ugrottam be magához, hogy elmondjam: magát is hamarosan keresik majd.
− A Külügyből?
– Onnan biztos nem, majd máshonnan. Egy a lényeg: gondoskodunk a barátainkról.
– Hogyan?
– A pártból és a kormányból áttesszük őket olyan pozíciókba, amit a változások után is megtarthatnak. Megnyugtatom: a rangjának megfelelő állást kínálnak majd. Most nem mondok többet. Legyen meglepetés!
– ...Köszönöm.
– Én is kaphattam volna egy főosztályvezetői állást, de engem jobban érdekel a pénz, a gazdasági hatalom, mert itt az lesz a jövő.
– Őszintén szólva én is nap mint nap tapasztalom, hogy az elvtárskáink jó része már a nemsokára beköszöntő kapitalizmusra készül és vállalkozásokat tervez.
– De csak az okosabbja, kérem tisztelettel. A hülyébbek, akik sajnos nagyon sokan vannak, még reménykednek, hogy érdemeik számítanak, eltartja majd őket a párt az ország pénzén. Mi már tudjuk, mennyi eltunyult, kiváltságos élet fordul drámaira, milyen sokan fognak nélkülözni vagy korengedményes nyugdíjasként fillérekből tengődni.
– S ezt csak így mondja?
– Igen és tudja, miért? Azért, mert nem érdemes könnyet hullatni azokért, akik szájtátva várják, hogy az ölükbe pottyanjon a potya! Mostantól keményen meg kell dolgozni mindenért. Ráadásul gyorsan kell cselekedni, mert meg vannak számlálva a napjaink. Az ellenzék már követeli az MSZMP vagyonának elszámoltatását. A jelszó az átmentés. Mindent gyorsan eltüntetni, cégekbe, magántulajdonba adni, amíg lehet, amíg fel nem ébrednek. Maga is legyen észnél, Aφí és nézzen alaposan körül! Most még egészen jó dolgokat meg lehet olcsón kaparintani.
– Kösz a tippet.
– Óriási szerencsénk, hogy békés átmenet lesz. Semmiért sem vonhatnak felelősségre bennünket.
– Mi van Karcsival?
– Még fut egy kört az MSZMP újraalakításáéit, de nagyon kiábrándult. Nem bízik a sikerükben. Tudomásul veszi, hogy a történelem átlépett felette. Nyugdíjba vonul, kiköltözik a gödöllői halastó melletti nyaralójába. Azok meg, akik utána jönnek, csináljanak, amit akarnak.
Felállt, kezet nyújtott, aztán kihúzott testtartással távozott.
Aφí most, az Alpakkás látogatása után döbbent csak rá, mennyire elhanyagolta a jövője szempontjából oly fontos kapcsolatépítést. Túl későn ébredt fel. Bizonyára már senkinek sem

kell. Jó ideig töprengett azon: mit csinálhatna ebben a helyzetben?... Megvárja, mit ajánlanak, aztán majd kitalál valamit.

44. FEJEZET

Október 23-án délelőtt 10 órakor Németh Miklós parancsára megindult az akció

Október 13-15-én a Műegyetemen tartotta a Fiatal Demokraták Szövetsége második kongresszusát, amelyen alanyi jogon bármelyik Fidesz-tag részt vehetett. Hazajött erre a Soros-alapítványi ösztöndíjával az oxfordi Pembroke College-ban tanuló Orbán Viktor is. (Ezt az tette lehetővé, hogy a kiutazásakor előre megállapodott Vásárhelyi Miklóssal, a Soros-alapítvány elnökével, hogy ha itthon úgy alakul a helyzet, bármikor hazajöhet.) Nem maradhatott távol, mert olyan fontos kérdésekről kellett a fiatal demokratáknak döntenie, hogy párttá alakulnak-e, indulnak-e a választásokon. Orbán nem volt tagja az akkori vezetésnek, hiszen még külföldön tanult, de mivel nyáron igen aktív szerepet töltött be a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon, erről ő tartott beszámolót a kongresszuson.

A nyugodt oxfordi légkör sem változtatta meg Viktor radikalizmusát. *{Hazaérkezése után először csak verte az asztalt: – Az MSZMP számoljon el a vagyonával! Kotródjon ki a párt a munkahelyekről!* – írta róla Kende Péter.) Már akkor megmutatkozott markáns véleménykülönbsége és vezéregyénisége. A sajtónak persze óvatosabban nyilatkozott, például kifejtette, hogy az ex-MSZMP magához szippantotta ugyan a legjobb kormány-szakértőket, mégis együttvéve az ellenzék több specialistával rendelkezik, így tehát kormányzóképes.

Nézzük magát a kongresszust. *„Olyan országot akarunk, ahol a törvény nemcsak a kólát védi!”* E jelmondat alatt zajlott le minden különösebb vihar nélkül. Nem volt veszekedés, puccs, szakadás, mint a történelmi pártoknál, s újdonságnak számított az is, hogy a 4200-ra gyarapodott szervezet irányvonaláról, programjáról, vezetőségéről nem küldöttek döntöttek, azokról minden ott megjelent Fidesz-tag szavazhatott, még az érdeklődők előtt sem zárták be a kapukat. Kiderült, hogy nemcsak tagadni, rombolni tudnak, hanem építeni, újat alkotni is. A program részleteit szekciókban vitatták meg, aztán a kongresszus teljes ülésén ismertették, nem hallgatták el a kisebbségben maradt véleményeket sem, így előfordult, hogy végül az utóbbi győzött.

A frissen elfogadott programjuk leszögezte: a szabad választások önmagukban ugyan nem oldanak meg semmit, de előfeltételt teremtenek a válságból kivezető út megtalálásához. Ami a gazdaságot illeti, csakis a nyugodt polgári demokráciákéhoz hasonló piacgazdaságot tudnak elképzelni. Ok mondták ki először, hogy átmenetileg hat hónapra csökkentett kötelező sorkatonai szolgálatot, később pedig politikamentes, hivatásos hadsereget szeretnének. Sok egyéb is szerepelt a programban, így a lelkiismereti és vallásszabadság kérdése, a nemzetiségi és önkormányzati probléma, a lakáshoz jutás és az egészségügyi ellátás, valamint a létminimum garantálásának kérdése. Kimondták azt is, hogy ellenzik a köztársasági elnökválasztást.

A fentieken túl a pénzügyek is szóba kerültek. Ott jelentették be például, hogy megérkezett részükre a Soros Alapítvány pénzügyi támogatása.

Ha már a pénzről van szó, érdemes ebben a témában egy kis kitérőt tenni. Amikor az országgyűlés néhány nappal később megszavazta (1989. évi XXXIII. törvény) a pártoknak nyújtandó támogatást, kiderült, hogy az 1989-re előirányzott összegből ki mennyit vett már fel, illetve mennyit igényelt. 22 millió forinttal az MDF állt az első helyen, ez ellen senki sem emelt kifogást, hiszen ők voltak legtöbben. Néhány politikai szervezet azonban üzletnek tekintette, s aránytalanul nagy pénzt kért. Ilyen volt a Magyar Radikális Párt is, amelyre leginkább a mini jelző illett, mégis tizenötmilliót kért, másfélszer annyit, mint a sokszorta nagyobb SZDSZ.

A Reformban megjelent táblázat szerint csak a Fidesz volt az egyetlen, amely nem kért egyetlen fillért sem. Talán azért, mert Sörösektől kaptak? Vagy máshonnan is ellátták őket bőkezűen?

A kérdésre nehéz pontos választ adni. Arról már korábban szó esett, hogy több NSZK-beli párt „adakozásáról" közismert alapítványa nyitott tavasszal képviseletet Budapesten. Természetes, hogy ezek is adtak támogatást az azonos beállítottságú politikai elvbarátaiknak, szociáldemokraták a szociáldemokratáknak, kereszténydemokraták a kereszténydemokratáknak stb. Ugyanígy a különféle amerikai szervezeteket is lehetett pumpolni. Abban sincs semmi különös, hogy több ellenzéki pártdelegáció járt kint, hogy tárgyaljon, tapasztalatokat szerezzen. Nos, az egyik Bonnban járt és egy bajszos vezette. Hogy, hogy nem, a sok furcsa nevű szervezet kedves meghívásának eleget téve valahogy kikötöttek az NSZK Alkotmányvédő Hivatalánál is. Mielőtt arra gondolnának, hogy ez valamiféle demokratikus jogi intézmény, amolyan Alkotmánybírósághoz hasonló, eláruljuk, hogy ez a hírszerzőközpont. Hogy a bajszos tudta-e ezt, vagy sem, az nyilván sohasem fog kiderülni, de arra egy emigráns újságszerkesztő kollégám a tanú, hogy megkérdezték:

– Van elég pénzük? Kell önöknek támogatás? A meglepő, kissé büszke válasz így hangzott:

– Köszönjük, nem kell. A CIA-tól már kaptunk eleget.

Miért is ne, ha már a KGB nem szíveskedett adni.

Visszatérve a Fideszhez: 1989 októberében nyilván sokan elismerően csettintettek a nyelvükkel: lám, a fiatal demokraták egy fillért sem fogadnak el a komcsiktól. Mielőtt a tisztelt olvasó is így vélekedne, meg kell említenem, hogy pénzt valóban nem kért sem 89-re, sem 90-re, viszont budapesti központjukhoz azért csak igényeltek mintegy 250 négyzetméternyi helyiséget és tíz fővonalas telefont. Őket csak a Kereszténydemokrata Párt kívánságlistája előzte meg 23 szobával 12 telefonnal.

*

Október 17-én sorsdöntő időszak kezdődött azzal, hogy folytatódott a szeptemberben félbehagyott országgyűlés. Nagy várakozás előzte meg és a külföldi sajtó is figyelemmel kísérte, hiszen ezen a négynapos ülésszakon kellett módosítani az Alkotmányt, dönteni az Alkotmánybíróságról, törvényt hozni a pártok működéséről és gazdálkodásáról, az országgyűlési képviselők választásáról, az Elnöki Tanács megszüntetéséről és a köztársasági elnökválasztásról. Ha ezekhez hozzátesszük, hogy a Munkásőrség megszüntetése is szerepelt a napirenden, akkor megkockáztatom: a rendszerváltás kezdetét akár innen is lehet számítani.

No persze, hosszú folyamat – kerekasztal-tárgyalás, politikai egyeztetés, kompromisszum – vezetett el idáig. Ha a parlament mindent megszavaz, akkor lényegében tálcán kap majd meg mindent az a politikai erő, amelyik a jövő évi választásokat követően hatalomra kerül. Csakhogy melyik lesz az?

Erről beszélgetett Árpi is az ülésszak másnapján Matyival. A parlamenti folyosón futottak össze, leültek egy félreeső helyen:

– Szerintem az MSZP a pártállami múlt terheivel a háta mögött nem győzhet – mondta elgondolkozva –, de a túl radikális SZDSZ sem.

– Több elemző is úgy véli, hogy az MDF-nek van a legnagyobb esélye a választási győzelemre − jegyezte meg Árpi.

– Igen, ez nyilvánvaló, a probléma csak az, hogy az MDF-nek még nincs olyan markáns vezetője, aki egy új kormány élére állhatna.

– Csurkától megkérdezték, hogy ha ők nyernek, átvesznek-e szakértő minisztereket. Erre azt nyilatkozta, hogy át, a szaktudás számít!

– Ugyan, ez csak a sajtó etetése. Majd meglátod, a mostani kormányból senki sem kell majd nekik.

– Még Pozsgay, a kedvencük sem?
– Ő a legkevésbé! Ha elfogadnák a személyét, akkor nem állítanának vele szemben saját köztársasági elnök-jelöltet. MDF-es körökben már forog egy név: Für Lajosé.
– Van azért a mostani kormányban néhány profi miniszter.
– Ugyan, nekik mindegyik komcsi lesz majd!
– És Németh Miklós? Őt elfogadják a németek és az amerikaiak is.
– Mit számít az?! Különben is mit bíznál rá? A külkereskedelmet? A külügyet?
– Hát igen, egyiket sem.
– Ha a nyugati demokráciákban szokásos elvet akarják követni, akkor általában a győztes párt elnöke kap megbízást a kormányalakításra. Jelenleg ez az ember Bíró Zoltán. El tudnád képzelni miniszterelnöknek?
– Nem, semmiképpen sem.
– Hát én sem, s nemcsak mi nem, de az MDF vezetőségi tagjai sem.
– Úgy gondolom, hogy van ott egy karizmatikus személyiség: Antall József, aki már bizonyított a Kerekasztal-tárgyalásokon. Számos kérdésben keresztül tudta vinni az akaratát és kompromisszumot is tudott kötni az MSZMP-vel, paktumot Pozsgayval. Emlékszem arra, amikor a hetvenes évek közepén Aczéllal az Orvostudományi Múzeum és Könyvtárban jártam, Antall már akkor a főigazgató Schultheisz, a későbbi egészségügyi miniszter jobbkeze volt. Azt mondta Aczél, hogy jegelik a távlati jövőnek, egyszer még szükség lehet rá.
– Hát, eljött az ideje! Titkos társaságunk másik ága már jó ideje egyengeti az útját. Most már én is azt mondom, ő a minden szempontból megfelelő miniszterelnök-jelölt. És még a nyugat sem szólhat egy rossz szót, mivel az apja kisgazda újjáépítési miniszter volt a háború után, Antall meg 56-ban is a jó oldalon állt. A gond csak az, hogy még új ember az MDF vezetésében.
– Hát igen, tavasszal még az elnökségbe sem választották be. Ki tudja, hogy a sok vidéki küldött egy ilyen tudós-úriembert el tud-e fogadni?
– Jól látod.
– Úgy gondolom, hogy így, az MDF elitjeként, majdnemhogy felsőbbrendűként nincs sok esélye arra, hogy őt válassszák meg elnöknek. Ahhoz előbb Bírónak le kellene mondania, amit önként és dalolva nem fog megtenni. S még ha meg is tenné, akkor is akadna több olyan személyiség a Fórumban, aki érdemei alapján utódként számításba jöhetne.
– Szerinted a titkos társaságnak van befolyása az MDF vezetésére, elnökké tudná választatni valahogy Antallt?
– Ez csak valamilyen belső puccsal, belső támogatással lehetséges. Előbb Bírót félre kell állítani valahogy, aztán lehet úgy intézni a választást, hogy ne legyen más potenciális jelölt, mint Antall.
– Biztos lehetsz abban, hogy Emilék kitalálnak valamit. Ha Aczél még meghatározó szerepet játszana abban a körben, akkor többet tudhatnánk erről, sőt talán még segíthetnénk is.
Egy újságíró jött feléjük, ismerte Árpit. Amikor odaért, megállt egy pillanatra:
– Szevasztok, hallottátok már a hírt? Lemondott Honecker. Na, Isten áldjon benneteket!

*

Az országgyűlés utolsó napján kezdődött az MDF II. országos gyűlése. Emlékszem arra a légkörre: sokan győzelmi mámorban voltak, ami nem is csoda, hiszen a nyáron lezajlott valamennyi pótválasztáson az MDF képviselőjelöltjei nyertek. A sajtó arról cikkezett, hogy az első szabad választásokon túlnyerik magukat. A Nemzeti Kerekasztalon is a MDF volt a legrugalmasabb, az elért eredményeket is jórészt nekik köszönhette az ország. Senki sem vitathatta el, hogy az övék az ellenzék legerősebb mozgalma.
Most már eljött az ideje, hogy az országos gyűlés módosítsa alapszabályát és kimondják: az MDF a jövőben pártszerűen működik. A politikai programjukat is ennek megfelelően

dolgozták ki. Az elért sikereik tükrében joggal tűzhették ki a célt: radikalizmus nélkül, a „nyugodt erő” pozíciójából indulnak a választáson.

Feltűnt az is, hogy mennyire megváltozott tavasz óta Antall József megítélése. Nagy tisztelet vette körül, no meg az egyre szaporodó hívei. Alig lehetett hozzá közel férkőzni. Csurkától Lezsákig már szinte mindenki az ő oldalára ált, aki pedig nem, azokkal Csoóri beszélgetett. Antall a nyár folyamán olyan érdemeket szerzett, amelyeket nem lehetett elvitatni. Most pedig, hogy már néhányhónapos közelségbe került a választási győzelem is, nem mozgalomban és nemcsak pártban, hanem egy jövendő kormányban kellett gondolkodni. A programja is egy felelős kormányzás körvonalait sejtette. Amikor erről kérdeztem Csurkát, kifejtett néhány részletet:

– ...Szembe kell néznünk a ténnyel, hogy a negyven év alatt kialakult államszocialista rendszert nem lehet egyik pillanatról a másikra megváltoztatni. Az embereket magukat sem lehet, hiszen ugyanazok az emberek élnek és dolgoznak itt Magyarországon. Ebből nem lehet az egyik pillanatról a másikra kapitalizmust csinálni. Meg kell találni az átmenet formáit.

Csurka és sokan mások akkor még úgy vélték, lehetséges egy harmadik út is.

– ...A magyarság egy kivérzett, kifáradt, kifárasztott, nagyon megviselt nemzetté vált. Egy kis levegőhöz kell juttatni ezt a népet. (...) Az MDF gazdasági programjának centrumában ez áll: oktatás, nevelés, felkészülés a jövőre. Nem titkoljuk, a magyarság megmaradása a tét. (...) Politikai garanciát vár a kelet is, a nyugat is Magyarországtól. Elsősorban azt várják, nem bontjuk-e meg a status quot, ...nem lesz ezen a helyen egy rút fekély Európában, nem lesz zűrzavar..

Amint szóba kerültek a személyügyi kérdések, s kiderült, hogy köztársasági elnökjelöltként nem a korábbi nagy nevek kerültek előtérbe, hanem Für Lajos, ez előrevetítette, hogy az elnöki posztra is valaki más kell. Olyan új elnökre van szüksége az MDF-nek, akit külföldön is respektálnak, akinek tekintélye van, aki elég koncepciózus és olyan vezető egyéniség, hogy az országot is képes kormányozni.

Szervezkedés természetesen volt, de nem hiszem, hogy a váltáshoz puccsra is szükség lett volna. Már a háromnapos országos gyűlés másnapján nyilvánvalóvá vált, hogy a Bíró-féle mozgalmi korszak lezárult, félre kell állnia, át kell adnia a helyét Antall Józsefnek. Azt rebesgették, hogy Csoóri Sándor állítólag kerek-perec megmondta Bírónak: *„Egy ilyen alacsony növésű, szürke emberrel nem lehet választást nyerni.”* Mindenki másként adta vissza ezt a pletykát, volt, aki törpét emlegetett, holott Bíró egyáltalán nem volt törpe. Ez a fura érvelés azért is megkérdőjelezhető, mert Antall József is csak néhány centivel volt magasabb, mint Bíró. Tény az, hogy Bíró lemondott, dr. Antall Józsefet pedig a közgyűlés közakarattal 98 százalékos többséggel választotta meg elnökké, Für Lajos is 92 százalékos eredménnyel lett köztársasági elnökjelölt.

Sok kívülállót meglepett Antall váratlan győzelme. Még a sajtó is csodálkozva tette fel a kérdést:

– Miért éppen ön lett az MDF elnöke?

– Úgy gondolom, a személyem elég semleges – nyilatkozott –, nem kerültem másokkal konfliktusba. A másik ok feltehetően az elmúlt három havi kerekasztal-tárgyalásokban keresendő: részese voltam a megegyezés keresésének, kialakításának.

*

Október 23-án Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök kikiáltotta a Magyar Köztársaságot. Ezt a napot azonban nem nyilvánították nemzeti ünneppé és munkaszüneti nap sem lett, viszont megemlékeztek az 56-os forradalomról. Ezen a napon azonban valami más is történt, valami nagyon fontos dolog.

Már október 19-én jelzést kapott a Reform arról, hogy ideges a légkör egyes „sztálinista” megyékben lévő munkásőr-alakulatoknál. Ezt követően beköpte egy reformer munkásőr, hogy

titkos gyűlést tartottak és igaz, bátortalanul, de már a követeléseiket is megfogalmazták:

1. oszlassák fel a Jurtában megalakult nemzetőrséget is,

2. garantálja a kormány, hogy senkinek sem esik bántódása, s mondjuk egy év múlva nem fogják a veteránjaikat felkötni,

3. kapjanak valamiféle végkielégítést azok, akik több évtizeden keresztül hűségesen szolgálták a rendet.

Voltak még egyéb pénzbeli és fegyverekkel kapcsolatos pontok is, de ezekről nem sikerült információt szerezni. Szerencsére a Munkásőrség Borbély-féle vezérkara gyávának bizonyult, képtelen volt a sarkára állni. A saját sebeiket nyalogatták, s csak az érdekelte őket, hogy minél nagyobb nyugdíjjal, vagy jól fizetett beosztással szállhassanak ki a süllyedő hajóból. Az öregebb vidéki munkásőrök viszont úgy vélték: jó lenne a fegyverek egy részét elrejteni és illegalitásba vonulni.

Meghívtuk ebédelni Dósa István vezérőrnagyot, a munkásőrség parancsnokának helyettesét, s feltettük neki a kérdést:

– Tábornok úr, elképzelhető-e, hogy egy 80 ezer tagot számláló fegyveres testület a leszerelése után sem oszlik fel, együtt marad, egyesületet vagy pártot alapít?

– Én katona vagyok, nem politikus, betartom és betartatom a törvényeket – mondta Dósa vezérőrnagy. – Alávetjük magunkat a döntésnek.

− Kiének?

– A parlamentének, a kormányénak, Németh Miklós miniszterelnökének. Végrehajtjuk azt a parancsot, amit ő ad.

Mielőtt folytatnám, meg kell jegyeznem, hogy mindez 20-án pénteken történt. Aznap ért véget az országgyűlés, utána „ünnepi hétvége” következett, hiszen hétfőn volt 23-a. Éppen fel akartuk tenni Dósa vezérőrnagynak a birtokukban lévő fegyverekkel kapcsolatos kérdést, amikor megszólalt a személyi hívója. Megnézte és komoly arccal közölte:

– Rendkívüli parancsot kaptam, azonnal jelentkeznem kell a szolgálati helyemen!

Elrohant. Nézzük csak: mi is történt azon a pénteki napon? Németh Miklós már tudta, hogy az országgyűlés megszünteti a Munkásőrséget. A délutáni órákban magához rendelt néhány tábornokot. Kárpáti Ferenc vezérezredes védelmi minisztert és Dósa vezérőrnagyot is. A megbeszélés zárt ajtók mögött folyt, a résztvevők személyéből sejteni lehetett, hogy hamarosan történik valami.

Másnap, október 21-én már megbízható fegyveresek őrizték a munkásőrök fegyverraktárak. Ezen a szombati nyugis pihenőnapon meglepetésszerűen nyilvánosságra került a rendelet a „párthadsereg” megszüntetéséről, méghozzá azonnali hatállyal. A kormány Markovics Ferenc miniszterhelyettest, a védelmi iroda vezetőjét bízta meg a lefegyverzési hadművelettel.

Kárpáti Ferenc nagy dilemma előtt állt. Hogyan hajtsák végre a lefegyverzési akciót, milyen erőkkel? Helikopterről ledobott deszantosokkal vagy ejtőernyősökkel, esetleg csak gyalogsággal? Túl nagy csinnadratta esetén tűzharcra is sor kerülhet. Azt pedig el kell kerülni. A védelmi miniszter egyetlen kiskatona életét sem akarta veszélyeztetni. Csak egy volt biztos: mindenhol egyszerre, egyidőben kell akcióba lépni.

Ungvár Gyula vezérőrnagy kapta meg az utasítást, hogy készítse elő a fegyverek lefoglalását és begyűjtését. Megkapta a munkásőregységek körleteinek és fegyverraktárainak térképét is. Október 22-én estére már minden készen állt.

Németh Miklósnak a 23-i ünnepi csinnadratta kezdetén azt súgta a hetedik érzéke: most kell lecsapni. Délelőtt 10 órakor adta ki a parancsot. Azon nyomban megindult a 180 munkásőrobjektum ellen a hadművelet, egyszerre 280 katonai szállító jármű indult útjára. 16 órán át tartott a munkásőrobjektumok lefegyverzése. Egy öreg munkás, aki őrségben állt, dalolva adta át a géppisztolyát: *« Hej, te puska, puska vagy, de csinos kis fruska vagy,”* A második felét megismételte: *„De csinos kisfruska... voltál.”* Így már nem rímelt.

*

A kongresszusi hónapot az SZDSZ október 27-29-én tartott II. közgyűlése zárta. Ők egy kikiáltott köztársaságban, egy önmagát megszüntető MSZMP, a lapjait kiterítő Fidesz és MDF után már biztosra mehettek. 11 tagú ügyvivői testületet választottak, s a népszavazás mellett további radikális célokat fogalmaztak meg.

45. FEJEZET

November 9-én leomlik a berlini fal

1939 NOVEMBER

Bill előbb azt kérte, hogy a szokásos értékelő megbeszélésüket november másodikán, Nyugat-Berlinben tartsák. Az Öreg mindjárt tudta, miért ez a helyszín és az időpont. A betegsége miatt leváltott, vagy „önként lemondott" Honecker helyébe lépő Egon Krenz új keletnémet pártvezér ugyanis ott találkozott november elsején Gorbacsovval. Július azonban jelezte, nem tud utazni, mert betörtek a moszkvai dácsájába és a pénzével együtt az útlevelét is ellopták. Bár az ottani amerikai követség soronkívül elintézett neki mindent, a november 7-i ünnepségek miatt legkorábban csak 8-án reggel tud Moszkvából a keletnémet fővárosba repülni. Nem probléma – üzent neki Bill, s 8-9-re módosította találkozójuk időpontját.

Tamara ezúttal elkísérte férjét, ám azt kikötötte, hogy semmilyen körülmények között sem megy át Kelet-Berlinbe. Már 7-én koraeste megérkeztek a színhelynek kijelölt nyugat-berlini luxusszállóba. Az Öreg meglepve tapasztalta, hogy Bill már ott van. Hívták is azonnal a lakosztályát, ám a telefont nem ő vette fel.

– Fürdik – közölte egy ismerős női hang. − Te vagy, Judit?

– Igen, szia. Megjöttél?

− Igen.

– Egyedül érkeztél vagy az asszonykáddal?

− Tamarával.

– Kár, nagy kár, ma este szeretkezhettünk volna... Öt perc múlva Bill visszahívta:

– Örülök, hogy maga is hamarabb idejött. Legalább megbeszélhetjük az itteni eseményeket!

– Miért, mi történt?

− Tájékozódjon, szerezzen információkat! Egy óra múlva lent, a szálló éttermében várom magukat.

Az Öreg fejcsóválva tette le a telefont. Tamarának, aki férje válaszaiból mindent megértett, még új volt ez a helyzet. Nem tudta, hogy Judit, aki a papírforma szerint még Július barátnőjének számított, már két korábbi találkozón is összejött Billel, ezért döbbenten megkérdezte:

– Lefeküdt a főnökötökkel is?

– Le. Az utóbbi időben mindig Bill magánjetjével hozatja át magát Európába, s az csak természetes, hogy kivetette rá is a hálóját.

– Hogy lehetett egy ilyen érdekkurva a szeretőd?

– Ezt már régebben is megbeszéltük: egy korosodó férfi nem nagyon válogat, ha nő kell neki, Judit pedig szép és vonzó.

– Jó, hagyjuk a témát, drágám, menj gyorsan zuhanyozni, mert utána sok helyre kell telefonálnod, én meg addig készülődöm.

Az Öreg bólintott és bevonult a fürdőszobába. Tamara megvárta, amíg megengedi a vizet, aztán felhívta Moszkvát. Tudta, hogy érheti el Júliust. Két kapcsolás után vonal másik végén a férfi szólt bele a telefonba:

− Halló!
– Nem fogod elhinni, ki vagyok! – mondta oroszul.
– ...Tamara!
– Igen. Mi már itt vagyunk. Nem szoktam senkire árulkodni, de te más vagy, egy ideig az élettársam, a vőlegényem voltál. Tartozom annyival, hogy azt ajánljam, ne egyedül gyere.
− Judit nem jött?
– Dehogynem. Billel együtt van.
– Ez nem újdonság.
− Tudtál róla?
– Persze, hogy tudtam, de megjátszottam a hülyét, úgy tettem, mint aki nem veszi észre.
– Van egy olyan érzésem, hogy most nyíltan közölni fogja veled, hogy vége.
– Miből gondolod?
– Csak abból, hogy most egy lakosztályban lakik Billel. Ha tudod, hozd magaddal az ottani barátnődet.
− Az nem olyan egyszerű.
– Dehogynem. Csak fel kell hívnod a tábornokot, az a lány úgyis stasis, kollégájuk. Egy órán belül elintézik neki, hogy Kelet-Berlinből ide hozzánk is átjöhessen.
– Miért is ne, egyszer már eljött velem!
– Ha itt lesztek, szeretném, ha a sarkadra állnál és megelőznéd azt a kurvát. Szakíts vele te, még mielőtt szóhoz jutna!
– Hát, nem is tudom.
– Légy férfi! – tette le a telefont.

*

Juditnak tátva maradt a szája az étteremben, amikor az Öreg felesége kedvesen, bűbájosán üdvözölte, és még a két arcát is megpuszilta.
– Fantasztikus, milyen jól nézel ki – hízelgett neki Tamara – Hol vetted ezt az elegáns koktélruhát? Tökéletesen érvényesül benne az alakod. A frizurád is remekül el van találva.
Az Öreg és Bill összenéztek, aztán hagyták, hogy a két nő barátságosan csacsogjon, ők pedig azonnal a lényegre tértek.
– Forrong az NDK is – kezdte Bill.
– Igen, amióta a magyarok lebontották a vasfüggönyt és megnyitották a határt, szinte özönlenek Nyugat-Németországba. Az NDK pártvezetés egyre kevésbé ura a helyzetnek.
– Ez a Krenz, aki felváltotta Honeckert, miféle?
– Korábban álláshalmozónak titulálták, mert egyszerre volt felelős az ifjúságért és ő irányította a belbiztonsági erőket is.
– Kitűnő párosítás.
– Krenz és csapata a tömegek nyomására megpróbálnak tárgyalni, engedni. Hajlandók párbeszédet folytatni a nagyobb demokrácia megteremtéséről, a szélesebb körű utazási lehetőségekről, a hatékonyabb környezetvédelemről, s egy félig-sajtószabadságról is.
– Vannak komolyabb ellenzéki szervezetek, csoportok, amelyekkel leülhetnek?
– Hát, még csak alakulgatnak, tüntetnek. A legmarkánsabb, robbanásszerűen növekvő társaság az Új Fórum, de velük egyelőre elutasították a kapcsolatfelvételt.
– Mi történt ma Lipcsében és Drezdában?
− A tüntető tömeg harcba keveredett a Stasival, és komoly összeütközések voltak a kirendelt rendőrségi erőkkel is, de lövöldözésre nem került sor.
– Még szerencse!
– Úgy tűnik, hogy a két város vezetése hajlandó a helyi egyházakkal és a tüntetőkkel tárgyalni.
– Milyen a hangulat Kelet-Berlinben?

– Viszonylag nyugodt, de ez inkább amolyan vihar előtti csend.

– A hírszerzés sajtófigyelő részlege egy érdekes cikket regisztrált. Egy Horizont nevű, Magyarországon is terjesztett düsseldorfi gazdasági magazin rejtélyes forrásokra hivatkozva azt írta, hogy le fogják bontani a berlini falat.

– Ez képtelenség...

– Időpontot nem tudtak megjelölni, de ez a nép által kezdeményezendő forradalmi lépés hamarosan, legkésőbb egy éven belül bekövetkezhet.

– Kizárt, hogy Krenz és csapata megengedné ezt. Az az NDK megszűnését vonná maga után... Képtelenség.

– Én is csak akkor tudom elképzelni, ha a két Németország között megállapodás születik, de az a cikk akkor is jelzi, nem várt események is történhetnek.

(Azt a „német" cikket e könyv szerzője írta az NSZK magazin nyárvégi számában, és a hosszú nyomdai átfutás miatt még júliusban, az NDK-sok nyugatra engedése előtt leadta. Csak a nyár végén jelent meg. Ez volt a világon az első híradás, amely előrejelezte a berlini fal lebontását.)

*

Júliusnak azt sem engedték meg, hogy felvitesse a csomagjait és elfoglalja a szobáját. Ezt útitársára, a vele együtt érkezett NDK-s diáklányra, Hedwigre kellett bíznia, mert Bill már a recepcióról elhívatta.

– Végre megjött, Július – üdvözölte az amerikai főnök –, első a munka. Sikerült megszereznie Gorbacsov és Krenz tárgyalásainak a jegyzőkönyvét?

– Igen, Bill, máris előszedem, csak egy kicsit kifújom magam.

– Csak rajta, ott a kávé, töltsön magának egy csészével!

A moszkvai képviselet vezetője előbb kinyitotta diplomatatáskáját, s eléjük tett egy-egy példányt a jegyzőkönyv másolatából, csak aztán kávézott. Bill hangosan felolvasta az anyag címét:

‚Mihail Gorbacsov és Egon Krenz (a NSZEP KB főtitkára) megbeszélése (A német-német-szovjet háromoldalú együttműködés lehetőségéről) 1989. november 1."

– Nocsak, együtt akarnak működni az NSZK-val?

Bill meglepett arccal olvasni kezdte az angolra fordított szöveget. Az Öreg is belekezdett, s mindjárt bosszankodott is amiatt, hogy megint csak részletek, s nem a teljes párbeszéd anyaga:

Gorbacsov: *Tegnap Alekszan dr N. Jakovlev fogadta Zbigniew Brzezinskit, és mint tudja, ő egy „globális elme". Azt mondta: amennyiben az események odavezetnek, hogy Németország egyesítése realitássá válik, az sok dolog összeomlását jelenti majd. Véleményem szerint mind ez idáig a helyes irányvonalat követtük: határozottan kiálltunk a két német állam különállása mellett, s ennek gyümölcseként történhetett meg az NDK széles körű nemzetközi elismerése és a Moszkvai Egyezmény aláírása, illetve lendületet kapott a helsinki folyamat is. Ebből kifolyólag határozottan ragaszkodnunk kell ehhez az irányvonalhoz.*

Tudnia kell, hogy minden komoly politikai tényező– Thatcher, Mitterand, Andreotti, Jaruzelski, de még az amerikaiak is, bár álláspontjukban az utóbbi időben más véleményre utaló apró jelek is mutatkoznak-visszariadnak a német egyesülés gondolatától. Továbbá a jelenlegi helyzetben valószínűleg robbanást okozna a dolog. A nyugati vezetők többsége nem szeretné, ha szétesne a NATO vagy a Varsói Szerződés. A komolypolitikusok belátják, hogy ezek a szükséges egyensúly fontos tényezői. Ugyanakkor Mitterand úgy érzi, szimpátiájának is hangot kell adni a német egyesítés ötletével kapcsolatban.

Az amerikaiak is megértik a német egyesítési törekvéseket. De úgy gondolom, hogy ezzel csak szívességet akarnak tenni Bonn-nak, illetve bizonyos fokig ellenükre lenne a Szovjetunió és az NSZK viszonyának javulása. Tehát ismétlem: jelenleg a legelőnyösebb politika az, ha a

németek ügyében követjük az eddigi irányvonalat, amely mind ez idáig sikeresnek bizonyult. Egyébként Willy Brandt is ezen a véleményen van. Úgy véli, hogy az NDK a szocializmus egyik jelentős győzelme még akkor is, ha megvan a saját külön elképzelése a szocializmusról. (...) Véleményem szerint mindannyiunknak a következő képletből kellene kiindulnunk: maga a történelem döntött úgy, hogy két német állam jöjjön létre. De természetesen nem lehet elzárkózni az NSZK-tól. Az emberek közötti kapcsolatok igénye szükségessé teszi, hogy normális viszonyt alakítsunk ki az NSZK-val. Nem szabad elszakítani a két ország közötti kötelékeket, viszont mindenképpen ellenőrzésük alatt kellene tartaniuk azokat.

Meggyőződésem, hogy nekünk is jobban kellene koordinálnunk viszonyunkat az NSZK-val, annak ellenére, hogy Honecker megpróbálta a szőnyeg alá söpörni ezt a kérdést. Tudjuk, milyenek a kapcsolataink velük. Miért is próbálnánk bármit takargatni egymás elől? Hasznos lenne megvitatnunk annak lehetőségét, hogy háromoldalú együttműködés jöjjön létre a Szovjetunió, az NDK és az NSZK között, elsősorban gazdasági téren. (...)

A magyarországi és a lengyelországi helyzet jelenleg ott tart, hogy nem tudnak másfelé orientálódni, ahogy ők mondják, mivel fojtogatja őket a nyugattól való pénzügyi függés. Néhányan kritizálnak minket: hogyan engedheti a Szovjetunió, hogy Lengyelország és Magyarország a nyugathoz „sodródjon” ? De Lengyelország egyszerűen nem fér el a mérlegünkben. Gierek 48 milliárd dolláros adósságot halmozott föl. Lengyelország már kifizetett 49 milliárdot, de még így is tartozik majdnem 50 milliárddal. Ami Magyarországot illeti, a Nemzetközi Valutaalap már Kádár idejében kemény ultimátumot intézett az országhoz.

Krenz: *Mi nem akarunk elmenni ebbe az irányba.*

Gorbacsov: *Ezt figyelembe kell venniük az NSZK-hoz fűződő kapcsolatukban. (...) Mindezt alaposan át kell gondolnunk, és meg kell találnunk azt a képletet, ami lehetővé teszi, hogy az emberek kielégíthessék személyes igényeiket. Máskülönben rá leszünk kényszerülve, hogy elfogadjuk az ultimátumaikat. Talán utasíthatnánk a nemzetközi osztályt és külügyminisztereinket, hogy közösen dolgozzanak ki megvalósítható elképzeléseket. Nyilvánvaló, hogy az önök konstruktív intézkedéseiért cserébe elvárhatják, hogy a másik oldal is vállaljon bizonyos kötelezettségeket. Kohl kancellár velem is, önnel is folyamatos kapcsolatban áll. Hatnunk kell rá. Ha ellenzéki nyomás nehezedik rá, arra kényszerülhet, hogy a nacionalizmust lovagolja meg. A jobboldal a német egyesítés igényével lép föl a Szovjetuniónál és az Egyesült Államoknál. A dolog logikája nagyon egyszerű: ha minden nemzet egységes, miért csak nekünk, németeknek nincs hozzá jogunk?*

Krenz: *Már számos lépést tettünk. Először is utasítottuk a határőrséget, hogy fegyvert kizárólag abban az esetben használjanak, ha közvetlen támadás éri őket. Másodsorban a Politikai Bizottságban elfogadtuk a külföldi utazásról szóló törvény tervezetét. Nyilvános vitára fogjuk bocsátani, és még karácsony előtt el akarjuk fogadtatni a Népi Tanácsban...*

Gorbacsov: *Kohl láthatóan zavarba jött, amikor berlini beszédemben utaltam némely, az NSZK-val kötött megállapodásunk torzított értelmezésére. Ezzel kapcsolatban tüstént fel is hívott telefonon.*

Krenz: *Igen, aggódik, én is észrevettem, amikor beszéltem vele. Még a mondatokat is elfelejtette befejezni.*

Gorbacsov: *Úgy tűnik, Kohl nem kifejezetten intellektuális típus, de hazájában komoly népszerűségnek örvend, különösen a kispolgárok körében. (...)*

Bill és az Öreg egyszerre tették le a jegyzőkönyvet.

– Hát, ez édeskevés.

– Igen, Bill – bólintott az Öreg. − Az az érzésem, fogalmuk sincs arról, hogy itt milyen gyorsan változik minden.

– Igen, ugyanakkor el kell ismernem, hogy Gorbacsov korrektül tartja magát az ígéretéhez: ahogy mi, az angolok és a franciák, ő is ellenzi a két Németország újraegyesítését. A jegyzőkönyv is erről tanúskodik.

– Csakhogy Kohlék újraegyesítést akarnak.

– Az egy dolog, hogy ők mit akarnak, mi, a második világháború győztes hatalmai nem szeretnénk, ha ez a kialakult status quo megváltozna. Nem engedhetjük meg, hogy Európa közepén újra egy erős, egységes Németország alakuljon ki. Es nemcsak politikailag, gazdaságilag sem.

– És ha mégis megtörténik a két német nép spontán egyesülése, tüntetők tíz- esetleg százezrei keresztülhúzzák a számításunkat?

– ...Az új helyzet lenne.

– Igen, és nem avatkozhatna be sem az amerikai, sem a szovjet hadsereg. Most forrong ez a térség, sokat emlegetik a dominóelvet, az egész keleti blokk szocialista államai összeomolhatnak. Ha ezt bármilyen módon akadályoznánk, akkor a konzervatív erőket segítenénk, elindulna a visszarendeződés. Nekünk pedig épp az ellenkezője az érdekünk: hogy a szocialista világrendszer összeomoljon, s bebizonyosodjon, hogy a szocializmus egy rossz ötlet volt, és egyszer s mindenkorra vége.

– Úgy beszél, Öreg, mint egy ideológus – nevette le magát Bill –, de sok igazság van abban, amit mond. Mit tanácsol?

– Számomra már nyilvánvaló, hogy nemcsak ezt a néhány szocialista országot kell visszaterelni a kapitalizmus jól bevált útjára. Ez csak az első lépés, ha jól értelmezem Kissinger és Brzezinski távlati stratégiai terveit, akkor az igazi cél a Szovjetunió meggyengítése, felbomlasztása.

– Igen, de ennek még nem jött el az ideje, Öreg.

– Valóban, de miért ne gyorsíthatnánk meg ezt a folyamatot? A szovjet tagköztársaságok egy része is függetlenségről álmodik. Ha az NDK megszűnik és egyesül az NSZK-val, ez nekik is nagy lökést jelenthet. Szerintem a német egyesítésnél sokkal fontosabb, hogy megszűnjön a kétpólusú világrendszer, és az USA legyen az egyedüli, a legerősebb nagyhatalom.

– Igen, de a két Németország egyesülése után a német gazdaság komoly vetélytársa lehetne az amerikai cégeinknek.

– Ott vannak már a japánok, a velük folytatott verseny komoly fejlesztésekre, struktúraátalakításra, modernizációra ösztönzött, így hasznosnak bizonyult. A németektől egyébként jó ideig nem kellene tartani. Az újraegyesítés ugyanis nem erősítené, hanem gyengítené őket.

– Ezt hogy érti?

– Úgy, hogy ha szegény NDK-t hozzácsapjuk a gazdag NSZK-hoz, akkor a nyugati rokon a gatyáját is ráfizeti a keleti rokon támogatására, a lerohadt keleti gazdaság felfejlesztésére. Gondolja csak el, Bill, mennyi pénzbe kerülne Bonnak a keletnémet márka megszüntetése, átváltása, s a keleti lakosság életszínvonalának a nyugatiak szintjére emelése! Ezzel egy sok évig tartó problémával ajándékozhatnánk meg őket.

– Micsoda körmönfont okfejtés, de tetszik. Végre Július is megszólalhatott.

– Csak tatom a szám: úgy látjátok, hogy Moszkva mindezt engedelmesen tűri?

– Igen, Július, sok kérdésben titokban már megállapodtunk. -Abban is, hogy a Szovjetunió feloszlik?

– Ez még odébb van, de valami meglepetéssel Gorbacsov úrnak is kedveskednünk kell – nevetett Bill.

*

Az esti közös vacsorára késve érkezett Bill. Ez jó alkalmat kínált arra, hogy Július kiadja Judit útját. Csakhogy a ravasz brókernő megelőzte, azonnal átvette a kezdeményezést:

– Ó, drágám, most kivételesen nélkülöznöd kell az ágyban, de amint látom, ez nem lesz probléma, itt a kis barátnőd is.

− Igen.
– Mondhatnám azt is, hogy kvittek vagyunk, mert én meg a főnököddel leszek. Igazán megértheted, ő mindkettőnknek fontos, te is profitálhatsz abból, hajói összemelegszem vele.
– Tényleg?
– Csak ne duzzogj, egy-két kefélés nem a világ. Én megengedem neked, hogy a kicsikével hancúrozz, te meg megengeded, hogy kellemessé tegyem Bill ittlétét. Korrekt, nem?
− Hát...
– Kedves, hogy kicsit lógatod az orrod, ezt el is várom. Na, mit vagy úgy oda, nagyon szexis nő a kicsike, ennél jobb helyettes szexpartnert álmodni sem tudtam volna neked.
– Hogy legyen tovább?
– Na, ez már bölcs beszéd! Nézzük csak, egyikünk sem híve a nagy színpadi melodrámáknak, igaz? Miről szól a kapcsolatunk? A szexről. Ezt pedig a körülményeink határozzák meg. Állapodjunk meg abban, hogy itt és Moszkvában ő a te egyetlenkéd, az Államokban pedig én! Ha hazajössz szabadságra, New Yorkban vagy Washingtonban csak a tiéd leszek.
– Nem versz át?
– Miért tenném, ha valami közbejön, úgyis megbeszéljük. Tisztelt asztaltársaság, ezennel mindkettőnk nevében bejelentem, hogy továbbra is szeretők vagyunk!
Az Öreg elnevette magát, Tamara meg majd szétdurrant a méregtől.
– Jó, hogy magaddal hoztad a kicsikét, Július. Na, szeretgesd meg Hedwiget, ragaszkodom hozzá, hogy megcsókold!
Július megcsókolta, mire a lány elpirult.
– Nézzétek, milyen édes.
Tamara felállt, odaszólt a moszkvai lánynak:
– Elkísérsz a toalettre? Az bólintott és vele ment.
– Beszél a kicsike angolul? – kérdezte Judit. -Igen.
– Nem baj, legalább mindent megértett. Jut eszembe, valamit elfelejtettem: bocsáss meg, Július, de Amerikában az Öregnek is joga van hozzám, opciója van arra, hogy bármikor megkapjon. Ugyebár, ez nem probléma. Ti barátok vagytok, meg tudtok állapodni, ha az időpontok ütköznének.
– Én szívesen lemondok Július javára – nevetett az Öreg.
– Nem-nem, Július tudja, hogy jogod van hozzám.
Befutott Bill. Judit azonnal magára öltötte a színpadias lamúr-arcát, a nyakába borult és bizalmasan szájoncsókolta. − Azt hiszem, holnap is ittmaradunk.
– Miért, történik valami? – kérdezte az Öreg.
– Nem hiszem. Kohl egyik bizalmasa, a német szervezetünk irányítója iderepül és szeretné, ha tájékoztatnánk az álláspontunkról, s átadhatjuk neki a Gorbacsov-Krenz tárgyalás anyagát is. Csak arra kérlek benneteket, hogy a német újraegyesítés témáját kerüljétek.
– És ha szóbahozza?
− Akkor majd én elmondom a hivatalos amerikai álláspontot. Tamara ekkor jött vissza a moszkvai lánnyal.
– Na, most, hogy már teljes a létszám, rendelhetünk!

*

Másnap 9-én nem úgy alakultak az események, ahogyan eltervezték. Kohl bizalmasa már tudta a hírt: Krenz és Kelet-Berlin főpolgármestere, Schabowsky váratlanul nemzetközi sajtóértekezletet tartott. Senki sem gondolta, hogy történelmi pillanat következik. Schabowsky bejelentette a berlini fal megnyitását. Óriási szenzáció volt. A berliniek tízezrei vonultak a falhoz és bontani kezdték.
Bill, az Öreg, Július és a nyugatnémet titkos társaság főnöke egy szakasz amerikai katona

védőkíséretében az egyik ellenőrző toronyba ment. Onnan figyelték az eseményeket. Torokszorító érzés volt nézni, ahogy csákánnyal, feszítővassal, sokan puszta kézzel bontják a falat. No persze, különféle építőipari gépeket is hoztak, teherautókkal is odaáltak, mindent bevetettek a betonelemek ledöntésére.

Ott, ahol rés támadt, amint szabaddá vált az út, ujjongva mentek át a kettéosztott város lakói az egyik oldalról a másikba. A kelet-berliniek a nyugati városrészbe, a szabadságba, a nyugat-berliniek pedig a megroggyant diktarúra földjére. Az sem számított, hogy már sötét van, lámpákat hoztak, megvilágították az elválasztósávot és lelkesen romboltak, leszaggatták a szögesdótot, hordták a törmeléket. Az egykor szétválasztott utcák, terek újra eggyé váltak, Nyugat-Berlinben még éjszaka is nagy volt a forgalom. A híres átkelőhelynél, a check-point-charlie-nál és a Brandenburgi kapu környékén ide-oda sétáltak az éljenző, boldog emberek.

A fal összeomlása olyan frenetikus hatású, volt mint a magyarországi vasfüggönyé: megdőlt a szocialista láger második rabság-szimbóluma is. Nemcsak a két világot elválasztó határ dőlt le, hanem egy ideológia is kapitulált. Legalábbis meggyorsította ezeket a folyamatokat és elindította a dominóelvet.

November 10-én a berlini események hatására megbuktatták Tódor Zsivkov államfőt, a Bolgár Kommunista Párt főtitkárát, ott is elindult valami. Ha a változások küszöbére érkezett NDK-t nem számítjuk, már csak Ceausescu román és Jakes csehszlovák diktatúrája maradt talpon, bár az utóbbinál egyre több tüntetés, prágai összetűzés jelezte, hogy megszületett az ellenzék és szabadságjogokat követel.

A berlini fal lebontására különféleképpen reagáltak a kormányfők, elnökök, külügyminiszterek. Baker, az USA külügyminisztere: „Az *Egyesült Államok nem fél a két német állam újraegyesítésétől, hiszen évtizedek óta támogatja ezt a célkitűzést.*” Ugyanakkor a színfalak mögött ennek épp az ellenkezője, az erős új német állam ellen munkálkodott. Bush elnök épp ezért azt üzente a kelet-németeknek: inkább maradjanak otthon és a kommunizmus helyett építsenek demokráciát. Sevarnadze: „Az *NDK-ban bekövetkezett változások a demokratizálódás irányába mutatnak, s megfelelnek a Szovjetunió érdekeinek.* (Ez a reagálás már szöges ellentéte volt annak, amit Gorbacsov néhány nappal korábban Krenznek mondott.) Margaret Thatcher is üdvözölte a fal lebontását, a keletnémetek szabad utazási lehetőségét, ám óva intett a német egység elhamarkodott napirendre tűzésétől. A francia miniszterelnök kijelentette: nem tartaná helyesnek az NDK idő előtti csatlakozását az Európai Közösséghez.

Kohl kancellár, aki éppen Lengyelországban tartózkodott, az események hatására azonnal megszakította hivatalos látogatását és hazautazott. Az NSZK kormánya utána sietve tudatta: nem kezdeményezi az egységes nemzeti állam újra életre hívását. Azokban az órákban persze, hogy nem, hiszen Moszkvára, Washingtonra, Londonra és Párizsra is tekintettel kellett lennie, de a két német nép mást akart!

46. FEJEZET

„A kormányt békén kell hagyni”

Árpi csak ritkán járt el a Befektető Közösség havi üléseire, mert nem volt spekuláns, seftes alkat, s a pénzforgatás különféle trükkjeihez sem nagyon értett. Tagja volt ennek a körnek, de sohasem érezte igazán jól magát közöttük, mert a pénz nyelvén beszéltek, mindig csak különféle üzleti és befektetési lehetőségekről, valamint az ausztriai és németországi tőzsdézésről folyt a diskurzus. Az ő pénzét is szépen forgatta a közösség, de Árpi nem vágott bele a különféle „kiscsoportos” külön üzletekbe, mert nem mert kockáztatni. így aztán a legtöbb nagy üzletből kimaradt, de elégedett volt azzal a profittal is, amit a közösség befektetései hoztak.

A novemberi ülésre is csak azért ment el, mert az Öreg külön megkérte rá, s András is jelezte, hogy beszélniük kellene nőügyben. Az összejövetelt az egyik „nagymenő” villájában

tartották. Az általános tájékoztatás és a különféle beszámolók után a szűkebb körrel ő is elvonult egy kártyaszobába. Az ajtót belülről bezárták és András azonnal a lényegre tért:

– Súlyosbodik a helyzet, urak! Amint azt ti is tapasztalhattátok, a kormány felfüggesztette a külföldre utazók valutaellátását. Szó van bizonyos importkorlátozásokról és más megszorító intézkedésekről is.

– Ez mit jelent? – kérdezte az egyik vezetőségi tag.

– Azt, hogy itt a csőd! Az ország gyakorlatilag fizetésképtelen. Az IMF nem ad pénzt, vagy csak megalázó feltételekkel, a nekünk tartozó országok nem fizetnek stb-stb. Emlékeztek, 82-ben is volt már egy ilyen helyzet, de akkor Marjai úrrá tudott lenni rajta. Most csak szájtépő ellenzékiek vannak, akik a KGST és a Szovjetunió ellen uszítanak, az MSZP pedig szarik a kormányra, így Németh Miklósék nehezen fordulhatnak bárkihez is. No persze, ezt nem verik nagydobra.

– Az USA-ra nem számíthattok − jegyezte meg az Öreg –, ilyenkor csak néhánytízmillió dollárt szoktak adni, az pedig ebben a helyzetben aprópénz.

– Csak a nyugatnémetek segíthetnek – vette át a szót Árpi.

– De ők most Lengyelországot kénytelenek támogatni – érvelt az Öreg –, ott még súlyosabb a gazdasági helyzet: több mint negyvenmilliárd dollárnyi kölcsönt vettek fel eddig, ezt nagyjából visszafizették ugyan, de a kamatos kamatok miatt még így is legalább ötvenmilliárddal tartoznak és már képtelenek törleszteni. A szakértőink szerint átütemezést kell kérniük.

– Az pedig katasztrófa, urak. A pénzügyi zsenijeink el akarják kerülni ezt a helyzetet, inkább mindenáron törleszteni akarnak, inkább drákói megszorító intézkedéseket hoznak.

– Micsoda baromság! Miért mi fizessük vissza a korábbi komcsi vezetés által elbaszott dollármilliárdokat? − jegyezte meg a vezetőségi tag.

– Ezen nem érdemes most vitatkozni. Te vagy a bankár ebben a körben, András, mit javasolsz?

– Használjuk ki ezt a lehetőséget, a spontán privatizáció amúgy is megkezdődött, amíg ez az átalakulási káosz tart és tisztázatlanok a tulajdonviszonyok, a volt MSZMP pedig a még fontos posztokon lévő embereivel megpróbálja átmenteni, amit lehet, segítsünk nekik.

– Pont a rohadékoknak?

– Az üzlet nem ismer ideológiát. Mi kell az átmentőknek? Pénz. Méghozzá deviza, rejtett külföldi számlákon, hogy később is legyen mit a tejbe aprítaniuk. Itt a lehetőség arra, hogy megvásároljunk néhány állami üzemet, ingatlant vagy kereskedelmi hálózatot. Most, ilyen kritikus helyzetben olcsón megszerezhetnénk néhányat.

– Kitűnő ajánlat, András – bólintott az Öreg elismerően.

– De nincs hozzá elegendő mobilizálható készpénzünk – vetette ellen a vezetőségi tag.

− A részvényeket eladhatjuk és ilyen üzletre nyugati kölcsönt is szerezhetek nektek.

– Számítunk is rád, Öreg – folytatta András –, de sok forint is kell. Még szerencse, hogy egyes bankár kollégáim korruptak. Haveri alapon, vagy ha néhány milliót visszatesztek nekik zsebbe, hajlandók nagyobb hitelt adni.

– Nem tartanak attól, hogy elbukjak?

– Nem, mert korábban is adtak pénzt, ha leszólt a PB-ből vagy a KB-ből valaki. A kétes, rossz hitelek, a behajthatalan követelések már megközelíthetik a százmilliárdot, így mit számít, ha ez néhány milliárddal gyarapodik? Nem a sajátjuk a bank, hanem az államé. A tisztelt állam pedig, bármilyen kormány lesz is itt a következő években, kénytelen lesz a költségvetésből konszolidálni őket.

A következő egy órában sorra vettek néhány olyan állami tulajdont, amit meg lehetne vásárolni külföldi off shore cégek zászlaja alatt. Találtak is néhányat, amelyet a meglévő jó kapcsolataik révén „spontán” privatizálnának. A minisztérium is benne lenne, a bankok is, s bizonyára Németh Miklós is, hiszen nagy szükségük van most még ezekre a néhánymillió

dolláros bevételekre is. Árpi is beszállt az egyik ilyen tranzakcióba.

A megbeszélés után András félrehívta:

– Ígértem neked egy csajt. Most éppen szabad, van kéglije is, szerető kellene neki. Meséltem rólad, mondtam, hogy milyen fontos ember vagy a Parlamentben. Kíváncsi rád.

– Kösz, mit kell tennem?

– Semmit, ha megadhatom neki a telefonod, bediktálom neki, felhív és felmegy hozzád.

– És... hogy csináljam?

– Én nem sokat lacafacáztam, fevittem egy kéglire, megkínáltam egy kis kajával, meg pezsgővel, aztán a kezébe nyomtam egy törülközőt azzal, hogy mehet zuhanyozni!

*

Nyers Rezső és Pozsgay Imre eleinte szorosan együttműködve megpróbálták bővíteni az MSZP tagságát. Szegeden tagtoborzás céljából politikai fesztivált rendeztek. Nyers ezen arról beszélt, hogy az új köztársaságot mint államformát olyan keretnek kell tekinteni, amelyben együtt valósulhatnak meg a polgári demokrácia és a szocializmus eszméi. A nagygyűléssé terebélyesült rendezvényen szóba hozott egy nagyon fontos dolgot: elképzelhetőnek tartja, hogy az MSZP és a Magyar Szociáldemokrata Párt egy később kialakítandó formában együttműködjön a Szocialista Internacionáléval.

Nyers belépést kérő levelét Horváth nagykövet személyesen adta át Willy Brandtnak, az Internacionálé vezetőjének. Brandt válasza meglepő és elgondolkoztató volt: Németh Miklóst, Pozsgay Imrét és Horn Gyulát rendkívül tisztelik ugyan, de az MSZP-nek a Szocialista Internacionáléba való felvétele egyelőre nem aktuális. Ezzel szemben a Magyár Szociáldomokrata Pártot azonnal felvették és testvérpártnak tekintették.

Ez egyfajta jelzés volt a Németh-Horn vonalnak is, de akkor még nem tulajdonítottak ennek jelentőséget. Volt elég bajuk, Németh Miklós a bős-nagymarosi vízlépcső ügyében próbált egyezkedni csehszlovák kollégájával, ám tapasztalhatta, hogy már jóval fagyosabb légkör fogadja. Horn a 23 tagot tömörítő Európa Tanácsba lépést készítette elő Strasbourgban. Idehaza az SZDSZ aláírásgyűjtést folytatott a magyarországi elnökválasztással kapcsolatban, a konzervatív és fundamentalista kommunisták szervezkedésbe kezdtek, az MSZDP 36. kongresszusa Petrasovits Annát választotta elnökévé.

Az MSZP tagsága elérte a negyvenezret, a megszűnt MSZMP egykor nyolcszázezres tagságának 5 százalékát. Pozsgay ekkor még magabiztos volt, abban reménykedett, hogy ő lesz az egyetlen, igazán esélyekkel induló elnökjelölt a november 26-ai választáson.

Hogy konkrétan mi és mikor váltotta ki az MSZP és a kormány közötti „szakítást”, azt nehéz pontosan valamihez és főleg időponthoz kötni. Az tény, hogy az MSZP magával volt elfoglalva, s nem sokat törődött Németh Miklós gondjaival, annak ellenére, hogy Nyers és Pozsgay államminiszterként a kabinet tagjai voltak. Az még talán érthető, hogy nem álltak egyértelműen mögéje, de a parlamenti folyosói pletykák szerint az MSZP egyes hangadói kifejezésre is juttatták, hogy a Németh-kormány nem az MSZP kormánya. A „csendes forradalmárok” egy idő után azt tapasztalták, hogy magányos farkasként küzdenek a politikai porondon. Tudomásul vették, hogy szakértői kormányként a választásokig vezetik az országot. Ebben a viszonylagos hatalmi vákuumban épp a legradikálisabb ellenzéki párt, az SZDSZ állt a kormány mellé. Tamás Gáspár Miklós ki is mondta: nem kívánják megbuktatni, pláne megdönteni a kormányt, a választásokig lojálisak lesznek hozzájuk. Az egyik újságcikk meg is magyarázta, miért, s ezt a címet adta: *A kormányt békén kell hagyni, mert összeomlik a gazdaság.*

*

Árpit meglepte, hogy bejelentés nélkül betoppant hozzá egy nyugdíjas miniszterhelyettes és egy volt KB-tag. Nem akartak leülni, nem akartak kávét, konyakot. Arra kérték, kapcsolja

be a rádióját, hangosítsa fel, aztán az ablaknál állva elmondták, mi járatban jöttek.
– Árpi, te Lázár bizalmasa és Grósz tanácsadója voltál – mondta a volt KB-tag. – Csoda, hogy még nem rúgtak ki innen.
– Hát tényleg csoda...
– Úgy tudjuk, hogy az MSZP-be nem léptél be.
– Valóban nem.
– Nyilván hallottál arról, hogy újjászervezzük és decemberben megalakítjuk az MSZMP-t.
– Igen.
– Nem tűrhetjük, hogy Nyers áruló csapata mindent tönkretegyen, amit sok év alatt megfeszített munkával összehoztunk.
– Neked eláruljuk – vette át a szót a nyugdíjas miniszterhelyettes –, hogy Németh kormányát megfingatjuk. Megvannak a szovjet kapcsolataink. Már tárgyaltunk néhány ottani elvtárssal és nem gorbacsovistával. Nagyon dühösek mindazért, ami itt történik. Úgy gondolják, hogy a kapitalista útra lépő, a nyugattal szövetkező, áruló Magyarországnak nem szállítanak több energiahordozót. Csökkentik az olaj- és földgázexportot is. Egyszóval betartanak, ahogy tudnak. Ezzel kívánják elősegíteni, hogy megbukathassuk a kapitalistáknak és az ellenzéknek lefekvő Németh-kormányt.
– Számítunk rád. Ha eljön az ideje, szólunk.
Sietve távoztak. Árpi nem ígért nekik semmit, de ezt nem is kérték. Úgy gondolták, közéjük tartozik.
Kínos, morfondírozott ezen Árpi. Ha ők így vélekednek, akkor nyilván Nyers körei és Németh Miklósék is. Mi a fenét csináljon? Hogyan tudassa a másik oldallal, hogy a konzervatívokhoz már rég semmi köze és Grósztól is eltávolodott már? Nem tudott sokáig tépelődni ezen, mert a közvetlen számán hívták:
– Hello, Nagyember – mondta a telefonba egy majdnem férfiasan mély női hang.
– Bocsásson meg, de kit keres?
− Téged, Nagyember, én lennék az, akit András ajánlott neked! Azonnal beugrott, hogy bankár barátja ígért neki egy nőt.
– Á, igen. Szia!
– Na, hogy szeretnéd?
– Este gyere fel hozzám.
– Lassan a testtel, Nagyember, előbb megnéználek!
– Kíváncsi vagy, hogy nézek ki? Megnyugtatlak, törpe, kövér és kopasz sem vagyok!
– Értékelem a humorod, Nagyember, megnyugtató, hogy alkatilag rendben vagy, de nem elsősorban a külsőd érdekel.
– Hát akkor mi?
– Azt inkább majd személyesen. Egyébként sem árt, ha a nagy tettek előtt te is megnézel.
– Jó ötlet. Ha akarod, napközben összefuthatunk valahol.
– Itt vagyok a Kossuth tér sarkánál egy telefonfülkében, még sohasem láttam belülről az Országházat, felmennék hozzád.
– Rendben van, lemegyek a VI-os kapuhoz.
– Ne, egy Nagyember ne fáradjon. Elég, ha leszólsz és felkísér valaki. Jobban örülnék annak, ha a hivatalodban fogadnál.
– Semmi akadálya! Már indulhatsz is, várni fognak.
Árpinak olyan szerencséje volt, hogy egy kölcsön-gépírónő ott gépelte az egyik előterjesztést, s a titkárságán pletykálkodott Ottó titkárnője. Egy kormányőr kísérte be a hölgyet. Középmagas, szőkítette hajú, kékszemű 22-23 év körüli, jó alakú, szép lány lépett be a titkárságára. Drapp nadrágkosztümöt és hasonló színű ballonkabátot viselt, a haja kontyban volt összefogva.
– Jó napot kívánok – köszönt udvariasan. Árpi a nyitott ajtóban várta:

– Jöjjön be – kérte és beengedte maga előtt.

Ahogy becsukódott a párnázott ajtó, a lány feléje küldött egy csókot a levegőben.

– Szia, Nagyember! Komoly titkárságod van. A külsőd sem rossz.

– Ülj le, mit kérsz?

– Kávét, ásványvizet – mondta és úgy ült le az egyik fotelba, mintha az egyik alkalmazottja lenne. Nem terpeszkedett el, nem rakta keresztbe a lábát, még azt is megkérdezte, hogy lehet-e dohányozni. Árpi kiszólt a titkárnőjének, aztán ő is leült.

– Tényleg fontos ember lehetsz.

– Ez miért érdekes?

– Csak azért, mert igényes vagyok, meg szoktam válogatni a szeretőimet, és kerülöm a futó kapcsolatotokat.

− Az igényesség pozitívum.

– Szerintem is, örülök, hogy egy véleményen vagyunk.

– Egy olyan szép fiatal lánynak, amilyen te vagy, biztosan sok barátja van.

– Hát, akad néhány, de szexuális partnerem mindig csak egy van. Finnyás vagyok a higéniára, a tisztaságra, ahogy elnézlek, ezzel nem lesz probléma.

– Ennek örülök.

− Azért csak mindig egy szeretőm van, mert nem szeretnék semmit összeszedni, ezért ragaszkodom ahhoz, hogy a partneremnek se legyen más kapcsolata. A feleséget nem tekintem annak, mert az hasonlóképpen monogám és ilyen szempontból megbízható. Sokévi házasság után pedig a közösülések nem túl gyakoriak, tehát ők nemigen számítanak. Te különben is nőtlen vagy, Nagyember.

– Igen, de őszintén szólva van egy menyasszonyom, bár külföldön él, legfeljebb kéthavonta látom.

– Az a mi szempontunkból felejthető.

– Ennek örülök.

– Nos, milyen gyakran szeretnél szeretkezni?

– Nem is tudom, mik a te igényeid?

– Hetente kétszer esetleg háromszor.

– Az nekem is tökéletesen megfelel.

– Nem gond, ha csak hétköznap találkozunk? Tudod, hétvégeken, ha szabad vagyok, általában hazautazom a szüleimhez Debrecenbe, máskor meg turnézom.

– ...Mit csinálsz?

– Turnézom, egy amatőr színjátszó kör és énekkar tagja vagyok, járjuk az országot, fellépünk a vidéki kultúrházakban.

– Ez érdekes...

– Tulajdonképpen ez az oka annak is, hogy hétköznaponként csak másnaponként lehetünk együtt, hétfőn, szerdán és pénteken. Kedd és csütörtök este ugyanis próbáim vannak.

– A, értem.

Ezt követően a lány még vagy tucatnyi kérdést tett fel, szemlátomást mindent előre tisztázni akart. Utána elégedetten jegyezte meg:

– Azt hiszem, menni fog. Most már bemutatkozom, Hajni vagyok. Szia!

− Szia!

– Akár már ma este szeretkezhetünk.

– Boldogan!

– Megfelel, ha felmegyek nyolc körül?

– Igen, tökéletesen.

– Mindössze tíz percnyire lakom tőled, nem gond, ha előtte otthon zuhanyozom?

– Ahogy akarod.

– Szoktál izzadni?

– Csak ha nagyon meleg van.
− Akkor ha megkérhetlek, vedd le a fűtést, nekem 18 fok is megfelel.
– Nekem is.
− A lakásodat ki takarítja?
– Van egy bejárónőm, megbízható.
– Nemcsak elnagyolva takarít?
– Nem, nagyon gondosan csinál mindent.
− A többit majd a helyszínen.
– Rendben, mehetünk, elkísérlek, megmutatom a Parlament belsejét.
– Köszönöm, a kormányőr már megmutatta az egyik üléstermet és a kupolát is. Ennyi elég nekem.
− Akkor köszönöm, hogy meglátogattál. Hajni felállt, elindult az autó felé. Árpi beérte, szájon akarta csókolni, de a lány megállította:
– Így ne, már két óra telt el azóta, hogy fogat mostam. Én üdén, frissen szeretem, de ha akarod, megfoghatod a mellem.
Árpi megfogta, kicsit megszorította: − Jó kemény...
– Majd meglátod, a többivel is meg leszel elégedve. Akkor nyolckor ott vagyok! Szia.
– Szia...
A lány távozása után felhívta a takarítónőjét és megkérte, hogy azonnal menjen fel a lakásába és csináljon egy soronkívüli nagytakarítást. Fontos látogatót vár, tehát úgy ragyogjon minden, mint a Salamon… Semmi más nem érdekelte, csak a nő és az esti találkozójuk. Nyomban hazament volna, ha nincs még egy délutáni találkozója. A tábornok jelentkezett be, méghozzá soron kívül.
Soha még ilyen lassan nem múlt az idő. Most csak Hajni volt fontos. A várakozás közben eszébe jutott ugyan, hogy megtehetné, hogy átsétál a miniszterelnök titkárságára és beszél az egyik fontos emberével a konzervatívok szervezkedéséről, de most kezdjen nyalni? Semmi kedve hozzá.
Egy idő után úgy érezte, nem tud a helyén maradni. Elment járni egyet, hátha összefut valakivel. A folyosókon és a kupola környékén csupa érdektelen emberrel találkozott. Benézett a büfébe. Két képviselőt talált ott, meg egy jelentéktelen munkatársat a Tájékoztatási Hivatalból, kicsit megkésve ebédeltek. Köszönt, aztán elindult visszafelé.
Micsoda véletlen: pont a miniszterelnök egyik tanácsadója jött vele szemben. Köszönt neki és félrehívta, elmondta, mit hallott a konzervatívoktól.
– Köszönöm az infót, Árpi, sajnos, tudunk róla. Vannak ennél cifrább dolgok is!
Kihasználta az alkalmat, s röviden elmondta a tanácsadónak azt is, hogy a pénzvilág is meg akarja szorongatni Magyarországot.
– Hm, ez érdekes, azt hittem, segíteni akarnak bennünket. Kezet nyújtott:
– Összefuthatnánk gyakrabban is – mondta és elgondolkozva ment tovább.
Árpi visszasietett a helyére, nemsokára megérkezett a tábornok. Szemlátomást gondterhelt volt:
– Te, nem tudom mi lehet, de van valami gubanc, az biztos.
– Miből gondolod?
– Németh Miklós titokban Németországba látogat.
− Mikor?
– Ez bizalmas információ, holnap, szombaton.
– De hiszen erről senkit sem tájékoztattak.
– Nem is fognak. Én is csak a repülőtéri emberemtől tudom. Magánjellegű villámlátogatás. Kíséret nélkül megy és egy kis géppel. Nem tudod, mi lehet az oka?
– Sejtem.
A tábornoknak is elmondta, hogy mit hallott a konzervatívoktól, aztán nemcsak lekísérte,

hanem vele együtt távozott a Parlamentből. A takarítónő meglepődött, amikor fél hatkor hazaért. Hatkor telefonált Hajni, hogy minden változatlanul oké, de csak másnap, szombat este, mert egy filmes látni akarja az amatőr színpad társulatát, szereplőket keres.

47. FEJEZET

Németh Miklós titkos látogatása

Hogy mekkora lehetett a baj, azt csak a miniszterelnök és legszűkebb környezete tudta. Sejtették persze a banki körök és a gazdasággal foglalkozó egyes minisztériumok is, de a teljes képről nem kaptak naprakész pontos információt. Ha készült is átfogó pénzügyi helyzetjelentés, az csak egyes beavatottakhoz jutott el, nem tárgyalta meg a kormány, mert kiszivárgott volna. Németh Miklós feltehetően nem akarta egyes miniszterein keresztül az MSZP tudomására hozni, s az adott politikai helyzetben jobbnak látszott, ha az ellenzék sem értesül róla.

A kérdés az, hogy Németh Miklós tájékoztathatta-e teniszpartnerét, Mark Palmert? Ha abból indulunk ki, hogy rendszeresen együtt kocogtak, futottak, akkor eközben a miniszterelnök nyilván utalhatott rá, talán azt is megkérdezhette, kaphatnának-e valamilyen S.O.S pénzügyi segítséget, ám ismerve Bush elnök „szűkmarkúságát”, hamar rájöhetett, hogy nem sokat remélhet. Ebben a vészhelyzetben derült csak ki, hogy ki az igazi jóbarát. Az ország megmentését a „csendes forradalom” tagjai vették kézbe, Németh Miklós ekkor szembesülhetett azzal, hogy ő és a kormánya szinte „magányos farkas”, csak magára, s az évek óta vele együtt dolgozó, a kezdeti reformszárnyat alkotó külügyes és gazdaságpoli stábjára támaszkodhat. No meg a bonni vezetésre, amellyel évek óta jó volt a kapcsolatuk. Ha ehhez számítjuk az NDK-sok kiengedésével szerzett érdemeket, egyértelmű, hogy csakis hozzájuk fordulhattak. Horváth István bonni magyar nagykövet így emlékszik vissza arra a rendkívül kritikus időszakra:

„...Egy csütörtöki napon a késő esti órákban felhívott Németh Miklós a lakásomon. Meglehetősen rezignált hangon kérte: azonnal beszéljek Kohl kancellárral, kérjek fogadókészséget, mert két napon belül nagyon fontos ügyben az NSZK-ba kíván jönni. Közölte, csak én vegyek részt a beszélgetésen, és egyben lássam el a tolmács szerepét is.

Még akkor este felhívtam Teltschiket. ígéretet tett, hogy másnap jelezni fogja a fogadókészséggel kapcsolatos választ. Arra a kérdésre, hogy milyen ügyben kíván Németh Miklós jönni, nem tudtam semmit mondani, csak hangsúlyoztam, nyilvánvalóan fontos lehet, ha csak két-háromórás villámlátogatásról van szó. Másnap Teltschik közölte, a kancellár kész örömmel fogadni Németh Miklóst a ludwigshafeni villájában. A fogadókészségről azonnal értesítettem Németh Miklóst, aki közölte, hogy szombaton, 17 órakor érkezik a frankfurti repülőtérre, s kérte, hogy a látogatásáról teljes hírzárlat legyen. Teltschikkel egyeztetve Németh Miklós kétmotoros kis külön-gépe a frankfurti amerikai katonai repülőtéren landolt. A magyar miniszterelnököt Teltschik, a repülőtér parancsnoka, valamint én vártuk. A kancellár kocsijával hajtottunk Ludwigshafenbe. Az út Frankfurttól mintegy 45 perc volt, útközben Németh Miklós és Teltschik egymással elég részletesen átbeszélték az aktuális magyar eseményeket. A kancellár – a feleségével együtt – rendkívül barátságosan, nagy örömmel fogadott bennünket.

Németh Miklós arcán komoly aggodalom érződött. A beszélgetést rövid általános magyarországi helyzetképpel vezette be, utalva arra, hogy az újonnan megalakult Magyar Szocialista Párt meglehetős nehézségekkel küszködik Úgy tűnik, hogy a párt nem tud erős demokratikus versenypárttá szerveződni.

Az ellenzéki pártokkal kapcsolatban Németh dicsérőleg nyilatkozott a Magyar Demokrata Fórumról, amely mint potenciális testvérpártja a CDU-nak, a CSU-nak egyre markánsabban lép fel a magyar politikai színpadon, viszonylag kritikusan szólt az SZDSZ-ről, elsősorban

radikalizmusa miatt. Ebben az időszakban már a belügyminisztériumi lehallgatási téma is napirenden volt. Ennek Németh Miklós nem tulajdonított nagy jelentőséget, inkább azt hangsúlyozta, hogy az ügy elsősorban a választásokkal összefüggő akció, s ilyen átalakulási időszakban csaknem természetes velejárója a választási kampánynak. Látogatásának sürgősségét két dologgal magyarázta. Az egyik: a szovjet-magyar gazdasági kapcsolatokban olyan súlyos helyzet állt elő, amelyről nem tudni, politikai vagy pedig valóságos gazdasági okok húzódnak-e meg mögötte.

Tény, hogy Magyarország nyersanyag– és energiaellátása veszélybe került. Ami az olajkészleteket illeti, rendelkezünk 2-3 hónapra elegendő tartalékkal, de sokkal nagyobb gond a szénellátás. Az ország meglehetősen hideg télnek néz elébe. A szénbányáknál jelentős racionalizálási programok kezdődtek meg, és emiatt számtalan magyar bányát befognak zárni. A szénellátásban jelentkező zavarok pedig a baloldali konzervatív erők malmára hajthatják a vizet. Ez kedvezőtlenül befolyásolhatja a békés átmenetet, fékezheti a rendszerváltás ütemét. Németh Miklós az információit még azzal is kiegészítette, hogy vannak olyan, a Szovjetunióból származó híreink, amelyek szerint nem annyira a legfelső szovjet vezetés, hanem elsősorban a különböző köztársaságok és az egyes ágazati minisztériumokban tevékenykedő konzervatív körök aknamunkája lassítja a Magyarországra irányuló szállításokat.

A kancellár pontosan értette a helyzetet. Ha nem jön segítség, a szállítások leállnak, a magyarországi átalakulás megtorpanhat, a Németh-kormány megbukhat. Elkezdődhet egy erőteljes balratolódás. A magyar miniszterelnök egyenesen tette fel a kérdést: kész lenne-e az NSZK számunkra huzamosabb ideig és megfelelő kondíciókkal az energiaellátásban segítséget nyújtani? A kancellár a legnagyobb barátsággal és határozottsággal fejezte ki azonnali segítőkészségét. Közölte: abban a pillanatban, hogy a nagyköveten keresztüljelzés érkezik, az NSZK 24 órán belül több ezer vagon szenet indít el Magyarországra. Hozzátette, az elszámolás olyan formában történhet, amely jó ideig nem terheli meg a magyar költségvetést, mert az NSZK kormánya kész saját forrásaiból megfinanszírozni a szállításokat.

A kancellár azonnali segítőkészsége és mindenekelőtt az, hogy az amúgy is nehéz fizetési helyzetben lévő Magyarországnak ilyen nagyvonalú megoldást ajánlott fel, Németh Miklóst megnyugtatta.

A beszélgetés során részletes tájékoztatást adott az IMF-tárgyalásokról is. Hangsúlyozta, hogy az IMF változatlanul olyan kondíciókat kíván ráerőszakolni az országra, amelyek lehetetlenné teszik a kormány talpon maradását. Azok ugyanis olyan súlyos szociális konfliktusokat eredményeznek, amelyek a lakosság felháborodását és a kormánnyal szembeni erőszakos fellépést válthatják ki. Németh Miklós ennél a résznél finoman utalt arra, hogy különböző, megbízható forrásokból származó információk szerint Északkelet-Magyarországon egyes nagyvállalatoknál a helyi vezetés és az ottani konzervatív MSZMP-tagok szabotázscselekmények gondolatával foglalkoznak a visszarendeződés elősegítésére. Ezek között még a fegyveres akció lehetőségét sem lehet kizárni, bár a Munkásőrséget október 23-ával feloszlatták. Azt azonban nem lehet pontosan tudni, hogy ezeknek a nagyvállalatoknak, ahol bizonyos hadiipari termelés is folyik, milyen számban lehetnek még fegyverek a birtokukban.”

Kohl kedvelte Németh Miklóst elszántságáért, bátorságáért és önfeláldozókészségéért, de azért is, mert úgy vélte, a magyar miniszterelnök ugyanolyan keresztényi erkölcsök alapján él és kormányoz, mint ő. Ez a szimpátia volt a másik fő oka NDK menekültek kiengedése mellett, hogy a következő döntést hozta:

1. Az NSZK kormánya kész minden előzetes feltétel nélkül -amennyiben a szovjet szállítások leállnak – Magyarországnak a szükséges energiahordozók szállítását 24 órán belül megkezdeni.
2. Az NSZK kormánya és jómaga közelgő amerikai látogatása alkalmával mindent el fog

követni annak érdekében, hogy Bush elnökkel közösen az IMF-megállapodások a magyar elképzeléseknek megfelelően mielőbb megszülessenek.

A titkosnak indult találkozóról végül kiadtak egy meglehetősen szűkszavú közleményt: *Helmut Kohl kancellár meghívására Németh Miklós rövid, kifejezetten baráti látogatásra érkezett ludwigshafeni otthonába, ahol a két kormányfő rendkívül baráti, oldott légkörben tekintette át a kétoldalú kapcsolatok állását és a nemzetközi helyzetet.*

*

Árpi szombaton hatkor ellenőrizte a takarítónő munkáját. Megkérte, hogy a fürdőszobát és a hálószobát még gondosabban tisztítsa meg, aztán lement és bevásárolt. Vett a vendégének is fogkefét, kétfajta fogkrémet, nyugati szappant, sampont és tusfürdő-krémet.

Fél nyolckor ment el a bejárónő. Gyorsan bevonult a fürdőszobába és alaposan lezuhanyozott, utána megtörülte, beillatosította magát, majd egymás után kétszer fogat mosott. Elővett egy, a tisztítóból nemrég hazahozott fürdőköpenyt, azt vette magára. Alatta semmi. Csak le kell dobnia magáról, s ott állhat meztelenül Hajni előtt.

Megnézte az óráját. Tíz perc volt még nyolcig. Csöngettek, méghozzá nem a kapucsengőn, hanem a bejárati ajtón. Lent beengedte volna valaki Hajnit?

Kisietett az előszobába. Annyira biztos volt abban, hogy a lány jött, hogy ki sem nézett a kémlelőnyíláson. Kinyitotta az ajtót. Krisztina állt előtte.

– Hihetetlen, mintha kitaláltad volna a gondolataimat – mondta felnevetve és benyomult.

– Miért, te mire gondoltál?

− Arra, hogy milyen hülye vagyok, hűséges voltam az Öreghez, ő meg hanyagolt. Miért ne lehetnél közben te is a szeretőm? Azt mondtam magamban, ha átjövök és Árpi bemosakodva vár, ugyanúgy érez, ahogy én akkor, lefekszem vele. És mit látok? Itt vársz frissen fürödve, ez fantasztikus!

Kikapcsolta oldalt a szoknyáját, ledobta, aztán lehúzta a pulóverét és folytatni akarta. Árpi azt akarta mondani, hogy állj, de elmosolyodott, hagyta, hogy meztelenre vetkőzzön. Amikor Krisztina elkészült, ledobta a fürdőköpenyét és szembefordult a lánnyal. Öt perc lehetett még nyolcig.

Krisztina hozzásimult, csókolóztak. Még négy perc lehet. Felnyalábolta a nőt, közben valamilyen alkalmatosságot keresett..

– Érzem, hogy te is őrülten kívánod – mondta a lány felizgulva és vadul csókolta a férfi mellkasát.

Az egymás mellé tolt két fotel széles, párnázott karfája megteszi. Arra döntötte. Még három perc lehet.

Elhatározta, most közli vele, hogy mint nő már nem kell neki. Igen ám, de még képes lenne dühében összekarmolni. Úgy semmiképp se csinálja neki – gondolta és a fejét odahajtotta. Ennyit még megérdemel. A faliórát nézte, közben trillázott egy kicsit. Legfeljebb annyit dolgoztatta meg a nyelvét, amennyit egy gombócnyi fagylalt elfogyasztása igényel. Ennyi elég is volt Krisztinának, a csúcspontra jutott, s halk sikoly jelezte, hogy beteljesült.

– Gyere, te is megérdemled – nyögte ki mély sóhajjal. Pont nyolcat mutatott az óra. Megszólalt a kapucsengő.

– Vársz valakit?

– Igen, egy lányt.

– Hú, de szemét vagy...

– Visszautasítottalak? Nem! Csináltam annak ellenére, hogy mást várok? Igen. Szerintem a női hiúságodon nem esett csorba, mert megelőzted az érkező hölgyet. Na, öltözz gyorsan...

– A francba – kapkodta fel a ruháit. Árpi kisietett az előszobába és leszólt: − Nyitom-nyitom!

Krisztina már ott állt mellette, mezítláb lépett a cipőjébe, csak a pulóverbe bújt bele, s a

szoknyát tudta magára kapni. Minden alsóneműje és harisnyája a kezében volt összegyöngyölve.

– Csak azért bocsátok meg, mert a csaj előtt kielégítettél. Na, mindent bele – mondta, utána szájoncsókolta és visszament a képviseletre.

Árpi nyitva hagyta az ajtót. Három emelet, három nagy emelet. Az még egy energikus fiatal lánynak is idő, nyilván nem kettesével futva veszi a lépcsőfokokat. Berohant a fürdőszobába, fogkrémet nyomott a szájába, s miközben öblített, egy szivaccsal lemosta az altestét. Megtörölte. Közben arra gondolt, nem biztos, hogy jó, ha ilyen álló micsodával mutogatja magát. Előkapott egy Bécsben vett tangaszerű alsót, s beleerőltette. Sprint vissza a nappaliba. Lekapta a polcról az Aramis-parfümöt, s az előszoba felé menet befújta magát. Mint a mesében, Mr. Gyalogkakukk ott állt az ajtóban, amikor a lány felért.

– Szia, Nagyember!

– Szia, fantasztikus, milyen pontos vagy. Gyere be! Hajni előresétált, körülnézett.

– Szép nagy és tiszta a lakásod. A férfi felé fordult:

– Fürödtél, mielőtt jöttem?

– Igen, készültem.

– Jól tetted, Nagyember. Húzd szét a fürdőköpenyed.

−Tessék!

A lány megnézte a testét.

– Nem baj, hogy nem vagy csupaizom, nem szeretem a bodybuilder típusokat. Van egy kis súlyfelesleged, de elenyésző, a fontos, hogy sportos az alakod.

Észrevette a tangaalsóban a feszülést:

– Ó, de édes... Felizgulva vár, tetszem neki.

– De mennyire érzi, hogy nemsokára ő jön.

– Megkérhetnélek, hogy told le az alsónadrágod?

– Miért? – kérdezte Árpi zavartan.

– Látni szeretném őkelmét...

Árpi eleget tett a kérésnek. Hajni csinált egy pukedlit előtte:

– Én lennék az új játékszered, uram-parancsolóm – mondta, aztán elismerést érdemlő gyorsasággal meztelenre vetkőzött, kibontotta a kontyát és leguggolt.

Előbb megszagolta, aztán megvizsgálta a makkot. Egy bólintással jelezte, hogy rendben van. Utána fogta a haját, végighúzta rajta néhányszor. Nyomban meg is lett az eredménye.

Elégedetten állt fel.

– Nem olyan nagy, durva és vadállati, mint Andrásé. Az ilyen közepest szeretem. Azt hiszem, jó barátok leszünk – mondta Árpinak, aztán cinkosán kacsintott:

– Most már köszönthetik egymást...

A férfihoz simult, Árpi nyomban odairányította.

– Nem-nem, Nagyember, mindent a maga idejében! Ha megengeded, előbb egy kicsit körülnézek.

Árpi nem hitt a szemének. Hajni az ablakhoz ment, félrehúzta a függönyt, de nem a panorámára volt kíváncsi, csak azt vizsgálta meg, tiszta-e az ablak. Utána a polc következett, végighúzta az ujját, s megnézte, poros-e. Nem volt az. Még vagy öt tesztet csinált a nappaliban, aztán benézett a különvécébe, a fürdőszobába, majd a konyhába. Árpi elmosolyodott: ha tudná ez a higéniamániás lány, hogy csak a kedvéért rendelt nagytakarítást...

Előresietett, a hálószobában, az ágy mellett állva várta. Hajni mint egy szigorú tisztiorvos, körbejárta a helyiséget, a férfiról tudomást sem vett mindaddig, amíg a frissen húzott ágyneműt is elfogadhatónak nem találta.

– Megfelel a helyszín – nyugtázta és odalépett a férfihoz, hogy megcsókolja. Árpi mit sem törődött azzal, hogy a szájában kutakodó nyelv is inkább a fogmosás frissességét ellenőrzi. Az

ágyra döntötte és nagy hévvel nekikezdett. Hajni engedelmesen felvette a pózt.

– A tiéd vagyok, uram-parancsolóm – suttogta, aztán Rodolfót is megirigylő bűvésztrükkel rácsettintett egy gumit.

– Gyere – fogta kézen és bevezette, mintha egy zebrán átkelő vak lenne.

43. FEJEZET

Kohl tízpontos „ultimátuma”

1989. DECEMBER

November 26-án az első országos népszavazás napján az Öreg Magyarországra jött. Csak Árpival akart találkozni, ezt előtte két nappal közölte is vele. Csakhogy Hajni látogatásai óta Krisztina folyamatosan magnóra vette a legénylakásban történteket, így a szalagot meghallgatva tudomást szerzett az Öreg látogatásáról, s egyben arról is, hogy egyedül lesz. Bosszantotta, hogy a főnöke mellőzi, s már régóta nem tart igényt az ágyára. Kicsinosította tehát magát, felvette az egyik legszebb ruháját, s ő toppant be először hozzá az Intercontinentalbeli lakosztályába.

– Hát te? – csodálkozott az Öreg.

– Hallottam, hogy itt vagy, gondoltam, hogy idejövök egy puszira.

– Kedves tőled.

Krisztina az Öreghez bújt és szájoncsókolta, aztán többet is akart.

– Ne butáskodj, nem lehet. Tudod, hogy Tamara gyanút fogott.

– De most nincs itt.

– Akkor is. Megígértem neki, hogy rendes leszek hozzá. Krisztina behúzta a kezét a blúza alá, de közben megszólalt a telefon. Az Öreg kiszabadította magát, s nyomban felkapta.

– Szia, drágám – hallatszott Tamara hangja –, szerencsésen megérkeztél?

– Igen. Nemsokára találkozom Árpival. Valószínűleg együtt vacsorázunk. Tudod, hogy beszélnem kell vele a holnap kezdődő találkozóról.

– Jó, beszélgessetek csak, nem zavarlak. Az Öreg letette és a nő felé fordult:

– Ugye, nem haragszol, ha...

– Nem hát, már megyek is, de holnap este átjöhetnél az irodánkba, van egy-két érdekes hangfelvétel.

– Jó, átmegyek.

Az Öreg hagyta, hogy megcsókolja. A nő távozása után Washington D. C.-t hívta.

– Hello, Bill! Most érkeztem Budapestre.

– Van ott valamilyen népszavazás, csak azért érdekes, mert az ottani barátaink erőpróbája.

– Semmiről sem szól, a négy kérdésből három már megvalósult, arra csak igennel lehet szavazni, a negyedikre pedig már úgysem érdemes másként.

– Hívjon fel, ha megvan a végeredmény. Sokkal érdekesebb a Varsói Szerződés védelmi minisztereinek holnap kezdődő háromnapos tanácskozása. Tudja meg, mi a lényege, s megállapodnak-e valamiben!

– Rendben van, Bill.

– Utána maga is, én is és Július is La Vallettába repülünk. Jó, ha ott leszünk a közelben Bush elnök és Gorbacsov máltai találkozóján!

*

Krisztina készült az Öreg fogadására. Mindenkit elküldött, aztán elővett két szatyrot és a vendégszobában összeállított egy elegáns büféasztalt. Megágyazott és a párna közepére tette a preparált kondomot. Ez lesz a meglepetés. Becsukta az ajtaját és átöltözött. Teljesen hivatalosra vette a figurát: sötétkék kosztüm, fehér blúz, a nyakban kis masnira kötött sötétkék

szalaggal. A körömcipőről azért nem mondott le. Bölcs előrelátásról tett tanúbizonyságot azzal is, hogy harisnyanadrágról és bugyit sem vett fel. A kosztüm szoknyája jól fel volt sliccelve, ennek hosszát lehetett ugyan szabályozni gombokkal, de most nyitva hagyta. Hogy teljeskörű legyen az irodavezető-helyettesi arculata, még egy dioptria nélküli, sárgás üvegű képernyőolvasó-szemüveget is feltett.

Most már jöhetett az Öreg. Az egyik íróasztalon heverő tálcára tette az annyira kedvelt Chivas-whiskyt és a jégtartót. Elővette „titkos fegyverét”, a nehezen megszerzett szert, és ujjnyi whiskyvel összekeverte az egyik pohárban.

Néhány perc múlva megérkezett a főnöke.

– Mi ez a hivatalosság? Azt hittem, úgy vársz, ahogy a régi időkben szoktál...

– Azt felejtsd el, ígéretet tettél a feleségednek, tarts is be!

– Helyes, ezt már szeretem.

– Itt a magnó, ülj le a fotelba, máris hallhatod az anyagot. Hány jéggel kéred a whiskydet?

– Kettővel és tölts duplát!

Eltakarta a tálcát, beledobta a pohárba a jeget, s a benne lévő kevert italra jócskán rátöltött. Ezúttal magának is Chivast öntött. Odavitte az Öregnek, koccintott vele, kiitta, aztán visszament az íróasztalhoz és úgy tett, mintha dolgozna. A bekapcsolt komputeren átnézte Ibi beírásait.

A magnó közben az egyik fontos ember és ellenzéki politikus egynemű szerelmének ágyjeleneteit közvetítette. Mély sóhajok és kéjes nyögések hallatszottak a kis hangszóróból.

– Finomabban... lassabban... nagyon jó vagy...

Az Öreg utálta a melegeket, hallgatta egy ideig, kiitta a whiskyjét, Krisztina ugrott és már hozta az üveget, rátöltött.

– Meddig csinálják még?

– Úgy tíz-tizenöt percig.

– Ez nem érdekel – mondta és továbbcsévélte a mikrokazettát. Ott alította le, ahol már kifulladtak:

– Megint nagyon jó voltál – mondta a fontos ember.

− Te is!

– Jutalmat érdemelsz.

– Ugyan, nem azért teszem, imádom a testedet.

– Oké-oké, nem is azért. Te is utazol a delegációval, magas szinten fogadnak majd benneteket...

A beszélgetésnek ez a része már érdekelte az Öreget. Elővette a kis noteszét és néhány fontosabb információt feljegyzett.

Krisztina az órájára nézett: itt az idő, a szernek most kell hatnia. Megvárta a hangfelvétel utolsó fél percét, aztán fogta a Chivasos üveget és odaállt az Öreg mellé:

– Kérsz még?

Az Öreg felnézett rá. Épp akkor járt le a kazetta.

– Ne légy már ilyen hivatalos – mosolyodott el és benyúlt a szoknya résén, s simogatni kezdte a nő combjának térd fölötti, belső felületét.

– Ne csináld ezt – jegyezte meg mély sóhajjal, de nem ment odébb, sőt kicsit közelebb lépett, hogy még jobban kézre essen. A férfi felfelé haladt a simogatással.

– Tudod, mit ígértél Tamarának?

– Tudom, de ezek a hülye melegek, úgy látszik, eszembe juttatták a normális vágyat...

Ekkor jutott el oda. Krisztina megfogta a kezét, de hagyta, hogy játsszon vele.

– Mindjárt kapitulálok – sóhajtotta a nő.

– El is várom – kapcsolta ki a szoknyát.

– Ne itt... – mondta, de azért odanyomta a férfi fejét. Várt vagy tíz másodpercet, aztán folytatta: – Inkább a vendégszobában...

Az Öreg a csípője magasságában átfogta és felemelte, így vitte be és az ágyra döntötte. Gyorsan vetkőztek, de az óvszer láttán megjegyezte:

– Mi ez itt?

– Előkészítettük egy ügyfélnek, de lemondta.

− Akkor most én leszek az ügyfél – nyúlt a kondomért.

– Méghozzá V.I.P. – mosolygott a nő és lekapcsolta villanyt. Az Öreg kitapogatta és helyezkedni kezdett:

– Fantasztikus, hogy megtáltosodtam!

*

Már öltöztek. Az Öreg bosszúsan megjegyezte: -Az a vacak kondom elszakadt.

– Csodálkozol? Hatalmas voltál.

– Kösz...

– Tényleg nem maradhatsz itt éjszakára?

– Nem, mert Tamara hívhat a szállodában.

– De ugye, holnap is jössz, szerelmem?

– Mi az, hogy! Észveszejtőén jó vagy.

Kiment, a titkárságon töltött egy whiskyt, felhajtotta. Észrevett az asztalon egy napilapot. Csak a címoldalt, a népszavazás eredményét nézte meg. 58,03 százalékos volt a részvétel és a választók 50,07 százaléka szavazott arra, hogy az első szabad választások után döntsenek a köztársasági elnökről.

– Soványka győzelem -jegyezte meg fejcsóválva.

Valaki éjszaka felhívta a szállóban, de nem szólt bele a kagylóba, hiába halLózott többször is. Mindegy. Ha Tamara volt, legalább meggyőződhetett arról, hogy ott alszik.

Másnap elvitte Krisztinát vacsorázni a Hyatt egyik éttermébe, aztán újra igénybe vették a képviselet vendégszobáját. A nő elégedetten állapította meg, hogy visszaszerezte magának a férfit.

Az Öreg még megvárta a honvédelmi miniszterek budapesti tanácskozásának végét, megtudta Árpitól a lényeget: csak az elégséges védelem kérdéséről tárgyalt a Varsói Szerződés. Még aznap, 29-én este visszament a kocsiján Bécsbe.

*

Máltán Július és az Öreg alaposan kiunatkozta magát. December 2-án és 3-án ugyanis, amíg a nem hivatalos csúcstalálkozó tartott, Bilinek Bush elnök környezetében akadt dolga, így két emberével még esténként sem tudott tárgyalni.

– És épp most nem hoztam el a barátnőmet – sopánkodott Július.

– Tamara meg nem akart Judittal találkozni, azért nem jött.

– Dehát Judit sem jött, Bill most az elnök csapatával utazott, nem hozhatta magával.

– Ha ezt tudom... Kiültek a szálloda teraszára.

– Mi a fenét fogunk csinálni itt három napig? – kérdezte az Öreg.

– Whiskyzgetünk és beszélgetünk a régi szép időkről.

Másnap, december 3-án egy fogadáson végre találkoztak Billel, aki nyomban közölte:

– Sajnos, nem tudunk beszélgetni, mert egy percem sem lesz. Amint véget ér a csúcstalálkozó, továbbrepülök az elnökkel.

– Mit csináljunk? – kérdezte vissza az Öreg.

– Felesleges maradniuk. Már ma utazzanak el és figyeljenek oda a Moszkvára. Ma kezdődik és december 5-ig tart a Varsói Szerződés tagállamai párt- és állami vezetőinek találkozója. Erre siet haza Gorbacsov is, s 5-én még valahogy Genscher nyugatnémet külügyminiszterrel is találkozik a szovjet fővárosban.

– Na, akkor ott a helyem!

– Igen, Július, annál is inkább, mert a németekkel baj van, Gorbacsov nagyon dühös rájuk. Biztosan összevesz Genscherrel. Szerezze meg a tárgyalásuk jegyzőkönyvét! Minden érdekel bennünket, ami ott történik... Munkára fel!

*

Ez a máltai nemhivatalos csúcstalálkozó sok szempontból is fontos volt, sokat vártak tőle. A kelet-európai szocialista blokk forrongott, átalakulóban volt.

Csehszlovákiában is dőlt a dominó. Néhány napja lemondott a CSKP vezetősége, egymilliós tömeg gyűlt össze a május elsejei felvonulások színterén, a Letnán. Szabad választást, többpártrendszert, piacgazdaságot követelt a csehszlovák nemzet. A hatalmas tömeg előtt szónokló Václav Havel nehezen tudta tömören megfogalmazni, mi is akar a Politikai Fórum. Felszólalt Adamec, a lemondott kormányfő is. Amíg ő méltóságteljesen megfontoltan beszélt, addig Václav Maly, a PF szóvivője kínrímekkel próbálta gúnyolni a letűnt hatalom képviselőit.

Fontos változást jelentett Prágában az is, hogy most már a kommunisták egy része is kiállt a változások mellett. Alakulóban volt a Szociáldemokrata Párt. Az új vezetés már hajlandóságot mutatott arra, hogy leüljön a néhány hete még üldözött reformkommunistákkal, az Obroda (Megújulás) képviselőivel.

Már csak Románia maradt mozdulatlan. Épp ezért sokan várták, hogy szó esik Ceausescu diktatúrájáról is, de Bush és Gorbacsov találkozóján egyebek között az alábbiak hangzottak el:

Bush: *..Amióta ennek a csúcstalálkozónak az ötlete felvetődött, σ világban több jelentős esemény történt. Úgy vélem, hogy ez a véleménycsere lehetőséget ad arra, hogy megvitassuk nem csak a Kelet-Európában, hanem a világ más részein zajló változásokat is annak érdekében, hogy kölcsönösen megismerhessük egymás álláspontját. Nem csupán a delegációk jelenlétében történő eszmecserét támogatnám, hanem a négyszemközti beszélgetéseket is. Véleményem szerint többször kellene találkoznunk.*

Gorbacsov: *Egyetértek. Az a benyomásom, hogy már máskor is beszélgettünk egymással, és ez a találkozó ezeknek a hasznos beszélgetéseknek a folytatása.*

Bush: *Pontosan... Ami a peresztrojkához való viszonyunkat illeti. Szeretném egyértelműen leszögezni, hogy teljes mértékben egyetértek azzal, amit ön New Yorkban mondott: a peresztrojka sikere egy jobb világot teremt. Nem sokkal ezelőtt az Egyesült Államokban komolyan kételkedtek ebben. New Yorkban (1988 decemberében) ön úgy fogalmazott, hogy bizonyos elemek nem állnak a peresztrojka pártján. Nem állíthatom, hogy nincsenek ilyen elemek az Egyesült Államokban. Azonban határozottan állíthatom, hogy a komoly, gondolkodó emberek az Egyesült Államokban nem osztják ezt a véleményt. Az Egyesült államokbeli közhangulat ingadozásait befolyásolják a kelet-európai változások és a peresztrojka egész folyamata...*

(...) Szeretnénk megkérdezni, hogy a Szovjetunió számára lehetséges volna-e nyilvánosságra hozni a szovjet katonai költségvetésből nagyjából ugyanannyi adatot, mint amennyit mi is nyilvánosságra hozunk. Véleményem szerint kiadványaink meglehetősen hűen tükrözik az országban zajló katonai aktivitás jellegét. Biztos vagyok benne, hogy hírszerző szolgálataik ezt hitelt érdemlően meg is tudják erősíteni.

Gorbacsov: *Ellenkezőleg, arról számolnak be nekem, hogy önök nem hoznak nyilvánosságra mindent.*

Bush: *Biztos vagyok benne, hogy a részletesebb katonai költségvetési adatok kölcsönös nyilvánosságra hozatala elősegítené a bizalom erősödését ebben a kérdésben.*

Gorbacsov: *Szeretném megosztani önnel néhány filozófiai jellegű gondolatomat. Meggyőződésem, hogy mindkettőnk számára fontos volna megvitatni, hogy milyen tanulságokat vonhatunk le a múlt tapasztalataiból, a hidegháborúból... Nem mindent kell*

elítélni, ami akkoriban történt. 45 éven keresztül sikerült elkerülnünk egy nagy háború kitörését. (...)

Szándékosan erősítettem meg újra az USA Európában játszott szerepére vonatkozó elvi álláspontunkat. Túl sok spekuláció lát napvilágot ebben a kérdésben. Ezekkel bombázzák önöket és minket is. Az ilyen fontos kérdésekben teljesen tisztán kell látnunk. / *Most pedig az európai változásokról. Ezek valóban meghatározóak. És nem csak a kelet-európaiak, hanem a nyugat-európaiak is. Fogadtam a Háromoldalú Bizottság képviselőit. Az egyik beszélgetést követően Giscard d'Estaing hozzám fordult és így szólt:*

„Készüljön fel egy nyugat-európai szövetségi állammal való együttműködésre.” Ez alatt, gondolom, azt értette, hogy amikor 1992-ben az európai integráció egy minőségileg új szintet ér el, az a politikai struktúra alapvető átszervezését vonja maga után, ami végül a szövetségi fázis beköszöntéhez vezet majd.

Tehát egész Európa mozgásban van és egy teljesen új irányba mozdul el. Magunkat is európainak tartjuk, amikor a közös európai otthon gondolatát összekapcsoljuk ezzel a mozgással. Szeretném felkérni E. A. Sevarnadzét és Baker külügyminiszter urat, hogy ezt a kérdést vitassák meg részleteiben, mert úgy gondolom, hogy ez mind a Szovjetunió, mind pedig az Egyesült Államok érdeke. Ebben az időszakban, amikor egész Európa ilyen dinamikus változáson megy keresztül, felelősségteljesebben és kiegyensúlyozottabban kell cselekednünk és együttműködnünk.

Bush: *Egyetértek. (...)*

(Forrás: „Years of Difficult Decisions” − ”Nehéz döntések időszaka” – című kötet, Moszkva, 1993. pp. 173-197.)

Az Öreg és Július is sejtette, hogy a máltai csúcstalálkozón több mindenről is szó esett. S az csak természetes, hogy nem kötöttek mindent a nyilvánosság orrára. Július meg is jegyezte a repülőtéren:

– Az egyik szovjet kollégától hallottam, hogy a Varsói Szerződés ma kezdődő moszkvai csúcstalálkozóján is a legérdekesebb napirendi pont Málta lesz. Gorbacsov külön tájékoztatót tart róla a VSZ-tagállamok pártvezetőnek és kormányfőinek.

– Figyelj oda az NDK-sokra, felhívott a bécsi szakértőm, szerinte Kohl nagy marhaságot csinált. Bejelentett valamilyen tíz pontot, amit a keletnémetek és a szovjetek is úgy fogadtak, mint egy ultimátumot. Ez érdekelheti Bilit!

– A Gorbi-Genscher találkozón biztosan szó lesz róla. Baráti öleléssel búcsúztak egymástól.

*****

A repülőgépen az Öreg felfedezte egyik régi CIA-s kollégáját. Mivel mindketten első osztályon utaztak, s jócskán akadt üres hely, leült mellé:

– Nicsak, Öreg, maga is Máltán tett-vett? Kinek dolgozik mostanság ott Közép-Európában?

− Az elnök egyik tanácsadójának.

– Sejtem, ne firtassuk, ugye?

Egy ideig a múltról, néhány közös kollégáról beszélgettek, aztán az Öreg szóbahozta:

– A mostani csúcstalálkozó négyszemközti beszélgetésein is biztosan megállapodták egy-két fontos kérdésben.

– Mire gondol?

– Emlékszik a genfi csúcsra Reagannel? Ott is az erdei sétán dőlt el sok minden.

– Igen, emlékszem, azon maga is ott volt.

– Mindent tud...

– A fontosabb emberek érdekelnek.

– Megtisztel, hogy engem is közéjük sorol. Cserélhetnénk némi információt!

– Miért is ne? Maga néhány hónapon belül úgyis feljebb kerül... csak nehogy a főnököm legyen – nevette el magát.

– Attól azért nem kell tartania!

– Mi érdekli?

– Románia.

A CIA-s elkomolyodott:

– Engem is...

– Tudok arról, hogy ott is készül valami.

– Megbízható a forrás?

Közelebb hajolt hozzá és elmondta, honnan tudja, aztán bizalmaskodóan megjegyezte:

– Biztos vagyok abban, azért jött Máltára, hogy egyeztessen a szovjet kollégájával.

– ...Mostanság jó a kapcsolat a két hírszerző szolgálat között.

– Tudom, hogy ez egy szigorúan titkos akció, nem is akarom faggatni róla, csak annyit mondjon: Romániában is remélhető valamilyen változás?

– Igen, remélhető. Hamarosan!

*

Július december 7-én Washington felé tartva kis kitérőt tett Bécsbe. Három órája volt a következő gép indulásáig, így a Schwechati repülőtéren találkozni tudott az Öreggel.

– Itt egy példány – nyújtotta át diadalmasan a Gorbacsov-Genscher-találkozó jegyzőkönyvét.

Csak egy kávéra ültek le. Az Öreg megnézte az angol nyelvre fordított anyagot. Már a címe is sokat ígérő volt: *Gorbacsov bírálja Kohl kancellár NDK-val kapcsolatos politikáját.* Azonnal olvasni kezdte:

Gorbacsov: *Őszintén meg kell önnek mondanom, hogy nem értem Kohl szövetségi kancellár urat, miért olvasta fel az NSZK-nak az NDK-val kapcsolatos szándékairól szóló, híres Tíz Pontját. Kertelés nélkül ki kell mondanom, hogy az a tíz pont a független és szuverén német államhoz intézett ultimátum. Egyébként annak ellenére, hogy csak az NDK-t említi, a probléma mindannyiunkat érint.*

Először is: ez a tíz pont azután került elő, miután konstruktív és pozitív hangvételű eszmecserét folytattunk, és számos alapvető kérdésben egyetértettünk. Az ember azt gondolná, hogy egy ilyen dokumentumot csak a partnereivel folytatott egyeztetést követően volna szabad nyilvánosságra hoznia. Vagy talán azt gondolja a szövetségi kancellár úr, hogy rájuk már nincs is szüksége? Valószínűleg azt gondolja, hogy fújják az indulót és ő már menetel is. Nem hinném, hogy az ilyen lépések erősítenék a kölcsönös bizalmat, vagy hozzájárulnának ahhoz, hogy az egyezményeinket élettel töltsük meg. Milyen Európa-építésről" lehet szó, ha így viselkednek?

Nyilván tudja, hogy Kohl kancellárral beszéltem telefonon. Elmondtam neki, hogy az NDK nemcsak az európai, hanem a világpolitikában is fontos tényező, és hogy mind a kelet, mind pedig a nyugat árgus szemekkel figyeli, hogy mi történik ott. Kohl egyetértett és azt mondta, nem szeretné, ha a helyzet destabilizálódna az NDK-ban, és hogy kiegyensúlyozottan fognak cselekedni. Azonban a tettei ellentmondanak állításainak.

Elmondtam Kohlnak, hogy az NDK a Szovjetunió számára fontos partner és szövetséges. Az NSZK-val is szeretnénk kiépíteni a kapcsolatainkat. Egy olyan háromszöget alkotunk, amely különleges szerepet tölt be Európa és a világ fejlődésében. Mindent körültekintően ki kell egyensúlyozni ebben a háromszögben. Most pedig ultimátumot ad. Utasításokat ad arra vonatkozóan, hogy az NDK milyen irányt válasszon, milyen struktúrákat építsen ki. Az NSZK vezetése majd' szétfeszül a parancsolni vágyástól. Hadd biztosítsam afelől, hogy ezt mindenki érzi.

Csak nem Bush keveri a kártyákat? Akkor is előre kell gondolkodniuk két, három vagy öt

lépéssel, hogy előre láthassák a tetteik következményét.

(...) Tegnap Kohl kancellár különösebb teketóriázás nélkül kijelentette, hogy Bush elnök támogatja a szövetség ötletét. Mi jön ezután? Mit jelent egy szövetség? A szövetség közös védelmi– és külpolitikát feltételez. Hol áll majd az NSZK: a NATO-ban, vagy a Varsói Szerződésben? Talán semleges lesz? De mit ér a NATO az NSZK nélkül? És egyáltalán: mi jön ezután? Biztos, hogy mindenre gondoltak? Mi lesz a fennálló egyezményeinkkel? Ezt nevezi ön politizálásnak?

Sevardnadze: *Ma így bánnak az NDK-val, holnap ugyanez történhet Lengyelországgal, Csehszlovákiával, aztán pedig Ausztriával.*

Genscher: *(...) Moszkvai utam előestéjén beszéltem Kohl kancellárral Brüsszelben. Tíz Pontja nem az azonnal megteendő intézkedések listája, hanem a hosszú távú stratégia pontos meghatározása. Az NDK majd önállóan dönt, és válaszol Kohl javaslatára igennel vagy nemmel. Nekünk fontos az NDK belső stabilitása. Megítélésünk szerint beszédével a szövetségi kancellár úr hozzájárult a stabilitás megőrzéséhez. Kijelentéseiben nyoma sem volt parancsnak vagy ultimátumnak.*

Gorbacsov: *Nem számítottam rá, hogy Kohl szövetségi kancellár úr védőügyvédjeként lép fel. Vegyük a beszéd harmadik pontját: „segítségünk és együttműködésünk kiszélesítéséről" beszélt, „amennyiben az NDK végrehajtja a szükséges változtatásokat a politikai és gazdasági rendszerben", s ha az NDK állami vezetése megállapodást köt „az ellenzéki csoportokkal", és ha az NDK a fenti irányvonalat visszafordíthatatlan módon a magáévá teszi. Mi ez, ha nem egy szuverén állam belügyeibe való durva beavatkozás?*

Sevardnadze: *Ilyesmit még Hitler sem engedett meg magának.*

Gorbacsov: *Mi több, Kohl kancellár azt követeli, hogy a Német Szocialista Egységpárt adja fel hatalmi monopóliumát. Arról beszél, hogy el kell törölni a „bürokratikus tervgazdaságot". Szerinte a gazdasági fejlődés csak úgy valósítható meg, ha az NDK megnyitja kapuit a nyugati befektetők előtt, megteremti a piacgazdaság feltételeit, és biztosítja a magánvállalkozások számára a gazdasági lehetőségeket.*

Szerintem az NDK-ban alapvető reformokra van szükség. Azonban ez az ő belügyük. Eközben Kohl kancellár úgy bánik az NDK állampolgáraival, mintha a saját alattvalói volnának. Ez egyszerűen leplezetlen revansizmus, ami semmissé teszi pozitív állításait, és megkérdőjelezi a megállapodásainkat. (...)

Genscher: *Szeretném felhívni a figyelmét a második pontra, amely szerint az NSZK minden téren az egyenlőség jegyében szeretné kiterjeszteni az együttműködést az NDK-val.*

Gorbacsov: *Ne védje tovább, Genscher úr! A második pont értékét teljesen elveszi a harmadik. Amikor a cári Oroszországban egy politikai foglyot szabadon engedtek, azt mondták neki, hogy ott élhet, ahol csak akar, a 18 megye kivételével – de csak 18 megye volt Oroszországban. Hol élhetett volna ön szerint? Ugyanez a helyzet ezzel a tíz ponttal is.*

Genscher: *Ez nem így van...*

Gorbacsov: *A kancellár beszéde politikai hiba volt. Nem hunyhatunk szemet felette. (...) Kérem, hogy vegye komolyan, amit most mondtam.*

Genscher: *(...)A Tíz Pontban nincsenek feltételek. Ezek javaslatok, amelyekről az NDK eldöntheti, hogy hasznosak-e vagy sem.*

Gorbacsov: *így méginkább olyan, mint egy ultimátum. Ebből ítélve önök eltemették az európai folyamatokat, s éppen ebben a formában.*

Genscher: *Ez nem így van. (...) Az NSZK nem akar beleavatkozni senkinek a belügyeibe. (...)*

Gorbacsov: *Az a lényeg, hogy mi értjük egymást. Most még így beszélünk, azonban ne felejtse el, hogy ha egyesek az ön országában nem térnek észhez, sürgősen kiadunk egy új közleményt.*

Genscher: *Hadd biztosítsam afelől, hogy a lehető legfelelősségteljesebben viszonyulunk a*

helyzethez. (...)

Gorbacsov: *Ne vegyen magára mindent, amit mondtam, Genscher úr. Tudja, hogy önnel kapcsolatban különleges barátságot érzünk, nem úgy, mint másokkal kapcsolatban. Remélem, mindent világosan megértett.*

(A Gorbacsov Alapítvány Archívuma, Anatolij Csernyajev jegyzetei)

– Jó az anyag, Július, remek munkát végeztél!

– Mi a véleményed róla?

– Gorbacsov nem véletlenül gurult be. Aki egy kicsit is a dolgok mögé lát, annak világos, mi lesz a Tíz Pont következménye.

– Nekem nem az... mire gondolsz?

– Kohlék szőröstül-bőröstül bekebelezik majd az NDK-t!

49. FEJEZET

A bukaresti forradalom furcsaságai

Romániában a december újabb közönnyel, kiábrándultsággal és beletörődéssel teli hónapnak indult. A novemberi bukaresti pártkongresszusnak az emberi birkaagyakba táplált lózungja már lassan feledésbe merültek, mint ahogy a megszokott show is, ahogy a profi tenyérösszeverőkből verbuvált küldöttek vastapsukkal százszor szakították félbe Ceausescu beszédét.

Bármennyire elbutították is a lakosságot, arra azért emlékeztek, hogy a Conducator szerint a mezőgazdaságuk *rekordtermést* takarított be, 80 millió tonna gabonafélét. Ha így van, akkor miért a jegyrendszer, miért üresek a boltok? – tehették fel a kérdést. Az ország csodavezetője megadta a választ a sajtóban: az üres kirakatokat az indokolja, hogy a friss árut a raktár hűvösében vagy a hűtőszekrényekben óvják a gyors tönkremenéstől. Az áruhiány oka az is, hogy az embereknek temérdek a pénzük, így aztán nem átallanak mindent megvásárolni. Felháborító pimaszság, ugye? A bölcs vezér jobban tudja, mennyi egy derék román szükséglete. A hivatalos fejadag: havi 40 deka hús, 50 gramm vaj, fél liter étolaj stb. A december, mint hónap, annyiban jelentett mást, hogy beköszönthetnek a nagy hidegek, s fagyoskodhatnak.

*****

Sugár Gyuri, aki a Gamma-fotóügynökségnek is dolgozott és külsős tudósítója volt a Sternnek, már december 11-12-e körül jelezte főnökének, a Reform főszerkesztőjének, hogy lesz valami balhé Temesvárott. Elkéredzkedett azzal, hogy a Sternnek kell dolgoznia. Az csak természetes, hogy a Reform is megbízta a tudósítással és melléje adta V. Paizs Gábort, hogy újságíró is legyen vele. Az érdekes az volt, hogy a Stern azt kérte: előbb Szegedre menjenek, s onnan induljanak majd Romániába, ha megkapják az üzenetet.

A fotórovatvezető december 13-án, néhány órával a megérkezésük után felhívta Budapesten a Reformnál a főszerkesztőjét:

– Főnök, nekem büdös ez az egész, a CNN kocsija és forgatócsoportja már három napja itt várakozik Szegeden és nemcsak ők, hanem legalább tucatnyi nyugati fotós és újságíró is.

– Akkor biztos forrásból tudhatják, hogy nagy cirkusz lesz, máskülönben nem utaznának oda! Megtudtál tőlük valamit?

– Az egyik német kolléga szerint holnap lesz a buli, ezért néhányan már ma továbbutaznak.

− Induljatok ti is!

Tőke Péter nyomban utána felhívta Árpit:

– Tudtok arról, hogy holnap valami rendkívüli esemény várható a románoknál?

− Hol?

– Temesvárott.

– Akkor valószínűleg Tőkés Lászlóval kapcsolatos.

– Ha csak róla lenne szó, akkor nem menne oda a CNN, meg egy csomó külföldi fotós!

Elmondta röviden, mit tudott meg Sugártól. Árpi felhívta utána a tábornokot és tájékoztatta. A válasz meglepte:

– Nagy tüntetésre lehet számítani! Figyelemmel kísérjük, de ebben nem exponálhatjuk magunkat. Majd még beszélünk erről.

*

December 14-én Árpit korán reggel felhívta egy férfi a lakásán. Az illető viszonylag jóit beszélt magyarul, de csak úgy, ahogy a Budapesten tanuló, külföldi anyanyelvű diákok: törve és fura hangsúlyozással.

– Én Kolja, te ráérni ma?

– Van ugyan dolgom a Parlamentben, de miről van szó? Ha fontos...

– Te, neki fontos. Én találkozni, te menyasszony, ő mond fontos, én szól te.

– Corina üzent? Hol találkoztok?

– Város, közel határ, neve, mint külügyminiszteré.

− Gyula?

– Igen. Te is akar jön?

– Igen, megyek.

Kolja kicsit körülményesen elmagyarázta, hogy Békéscsabáról telefonál. Ők már hajnalban elindultak, együtt amúgy sem mehetnek, de elmagyarázta, hol találkozhatnak. A lényege az volt, hogy a lehető leggyorsabban le kell érnie a román határra.

Tíz perc alatt útrakész volt. Magához vette a szolgálati útlevelét, felhívta a titkárnőjét a lakásán, hogy mondja le a két megbeszélt programját, mert vidéken lesz, aztán telefonált az Öregnek is, elmondta, hogy Corina üzent, lemegy a határra.

– Várj csak, Árpi, én is veled tartok!

– Ne fáradj...

– Ha jó a megérzésem, odaát a románoknál készül valami. Jobb, ha az én dimplomata rendszámú kocsimmal megyünk. Gyere a szállodához! Mire ideérsz, már lent várlak.

*

Békéscsaba felé száguldva az Öreg elmondta, hogy bizonyos forrásokból úgy tudja, hogy Temesvárott nagy tüntetés várható, mert Tőkés Lászlót el akarják távolítani a lakásából és lelkészi hivatalából. Azt is elmagyarázta, hogy az, aki telefonált, csakis KGB-s lehet. Valószínűleg szerveztek valamit. Nem árt, ha óvatosak lesznek.

Árpinak eszébe jutott, hogy nyáron az Öregnél találkozott egy román, egy jugoszláv és egy amerikai diplomatával, s akkor arról faggatták, hogyan reagálna a magyar kormány, ha valamelyik szomszédos országban véres események zajlanának le.

– Most fog megtörténni az a dolog? – kérdezte. Az Öreg azonnal sejtette, mire gondol.

– Lehet – bólintott.

– Te azért biztosan többet tudsz erről.

– Csak sejtéseim vannak, ez egy titkos project és nem a miénk. Corináék csinálják.

– Tőle nem sokat tudunk meg, sohasem beszél a munkájáról.

– Nem teheti, mert aki fecseg, kinyírják.

– Összefügg a dolog az állítólagos román atombombával?

– Igen. Mellesleg ha jobban figyelnéd a nemzetközi sajtót, te is rájöhetnél, hogy Ceausescu gátlástalanul készül valamire. Úgy tudom nemrégiben középhatótávolságú rakétákat vásárolt.

– Ez nemcsak szóbeszéd, mint ahogy az is csak egy ijesztgetés volt nyáron, hogy a román hadsereg Magyarországot fenyegeti?

– A diktátor sajnos, kiszámíthatatlan, minden kitelik tőle.

– Szerinted mi lesz Temesváron, csak tüntetés, tömegoszlatás vagy más is?
− Az attól függ...
– Mitől?
– Hogy milyen forgatókönyvet dolgoztak ki. Ha csak a helybeliek csinálnák, akkor békés, csendes rendezvény lenne. A helybéli magyar nemzetiséget a diktatúra évtizedei alatt engedelmes birkanyájjá nevelték. Keményebb, bátrabb, tökösebb legények kellenek ahhoz, hogy nagy cirkusz legyen.
– Az a cél?
– A sziklaszilárd rendszer megingatásához belső forrongás és felháborodás kell. Ha ilyen nincs, akkor ezt elő kell idézni, meg kell szervezni. Erdélyben így könnyű felhergelni a románok nacionalista érzelmeit, akik könnyen a magyar nemzetiség ellen fordulnak. Ehhez csak az kell, hogy a magyarok cirkuszoljanak ott.
– Dehát te mondtad az imént, hogy olyan békések szegények, mint a birkanyáj.
– Igen, de azt is mondtam, hogy ha bátor, tökös legények is vannak a tömegben, akkor fel lehet tüzelni őket.
– Csak nem gondolod, hogy innen, tőlünk mennek át oda?
– Néhány forrófejű ifjú titán ellenzékiről még csak el tudnám képzelni, de őket kizárhatjuk, ha csak azt nem számítjuk, hogy néhányan véletlenül éppen ott turistáskodnak.
– Hála Istennek, akkor mi magyarok nem veszünk részt ebben a mocskos dologban.
– Ez nem valószínű, de Ceausescunak ez kell, ha bármit lép is, valahogy meg kell indokolnia. Neki bizonyíték kell arra vonatkozóan, hogy a felforgatók, a rendszerellenes tüntetők Magyarországról jöttek. Akkor a nyakatokba varrhatja az esetleges véres összetűzéseket. Elmondhatja, hogy a magyar ellenzék bujtogatta a békés román népet, sőt ez jó apropót jelentene neki arra is, hogy bevesse a hadsereget, mondván: Magyarország fegyveres provokációra készül Románia ellen.
– Dehát ez egyáltalán nem igaz...
– Mit számít? Úgy kell irányítani, rendezni az eseményeket, hogy a világ azt higgye!
– Szörnyű ez az egész. Még ha meg is csinálják, mi értelme?
– Az, hogy Romániában is elkezdődik valami. Megmozgatja ezt a diktatúrától eltunyult, enervált országot. Az első nagy tüntetést újabb, még nagyobb követheti, felbátorodhat az elégedetlen lakosság, ha azt látja, hogy bepánikol a hatalom.
Ahhoz képest, hogy az Öreg nem ismerte a „romániai forgatókönyvet”, egykori CIA-s tapasztalatából elég sok mindenre magától is rájött. Árpinak csak az nem fért a fejébe, hol találnak olyan idióta, barom magyarokat, akik hajlandóak egy ilyen mocskos akcióban részt venni.
A határállomás magyar oldalán, a megbeszélt helyen a rosszul beszélő Kolja várta őket. Árpi hamarabb szállt ki a diplomata rendszámú BMW-ből, hogy az orosz ne láthassa, kivel jött. Odasétált a parkolóba.
– Ti hamar jönni. Corina odaát lenni, neki most dolga. Kis idő, vár és ő jön.
Otthagyta őket és beszállt egy ütött-kopott turistabuszba. Magyar rendszáma volt, az elején és az oldalán jókora, vadonatúj öntapadó címke hirdette: Intourist. Az Ikaruszban csak férfiak ültek, közönyösen bámulták a vámosokat és a határőröket. Az idegenvezető szintén férfi, csak Kolja intésére várt, katonásan kihúzta magát, ő is beszállt és indultak.
– Miféle turisták ezek? – kérdezte Árpi.
– Itt az útleveled?
– Igen, miért?
– Átruccanunk egy kis időre Romániába. Megnézzük, miben mesterkednek...
– ...Rendben.

*

Az Öreg némi bonyodalmat okozott a román oldalon: ő is és az egyik tiszt is telefonált Bukarestbe, ez eltartott egy ideig, de aztán továbbmehettek. Kolja busza akkor már negyedórája elindult. Jól bele kellett taposni a gázba, hogy utolérjék, ám öt kilométert sem kellett hajtaniuk, már meg is pillantották. Valamiért leállt egy útmenti parkolónál, ha azt egyáltalán annak lehetett nevezni. Egy fekete Volga körül ácsorgott néhány turista és a csomagtartójából táblákat és magyar nemzetiszínű, középen kilyukasztott 56-os forradalmi zászlókat vettek ki és átrakták a buszba.

Az Öreg nem állt meg, hanem továbbhajtott, de egy falu előtt megfordult és elindult visszafelé. Nemsokára megpillantották Koljáék Ikaruszát, szembe jött velük. Elöl és oldalt már nem az Intourist-felirat volt rajta, hanem egy ráragasztott másik: IBUSZ. Árpi már azon sem lepődött meg, hogy két ablakból is 56-os zászlót lógattak ki.

– Elképesztő... − jegyezte meg.

– Na, most, hogy a saját szemeddel is láttad, elhiheted, hogy így könnyű belekeverni a magyarokat.

Corina a magyar oldalon, a parkolóban várta őket, ott állt a fekete színű Volga mellett. Elsírta magát, amikor Árpi nyakába borult.

Temesvárott a tüntetés politikai demonstrációvá terebélyesedett, a rohamrendőrség sok embert letartóztatott, Tőkés Lászlót és feleségét ismeretlen helyre hurcolták. Másnap estére már többezres tömeg tüntetett a megyei pártszékház előtt, eleinte békésen. Aztán valami történhetett, mert a kivezényelt biztonsági erők és katonai alakulatok a tüntetők közé lőttek. Elszabadult a pokol. Még páncélos egységeket is bevetettek. Többszáz sebesült és halott hevert a helyszínen. A bukaresti vezetés általános készültséget rendelt el, s a médiában azt hirdették, hogy a rendzavarást Magyarországról bujtogatták. Ahogyan az Öreg megjósolta!

Corina csak a kellékeket hozta, de ez is épp elég volt. Bűnösnek, gyilkosnak tartotta magát. Azt fontolgatta, hogy megszökik, de Árpi és az Öreg is lebeszélte róla. Még nem jött el az ideje.

– Ez csak előjáték volt. Sokkal érdekesebb lesz az, ami hamarosan Bukarestben történik – mondta összeszorult torokkal.

*

A magyar kormány több ízben eredménytelenül tiltakozott a Tőkés Lászlót ért atrocitások miatt. Horn Gyula december 20-án magához kérette Traian Pop román nagykövetet és a lelkész szabadonbo-csájtását követelte. Pop azt válaszolta, hogy *„az emberi és a vallási jogok kérdését sehol a világon nem sikerült olyan jól megoldani, mint Romániában”*.

(Ez a nagykövet, akinek fikarcnyit sem számított, hány embert gyilkoltak le Temesvárott, Horn Gyula Cölöpök című könyve szerint a Ceausescu-házaspár kivégzésének hírére kiállt a nagykövetség erkélyére zászlót lobogtatni, majd úgy nyilatkozott, hogy a *„román nép még nem ismert a történelemben olyan zsarnokokat, mint akiket most kivégeztek”*.)

Horn még aznap sürgős, személyes üzenetet küldött az ENSZ főtitkárához, a Biztonsági Tanács soros elnökéhez, és a genfi Emberi Jogok Központjának vezetőjéhez, hogy lépjenek az ügyben, s ugyanígy arra kérte Genscher és Mock külügyminisztereket, hogy mozgósítsa az NSZK és Ausztria diplomáciai lehetőségeit. Erre nagy szükség is volt, mert közben Románia más városaira is átterjedtek a temesvári vérengzést követő, egyre inkább Ceausescu-ellenessé váló megmozdulások, s az sem félemlítette meg a lakosságot, hogy december 19-étől statáriális bíráskodást léptetnek életbe, s polgári lakosokat lőnek agyon.

Két nappal később, 21-én, épp akkor, amikor Budapesten a temesvári áldozatok mellett tüntető gyászmenet elindult a Hősök teréről a román nagykövetség felé, Bukarestben kitört a forradalom.

*

A Reform fotórovatának vezetője, egyben a Stern tudósítója már az első jelre útnak indult. Este hatkor érkezett Temesvárra, ahol a bukaresti forradalom hírére a központban már nagy tömeg gyűlt össze, de akkor még békés tüntetésnek indult. Egy magyarul beszélő helybéli kísérőül ajánlkozva kivitte Sugár Gyurit a temetőbe. Temesvarott ugyanis a tömegsírok kiásásával kezdődtek a forradalmi események.

– Döbbenetes volt – mesélte Gyuri –, ahogyan ott hevertek a kiásott hullák. Egyetlen tömegsírból 21 megkínzott, megcsonkított tetem került elő. Leírhatatlan az a borzalom és hullabűz... És akkor megláttam a halott anyát és a hasából kitépett gyermeket tetemét...

Temesvárott éjfél után szólaltak meg a fegyverek. A szállodában, ahol csak külföldi tudósítók laktak, teljes sötétség volt, mindenki a tévé előtt ült és figyelte az eseményeket.

– Nem tudtunk aludni – folytatta beszámolóját Sugár Gyuri. -Hajnal előtt jött az első sorozat. Ahogy világosodott, figyelőállást foglaltam el szobám emeleti ablakában és fotóztam a felvonuló harckocsikat. Mindaddig nem volt bennem félelem, de akkor az egyik kétéltű tűz alá vette a szállodát, ahol befészkelt securitatésokat sejtettek. A sorozatok ott csapódtak be az ablakomnál. Hasravágódtam és kúszva átmásztam a szomszéd szobába, ahol a monte-carlói rádió tudósítója lakott. Az újabb lövések és a szétverődő üvegszilánkok továbbra is a padlóra kényszerítettek. Ekkor jött vissza a francia. Döbbenten nézte, hogy mit keresek ott hasalva, aztán meglátta a szétlőtt szobát és kezében epilepsziásán remegni kezdett a cigaretta.

Másnap megnéztük a városban folyó harcok főbb színtereit. Mindenki bújt, fedezéket keresett. Több helyről tüzeltek a Securitate orvlövészei.

– Bemetünk egy élelmiszerboltba – folytatta fotósunk –, ahonnan egy katona lőtte a szemközti szekus tűzfészket. A tüzelőállást egy percre sem hagyta el, a szükségletét is ott végezte el a polcok mögött. Később jött egy szakasznyi katona és civil segítő, s behatoltak az épületbe. Átfésülték, de csak egyetlen civilruhás szekust találtak. Amikor kihozták az utcára, védőgyűrűbe kellett fogni, mert a tömeg azonnal meglincselte volna.

Fotósunk és társai a forradalmi erők ajánlására egy vöröskeresztes konvojhoz csatlakozva Jugoszlávián át tértek haza.

*

Az ezt követő néhány nap ellentmondásos híradásai, s az akkori események alapján született egy hivatalos verzió. Az csak természetes, hogy a forradalomban győztes felkelők és az élükre állt, akkor alakult Nemzeti Megmentés Tanácsa, amely elfoglalta a középületeket, a rádió és a televízió székházát, s egyenesben közvetítette a drámai eseményeket, igyekezett minél hitelesebben összerakni az akkor történtek minden részletét. A világ sok országának közvéleménye azonnal az ő oldalukra állt, hiszen első alkalommal láthattak véres forradalmat a tévén egyenes adásban, élőben és mindenki rokonszenvezett egy diktatórikus elnyomó rendszer megbuktatásával. Láthattunk olyan megrázó képsorokat, amikor a tévét lőtték, és a stúdió is a harcok színhelyévé vált. Az ott dolgozó külföldi tudósítók az őket ért veszélyhelyzetekről, az eseményekkel kapcsolatban pedig meglehetősen ellentmondásosan tudósítottak.

Két-három napig senki sem tudta megmondani pontosan, hogy a felkelők oldalára átállt, s már több nagyvárosban harcoló hadsereg, vagy a diktátor jól kiképzett és korszerűen felfegyverzett belbiztonsági erői kerülnek-e ki győztesen a polgárháborúvá eszkalálódó küzdelemben. Óriási volt a zűrzavar és a bizonytalanság mindkét oldalon. A történészek vélhetően a legjobb tudásuknak megfelelően feldolgozták az 1989 karácsonya előtti-alatti napok eseményeit, s ahogy lenni szokott, jónéhány ember, Iliescu, Pétre Roman és mások lettek a forradalom hősei, no meg néhány tábornok.

Próbáljunk most inkább az események mögé nézni! Sokan úgy gondolják, hogy az egész csak úgy spontán kirobbant a sok éve tartó diktatúra, az elnyomás megelégelése és a

szabadságvágy miatt. Ez nagyjából igaz is lehet, azzal a kis különbséggel, hogy azt a „spontánt" is előkészítették, megtervezték, sőt még időzítették is. Néhány momentum és beszámoló ugyanis arra utal, hogy a felkelésbe torkolló bukaresti tüntetésben is volt némi szervezettség, sőt a hadsereg átállásában is. Ahhoz pedig, hogy a harcok során a forradalom oldalára átállt katonai alakulatok legyőzzék a Securitate és a belbiztonság jól kézben tartott erőit, katonai hadműveleti tervre volt szükség. Mielőtt erre bővebben kitérnénk, nézzünk néhány furcsaságot:

A bukaresti tüntetők soraiban nagy számban voltak olyan hangadók, akik felkelésre, a Ceausescu-diktatúra megdöntésére buzdították a tömeget. Ők provokálták az összetűzést a rohamrendőrséggel, majd bátran szembeszálltak a belbiztonsági erőkkel is. Mintha tudták volna, hogy hamarosan fegyveres segítséget kapnak. Meg is érkezett néhány katonai alakulat, amely azonnal és keményen beavatkozott. Ceausescut és a egységeket is meglepte a kemény ellentámadás, s az a gyors akció, ahogyan segítették elfoglalni a középületeket, a rádió és televízió székházát. Az ott lévő, egyre jobban felbátorodó valódi forradalmárok – ismerve a gyengén kiképzett, szolgálati idejüket főleg nagy építkezéseken töltő román sorkatonák harci szellemét – nagyon elcsodálkozhattak: igencsak megtáltosodtak a gyáva, mamlasz fiaink. Büszkén tapasztalhatták azt is, hogy egyes tüntető társaik a küzdősportokban is jártasak, s civilként bátran fegyvert fognak, lőnek, mint a meszes. Honnan kerültek elő, hol voltak eddig, miért tűrtek, hallgattak?

Egy biztos: a kezdő lökést ezek adták, meg a támogatásukra érkező, a román hadseregben eddig nem látott harci szellemű, kemény alakulatok. Hogy kik voltak ezek, nem kutatták, mert a civil– és egyenruhás forradalmárok cserélődtek, újabb katonai egységek érkeztek, s felbátorodtak azok a forradalom oldalára állók is, akik bölcsen megvárták, amíg eldőlt, melyik oldal győz, s már bátran előjöhettek, hangoskodhattak a szabadság mellett.

Újra felteszem a kérdést: kik lehettek a félelmet nem ismerő, bátor tüntetők, és milyen katonai alakulatok támadták olyan keményen a szekusokat? Hová tűntek el, miért nem követeltek elismerést, jutalmat és különféle posztokat az új román kormánytól? A válasz: elvégezték a dolgukat, visszarendelték őket. Egy titkos akció részesei voltak valamennyien, s valószínűleg nem járunk messze az igazságtól, ha kimondjuk: forradalmat csinálni jöttek. Ők is részesei voltak annak a tervnek, amelyet a KGB dolgozott ki. E hadművelet célja azért lehetett a Ceausescu-rendszer megdöntése, hogy a forradalom zűrzavarában megfoszthassák Romániát a már korábban jelzett, ki-tudja-milyen készültségi fokon álló atombombájától, no meg az azon dolgozó tudósaitól. Az előkészítés során a KGB megnyert néhány politikust, s számíthatott azon tábornokok együttműködésére is, akik Moszkvában tanultak, jó kapcsolatokat ápoltak szovjet kollégáikkal, vagy KGB ügynökként tértek vissza. Ceausescu sok mindenre számíthatott: lehet, hogy készült egy magyar támadásra vagy nyugatról érkező aknamunkára, de arra biztosan nem, hogy a nagy keleti testvér lép ellene. Ráadásul nem rohanja le országát tankok ezreivel, mint 56-ban Magyarországot, vagy 68-ban Csehszlovákiát, hanem belülről támad. A Conducator álmában sem gondolhatta, hogy mindössze 3-4 nap alatt megdöntik sziklaszilárdnak hitt diktatúráját.

Nézzük, kik voltak azok a bátor tüntetők és azok a beavatkozó, kemény harci szellemű katonák, akik megadták a forradalom kirobbantásához a kezdő lökést és sikerében is komoly háttérszerepet játszottak. Szerencsére találtunk egy fontos tanút, ráadásul nem is akárkit! Az illető Németh Miklós egyik tehetséges, sok nyelven beszélő munkatársa, a neve mondjuk P. L., a következőképpen mesélte el annak a kritikus időnek a történetét *(ez jelent meg a Leleplező 200214. számában,* Z. *Sáray Gedeonnak a román atombombára utaló írásában):*

Amikor kitört a román forradalom, Kéknyelű, ahogy ők egymás közt Hornt hívták, kora reggel azzal állított be Németh Miklóshoz, hogy fel kell hívnia az újonnan hivatalba lépett román miniszterelnököt, majd ezt követően személyes üzenetet kell küldenie hozzá. Azzal indokolta, hogy elejét kell venni annak, hogy magyarellenes magatartás alakuljon ki. Miklós

azt azért nem szerette volna, hogy az ügyek átcsússzanak a külügy kezébe, ezért jelezte, hogy a javaslatot elfogadja, de az üzenet vivőjét saját környezetéből jelöli ki. Délig tisztázódtak a körülmények, majd hívattak és közölték velem, hogy én viszem az üzenetet. Röviden megbeszéltük, mint mondjak a kancelláriának, s mi az, amit személyesen Pétre Románnak.

Óvatosságból Kecskemétről indultunk, katonai géppel. Előtte felhívott a parancsnok, hogy van-e valamilyen személyes utasítás. Mondtam: forradalmi körülmények közé megyünk, enni–, innivaló, kötszer, gyógyszer legyen rendesen. Az út egyébként teljesen sima volt, bár az otopeni légiirányító központ jelezte: torlódás van. Különjáratoknál azonban ez nem ritka, úgyhogy senki nem is foglalkozott vele. Már vagy húsz perce körözhettünk a légtérben, amikor távírász megjelent egy orosz nyelvű üzenettel: a parancsnok kéri a rádióhoz a magyar küldöttség vezetőjét. Bementem a kabinba, a kezelő jelezte a központnak, hogy itt a delegátus. Hosszas sistergés következett, majd valaki beleszólt oroszul: milyen nyelven beszél? Átvettem a mikrofont és bemutatkoztam, oroszul. Ismét sistergés, majd az ő rádiósuk jelentkezett. A parancsnok vette az üzenetet és kéri, hogy közvetlenül a gépe mellé álljunk. Az adatokat közlik a navigátorral.

Amikor lejjebb ereszkedtünk, láttam, hogy az egész repülőtéren szovjet katonai gépek vannak. Többségükben óriás transzporterek, némelyikbe akkor hajóztak be páncélozott járműveket, mások pedig rakodásra vártak. A vezérgép mellé szálltunk, ekörül főleg törzstiszteket lehetett látni és erős biztosító személyzetet. A magyar katonai gép személyzete rögtön felismerte a helyzetet és informált:

– Az 55-ös gárdahadosztály van itt Kisinyovból.

Ezekről még a civilek is tudták, hogy a legelitebb alakulatok egyike. Kászálódtunk lefelé. Előreengedtek a katonák, a vezérgép lépcsőjénél állt Dalibaltajan vezérezredes, a majdnem kétméteres grúz. Megölelt:

– Szerce moj (hogy vagy)?

– Hát megvolnék! -U nász? (Nálatok?)

– Vszjo parjatke! (Minden rendben.)

– Na, igyunk a román forradalom győzelmére! – mondta és ránézett az alvezéreire, akik pukkadozni kezdtek a röhöghetnéktől. Mondom:

– Jöttem a jó hírre és hoztam hozzá magyar pálinkát – mondtam.

– Csak nem körtét hoztál, galovcsik (galambom)?

– Da, da. Igazi Vilmos – és nyújtottam a belső zsebemből a szép fémkulacsomat.

– Hát ezek a cifra népek itt mifélék, Vszevolod? – kérdeztem bizalmasan, a másik oldalon álló gép felé mutatva, ahova éppen civileket szállítottak fel.

– Ezek? Hát ezek tüntettek a téren! Igor hozta őket Moldáviából. Igor, gyere már ide! – szólt oda egy villogó szemüvegű, aprócska orosz kágébésnek. – Kóstold meg Petya pálinkáját, nem bánod meg!

Intettem a mieinknek, hogy hozzanak le egy kartonnal. Addigra letettek valami asztalfélét is, rajta valami zakuszkaval, ne igyunk csak úgy, mint valami barbárok.

– Hová igyekszel? – kérdezte a parancsnok.

– Mennék végig a Calea Victoriein a Palotul Romaneibe.

– Nem veszélytelen. A románok belelkesedtek és mindenfelé lövöldöznek. Adok melléd kíséretet – mondta és intett az adjutánsának: három század álljon fel. Kiálltak az orosz katonák, teljes román öltözetben, román rendszámú járművekkel.

– Na, mit szólsz az új egyenruhánkhoz?

– Nagyon mutatós. Meddig maradtok?

– Még legfeljebb egy-két napot. Amíg a Conducator... – és ismerős jelet rajzolt a levegőbe.

– Lövik vagy akasztják?

– Lövik, mint a kutyát! – mondta rezzenéstelen arccal a lenyugvó téli napba nézve.

Eddig hát a szemtanú elbeszélése. P. L. tudta, hogy ezek nem végeznek félmunkát.

A fenti beszámoló megerősíti azt a feltevést, hogy a romániai diktatúra leverését gondosan előkészítette a KGB. A tervet Moldáviában jól kiképzett, gyorsan mozgatható és több helyen is bevethető, civilruhás tüntetőkkel és román egyenruhába öltöztetett elitalakulatokkal hajtották végre. Az összeesküvésben részt vevő román tábornokok sem ismerhették a hadművelet minden részletét, s nyilván titoktartást fogadtak e fontos baráti segítségért.

Ceausescut menekülése közben elfogták. A később a tévében is bemutatott katonai-bírósági tárgyaláson többször is ismételgette, hogy ez egy puccs, külföldi beavatkozás. A Conducator azt hitte, a gyűlölt magyarok voltak. Keleti György azt mondta akkor nekem, hogy nem szállítottak fegyvert a tüntetőknek, csak a rádió- és lokátorfigyelés adataival segítették a forradalmi erőket. Karácsony első napján kivégezték a diktátort és feleségét... Románia fellélegezhetett és elindulhatott a demokratikus fejlődés, az átalakulás útján.

(Ha eddig titok volt, hogy a román forradalom sok új vezér-alakja a KGB rejtélyes akciójának jóvoltából lett hős, s közülük ki és mennyire volt érintett abban a titkos hadműveletben, legyen titok ezután is. Annál is inkább, mert az elmúlt tizenkét év alatt bizonyították, sokat tettek hazájukért, keleti szomszédunkat a demokratikus fejlődés és a jogállamiság útjára vezették. Az pedig, hogy hogyan tüntették el a román katonáknak vagy tüntetőknek öltözött KGB-sek Ceausescu Európát fenyegető, állítólagos atombombáját technikástól, tudósostól, bizonyarája ideig nem fog kiderülni. Illene viszont a két nagyszerű tettért legalább köszönetet mondani. A román vezetés ezt nyilván nem teheti meg, tehát: Thank you KGB. Mivel átalakultak, címezhetjük az utódnak is: Köszönjük, Szövetségi Hírszerző Hivatal!)

50. FEJEZET

A Duna-gate és Kuka-gate hónapja

1999 JANUÁR

Január 5-én kirobbant a Duna-gate botrány. Ezt megelőzően, 1989 karácsonyán a belbiztonság, az úgynevezett III/III-as központjában Végvári József őrnagy volt az egyik ügyeletes. Nyugodt, csendes, eseménymentes napnak ígérkezett. Csak ő tudta, hogy nem az lesz. Már hetek óta készült arra, hogy leleplezze saját hivatalát. Végvári komolyan vette az új eszméket, a diktatórikus rendszer megváltoztatására tett ellenzéki kezdeményezéseket. Azt az erőfeszítést, amit az ellenzéki pártok tettek a demokratikus jogállam megteremtése érdekében. Ő csak a belső elhárítás zenei területének felelőse volt, de tudta, hogy nyár óta adatgyűjtés folyik több ellenzékiről, lehallgatják a telefonjaikat, ellenőrzik a postájukat és a rendezvényeiken is ott vannak a szolgálat hálózati emberei és tisztjei. Döntő elhatározásra jutva kivárta a megfelelő időt és alkalmat, s kapcsolatba lépett az ellenzékiekkel. A többit már azok intézték.

Ez a karácsonyi ünnepnap volt a legalkalmasabb, hogy bizonyítékhoz juttassa a majdani új, demokratikus rend képviselőit. így kezdte mesélni azt az emlékezetes napot:

– Karácsonykor jött el a megfelelő alkalom... – nyilatkozta.

– Egyedül volt akkor? – kérdeztem tőle.

– Nem egészen, az épület belbiztonsági szintjein egy fiatal kolléga is be volt osztva mellém ügyeletesnek. Mondtam neki, hogy nyugis idő lesz, menjen haza ebédelni, nincs semmi dolog, lazíthat. Az ő távollétében engedtem be a két fontos médiaembert, Lovas Zoltán újságírót, a Fidesz akkori sajtófőnökét és egy operatőrt. A földszint és az emeletek a zárt irodákkal nem sok érdekességet kínáltak, a bizonyítékok és az ellenzéki pártok megfigyelését igazoló dokumentumok az alagsorban voltak, oda kellett levinnem a fiúkat. Közben persze át kellett osonni más ügyeleti szolgálatok területén. Nagyon merész vállalkozás volt, hiszen ha akkor elkapnak bennünket, nyilván lelőnek vagy eltüntetnek. A két ifjú titán szinte rettegett, úgy

félt, nekem is a torkomban dobogott a szívem, de óriási szerencsénkre megúsztuk.

Az alagsorban készített videófelvétel és a nyilvánosságra került titkos anyagok robbantották ki január 5-én a Duna-gate néven elhíresült botrányt. Végvári őrnagy egycsapásra híressé vált. Január 19-éig még a Cégnél dolgozott, így látta a belső pánikot és azt is, ami ott végbement. Azt, ahogy bedarálják, elégetik az iratokat. A belbiztonsági szolgálat egycsapásra elsőszámú közellenség lett, s elsőül a vezetője, Horváth József tábornok bukott bele, nyugdíjazták.

Téved, aki azt hiszi, hogy hálás volt a nemzet, de legalább az ellenzék Végvárinak. Január 19-én még együtt ülhetett a Nap-tévében Obán Viktorral, Demszky Gáborral, Roszik Gáborral és Belügyet képviselő Barsi Tomajjal, aztán a Legfelső Bíróság megrovásban részesítette. Akkor még Kiss János kiállt mellette egy tiltakozó levéllel, de nyáron Györgyi Kálmán még súlyosabb határozatot hozott az ügyében.

Végvári megbélyegzett, megkeseredett ember lett, a katonaságnál a fiát meghurcolták, egyszer a kocsija fékcsöveit is elvágták, hogy kitörje a nyakát, s miután ez nem sikerült, a pszichiáterek azt állították róla, hogy pszichoszomatikus elmezavara van és hipomániában szenved. Miután a Fidesz és az SZDSZ is cserbenhagyta, vidéken él, mint egy száműzött, s kerül mindenkit. Később feljárt ugyan néha Pestre, de a rehabilitációjára tizenegy éve hiába vár.

A Duna-gate nemcsak azért jött jól egyes ellenzéki köröknek, mert kiderült a hatalom sandasága. Egyúttal sikerült véget vetni a további lehallgatásoknak, megfigyeléseknek. Jól jött azért is, mert nagy csinnadrattával bűnbakot találtak, mindent rálőcsölhettek a III/III-as csoportfőnökségre, s ezzel elterelhették a figyelmet a többi, ugyancsak a titkosszolgálatoknak dolgozó ellenzékiről, a III/I– és III/II-esekről, a különleges előnyöket élvező, a korábbi években külföldre kiküldött ösztöndíjasokról, s mindenki másról, aki valamilyen titkos megbízatást teljesített. Ezzel a botránnyal megteremtették a maguk számára a későbbi feddhetetlenséget. Megkérdeztem erről botrányba belebukott első számú közellenséget, Horváth Józsefet, aki a halála előtt a következőket mondta:

– Nemcsak a III/III-asokat kellett volna elővenni, hanem a többieket is. Ők most nyugodtan pöffeszkedhetnek a hivatalaikban, magas pozícióikban, de őket sem árulom el, mert a világ minden országában, a változó rendszerektől függetlenül anonimitást biztosítanak az ügynököknek. Az egyik legfontosabb követelmény a hallgatás. Aki ilyesmire szerződik, az kötelezettséget vállal a titoktartásra is. Az a vezetés, amelyik elárulja az ügynökeit, az más rendszerben sem élvezhet maradéktalan bizalmat, az egy újabb rotáció esetén megint kiszolgáltathatja ügynökeit.

A leváltása után megkereste Horváth nyugdíjazott tábornokot egy CIA-s ügynök és gáláns ajánlatot tett neki:

– Hajlandóak vagyunk önnek egymillió dollárt fizetni, ha kétszáz oldalon leírja azt, amit kívánunk. Az anyagnak természetesen tartalmaznia kell a magyar ügynökök teljes listáját is.

– Azt hiszem, uram, eltévesztette a házszámot, a címet, meg azt a személyt, akit önnek ajánlottak. Azt javasolom, hogy máshol keresse! – mondta Horváth József és becsapta az ajtót.

A Duna-gate ügy miatt még januárban lemondott Horváth István belügyminiszter, s Gál Zoltán államtitkárt bízták meg a Belügyminisztérium vezetésével.

*

Januárban volt még egy nagy botrány, ami a Szentendrei Kuka-gate néven vált ismertté. Egy derék szentendrei háziasszony kiment a szeméttárolóhoz és úgy, ahogy megszokta, egyik kezével felemelte a műanyagfedelet, a másikkal bele akarta dobni a lakásban összegyűlt széméttel teli, ócska reklámszatyrot. Akkor vette észre, hogy a hulladékkupac tetején rózsaszín-fedeles dossziék hevernek. Egyáltalán nem olyan kopottak, gyűröttek, mint

amilyeneket ki szokás dobni. Elég világos volt ahhoz, hogy a legfelsőnek a fedelét elolvassa. Az állt rajta: A Magyar Néphadsereg Vezérkari Főnökének 07/1987. számú intézkedése. Felül apró betűkkel azt olvashatta: titkos. Kivette és úgy gondolta, fontos lehet, ezért beküldte kedvenc magazinjának, a Reformnak a szerkesztőségébe.

Az újságíró egy csütörtöki napon kapta meg a szentendrei háziasszonytól, jót röhögött rajta és humoreszket írt belőle. Azt hitte, vicces a dolog.

A kéziratot és a bizonyítékként mellékelt titkos dokumentumokat még aznap este hazavitte a főszerkesztő a többi cikkel együtt. Otthon is dolgozott. Valamikor éjjel kerültek sorra a vezérkari főnök által kiadott titkos anyagok. Elég volt kinyitni az egyiket és beleolvasni. A Varsói Szerződés Törzs szövetséges hadseregein belüli fontos dolgokra vonatkozott. Ez még csak hagyján, de az egyik dosszié harci jelszókat, kódokat is tartalmazott. Íme három: *PEROH = a vadászrepülőt válassza le a célról!, PLOT – a rakétacsapatok különleges töltettel tüzelnek!, PERGA = minden repülőgép szálljon le!* Az újságíró meg a cikkében ilyesmiket írt: *néphadseregünk vezetése a kukát, mint a legolcsóbb és a legkorszerűbb információtovábbítót besorolta kommunikációs rendszerébe.”*

– Ez az idióta azt hiszi, hogy a Ludas Matyinál van? – ez volt a főszerkesztő első reakciója, aztán felhívta Árpit.

– Ki az? Te vagy? ...Ilyenkor? Mi történt?

– Nyugi, még nem jönnek érted a fehér terrorlegények – viccelődött Tőke.

– Ne szórakozz, amúgy is rosszul aludtam.

– Te egy-két évig a VSZ-nek dolgoztál, ugye?

– Igen, de hogy jön ez ide?

– Van egy kis gáz... Találkoznunk kellene.

– Éjjel kettőkor?

– Igen, most. Ott vagyok a Szent István parkban a házatok előtt tizenöt perc múlva. Felőlem pizsamában is lejöhetsz. Beülsz a kocsimba és mutatok néhány elképesztő dokumentumot.

Negyedóra múlva Árpi papucsban, tréningruhában és felöltőben odacsoszogott a BMW-hez. Beült, s nyomban leesett az álla, amint meglátta a katonai anyagokat.

– A francba! Eredetiek és most is érvényesek. Nagy botrány lesz ebből Honnan kerültek hozzátok?

– A szentendrei kukákból...

– Azonnal intézkedni kell, hátha még több is akad ezekből. Meg kell találni valamennyit, mert a szovjetek borzasztó dühösek lesznek. Szóljak a katonai elhárításnak?

– Ne, ők még szép csendben elsimítanák a Honvédelmi Minisztériumon belül az ügyet. Ki tudja, nincs-e áruló közöttük. Olyan megoldást akarok, amiből a Reformnak is haszna van.

− Erről nem írhattok! – A dokumentumok tartalmáról nyilván nem, de a körülményeket, arról, hogy micsoda trehányság, felelőtlenség van a seregben, arról már igen. Balhét kell csinálni belőle, azt már nem tussolhatják el!

– Őszintén szólva én nem tenném.

– Látszik, hogy kormányhivatalnok vagy, ne légy már annyira be-szari! Itt most olyan káosz van a készülő demokrácia miatt, hogy senki sem tudja, mi az ábra.

– Mit tervezel?

– Személyesen viszem el a miniszterüknek, Kárpátinak. Holnap reggel tájékoztatlak, kösz, hogy lejöttél.

*

Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök katonai tanácsadója, Szunyogh azonnal felfogta az ügy jelentőségét, s egyetértett a főszerkesztő elgondolásával. Tőke már úgy ment át reggel a Honvédelmi Minisztériumba, mint az ideiglenes köztársasági elnök megbízottja.

Bizonyára a történelemben még nem volt példa arra, hogy egy főszerkesztő berendeltesse a hivatalába a honvédelmi minisztert. Szegény Kárpáti Ferenc valahol vidéken éppen disznóölésre készült, s ott kellett hagynia mindent. Azzal is egyetértett, hogy amíg felér, addig Reform főnöke a titkárságával, persze az ő engedélyével összehívassa a vezérkart. Egy-két órán belül Kárpáti Ferenc és a fontosabb tábornokok is ott ültek a köralakú asztal körül. Az ideiglenes köztársasági elnök megbízottja kiterítette az asztalra a dokumentumokat:

– Hogyan kerülhettek ki ezek a TÜK-kezelőktől? Valamennyi titkos irat a szentendrei kukákból származik. Ha javasolhatom, holnap, szombaton és vasárnap nézessék át Szentendre összes szemétgyűjtőjét. Bizonyára meglesz a többi is. Nyilván be tudják azonosítani, hogy honnan és kitől kerültek ki ezek, s a feltehetően még kukákban lévő anyagok. Találják meg a felelősöket is! Én ígéretet teszek arra, hogy csak akkor hozzuk nyilvánosságra, ha sikerült mindent begyűjteni és megoldani a problémát. Hajói dolgoznak, egy közös sajtótájékoztatón a vezérezredes úrral együtt jelentjük majd be, hogy mi történt és milyen sikeres akciót hajtottak végre.

Egy hét múlva a Honvédelmi Minisztérium sajtótájékoztatóján Kárpáti már sikerről számolhatott be. A széleskörű szemétellenőrzési akció nyomán előkerült mind a 29 ellopott katonai titkos irat. Az utolsót egy 82 éves néni találta meg, egy fa odvába rejtették. A nyomozás kiderítette, hogy nem kémakció volt, hanem csak egy kicsinyes bosszú. A TÜK-irodán dolgozó tiszthelyettes feltehetően szerelemféltésből csinálta, az őt mellőző, magasabb beosztású tisztet akarta ily módon megleckéztetni.

Megkerült tehát az összes minden titkos dosszié, amit egy szentendrei alegység titkosügykezelő tiszthelyettese, a vele meleg kapcsolatot folytató, s azt elhanyagoló főnöke iránti bosszúból dobált több kukába. Az erről beszámoló Reform hírmagazin eladási példányszáma azonnal ötvenezerrel megugrott, 430.000 ezres példányszámával megközelítette, sőt egy időre lehagyta versenytársát, a Népszabadságot.

*

A január egyébként más szempontból is mozgalmas volt. Csehszlovákiában a CSKP már képtelen volt megújulni, a népharag ellen nem tudtak mit tenni. Menniük kellett, a gúny tárgyává váltak. Az utcákat Husak, Jakes, Stepan és Lenart vöröscsillagos szégyenkarikatúrái lepték el. *„Elég volt!”* – harsogta a tömeg. – *„Havelt a várba!”* Az agg Husak ki akarta tölteni a megbízatását, de ez már nem sikerült neki. Az új Csehszlovákia államfője az 53 éves drámaíró, Vaclav Havel lett. A szlovákok persze másként vélekedtek, nekik többet jelentett a 68-as „epizód” vezéregyénisége, Alexander Dubcek. így a két nép között létrejött kompromisszum szerint Dubcek sem maradt vezetői poszt nélkül, ő lett a parlament elnöke.

Magyarországon eközben soha nem tapasztalhattak még ilyen vendégjárást. Roelof Frederik (pik) Botha dél-afrikai külügyminiszter Budapesten tárgyalt, Horn Gyula Izraelbe, majd a Német Szövetségi Köztársaságba, azt követően Olaszországba látogatott. Január közepén Jiri Dienstbier csehszlovák, majd Jacques Poos luxemburgi külügyminiszter, aztán Kaifu Todiki japán miniszterelnök tárgyalt a magyar fővárosban. Mindjárt utána F. Mitterand francia elnök érkezett Magyarországra, őt néhány nappal később egy másik nagyon fontos ember, Václav Havel csehszlovák köztársasági elnök követte. Németh Miklós viszonylag kevesebbet mozgott, január 8-án Szófiába repült a KGST 45. ülésére, ahol az új együttműködési rendszerről döntöttek, aztán a hónap végén Strasbourgba látogatott az Európa Tanács közgyűlésére.

A sajtó a gate-botrányok után a felbomlott ellenzéki egységet feszegette, elsősorban az MDF-SZDSZ ellentétet. A szabaddemokraták hovatartozása is kérdés volt, hiszen az eddigi baloldali rendszerrel szemben álltak, ezért jobboldalinak számítottak, ám Szabó Miklós ügyvivő nemcsak az elmúlt negyven évet utasította el, hanem a 45 előtti úri Magyarországot is, ezzel együtt mindazokat, akik a rég letűnt időt sírták vissza – így viszont ha tetszett, ha

nem, a baloldalra kerültek. Petrasovits Anna, az MSZDP elnöknője azzal tűnt ki, hogy a választásokra készülve új arculatot teremtett magának, szemüvegét eltüntette, kontaktlencsét viselt, és mindig mindenhol elegáns, sötét kosztümöt viselt. Az MSZDP hovatartozása is vitakérdés volt, hiszen ők sem akartak a kommunista-szocialista baloldalon maradni, viszont a jobboldal sem illett hozzájuk. Már csak azért sem, mert a független szakszervezetekhez is közeledtek.

A kisgazdák továbbra is belső bajokkal, személyi ellentétekkel küszködtek, azzal, hogy az MDF és az SZDSZ közti helyet célozták meg centrumpártnak tekintették magukat. Ebben az időszakban botrányokat csak Krassó György és Magyar Október Pártja okozott. A Münnich Ferenc utca tábláinak Nádorra cserélése bagatellnek számított ahhoz képest, amilyen show-t a Néphadsereg téren rendeztek. Talán a pekingi Tienanmen téri vérengzést kívánták szimbolizálni azzal, hogy a Néphadsereg téren sajátos szoborkompozíciót állítottak össze művérbe mártott műhullákból, s Krassó odaállt melléje egy magyar nemzetiszínű zászlóval.

*

A hónap végén az Öreg ezúttal nem Bécsből, hanem egyenest Washington D.C.-ből, s egyedül jött Budapestre. A megszokott szállodájában szállt meg, s este meghívta az Intercontinental éttermébe a legszűkebb baráti körét: Andrást, Árpit, Krisztinát és a Budapesten dolgozó politikai elemzőjét.

– Tamarát miért nem hoztad magaddal? – kérdezte Árpi, amikor üdvözölték egymást.

– Átalakítjuk a washingtoni házunk néhány belső termét, hogy nagyobb fogadásokra is alkalmas legyen. Ott kellett maradnia.

Már a vacsora kezdete valamilyen ünnepélyességet jelzett. Az Öreg francia pezsgőt rendelt aperitifnek, s amint kitöltötte a pincér és mindenki a kezébe vette a poharai, rövid pohárköszöntöt mondott:

– Kedves barátaim! Abban azt hiszem, mindannyian egyetérthetünk, hogy itt már sínen vannak a dolgok. A magyar rendszerváltás a finisébe érkezett, már csak a választások vannak hátra, az teszi fel az i-re a pontot.

– Erre iszunk? Előre a medve bőrére?! – kérdezte csodálkozva András.

– Nem, habár megtehetnénk – mosolyodott el az Öreg –, hiszen borítékolható az MDF választási győzelme, arra majd utána koccintunk. Most másról van szó: arról, hogy előbbre lépek, amerikai háttérszervezetünk egyik igazgatói posztjára kerülök. Olyasvalaki leszek, mint Soros György és a többi hatalmasság.

– Ez óriási! – lelkesedett András.

– Fantasztikus!... Erre tényleg inni kell! – mondta örömmel Árpi is.

Koccintottak és Krisztinát kivéve mindenki fenékig ürítette a poharát. Kriszti csak egy kortyot ivott, örült mint a többiek, de nem annyira. Megvárta, amíg a gratulációk véget érnek, aztán megkérdezte:

– Ez egyben azt is jelenti, hogy itthagysz bennünket?

– Gyakorlatilag igen – komolyodott el az Öreg –, de nem azonnal. A választásokig néha még iderepülök, de a dolgomat már elvégeztem. Magyarországra már jönnek a multik, az első fecskékről ti is tudtok: a General Motors aláírta a Rábával a motorok gyártásáról és az Opel-kocsik szentgotthárdi összeszereléséről szóló megállapodást, a Suzuki magyar-japán vegyesvállalatot alapít, ugyancsak személygépkocsik gyártására. Mark Palmer nagykövet lemond, talán már be is jelentette, egy prágai székhelyű középeurópai befektető társaságot vezet majd.

András felé fordult:

– Ha jók az értesüléseim, akkor Demján Sándor is lemond, otthagyja a Magyar Hitelbankot és a Palmer-féle új cég amerikai és kanadai működő tőkéjének magyar befektetéseit veszi kézbe. Mindez azt jelzi, hogy a nagyok időben lépnek, új feladatok lesznek itt Kelet-Közép-

Európában. Az én munkám, a kommunista blokk bomlasztása, átalakítása gyakorlatilag véget ért. A lengyeleknél, a csehszlovákoknál, a románoknál, a bolgároknál és nálatok is vége a szocializmusnak. Elkezdődött egy új korszak, amelyhez rám már nincs szükség.

– És az itteni képviseletre? – kérdezte Krisztina.

− Arra sincs, a budapestit megszüntetjük, de bécsi még marad. Az itteni Befektető Közösséget rádbízom majd, András, te lépsz a helyemre, te fogod vezetni.

– És velem mi lesz? – érdeklődött növekvő aggodalommal Krisztina.

– Ha megfelel, átjöhetsz a bécsi irodánkba, ott dolgozhatsz hasonló irodavezető-helyettesi beosztásban, ötször akkora fizetéssel...

Az elemzőre nézett:

– Maga visszajön az Államokba, s ott kap új, fontos megbízást. Árpi következett:

– Veled kapcsolatban azt javaslom, hogy várjunk meg a választásokat, hátha az új kormány neked is szán valamilyen szerepet.

– Erősen kétlem, de várjuk meg!

A vacsora alatt a magyarországi helyzetet értékelték, a növekvő inflációról, a bankok egyre nagyobb adósságairól és a privatizációról beszélgettek. Árpi időnként Krisztinára nézett, látta, hogy gondterhelt, de akkor azt hitte, hogy a budapesti képviselet megszűnése miatt. Utána azonban kiderült, hogy más oka is van.

Az Öreg csak Árpit hívta fel a lakosztályába, ám a nő is követte őket:

– Ne haragudj, nem akarom megzavarni a beszélgetésteket, de nekem is lenne fontos mondanivalóm.

– Semmi gond, gyere!

Leültek a dohányzóasztalhoz, az Öreg italt töltött nekik és odavitte.

– Kösz, de nem kérek – mondta a nő.

– Feltűnt, hogy az étteremben sem ittál.

– Az orvosom tanácsolta, hogy mellőzzem az alkoholt.

– ...Nocsak, valami betegség miatt?

– Hát, azt nem mondhatnám. Amit mondani akarok, az személyes.

– Ne zavartassátok magatokat, addig kimegyek a teraszra, gyönyörködöm egy kicsit ebben a csodálatos panorámában!

Krisztina megvárta, amíg Árpi hallótávolságon kívülre kerül, aztán közölte:

– Terhes vagyok.

– Micsoda?!

− Tőled!

– Hogy a fenébe, hiszen hoztam neked tablettákat...

– Szeretlek és gyereket akarok tőled.

– Te megőrültél! Tudod, hogy nős vagyok, ott van Tamara.

– Nem érdekel, ő úgysem tudna szülni neked.

– Ezt honnan veszed?

– Ő mondta, amikor tavaly kirendeltél Bécsbe és el kellett játszanom, hogy Árpi a szeretőm, akkor beszélgettünk erről. Ő is megpróbált már teherbe esni tőled, de nem sikerült neki.

– Nekem ezt egy szóval sem említette...

– Meg akart lepni, de nem volt mivel, a kudarcról pedig nem szívesen beszél egy nő.

– Túlságosan öreg vagyok már az apaszerephez.

– Ez nem számít, úgysem te neveled. Az a fontos, hogy utódod lesz, lehet, hogy ugyanolyan zseniális ember, mint te.

– ...Mikor történt?

– Még novemberben, emlékszel, amikor annyira megtáltosodtál. A Varsói Szerződés honvédelmi minisztereinek találkozójára jöttél ide... Akkor volt az a négyigenes népszavazás

is.

– Emlékszem, mindkét este csúcsformában voltam. Akkor szakadt el a kondom.

– Akkor lettem újra szerelmes beléd, mert éreztem, hogy nagyon szeretsz.

– És mással nem voltál?

– Nem, tudod, hogy szeretlek és te vagy az egyetlen férfi számomra ezen a világon.

− És Árpi?

– Vele csak korábban voltam, s akkor is te utasítottál rá.

– No, de Bécsben.

– Csak megjátszottam, hogy eloszlassam Tamara gyanúját. Árpi meg is sértődött, hogy nem engedtem neki.

– Utána sem voltál vele?

– Utána sem, bár egyszer próbálkoztunk, de rosszkor, mert nőt várt. Akkor jött fel hozzá Hajni. Tudod, akit Andrástól kapott.

– Igen.

– Az anyám életére esküszöm, hogy csak veled voltam. Arról nem tehetek, hogy olyan heves voltál és elszakadt a gumid.

– Igen, az én hibám... Dehát elvetethetnéd.

– Nem akarom. Azóta sem felejtettem el azt két csodálatos estét. Ezért úgy döntöttem, hogy örök emléket állítok a szerelmünknek.

– Ez szép dolog, s ha szabad lennék, nem is lenne probléma, de így...

Az Öreg kiitta a whiskyjét, odasétált a bárpulthoz, töltött még egyet, de most már duplát. Elgondolkozva jött vissza:

– Hogyan képzeled a továbbiakat?

– Az Tamarától is függ...

– Őt ne keverheted bele. Hordd ki és szüld meg itt a gyereket, vagy Bécsben, ha kiköltözöl oda.

– Nem! Azt szeretném, ha Amerikában jönne a világra. Azt akarom, hogy amerikai állampolgár legyen, hátha egyszer még az USA elnöke is lehet.

– Neked elment az eszed...

– Nem, egyáltalán nem. Csak most jött meg!

– És hogy akarod, béreljek ott neked egy lakást, adjak pénzt?

– Nem-nem-nem-nem. Ott akarok élni veletek a washingtoni palotátokban és ott akarom megszülni.

– Na nem...

– De igen, szerelmem, hiszen a házassági papírt leszámítva épp olyan feleséged vagyok, mint Tamara.

– Tönkre akarod tenni a házasságomat?

– Nem, nem kívánom, hogy elválj, de ott akarok lenni veletek, lehetek például a titkárnőd, vagy valamilyen távoli rokon.

– Teljesen kikészítesz.

– Erről szó sincs, csak gondoskodni akarok a születő gyermekünkről, azt szeretném, ha ott nőhetne fel az apja közelében. Felőlem akár Tamara is nevelheti.

– Nem, ez képtelenség. Tamara semmiképpen sem menne ebbe bele.

– Bízd csak rám, majd én megbeszélem vele!

Az Öreg kiitta a dupla whiskyt, visszament a bárpulthoz, most már triplát töltött.

– Légy szíves, ne idd le magad!

– Miért?

– Azért, mert azt akarom, hogy Árpit küldd el és szeretkezz velem. A magzatnak is biztos jólesik, ha érzi, hogy az apja velünk van, szeret bennünket.

Az Öregnek komoly erőfeszítésre volt szüksége, hogy türtőztesse magát, s elfojtsa

dühkitörését.

– Árpi! – kiáltott ki Krisztina és intett a férfinak, hogy jöjjön be.

– Ugye, nem haragszol, ha megkérünk, hagyj most kettesben bennünket? Rég voltunk együtt, szeretkezni szeretnénk. Ugye, megérted?

– Meg, Kriszti, megyek is, szevasztok – bólintott cinkos mosollyal a barátja felé, s már ott sem volt.

Az Öregnek a feszültségtől, idegességtől többszöri nekifutásra sem akart összejönni. Krisztina azonban nem hagyta annyiban. Addig bűvészkedett, amíg össze ne hozott egy megfáradt, totyogos, öregcske vendégeskedést.

51. FEJEZET

A két ügynöknő megrendeli...

Az óramániás KGB-tábornok hivatalosan Kubába utazott. Megemlítette persze a főnökének, hogy ha már úgyis ott van, átruccan majd az egyik Karib-tengeri szigetre is, hogy egy fontos „alvó” ügynökökkel találkozzon. Neki azonban más fontos tennivaló is akadtak a térségben, így amikor reggel megérkezett Havannába, csak a repülőtéren találkozott ottani kollégájával. Elég volt egy órányi vodkázás, azalatt mindent megbeszéltek, s negyven perccel később már tovább is repülhetett.

Grand Kajmánon felkeresett egy off shore bankot, elintézett néhány átutalást, s olyan szerencséje volt, hogy még aznap délután folytathatta útját Barbadosra, a legdélebbre eső szigetországba. Barbadosra, az 1966 óta független köztársaság státuszú, egykori angol gyarmatra már amerikai útlevéllel érkezett A Grantly Adams repülőtéren úgy köszöntötték, mint a többi turistát: *„Welcome! Jó nyaralást!”* A londonihoz hasonló baloldali közlekedés meglepte, amikor taxiba szállt.

– Sandy Lane! – mondta.

A fekete sofőr elismerően vigyorgott

– Barbados legdrágább szállodája.

A nagy forgalom miatt nem a főváros felé vezető, viszonylag jobb úton mentek, hanem a cukornádültetvények között. így is fél óráig tartott amíg átértek a sziget Mexikói-öböl felé eső másik oldalára. A tengerparti szálloda szép park vette körül, belül nagyon elegáns volt. A strandot már nem tudta megnézni, mert gyorsan besötétedett Még ki sem pakolt, a telefon máris megcsörrent

– Tessék!

– Welcome! – mondta egy ismerős hang angolul, majd oroszul folytatta: – Jól utazott, tábornok elvtárs?

− Jól.

– Nem fáradt? Lent várom a recepció előtt fél óra múlva.

*****

Tamara nemcsak kézfogással üdvözölte, régi jóbarátként átölelte és az arcát is megpuszilta.

− Az Öreg tud arról, hogy találkozunk?

– Nem, Európában van. De kitalálok majd valamit, s elmondom neki, hogy összefutottunk.

– Hová megyünk?

– A Clifíbe, az Barbados legjobb étterme.

Beültek az ott várakozó Mercedes-taxiba. Tízperces volt az út az étteremig, ezalatt a tábornok a Szovjetunió-beli változásokról mesélt, majd különösebb átmenet nélkül közölte:

– Mondja azt az Öregnek, hogy azért találkoztunk, mert fontos hírt hoztam: Corina hősi halált halt, a bukaresti forradalom idején harc közben elesett.

– Szegény Árpi, azért nem hallott hírt felőle.

– Corina nekünk dolgozott, én is nagyon sajnáltam.

A tábornok elmesélt néhány részletet az ügynöknő eltűnéséről, kereséséről, aztán arról, hogyan találták tucatnyi holttest között a megégett, mésszel is leöntött tetemét, s milyen nehéz volt az azonosítása.

Az étterem tengerpartra épített teraszán kaptak helyet. Lent a fényszórókkal megvilágított hullámoktól átázott, homokos partszakaszon rákok mászkáltak a fényben.

– Megtudott valamit arról a nőről, Krisztináról?

– Hozott nekem valamit? – kérdezett vissza.

Tamara elővett egy kis bőrzacskót és átnyújtotta. A tábornok belenézett és elégedetten elmosolyodott: − Patek?

– Azt már kapott a férjemtől. Ez drágább kivitelű, Franck Müller.

– Ilyen még nincs. Maga tudja, mivel kedveskedjen nekem. Nos, az a nő román kém! Még a Securitate telepítette Budapestre.

– Sejtettem...

– Feltehetően az Öreg ottani emberét, azt az Árpit kellett szemmel tartania.

– Corina miatt?

– Bizonyára. Mi a gondja azzal a Krisztinával?

Rendeltek a pincértől, aztán Tamara elmesélte, hogy teherbe ejtette magát az Öregtől és ki akar költözni hozzájuk Washington D. C.-be.

– Ravasz kis kígyó – bólintott a tábornok elismerően.

– Az és az Öreg engedni akar neki.

– Nem szabad! Úgy magukra ragadna, mint egy kullancs.

– Én is így gondolom.

– Mi a szándéka vele?

– Teszek neki egy ajánlatot, hátha kielégíti az igényeit és békén hagy bennünket.

– És ha nem hajlandó rá, ha ragaszkodik az Öreghez, s neki akarja megszülni?

– Akkor...

– Takarítsuk el, mint a régi szép időkben? – nevette el magát a tábornok.

– Nem, megöletni nem akarom. -Hátakkor?

Tamara várt egy kicsit a válasszal, mert meghozták a lazacból és kaviárból készített előétel-kompozíciót. Amint a pincér elment, közelebb hajolva elmondta, mit talált ki, s azt mivel lehet végrehajtani:

– Jó az elgondolás, Tamara, humánus és mégis hátborzongató. Ilyent még mi sem találtunk ki. Igaz, ilyesmire nem is volt szükség. Fogadja elismerésemet, zseniális!

– Megoldható?

– Nem ismerünk lehetetlent, de hiszen ezt maga is tudja. Hol kellene csinálni?

– Ausztriában. Tud valakit, aki kivitelezné?

– Bérgyilkosunk annyi van, hogy tengert lehetne rekeszteni velük, de ez más, ez egy kicsit körüményesebb... Várjon csak, eszembe jutott valaki! Tartozik egy-két szívességgel.

– Meg tudja csinálni komplikációk nélkül?

– Meg, Bécsben él, de nem szeret utazni, a probléma csak az, hogy a célszemélyt oda kell hozatni Budapestről.

– Nem kell, már átköltözött Bécsbe.

– Ott dolgozik a maguk képviseletén?

– Igen, ráadásul a férjem talált egy kisebb lakást ugyanabban az épületben és kibérelte neki.

– Tehát máris sokat kellemetlenkedik. Rendben van, Tamara, elintézzük az ügyet, s utána semmi sem indokolja, hogy a balkáni konkurencia a washingtoni házukba is befészkelje magát. Éppen elég, hogy a maga révén mi is ott vagyunk. Megoldjuk!

– Köszönöm.

– Mikor csinálják a bécsi embereink? Csak azért kérdem, mert időbe telik az előkészítés.

− A jövő hónapban egy-két hétre visszamegyünk Bécsbe. Akkor lenne esedékes. Előbb persze még megpróbálok vele egyezségre jutni. Ha nem megy, telefonálok.

A tábornok bólintott.

– ...Milyen legyen a másik óra? – kérdezte Tamara.

– Majd kiválasztom a katalógusból.

– Mennyi kell a költségekre?

– Magának kollegális alapon megszámítjuk, de szükség lesz helyi segéderőre is. Önköltségi áron harmincezer dollárból kijön.

– Toldjuk meg egy kis bonusszal: legyen ötvenezer!

– Ócsiny harasó – mosolyodott el és falni kezdett.

A főételhez, ami valamilyen stake volt, Tamara különleges vörösbort rendelt. A tábornok belesápadt, amikor megtudta, hogy ötszáz dollárba került. Azért odahaza egy láda vodkát kaphatott volna...

*

Néhány nappal később Krisztina is találkozott valakivel. Taxival ment ki a városszéli címre. Örök időkre memorizálta, hogy baj esetén menedék. Egy román ügynök bérháza. Itt szállásolták el egy ideig a bukaresti forradalom győzelme után nyugatra menekült szekusokat.

Már az ipari üzemek mellett álló házsor is lehangoló volt, hát még az a háromemeletes épület, s annak egyik földszinti, udvari lakása, ahová este becsöngetett!

– Ki az?! – szólt ki egy férfi hang rossz németséggel.

– Barát – mondta románul.

Egy negyvenes, dús fekete hajú, borostás arcú, szakadt, tréningruhás férfi jelent meg az ajtóban. Kidugta a fejét, elnézett jobbra, balra:

– Egyedül vagy? – kérdezte románul. -Egyedül, engedj be!

– Gyere!

Előszoba nem volt, Kisztina mindjárt egy konyhába lépett. Áporodott szag csapta meg az orrát. A mosogató és az asztal tele volt mosatlan edényekkel, tányérokkal. Az egyetlen ülőalkalmatosságon, a hokedlin kartondoboz állt, tele konzervekkel és néhány üveg sörrel.

– Menj beljebb, Kriszta, itt nem tudsz leülni!

Az egyetlen szoba még drámaibb képet mutatott. A berendezését egyetlen ruhákkal teledobált szék, egy földön heverő rugós ágybetét, fahordóra helyezett muzeális, fekete-fehér képernyős tévé és tucatnyi különféle méretű doboz alkotta. A fogasokat falba vert százas szöget pótolták.

– Szörnyű ez a hely, Ion... – fintorgott.

– Egy csóró disszidensnek csak erre futja.

Arébb tolta az ágybetéten a gyűrött lepedőt és pokrócot, hogy hellyel kínálja, de a nő inkább a széket választotta.

– Ne arra – kiáltott rá még az utolsó pillanatban –, a lába el van törve ! Leültek az ágybetétre.

– Eszedbe jutottam? Hiányzik? Azért jöttél utánam?

– Egy fenét! Lenne egy kis munkám a számodra, Ion.

– Épp jókor, mert itt éhendöglöm.

– Ki kellene vonni a forgalomból valakit.

– Viccelsz, Kriszta? Itt? Semmim sincs.

– Nem kell hozzá fegyver.

– Akkor jó! Drótom van, azzal megfojthatom, de inkább kibillenteném a nyakcsigolyát, az egyszerűbb, feltéve, ha nem óriás a kiszemelted.

– Csak egy nő.

− Akkor sima ügy!
– Nem akarok durva megoldást, Ion, a bécsi hatóságok nyomoznának.
– Nem szoktam nyomot hagyni.
– Akkor is, előbb-utóbb megtalálnának, aztán eljutnának hozzám is. Nem. Én egyszerűbb, humánusabb módszert találtam ki.
Krisztina elmondta, ki a célszemély, s azt is, hogyan képzeli el. A férfi elismerően bólintott:
– Jó a terv, egy tökhülye kezdő is meg tudja csinálni. Ki az a nő, valamit azért mondj róla!
Elmesélte tömören.
– Az Öreg felesége? Egy rohadt KGB-s kurva?
− Az.
– Mikor történjen?
– Még nem tudom. Most Washingtonban él, de néhány hét múlva idejön. Majd szólok.
– Vedd úgy, hogy megállapodtunk! Megvakarta a nemiszervét, aztán folytatta:
– Ha nem lennék ennyire leégve, neked ingyen is megcsinálnám. Van egy kis manid?
– Igen, elhoztam, amennyit tudtam. Az első itteni fizetésem és az összes megtakarított pénzem.
Kivette a táskájából és egy borítékban átnyújtotta. A férfi belenézett, nagyjából megbecsülte.
– Hozhattál volna egy kicsit többet is...
– Csak ennyi van, de utána megkaphatod a következő havi fizetésem is.
− Az sem sok.
– Ismered a tervem, ha kijutok Washingtonba és megszülöm a kölyköt, tízszer ennyit küldök.
– Én mást is akarok, tavaly ígértél nekem még valamit.
– Jó, ha ki tudsz jönni az USA-ba, szerzek valami melót
– Ez már jobban hangzik, de valami kellene még − jegyezte meg, s elgondolkodó tekintete megállapodott a nő ruháján. – Sikeres, szép asszony lettél, jól mennek a dolgaid.
– Igen, és?
– Hányadik hónapban vagy?
– Már a harmadik végén.
– Akkor még belefér...
– Mire gondolsz?
– A karácsonyi menekülés óta nem voltam nővel, megőrülök egy jó kefélésért... – mondta és megfogta a nő kezét.
– Elment az eszed, Ion? Nem lehet!
– Dehogynem, majd óvatosan bánok a hasaddal – húzta maga mellé.
– ...Ebben a mocsokban?
– Mit számít? – csavarta hátra a nő egyik, majd másik kezét.
– Ha megkérhetlek, most ne vadulj!
Ion bólintott, aztán benyúlt a lába közé és letépte Krisztina bugyiija.
– A ruhámra vigyázz, és ne olyan durván! – kérte.
A férfi felhúzta a szoknya egészen a nő fejéig, aztán letolta a kopott, koszos tréningalsót.
– Szörnyű a szagod – jegyezte meg a lány undorral –, olyan büdös vagy, mint egy pöcegödör. Legalább lezuhanyoztál volna..

52. FEJEZET

Antallék az esélyesek

1990 FEBRUÁR

Figyelmet érdemel, hogy 1990 elején Demján Sándor távozott a Magyar Hitelbank éléről. Előre megérezte, hamarosan új rend köszönt be, mint már máskor, most is időben váltott. Ezt megelőzően a barátja, Mark Palmer amerikai nagykövet ugyancsak leköszönt tisztségéről. Ez a lépés jelzett valamit. Az pedig még inkább, hogy mindketten egy prágai székhellyel létrehozott nemzetközi befektető társaság vezetői lettek. A Reform első oldalon közölte.

A Reform szerkesztőségébe egyébként nap mint nap sok dokumentumot hoztak be. Néha megdöbbentő papírok, titkos iratok is akadtak a borítékokban, dossziékban. Volt, amiért a szerkesztőség fizetett, volt olyan, amit csak azért küldtek, hogy leleplezzenek valamit vagy valakit. Elképesztő, hogy az MSZMP 1989. októberi önfeloszlatása és a választások első fordulója közötti időszakban mennyi fontos iratot tüntettek el, selejteztek ki vagy zúztak be. Érdemes volt az állami intézmények, volt pártházak, minisztériumok szemétgyűjtőit átnézni. Az onnan guberált különféle többnyire eredeti parancsokat, utasításokat, bizalmas feljegyzéseket, előterjesztéseket, feljelentéseket aztán jó pénzért el lehetett adni a „dokumentum-feketepiacon”.

Talán nem véletlen, hogy néha egészen érdekes csemegék is kerültek a Reformhoz. Például egyes hangoskodó ellenzékiek kétes múltját megvilágító iratok is. Több ilyen volt elzárva a főszerkesztő páncélszekrényében. Akadt olyan, amelyben Csurka István levélben könyörög egy fontos vezetőnek, hogy járjon közben Aczélnál a megromlott baráti kapcsolat helyreállításában, hogy bemutathassa új drámáját.

Volt egy levél Antall Józseftől is. Tudott erről Sugár Gyuri, a hírmagazin fotórovat-vezetője, aki valamiért nem szívelte az MDF elnökét. Ennek oka valószínűleg az lehetett, hogy a rovatában dolgozott fotósként Antall József kisebbik fia, Antall Péter, akivel odáig fajult a nézeteltérése, hogy összeveszett vele. Mindketten másként mesélték el, mi is történt. Sugár szerint amaz semmibe vette őt, nem csinálta meg, amit kért és ezért kirúgta, Antall József pedig azt állította, hogy a fia megelégelte az „egzecírozást”, ezért ő hagyta ott a szerkesztőséget. A fotórovatvezető ettől kezdve minden rendezvényen az MDF elnökére vadászott teleobjektívjevel. Igyekezett lencsevégre kapni, amikor éppen a legidétlenebb pofákat vágta, a száját tátotta, grimaszolt, dölyfös arcot mutatott, ásított vagy a haja összeborzolódott. Erre egy idő után Antall is rájött, s mindig megkereste tekintetével, honnan figyeli őt és karját maga elé helyezte, hogy ne tudja fényképezni. Kettőjük privát párharca egy idő után oda vezetett, hogy Antall a Reformot is gyűlölte. Olyannyira, hogy az egyik hivatalos rendezvényükön odaszólt a főszerkesztőnek:*”Nektek nem adok interjút!”* Tőke erre a fricskára hasonlóképp válaszolt: *„Nem is kérnénk tőled...”* Visszatérve a levélre, Sugár Gyuri egyik nap azt javasolta:

– Vedd elő annak a fennhéjázó hólyagnak a levelét és közöld le!

– Nem lehet, Gyuri.

− Miért?

– Én nem vagyok a híve a mocskolódásnak, az övön aluli ütéseknek, különösen ilyenkor, a választási kampány idején.

– Pedig megérdemelné. Nagyon a begyemben van ő is, meg a fiacskája is. Emlékezz csak vissza, hányszor bújt ki a meló alól azzal, hogy *„most nem érek rá, apuval Pozsgay bácsihoz megyünk”*, vagy *„ma Pozsgay bácsi jön hozzánk vacsorára”*.

– Tudom, jóban vannak, Pozsgay azóta tanítgatja Antallt a politikára, amióta előkerült az orvostudományi levéltári kuckójából.

– Én ezt is megírnám róla!

– Korrektnek kell maradnunk.
– De ha nem csinálsz valamit, még hatalomra kerül, aztán nekünk annyi.
– Ne feledd: függetlenek vagyunk és annak is kell maradnunk, ezt angol tulajdonosunk, Ruppert Murdoch is elvárja! Épp ezért nem járathatjuk le, sőt segíteni fogjuk. Felajánljuk az MDF-nek, hogy kapnak a lapban nyolc-tíz oldalt, bemutathatják a programjukat, fontosabb vezetőikel.
– ...Kivételezel velük?
– Nem, egyátalán nem, az SZDSZ-nek is felajánljuk, már beszéltem Tölgyessyvel, Demszkyvel.
– És a többi? A Fidesz szóba sem áll velünk, amióta Juszt megsértette őket.
– Tévedsz, Orbán Viktor maga ad egy exkluzív interjút.
A beszélgetés ezen a ponton véget ért és Antall levele a páncélszekrényben maradt.

*

Akkoriban már sokhelyütt téma volt Antall. Nemegyszer úgy viselkedett, mint Magyarország új, s egyben első szabad miniszterelnöke. Viselkedésében elég korán megmutatkoztak a tekintélyuralmi elemek. Január-februári washingtoni látogatása során egyértelművé tette, hogy ő lesz a magyar szabadság első államférfija. Ezt támasztotta alá az is, hogy a belpolitikát másokra hagyta, őt már sokkal jobban érdekelte a Magyar Köztársaság új külkapcsolatainak kiépítése. Árpinak egy alkalommal, még februárban, sikerült szót váltania vele. Együtt szálltak be a parlamenti liftbe. Annak a beszélgetésnek szinte minden mondatára emlékezett:
– Jó napot kívánok, elnök úr!
− Jó napot!
– Egyszer már, a régi időkben is találkoztunk.
− Hol?
– Akkor, amikor Emilnél jártunk, még Emil minisztersége előtt.
– Nem emlékszem.
– Aczél Györgyöt kísértem el oda.
– Vagy úgy! Hogy van?
– Köszönöm, jól és örülök a sikerének.
Antall szoborszerű arccal bólintott Amikor a lift megállt és kinyílt az ajtaja, előreengedte és megkérdezte:
– Segíthetek önnek valamiben?
Az MDF elnöke megállt egy pillanatra:
– Itt dolgozik?
– Igen – bólintott Árpi és két mondatban elmondta, melyik kormányhivatalnál, s mi a beosztása.
– Emlékszem, valaki említette önt. Ön Lázár embere volt, s valahogy ittfelejtették, aztán Grószt is kiszolgálta. A magafajtára és a hivatalára sincs szükségünk.
– Pedig elég sokat tettem a közös ügyünkért.
– Lelépne a süllyedő hajóról, mi? Régi parlamenti bútordarabként nyilván sokat tud.
– Igen...
– Bizonyára az információit is megosztaná velünk.
− Természetesen, hiszen én is mindent Emilnek és Aczélnak köszönhetek.
– A múltjával a kormánynál nem maradhat, de mivel külügyes is volt és nyelveket is beszél, Jeszenszky esetleg ajánlhat majd egy követséget.
– Köszönöm, elnök úr...
– Majd meglátjuk, még gondolkodom rajta. Aczélt pedig felejtse el, rossz referencia!
Azóta eltelt egy kis idő, de Antallék nem keresték. Erre gondolt egyik este, amikor este

átment az egykori három T-s kultúrpápához. Egy megfáradt, megöregedett, betegeskedő ember fogadta:

– Rég jártál itt − jegyezte meg Aczél korholóan.

– Pocsék időket élünk, mondhatnám azt is: már megkezdődött a visszaszámlálás. Néhány hét és Antallék kisöpörnek bennünket a Parlamentből.

– Biztos, hogy ők győznek?

− Biztos!

− És az SZDSZ?

– Legfeljebb a második vagy harmadik lesz.

– Kár, nekik jobban örültem volna, de végül is Antall Emilék embere, így közvetve a miénk is.

Árpi elmesélte az MDF elnökével folytatott beszélgetését.

– Igaza van, valóban rosszul cseng a nevem. Már jó ideje tudomásul vettem, hogy a politikai közéletben lejárt az időm, de azért több tisztelettel lehetne irántam.

– Ugyan miért, Gyuri bátyám?

– Nemcsak Emil, én is egyengettem az útját. Tudod te, ki volt ez az Antall a hetvenes évek elején? Egy vignetta-történész. Mutathattál neki bármilyen orvosi üvegcsét, megvizsgálta a címkéjét és meg tudta mondani, hol, melyik külföldi nyomdában nyomtatták.

– Ha csak egy ilyen hobbista volt, hogyan csinálhatott karriert?

– Na, azért ne kicsinyeld le, a származásától függetlenül is okos, tehetséges fiatalember volt. Megírta Emil doktori disszertációját, ezzel komoly érdemeket szerzett

– Arra emlékszem, hogy egyszer ott jártunk és akkor került szóba, hogy a háború utáni kisgazda újjáépítési miniszter papája miatt bejegelitek a távlati jövő káderének.

– Igen, s amikor előszedte Emil, arra kért, adjunk neki valamilyen kitüntetést, mert megérdemli. Fel is hívtam Csehák Juditot, aki akkor már egészségügyi miniszter és miniszterelnök-helyettes volt

– Milyen plecsnit akartatok adni neki?

– Szochazáértot, de Csehák mindjárt sajnálkozott, hogy ilyen kerete nincs. „Akkor legyen munkaérdemrend arany fokozata”, mondtam neki.

Egy ideig a politikai helyzetről, Matyiékről beszélgettek, aztán Árpi megkérdezte:

– Mondd, Gyuri bátyám, miért nem írsz könyvet a magyar kultúra irányításának időszakáról?

– Nem hiszem, hogy érdekes lenne...

– Dehogynem, főleg ha azt a sok dokumentumot, s a mindenkiről összegyűjtött anyagot is belevennéd.

– Korai az még, ki tudja, meddig élek, de addig is olyan az nekem, mint egy életbiztosítás.

*

A választások előtti hetekben a Reform hírmagazin szerkesztősége kibérelte az Atrium Hyatt szállodát és meghívta a jelentősebb pártok vezetőit egy-egy maratoni beszélgetésre. Ezen elmondhatták programjaikat, s a szerkesztőség vállalta, hogy mindent szó szerint, változtatás nélkül leközöl a lapban. Az MDF részéről Antall József, Csengey Dénes, Szabad György képviselte az elnökséget, s megjelent még a „csapatinterjún” Kodolányi Gyula és Bethlen István is. Ezeket az interjúkat sokan elemezték, nagyon hasznosnak bizonyultak abban, hogy a választókat megfelelően informálják a jobboldal nemzeti és népi-urbánus szárnyának elképzeléseiről. Pusztán érdekességképpen kiemelünk néhány kérdést és választ:

Reform: Ha ön lenne a miniszterelnök, átvenne-e a kormányból olyan szakembereket, mint például Horn Gyula vagy Németh Miklós?

Antall József: Úgy vélem, hogy az olyan szakembereket, akik ellen erkölcsi kifogás nem emelhető, meg kell tartani. Ugyanakkor eleget kell tenni az emberek igazságérzetének is. A

rendszer átalakításánál a csere a miniszterekre és államtitkárokra vonatkozik.

Reform: Egyáltalán kikkel szimpatizálnak?

Antall József: Többször is határozottan kijelentettük, hogy a az MSZP a választások után alakuló új kormányban nem lehet koalíciós partner. Mi az FKgP-vel, a Kereszténydemokrata Néppárttal lépünk majd szívesen koalícióra.

Reform: Volt egy olyan hiedelem, hogy az MDF nem képes olyan magasan képzett szakértői kormányt kialakítani, mint például a szabaddemokraták.

Antall József: Ami a szürkeállományt illeti, Eötvös azt mondta: „*Vannak emberek, akik műveltségüket díszkardként az oldalukon hordják.*” Ha nem hordunk is ilyen kardot az oldalunkon, az MDF körül egy rokonszenvező nagy szakértő-gárda alakult ki, amely felajánlotta szolgálatait. Köztük 20-25 vezető közgazdász.

Reform: Mi a véleményünk a privatizációval kapcsolatban?

Csengey Dénes: A spontán privatizáció a gazdasági hatalom átmentését jelenti. A nemzeti vagyon áron aluli kiárusítása nem a nyugodt, szolid tőkét, hanem a „keselyű tőkét” vonzza, amely azonnal felbukkant Bolíviában vagy Venezuelában is.

Antall József: Legalább 30 százalékra szándékozzuk leszorítani az állami tulajdon arányát, s ezt 3-5 év alatt kívánjuk végrehajtani.

Reform: A földkérdésben a kisgazdákkal értenek egyet, vagyis támogatják az 1947-es helyzet visszaállítását?

Szabad György: Különbséget kell tenni a hajdani tulajdonviszonyok elismerése, azaz a tulajdonhoz való jog és a tulajdon azonnali helyreállítása között. A gazdálkodók maguk döntsék el, hogy mire vállalkoznak.

Antall József: Tehát ha valaki bevitte a termelőszövetkezetbe a földjét, annak el kell ismerni a tulajdonjogát. Viszont az is igaz, hogy eltűnt egy vármegyényi mezőgazdasági terület. (...)

Reform: Látnak-e reális esélyt arra, hogy a választások után a külföldi adósságok törlesztésére kapunk egy kis „laufot”?

Antall József: Nem lehet a forintot naponta leértékelni, az árakat emelni. Sehol a világon nincs a termelői és fogyasztói árak közt ekkora különbség. Versenynek kell érvényesülnie.

Reform: Búcsúzhatunk-e önöktől úgy: miniszter urak, köszönjük?!

Antall József: Semmi esetre sem. Nincsenek ilyen jellegű személyes ambícióink. Ha hatalomra kerülünk is, azt csak szolgálatként lehet felfogni.(A valóság hamarosan mást igazolt...− A szerk)

53. FEJEZET

Az első forduló után

Már a választás március 25-ei, első fordulója megmutatta az MDF és az SZDSZ fölényét: e két ellenzéki párt szerepelt legjobban. A választásra jogosultak 64,99 százaléka ment el szavazni. A 152 területi és 58 pártlistán csak hat párt – az MDF, az SZDSZ, az FKgP, az MSZP, a Fidesz és a KDMP – szerzett képviselői helyeket, a többi nem érte el az akkor még 4 százalékos küszöböt. Az egyéni kerületekben mindössze 5 helyen volt eredményes a szavazás, 171-ben második fordulóra volt szükség.

A kormány tagjait lehangolta az MSZP veresége. Ekkor már sejteni lehetett, hogy három ellenzéki párt is megelőzi a szocialistákat, s legfeljebb 30, jobb szereplés esetén is csak 40 képvisElőjük lehet a 386 tagú parlamentben. Egyes jó szakemberek ekkor még reménykedtek abban, hogy feltehetően a reménybeli győztes MDF elnöke, Antall József által alakítandó kormányban is lesz helyük, ám az annyira várt megkeresések elmaradtak, lassan szembesülniük kellett a szomorú ténnyel, hogy mindenkinek mennie kell. Egyes szerencsésebbek is legfeljebb szocialista képviselőként maradhatnak. Új szerepkörben, az

ellenzék padsoraiból politizálhatnak.

Árpinak még ez a lehetőség sem adatott meg. Antall megfeledkezett róla, vagy pedig Emilék tanácsolták, hogy még távoli követségi posztot sem érdemes ajánlani neki. Ahhoz meg semmi kedve sem volt, hogy kilincseljen, megalázkodjon, mint a többiek.

Matyi is lehangolt volt, éppúgy, mint Aczél. Kedvenc pártjuk, az SZDSZ jól szerepelt ugyan, de az már nyilvánvaló volt, hogy az MDF-nek nincs szüksége rájuk a kormányalakításhoz, így ők is ellenzékbe kerülnek. Ez pedig egyben azt is jelenti, hogy semmilyen posztot sem ajánlhatnak. No persze, Matyi be tudta volna tenni valamelyik multicéghez, de ehhez semmi kedve nem volt Árpinak. Nem kenyérre kellett volna a pozíció, hiszen megélhetését a Befektető Közösségben szerzett vagyona biztosította, de tudta, hogy a semmittevést nem tudja hosszabb távon elviselni.

Meglátogatta a Reform főszerkesztőjét.

– Le vagy törve, mint a Bill füle – fogadta Tőke.

– ...Minek örüljek?

– Megértelek, sok barátunk rosszkedvű mostanában. Ez a hajó sajnos, elment. A nép hálátlan, nem méltányolja, hogy mi mindent tett a szabadságért és a demokratikus választásokért Németh Miklós és kormánya. Ismered a mondást: a mór megtette a kötelességét, a mór mehet!

– Igen...

– Eldöntötted már, hogy mit csinálsz?

– Nem, nem tudom, kellek-e még valakinek.

– Korábban is felébredhettél volna, már 1989-ben gondoskodnod kellett volna a jövődről. Nem ajánlottak semmit?

– De, menjek át a Belügybe. Most ezredesi vagy talán tábornoki rangban egy főosztályt vezethetnék.

– És miért nem fogadtad el?

– Pocsék területet kínáltak, abba csak belebukni lehet. Az új kormány alatt egy éven belül kikészítenének. Nem fogadtam el.

– Tudod, mit? Majd én segítek. A választások sikeres első fordulója alkalmából rendezünk az ellenzéknek egy jamburit, amolyan győzelmi partit. Arra minden pártot meghívunk. Te is eljössz, beszélhetsz, akivel akarsz, még Antallal is.

– Kösz, ő úgyis ígért valamit!

Megszólalt az egyik telefon, a főszerkesztő felkapta:

– Igen, én vagyok, köszönöm, kapcsolja – bólintott és kihangosította, hogy Árpi is hallhassa. – Antall lesz személyesen – súgta oda.

Az MDF elnöke bosszús, ingerült hangon szólalt meg:

– Hallom, hogy ellenzéki partit akarsz rendezni.

– Igen, a győzelmetek tiszteletére.

– Hogy képzeled ezt?

– Csak úgy, hogy az elmúlt hónapokban sokat tettünk értetek, s tartozunk annyival, hogy egy ilyen rendezvénnyel megköszönjük, hogy nyilatkoztatok nekünk és kölcsönösen segíthettük egymás munkáját.

– Nem a ti dolgotok, hogy ilyen partit rendezzetek. Ha ti csináLtok valamit, akkor abból mindig komolytalan bohóckodás lesz. Ebből nem lehet jamburit tartani!

– Úgy gondoltuk...

– Ti csak ne gondoljátok úgy! Meg kell tanulnotok, hogy egy dolog a sajtó, s egészen más és nagyon komoly dolog a politika. Ideje, hogy tudomásul vegyétek, hol a helyetek. Mostantól vége annak az időnek, amikor madzagon rángathatjátok az ellenzéket! Most már nem játszhatjátok ki egymással szemben a komoly elveket valló politikusokat.

– Mi csak hírt adtunk és adunk a különféle áramlatokról, elgondolásokról. Ti is elég

megszólalási lehetőséget kaptatok!
– De csak másodikként, az SZDSZ után. De ez most mellékes. Én ellenzem, hogy megrendezd ezt az összejövetelt.
– És ha mégis megcsináljuk?
– Akkor számíthatsz arra, hogy nem lesz maradásod ebben az országban. Miniszterelnökként gondoskodni fogok arról, hogy a tulajdonosaid eltávolítsanak.
– Nem értem, miért baj, ha veletek együtt örülni akarunk a győzelmeteknek...
– Egy ilyenfajta partit csak felelős, komoly pártok rendezhetnének, nem pedig egy meztelen nőket mutogató, sok zagyvaságot összehordó bulvárlap. Ki a fene vagy te, hogy ilyesmit egyáltalán megengedsz magadnak? Mit képzelsz magadról?
A főszerkesztő annyira megdöbbent, hogy nem tudott mit mondani.
– Véget fogok vetni ennek a bratyizásnak, ami itt folyt! Mindenkinek meg kell majd tanulnia, hol a helye az új, demokratikus társadalomban. A lényeg tehát az, hogy nincs parti, közlitek mindenkivel, hogy elmarad! Megértetted?
– ...Meg.
– Szervusz!
– Szervusz.
A beszélgetés ezzel abbamaradt.
– Amint látom, neked sem lesz nagy jövőd az új Magyarországon.
– Hát, teljesen meg vagyok döbbenve.
– Csodálkozol? Visszajönnek a régi idők, talán még a horthysta korszak megszólításai is, az excellenciás, a méltóságos, a kegyelmes urak, s újra a rangkórság számít majd.
– Kizárt, ez ellen a magyar társadalom is tiltakozna.
– Őszintén szólva nem hiszem. Mindenki be van gyulladva, a szocik örülnek, ha békén hagyják őket és nem jön vissza a fehérterror időszaka. Te is tudod: több 56-os szervezet és szélsőséges jobboldali szervezet követel elszámoltatást, sőt leszámolást. Na látod, nekem ezért ment el a kedvem az egésztől!

*

Az Öreg és Tamara csak egy-két hétre jöttek át Európába. Tulajdonképpen azért, hogy összepakolják a bécsi lakásban és a képviseleten lévő holmijaikat, kiválogassák az elszállítandó stílbútorokat és a megkedvelt fontosabb használati tárgyaikat. Egy kisebb konténert béreltek, abba rakattak mindent. Még így is napokig tartott a csomagolás, dobozolás.
A két nő kerülte egymást, Krisztina csak a képviseleten tudott beszélni az Öreggel:
– Én mikor költözöm?
– Még nincs rendben a vízumod, majd a jövő hónapban.
– Nem baj, hogy akkor már jobban fog látszani? -Nem.
– A feleséged beletörődött már?
– Még nem, valószínűleg megpróbál majd lebeszélni róla.
– Nekem fontos a gyerekünk, mindenképp meg akarom szülni, ebből nem engedek!
– Azért hallgasd meg őt is, ez a kettőtök ügye, kitalált valami megoldást.
– De hiszen szóba sem áll velem.
– Nekem úgyis el kell utaznom Varsóba, Prágába, Budapestre elköszönni az ottani embereinktől, s amíg távol leszek, nyugodtan egyezkedhettek.
– Nekem csak te vagy a fontos és a gyerek...
– Tudom.
– Ne menjek veled?
– Ne, neked itt lesz dolgod.
– Mikor utazol?

– Ma délután. Öt-hat napotok van arra, hogy megegyezzetek.
– Igyekezni fogok, drágám.
Krisztina néhány perccel később elment a közeli postára és feladott egy táviratot Ionnak. Késő estére odahívta. Lent az utcán várta.
– Máskor ne táviratozz, személyesen gyere! – bosszankodott a férfi. – Mi az a sürgős dolog?
– Fontos, hogy terepszemlét tarts! Másoltattam neked kapukulcsot is, így könnyen bejöhetsz majd.
− Az jó.
Bevezette az udvarra, s az árnyékba húzódva elmagyarázta neki, hogyan képzeli el. Ion elismerően bólogatott, aztán amikor el akarta küldeni, sehogysem akaródzott menni:
– Ha már idebolondítottál, innék valamit, van piád?
– Van, lehozom...
– Azt már nem, felmegyek, megnézem milyen flancos helyen laksz!
Krisztina nem mondhatott neki nemet. Felvitte az első emeleti lakásába. Ott nyomban kiderült, hogy a férfi nem inni akart. Megragadta cinkosát és azonnal vetkőztetni kezdte.

*

Tamara másnap végre rászánta magát, hogy találkozzon gyűlölt szomszédjával. Vacsorával várta.
– Feleslegesen főztél, nem eszem – mondta Krisztina.
− Attól félsz, hogy megmérgezlek?
– Sohasem lehet tudni.
– Egy itallal azért megkínálhatlak?
– Kösz, azt sem kérek, biztos belekevernél valamit.
– ...Akkor egy üveges sört vagy kólát?
– Ti KGB-sek azt is ügyesen preparáljátok. Kösz, de hoztam magammal – mosolyodott el gúnyosan és elővett a kézitáskájából egy dobozos kólát.
– Rendben, ülj le – mutatott az egyik székre.
Krisztina óvatosan végigsimította, nincs-e elrejtve benne egy tű, aztán leült:
– A drágám említette, hogy beszélni akarsz velem, találtál valamilyen megoldást.
– Igen.
– Na, kíváncsi vagyok: mi az?
– Több lehetőség is van. Az egyik az, hogy kapnál egy jelentős összeget, ha elvetetnéd a magzatot.
– Annyi pénzt nem tudsz adni, de már különben is késő, a negyedik hónap végén senki sem vállalja az abortuszt. Mellesleg én sem!
– Biztos?
– Biztos.
– Jó, ez a lehetőség kiesik.
– Mi a másik?
– Kijössz az USA-ba, veszünk egy lakást, kapsz elég pénzt és úgy élsz, ahogy akarsz.
– Ez már szimpatikusabb, de a Bevándorlási Hivatalnál feljelenthetsz, kiutasíthatnak.
– Ha az Államokban születik a gyereked, akkor nem.
– Én nem bízom benned, sokféle módon bosszút állhatnál.
– Pedig minden üzlet alapja a bizalom.
– Az pedig sajna, nincs. Ez az ajánlatod is elfelejthető... Van még harmadik is?
– Van. Találtam egy jóképű amerikai férfit, aki hajlandó lenne elvenni feleségül. A lakás és a pénz is ugyanúgy járna hozzá. Te viszont megkapnád a zöld kártyát, s garantáltan amerikai állampolgár lehetnél.

– ...Névházasság?
– Lehet valódi is, mutattam a fényképed a jelöltnek, tetszettél neki. Szívesen élne veled együtt.
− Azt elhiszem! Mi a pasi, valami éhenkórász, lecsúszott egzisztencia?
– Nem, egy mérnök, informatikus, számítógépekkel foglalkozik.
– Az nem rossz, az a jövő...
– Szerintem is. Van állása, lakása is. 35 éves.
– Akkor miért nem nősült meg eddig?
– Volt egy kolléganője, évekig annak udvarolt, de az faképnél hagyta, azóta nem talált új barátnőt.
– Biztosan egy szakbarbár, a komputere a mindene és apróhirdetésekkel próbálkozik. Te is nyilván így találtál rá.
– Tévedsz, programot vettünk tőle, úgy ismertem meg.
– Van fényképed róla?
− Van.
Tamara odament az egyik polchoz, elvette és odanyújtotta.
– Na ne, egy ilyen girnyó, szemüveges pasast? Ilyen idétlen pofával? Nem csoda, hogy senkinek se kellett!
– Legalább nem kövér és nem kopaszodó. Elhoztam az orvosiját is. Makkegészséges.
– Inkább úgy néz ki, mint egy tüdőbajos. Biztosan önkielégítő, kefélni sem tud rendesen. Nem kell! Különben is azt akarom, hogy az Öreg legyen a gyerekünk apja, s amíg él, lássa, ahogy felcseperedik.
– Más megoldás nincs?
– Nincs. Ott akarok élni a ti palotátokban, azt akarom, hogy egy család legyünk.
– Ezt meg én nem szeretném!
– Majd menetközben megbarátkozol a gondolattal és beletörődsz. Magam előtt látom a közös ebédjeinket, vacsoráinkat, ahogy a személyzet kiszolgál bennünket. Ha megbékélsz, még abba is belemegyek, hogy te is neveld a gyerekünket.
– Ez kizárt.
– Ugyan miért? Az Öreg vére lesz, neked is szeretned kell. Különben is mit vagy úgy oda, az araboknál egy férfinak több felesége is lehet, hát én leszek majd a másik, a tartalék. Gondolom, egy idő után az sem lesz ellenedre, hogy néha engem is megkeféljen az Öreg.
– ...Szörnyű nő vagy.
– Tévedsz, csupán én is részt kérek a milliomos tortádból és az Öreg férfiasságából, amit imádok. Vele óriásiakat élvezek mindig. Ha okosabb kurva lennél, a hülye ajánlataid helyett inkább azt kellett volna megbeszélni, hogyan osztozunk meg rajta.
– Erről szó sem lehet, ő az én férjem!
– Ugyanúgy az enyém is, csak éppen papírunk nincs róla, s egyet ne felejts el: te már kicsit öregecske vagy, előbb-utóbb megunna, de én jóval fiatalabb vagyok, s ha ott leszek kéznél, nem kell legalább kurvákra fanyalodnia. Egy ilyen lehetőségnek örülnöd kellene.
– Repesek az örömtől...
– Egészen jól elbeszélgettünk.
– Visszatérve az ajánlataimra: egyik sem elfogadható?
– Már megmondtam, hogy nem!
– Ez az utolsó szavad?
– Igen!
− Akkor megköszönöm, hogy feljöttél, nem tartóztatlak tovább.
– Csak azért távozom úrihölgy módjára, mert ilyen tisztelettel kértél meg. Na, szia!
Felállt és a kijárat felé ment. Útközben visszafordult egy pillanatra:
– Hiába áskálódsz, az Öreg szeret engem és akarja a gyerekünket, tisztelt társfeleség,

asszonytárs vagy mittudomén, hogy hívjalak a jövőben.

Nem vágta be maga után az ajtót.

Tamara maga elé meredt néhány percig, aztán a telefonhoz sétált, s tárcsázott egy számot. Krisztina is telefonált volna, de az ő emberének nem volt telefonja. Taxit hívott, hogy elmenjen hozzá. A román szekus-menekült már vett egy használt ágyat, négy széket, meg egy asztalt is. Ráadásul elmosogatott. Tiszta köntösben nyitott ajtót.

– Holnapután csinálhatod – közölte vele.

– Gyere be, tudnom kell néhány részletet...

Krisztina bement. A férfi azonnal a karjaiba kapta, megindult vele az ágy felé.

– Ne, a taxi vár!

– Nem érdekel – mondta férfi és vetkőztetni kezdte. A nő nem tiltakozott. Megszagolta a szekus nyakát:

– Egészen jó illatod van.

– Visszakapcsolták a gázt, van melegvíz, fürödtem.

– Na, így mindjárt más – csókolta szájon.

*

Éjjel egykor egy fekete kezeslábas-ruhájú férfi lopakodott az ágyhoz. A nő az oldalán feküdt, feje a kispárnán pihent. Ideális volt a helyzete. Akis üvegecskét az orra alá tudta tartani, hagyta, hogy többször is belélegezze. Várt egy kicsit, aztán megpaskolta az arcát. Mélyen aludt, nem ébredt fel.

– Jöhettek, doki – szólt hátra oroszul.

Egy fehérköpenyes férfi és egy ápolóruhás nő sétált be a hálószobába.

– Engedje le a redőnyt – mondta a fehérköpenyes –, de csendben és – ne hagyjon nyomot!

A feketeruhás lassan, óvatosan leengedte. Most már felkapcsolhatták az olvasólámpát.

Az orvos megvizsgálta a nő pulzusát, meghallgatta a mellkasát, aztán megjegyezte:

– Egészséges, menni fog, nem lesznek komplikációk.

– Elvisszük? – kérdezte az asszisztens.

– Az problematikus, valaki tanúja lehet, hogy berakjuk a mentőautóba. Ez a hely is megfelelő.

A fekete kezeslábasos előhalászott a hátizsákjából egy kis műszert:

− Amíg maguk előkészülnek, ellenőrzöm a lakást, nincs-e bepoloskázva.

– Csinálja csak. Maga meg készítse elő a beteget – fordult az asszisztense felé, aztán átment a felszereléséért és az orvosi táskájáért a szomszédos helyiségbe.

Az erős testalkatú ápolónőruhás leemelte Krisztináról a takarót, összehajtogatta és egy székre dobta. Utána a fején át lehúzta róla a hálóinget, majd a bugyi következett. Azt lassabban, szinte erotikus mozdulatokkal távolította el. Széthúzta a combokat és odavilágított a zseblámpájával.

– Aranyos kis puncid van, szép, formás, frissen borotvált. Gumikesztyűs ujjával odanyúlt. Kicsit meglepődött. − Ejnye-ejnye.

Most már gyakorlottabb mozdulattal indította útjára az ujjait.

– Hagyja békén a beteget – szólt rá az orvos. Megmutatta neki a gumikesztyű végét:

– Nézze csak, doki. Friss ondó, ez a kurva még ma este is kefélt!

– Váljon egészségére, azért van a micsodája!

Az asszisztensnő a kellékestáskához lépett, s kivette a szokásos eszközöket.

– Azokra nem lesz szükség.

– Dehát férfival volt ugyan, nem is akámilyennel, de összehúzódott.

– Nem probléma. Majd a kis hölgy maga kitágítja.

– Hát nem küret lesz?

– Nem, ahhoz be kellene vinni egy jól felszerelt rendelőbe és sok nyomot hagynánk.

Elővett a táskájából egy gyógyszeres dobozt, kivett belőle valamit, aztán az éjjeliszekrényen lévő pohár ásványvízért nyúlt.

– Emelje ülő helyzetbe és tartsa meg!

Kinyitotta Krisztina száját, beletett valamit, aztán megitatta vele az ásványvizet. Ellenőrizte, hogy mindent lenyelt-e, várt egy percig, aztán intett az asszisztensének, hogy lefektetheti.

– Ez az a szer, amivel korai stádiumban elindítható a szülés?

– Igen, olyasmi.

– Dehát ez a nő még csak a negyedik-ötödik hónapban lehet.

– Nem számít, korai stádiumban nem szülni fog, hanem csak természetes körülmények között elabortál. Ennél nem probléma, ha túl vagyunk a harmadik hónapon. Sokkal civilizáltabb, mint a művi beavatkozás.

– Akkor miért nem ez a módszer terjedt el?

– A kollégák miatt, a nőgyógyász szakma elhallgatja, nem lehetne jó pénzt kérni az abortuszokért, de a kormányok is ellene vannak, mert visszaesne a népszaporulat. Sok nő meggondolná magát, arra használná, hogy megszabaduljon a nem kívánt magzatától.

Kivett a táskájából egy összehajtogatott fóliát.

– Tegye ezt a beteg alá, mert komoly vérzéssel jár együtt!

− Fájdalmai is lesznek?

− Igen.

– Akkor fellármázza a házat...

– Majd megoldjuk ezt a problémát is. Tegye a dolgát!

Az orvos kiment a fürdőszobába, elővette a belső zsebéből a laposüveget, jól meghúzta. Keresett egy szivacsot, gondosan befogkrémezte, aztán megmosta a gumikesztyűs kezét.

Mire visszatért, Krisztina már a szétterített fólián feküdt. A fehérköpenyes elővett a kellékes táskából egy speciális fotóslámpát, a csatlakozóját bedugta a konnektorba és bekapcsolta. Mindjárt vakító fény sugározta be a meztelen nő testét.

Ellenőrizte, hogy elég mély álomban alszik-e, aztán ráhúzott az arcára egy alváshoz használatos szemtakarót, amilyet a repülőgépeken adnak. Utána a fogkrémes szivacsot összenyomta a lehető legkisebbre és felpeckelte vele a beteg száját. Ettől mintha ébredezett volna. Az orrához nyomta az altatógázmaszkot, belélegeztetett vele egy adagot.

– Én végeztem – jött vissza a fekete kezeslábas ruhájú –, a lakás rendben, sehol semmi.

– Akkor segíthetnél, Vitya.

Levette a fogkrémes kesztyűjét, egy originált húzott rá, aztán adott egy párat Vityának is.

– Előléptetlek másodasszisztenssé! – humorizált.

Néhány perc múlva megkezdődött az utolsó művelet. Az ápolónő felemelte a beteg egyik lábát, Vitya a másikat.

– Húzzátok szét, amennyire csak lehet! Megnézem, tágul-e a méh, rásegítek egy kicsit.

Először csak megvizsgálta, s elégedetten bólintott. Elővette a laposüveget, megint jól meghúzta, eltette, aztán valamilyen krémmel kívül és belül is bekente a beteget.

– Meddig tartsuk? – kérdezte Vitya.

– Tartsátok csak, már nincs sok idő hátra.

Elővett egy cigarettát, hogy rágyújtson, de eszébe jutott, hogy nem lehet. Kettétörte és zsebrevágta.

*

Aznap délelőtt Tamara leszólt a képviseletre, hogy Krisztinának valami dolga akadt, csak másnap megy dolgozni. Senki sem hiányolta, az Öreg sem kereste telefonon.

Az ápolónő a sikeres „természetes abortálást” követően 24 óráig még a beteg mellett maradt. Gondoskodott arról, hogy jól kialudja magát, s kicsit erőre kapjon. A következő

hajnalon távozott. Saját kulcsa volt Krisztina lakásához és a ház kapujához is.

Tamara sejtette, hogy ezen a napon már fel fog kelni és azonnal rájön, mi történt, ezért úgy gondolta, jobb eltűnni. Beült az udvaron parkoló kocsijába és kihajtott az utcára. Csak annyi időre szállt ki, hogy becsukja a kaput. Már visszaült a kocsiba és indulni akart, amikor az anyósülés felőli ajtót feltépte Krisztina. Kisírt szemekkel beordította:

– Mit csináltál, te rohadt gyilkos?!

– Hagyj békén, dolgom van, nem érek rá a hülyeségeidet hallgatni!

– Mit tettetek velem?! – kiáltotta és beugrott melléje.

– Szállj ki!

– Nem szállok! Tamara gázt adott:

– Miért hisztizel?

– Még kérded? Elloptátok a magzatomat!

– Hogy mondhatsz ilyen szamárságot?

– Nincs bennem semmi, az istenedet... Nézz a hasamra, újra lapos és kurva gyenge vagyok!

– ... Ez érdekes, tényleg lapos.

– Mit csináltatok velem?!

– Semmit... Lehet, hogy nem is voltál terhes, csak egy felfújt párnát hordtál ott. Jól átvertél bennünket!

– Nem vertelek át, megvannak az orvosi papírjaim is. Ez a te műved, te rohadt KGB-s kurva!

– Egy magzat nem száll el csak úgy... Csikorgó kerekekkel kanyarodtak egy főútvonalra.

– Másfél napig altattak, ezalatt vettétek ki belőlem!

– Nem tudom, hogyan történhetett, a probléma mindenesetre megoldódott. Nem lesz gyerek, nem jössz Washingtonba, nem fogod tönkretenni a házasságomat.

– Ezt megkeserülöd, te gyerekgyilkos! – kiáltotta Krisztina elkeseredett dühkitöréssel és körmeit Tamara arcába mélyesztette.

– Megőrültél, te rohadt, számító ringyó! – kiáltotta és jobbkezével az arcába bokszolt.

– Ezt nem viszed el szárazon, meg foglak öletni...

– Csak azt próbáld meg!

– Megdöglesz és az Öreg az enyém lesz.

− Soha!

Krisztina újra támadásba lendült, mindketten megütötték egymást, közben hirtelen lelassult előttük a forgalom. Tamara teljes erőből a fékbe taposott, de az nem fogott.

– A fék! Mit csináltál a fékkel?! – rántotta félre a kormányt.

A kocsi átlendült jobbra a szembejövő forgalomba. A kézifék sem működött.

– A kurva életbe! Ez az a kocsi! – döbbent rá Krisztina.

– Megrongáltattad a féket, te gyilkos!

– Te meg kilopattad belőlem a magzatom! Most megdöglesz.

− De te is!

Két kocsi még csak kitért előlük valahogy, de egy kamion már nem tudott. Frontálisan ütköztek, a kocsijuk eleje teljesen begyűrődött alá. Krisztina a helyszínen meghalt, Tamara pedig a mentőben, kórházba szállítás közben.

54. FEJEZET

A páncélszekrény tartalma sok mindent megmagyaráz

A szűkkörű gyászszertartásra az Öreg senkit sem akart meghívni, Árpit is csak azért vitte magával, mert éppen kilátogatott Bécsbe, meg aztán neki is volt egy kevéske köze Krisztinához. Árpi soha nem látta még ilyen megtörtnek a barátját. Egycsapásra legalább húsz évet öregedett.

A tragikus halált halt két nőt egymás mellé temették. Márványból készített közös síremléket kaptak, amelyre Tamara feliratát vésték felülre, alája pedig Krisztináét. Egy mondat kötötte össze őket *nyugodjatok békében, mindörökké boldogan!”*

– Te mit fogsz csinálni? – kérdezte a temetés után a kocsiban az Öreg?

– Nem tudom – válaszolta Árpi tanácstalanul –, a választások első fordulója katasztrofális volt a szocialisták számára és a számomra is. A legszívesebben meg sem várnám a második fordulót, már most otthagynám a Parlamentet.

– Nem maradhatsz a hivatalodnál?

– Nem. Biztos, hogy nem. A következő néhány hét pedig, ami az új országgyűlés megalakulásáig és a jobboldali kormány kijelöléséig hátravan, olyan, mint egy agónia. Te nem tudhatod, milyen érzés nap mint nap rosszkedvű, letört, letargiába esett kollégákkal találkozni. Hallgatni a sopánkodásukat, az anyagi jólétük elvesztése miatti aggodalmukat, azt a kilátástalanságot, amivel szembesülnek.

– Dehát neked van pénzed, résztulajdonos lettél egy privatizált nagyüzemben, lesz mit a tejbe aprítanod.

– Ez nem elsősorban pénzkérdés. Megszoktam, hogy mindig csinálok valamit, s ha társadalmilag hasznos tevékenységet folytatok, az leköt, el tudom foglalni magam. Anélkül el sem tudom képzelni az életem.

– Jó szakember vagy, nyelveket beszélsz, biztosan könnyen találsz valamilyen komolyabb munkát. Akár a nagyüzemed új vezetésében is vállalhatnál valamilyen igazgatói szerepet.

− A gyárirányítás nem nekem való. A jobboldali kormány pedig nem hiszem, hogy alkalmazna, legfeljebb csicskaként, valamelyik oda kinevezett MDF-es politikus mellett.

– Azért csak van valami elképzelésed?

– Őszintén szólva nincs, pedig jó ideje töröm a fejem. Egy biztos: ha Magyarországon kell maradnom, elviselhetetlen lesz az, ha úton-útfélen leszólítanak a régi ismerősök: mi van veled, szegény Árpi, mit csinálsz, milyen bukottnak lenni, van legalább pénzed?

– Persze, nálatok még nincs hagyománya a rotációkat követő parkolópálya-időszakoknak. Túlságosan megszoktátok, hogy életetek végéig biztos a helyetek.

– Sajnos, igen.

– Nálunk az Államokban ha felváltják a republikánusokat a demokraták, a bukott adminisztráció tisztségviselőit különféle think-thenk szervezetek, politikai és gazdasági kutatóintézetek foglalkoztatják. A kormánynak dolgoznak, továbbra is jó fizetést kapnak és fontos emberek. Egyébként sem szegények azok, akik hosszabb-rövidebb ideig valamilyen fontosabb posztot töltöttek be.

– Nálatok legalább kialakult egy elfogadható gyakorlat, de Magyarországon semmi sincs, legfeljebb egy gyengécske nyugdíj, az is csak az öregek számára.

– Nyugi, Árpi, ne keseregj! Most én is pocsékul érzem magam Tamara és a baba elvesztése miatt, de az élet megy tovább. Néhány nap múlva túl leszek ezen az állapoton és ki fogok találni neked valamit!

– Köszönöm, de nemcsak a munkám elvesztése miatt vagyok lehangolt és rosszkedvű. A társtalanság, a magány is elvette az életkedvemet Ha szegény Corina élne még, legalább reménykednék, hogy végre vele élhetek. Az újra értelmet adott volna mindennek...

– Hát igen, őt sem tudjuk visszahozni. Megértelek, téged is olyan nagy veszteség ért, mint engem.

– Bocsáss meg, még nem is mondtam: fogadd őszinte részvétem!

– Köszönöm.

Hallgattak egy ideig, aztán az Öreg megjegyezte:

– Neked legalább még ott van az a Hajni.

– Már nincs. -Hogyhogy?

– Néhány hete volt egy hajtós, zűrös napom, későn mentem haza. A lakásomat is

rendetlenül hagytam ott és megizzadtam a rohangálásban, ráadásul még az egyik gumim is kilyukadt, kereket kellett cserélnem az utcán. Úgy mentem haza.

– Na és?

– Hajni már ott volt, épp rendet rakott a lakásomban. Amikor meglátta a verejtékező arcom, a kosztól feketéllő körmeim, és megérezte az izzadságtól savanyú testszagom, hisztériás roham tört ki rajta: *„Most végre kimutattad a fogad fehérjét: koszos vagy, büdös és rendetlen. Ilyen férfi nem kell nekem. Vége! Örökre vége!”* − rohant el zokogva.

– Még ő is elhagyott. Micsoda pech...

Megint hallgatlak egy ideig, aztán az Öreg a barátja térdére csapott:

– Fel a fejjel, Árpi, majd csak lesz valahogy! Ma mindenesetre jól leisszuk magunkat...

*

Két nappal a temetést követően, s Árpi visszautazása után az Öreg furcsa hívást kapott, egy férfihang csak annyit mondott a telefonba magyarul:

– Menjen le a házuk előtti telefonfülkébe! Tíz perc múlva hívni fogják.

Lesietett, beállt a fülkébe és várt. A megadott időben csörögni kezdett a készülék. Felkapta:

– Tessék, itt vagyok, ahogy kérték – mondta magyarul.

– Öreg? – kérdezte egy női hang. -Igen.

– En vagyok – váltott angolra –, ne mondd ki a nevem! Megismerte Corina hangját...

– Te élsz?

– Igen.

– ...Legalább te élsz.

– Miért, ki halt meg? Te jó Isten... Árpi?

– Nem, hanem Tamara, a héten temettük.

– Beteg volt?

– Nem, megbuherálták a kocsija fékjét, de erről most ne beszéljünk. Hol vagy?

– Biztonságos helyen. Rejtőzködöm. Mindjárt visszahívlak!

A vonal megszakadt, Corina valószínűleg attól tartott, hogy ha tovább beszél, bemérik. Tíz másodperc múlva újra csörgött a készülék:

– Na, megint itt vagyok.

– Miért csak most jelentkezel?

– Árpi telefonját figyelik, téged meg két hónapja hívogatlak, nem tudtalak elérni.

– Washington D. C.-ben voltunk, mostanában jöttünk vissza és csak rövid időre.

– Még szerencse, hogy most újra próbálkoztam.

– Árpi nagyon fog neked örülni.

– Ne szólj neki, kérlek, nem akarom, hogy ilyen lerobbant állapotban lásson.

Megint megszakította a vonalat, majd újra telefonált, s elmondta, hol rejtőzködik. Az Öreg azonnal vállalta, hogy érte megy.

*

Április 9-én Árpi otthon maradt. Már ismerte a választás előző napi, második fordulójának nem hivatalos eredményét. A szocialisták csak 10,9 százalékot értek el. Az MDF győzött, az SZDSZ lett a második, az FKgP a harmadik, s az MSZP csupán a negyedik. Nem ezért nem ment be a Parlamentbe. Az Öreget várta, aki kora reggel jelezte: egyenest Bécsből jön, hogy közölje a budapesti képviseletük állandó munkatársaival: bezárják a Szent István parki irodákat.

Árpi felhívta Ibit és megkérte, hogy tíz órára hívja össze a stábot. A lány már kilencre beért, áthívta Árpit, hogy adjon tanácsot, mit csináljon.

– Kaját semmit – mondta a férfi egykedvűen –, ha inni akarnak, van üdítő, bor, whisky és

martini is.
– Félreértettél... én a jövőmre gondoltam. Nem lesz munkám.
– Ugyan, könnyen találsz!
– Nem hiszem, ennyit sehol sem kereshetnék. Olyan jó volt ez a hely. Nem lehetne rávenni az Öreget, hogy ne szüntesse meg?
– Tudod, hogy visszamegy végleg az Államokba.
– Látom, a megszűnésünk téged is megviselt − jegyezte meg a lány.
– Nemcsak ez, minden. A parlamenti állásomnak is vége, Hajni faképnél hagyott, a menyasszonyom, Corina halott...
– És Krisztit is eltemették.
– Igen.
– Ne keseredj el, rám számíthatsz!
– Kösz – bólintott, aztán belenézett az egyik napilapba.
Ibi töprengve nézte egy ideig, aztán előkészítette az italos tálcákat. Néhány perccel később az Öreg jött be a gyászhoz illő fekete öltönyben, kezében egy diplomatatáskával.
– Szervusztok! A többiek?– kérdezte érthetetlen vidámsággal.
– Tízre jönnek – mondta Ibi és odasietett, hogy üdvözölje.
Árpi furcsállotta, hogy a puszit nem az Öreg arcára, hanem a szájára adja.
– Oké. Jó, hogy már itt vagy, Árpi. Ha itt befejeztem, velem jössz Bécsbe, aztán lehet, hogy az Államokba is. Az lenne a legjobb, ha nyomban átmennél a lakásodba pakolni. Csomagolj össze mindent, amire néhány hétig szükséged lehet.
– Rendben – bólintott meglepetten és már rohant is.
– Muszáj megszüntetni az itteni iroda, főnök úr? – kérdezte a lány.
– Igen. Semmi értelme, hogy fenntartsuk. Ez most már egy független ország, demokratikusan választott parlamentje és kormánya lesz.
Ibi kellette magát az Öreg előtt, néhányszor lehajolt, hogy benézhessen a szoknyája alá. Azt remélte, hogy a férfi megkívánja és kezdeményez. Az Öregnek azonban semmi kedve sem volt ilyesmihez, egészen máshol jártak a gondolatai. A lány már azt fontolgatta, hogy hozzá simul, amikor egymás után többször is megszólalt a kapucsengő.
– A francba! – bosszankodott Ibi és kisietett az előszobába.
– Gyertek, nyitom! – szólt le.
– Megjöttek a lányok – mondta, amikor visszajött. Odament az Öreghez:
– Szívesen kimennék veletek Bécsbe.
– Nincs idő arra, hogy hazarohanj csomagolni.
– Nem is kell, azt a pár apróságot Bécsben is megvehetem.
– Oké – bólintott
Ibi már nem tudott hálásan a nyakába borulni, mert betoppant a három örömlány. Néhány perccel később megérkezett a mindenes takarító-hivatalsegéd lány, aztán átjött Árpi egy bőrönddel és az Öreg megtarthatta a beszédét:
– Amint azt nyilván már tudjátok, hogy bezárjuk ezt a képviseletet. Elvégezte a munkáját, a továbbiakban a ti demokratikus, független országotokban már nincs szükség rá. Itteni főnökötök, Kisztina, az irodavezető-helyettes tragikus balesetben meghalt, engem visszarendeltek az Államokba, valószínűleg Árpi is elhagyja ezt a helyet, így most tulajdonképpen azért jöttünk össze, hogy elbúcsúzzunk egymástól. Az egyik örömlány elsírta maga.
– Itt nálatok még nem szokás, de mi nyugaton nem szoktuk csak úgy kirúgni a hozzánk lojális alkalmazottakat. Épp ezért valamennyien kaptok egy borítékot, a benne lévő összeg a végkielégítésetek. Ezzel szeretném elismerni a munkátok.
Sorban szólította őket, majd átadta nekik. Árpi nem kapott, Ibi viszont dupla vastagságút. Az Öreg kiosztott mindenkinek egy papírlapot

– Ez egy titoktartási megállapodás. Alá kell írnotok és kötelezettséget vállalni arra, hogy soha senkinek sem beszéltek arról, ami itt történt. Amennyiben ezt a megállapodást három évig betartjátok, s nyoma sem maradt itteni tevékenységünknek, akkor valamennyien kaptok majd még egy, hasonló tartalmú borítékot!

Intett a hivatalsegédnek, az nyomban hozta a tálcát. Mindenki elvett egy poharat. Koccintottak. Hagyta, hogy újra töltsenek, elolvassák a szerződéseket, mielőtt aláírják, aztán intett Árpinak. Bementek Krisztina irodavezető-helyettesi szobájába. Az Öreg elővette a speciális kulcsot és kinyitotta az elhunyt páncélszekrényét

A felső polcon sorakozó lehallgató-kazettákat belerakta a diplomatatáskájába, aztán középsőn heverő dossziékat nézte át Nagy részét a képviselet irata alkották, pontos kimutatást talált a költségekről, s feljegyzéseket az irodában és a vendégszobában megfordult személyekről. Az alsó polcon hevert a tartalék lehallgató készülék, a hozzá való elemek, adapter, üres kazetták, aztán néhány ügyviteli, pénzügyi szakkönyv. Sokkal érdekesebb volt az ezek mögött felfedezett kis lemezkazetta. Ennek kulcsa is az Öregnél volt. Kinyitotta.

Mindketten elmosolyodtak, amikor megpillantották a méretes vibrátort, de az a mosoly nyomban az arcukra fagyott. Két román nyelvű kiadvány alól ugyanis egy Beretta csöve kandikált ki. Az Öreg félretolta a könyveket, alatta bőrkötésű naplót, öt útlevelet és két köteg százdollárost talált. A pisztolyhoz egy doboz lőszer és két plusz teli tár is tartozott Az aranyékszereket és az egyéb kacatokat már számba sem vették. Az amerikait az útlevelek érdekelték. Valamennyi más-más névre szólt, Krisztina egymástól lényegesen eltérő fényképeivel. Az ötödikből, a kanadaiból még hiányzott a fotó, de ott voltak a kellékek is, amivel a félkész munkát be lehetett volna fejezni.

– Te, ez a nő kém volt... − jegyezte meg Árpi.

– Az, de vajon kinek dolgozhatott?

– Megnézhetem a naplót? – kérdezte Árpi.

– Meg – bólint az Öreg és a fontosabb papírokat, feljegyzéseket és az útleveleket eltette a táskájába. Ami nem fért bele, azt egy sportszatyorba gyömöszölte.

– Azt hiszem, román ügynök lehetett, securitatés − jelentette ki Árpi döbbenten –, a naplója románul írta.

− Tudott románul?

– Igen. Elképesztő. A napló csak abban az időben kezdődik, ahogy megismertem. Pontosan egy héttel korábbi az első bejegyzés. Csak annyit tudok románul, amennyit a némileg rokon francia nyelv révén meg lehet érteni... A rohadt életbe, mindent regisztrált rólam! De rólad is... Nézd csak, osztályozta a keféléseket. Nekem mindig 2-est, 3-ast adott, neked néha négyest is!

Az Öreg kivette a kezéből, megnézte és megpróbált visszaemlékezni a dátumokra. Ki ez az Ion? Közben vele is volt, neki bezzeg mindig ötöst adott... És mi ez a román szó az Ionnál?

− „Drága”, néha Corina is mondta ezt nekem.

– Ki lehet ez az Ion? Nyilván a securitatés összekötője. Nicsak, itt van a nevednél Corina is. Róla egészen sokat ír. Na jó, ezt majd lefordíttatjuk!

Eltette a táskájába, aztán a lemezkazettában lévő kacatot is átvizsgálta. Kivette a gyógyszeres dobozt, s bele akarta dobni a szemétgyűjtőbe, de Árpi megfogta a kezét:

– Mutasd csak! Láttam már ilyent az egyik ménes állatorvosánál. Párzásra serkent.

– Felháborító... Most már értem, miért pörögtem be annyira. Ilyet adagolt nekem, mintha tenyészállat lennék.

– Nemcsak ezt, itt van még egy kis üvegecske is a dobozban. Spanyol Légy... a szexshopokban árulják, ajzószer.

– Krisztina tehát ezekkel gerjesztett be. Előre kitervelte, hogy levesz a lábamról és felcsináltatja magát...

55. FEJEZET

Corina és Árpi találkozása

A nagy találkozásnak csak az Öreg volt a tanúja. Corina ott állt a nappali közepén, amikor beléptek a bécsi lakásba. Árpi az első pillanatban nem ismerte meg. Előbb értetlenül nézett rá, csak lassan tudatosult az agyában, hogy ő az.

– Te élsz?

– Igen, de lelkileg még csaknem halott vagyok.

– Ha ezt tudom, hoztam volna neked virágot – mondta Árpi elérzékenyülten.

– Nem érdekes. Most te vagy a fontos nekem.

Nem rohantak egymáshoz, szinte bátortalanul tették meg azt a néhány lépést, aztán Corina odasimult a férfihoz.

– Na végre! – jegyezte meg az Öreg – már azt hittem, úgy kell egymáshoz lökni benneteket!

Diplomatatáskáját letette a dohányzóasztalra, kinyitotta, kivette belőle Krisztina útlevélgyűjteményét, s a kanadait Corina felé nyújtotta:

– Tudsz ezzel kezdeni valamit?

A nő kibontakozott Árpi öleléséből és átvette az okiratot.

– Nem hamisítvány, eredetinek tűnik. Minden KGB-s tudja, hogyan kell valódi okmányt készíteni belőle.

– Ezt a tiéd, csináld meg úgy, hogy rendben legyen! Árpival együtt te is kijössz velem az USA-ba.

– Köszönöm, Öreg! Nagyon sokkal tartozom neked.

– Én is nektek, de most inkább egymással foglalkozzatok, biztosan van elég megbeszélni valótok. Nekem dolgom van, mennem kell, de vacsorára itt leszek. Corina addig elmeséli a kalandos, hátborzongató történetét.

Előbb bement a fürdőszobába, gyorsan megmosakodott, alsóneműt és inget cserélt, aztán már rohant is. Az ajtóból még visszafordult egy pillanatra:

– Árpi, mutasd meg neki a naplót is.

– Hová siet? – kérdezte a nő, amikor kettesben maradtak.

– Hozott egy lányt Pestről, a kocsiban várja, elviszi egy közeli szállodába.

– Úgy látszik, az Öreg sohasem javul meg.

– Ő már csak ilyen, de most nagyon fontos, hogy a sok dráma után visszanyerje korábbi önmagát.

Corina elmesélte, hogy a tavaly karácsonyi bukaresti forradalom egyik véres napján kicserélte a személyazonosságát egy megégett nővel. Ám arról kiderült, hogy egy elmegyógyintézetből szökött meg. Amint 1989 végére a Nemzeti Megmentés Tanácsa rendet teremtett az országban, Corina a másik nő diliflepnijével, kis cirkuszt rendezve bevitette magát egy diliházba. Úgy gondolta, ott tud eltűnni a legjobban. Nemcsak a megbukott Securitate még mindenhol megbúvó ügynökei, hanem a KGB-s kollégái elől is. Nem akart visszamenni a Szovjetunióba, mert sejtette, hogy a romániai akcióban részt vevő csoport nagy részét likvidálják, vagy eltüntetik egy időre Szibériában.

Március utolsó hetében megszökött és a nyugati határ felé menekült. Aradig jutott el, onnan hívta az Öreget, aki érte ment egy követségi diplomatakocsival, s a csomagtartóba bújtatva átcsempészte két határon. Azóta az Öreg bécsi rezidenciáján rejtőzködött.

Most mindketten elmerengtek a múlton. Máskor, ha hosszú idő után újra találkoztak, mindig azzal kezdték, hogy együtt fürödtek és elvonultak szeretkezni. Most ez egyiküknek sem jutott eszébe. Árpit az érdekelte, hogy mi történt menyasszonyával az utóbbi hónapokban, Corina pedig a további részleteket már úgy mesélte el, hogy közben az Öreg dolgozószobájában elkészítette az új személyazonosságának megfelelő papírjait. Még

szerencse, hogy a lakásban polaroid-fényképezőgép is volt, Árpi készíthetett róla néhány igazolványképet. Utána már szinte gyerekjáték volt preparálni és elfogadhatóvá tenni a kanadai útlevelet.

– Végre újra vagyok valaki! – sóhajtott fel megkönnyebbülten, aztán kézbevette Krisztina naplóját. Nem sejtette, hogy a benne leírtakat nem fogja tétlenül eltűrni.

*

Az Öreg kivett a minibárból két kis whiskys üvegecskét, tartalmukat egy pohárba töltötte, aztán fáradtan ledőlt az egyik fotelba. Sohasem gondolta, hogy egy nőnek ennyiféle alsóneműre, kozmetikumra és ruhára van szüksége. Három órán át jártak üzletről üzletre és Ibi úgy vásárolt, mint egy eszelős. A pénz nem számított, az a néhány ezer schilling, amit ráköltött, nem izgatta különösebben, inkább az bosszantotta, hogy mohó, szinte egész életére be akar vásárolni. Már nem volt több keze, amiben foghatta volna a jókora reklámszatyrokat.

– Mindjárt kész vagyok! – kiabált ki a lány a fürdőszobából, s egy perc múlva belibegett egy átlátszó muszlinköntösben, ami alatt csak egy aprócska tanga feketéllett.

*

A temetőben Tamara és Krisztina közös sírjánál egy kissé megkopott, barna öltönyös férfi állt. A karján ugyan fekete szalag volt, mégsem úgy nézett ki, mint egy gyászoló. Időnként belenyúlt az egyik kezében tartott jókora zacskóba és pattogatott kukoricát tömött a szájába.

– Hülye kurva, miért öletted meg magad? – fakadt ki dühösen román nyelven és kétszer is belerúgott a márványtáblába. Tovább rágcsált, közben a zacskó kiürült. Összegyűrte és nekidobta a márvány-táblának:

– Így elbaszni az egészet... Hülye kurva! – köpte le a sírt, aztán sarkonfordult és elindult a temető kijárata felé. Árpi és Corina követte.

– Jól hallottad, mit mondott?

– Igen, valószínűleg ez az az Ion, aki a naplóban szerepel. Lefordította Árpinak a két kifakadást.

– Nagyon dühös rá.

– Csodálkozol? Biztosan ezt a férfit is kivitette volna Washingtonba. Lehet, hogy elhelyezte volna ott kertésznek vagy valami másnak, de a nő halálával füstbe ment a terv.

A román férfi egy ütött-kopott bogárhátú Volkswagenbe ült, lassan hajtott, óvatosan vezetett, könnyen követhették a képviselet Opeljével. Húsz percig tartott az út a gyártelep melletti lerobbant épületig. Annak udvarára hajtott be a román férfi. A nyitott kapu melletti falon frissen festett tábla lógott, németül és románul is kiírták rá: „Lakások kiadók!” Továbbhajtottak és száz méternyire megálltak.

– Várj itt, odamegyek!

– Nem veszélyes?

– Ne félts engem...

Összeborzolta a haját, feltett egy napszemüveget, levetette sötétkék blézerét, s a hátsó ülésről elvette a képviseletről kölcsönzött Opel sofőrjének bőrdzsekijét. Belebújt, aztán kiszállt és elindult a ház felé.

Bent az udvaron négy, elegánsnak egyáltalán nem nevezhető férfi ült kopott kempingszékeken egy kempingasztal körül. Kártyáztak. A lap megállt a kezükben, amikor a nő az udvarra ért.

– Hol lakik a gondnok? – kérdezte románul.

– Ott balra, ki van írva, cicababa – vigyorgott az egyik.

– Van kiadó lakás?

– Van, de minek költenél rá? Nálam ingyen is ellakhatsz – mondta a másik, a kopasz –, ha mosol, főzöl és esténként kitárod a nunád.

– Kösz, de a pasikat én szoktam megválogatni!
Elindult a gondnoki lakás felé. Csaknem egyszerre értek oda a volkswagenes férfival.
– Lakást akar bérelni? – kérdezte.
– Igen.
– Üres ott a mellettem lévő is. Honnan jött?
– Bukarestből.
– Én is odavaló vagyok. Ion – nyújtott kezet.
– Hello, Elena.
A gondnoki lakás ajtaján egy testes, nagydarab, verőlegény-típusú férfi lépett ki:
– Honnan tudja ezt a címet? – kérdezte gyanakvóan.
– Onnan, ahonnan maguk is.
– Nincs üres lakás! – közölte a verőlegény-gondnok.
– Akkor sem, ha...
Közelebb lépett hozzá és odasúgott neki egy nevet.
– Ja, az más, ha az ezredesnek dolgozott, akkor rendben van, kollegina. A tulaj biztos beszélni akar majd magával, de hozom a kulcsokat!
A lakás lehangolóan nézett ki, de legalább ki volt takarítva, s volt benne egy kis zuhanyozó és vécé is.
– Mennyi időre kellene magának?
– Az attól függ, mikor szerzem meg a papírokat.
– Maga is továbbmegy? – kérdezte Ion.
– Igen.
– Útlevél kellene?
– Az is, meg jogosítvány is.
– Kárótól, a kopasz kártyástól vehet, de a pénz nem elég neki, vele kefélni is kell.
– Kösz, még meggondolom. Mondják meg a tulajnak, hogy holnapután visszajövök és beszélek vele!
Ion a kapuig kísérte.
– Unalmasak itt az esték. Ha úgyis a szomszédom lesz, összebarátkozhatnánk.
– De hiszen maga gyászol valakit...
– A francokat – tépte le karjáról a fekete szalagot –, volt egy csajom, de a barma kinyíratta magát és elbaszta a terveimet.
– Vele ment volna innen tovább, ugye?
− Aha.
– Ő is kolléga volt?
− Az.
− A hírszerzéstől?
– ...Nem mindegy? Úri dolgunk lehetett volna és a finis előtt, amikor már minden rendben lett volna, kinyiffant. Itthagyott ebben a szarban!
– Hát elég lehangoló ez a hely.
– Nekem mondja? Bukarestben négyszobás lakásom volt, a tengerparton meg egy nyaralóm. Ez meg itt egy lepratelep! Néhány tisztet leszámítva a szeku aljamocska.
– Na, viszlát! – hagyta ott.
Fél órával később az egyik belvárosi, tízschillingesekkel működő nemzetközi telefonfülkéből felhívatta Árpival Moszkvában a Ljubjankát. Angolul bemondatta vele a Securitate bécsi menekültszállásának címét, azt, hogy hányan tartózkodnak ott, majd azt is: arra készülnek, hogy megbosszulják a szovjet titkosszolgálat bukaresti akcióját. Külön megnevezett egy Ion és Káró nevű ügynököt, akik halálra kínoztak egy KGB-st és kiszedték belőle az atombomba-elhárító akció néhány titkos részletét.
Corina tudta, hogy magnóra veszik és kiértékelik. Biztos volt abban, hogy az a külvárosi

lerobbant ház 24 órán belül kiürül, a két megnevezett személy pedig a haláláig vallani szeretne, csak nem tudja, mit.

*

Az Öreg először úgy gondolta, hogy a lány miatt Bécsben maradnak két-három napig. Sőt, még azt is fontolgatta, hogy hajó lesz vele a szex, kiviszi az USA-ba is. Ám a dolgok másként alakultak, már délután megváltoztatta a véleményét.

Ibi megjátszotta az élvezést, utána mindjárt a lényegre tért:

– Ugye, nem szünteted meg a képviseletet?...

Az Öreg elengedte a füle mellett. Nem vett tudomást róla, mert pontot akart tenni az i-re, de Ibi türelmetlenül folytatta:

– Én elvállalnám Kriszti munkáját – mondta, közben a cigarettájáért nyúlt –, mindig a tiéd lennék, amikor csak akarod.

Az öngyújtó kattanása tette be a kaput. Az Öreg kész volt, de nem úgy, ahogy szerette volna. Elmaradt a kéj, egy mondat pedig végleg visszazökkentette a valóságba:

– Lemásznál rólam? – fújt jókora füstfelhőt a férfi arcába, s nagyra csücsörített csókot cuppantott a szájára. – Jó volt, ugye?

Az Öreg rosszkedvűen húzódott el tőle:

– Nem volt jó... Ezt elszúrtad! Ha megjátszod magad, legalább figyelj oda a másikra, hogy mikor kész.

Lekászálódott az ágyról, megitta a maradék whiskyjét, aztán megnézte, mi van még a minibárban. Bármi volt, vodka, konyak, most jöhetett. Odaállt az ablakhoz, kibámult a függöny ujjnyi résén és egymás után kiitta a kis üvegeket.

– Ne haragudj, ezt elrontottam − jegyezte meg Ibi.

– El – bólintott a férfi és kiment a fürdőszobába. Már a kádban állt és zuhanyozott, amikor megérezte, hogy a lány ott guggol a lábánál. Megpróbálta helyrehozni a hibát.

Az Öreg hagyta, had kínlódjon, s eldöntötte, közli vele: ennyi! Holnap reggel utazzon haza a francba! Közben azonban elfogta a düh, hogy mégiscsak móresre kellene tanítani. Megragadta úgy, ahogy guggolt, kilépett vele a kádból és vizesen bevitte a hálóba. Az ágyra tette. Hasra. Magához húzta a hátsóját. Benyomult, mint a kommandósok a terroristák rejtekhelyére.

Ibi eleinte tiltakozott, de hamar megadta magát. Ez neki is mást jelentett. Nem volt szüksége megjátszásra. Valódi nyögések, sőt teljesen hiteles jajok törtek ki belőle. Mellei keményen tartották magukat a kapaszkodó markokban, aztán szinte minden porcikája megfeszült, s végre igaziból, néhányat halkan sikoltva élvezett. Most együtt az Öreggel...

A lány utána szinte szerelmes gerlice lett, s arra kérte a férfit, hogy ismételjék meg ezt a fantasztikus dolgot.

– Csak egy feltétellel – mondta az Öreg –, csak akkor, ha semmit sem kérsz cserébe érte!

Ibi letérdelt a padlóra, úgy könyörgött, hogy bocsásson meg neki. Megesküdött, hogy semmit sem kér. így aztán az Öreg vacsora után visszajött hozzá és még kétszer móresre tam'totta. Az idomítás olyan sikeresnek bizonyult, hogy a lány többször is a fülébe suttogta: szeretlek. A férfi ezt méltányolta.

Másnap mégsem zavarta haza, Bécsben maradhatott még egy hétig. Az Öreg abba is beleegyezett, hogy a budapesti iroda addig működjön, amíg a lakás bérlete előre ki lett fizetve.

56. FEJEZET

Antall-Németh átadás-átvétel

Németh Miklóst kormányzásának első hónapjaiban néhányan, főleg a hozzá közelebb állók

rossz „országmenedzsernek” tartották.

– Nem készült fel kellőképpen a kormányülésekre – mesélte róla egy reformer államtitkára –, sokat rögtönzött, néha feleslegesen elhúzódtak a megbeszélések, értékelések. Vagy nehezen, vagy elhamarkodottan döntött. Ennek feltehetően az lehetett az oka, hogy Miklós még sohasem volt még igazán vezető. A pártban osztályvezetőként, majd KB-titkárként csak elvi irányítói gyakorlatot szerzett, nem igazán osztott parancsokat. Ráadásul azt követően, hogy függetlenítette magát az MSZP-től, gyakorlatilag az ország első számú embere lett és ölébe pottyant a hatalom is. Bele kellett tanulnia ebbe a szerepbe.

Azt mások is megerősítették, hogy távollétében Medgyessy Péter miniszterelnök-helyettes sokkal pergőbben, célorientáltabban, hatékonyabban tudta levezényelni a kabinetüléseket. Előre felkészült, annak megfelelően vette sorra a témákat, feleannyi idő alatt letárgyalt mindent és sokkal eredményesebb munkát végzett. No persze, egy idő után Németh Miklós is megtanulta, mi a dolga, s annak ellenére, hogy korábban sohasem volt államigazgatási és hivatalnoki gyakorlata, 1990 elején már szinte profinak számított. Ennek megfelelően készült hivatalának átadására.

Nem volt még példa arra, hogyan kell egy rendszerváltás alkalmából helyet cserélnie két miniszterelnöknek, s egyben két korszaknak is. Ezért az természetes, hogy Németh Miklós valamennyi folyamatban lévő nemzetközi és hazai ügyet – tervezeteket, egyezményeket, programokat, előkészített vagy csak megkezdett témát – pedánsan, sorba gyűjtve, rendszerezve adta át utódjának. Antall József természetesnek vette, hogy szinte tálcán kap meg mindent: megállapodást a szovjet csapatok teljes kivonásáról, hitelt a németektől, stabil belső állapotokat, s gyakorlatilag politikai vesztegzár alá helyezett, vesztes baloldalt. Europerek módjára tárgyalhattak, már csak azért is, mert Németh Miklós már nem szocialista, hanem független képviselő volt a parlamentben.

– Nincs számonkérés és pártállamiakkal szembeni atrocitás!

Nem tudni, hogy ezt Németh Miklós szabta-e feltételül az új miniszterelnöknek. Egy biztos: többen is figyelmeztették erre. Ez volt az ára a békés rendszerváltásnak.

– Semmiféle leszámolósdit nem tud elfogadni a nyugat – intette mérsékletre Antallt néhány diplomata is, s ezt meg is fogadta. Hónapokkal később egy rendezvényen az 56-os forradalmárok egyik vezéralakja, Hornyák Tibor azt követelte:

– Állítsák bíróság elé az 56 utáni megtorlás felelőseit, a szovjet-bérenc gyilkosokat, Nagy Imre és társai hóhérait!

Antallt dicséri, hogy megfelelő választ adott:

– Tetszettek volna kimenni az utcára forradalmat csinálni, akkor lenne alapja a mostani számonkérésnek!

Valahol ő mondta azt is, hogy mindazt, ami itt történt, felülről, pontosabban külföldről kezdeményezték és indították el.

Valóban. Önmagában a magyar nép nem lett volna képes erre a fantasztikus átalakulásra. Amint arra korábban már utalás történt, a pártállami rendszerrel szemben nem alakult ki tényleges ellenállás, csak néhány tucatnyi értelmiségi és szamizdatos tiltakozott meglehetősen szűk körben a szó és az írás fegyverével. Még szűkebb körben és csaknem titokban tette meg a nyugat felé nyitás első lépéseit a KB-ben a kis „reformszárny. Spontán kirobbanó harcok, rendszert megingató tömegmegmozdulások sem fordultak elő. A március 15-ei, rendőrséggel összetűző tüntetéseket is, legfőképp az 1972. évit valakik a háttérből irányították. A különféle támogatásokat és a pénzt később is nyugatról adták. Elég csupán a német kapcsolatot megemlíteni. Bonni források szerint az SZDSZ-t és a Fideszt az ottani FDP-hez kötődő Neuman Alapítvány, az MDF-et a Hans Seidel Alapítvány (CSU), a kereszténydemokratákat a CDU-hoz tartozó Konrad Adenauer Alapítvány, a Petrasovits-féle szocdem-pártot az SPD színezetű a Friedrich Ebért Alapítvány támogatta. S nemcsak a távolból, hiszen 1989-ben szinte valamennyi német alapítvány budapesti képviseletet is nyitott, hogy közel legyen. S

akkor még a Soroséról és az amerikaiakról nem is beszéltünk. A nagyhatalmak jóindulatú hozzájárulásának és Gorbacsov kegyes engedékenységének köszönhető, hogy Magyarország az elsők között kezdhette meg a lemorzsolódást.

No persze, azért még a külföldi vezérlés mellett is megszületett mindkét oldalon egy olyan új politikusréteg, amely nem egészen két év alatt előkészítette és a gyakorlatban is levezényelte a rendszerváltást. S ebben komoly szerepe volt az állampártot bomlasztó, majd feloszlató reformereknek éppúgy, mint a Kerekasztal-tárgyalásokon az új demokratikus Magyarország jogi alapjait lefektető ellenzékieknek. Még akkor is, ha egyesek úgy vélik, hogy ők csak statiszták voltak ebben a nagy játszmában. Antall felismerte ezt, ezért is tanúsított mértékletességet. így zárulhatott le egy folyamat és kezdődhetett véráldozat és halottak nélkül egy békés, szabad, új világ.

Nézzük csak: miért is küzdöttek éveken át a reformszárny tagjai és később a „csendes forradalmárok”? Ok úgy képzelték el, hogy Magyarország gazdasági bajaira egyetlen megoldás kínálkozik: minél előbb belépni a Közös Piacba. Németh Miklós és társai kemény munkájának köszönhető, hogy minden elő lett készítve. 88-ban a Grósz-kormány elsőként írhatott alá az Erópai Közösséggel általános keretmegállapodást. Kohl 1989 decemberében Antallal is találkozott Budapesten. Hogy a kancellár neki is mondta-e, nem tudni, Németh Miklóssal viszont örömmel közölte:

– Garantálom, hogy Magyarország előbb lesz tagja a Közös Piacnak, mint Ausztria!

1990 tavaszán jobban ki kellett volna használni ezt a lehetőséget, az egész világ „felszabadult Kelet-Európa” eufóriája elősegítette volna az Európai Közösségbe való gyors belépést. A Németh-kormány meg is tette az ezzel kapcsolatos előkészületeket, s ha marad a helyén, biztosan kész lett volna megállapodni a bonni, párizsi és londoni vezetéssel. Erről szó is esett a két miniszterelnök közötti átadás-átvétel során.

Érthetetlen, hogy az Antall kormány miért nem tartotta ezt elsőrendű fontosságúnak. Nem valószínű, hogy azért, mert ezt a „csendes forradalom” főszereplői indították el, hiszen az aknamunkájukról fogalmuk sem lehetett. Sokkal egyszerűbb arra gondolni: minden rossz, amit az előző kormány csinált! Csak azért sem!

Antall Mátyás király módjára inkább a Visegrádi Négyek alapítójaként, annak vezéralakja és tanítóbácsija szerepében kívánt tetszelegni. Pedig akkor Magyarország messze előbbre járt náluk. Semmi sem indokolja, miért tette a közös piaci csatlakozás fontos témáját mellékvágányra. A nyugat erre a visszalépésre úgy reagált, hogy jó, akkor lesz aktuális újra a téma, ha a Visegrádi Négyek együtt is elérik azt a szintet. Előbb fejlődjenek, nőjenek fel, aztán majd bizonyítsanak együtt.

Antall ezt a hibát haláláig sem orvosolta. Nem ismerte fel, hogy döntésével nem az előrelépést, hanem a lemaradást szolgálta. A Visegrádi Négyek-beli tagországok feljöttek, Magyarország pedig lefékeződött, majd leesett az ő szintjükre. Csak Boross Péter jött rá -de ő is már későn – az elmulasztott lehetőségre. A választási kampányuk során elővették az EU-t, de akkor már hiába, tízéves késedelmet szenvedett az ország.

A miniszterelnöki bársonyszékbe győztesen huppanó Antall József számára sokkal fontosabb volt, hogy paktumot kössön az SZDSZ-szel. Egy súlytalan elnöki pozícióért, Göncz Árpád köztársasági elnökké választásáért cserébe szinte korlátlan hatalmat, le-válthatatlan pozíciót (konstruktív bizalmatlansági indítvány) teremtett magának mindenkivel szemben. Azóta is ezt a megoldást alkalmazza minden magyar miniszterelnök. Máig senkinek sem csípi a szemét, hogy aki megszerzi ezt a pozíciót, annak gyakorlatilag négy évig egyszemélyi teljhatalma van.

Valahol persze Antallt is meg kell érteni. Ott voltak mindenhol a pártállam régi káderei, új rendet, új hivatalokat kellett létrehozni. A nagy átalakítás csak ekkor kezdődött. Új, megbízható kádereket tenni minden posztra. S most már nemcsak a szocialisták, hanem az SZDSZ-esek és fideszesek is ellenségnek számítottak. Antall valószínűleg ezért hárította el

Soros Györgynek a magyar adósság rendezésével kapcsolatos közbenjáró szerepét. Pedig Soros több banknál is elérte, hogy Magyarország sokmilliárd dolláros tartozásának egy részét engedjék el. Akkor adódott egy ilyen történelmi lehetőség, amit (megint csak Antall jóvoltából) nem használtunk ki. Talán sokan még emlékeznek a korabeli pénzügyesek szlogenjére: *„Mi nem kérünk átütemezést, adósságelengedést, mindent visszafizetünk az utolsó centig!”* Egy nagy frászt! Az adósságok csak nőttek, visszafizetni sohasem tudtuk, legfeljebb a kamatokat.

No persze, Antallnak néha egészen furcsa ügyekben is döntenie kellett. Képzeljék csak el, a kivonuló szovjet Déli Hadserecsoport egyik tábornoka ajánlatot tett: itt maradnának zsoldos hadseregként és megvédenék a magyar hazát. Inkább laktak volna itt a laktanya-komfortban, magyar ételekkel táplálkozva, mint odahaza, valahol a távolban, sátrakban. Az csak természetes, hogy Antall elutasította őket. No, ha ez nem megy, akkor legalább a szovjet csapatok olajkészletét vegyék meg – kérték. A gáláns ajánlat literenként 7 forint volt.

− A szovjetektől semmit, biztosan szennyezett!

Ilyesmiket súghattak a miniszterelnöknek a tanácsadói. A lényeg az, hogy nem kellett. így a kivonuló szovjet csapatok hadtáposai eladták az osztrákoknak. Bennfentesek szerint ez az olaj a derék nyugati szomszédtól mégiscsak hozzánk került, de akkor már literenként 17 forintért...

Néhány személyes élményt én is elmesélhetek Antallról. Készítettem egy tervezetet a Hongkongról kivándorolni készülő tehetősebb kínaiak magyarországi befogadására. Azt javasoltam, hogy a Csepeli Szabadkikötő környékén jelöljünk ki nekik egy vámmentes Dunaparti területet, hogy ott felépíthessenek egy kínai üzleti negyedet. Kapcsolatba léptünk a hongkongi befektetőkkel és több szakértővel kiszámítottuk: annyi milliárd dollárnyi tőkét hoznának ide, s azt olyan jól forgatnák, hogy hasznából néhány év múlva számottevően csökkenteni lehetne az állam külföldi adósságait. Németh Miklósnak nyújtottam át e javaslatot, aki a miniszterelnök-csere során az anyagomat is átadta. Amikor megkérdeztem Antalltól, hogy olvasta-e, így válaszolt:

– Majd megnézem. Miről szól? Tömören összefoglaltam.

– Bizniszelünk-bizniszelünk, ugye? A véleményemet máris megmondhatom: nem kellenek nekünk a kínaiak.

Ezek után nem csodálkoztam azon, hogy javaslatom a süllyesztőbe került. A nemzeti kormánykoalíció idején bizonyára akkor sem valósulhatott volna meg, ha egy MDF-es áll elő ezzel az ötlettel.

Ha már az Antallal kapcsolatos személyes élményeknél tartok, idekívánkozik egy másik eset is. A szovjet követség utolsó alkalommal rendezte meg a Bajza utcai rezidencián a november 7-ei ünnepi fogadást, amelyre meghívták a politikai közélet színe-javát. Még Kádár özvegye is eljött. Telt ház volt. Ha jól emlékszem, Kovács László és mások társaságában Berend T. Iván épp azt mondta:

– Kár, hogy az MDF-et egy harmadrendű történész vezeti. Antall, aki a közelben volt, meghallotta, s nyomban odafordult:

– Kire gondoltál?

– Für Lajosra!

– Nem rám?

– Az eszembe sem jutott, hogy te is történész vagy.

Ezen csak mosolyogtunk, de egy újságíró odasúgta nekem pontosításképpen: vignetta-történész.

Máig sem tudom megmagyarázni, Antall miért nem szerette a sajtót. Vele szemben szemtelen volt? Sok borsot tört az orra alá? Az új tekintélyelvek szellemében nem tanúsított iránta kellő tiszteletet? Egy-két miniszterelnöki és külügyminiszteri főszerkesztői tájékoztatót leszámítva a lapok nagy többségével nem volt jó kapcsolata, emiatt sok újságíró visszasírta a

Németh-kormányt.

Németh Miklóst felületesen ismertem, de kedveltem, mert szóbaállt velünk, bármiről lehetett beszélni vele a parlamenti folyosón. Közvetlen volt, sokan tegeztek. Amikor elsőként megkaptam egy vidéki független lap új számát, amelynek címlapján az ismert Unicum-reklám volt azzal a kis különbséggel, hogy Grósz arcát kopírozták a fuldoklóéba, bementem hozzá és megmutattam neki. Együtt nevettünk a főtitkáron, mint a csínytevő gyerekek.

Nem tudom, Miklós hogyan élte meg a bukást, a miniszterelnöki irodájából való kiköltözést. Az új parlamentben csak az árnyéka volt saját magának, ott ült a függetlenek között, látszólag figyelt, de tekintete a végtelenbe révedt. Nem emlékszem, hogy abban az évben megszólalt volna. Tudomásul vették a jelenlétét, de azt is, hogy olyan, mintha ott sem lenne. Akkor sem szólalt fel, ha olyan téma került napirendre, amely az előző kormányt érintette. Helyette Horn, Pozsgay, Kovács és mások beszéltek.

Nem hiszem, hogy megalázták, megvetették volna, hiszen megkapta az exminiszterelnöknek járó tiszteletet, az ellenzék sem kezelte leprásként. Szerintem a barátai is megmaradtak, az pedig, hogy csökkent a hízelkedő talpnyalói száma, inkább megkönnyebbülést jelenthetett. Egy idő után még nekem is feltűnt, hogy valami nem stimmel Németh Miklósnál.

Egyik barátja szerint azzal a tudattal még csak megbarátkozott, hogy már nem miniszterelnök, de az ellenzéki képviselősködés valahogy nem neki való – panaszkodott. Hiába mondta neki a barátja, hogy az egyszerű emberek nem felejtik el, hogy milyen sokat tett az átalakulásért, a jogállamiság és a parlamenti demokrácia megteremtéséért, az ország valódi függetlenségéért. Ő másként vélekedett:

– Az már a múlt, az emberek gyorsan felejtenek. Különben is a pártállam minden baját a nyakunkba varrják. Hidd el, nekem itt már nincs jövőm! Itt bukott embernek tartanak, kárörvendően összesúgnak mögöttem, ujjal mutogatnak rám.

Ilyesmiket mondhatott, de a lényeg inkább az volt, hogy az országgyűlésben és másutt sem akadt a számára olyan terület, ahol politizálhatott volna.

Nem tudom, mi történhetett Antall és Németh között azon a bizonyos átadáson, de az bizonyos, hogy Miklós várt valamit, s nem elsősorban köszönetet. Lehet, hogy idealista volt, s azt remélte, hogy személy szerint kap valamilyen elismerést, a békés hatalomátadást pedig valamiféle nagy nemzeti politikai konszenzus követi. Ez azonban csak naiv álom volt, a realitás pedig az, hogy a mór megtette a kötelességét, a mór mehet. Senki sem kereste meg, senki sem ajánlott neki semmit. Talán innen datálódhat csalódottságának, kiábrándultságának kezdete.

Egyik „csendes forradalom"-beli társa szerint Németh Miklós egy ideig egy keresztény-szocialista párt megalakításában gondolkodott. Még segítséget, pénzt is kapott volna hozzá Bajorországból. Csakhogy semmiképpen sem lehetett a konzervatív vallásosságot és szociális érzékenység érzelmeit közös nevezőre hozni. Az adott politikai helyzetben pedig egy ilyen új irányzatra nem volt igény sem a jobboldal, sem a baloldal részéről sem. Ezt felfoghatta úgy is, hogy rá már sincs szükség, senkinek sem kell. Ennyi negatív hatás és balszerencsés fordulat után joggal érezhette úgy, hogy politikai vákuumba került.

Hónapokkal később a Bonnból hazalátogató barátjának, Horváth István nagykövetnek is panaszkodott elviselhetetlen helyzetéről, majd a segítségét kérte:

– Te, Pisti, én elmennék külföldre! Ott újra kezdhetném, megtalálnám a nyugalmamat.

– Mire gondolsz?

– Hallottam, hogy nemsokára megalakul az Európai Beruházási Bank. Ott szívesen dolgoznék. Ha visszamégy Bonnba, szólhatnál az ottani barátainknak. Biztosan találnak ennél az EBRD-nél nekem is valamilyen pozíciót.

– Rendben van, Miklós, közbenjárok az érdekedben.

Horváth Bonn felé utazva sokat töprengett az exminiszterelnök problémáján. Horst

Teltschikre, a kancellária kulcsfontosságú emberére számíthatott, aki jól ismerte a magyar ügyeket, tudta, mit tett a német egyesítésért Németh Miklós. Biztosan támogatni fogja a kérést. Állomáshelyére visszaérkezése után azonnal felkereste a kancellári hivatalban Teltschiket. Röviden tájékoztatta arról, hogy mi a helyzet Magyarországon, aztán rátért Németh Miklósra:

– Ahogyan az várható volt, a rendszerváltás győztesei nem tüntették ki, s a magyar demokrácia hálájával sem számolhatunk. Budapesten nem sokat törődnek vele, mellőzik. Az a véleményem, hogy nem lenne szabad Németh Miklóst cserben hagyni.

– Egyetértek, barátom.

– Nem tenne jót, ha a politika áldozata lenne és eltűnne a süllyesztőben. Úgy gondolom, ki kellene onnan hozni és adni neki valamelyik nemzetközi szervezetnél valamilyen rangos megbízást. Esetleg az EBRD-nél.

– Kitűnő ötlet!

Horst felemelte a telefont, a kancellár titkárságát hívta. Azonnal bekapcsolták.

– Itt van az irodámban Horváth nagykövet úr, most jött vissza Budapestről és tájékoztatott néhány dologról. Az exminiszterelnöknek, Németh Miklósnak segíteni kellene. Szeretnénk egy időpontot kérni.

– Nem szükséges, maradjatok ott, átmegyek – hangzott a válasz.

Ilyen sem volt még, hogy maga a kancellár átjöjjön a tanácsadójához, hogy a nagykövettel azonnal találkozzon. Kohl szívélyesen üdvözölte Horváthot. Teltschik megismételte azt, amit elmondott neki.

– Egyetértek, Németh Miklóst nem hagyhatjuk cserben, sokat tett az ügyünkért. Hívja fel a francia kollégáját, Mitterand biztonságpolitikai kulcsemberét! A franciákkal közösen alapítjuk azt az Európai Beruházási Bankot, ott biztos akad valamilyen poszt. Mitterand-nal közösen dönthetünk róla.

– Nekünk amúgy is járna egy alelnöki poszt − jegyezte meg Teltschik és hívta a kollégáját a forró dróton. Párizsban Jacques Atali, a francia elnök biztonságpolitikai tanácsadója vette fel a telefont. Horst tájékoztatta a német kérésről, megjegyezte azt is, hogy itt van a társaságában Kohl kancellár és a bonni magyar nagykövet. Abban az időben a színfalak mögött már eldőlt, hogy Atali lesz az EBRD elnöke.

– Azt hiszem, nem lesz akadálya, hogy Németh úrnak is találjunk egy helyet. Kis türelmet kérek.

Teltschik eltakarta a kezével a telefonkagylót:

– Beszél a köztársasági elnökkel...

Kis ideig vártak, Kohl közben barátságosan Horváthra mosolygott és megnyugtatóan bólintott, mintha azt mondta volna: „Nyugodjon meg, nagykövet úr, a franciák is segítenek!”

Atali válasza rövid volt:

– Kérje meg a nagykövet urat, tolmácsolja Németh Miklósnak, hogy rendben lesz, megkapja a hivatalos felkérést. Ő lesz az EBRD személyzeti alelnöke.

Kohl és Teltschik vele együtt örült. Néhány nappal később Németh Miklós is boldogan tudatta, hogy megkapta a felkésért. Természetesnek vette. Ez jár neki.

Horváth István utána többször is hívta Bonnból, hogy rávegye, köszönje meg. Legalább annyit írjon Kohlnak, hogy „Thank you Mr. Kancellár”, de a magyar exminiszterelnöknek ez valahogy nehezére esett. Már kezdett az ügy kínos lenni, s bizonyos német források elkönyvelték „gőgös-nyakas magyarnak”, amikor többheti unszolás után rászánta magát és végre megköszönte.

Németh Miklós eme másik énje csupán Horváth Istvánnal kapcsolatban még legalább két alkalommal bizonyult hálátlannak, de ezt Horváth a barátjával szemben nem kívánta szóvá tenni. Még azok után sem, hogy a kormányuk leköszönése után elegánsan megfeledkezett róla. Pedig megtehette volna, hogy az átadás alkalmával ajánlja Antall Józsefnek. Horváth ezt

nem kérte tőle. Ha magától nem teszi, minek könyörögjön neki. Bezzeg Kohlék tudták, mi a hála, ők jelezték Antallnak, hogy örömmel vennék, ha a gyümölcsöző német-magyar kapcsolatok első számú „harcosa” maradna továbbra is a nagykövet.

Az új magyar kormány miniszterelnöke ezt a kérést teljesítette, már csak azért is, mert Horváth érdeme volt:

1. az évente ülésező magyar-német fórum,
2. a Reischtag falára helyezett emléktábla,
3. a német-magyar együttműködési és barátsági szerződés megfogalmazása,
4. a magyarországi német kisebbség támogatása,
5. a Magyarország megsegítésére létrehozott pénzügyi alap,
6. a határnyitás diplomáciai levezénylése,
7. a német pártok magyar ellenzékkel kialakított együttműködésének és támogatásának megteremtése stb.

Így aztán meglehetősen furcsa „jutalmat” kapott: amíg a két Németország fennállt, Horváth István lett az NDK-beli és NSZK-beli nagykövetünk is, utána pedig az egyesült Németországban teljesített diplomáciai szolgálatot.

57. FEJEZET

A bukott politikusok értékelése

A bázis lakószektorában néhány hasonló, vendégszállásul szolgáló épület között állt a ház. Utca és házszám helyett csupán egy táblácska lógott a bejárati ajtaja mellett, rajta mindössze annyi: G-4. Ez azt jelentette: Négyes Vendégház. Nem vette körül kerítés, s ahogy a többit, úgy ezt is a gondosan ápolt, virágokkal, különféle fákkal tarkított park övezte a golfpálya finomságú gyepszőnyegével.

A G-4 lépcsőjén Corina állt. Világoskék színű kötényruhát viselt. Jól állt napbarnított testéhez. A kerti úton közeledő kis kétüléses villanyautót nézte. Integetett és lesietett eléje. A kocsiról Aφí lépett le, elkapta és átölelte a nyakába boruló kedvesét.

– Hogyan fogadták a beszámolód? – kérdezte az asszony.

– Jól, a maximális creditet kaptam rá.

– Nem lepte meg őket, hogy a legtöbb exellenzékiről meglehetősen negatív képet festettél?

– Ismered őket: faarcúak, semmire sem reagálnak érzelmekkel.

– Az sem zavarta őket, hogy közülük jónéhány az ő emberük?

– Egyáltalán nem, bár némelyikre rákérdeztek. Szerencsére a jellemzésüket tényekkel is alá tudtam támasztani.

– Akkor megint jól vizsgáztál?

– Igen, a creditek számából ítélve kitűnően. Elindultak az épület felé.

– Neked mikor lesz a következő meghallgatásod? – kérdezte Árpi.

– Holnapután.

– Végeztek egy nap alatt?

– Nem hiszem, az atombomba-akció nagyon bonyolult téma. Sok olyan kérdésük lehet, amire külön fel kell készülnöm.

– Akkor elhúzódhat.

– El, de nem is baj, félek a műtétektől, jobb, ha később kezdik.

– Kár, hogy nem egyszerre csinálják velünk.

– Igen. Jut eszembe: mit fogsz csinálni, amíg a kórházszekcióban leszek?

– Írni fogok, sokat. Az otthoni volt pártállami vezetőkből és a mostani baloldaliakból kell felkészülnöm. Az egész az egykori államvizsgáimra emlékeztet, a meghallgatáson írásbeli és szóbeli is lesz. Megpróbálom úgy összehozni, mintha diplomamunka lenne.

– Akkor legalább nem unatkozol.

– Nem. Mi lesz a dinner?

– Már meghozták. Francia hagymaleves és steak, párolt zöldségkörettel.

– Nem rossz, de azért megennék már egy jó adag marhapörköltet galuskával, kovászosuborkával!

– Eljön majd annak is az ideje, ha a végleges otthonunkba kerülünk...

*

Elkezdődtek a magányosság hetei. Árpi napközben átnézte a némi késéssel Magyarországról beszerzett újságokat, jegyzeteket készített, aztán bepötyögte a komputerbe. Késő délután mindig átkocsizott a kis villanyautóval az egészségügyi szektorba és estéket Corina kórtermében töltötte. Kedvese arcán már elkezdték a második műtétsorozatot. Nehezen viselte a bepólyázott arcot, ha nincs mindennap két-három órán át mellette lelkileg biztos megtörik.

Árpi jól haladt a „vizsgamunkájával”, nemcsak elemzett, jellemzett, emlékezett is. A legnehezebb az volt, amikor a barátairól írt. Befolyásolták a személyes élmények, de azért megpróbált objektív maradni. Grószról előbb hoszasan írt. Amikor elolvasta, elfogultnak találta. Összetépte és újrakezdte:

Grósz Károly. Eleinte reformer volt. Miniszterelnökként sok pozitívum kötődött a nevéhez. Ő is változásokat akart, elő is segítette azokat. Nem igazán értette meg a gorbacsovi peresztrojka lényegét, azt meg még kevésbbé, hogy mit vár el tőle a nyugat. Pedig 1988-ban Bush alelnök időben megpróbálta megértetni vele, ezt ő maga mesélte el egyszer fröccsözgetés közben. Amikor pedig Mitterand elnök érthetőbben a tudtára adta, már késő volt.

Grósz kedvelte az újságírókat, többen a barátai is voltak. Saját bort termesztett Tokaj környékén, szeretett horgászni, vadászni, videót nézni. Legfőbb érdeme, hogy félreállította Kádár Jánost. Neki köszönhette Németh Miklós, hogy 1988. november 26-án az országgyűlés miniszterelnökké választotta. Hitt benne, azt remélte, hálás és mindvégig hűséges lesz hozzá.

1988. november 29-én a Budapest Sportcsarnokban tartott kommunista pártaktíva-értekezleten szovjet nyomásra valakinek mondani kellett valamit, ami megnyugtatta a szocialista testvérpártokat. Kínos feladat volt, s hiába kereste Pozsgayt, Nyerset és másokat, senkit sem talált erre a szerepre. Kénytelen volt ő kimondani a politikai öngyilkosságot jelentő mondatokat: *„M egypártrendszert fenn kell tartani, meg kell védeni a szocializmust az ellenforradalmi erőktől, a fehérterror veszélyétől.”* Ettől kezdve visszahúzó erőnek, haladásellenesnek számított, a reformkommunisták elhatárolódtak tőle. A konzervatív erőkre támaszkodva több kísérletet tett pozíciójának megerősítésére. Nagy hiba volt 1989 áprilisában Bereczet kipottyantam a PB-ből, majd májusban Pozsgay ellen támadni. Rossz ötletnek bizonyult a gazdasági szükségállapot elgondolása is, ami még jobban ellene hangolta a pártvezetés reformerőit. Nyáron csak az mentette meg a bukástól, hogy Nyers hiúságát kielégítette a felkínált pártelnöki szerep, Pozsgayt pedig ravaszul leszerelte azzal, hogy államelnöknek javasolta. így benne maradhatott a négytagú elnökségben.

Október 6-7-én az MSZMP utolsó, önmagát feloszlató kongresszusán táborával együtt megbukott. Hiába alakult újjá az MSZMP decemberben, ő már megkeseredett emberként félreállt. *(A gödöllői halastó partján épített házába vonult vissza nyugdíjasként. Sokáig betegeskedett, nagyon lefogyott. A természetgyógyászati kezelésnek köszönhetően rövid ideig még jobban lett, aztán meghalt.)*

Havasi Ferenc. Legfőbb érdeme, hogy támogatta a párton belül működő szűk reformercsoport nyugat felé nyitását. Az ő segítségével vették rá Kádár János főtitkárt, hogy szokásos krími nyaralásán tájékoztassa Brezsnyevet és kérje ki a hozzájárulását az Európai Közösséggel való gazdasági együttműködésre. Ezt meg is kapták. Kádár a konzervatívok nyomására félreállította. Havasi a rendszerváltás előtt megpróbált visszatérni a politikai

közéletbe, de nem sikerült neki. *(Meghasonlott önmagával, az elvhű kommunista vallásos lett, halála előtt katolikus temetést kért magának.)*

Nyers Rezső. 1953-tól a KB tagja. Bűne, hogy benne volt az 56 utáni megtorlást irányító pártvezetésben. Első érdeme a 68-as gazdasági reform, amelynek szülőatyja lett, a második az MSZMP feloszlatása. Ő az MSZP megalapítója. A legkritikusabb időszakban vezette az új pártot. A kampány időszakában gyengén szerepelt, s a belső hatalmi játszmák kereszttüzébe került. A szocialistáknak az első szabad választásokon elszenvedett kudarcáért neki kellett vállalnia a felelősséget. 1989-ben ő is sokat tett a demokratikus átalakulásért. Az MSZP 1990 május 26-27-ei II. kongresszusán Horn keményen fellépve szinte kisöpörte a vezetésből. *(Néhány évig még képviselő volt, aztán tisztességben visszavonult.)*

Pozsgay Imre. A magyar Gorbacsov sokkal többre vihette volna, hiszen az MDF kedvelte, a reformkorok is a vezéralakjuknak tekintették. Sokan tőle várták, hogy a rendszerváltás fő irányítója legyen. Pozitívumai: '56 népfelkelésként való megítélése, Grósz gazdasági szükségállapot-kísérletének elhárítása, a Kerekasztal-tárgyalásokon elért eredményei, az Antallal megkötött SZDSZ-Fidesz elleni paktum, majd Nyerssel együtt az MSZMP megszüntetése. Számos alkalommal bátran, már-már felelőtlenül nyilatkozott, ki mert mondani olyan dolgokat, ami az igazság volt, s amelyek átalakításra serkentették az MSZMP-t.

A nagy magyar persze hibát hibára halmozott. Nem bízott a reformerek erejében, ide állt, oda állt, csak egy számított, hogy köztársasági elnök lehessen. Magára haragította az ellenzéket, de még a reformereket is azzal, hogy az utolsó MSZMP-kongresszuson váratlanul átállt Nyers oldalára. A választásokon képviselői mandátumot szerzett és április 17-től ő lett a szocialisták frakcióvezetője. Ez volt az utolsó nagy lehetősége.

(Hogy ez a szerep nem elégítette-e ki, vagy Hornnal nem tudott kijönni, nem tudom, de tény, hogy 1990. november 11-én lemondott és még az MSZP-ből is kilépett. 1991. május 17-én újra visszatért a politikai közéletbe azzal, hogy megalapította a Nemzeti Demokrata Szövetséget, ezt később párttá alakította és 1992. szeptember 19-étől az MDF megbuktatott korábbi elnökével, Bíró Zoltánnal együtt vezette. Hiábavalónak bizonyult minden erőfeszítésük, a politikai torta már rég fel lett osztva, nem tudtak komoly szerephez jutni. Jelenleg egyetemi tanár.)

Berecz János. Már mellőzve, parkolópályán érte meg a rendszerváltást. Azt követően, hogy 1989. április 12-én Grósz kibuktatta a PB-ből, neki már egyre kevesebb szerep jutott. Egyesek szerint azzal váltotta ki a pártvezetés haragját, hogy 88-ban feleségül vette a vetkőzősztárnak titulált Sáfár Anikó színművészt. Mások úgy vélik, az ellenforradalommal kapcsolatos könyve és 1956 hibás megítélése miatt lett mellőzött, sőt megbélyegzett. Érthetetlen, miért törődött bele ebbe a szerepbe. Miért nem fordult a sajtóhoz, amely kedvelte, hiszen agiprop-titkárként ő nyitott utat az enyhülésnek, s nemcsak eltűrte a független lapokat, hanem segítette is. Úgy gondolom, hogy 87-88-ban Berecz is a reformerek közé tartozott. Ahogy Grósznál a fehérterror emlegetése, úgy nála 1956 ellenforradalmi megítélése jelenthette a törést. Ettől kezdve mintha egy láthatatlan karmester vezényelt volna, hirtelen konzervatívnak számított és azok közé sorolták, akiktől meg kell szabadulni.

Vajon Berecz miért nem mondta el, ki is volt ő valójában? Ha abban az időben is lettek volna olyan PR-menedzserek, mint manapság, holtbiztos, hogy pozitívvá alakítják az irányában megnyilvánuló ellenséges közhangulatot. Érthetetlen, miért hallgatta el, hogy mit csinált 56 előtt és a 80-as évek elején. Felháborító lenne, ha sírba vinné a titkát. A magyarok és a Magyarországot elemzők tudják, milyen fontos szerepet töltött be az 56-os forradalom előtt a Petőfi Kör. 1956. június 27-én például szinte lázító, ellenzéki vitát rendezett a sajtó és a tájékoztatás kérdéséről. Szeptember 17-én az írószövetség közgyűlése kiállt Nagy Imre mellett, s utána állandósultak a Petőfi Kör vitái. Nos, a Petőfi Kört egy fiatal DISZ-es aktivista, Berecz János indította el, s kiemelkedő munkát végzett a kör tagságának, valamint

programjainak szervezésében.

A nyolcvanas évek elején Berecz vezette az egyetemek tudományos szocializmus oktatóinak tanszékközi munkacsoportját, amely tudományos kutatómunkát is végzett. A tudós elvtársak arra a megdöbbentő felfedezésre jutottak és egyik tanulmányukban le is írták: a szocialista világrendszer nem maradhat fenn. Belátható időn belül fejlődésképtelenné válik, felszámolódik, elhal vagy átalakul. Berecz János számára sem hozott semmi jót a jobboldali kormány. Családjával kiköltözött a Budajenőn lévő nyaralójába, ahol zöldségféléket termesztettek és eladták a piacon. Aztán megpróbálkoztak strucctenyésztéssel is, a tervezett vállalkozáshoz azonban a bank nem adott hitelt.

(Amikor 2004-ben e könyv szerzőjeként meglátogattam, akkor jelent meg az új kötete. Bereczet kutyák vették körül és ölelő felesége simult hozzá. Egy olyan embert láttam magam előtt, akinek a különféle politikai pozícióknál, a milliók eszelős hajszolásánál sokkal többet ért az a boldogság, amit a felesége által kedvességgel, szeretettel teremtett családi légkör nyújt.)

*

Corina a kötés levétele előtt arra kérte Árpit, hogy néhány napig ne látogassa meg a kórházszekcióban. Meg is indokolta:

– Nem akarom, hogy csúnyán, dagadt arccal láss! Azt szeretném, ha akkor néznél meg először, ha már teljesen rendben leszek.

Az a pár nap volt a legelviselhetetlenebb Árpi számára. Annyira magányosnak érezte magát, hogy a munkához sem volt kedve. Az elkészült anyagot azzal adta le, hogy ez csak az első rész, lesz majd egy második is.

– A „csendes forradalmárok” külön tanulmányt érdemelnek – érvelt a meghallgatáson –, már csak azért is, mert ők az ellenzékbe került mai magyar baloldal reprezentánsai.

Nem sürgették, hagyták, hogy folytassa a munkáját. Többször is hozzáfogott, de csak a jegyzetek készítéséig jutott el. Aztán végre visszajött Corina a G-4-be.

A premier jól sikerült. Kedvese teljesen átalakult, ráadásul szebbnek és fiatalabbnak tűnt. A kórházban töltött hetek alatt fogyott vagy három kilót, karcsúbb és formásabb lett. Elképedt, amikor meglátta az asszony kétszer akkora, gömbölyded, mégis valódinak tűnő szilikonos melleit.

– Ezt azért nem kellett volna...

– Miattad csináltattam, azt szeretném, ha sohasem néznél más női keblekre!

– Tetszett nekem a régi is.

58. FEJEZET

Győztesek lettek a rendszerváltás vesztesei

A plasztikai sebész három lehetséges változatot tudott elképzelni Árpi új arcáról. Mindegyiket különböző stádiumaiban, átalakítási fázisaiban komputeren is bemutatta neki és Corinának:

– Döntsék el, melyiket óhajtják!

– Te biztosan azt a bonvivánosat választod – jegyezte meg Árpi.

− Tévedsz, nem szépfiút akarok látni magam mellett! Nekem sokkal érdekesebbnek tűnik, az a komoly, karakteres, kissé markánsabb arc. Egy színészre emlékeztet, de nem jut eszembe, kire. Ha adsz a véleményemre, én azt javaslom.

− Akkor az leszek!

*

Árpi másnap, borotválkozás után utoljára nézte meg a tükörben a megszokott arcát.

– Búcsúzom, cimbora! Azt hiszem, ilyen pofával többé már nem találkozunk.

Az órájára nézett, az ablak felé fordult, s elmosolyodva megjegyezte:

– Még hatvan percük van, tisztelt uraim! Antall miniszterelnök úr, Mr. Alpakkás és titkos táraságbeli társak, még egy óra áll a rendelkezésükre, hogy valamilyen ajánlatot tegyenek. Ha nem jelentkeznek, uraim, örökre elbúcsúzhatunk!

Nem jelentkeztek. A hosszadalmas procedúra még aznap megkezdődött. Előbb Aφí orrán és állán alakították, másfél hét múlva pedig a szája, a homloka és szemének környéke következett. Az operációkat követően visszatért a munkakedve. Kért egy komputert a kórtermébe, behozatta a jegyzeteit, aztán nekikezdett a „csendes forradalmárok" történetének:

Kohl kancellár, Strauss bajor miniszterelnök és Lothar Späth, baden-würthenbergi miniszterelnök „csendes forradalmároknak" nevezett el egy olyan magyar reformercsoportot, akik a nyolcvanas évek elejétől, nemegyszer a karrierjüket, pozíciójukat és megélhetésüket is kockára téve szembeszálltak a hivatalos pártpolitikával, a szocialista szövetségi rendszer elvárásaival. Első komolyabb lépésüket akár egy az MSZMP-n belüli összeesküvésnek is nevezhetjük. Hiszen ez az önmagukat refomszárnynak nevező, a KB-ban dolgozó külügyes és gazdaságpolitikus csoport szigorúan titkos tervet készített azzal a céllal, hogy Magyarországot előbb a nyugathoz orientálja, majd beléptesse a Közös Piacba. Nem összeesküvés-e az, ha ezt a tervet eltitkolták a párt vezető testületei és a kormány illetékesei elől és titkos tárgyalásokat folytattak a nyugatnémetekkel, majd a franciákkal és az angolokkal?

Ez a KB-ban működő konzervatív erőkkel szembeni „ellenállási mozgalom" a nyolcvanas évek közepétől egyre erőteljesebben folytatta aknamunkáját a nyugat felé nyitás és a reformok érdekében. Ugyancsak összeesküvés jellegű volt az a szervezkedésük, ahogy Németh Miklóst a KB-titkári posztra segítették.

A KB-beli reformszárny kemény magjából született meg a „csendes forradalmárok" kis csoportja. E kör vezéregyéniségének számított Németh Miklós, Horn Gyula, Horváth István bonni nagykövet és Kovács László.

Árpi leírta, hogy mi mindent tettek Grósz, majd Németh Miklós kormányzása idején, egészen a jobboldal győzelmét eredményező első szabad választásokig, aztán egyenként elemezte e kör tagjainak pályafutását. Kitért arra is, hogyan alakult a sorsuk a választási vereség után:

Németh Miklós. Egyes szocialisták szerint háromszorosan áruló. Az első árulása az volt, hogy 1989 decemberében lemondott MSZP-elnökségi tagságáról, s a kabinetjét pártoktól független, nemzeti, szakértői kormányként vezette tovább. A második árulással felérő tette az volt, hogy nem az MSZP színeiben indult, hanem a szerencsi egyéni körzetben, függetlenként, nép-nemzeti irányvonalat követve, s azon kevesek egyike volt, aki az első fordulóban befutott. A harmadik: elhagyta az országot.

A paraszti származású vidéki fiú hiába tanult a legjobb egyetemeken – beleértve a Harvardot is –, sokat megőrzött nyakasságából.

Néha megmagyarázhatatlan volt a viselkedése, a reagálása. Sokat számítottak a pártközpontban töltött évek, a reformszárny ellenállási mozgalomnak is beillő, nyugat felé irányuló aknamunkája, amiből kinőtt a „csendes forradalmárok" kis csapata. Németh Miklós alkalmazkodó készségével nem volt baj, azt se róható fel hibájául, hogy hol hagyta magát befolyásolni, hol a saját feje után ment. Az volt a fontos, hogy megtanulta a gazdaságirányítást, majd a kormányzást.

Árpi úgy tudta, Németh Miklós sohasem köszönte meg Horváthnak, hogy fondorlatos módon KB-titkárt csinált belőle. Pedig ha Horváth Havasi menesztésének időszakában nem írja meg azt a feljegyzést Kádárnak, nem füllent akkorát és Gyurica nem lép vissza, akkor más lett volna a gazdasági KB-titkár, s Németh Miklós idővel talán még a gazdaságpolitikai osztály éléről is repült volna. Miklós természetesnek vette a Hornnal, Horváth Isvtánnal közös triumvirátusuk kis összeesküvését és akcióját, mint ahogy azt is, hogy elintézik Kohl kancellárnál, hogy őt nevezzék ki az EBRD alelnökének.

(E könyv szerzőjeként itt jegyzem meg, hogy Németh Miklós kilenc évig dolgozott az EBRD-nél Amikor hazajött, úgy várták, mint egy messiást. Sokan úgy vélték, ez a szinte népmesei hős fogja győzelemre vinni az MSZP-t. Nekem úgy tűnt, hogy kicsit elfelejtett magyarul és fogalma sincs arról, mi is van itt valójában Magyarországon. Egy ideig Kovács László és mások is támogatták, de aztán az ózdi nagygyűlésen megdöbbentő ötlettel állt elő: az MSZP új vezetését fiatalokkal váltaná fel és egy nőt kellene elnöknek választani. Kovács Lászlót ezt eleve kizárta volna. A másik javaslata sem aratott sikert, miszerint a pártelnökség tagjai nem kerülhetnek be a kormányba. Ez már sokakat felháborított. Ugyanakkor mint miniszterelnök-jelölt egyetlen elképzelt kormánytagot sem tudott megnevezni. Sokan vélik úgy, hogy az MSZP belső „káderpuccsa” állította félre. Valójában a radikális elképzeléseit elégelték meg, s a megyei elnökök kecskeméti találkozóján bátran odamondogattak neki. Egyebek közt még olyasmit is, hogy szétveri a pártot. Erre aztán Németh Miklós mérgesen rájuk vágta az ajtót.

Németh Miklós jelenleg nyugdíjas. Megpróbálom egy kicsit a helyébe képzelni magam. Lehet, hogy még most is politikai vákuum veszi körül? A rendszerváltás hőseként még most is a nemzet háláját várja? Valamilyen tiszteletbeli címet, magas kitüntetést? Egyáltalán elfogadna-e bármit is? Egy biztos: vitathatatlan történelmi érdemeket szerzett, neki köszönhető, hogy Magyarország békésen, vérfürdő nélkül szabadulhatott meg a pártállami rendszertől. Ezt sohasem felejthetjük el.)

Horn Gyula. Az 1989 októberében alakult MSZP beválasztotta az elnökségébe, nem követte Németh Miklós példáját, aki függetlenítette kormányát a „pártjától”, nem mondott le elnökségi tagságáról, így aztán tavasszal Pozsgay és Nyers után harmadikként felkerült a szocialisták országos listájára, Somogy megyében pedig listavezető lett. Bekerült a parlamentbe...

Árpi úgy érezte, Horn sokkal hosszabb elemzést érdemel, s újra kezdte. Hagyjuk, hadd dolgozzon rajta...

*

Nézzük: mi történt közben Budapesten? A hazalátogató Horváth István bonni nagykövet úgy gondolta, egy rangos nemzetközi díj sokat javítana Horn arculatán, hazai megítélésén. Ezért felkereste és elővezette neki ötletét:

– Te Gyula, te olyan sok jót tettél a németekkel, hogy megérdemelnél egy komolyabb elismerést Kohléktól!

– Ugyan már! Megtették azzal, hogy kölcsönt adtak az országnak, s kiálltak mellettem a határmegnyitás után.

– Örökre hálásak ezért. Megérdemelnél valamilyen komoly nemzetközi díjat, hogy lássa a hazai közvélemény is, hogy a nyugat elismer, elfogad. Ez jót tenne a megítélésednek, erősítené az MSZP-beli vezető pozíciódat is. Mit szólnál a Károly-díjhoz?

– Nem hallottam róla.

– Ez egy nagyon fontos elismerés nyugaton! Kiemelkedő politikusoknak adományozzák és pénzt is jelent.

– Antallékat biztosan nem hatja meg, valószínűleg ők sem hallottak még róla.

– Dehogynem, ők adnak az ilyesmire. Tudod, milyen tekintélyelvűek, milyen rangkórságban szenvednek. A Károly-díj olyasmi, mint a francia Becsületrend, a németeknél nagyon fontos kitüntetés. Úgy hallottam, Václav Havelnak szánják.

– Neki? Miért, ő mit tett?

– Sokat, de te többet! megpróbálok közbejárni az érdekedben. Vállrándítás volt a válasz. Hornt nem érdekelte különösebben.

Később, amikor átvette és megtudta, hogy kik kapták meg előtte, De Gaulle tábornok francia köztársasági elnök és más hírességek, mégiscsak örült neki.

Idehaza vegyes volt a fogadtatása. A jobboldal marginalizálta, a sajtó a díjjal együtt járó pénzösszegen kérődzött, akadtak olyanok is, akik érdemtelennek tartották rá 56-os pufajkás múltja miatt. Irigyelték tőle..

(Horn sokat tanult az MSZP választási vereségéből. Nem az a típusú ember volt, aki beletörődik abba, hogy csupán képviselőként tengjen-lengjen. Hamar átlátta, hogy az MSZP-nek megújhodásra van szüksége, s a választási vereségtől letargiába esett sebeiket nyalogatókkal szemben radikálisan lépett fel.

Amikor e könyv szerzőjeként megkérdeztem tőle, hogy miért fordult az addigi pártelnök ellen az 1990. május 26-ai II. kongresszuson, azt mondta:

– Sok melléfogás volt a kampány során, az MSZP-t rosszul vezették, bajok voltak a pénzügyekkel is. Nem tűrhettem, hogy a szőnyeg alá söpörjék a problémákat.

– Ezért történt az az éjszakába menő szavazási procedúra, amely során szinte lemészárolta Nyerset?

– Engem jelöltek elnöknek, s én ragaszkodtam ahhoz, hogy Nyersnek vállalnia kell a felelősséget. A küldöttek először még neki is szerepet szántak, a választmány elnökének jelölték. Én azonban nem engedtem, s közöltem, hogy nem vállalom a megbízatást, ha ő valamilyenposztot kap. Éjszaka megszületett a végeredmény: Nyers Rezsőt sikerült mindenből kiszavazni.

Kemény fellépése és gyilkos pragmatizmusa győzedelmeskedett, Nyers Rezsőt kiszavazták, gyakorlatilag teljesen megbuktatták. Horn Gyula lett az MSZP elnöke. Új alapokról kezdhette az MSZP pártépítését.

Az idő neki dolgozott. Az MDF-esek az ország valódi függetlenségének megteremtésére, a szovjet csapatok teljes kivonására, a KGST és a Varsói Szerződés felszámolására, a Magyarországot a szovjetekkel összekötő ezernyi szál elvágására koncentráltak. E drasztikus lépések előrevetítették a keleti piacok elvesztését, a későbbi export-problémákat, az életszínvonal romlását. Horn felismerte, hogy e bajok mind a szocialisták megerősödését jelenthetik a következő választásokon. Be is jött, annyira, hogy 1994-ben túlnyerték magukat. Koalíciós kormányt alakítottak az SZDSZ-szel és Horn Gyula miniszterelnök lett.

1998-ban hajszál híján, de vesztettek. Horn lemondott pártelnöki tisztéről, s Kovács Lászlót választották utódjául. 2002-ben megint az MSZP nyert, Medgyessy Péter lett a miniszterelnök.

A Hornnal kapcsolatos néhány kritikai észrevétel ellenére az a véleményem, hogy radikális fellépéseivel, másfajta véleményével, bátor kiállásával Horn is sokat tett a hazájáért és Európa átalakításáért. Ma is olyan tekintélyes politikus, akinek véleményére érdemes odafigyelni. Nem véletlen, hogy állandó vendége a televíziók vitaműsorainak.)

Ideje, hogy visszatérjünk a bázis kórházszekciójába. Árpi épp elkezdte egy újabb magyar politikus anyagának gépelését:

Horváth István. Pályájának egyik csúcspontja a két Németország hivatalos egyesítése volt. Erre az 1990. október 3-ai ünnepi napra Kohlék – köszönetképp a sokévi magyar segítségért és a keletnémetek nyugatra engedésében kifejtett kulcsszerepükért – a három legfontosabb „csendes forradalmárt”, Németh Miklóst, Horn Gyulát és Horváth nagykövetet hívták meg. Pályája másik csúcspontja az volt, amikor megkapta Németország legnagyobb kitüntetését, a vállszalaggal ékesített Nemzeti Csillagot. Egy ilyen fontos referenciát a tekintélyelvű Antallnak is el kellett ismernie. Ám Horváth itthon nem kapott semmilyen jelentősebb elismerést, pedig megérdemelte volna, s nemcsak ő, a felesége, Elke is, aki Bonnban az államfő-, a kancellár- és a külügyminiszterfeleségek barátnőjeként e nagyasszonyokon keresztül számos alkalommal soronkívüliséget harcolt ki a magyar ügyeknek.

Ha Antall nem is, de a környezete idővel igyekezett keresztbe tenni a nagykövetnek. Az első csalódást az okozta Horváth Istvánnak, hogy a német-magyar vegyesbizottság felállításakor magyar részről Matolcsi Györgyöt nevezték ki. Ez Horváth és a németek is

bizalmatlanságként könyvelték el. Jeszenszky Géza külügyminiszter tovább rontotta a két ország közötti kapcsolatokat azzal, hogy teljesen elhanyagolta a németeket, s az ősz derekáig semmilyen delegáció sem utazott az NSZK-ba. A taxisblokádtól persze nagyon megijedtek, utána Antall Horváth és a németek segítségét kérte. A sokak szerint dilettáns külpolitika, az előkészített közös-piaci belépés lehetőségének elpuskázása, a belpolitikai helyzet és az iránta tapasztalható bizalmatlanság miatt Horváth nagykövet arra az elhatározásra jutott, hogy lemond.

Ezt 1990 decemberében Antallal is közölte. A miniszterelnök arra kérte, gondolja meg. *(A magyarországi privatizáció elősegítésére még hozott német cégeket, ám miután semmi sem változott, 1991-ben megismételte kérését és év végén távozott posztjáról. Kohl tudta, mi a politikai hála, közbenjárására egy ismert német nagyvállalat magyarországi képviseletének irányításával bízta meg. Később egy EU-politikus – megtudván, hogy már nincs diplomáciai szolgálatban -Horváth Istvánt kineveztette budapesti luxemburgi konzullá. 2003 őszétől ő Magyarország bécsi nagykövete.)*

Kovács László. A rendszerváltás idején külügyi államtitkárként, a keletnémet menekültek nyugatra engedésének fő koordinátoraként fontos érdemeket szerzett, bár a sikert Horn aratta le. Fegyelmezett diplomata alkata, gyors helyzetértékelő és objektív ítélőképessége miatt a „csendes forradalmárok” második vonalába tartozott ugyan, de ő volt a megfontolt ész.

Egy karrierdiplomatának fontos, hogy kormányváltás esetére is bebiztosítsa magát. Méghozzá nem hízelkedéssel, talpnyalással, hanem kellő objektivitással, szakmai tudással, jó referenciákkal. Kovácsnak 1989 késő őszén adódott egy olyan alkalma, amivel sajátos módon kivívta Antall József elismerését:

Az orosz zsidók Izraelbe történő kivándorlásához kellett segítséget nyújtani. Ez a vándorlási útvonal ugyanis Magyarországon keresztül vezetett volna. Kovács államtitkár úgy gondolta, egy ilyen ügyben az ellenzékkel is egyeztetni kell. Egy szombati napon kereste Antall Józsefet, és bent találta az MDF-székházban.

– Maga ilyenkor is dolgozik? – kérdezte Antall.

– Igen elnök úr, éppúgy, ahogy ön is. Aki komolyan veszi a munkáját, annak ilyenkor is akad bőven tennivalója.

– Látom, maga profi szakember, államtitkár úr!

Megbeszélték az orosz zsidók problémáját. Hamar közös nevezőre jutottak, aztán az MDF vezére félretette hivatalosságát és megjegyezte:

– Hát igen, mi ilyenkor is fontos államügyekkel foglalkozunk.

– Igen – bólintott Kovács László –, nemhogy kikapcsolódnánk...

– Mondjuk, kúrnánk egy jót.

Kovács László köpni-nyelni nem tudott a meglepetéstől, de férfi-módi cinkossággal reagált rá. Ez a kis epizód, és a kifogástalan szakmai munkája bizonyára azt eredményezte volna, hogy a választások után is államtitkár maradhat, ha nem lép be az MSZP-be.

A választások első fordulója után már nyilvánvalóvá vált az ő számára is, hogy jobboldali kormány alakul, a külügyminisztériumi pozíciójának vége. Feltette magának a kérdést: hogyan tovább? Mint sokan mások, rövid ideig ő is kacérkodott a gondolattal, hogy a gazdasági életben próbál szerencsét. Andrew Sarlós kanadai milliomos, Demján Sándor barátja neki is felajánlotta, hogy menjen hozzá dolgozni. Csakhogy a politika közelebb állt a habitusához, s inkább azt választotta. Már csak azért is, mert a szocialisták listáján képviselői mandátumot szerzett.

Újra kellett kezdenie mindent, de nem elölről. Az új parlamentben mindjárt bekerült a külügyi bizottságba, ahol olyasmit csinálhatott, amit szeretett. Az MSZP II. kongresszusán már beválasztották az elnökségbe, s ő lett a párt külügyi szóvivője. Később pedig az Országgyűlés Külügyi Bizottságának az elnöke. – fejezte be Árpi az elemzést.

(Az 1994-es választási sikert követő kormányalakítás meghozta Kovács László számára a

győzelmet: külügyminiszterként térhetett vissza korábbi tárcájához. Az 1998-as választási vereséggel megint ki kellett költöznie a minisztériumából – közben Horn lemondása őt juttatta az MSZP élére –, 2002 tavaszán az újabb sikeres választást követően ismét visszatérhetett miniszterként kedvenc tárcájához. Pártja gyenge El]-képviselőválasztás] eredménye után, 2004 nyárelején úgy döntött, hogy az őszi kongresszuson már nem indul a pártelnöki posztért)

A magánjet lépcsőjén előbb egy férfi légikísérő jött le két bőrönddel a kezében, aztán egy sportos, klubzakós úriember, meg egy csinos, vöröses hajú, formás nő. Az Öreg nem őket figyelte, hanem a mögöttük lépkedő bázisparancsnokot, akit jól ismert. Elengedte maga mellett az ismeretleneket és széles mosollyal üdvözölte szervezetbeli kollégáját:

– Hello, Thomas, örülök, hogy újra látlak!

– Hello, Öreg. Gratulálok a kinevezésedhez!

Az utaskísérő és a másik kettő közben már elindult a közelben indulásra kész helikopter felé. Az Öreg utánuk nézett, aztán megkérdezte:

– Hol vannak?

– Itt jönnek – mutatott felfelé Thomas.

S valóban lefelé jött Corina és Árpi is, ugyanabban a ruhában, amelyben hónapokkal korábban Amerikába érkeztek, csak jókora napszemüveget viseltek.

– Szia, drága Öreg – mondta a nő és a nyakába borult.

– Szevasz – ölelte meg utána a férfi is. Vadidegenek voltak.

– ...Fantasztikus, hogy átalakítottak benneteket – nevette el magát –, még a hangotok is más.

A bázisparancsnok az ott várakozó limuzinra mutatott:

– Üljenek be, mindjárt jövök én is!

– De a helikopterrel kellene menniük – jegyezte meg az Öreg.

– Nem, barátom, őket én viszem, te csak menj a helikopterrel, vidd amazokat! Később látjuk egymást.

Nem értette a dolgot, de bólintott. Odaballagott a kis négyszemélyes géphez és beült a pilóta mellé. Azonnal a magasba emelkedtek.

Hátra akart fordulni, hogy bemutatkozzon útitársainak, de megelőzték, a fülhallgatójában magyarul szólították:

– Szép dolog, mondhatom, Öreg, már meg sem ismered a barátodat.

– ...Csak nem te vagy?!

– De bizony én.

– És a hölgy?

– Ne mondj neveket, én vagyok! – közölte Corina.

– Azt hittem, a másik kettő az.

– Ők ügynökök, egy ideig még eljátsszák a szerepünket.

– Elképesztő, hogy megváltoztatok...

A következő egy óra alatt mindent elmeséltek egymásnak, közben a Potomac-folyó vonalát követve kifelé repültek Washington D. C.-ből, aztán erdős vidékek fölött haladtak a kontinens belseje felé, nyugati irányban. Már több mint száz mérföldet megtehettek, amikor az Öreg lefelé mutatott:

− Na, mostantól nagyon figyeljetek! Ott a földeken túl egy erdő következik. Nézzétek meg jól! Innen is jól láthatjátok, hogy egy út vezet keresztül rajta.

– Ez milyen út?

– Privát. Ennek a nyomvonalát követjük. Az erdő mindjárt véget ér, legelők következnek, három kisebb tavacska és megművelt földek. Ez már a birtok.

– Jól néz ki – jegyezte meg Árpi.

– Mi azt ott, egy park? – kérdezte Corina.

– Igen és a fák között nemsokára megpillanthatjátok a házat.

– Miféle házat?
– Azt ott.
– De hiszen az akkora, mint egy palota.
– Ha akkora, hát akkora. Ott fogtok élni! Az épület hátsó részénél van néhyán gazdasági épület és istálló is. Tarthattok lovakat, de akad ott Land Rover terepjáró is.
– Kié ez a hatalmas birtok?
– A melletted ülő Miss Nemtudomkicsodáé. Erre cseréltem azt, amit ő szerzett magának. No persze, rá kellett fizetnem, az a rész meg a tiéd lenne, de azt hiszem, felesleges különválasztani, mert egyben szép az egész. Mivel ti úgyis egybekeltek, ez a jókora erdő és a földek is egybeolvadnak.
– Ez azt jelenti, hogy össze kell házasodnunk? – kérdezte Árpi.
– Össze bizony, ha nem lenne a te részed is értékes, még azt mondhatná Miss Nemtudomkicsoda, hogy hozományvadász vagy.
– Hát igen – nevetett Corina.
Lenézett a jókora épületre és megjegyezte:
– Nagyon hálás vagyok ezért, Öreg, komoly veszélyt vállaltál a cserével.
– Az a fontos, hogy boldogok legyetek.
A helikopter leszállt a főépület előtti, gyepesített területre. A kastélyszerű építmény előtt felsorakozó személyzet néhány tagja feléjük sietett. Megvárták, amíg leállnak a rotorok és kiszálltak a gépből.
Az Öreg csak most nézte meg Corinát alaposabban:
– A mindenit, de jó nő lettél – bólintott elismerően. – Fiatalabbnak tűnsz legalább tíz évvel. Ezek aztán a mellek, elég nagyok és gömbölydedek.
– A drágám neheztelt is miatta.
– Nekem jó lett volna a régi, de ő, ha már amúgy is átszabták, szexbombásat akart.
– Irigyellek, szép asszonykád lesz – nevetett, aztán elkomolyodva elővett két faxot, s odanyújtotta Árpinak.
Az újdonsült gazdag földbirtokos elolvasta. Egyikben Matyi tudatta, hogy a titkos társaság, Emilékkel egyeztetve, talált neki egy fontos beosztást, hazavárják. A másik Antall privát üzenete volt: *„Félreismertük magát, ha újra diplomata akar lenni...”*
– Kicsit megkéstek – gyűrte össze –, az az Árpi már nincs többé, de a hazámnak valahogy majd segítek.
A közeledők felé tartva Corina megjegyezte:
– ...És mi van akkor, ha a társaságomban lévő Mr. nem kéri meg a kezem, én meg nem akarok a felesége lenni?
– Semmi. Akkor is itt kell élnetek abban a jókora házban, legfeljebb úgy, mint Magyarországon a társbérlők. Ez esetben valahogy a birtokot is együtt kellene irányítanotok, a jövedelmén pedig a részarányokon vitatkozva kellene osztozkodnotok.
– Akkor már inkább megkérem a kezed, Miss Evelyn Hunt.
– Én meg mi mást tehetnék? Most azon nyomban igent mondok, Mr. Blake Beverly!

Felhasznált irodalom:

Horn Gyula: Cölöpök,
Horváth István: Európa megkísértése,
Magyar Történeti Kronológia,
A szerző által szerkesztett vagy kiadott Reform hírmagazin,
Magyarország Politikai Évkönyve.1988 és a Leleplező könyvújság lapszámai,
Az MSZMP PB. üléseinek hangfelvételei,
A Gorbacsov Alapítvány jegyzőkönyvei, 56-os dokumentumok.